

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน พ.ศ. 2565) : Vol. 16 No. 3 (July-September 2022)

Print-ISSN : 2286-9581

Online-ISSN : 2697-4703

- วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีขอบเขตครอบคลุมสาขาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา/บริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์/การตลาด/ทรัพยากรมนุษย์/รัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์/นิติศาสตร์/ศิลปกรรม/นาฏศิลป์/ภาษาศาสตร์/นิเทศศาสตร์/การบัญชี/การเงิน/สถาปัตยกรรมท้องถิ่น/สิ่งแวดล้อม/สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา/พัฒนาสังคม/สารสนเทศศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- จุดมุ่งหมาย** เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มีคุณภาพในวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศ ได้อย่างต่อเนื่อง

- เงื่อนไข/ข้อกำหนด**
1. รับผิดชอบบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์ รูปแบบ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่วารสารกำหนดไว้ โดยผ่านความเห็นชอบจากวารสารแล้วเท่านั้น (ไม่รับผิดชอบบทความที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้)
 2. บทความที่ส่งขอรับการพิจารณาจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในขั้นตอนพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในวารสารอื่น
 3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นข้อคิดเห็นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน เท่านั้น และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น
 4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มีนาคม	ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน-มิถุนายน	ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม

การประเมินบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded

ที่ปรึกษา อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ การวิจัย และนวัตกรรม

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

รองบรรณาธิการ นาง รุจิรา ธีรกรรมย์

หน้าที่ ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี และพิจารณา ประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามความเหมาะสม

ฝ่ายจัดการวารสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราวุธ ธนะมูล นาย กฤษฏา พลายนี่น้อย

นาย วิศวมาศ ภักดีกุล

นางสาว สุภารัตน์ ม่วงกลาง

หน้าที่ ดูแลงานเบิกจ่าย งานด้านสารสนเทศ งานเว็บไซต์ งานตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ การประสานงาน จัดเตรียม จัดเก็บ ตรวจสอบ ที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4) เลขที่ 340

ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 9462

อีเมล journal-rdi@nrru.ac.th Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU>

พิมพ์ที่ หจก.เลิศศิลป์ สาน โฮสติ้ง เลขที่ 336 ถนนสุรนารี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 044-252883/086-9274041 เว็บไซต์ www.lertsil.com

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

Associate Professor Dr. Ian David Smith

ศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร จวงตระกูล

ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภา

ศาสตราจารย์ ดร. สุภา เพ่งพิศ

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข

ศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ พวงงาม

ศาสตราจารย์ ดร. ภูมิฐาน รังคกุลวัฒน์

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิศักดิ์ อธิระวิสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร. ประวิต เอรารธรรม์

รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงดี

รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขวา

รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน พิมลบรรยงก์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชคชัย ยืนยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ ชัดชุมแสง

อาจารย์ ดร. แววลี แวฉิมพลี

UNIVERSITY OF SYDNEY, AUSTRALIA

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยนครพนม

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นักวิชาการอิสระ (ข้าราชการบำนาญ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่ 1. ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารสำเร็จลุล่วงด้วยดี

2. พิจารณาและประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารตามความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

ศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี	ข้าราชการบำนาญ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
รองศาสตราจารย์ ดร. กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ ลือนาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. จักรี ไชยพินิจ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทูทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ฌักพร น้อยน้ำใส	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงหทัย กาตวิบูลย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. ธนิตา ผาติเสนาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ศักดิ์ปภรณ์กานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. พรภัสร์ สุวรรณรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. พัชรินทร์ ปัญญาบุรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาดี ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร. วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทรวง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร. วราพร จิระพันธุ์ทอง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รองศาสตราจารย์ ดร. วาริพิน มงคลสมัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. วิภากรณ์ บุญยงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. วิภารัตน์ มูลิกะเจริญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริมงคล นาฏยกุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ บางโชคดี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนาถ เลิศไพโรจน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ใจอารีย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
รองศาสตราจารย์ ดร. ทันตแพทย์หญิง เขียวลักษณ์ เงินวิวัฒกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ลิณนัสร์ วุฒิกนกัญญ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ สมชาย พูลพัฒน์	ข้าราชการบำนาญ (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร)
รองศาสตราจารย์ สังคม พรหมศิริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร นิมพลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกตุร วงศ์ก่อม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิรัฐพร ไทยงูเหลือม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยพร เจริญพร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาลินี ไพบูลย์นุกุลกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณประภา สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาระดี ขาญวิรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณ เตชะธีระปรีดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไสร์จัน วิสุทธิแพทย์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565) จำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่น่าสนใจของบทความวิชาการภาษาไทยเพื่อเผยแพร่ งานวิจัย จำนวน 11 เรื่อง บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่วิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 เรื่อง และภาษาไทย จำนวน 8 เรื่อง โดยได้รับการกลั่นกรองและผ่านกระบวนการที่เข้มข้นทุกรายละเอียด อาทิ การตรวจสอบบทความต้นฉบับพร้อมให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์เบื้องต้น การกำกับ ควบคุม ดูแล ตรวจสอบ และติดตาม เพื่อให้เป็นตามกระบวนการ บริหารจัดการงานต้นฉบับบทความมีสมบูรณ์ เรียบร้อยมากที่สุด ทำให้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาคุณภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการต่อไปได้จริง ซึ่งวารสารฯ ยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง หากผู้แต่งมีข้อสงสัยหรือต้องการปรึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวารสารฯ สามารถติดต่อได้ตามวันและเวลาราชการ โดยมีความยินดีให้คำปรึกษาและคำแนะนำตามความเหมาะสม

การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงานจัดทำวารสารอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงคุณภาพ คุณค่าทางวิชาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของเนื้อหาสาระสำคัญตามหลักทางวิชาการ ระเบียบวิธีวิจัยที่มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ และเป็นไปตามรูปแบบและมาตรฐานที่วารสารฯ กำหนดไว้ในทุกขั้นตอน ดังนั้น เพื่อให้การเผยแพร่บทความทางกรวิจัย และผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขอความร่วมมือท่านผู้ส่งบทความได้ตระหนักถึงความสำคัญ ต่อคุณภาพของบทความ และดำเนินการตามคำแนะนำจากทางวารสารฯ อย่างเคร่งครัด ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามนั้น วารสารฯ สามารถยกเลิกบทความลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย โดยถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาทันที และจะไม่ได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่ ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยแนะนำให้วารสารฯ ได้ปรับปรุงคุณภาพให้มีความสมบูรณ์เหมาะสม สำหรับการตีพิมพ์บทความในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการ รวมไปถึงการนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็น ที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายสุดนี้ วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาคุณภาพวารสารทางวิชาการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ (CONTENT)

	หน้า
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย/เงื่อนไข/ข้อกำหนด/กำหนดการเผยแพร่/การประเมินบทความ/ที่ปรึกษา/บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ/เจ้าหน้าที่การเงิน.....	i
กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน).....	ii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review).....	iii
สารอธิการบดี.....	iv
บทบรรณาธิการ.....	v
สารบัญ (CONTENT).....	vi-viii
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่ผลงานวิจัย) : RESEARCH ARTICLE (THAI : RESEARCH PUBLISH)	
ผลการสอนโดยใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวก (TEACHING RESULTS BY USING THAI LANGUAGE SENTENCE LEARNING FLASH CARDS FOR DEAF STUDENTS) : ประเมศวร์ บุญเย็น (Poramate Boonyuen) พงษ์ศักดิ์ สุภจรรยา (Paruhut Suphajanya).....	1-14
การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดไพชณังคปริตร (THE CREATION OF CONTEMPORARY DANCE THROUGH POACHANGKAPIT CHANT) : ธนัทพัชร์ อัสวเสมาชัย (Tananpach Asavasemachai).....	15-29
ความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล : บทบาทอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลาง (CORRELATION AMONG MINDFULNESS AND STRESS OF NURSING STUDENTS: THE MEDIATING ROLE OF AUTOMATICS) : ทายาวีร์ จันทรวีวัฒน์ (Tayawee Juntrawiwat) แสงนภา บารมี (Sangnapa Baramee)....	30-41
ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุในช่วงของการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย (THE READINESS TO PARTICIPATE IN ACTIVITIES OF THE ELDERLY SCHOOL DURING THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD OF STUDENTS AT ELDERLY SCHOOLS IN THAILAND) : ปาจริย์ ผลประเสริฐ (Pajaree Polprasert) กนิษฐา ศรีภิรมย์ (Kanittha Sripirom) ณัฐนันท์ คงยิ่งใหญ่ (Natthanan Khongyingyai).....	42-55
การแสดงสร้างสรรค์ชุด “ธงไทยวน” (THE CREATION OF PERFORMANCE “THONG THAI YUAN”) : ธิติมา อ่องทอง (Thitima Ongthong).....	56-69
การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ (LEARNING MANAGEMRNT OF TEACHERS’ PROFESIONAL COMPETENCY DEVELOPMENT IN CURRICULUM ADMINISTRATION LEARNING ASPECTS VIA INTERPOSING ESSENTIAL COMPETENCIES) : วาสนา กิรีติจำเริญ (Wasana Keeratchamroen) สุภาวดี วิสุวรรณ (Supawadee Wisuwan).....	70-81
การบริหารจัดการฮัจญ์ของชาวอุโตะอาระเบีย: สำนวญปัญหาการดำเนินกิจการฮัจญ์ของไทยและรูปแบบการจัดการของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ (SAUDI ARABIA’S HAJJ MANAGEMENT: EXPLORE THE PROBLEMS OF HAJJ OPERATIONS IN THAILAND AND THE MANAGEMENT MODEL OF MALAYSIA, INDONESIA AND SINGAPORE) : สรวุต อารี (Srawut Aree) อารีฟีน ยามา (Arifeen Yama) ซารีฮาน สุหลง (Sarehan Sulong).....	82-96
โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน (THE PROJECT OF NEW WAY COMMUNITY ADAPTATION DURING COVID-19 EPIDEMIC SITUATION, NAN PROVINCE) : ปองขวัญ สร้างทุกข์ (Pongkwan Srangtook) เจนนกนธ์ ภาคภูมิ (Jenapon Pakpoom) พิภพ มณีจันทน์ (Pipop Maneejamnong) อธิธิโชติณ โชติคุณนท์พันธุ์ (Aittichod Chodkunpan).....	97-110

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (ANALYSIS OF COSTS, RETURNS AND FINANCIAL RATIOS FROM MUDMEE SILK WEAVING OF BAN MAPSAMOR COMMUNITY, MUEANG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE) : ผกามาต บุตรสาลี (Pakamat Butsalee).....	111-123
ประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับศาสตร์คหกรรมสำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (EFFECTIVENESS OF AN INTEGRATION BETWEEN MANAGEMENT AND HOME ECONOMICS FOR THE CERTIFICATE MODULAR CURRICULUM TO SUPPORT THE COMMUNITY'S NEEDS) : วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย (Watanaporn Chokratanachai) หงส์วริน ไชยวงศ์ (Hongvarin Chaiyawong) เมลดา อภัยรัตน์ (Melada Apairat) ณภัค คณารักษ์เดช (Naaphak Khanaarakdech) กติกา กลิ่นจันทร์แดง (Katika Klinjandang) ชิตวรา บรรจงปฐ (Chitwara Banjongpru) ศิริพร เลิศยิ่งยศ (Siriporn Loetyingyot), ชิชณพงศ์ ธนพิบูลพงศ์ (Chitsanupong Thanapiboonpong) ขวัญอิสรา ภูมิศิริไพบูลย์ (Kwanisara Bhumisiripai boon).....	124-137
การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 (THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITY MODEL IN DEVELOPING ADVERSITY QUOTIENT OF PUPILS IN THE INTERMEDIATE GRADES OF UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) : ศิริพร เกตุสรน้อย (Siriporn Kestsanoi) สิริลักษณ์ วนพร (Sirilak Vanaporn).....	138-151
บทความวิจัย (ภาษาอังกฤษ : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (ENGLISH : RESEARCH PUBLISH)	
SMART TEACHING PRACTICES OF JUNIOR HIGH SCHOOL TEACHERS UNDER THE KHON KAEN UNIVERSITY (KKU) SMART LEARNING PROJECT (การสอนแบบสมาร์ตของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการนวัตกรรมการเรียนรู้แบบสมาร์ตของมหาวิทยาลัยขอนแก่น) : Theeradej Manakul (ธีรเดช มานะกุล) Anucha Somabut (อนุชา โสมาบุตร) Kulthida Tuamsuk (กุลธิดา ท่วมสุข).....	151-166
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (THAI : THESIS PUBLISH)	
การสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ (KNOWLEDGE CREATION BY A LESSON LEARNED PROCESS FROM THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF PLANTING HOE IMPLEMENTATION) : ภาณุชัย ประมวล (Phunchai Pramuanl) ศักดิ์ศรี รักไทย (Saksri Rakthai).....	167-178
รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร (A DEVELOPMENT MODEL OF TEACHER EDUCATION MANAGEMENT IN 21ST CENTURY BASIC SCHOOL OF KAMPANG PHET PROVINCE) : ยุเวช ทองนวม (Yuwech Thongnuam) สุนทรี ดวงทิพย์ (Soontaree Dountipya) สามารถ กมขุนทด (Samart Kamkhunthot).....	179-192
การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี (DEVELOPMENT OF AN ORAL HEALTH CARE SYSTEM FOR HOMEBOUND OR BEDRIDDEN ELDERLY AT BAN DON SALAB, KANCHANABURI PROVINCE) : ชิสา ตัณทะกุล (Chisa Tantakul) จันทร์พิมพ์ หินเทาว์ (Janpim Hintao) วรรณะ พิธพรชัยกุล (Wattana Pithpornchaikul).....	193-206
ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง (THAI TRADITIONAL MEDICINE WISDOM IN HYPERTENSION TREATMENT) : อำพล บุญเพียร (Aumpol Bunpean) สนั่น คุณธีรสกุล (Sanan Subhadhirasakul) อรทัย เนียมสุวรรณ (Oratai Neamsuvan) ธัญญลักษณ์ ศิริยงค์ (Thanyaluck Siriyoung).....	207-221

การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น (DEVELOPMENT OF THE MENTAL HEALTH APPLICATIONS FOR ONLINE INDIVIDUAL COUNSELING TO REDUCE ADOLESCENTS' STRESS) : คณิติน จรโคกกรวด (Khanitin Jornkokgoud) ลักขณา สริวัฒน์ (Lakkhana Sariwat).....	222-235
กระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้เปิดบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (MOBILIZATION PROCESS AND COMMUNITY ADAPTATION IN THE IMPLEMENTATION OF ALTERNATIVE EDUCATION OF YAA PED NAAM LEARNING CENTER, MAE HONG SON PROVINCE) : วนิดา นาคีสังข์ (Wanida Nakhisang) พัชรินรุจา จันทโรนานนท์ (Patcharinruja Juntaronanont) อาแว มะแส (Awae Masae).....	236-248
การศึกษาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (A STUDY OF ENGLISH READING AND COMMUNICATIVE WRITING SKILLS OF GRADE 12 STUDENTS USING TASK-BASED LEARNING) : อภิญญา แจ่มเจริญ (Apinya Jamjaroen) วาสนา กীরติจำเริญ (Wasana Keeratichamroen).....	249-260
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา (A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON MATHEMATICS AND GROUP WORKING BEHAVIORS OF GRADE 5 STUDENTS USING COOPERATIVE LEARNING TEAM ACHIEVEMENT DIVISION TECHNIQUE WITH POLYA' PROBLEM SOLVING PROCESS) : อุษา จวนสูงเนิน (Usa Juansungnoen) อีสรา พลนงค์ (Isara Phonong).....	261-272
การเขียนบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	273
แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ	281
แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ	282
รูปแบบบทความวิจัย	283
รูปแบบบทความวิชาการ	284
รูปแบบทวิจารย์หนังสือ	285
มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	286

ผลการสอนโดยใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวก
TEACHING RESULTS BY USING THAI LANGUAGE SENTENCE
LEARNING FLASH CARDS FOR DEAF STUDENTS

ปรเมศวร์ บุญยีน^{1*}, พฤษศ คุภจรรยา²

Poramate Boonyuen¹, Paruhut Suphajanya²

¹อาจารย์ ดร., ²อาจารย์ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170 ประเทศไทย

¹Lecture Dr., ²Lecture, Ratchasuda College, Mahidol University, Nakhon Pathom Province, 73170, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹poramate.boon@mahidol.ac.th (Author) : ²paruhut2515@hotmail.com

รับบทความ : 6 กรกฎาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 3 มกราคม 2565 / ตอรับบทความ : 23 มีนาคม 2565

Received : 6 July 2021 / Revised : 3 January 2022 / Accepted : 23 March 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.41

ABSTRACT

This is study of the use of colour labels flash cards for the deaf to understand Thai language sentence in relation to sign language, which had two objectives; 1) to develop Thai language sentence learning flash cards for the deaf students, and 2) to evaluate the teaching results using the developed flash cards. The purposive selected sample groups consisted of 6 experts, 26 deaf students of grade 3, 11 deaf students of grade 4, and 3 teachers. Research tools consisted of media attribute assessment form developed by the visual design checklist, content assessment form, feedback questionnaire, and pre-posttests, which had discriminant index in the range of 0.2-1.0. Data were collected according to two lesson plans. The quantitative data was analyzed by frequencies, averages, percentages, and the differences of test results between pretest and posttest using the Related-Samples Wilcoxon Signed-Rank Test. The results showed that flash cards which had sign language vocabulary graphic and Thai vocabulary with graphic illustrations were effective. There were two sizes: large flash cards 14.50x20 cm and small flash cards 7x10 cm, 6 sentence component labels using rainbow colours, and the lesson plans. The quality assessment results were at the highest level and the post-test scores earned by the sample group were significantly different at 0.05 level.

Keywords : Flash cards, Deaf students, Thai language

บทคัดย่อ

การใช้แผ่นป้ายที่มีสัญลักษณ์สีเพื่อทำความเข้าใจประโยคภาษาไทยโดยเชื่อมโยงกับภาษามือสำหรับคนหูหนวก นำสู่วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาบัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวก และเพื่อประเมินผล การสอนโดยใช้บัตรคำที่พัฒนาขึ้น ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญรวม 6 คน นักเรียนหูหนวกระดับประถมศึกษาปีที่ 3 รวม 26 คน ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะสี่ พัฒนาจาก Visual Design Checklist แบบประเมิน เนื้อหาสาระ แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.2-1.0 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการจัดการเรียนรู้ 2 คาบเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และทดสอบผลต่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้ Related-Samples Wilcoxon Signed-Rank Test ผลการวิจัยคือ บัตรคำที่มีภาพกราฟิกศัพท์ภาษามือและศัพท์ภาษาไทยพร้อมภาพประกอบ มี 2 ขนาด คือ บัตรคำใหญ่ ขนาด 14.50x20 เซนติเมตร และบัตรคำเล็กขนาด 7x10 เซนติเมตร พร้อมแผ่นป้ายส่วนประกอบของประโยค 6 แผ่นป้าย กำหนดสัญลักษณ์สีแต่ละแผ่นป้ายโดยเทียบเคียงกับสีรุ้ง และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยได้รับผล

การประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้บัตรคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: บัตรคำ, นักเรียนหูหนวก, ภาษาไทย

บทนำ

การพัฒนาสื่อเพื่อสอนนักเรียนหูหนวกในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่เริ่มเรียนรู้หลักภาษาไทย ให้มีความรู้ความเข้าใจในส่วนประกอบของประโยค หน้าที่ของคำในประโยค และการแต่งประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเลือกพัฒนาสื่อกราฟิกประเภทบัตรคำ (Flash cards) ด้วยสื่อประเภทดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการใช้เรียนรู้ศัพท์ (Komachali & Khodareza, 2012, p. 134) สามารถประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้หลากหลาย ช่วยสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ (Habibi, 2017, p. 200; Nabiyeve, 2020, p. 372) โดยพบว่ามีผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อบัตรคำเพื่อใช้เรียนรู้ศัพท์ในผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่นเดียวกับ Gallion (2016, p. 2) ศึกษาการใช้วิธีนำเสนอทางทัศนะ (Visual representation) เพื่อสร้างความเข้าใจศัพท์ที่ใช้บ่อย (Sight word) ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เกรด 1 ใน Southern Wyoming County สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ศัพท์ที่ใช้บ่อยได้ดีและมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยการใช้บัตรคำพร้อมภาพประกอบ ร่วมกับการนำเสนอศัพท์ด้วยภาษามือ Habibi (2017, p. 197) ศึกษาการใช้บัตรคำเพื่อปรับปรุงความรู้คำศัพท์ของนักเรียนพิการเกรด 2 ในห้องเรียนรวมของโรงเรียนในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนพิการทุกคนผ่านการทดสอบตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้หลังเรียนรู้ศัพท์โดยใช้บัตรคำ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาบัตรคำที่ในผลงานบางเรื่องเรียกว่าบัตรคำเรียนรู้ (Learning card) เพื่อใช้เป็นการเรียนรู้ด้านภาษา พร้อมจดทะเบียนสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ เช่น บัตรคำเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดย Mooney (2017, pp. 1-5) สำหรับเรียนรู้การแต่งประโยคในภาษาฝรั่งเศส โดยเปรียบเทียบกับคำในภาษาอังกฤษพร้อมภาพประกอบ และการพัฒนาบัตรคำเรียนรู้โดย Wu (2017, pp. 1-7) สำหรับเรียนรู้ศัพท์เกี่ยวกับตัวเลขในภาษาอังกฤษ โดยบัตรคำเรียนรู้แต่ละใบมีส่วนประกอบ คือ ตัวเลข ภาพประกอบ และศัพท์

จากการศึกษาวิจัยโดยนักการศึกษาในต่างประเทศพบว่า คนหูหนวกมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในระดับต่ำกว่าคนที่มีการได้ยิน ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอ่าน ได้แก่ ปัจจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจในไวยากรณ์ของประโยค การรู้จักศัพท์ของคนหูหนวกที่มีจำนวนน้อยกว่าคนที่มีการได้ยิน และรวมถึงปัจจัยด้านความพิการ (King & Quigley, 1985, p. 57; Luckner et al., 2005, p. 444; Newport, 1990, p. 13) ซึ่งในการศึกษาของ Conrad ปี ค.ศ. 1979 (King & Quigley, 1985, p. 58) ที่ได้ทำการศึกษาทักษะการอ่านของนักเรียนหูหนวกในประเทศอังกฤษและเวลส์พบว่า นักเรียนหูหนวกที่มีอายุประมาณ 16 ปี มีทักษะการอ่านไม่เกินระดับทักษะการอ่านของนักเรียนที่มีการได้ยิน อายุ 10 ปี สำหรับ Easterbrooks and Baker (2002, pp. 13-15) และ Moores (2001, p. 13) ระบุว่าปรัชญาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษามืออเมริกันของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ การเรียนโดยการพูด (Oralism) การเรียนแบบระบบรวม (Total communication) และการเรียนแบบสองภาษาสองวัฒนธรรม (Bilingualism-biculturalism) โดยมีช่องทางการเรียนรู้ คือ การได้ยิน (Auditory) และการเห็น (Visual) สอดคล้องกับภาษาอังกฤษที่แบ่งช่องทางการเรียนรู้ออกเป็น 2 โหมด คือ ภาษาอังกฤษในโหมดการได้ยิน (English in the auditory mode) และภาษาอังกฤษในโหมดการเห็น (English in the visual mode) อย่างไรก็ตาม ปัญหาทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินคือการประมวลผลอย่างเป็นลำดับ (Sequential processing) ซึ่งต่างจากคน

ที่มีการได้ยินที่ใช้วิธีการเข้ารหัสผ่านทางภาษา (Verbal encoding) สำหรับคนหูหนวกในประเทศไทยก็มีข้อจำกัดด้านทักษะการใช้ภาษาไทยทั้งด้านการอ่านและการเขียนเช่นกัน โดยมีปัญหาการเขียนประโยคให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของภาษา ด้วยลักษณะไวยากรณ์ของภาษามือที่มีความแตกต่างจากภาษาไทย ส่งผลให้คนหูหนวกมักเขียนคำในประโยคสลับไปมา

จากงานวิจัยและสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ข้างต้นพบว่า มีการพัฒนาบัตรคำเพื่อใช้เรียนรู้ภาษาที่สองสำหรับผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนรู้ศัพท์ โดยมีส่วนประกอบของบัตรคำที่คล้ายคลึงกันคือ การนำเสนอศัพท์พร้อมภาพประกอบ การนำเสนอศัพท์ภาษาที่หนึ่งควบคู่กับศัพท์ภาษาที่สอง หากแต่ยังไม่พบการศึกษาเพื่อพัฒนาบัตรคำสำหรับเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวก ซึ่งการศึกษาและพัฒนาบัตรคำสำหรับเรียนรู้ส่วนประกอบของประโยค หน้าที่ของคำในประโยค และการแต่งประโยคตามหลักไวยากรณ์ในครั้งนี้ แต่ละบัตรคำจะมีภาพกราฟิกศัพท์ภาษามือและศัพท์ภาษาไทยพร้อมภาพประกอบ สำหรับการเชื่อมโยงระหว่างภาษามือในฐานะภาษาที่หนึ่งกับภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของคนหูหนวก พร้อมทั้งการใช้แผ่นป้ายและการกำหนดสีเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนส่วนประกอบของประโยค โดยคาดว่าบัตรคำที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้นักเรียนหูหนวกในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ที่ใช้ภาษามือในการสื่อสารและจัดการเรียนการสอนที่ได้เริ่มเรียนเนื้อหาในหัวข้อประโยคภาษาไทยภายใต้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะสามารถเชื่อมโยงความเข้าใจจากประโยคภาษามือไปสู่ประโยคภาษาไทย และสามารถแต่งประโยคภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์มากยิ่งขึ้น (Ministry of Education, 2008, p. 52; Prayurasook, 2014, pp. 52-53; Simahasan, Pusara, & Thongprem, 2012, pp. 87-90; Somsiri, Jessadawiroe, & Arunrat, 2012, pp. 111-115) ดังนั้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาบัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยที่มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนหูหนวกระดับชั้นประถมศึกษาของประเทศไทยได้อย่างสัมฤทธิ์ผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาคัดคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวกระดับประถมศึกษาปีที่ 3
2. ประเมินผลการสอนโดยใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวกระดับประถมศึกษาปีที่ 3

ประโยชน์การวิจัย

1. ครูผู้สอนนักเรียนหูหนวกสามารถประยุกต์ใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยในกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อให้นักเรียนหูหนวกมีความรู้ความเข้าใจในส่วนประกอบของประโยค หน้าที่ของคำในประโยค และการแต่งประโยคตามหลักไวยากรณ์ได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น
2. ครูผู้สอนนักเรียนหูหนวกสามารถประยุกต์แนวทางการพัฒนาบัตรคำนี้ ไปใช้จัดทำบัตรคำใหม่เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนหูหนวกเรียนรู้ประโยคที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และสามารถเพิ่มบัตรคำประเภทอื่น ๆ เช่น คำบุพบท คำสันธาน เพื่อให้นักเรียนหูหนวกเรียนรู้ประเภทของคำต่าง ๆ ที่มีใช้ในประโยคมากขึ้น
3. นักเรียนหูหนวกสามารถฝึกการแต่งประโยคตามหลักไวยากรณ์จากบัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยได้ด้วยตนเองโดยอยู่ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของครูผู้สอน

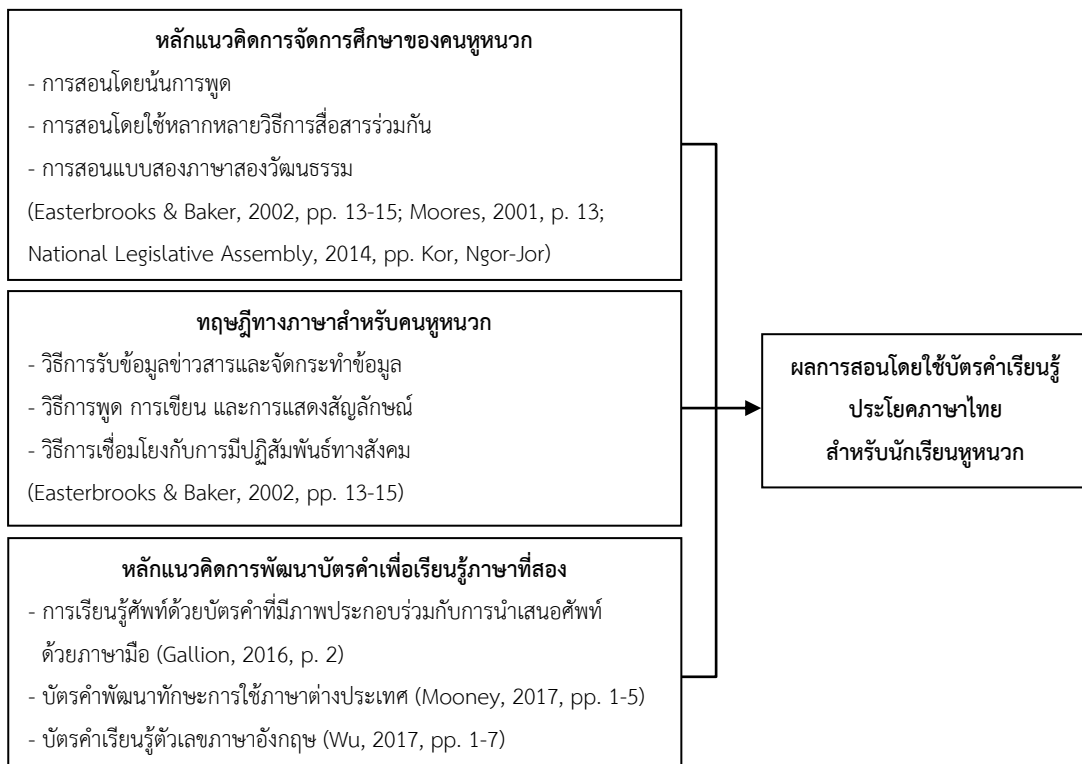
ทบทวนวรรณกรรม

การจัดการศึกษาของคนหูหนวก ดังที่ Easterbrooks and Baker (2002, pp. 13-15) และ Moores (2001, p. 13) ได้ระบุว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานสำหรับคนหูหนวกแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) The Oral Method หรือวิธีการสอนโดยเน้นการพูด โดยนักเรียนหูหนวกจะได้รับข้อมูลจากการอ่านปาก การใช้อุปกรณ์ขยายเสียง นักเรียนหูหนวกจะแสดงความคิดเห็นโดยการพูด วิธีการเรียนการสอนแบบนี้ บางหลักสูตรเน้นสื่อสารผ่านการได้ยินที่หลงเหลืออยู่ บางหลักสูตรเน้นการใช้การเห็น บางหลักสูตรใช้ทั้งสองวิธีร่วมกัน 2) Total Communication หรือการใช้หลากหลายวิธีการสื่อสารร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้การพูดรวมกับการใช้ท่ามือ และตัวสะกดนิ้วมือ นักเรียนหูหนวกจะได้รับข้อมูลจากทั้งการฟัง การใช้เครื่องขยายเสียง การใช้ท่ามือ การสะกดนิ้วมือ นักเรียนหูหนวกจะแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การแสดงท่ามือ การแสดงการสะกดนิ้วมือ โดยท่ามือจะใช้ร่วมกับการพูด และ 3) Bilingual-Bicultural หรือวิธีการสอนแบบสองภาษาสองวัฒนธรรม เน้นการใช้ภาษามือในการสื่อสารและใช้ภาษาในการเขียนและอ่าน ส่วนการพูด การฝึกการฟัง หรือการใช้ code ในภาษาอังกฤษไม่ใช้ในห้องเรียน แต่อาจมีใช้เป็นรายบุคคลนอกชั้นเรียน แต่ทั้งนี้ คนหูหนวกมีอุปสรรคในการเรียนรู้ภาษาทั้งการอ่านและการเขียน ด้วยคนหูหนวกใช้ภาษามือเป็นภาษาที่หนึ่งในการสื่อสาร อีกทั้ง ภาษามือมีลักษณะและไวยากรณ์ที่แตกต่างจากภาษาไทย ส่งผลให้คนหูหนวกมีทักษะการใช้ภาษาที่ต่ำกว่าคนที่มีการได้ยินในช่วงอายุใกล้เคียงกัน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนนักเรียนหูหนวกควรมีการพัฒนากระบวนการสื่อสาร 2 ภาษา คือ ภาษามือและภาษาไทย โดยให้นักเรียนหูหนวกเริ่มเรียนภาษามือมาตรฐานและเริ่มเรียนภาษาไทยซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน รวมถึงสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนหูหนวกแต่ละคน (National Legislative Assembly, 2014, pp. Kor, Ngor-Jor)

ทฤษฎีทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาของเด็กหูหนวก (Easterbrooks & Baker, 2002, pp. 13-15) อธิบายการเรียนรู้ภาษาของเด็ก 3 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล/ภาษาศาสตร์ (Information/linguistic processing theory) 2) ทฤษฎีทางประสาทวิทยา (The neuropsychological theory) และ 3) ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (The cognitive-socialization theory) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวช่วยให้เข้าใจวิธีการคิดและการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กล่าวโดยสรุปคือ 1) ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูล/ภาษาศาสตร์ อธิบายถึงวิธีการที่มนุษย์รับข้อมูลข่าวสาร จัดกระทำข้อมูลเหล่านั้นในสมองและแสดงความคิดไปยังผู้อื่น ทฤษฎีนี้เปรียบสมองมนุษย์คล้ายกับคอมพิวเตอร์ โดยคอมพิวเตอร์รับข้อมูลจากหลายช่องทาง เช่น ไมโครโฟน สแกนเนอร์ คีย์บอร์ด ข้อมูลถูกนำเข้าสู่โปรแกรมในเครื่องคอมพิวเตอร์และจัดกระทำในรูปแบบต่าง ๆ จากนั้นจึงจัดเก็บข้อมูลที่จัดกระทำแล้วไว้ในความจำระยะยาว (Long-term memory) บนฮาร์ดไดรฟ์ และเมื่อต้องการแสดงข้อมูลที่จัดเก็บ จึงนำเสนอข้อมูลที่จัดเก็บไว้ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เสียง คำ ภาพ เอกสาร ทฤษฎีดังกล่าวช่วยอธิบายความแตกต่างระหว่างปรัชญาสำคัญในการเรียนรู้ภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษามืออเมริกัน) ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ การเรียนโดยการพูด การเรียนแบบระบบรวม และการเรียนแบบสองภาษาสองวัฒนธรรม โดยผ่านช่องทางการเรียนรู้ คือ การได้ยินและการเห็น เช่นเดียวกับภาษาอังกฤษที่แบ่งออกเป็น 2 โหมด คือ ภาษาอังกฤษในโหมดการได้ยินและภาษาอังกฤษในโหมดการเห็น นอกจากนี้ ยังระบุถึงปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในการประมวลผลอย่างเป็นลำดับ ซึ่งต่างจากคนที่มีการได้ยินที่ใช้วิธีการเข้ารหัสผ่านทางภาษา 2) ทฤษฎีทางประสาทวิทยา ระบุว่า การเรียนและพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจากสมองและระบบประสาทส่วนกลาง สมองทำหน้าที่ตอบสนองทางภาษา เราจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจโครงสร้างพื้นฐานและการทำงานของสมอง

และประสาทส่วนกลาง ส่วนหนึ่งของสมองทำหน้าที่เกี่ยวกับการทำงานของภาษา ตัวอย่างที่เกิดขึ้นคือ ความบกพร่องทางภาษาเกิดจากความเสียหายของสมอง ทฤษฎีนี้เปรียบเทียบกับสมองเป็นอินเทอร์เน็ตมากกว่าเพียงเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อเวลาเข้าสู่อินเทอร์เน็ต สมองจะมีหลากหลายเป้าหมาย เช่น การค้นหาและทำความเข้าใจข้อมูลใหม่ การเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิม การใช้ข้อมูลในการคิด และแสดงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การพูด การเขียน การแสดงสัญลักษณ์ โดยในการทำความเข้าใจหลักการใหม่ สมองบางส่วนทำหน้าที่เข้ารหัสโครงสร้างไวยากรณ์ สมองบางส่วนทำหน้าที่เข้ารหัสความหมาย และสมองบางส่วนทำหน้าที่เข้ารหัสเจตนาของหลักการใหม่นั้น ดังนั้น จึงมีหลากหลายเส้นทางในการเข้าถึงข้อมูลภายในสมองของเรา โครงสร้างไวยากรณ์อาจถูกเก็บอยู่ในความจำทางประสาทสัมผัส (Memory of sensory) หรือความจำทางอารมณ์ (Memory of emotion) เปรียบกับการเรียนการสอนซึ่งมีความหลากหลายในการนำเสนอเนื้อหา เช่น การสาธิต การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เนื้อหาที่อยู่ภายในสมองส่วนต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเข้าถึงข้อมูลที่มีอย่างหลากหลาย 3) ทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ระบุว่า การสื่อสารคือกระบวนการทางสังคมบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า โครงสร้างทางปัญญาที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อถึงกำหนด ซึ่งความเข้าใจทางภาษาของเด็กก็เช่นกัน ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เป็นธรรมชาติ และมีลำดับขั้นตอน โดยเชื่อมโยงกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม Easterbrooks and Baker กล่าวสรุปว่า ทฤษฎีทั้งสามข้อข้างต้นคือ ทักษะการคิดที่มีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทั่วไปและการเรียนรู้ภาษา เราทราบว่ามี ความเชื่อมโยงระหว่างภาษาและการคิด โดยพัฒนาการของสิ่งหนึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของอีกสิ่งหนึ่ง ทฤษฎีการประมวลผลข้อมูลอธิบายกระบวนการในการนำเข้า ประมวลผล และการใช้ภาษา ซึ่งหากช่องทางใดช่องทางหนึ่งมีความเสียหาย เรายังสามารถใช้ช่องทางอื่น ๆ ได้ ส่วนทฤษฎีทางประสาทวิทยาทำให้เราเข้าใจว่าสมองไม่สนใจว่าเราจะใช้ภาษาอะไรในการคิด ต่อเมื่อมันสามารถเข้าถึงได้และมีความสมบูรณ์ ส่วนทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมทำให้เข้าใจว่าเป้าหมายของการใช้ภาษาเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการและเป็นลำดับขั้นตอน

งานวิจัยและสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง Improving vocabulary comprehension for deaf or hard of hearing students โดย Gallion (2016, p. 2) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเรียนรู้ศัพท์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยใช้วิธีนำเสนอทางทัศนะ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการเรียนรู้ศัพท์ที่ช่วยโดยใช้สื่อบัตรคำพร้อมภาพประกอบรวมกับการนำเสนอศัพท์ด้วยภาษามือ สิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เรื่อง Method of improving foreign language skills using flash cards and a rolling dice โดย Mooney (2017, pp. 1-5) มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบบัตรคำเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เล่น พบว่า บัตรคำที่ออกแบบมีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษสีเหลี่ยมผืนผ้า 2 ด้าน จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วยชุดศัพท์ที่เป็นคำนามและคำกริยาในภาษาฝรั่งเศสด้านหนึ่งและภาษาอังกฤษอีกด้านหนึ่งพร้อมภาพประกอบทั้งสองด้าน สิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เรื่อง Learning Card โดย Wu (2017, pp. 1-7) มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบบัตรคำสำหรับเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลขในภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้ออกแบบกำหนดตำแหน่งของภาพ ตัวเลข รูปทรงเรขาคณิตแบบต่าง ๆ แทนจำนวนตัวเลข ตัวอักษร และประโยคบนบัตรคำให้อยู่ตำแหน่งเดียวกันในแต่ละบัตรคำ มีการใช้สีที่แตกต่างกันเพื่อช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ มีการนำเสนอประโยคในภาษาจีนควบคู่กับภาษาอังกฤษพร้อมภาพที่สอดคล้องกันในแต่ละใบ โดยผู้ออกแบบคาดหวังให้เด็กเรียนรู้จากบัตรคำได้ด้วยตนเองทุกสถานที่ทุกเวลา รวมถึงการเรียนรู้ตัวอักษรโดยเชื่อมโยงกับรูปทรงเรขาคณิตและภาพประกอบ ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนาและการวิจัยแบบก่อนทดลอง ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนส่วนกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองเลขที่ MU-CIRB 2019/174.2910 รับรองวันที่ 29 ตุลาคม 2562 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร คือ นักเรียนหูหนวกที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 338 คน และ 333 คน ตามลำดับ ในโรงเรียนเฉพาะความพิการด้านการได้ยิน 21 แห่ง (Special Education Bureau, 2022, online) กลุ่มตัวอย่างได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ จบการศึกษาในสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ในงานด้านเทคโนโลยีการศึกษา และ/หรือด้านการศึกษาของคนหูหนวกไม่น้อยกว่า 3 ปี และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระ 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ จบการศึกษาในสาขาวิชาด้านการสอนภาษาไทยหรือด้านภาษาศาสตร์ และ/หรือมีประสบการณ์การสอนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประถมศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษาไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. นักเรียนหูหนวก 11 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผ่านการเรียนหัวข้อเนื้อหาที่ใช้ทดสอบมาแล้ว ใช้ภาษามือเป็นภาษาที่หนึ่งในการสื่อสาร และไม่มีคามพิการซ้อน

3. นักเรียนหูหนวกกลุ่มเล็ก (Small group) (Atchareeyakosol, 1993, pp. 23-26) จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้ภาษามือเป็นภาษาที่หนึ่งในการสื่อสาร และไม่มีภาวะพิการซ้อน
4. นักเรียนหูหนวก 21 คน โดยคัดเลือกโรงเรียนละ 1 คน จากรายชื่อโรงเรียนเฉพาะความพิการด้านการได้ยินทั้งหมด 21 แห่ง (Special Education Bureau, 2022, online) และเลือกนักเรียนหูหนวกตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้ภาษามือเป็นภาษาที่หนึ่งในการสื่อสาร และไม่มีภาวะพิการซ้อน
5. ครูผู้สอนนักเรียนหูหนวก 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นครูที่มีการได้ยินหรือครูหูหนวกที่สอนวิชาภาษาไทยให้แก่กลุ่มนักเรียนหูหนวกกลุ่มทดสอบเครื่องมือวิจัยและนักเรียนหูหนวกกลุ่มทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทย 50 บัตรคำ ด้านหน้าบัตรคำมีศัพท์ 1 คำและภาพกราฟิกประกอบด้านหลังมีภาพกราฟิกภาษามือไทยของศัพท์ด้านหน้า อ้างอิงความถูกต้องของศัพท์ภาษามือจาก ปทานุกรมภาษามือไทยฉบับปรับปรุงและขยายเพิ่มเติม (Suwanarat et al., 1990, pp. 116, 146, 158, 167, 316, 381, 387, 400, 424, 470, 517, 552, 958) และหนังสือภาษามือไทย เล่ม 1-3 (National Association of the Deaf in Thailand, 2004, pp. 8, 11, 67-68, 70, 74-75; National Association of the Deaf in Thailand, 2004, pp. 3, 15-17, 23-24, 51-52, 56, 92; National Association of the Deaf in Thailand, 2000, pp. 1, 46, 97, 101, 108) และมีแผ่นป้ายส่วนประกอบของประโยค 6 แผ่นป้าย กำหนดสีแต่ละแผ่นป้ายให้แตกต่างกันเป็นสัญลักษณ์ บัตรคำนี้ใช้เพื่อเรียนรู้ส่วนประกอบของประโยค หน้าที่ของคำในประโยค และการแต่งประโยคตามหลักไวยากรณ์
2. แผนการจัดการเรียนรู้ 2 คาบเรียน ออกแบบโดยอ้างอิงหัวข้อและวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2008, p. 52) และอ้างอิงเนื้อหาบทเรียนจากหนังสือเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของปรีมวดี ประยูรสุข (Prayurasook, 2014, pp. 52-53) เอกรินทร์ สัมหาศาล, รุจิร ภูสาระ และสุสรดิษฐ์ ทองเปรม (Simahasan, Pusara, & Thongprem, 2012, pp. 87-90) มานพ สอนศิริ, สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์ และเฉลา อรุณรัตน์ (Sornsiri, Jessadawirote, & Arunrat, 2012, pp. 111-115)
3. แบบประเมินคุณลักษณะสี่ แบ่งเป็นหัวข้อประเมิน 4 ด้าน 25 ข้อ พัฒนาจาก Visual Design Checklist โดย Smaldino, Lowther, and Russell (2008, p. 71) เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
4. แบบประเมินเนื้อหาสาระ แบ่งเป็นหัวข้อประเมิน 5 ด้าน 17 ข้อ (Atchareeyakosol, 1993, p. 18; Smaldino, Lowther, & Russell, 2008, p. 71) เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
5. แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียนหูหนวกและครูผู้สอน มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด 4 ข้อ ซึ่งผ่านการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ใช้เพื่อตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้งานบัตรคำเป็นภาษามือสำหรับนักเรียนและครูผู้สอนหูหนวก และพูดตอบสำหรับครูผู้สอนที่มีการได้ยิน
6. แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน ซึ่งผ่านการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระ 3 คน และผ่านการประเมินค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อจากการวิเคราะห์ผลการทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนโดยนักเรียนหูหนวก 11 คน กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.2-0.8 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.2-1.0 ได้ข้อคำถามแบบเลือกตอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวนทั้งสิ้น 25 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre-experimental design) แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง (One-group pretest-posttest design) (Wongrattana & Naipat, 2008, p. 34) ดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระ 3 คน โดยใช้แบบประเมินเนื้อหาสาระ และตรวจสอบคุณภาพบัตรคำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3 คน โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะสื่อ 2) ทดสอบการสอนโดยใช้บัตรคำที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนหูหนวกกลุ่มเล็ก 5 คน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง สังเกตการเรียนรู้โดยใช้บัตรคำและสอบถามความคิดเห็นหลังเรียนของนักเรียนหูหนวก พร้อมทั้งสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีการได้ยิน 1 คน ที่มีต่อการสอนโดยใช้บัตรคำ 3) ทดสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อน-หลังเรียนโดยนักเรียนหูหนวก 11 คน เพื่อประเมินค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก โดยให้นักเรียนหูหนวกทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 4) ทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้และบัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยที่พัฒนาและปรับปรุงตามข้อคิดเห็นกับนักเรียนหูหนวก 21 คน เป็นเวลา 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง เก็บข้อมูลผลการทดสอบก่อนเรียน ผลการทดสอบหลังเรียน พร้อมทั้งสอบถามความคิดเห็นหลังเรียนของนักเรียน และสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน 2 คน ประกอบด้วย ครูหูหนวก 1 คน และครูที่มีการได้ยิน 1 คน หลังสังเกตการสอนโดยใช้บัตรคำ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย และใช้ Related-Samples Wilcoxon Signed-Rank Test เพื่อทดสอบค่าผลต่างระหว่างผลการทดสอบก่อนเรียนและผลการทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้อมูลจากการสังเกตการใช้บัตรคำ ข้อคิดเห็นจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ นักเรียนหูหนวก และครูผู้สอน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นประเด็นรายชื่อและความเรียง

ผลการวิจัย

1. บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวกระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 บัตรคำ โดยแต่ละบัตรคำมีส่วนประกอบ คือ ด้านหน้ามีศัพท์ 1 คำ พร้อมภาพกราฟิกประกอบ ด้านหลังมีภาพกราฟิกภาษามือของศัพท์ด้านหน้า โดยบัตรคำจะมี 2 ขนาด คือ บัตรคำใหญ่ขนาด 14.5×20 เซนติเมตร เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และบัตรคำเล็กขนาด 7×10 เซนติเมตร เพื่อใช้จัดกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มเล็กหรือใช้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะมีแผ่นป้ายส่วนประกอบของประโยค 6 แผ่นป้าย ได้แก่ ประธาน บทขยายประธาน กริยา บทขยายกริยา กรรม และบทขยายกรรม กำหนดสีแต่ละแผ่นป้ายให้แตกต่างกันโดยเทียบเคียงสีและการเรียงลำดับกับสีของรู้ง ได้แก่ ประธาน (สีแดง) บทขยายประธาน (สีแสดหรือส้ม) กริยา (สีเหลือง) บทขยายกริยา (สีเขียว) กรรม (สีน้ำเงิน) บทขยายกรรม (สีม่วง) ซึ่งการกำหนดสีเทียบเคียงดังกล่าวนี้ทำให้ส่วนประกอบหลักของประโยค คือ ประธาน กริยา กรรม แทนด้วยสีแม่สี คือ แดง เหลือง น้ำเงิน ตามลำดับ ในขณะที่ส่วนขยายของประโยค คือ บทขยายประธาน บทขยายกริยา บทขยายกรรม แทนด้วยสีที่เกิดจากการผสมของสีแม่สี คือ สีแสดหรือส้ม สีเขียว สีม่วง ตามลำดับ และมีกระดานผ้าขนาดใหญ่พร้อมช่องพลาสติกใสยาวสำหรับใส่แผ่นป้ายและบัตรคำทั้ง 6 บัตรคำ รวม 5 แถว เพื่อสามารถใส่รูปประโยคที่หลากหลายและเปรียบเทียบประโยคที่นำเสนอได้ พร้อมด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง ที่ออกแบบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเรื่องประโยค โดยใช้บัตรคำที่พัฒนาขึ้นเป็นสื่อการเรียนการสอนหลัก

ภาพ 2 ตัวอย่างบัตรคำด้านที่มีศัพท์เรียงประโยคตามไวยากรณ์ภาษาไทย คือ ประธาน กริยา และกรรม

ภาพ 3 ตัวอย่างด้านที่มีกราฟิกภาษามือ เรียงเป็นประโยคตามไวยากรณ์ภาษามือไทย คือ กรรม ประธาน และกริยา

ภาพ 2 แสดงภาพบัตรคำด้านที่มีศัพท์พร้อมภาพประกอบ คือ นักเรียน+อ่าน+หนังสือ ซึ่งเรียงเป็นประโยคตามไวยากรณ์ภาษาไทยที่มีส่วนประกอบ คือ ประธาน กริยา และกรรม พร้อมแผ่นป้ายกำกับ ส่วนภาพ 3 แสดงบัตรคำด้านที่มีกราฟิกภาษามือที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวมือ ซึ่งเรียงเป็นประโยคตามไวยากรณ์ภาษามือไทย คือ กรรม ประธาน และกริยา

ผลการตรวจสอบคุณภาพบัตรคำและแผนการจัดการเรียนรู้ มีแสดงในตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ผลการประเมินคุณลักษณะสี่บัตรคำ

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ค่าเฉลี่ยรายการ
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
คุณลักษณะเฉพาะของสื่อ	61.90 %	33.34 %	4.76 %			4.57
มาตรฐานด้านการออกแบบ	54.17 %	45.83 %				4.54
มาตรฐานด้านเทคนิควิธี	66.67 %	33.33 %				4.67
มาตรฐานด้านความงาม	40.00 %	46.67 %	13.33 %			4.27
					ค่าเฉลี่ยรวม	4.51

ตาราง 1 พบว่า โดยค่าเฉลี่ยรวมของผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.51 ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และระดับมาก 1 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มาตรฐานด้านเทคนิควิธี (66.67%) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มาตรฐานด้านความงาม (40.00%)

ตาราง 2 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ค่าเฉลี่ยรายด้าน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านเนื้อหาบทเรียน	91.67 %	8.33 %				4.91
ด้านการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน	50.00 %	50.00 %				4.50
ด้านการใช้ภาษา	77.78 %	22.22 %				4.78
ด้านกิจกรรม	83.33 %	16.67 %				4.83
ด้านการทดสอบ	75.00 %	16.67 %	8.33 %			4.67
	ค่าเฉลี่ยรวม					4.73

ตาราง 2 พบว่าค่าเฉลี่ยของผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.73 ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านเนื้อหาบทเรียน (91.67%) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน (50.00%)

ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมโดยสรุปว่า ควรมีการอธิบายหน้าที่ของคำในส่วนของคำขยายเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากยังมีเงื่อนไขที่อาจเกิดขึ้นได้มากกว่าประโยคตัวอย่างที่มีในบัตรคำ ควรมีการอธิบายเพิ่มเติมในส่วนของประโยคที่มีส่วนเติมเต็ม ประโยคที่ไม่มีภาคกรรม ควรมีการนำเสนอเนื้อหาให้มีการเชื่อมโยงจากภาษามือไทย มาสู่ภาษาไทย เช่น การชวนคิด ชวนเปรียบเทียบ ควรจัดให้มีรูปแบบการทดสอบที่หลากหลาย ควรใช้ภาพสื่อความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในบางบัตรคำ

2. การประเมินผลการสอนโดยใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวกระดับประถมศึกษาปีที่ 3 แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการทดสอบก่อน-หลังเรียนโดยใช้บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทย

รายการ	การทดสอบก่อนเรียน	การทดสอบหลังเรียน
จำนวนนักเรียน (คน)	21	21
คะแนนเต็ม (คะแนน)	25	25
คะแนนสูงสุด (คะแนน)	19	24
คะแนนต่ำสุด (คะแนน)	1	3
คะแนนเฉลี่ย	7.81	10.86

ตาราง 3 ข้างต้นพบว่า มีคะแนนเต็ม 25 คะแนน โดยผลการทดสอบก่อนเรียน มีคะแนนสูงสุด 19 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 7.81 คะแนน ส่วนผลการทดสอบหลังเรียน มีคะแนนสูงสุด 24 คะแนน คะแนนต่ำสุด 3 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 10.86 คะแนน จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลการทดสอบหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 10.86 ซึ่งสูงกว่าคะแนนผลการทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 7.81

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน

	สมมติฐาน	การทดสอบ	นัยสำคัญ ^{a,b}	ผลการตัดสิน
1	ค่ามัธยฐานของความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 0	Related-Samples Wilcoxon Signed Rank Test	0.021	ปฏิเสธสมมติฐาน

a. ระดับนัยสำคัญคือ 0.05; b. แสดงนัยสำคัญแบบไม่แสดงอาการ (Asymptotic)

ตาราง 4 ข้างต้นปรากฏผลค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.021 จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการสังเกตการสอนโดยใช้บัตรคำพบว่า การกำหนดสีให้แก่แผ่นป้าย ประธาน บทขยายประธาน กริยา บทขยายกริยา กรรม บทขยายกรรม ช่วยการสื่อสารด้วยภาษามือระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนหูหนวกให้สะดวกและเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยครูผู้สอนจะเชื่อมโยงภาษาบนแผ่นป้ายและสีที่กำหนดในแต่ละแผ่นป้ายกับท่าภาษามือของคำนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมให้มีการแบ่งกลุ่มแข่งขันกันแต่งประโยคตามที่ครูผู้สอนกำหนดยังช่วยให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วม อีกทั้งมีการช่วยเหลือและสอนกันในกลุ่ม

อภิปรายผล

การพัฒนาบัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้สำหรับสอนนักเรียนหูหนวกให้เรียนรู้เกี่ยวกับส่วนประกอบของประโยค หน้าที่ของคำในประโยค และการแต่งประโยคตามหลักไวยากรณ์ โดยที่ผ่านมามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้บัตรคำเพื่อเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนพิการ เช่น Habibi (2017, p. 197) ที่พบว่า นักเรียนพิการเกรด 2 ในประเทศอินโดนีเซีย ที่เรียนรู้คำศัพท์โดยใช้บัตรคำ สามารถผ่านการทดสอบความรู้ตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด Gallion (2016, p. 2) ที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการเรียนรู้และเข้าใจศัพท์ที่ใช้บ่อยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยใช้บัตรคำพร้อมภาพประกอบ ร่วมกับการนำเสนอศัพท์ด้วยภาษามือ Komachali and Khodareza (2012, p. 134) ที่พบว่าการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้บัตรคำศัพท์ (Vocabulary flash card) ตามขั้นตอนที่กำหนด ช่วยให้ผู้เรียนอิหร่านระดับก่อนอุดมศึกษากลุ่มทดลองมีความรู้คำศัพท์ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่จัดการเรียนการสอนตามปกติ อีกทั้งยังมีการพัฒนาบัตรคำรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ ซึ่ง Mooney (2017, pp. 1-5) ได้พัฒนาบัตรคำเพื่อฝึกทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียน โดยบัตรคำด้านหนึ่งเป็นคำภาษาอังกฤษพร้อมภาพประกอบ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งเป็นคำภาษาฝรั่งเศสพร้อมภาพประกอบ และสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ของ Wu (2017, pp. 1-7) ที่พัฒนาบัตรคำเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลขในภาษาอังกฤษ โดยบัตรคำด้านหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ในขณะที่อีกด้านหนึ่งเป็นภาษาจีน อย่างไรก็ตาม บัตรคำส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เรียนรู้ศัพท์ แต่ไม่พบการศึกษาเพื่อพัฒนาบัตรคำสำหรับเรียนรู้ประโยคภาษาไทยสำหรับนักเรียนหูหนวก

ทั้งนี้ ด้วยประโยคภาษามือไทยมีไวยากรณ์ที่แตกต่างจากประโยคภาษาไทย ส่งผลให้คนหูหนวกไทยมักมีปัญหาการเขียนประโยคสลับตำแหน่งเนื่องจากเขียนประโยคตามภาษามือที่ใช้สื่อสาร การวิจัยครั้งนี้จึงพัฒนาชุดบัตรคำเพื่อให้เด็กนักเรียนหูหนวกเรียนรู้เกี่ยวกับประโยคโดยเฉพาะ โดยในชุดบัตรคำจะมีศัพท์ในกลุ่มคำนาม คำกริยา และคำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย ครอบคลุมตามส่วนประกอบพื้นฐานของประโยค และมีแผ่นป้ายส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วย ประธาน บทขยายประธาน กริยา บทขยายกริยา กรรม บทขยายกรรม และมีการกำหนดสัญลักษณ์สีที่ต่างกันในแต่ละแผ่นป้าย โดยเทียบเคียงกับสีและลำดับตำแหน่งสีของรู้ง ด้วยรู้งเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ใกล้ตัวที่เด็กนักเรียนในช่วงวัยประถมศึกษาตอนต้นจะได้เรียนรู้ ดังที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารวิทยาาสตร์ สารที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม (Ministry of Education, 2008, p. 106) อีกทั้งการเชื่อมโยงสิ่งที่ต้องจำด้วยสี เช่น คำที่ทำหน้าที่ “ประธาน” แทนด้วยสัญลักษณ์สีแดง โดยให้สอดคล้องกับตำแหน่งสีของรูขี้ ช่วยเพิ่มความสามารถในการจดจำตำแหน่งของคำในประโยคได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับลักษณะของคนหูหนวกที่รับรู้และทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ผ่านการมองเห็น และแนวคิดที่ระบุว่า สื่อในกระบวนการทัศนใหม่ มุ่งเน้นคุณลักษณะของสื่อและระบบสัญลักษณ์ของสื่อที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการภายใน หรือกระบวนการทางพุทธิปัญญา หรือกระบวนการรู้คิด ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละชนิด ระบบสัญลักษณ์ของสื่อ และความสามารถในการประมวลสารสนเทศของสื่อ (Chaichareon, 2014, p. 162)

บัตรคำที่พัฒนาขึ้นนี้จะใช้ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบให้มีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้จากรูปประโยค ที่ง่ายไปสู่รูปประโยคที่ยากโดยเริ่มจาก ประธาน+กริยา/ประธาน+กริยา+กรรม เพื่อให้ให้นักเรียนทำความเข้าใจให้ชัดเจน และฝึกฝนการแต่งประโยคให้คล่องแคล่ว แล้วจึงเพิ่มรูปประโยคที่มี บทขยายประธาน บทขยายกริยา และบทขยายกรรม ตามลำดับ โดยแผนการจัดการเรียนรู้ยังระบุขั้นตอนการเรียนการสอนโดยให้เริ่มจากการให้นักเรียนหูหนวกเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเองเป็นภาษามือก่อน แล้วจึงเชื่อมโยงประโยคที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเหล่านั้น ไปสู่รูปประโยคภาษาไทยตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสองภาษาสองวัฒนธรรมที่เน้นการใช้ภาษามือในการสื่อสารและใช้ภาษาในการเขียนและอ่าน (Easterbrooks & Baker, 2002, pp. 13-15; Moores, 2001, p. 13) และสอดคล้องกับ Nabiyeva (2020, p. 572) ที่เสนอวิธีการสอนศัพท์ภาษาอังกฤษ ให้แก่เด็กหูหนวกผ่านเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือสิ่งของที่อยู่รอบตัว และยังสอดคล้องกับข้อคิดเห็นที่ปรากฏ ในแบบประเมินเนื้อหาสาระโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระที่ระบุว่า ควรมีการนำเสนอเนื้อหาให้มีการเชื่อมโยงจากภาษามือไทยมาสู่ภาษาไทย เช่น การชวนคิด ชวนเปรียบเทียบ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินคุณภาพ เครื่องมือวิจัยทั้งคุณลักษณะสื่อบัตรคำและแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าภาพกราฟิกบางภาพบนบัตรคำไม่ชัดเจน การสื่อความหมายของภาพกับคำยังไม่เหมาะสม อาจทำให้ผู้เรียน ไม่เข้าใจคำ ๆ นั้นได้ โดยเฉพาะคำที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น คำว่า “ทุกวัน” ซึ่งผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับ ไปดำเนินการปรับปรุงภาพกราฟิกของบัตรคำให้มีความชัดเจนและสื่อความหมายมากยิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดสอบการใช้งาน กับนักเรียนหูหนวกกลุ่มเล็ก นอกจากนี้ ด้วยประโยคในภาษาไทยสามารถแบ่งออกเป็น 5 ชนิด ประกอบด้วย ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ ประโยคขอร้อง และประโยคคำสั่ง (Simahasana, Pusara, & Thongprem, 2012, pp. 90-92; Somsiri, Jessadawirote, & Arunrat, 2012, p. 114) หากแต่บัตรคำเรียนรู้ประโยค ภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้จะมีเฉพาะกลุ่มคำสำหรับการเรียนรู้รูปประโยคบอกเล่าเท่านั้น และผลการทดสอบ สรุปได้ว่า นักเรียนหูหนวกมีผลการทดสอบหลังเรียนโดยใช้บัตรคำสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ด้วยคนหูหนวกมีพัฒนาการทางภาษาทั้งการอ่านและการเขียนที่ไม่ดีนัก (Amatyakul, Deechongkit, & Khajorntham, 2012, p. 155) รวมถึงความแตกต่างระหว่างระบบไวยากรณ์ภาษาไทยและภาษามือไทย (Danthanavanich, 2008, p. 11; Kongsuwan, 2017, p. 11) ส่งผลให้คนหูหนวกมีข้อจำกัดด้านการเขียนประโยค ให้ถูกต้องตามหลักภาษา (Sri-On & Suksajadham, 2012, p. 62) จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ทำความเข้าใจ และการฝึกทักษะทางภาษาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่อง (Nuchpongchai, Khajorntham, Danthanavanich, Boonyuen, & Sa-Ngounsai, 2010, p. 13) หากแต่ในสถานการณ์ของการวิจัยจึงกำหนดระยะเวลา ได้อย่างจำกัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ คือ บัตรคำเรียนรู้ประโยคภาษาไทยที่พัฒนาขึ้นนี้มีสองขนาด คือ บัตรคำขนาดใหญ่ เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และบัตรคำขนาดเล็กที่ใช้จัดกิจกรรมกับผู้เรียนกลุ่มเล็กหรือให้ผู้เรียนเล่นด้วยตนเอง จึงควรผลิตชุดบัตรคำให้มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรมและจำนวนผู้เรียน อีกทั้งควรพิจารณาเพิ่มเติมบัตรคำให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความหลากหลายของกลุ่มศัพท์และประโยค โดยครูผู้สอนอาจใช้ภาพจากสื่อการเรียนรู้ที่มีจำหน่ายตามท้องตลาดหรือจากอินเทอร์เน็ตที่มีผู้พัฒนาบัตรคำ และอนุญาตให้ใช้เพื่อการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือครูผู้สอนอาจวาดภาพด้วยตนเอง หรือจัดกิจกรรมให้นักเรียนช่วยวาดภาพศัพท์ใหม่เพื่อผลิตเป็นบัตรคำให้มีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย คือ ลักษณะเฉพาะของภาษามือที่แตกต่างจากภาษาไทย อาจส่งผลให้ศัพท์บางคำมีความยากในการพัฒนาเป็นบัตรคำ เช่น ศัพท์ภาษามือคำว่า เตะฟุตบอล ซึ่งมีทั้งศัพท์ที่เป็นกริยาและกรรม อยู่ในคำเดียวกัน หรือบางคำมีท่าภาษามือที่มีความใกล้เคียงกันมาก เช่น คำว่า ขับ และคำว่า รถยนต์ เป็นต้น (Suwanarat et al., 1990, pp. 517, 552) ในขณะที่ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างภาพประกอบก็อาจเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมว่าภาพอธิบายประกอบแต่ละภาพที่นำมาแต่งเป็นประโยค ต้องเชื่อมโยงกันหรือไม่ เช่น ประโยค “ฉันทกินข้าว” กับประโยค “แม่ว+กิน+ข้าว” นั้น คำว่า “กิน” สามารถใช้บัตรคำเดียวกันได้หรือไม่ หรือภาพประกอบต้องเปลี่ยนไปตามบริบทของประธาน นักเรียนหูหนวกจึงจะเข้าใจและไม่สับสน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น อาจต้องเพิ่มกลุ่มคำที่มีภาพประกอบเชื่อมโยงกันจำนวนมาก นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาชุดบัตรคำที่มีกลุ่มคำประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ คำบุพบท คำสันธาน เป็นต้น เพื่อให้เกิดรูปประโยคที่หลากหลายและการเรียนรู้ประเภทของคำในประโยคที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Amatyakul, P., Deechongkit, S., & Khajomtdham, K. (2012). *Getting to know and understand about the disabled persons*. Bangkok : Duantula. (In Thai)
- Atchareyakosol, V. (1993). Evaluation of teaching materials. *Journal of Education*, 13-29. (In Thai)
- Chaichareon, S. (2014). *Teaching design, Principles, Theory to practice*. Khonkhen : Annaoffset. (In Thai)
- Danthanavanich, S. (2008). *A grammar of Thai Sign Language*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Linguistics, Mahidol University, Nakhonpathom. (In Thai)
- Easterbrooks, S. R., & Baker, S. (2002). *Language learning in children who are deaf and hard of hearing multiple pathways*. USA : Allyn & Bacon.
- Gallion, T. (2016). *Improving vocabulary comprehension for deaf or hard of hearing students*. Thesis, Master of Arts Program in Special Education, Marshall University, USA.
- Habibi, N. (2017). The use of flashcards in improving vocabulary mastery of students with disability. *Journal of Disability Studies*, 4(2), 197-216.
- King, C. M., & Quigley, S. P. (1985). *Reading and Deafness*. USA : College-Hill.
- Komachali, M. E., & Khodareza, M. (2012). The Effect of Using Vocabulary Flash Card on Iranian Pre-University Students' Vocabulary Knowledge. *International Education Studies*, 5(3), 134-147.
- Kongsuwan, S. (2017). *Thai sign language conversational structure: A case of classroom setting*. Thesis, Master of Arts Program in Linguistics, Mahidol University, Nakhonpathom. (In Thai)

- Luckner, J. L., Sebald, A. M., Cooney, J., Young, J., & Muir, S. G. (2005). An examination of the evidence-based literacy research in deaf education. *American Annals of the deaf*, 150(5), 443-456.
- Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum B.E. 2551*. Bangkok : N.p. (In Thai)
- Mooney, G. C. (2017). *U.S. Patent No. 14/756, 854*. California : Patent Application Publication.
- Moore, D. F. (2001). *Educating the deaf psychology, Principles, and Practice* (5th ed.). USA : Houghton Mifflin.
- Nabiyeva, N. R. qizi. (2020). Teaching english to deaf children at home. *Science and Education*, 1(3), 570-573.
- National Association of the Deaf in Thailand. (2000). *Thai Sign Language 3*. Bangkok : Bophitkarnpim. (In Thai)
- National Association of the Deaf in Thailand. (2004). *Thai Sign Language 1 Revised edition* (2nd ed.). Bangkok : Bophitkarnpim. (In Thai)
- National Association of the Deaf in Thailand. (2004). *Thai Sign Language 2 Revised edition* (2nd ed.). Bangkok : Bophitkarnpim. (In Thai)
- National Legislative Assembly. (2014). *Study report on the provision of education for the deaf, Production and service of sign language interpreters*. Bangkok : Committee on Social Affairs, Children, Youth, Women, Elderly, Disabled and Disadvantaged. National Legislative Assembly. (In Thai)
- Newport, E. L. (1990). Maturation constraints on language learning. *Cognitive Science*, 14(1), 11-28.
- Nuchongsai, P., Khajorntham, P., Danthanavanich, S., Boonyuen, P., & Sa-Ngounsai, P. (2010). *Report on the condition of education for children with disabilities in Thailand*. Nakhonpathom : N.p. (In Thai)
- Prayurasook, P. (2014). *Thai language principles, grade 3, volume 1* (2nd ed.). Bangkok : Bannakit 1991. (In Thai)
- Simahasan, A., Pusara, R., & Thongprem, S. (2012). *Thai language, Grade 3*. Bangkok : Aksorn Charoenthat. (In Thai)
- Smaldino, S. E., Lowther, D. L., & Russell, J. D. (2008). *Instructional technology and media for learning* (9th ed.). NJ : Pearson Education.
- Sornsiri, M., Jessadawiroe, S., & Arunrat, C. (2012). *Thai language principles and usage of Thai language Grade 3*. Bangkok : Aksorn Charoenthat. (In Thai)
- Special Education Bureau. (2022). *Disability Schools*. Retrieved March, 11, 2022, from <http://special.obec.go.th/belong1.php> (In Thai)
- Special Education Bureau. (2022). *Report of disability schools' student*. Retrieved March, 11, 2022, from http://www.specialset.bopp.go.th/set_index/index.php?page=student-deform.php (In Thai)
- Sri-On, J., & Suksajadham, C. (2012). *Manual for Disability support services staff*. Nakhonpathom : N.p. (In Thai)
- Suwanarat. M., Ratanasint, A., Rungsrihong, V., Anderson, L., & Wrigley, O. P. (Ed). (1990). *The Thai Sign Language dictionary: Revised and extended edition*. Bangkok : Thaiwattanapanit. (In Thai)
- Wongrattana, C., & Naipat, O. (2008). *Experimental research patterns and analytical statistics: basic concepts and methods*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Wu, T. C. (2017). *U.S. Patent No. 14/876, 451*. CA : Patent Application Publication.

การสร้างสรรคานาฏยศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตร THE CREATION OF CONTEMPORARY DANCE THROUGH POACHANGKAPIT CHANT

ธนนท์พัชร อัสวเสมาชัย*

Tananpach Asavasemachai*

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600 ประเทศไทย

*Assistant Professor Dr., Faculty of Humanities and Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, 10600, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *tanapach.as@bsru.ac.th

รับบทความ : 2 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 4 กุมภาพันธ์ 2565 / ตอบรับบทความ : 22 มีนาคม 2565

Received : 2 June 2021 / Revised : 4 February 2022/ Accepted : 2 March 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.42

ABSTRACT

Poachangkapi chant is commonly used when sick or to chant for people who get sick, which important to the present in this epidemic situation of COVID-19. The objective is to find pattern in the creation of contemporary dance through the chanting of Poachangkapi through qualitative research and creative research focus a group of 13 specialists was assigned by using research tools such as interview forms and evaluation forms with the conformity index of 1 and 0.93, the data were collected by in-depth individual interviews. Presentation of a series of performances to visualize works together with observation and the interview data uses content analysis and descriptive statistics were analyzed for percentage of satisfaction. The results showed that the creation of dance in all 8 elements has 3 issues related to the story: body, mind, and illness, performer has kinetic qualities in the field of dance, choreography uses improvisation and contact-improvisation techniques, sound brings the chants of Poachangkapi with translations for the performance, use a mirror as a prop, no condition in location, using natural light If natural light is insufficient, can add a lamp that provides bright white to promote movement, and costume use white and red outfit. The evaluation results found that concept, props design, and space design at the highest level, so this work clearly reflect the principles in the chants, able to communicate meaning through the props, and have the freedom to use the space in the performance.

Keywords : Poachangkapi chant, Creation of dance, Contemporary dance

บทคัดย่อ

บทสวดโพชฌังคปริตร เป็นบทสวดที่นิยมใช้สวดเมื่อเจ็บป่วยหรือสวดให้ผู้ป่วยฟื้นมีความสำคัญถึงปัจจุบัน ในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบในการสร้างสรรคานาฏยศิลป์ร่วมสมัย ผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรผ่านการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง รวม 13 คน โดยใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินผล ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1 และ 0.93 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล การนำเสนอชุดการแสดง เพื่อวิพากษ์ผลงานร่วมกับการสังเกต และข้อมูลการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ หาค่าร้อยละความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรคานาฏยศิลป์ในองค์ประกอบทั้ง 8 ประการ ได้ประเด็น ความเกี่ยวข้องกับบทการแสดงอยู่ 3 ประการ คือ ร่างกาย จิตใจ และอาการเจ็บป่วย นักแสดง มีคุณสมบัติการเคลื่อนไหว ร่างกายทางด้านนาฏยศิลป์ สืบมาใช้เทคนิคการดันสัดและการดันสัดแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายมนุษย์ เสี่ยงนำ บทสวดโพชฌังคปริตรพร้อมคำแปลมาประกอบการแสดง ใช้กระจกเงาเป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง แสดงในสถานที่ แบบใดก็ได้ ด้วยการใช้แสงธรรมชาติ ซึ่งหากแสงธรรมชาติส่องสว่างไม่เพียงพอสามารถเพิ่มไฟโคมที่ให้ความขาวสว่าง ส่งเสริมการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกายสีขาวและสีแดง ผลการประเมินพบว่า ด้านแนวคิดในการแสดง ด้านการออกแบบ

อุปกรณ์ และด้านการออกแบบพื้นที่แสดง อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผลงานชิ้นนี้จึงสามารถสะท้อนถึงหลักคิดในบทสวดสามารถสื่อสารความหมายผ่านอุปกรณ์ประกอบการแสดง และมีอิสระในการใช้พื้นที่ในการแสดงได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : บทสวดโพชฌังคปริตร, การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์, นาฏยศิลป์ร่วมสมัย

บทนำ

บทสวดพระปริตรเป็นบทสวดที่ให้ความสวัสดีมงคล การระงับความทุกข์ให้ได้รับสุข การเจริญเมตตา การระลึกชอบความสัตย์ ขจัดความเจ็บป่วย ขจัดอวมงคล เหล่านี้เป็นเนื้อหา ความหมายที่อยู่ในบทสวดพระปริตรแต่ละบท นำเสนอใจความในพระปริตรในหนังสือที่ระลึกตำนานพระปริตรและพระปริตรไว้ว่า

“...มงคลสูตร ธรรมที่มีความเจริญมีอยู่ 38 ประการ ผู้ประพาดิ
ตามธรรมเหล่านั้น ย่อมได้ความสวัสดีมงคล ถึงซึ่งความเกษม...รัตนสูตร การเคารพ
พระรัตนตรัย การฟังธรรม การแสดงธรรม เป็นเครื่องระงับความทุกข์ให้ได้รับ
ความสุข...กรณียเมตตาสสูตร ผู้เจริญเมตตาจะอยู่ในที่เช่นไรก็ได้รับความเจริญ...
ขันธปริตร สัตว์ทั้งหลายย่อมไม่ทำร้ายแก่ผู้เจริญเมตตา...ฉันทันทปริตร
ภัยย่อมไม่เกิดแก่ผู้กล่าวความจริง...วิภูฏกปริตร ความกล่าวสัตย์คุ้มครองตน
ให้พ้นภัย...ธชัคคสูตร ระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นความระลึกชอบ
บำบัดความกลัว ความหวาดสะดุ้งเสียได้...อาฏานาฏิยปริตร แสดงความเคารพ
ในผู้ควรเคารพ มีพระพุทธเจ้าเป็นอาทิ เป็นความเจริญแก่ตน...อังกุลมัลลปริตร
ความกล่าวสัตย์ย่อมเป็นประโยชน์แก่ตนและผู้อื่นด้วย...โพชฌังคปริตร การฟังธรรม
โดยเคารพและบันเทิงในธรรมแล้ว เมื่ออาพาธอยู่ก็ระงับความอาพาธนั้นเสียได้...
อภยปริตร อนุภาพพระรัตนตรัย ขจัดอวมงคลได้ในที่ทั้งปวง...ชยปริตร ชัยชนะ
ของพระพุทธเจ้า ได้ด้วยความประพาดิสุจริตในไตรทวารและพระมหากุศล...”

(The Legend of Paripat and Paripat, 1968, p. 1)

บทสวดพระปริตรมีความสำคัญทั้งในพระราชพิธีที่มีการใช้สวดในโอกาสสำคัญ เช่น ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก การทำน้ำพระพุทธรูปในพระราชวังชั้นใน นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้จัดพิมพ์หนังสือสวดมนต์บทเจริญพระพุทธรูป มหาราชปริตร สำหรับพระราชทานแก่ประชาชนที่ร่วมพิธีเจริญพระพุทธรูปในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับประชาชน และความเป็นสิริมงคลของประเทศชาติ ซึ่งความเชื่อในบทสวดพระปริตรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันบทสวดโพชฌังคปริตรเป็นหนึ่งในบทสวดพระปริตรที่กลับมามีความสำคัญตั้งแต่การเกิดโรคระบาดโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2564 ความสำคัญของบทสวดโพชฌังคปริตรมีผู้ให้ความเห็นไว้ว่า “บทสวดโพชฌังคปริตรเป็นบทสวดที่นิยมใช้สวดเมื่อเจ็บป่วยหรือสวดให้ผู้ป่วยฟัง แม้ว่าสาระของบทสวดไม่เกี่ยวกับการรักษาความเจ็บป่วย แต่เชื่อกันว่าในสมัยพุทธกาลบทสวดนี้เป็นบทสวดที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้ผู้ป่วยฟัง เช่น เมื่อพระมหากัสสะปะเถระอาพาธพระพุทธเจ้าเสด็จมาและทรงสวดโพชฌังคปริตรพอทรงสวดจบ พระมหากัสสะปะก็หายอาพาธ ปัจจุบันจึงนิยมนำบทสวดนี้มาใช้ในการดูแลสุขภาพ” (Poljon, 2015, p. 42) นอกจากนั้นในปัจจุบันที่เกิดสถานการณ์การโรคระบาดโควิด-19 ยังได้มีการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐจัดพิธีสวดโพชฌังคปริตรเพื่อกำลังใจผู้ติดโรคระบาดโควิด-19 และญาติ โดยรัฐบาลได้นำบทสวดโพชฌังคปริตร อาทิ “นายแพทย์ลิปิพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดเผยว่า วันนี้จะมีการจัดพิธีสวดมนต์ บทโพชฌังคปริตร

เพื่อให้กำลังใจผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และญาติ รวมถึงประชาชนทั่วไป” (Manager Online, 2020, online) และในปีพ.ศ. 2564 นายเกรียงศักดิ์ บุญประเสริฐ อธิบดีกรมการศาสนา ได้กล่าวถึงบทสวดโพชฌังคปริตรไว้ว่า “บทโพชฌังคปริตร หลักธรรมที่พระพุทธองค์แสดง เป็นธรรมคำสอนในการทำใจให้สว่าง สะอาดผ่องใส ช่วยจัดปัดเป่าโรคภัย ซึ่งสามารถช่วยรักษาใจ เพราะจิตใจสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับร่างกาย หากใจดีร่างกายย่อมจะดีตามไปด้วย และโรคภัยไข้เจ็บก็จะไม่เบียดเบียน” (Siamrath Online, 2021, online) บทสวดโพชฌังคปริตรนับได้ว่าเป็นบทสวดมีความสำคัญทางด้านการเชื่อในการจัดโรคภัย การให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยให้มีพลังจิต ที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น บทสวดโพชฌังคปริตรที่มีความเชื่อเรื่องการปัดเป่า รักษาโรคภัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่ได้รับการรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันสวดบทโพชฌังคปริตรในการขับไล่โรคระบาดในครั้งนี้นี้ยังคงเป็นเครื่องพิสูจน์หนึ่งในความสำคัญทางด้านการเชื่อที่พุทธศาสนิกชนยังคงสืบทอดต่อกันมาผู้วิจัยมีความสนใจและได้รับทุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในการศึกษาหาข้อมูลผ่านรูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่ในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลการสร้างสรรคอย่างเป็นเหตุเป็นผลแล้ว งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ยังเปิดกว้างให้รูปแบบการสร้างสรรคสามารถหยิบยกประเด็นต่าง ๆ นำพัฒนาสู่ชิ้นงานนาฏศิลป์ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อค้นหารูปแบบในการสร้างสรรคนาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตร

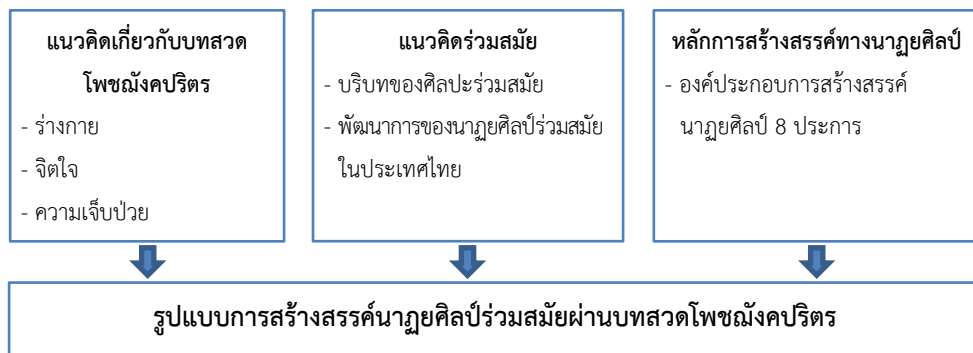
ประโยชน์การวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ด้วยการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้ามาให้เกิดผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาการดำเนินงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีความแตกต่างออกไปจากขนบวิธีการแบบเดิม ๆ เป็นอีกหนึ่งแหล่งเรียนรู้ที่สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏศิลป์ร่วมสมัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับช่วงเวลาของศิลปะร่วมสมัยให้เกิดมุมมอง มิตินึกคิดเกี่ยวกับนาฏศิลป์ร่วมสมัย อันจะสามารถนำไปเป็นหลักในการสร้างสรรค์ชิ้นงานในรูปแบบนี้ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่การสร้างสรรคนาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยนำความหมายที่อยู่ด้านในของหลักธรรมโพชฌังคปริตรมาสร้างสรรคนาฏศิลป์ร่วมสมัย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรคนาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรโดยแบ่งประเด็นในการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ การสร้างสรรคละครเพลงร่วมสมัย เรื่องศิลป์นผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย (Sangsithwongs, 2015, p. 59) นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา (Chandnasaro, 2014, pp. 259-261) การสร้างสรรคนาฏศิลป์ผ่านพัฒนาการด้านปรัชญาในเรื่องพระมหาชนก (Pasurichandaeng, 2015, pp. 263-265) ศิลปะสมัยใหม่และศิลปะร่วมสมัยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Kaveewongs & Luangaram, 2015, pp. 46-47) ศิลปะสมัยใหม่ (Soonpongsri, 2015, pp. 649) ตำนานพระปริตรและพระปริตร (The Legend of Prapari and Prapari, 1968, pp. 56-57) การสร้างสรรคละครเพลงร่วมสมัย เรื่องศิลป์นผู้บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย (Sangsithwongs, 2015, pp. 59-65) ธรรมะไทย (Dhammathai, 2021, online) พุทธวิธีการรักษาโรคด้วยโพชฌงค์ : ผลแห่งการปฏิบัติหรือมหัศจรรย์แห่งมนต์คาถา (Tassanasri, 2014, pp. 139-140) และผลของการสวดมนต์แบบพุทธต่อความวิตกกังวลของผู้ป่วยมะเร็งโลหิตวิทยาที่ได้รับเคมีบำบัด (Poljon, 2015, p. 42) โดยได้นำมาวางเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อสร้างสรรคผลงานใน 2 ประเด็น คือ

1) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทสวดโพชฌังคปริตร ที่มีความเกี่ยวข้องกับร่างกาย จิตใจ และความเจ็บป่วย ซึ่งเป็นประเด็นที่นำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ และ 2) แนวคิดร่วมสมัย ได้ศึกษาถึงบริบทศิลปะร่วมสมัย แนวคิด รูปแบบ ความเข้าใจในมุมมองและอิทธิพลศิลปะร่วมสมัยที่มีต่อนาฏศิลป์ โดยศึกษาถึงการนำเข้ามาและการพัฒนาของนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีอยู่ในประเทศไทย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ผนวกกับการหาข้อมูลในรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การศึกษาเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทสวดและความหมายของโพชฌังคปริตร ซึ่งบทสวดโพชฌังคปริตรเป็น 1 ใน 12 บทสวดพระปริตรที่มีใจความถึงการพึงธรรมโดยเคารพและบันเทิงในธรรมแล้ว เมื่ออาพาธอยู่ก็ระงับความอาพาธนั้นเสียได้ ซึ่งเชื่อกันว่าบทสวดนี้จะช่วยให้ผู้ป่วยหายจากโรคได้ ผู้วิจัยได้มีความสนใจในประเด็นของความเชื่อที่ว่า จะช่วยขจัดโรคร้าย จึงเป็นที่มาของการทำวิจัยการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดนี้ ที่มีความเป็นปัจจุบัน มีการผนวกให้ประชาชนสวดพระปริตรเพื่อปัดเป่าโรคร้ายที่กำลังแพร่ระบาด ในขณะนี้ “โพชฌังคปริตรเป็นหลักธรรมในหมวดหนึ่งที่อยู่ในบทสวดมนต์โพชฌังคปริตร ถือเป็นพุทธมนต์ที่ช่วยให้คนป่วยได้สดับตรับฟังธรรมบทนี้แล้วสามารถหายจากโรคร้ายไข้เจ็บได้” (Dhammathai, 2021, online) โดยบทสวดโพชฌังคปริตรมีการกล่าวถึง 3 ตำนานที่แสดงถึงการรักษาด้วยการแสดงพระธรรมแก่บุคคลที่กำลังเจ็บไข้ได้ป่วย ดังนี้คือ ตำนานที่ 1 มหากัสสปโพชฌังคสูตร ความว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคสถิต ณ เวฬุวันมหาวิหารใกล้กรุงราชคฤห์มหานคร ครั้งนั้น พระมหากัสสปอาศัยอยู่ในปิลลิตูหา บังเกิดโรคาพาธแรงกล้าอาการหนักลงทุกวัน ๆ พระผู้มีพระภาคได้ทรงพระมหากรุณาแก่พระมหากัสสป เมื่อพระองค์เสด็จออกจากที่เรือนคือผลสมาบัติ ได้เสด็จไปประทานพระธรรมเทศนาโพชฌังคทั้ง 7 แต่พระมหากัสสป เมื่อจบพระธรรมเทศนาพระมหากัสสปมีความโสมนัสในพระธรรมเทศนา ก็ลุกขึ้นได้หายจากโรคาพาธ ตำนานที่ 2 มหาโมคคัลลานโพชฌังคสูตร ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเสด็จประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหารใกล้กรุงราชคฤห์ ครั้งนั้นพระมหาโมคคัลลานอาศัยอยู่ในเขาคิชฌกูฏ บังเกิดโรคาพาธมีอาการหนักลงทุกวัน ๆ พระผู้มีพระภาคทรงพระมหากรุณาแก่พระมหาโมคคัลลาน เมื่อเสด็จออกจากที่เรือน คือ ผลสมาบัติได้เสด็จไปประทานพระธรรมเทศนาโพชฌังคทั้ง 7 แต่พระมหาโมคคัลลาน เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระมหาโมคคัลลานมีความโสมนัสในพระธรรมเทศนา ก็ลุกขึ้นได้ หายจากโรคาพาธ ตำนานที่ 3

มหาจุณโทฆณังคสูตร ครึ่งหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหารใกล้กรุงราชคฤห์ ทรงประชวรพระโรคไข้เจ็บ นางนากีเป็นกำลังและอาพาธนั่งลงทุกวัน ๆ ครั้นนั้นพระจุณทเถระผู้มีอายุ ออกจากที่เรือนคือผลสมาบัติ ก็ไปถวายอภิวาท พระผู้มีพระภาค พระองค์จึงมีพระพุทธปฏิภาณให้พระจุณทเถระแสดงโพชฌงค์ถวาย พระจุณทเถระจึงแสดงโพชฌงค์ทั้ง 7 พร้อมด้วยอานิสงส์ว่า โพชฌงค์ทั้ง 7 นี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเทศนาว่า เป็นไปเพื่อจะให้ตรัสรู้พระจตุราริยสังทั้ง 4 และยกตนออกจากต้นหา เมื่อพระจุณทเถระกล่าวซึ่งพระสูตรนี้จบแล้ว พระผู้มีพระภาคก็ทรงพระโสมนัสหายจากโรคอาพาธ เสด็จลุกขึ้นจากที่บรรทมได้ (The Legend of Praparit and Praparit, 1968, pp. 56-57)

ตาราง 1 บทสวดและคำแปลบทสวดโพชฌงค์ปริตร

บทสวด	คำแปล
โพชฌงโค สติสงขาโต ธมมานํ วิจิโย ตถา วิริยมปีติปสสทธิ โพชฌงโค จ ตถาปเร สมารุเปกขโพชฌงคา สตะเตเต สพพทสสินา มุนินา สมมทกขาติ	โพชฌงค์ 7 ประการคือสติสัมโพชฌงค์ ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ วิริยสัมโพชฌงค์ ปิติสัมโพชฌงค์ ปทัสทธิสัมโพชฌงค์ สมาริยสัมโพชฌงค์ อุเบกขาสัมโพชฌงค์ เหล่านี้อันพระมุนีเจ้าผู้เห็นธรรม ทั้งสิ้นตรัสไว้ชอบแล้ว
ภาวิตา พหุลีกตา สัวตตนติ อภินญา นิพพานาย จ โพธิยา เอเตน สจจวชเชน โสติถิ เต โหนตุ สพพทา	อันเป็นบุคคลมาเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความดับกิเลส เพื่อความตรัสรู้ ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
เอกสมิ สมเย นาโถ โมคคัลลานญจ กสสโป คิลานะ ทฺธิเต ทิสฺวา โพชฌงเค สตะ เทสสิ	ในสมัยหนึ่งพระโลกนาถเจ้า ทอดพระเนตรพระโมคคัลลานะพระกัสสป กำลังเป็นไข้ ถึงทุกขเวทนาแล้ว ทรงแสดงโพชฌงค์เจ็ดประการ
เต จ ตํ อภินนิตฺวา โรคา มุจฺจิสฺสํ ตฺขณเณ เอเตน สจจวชเชน โสติถิ เต โหนตุ สพพทา	ท่านทั้งสองนั้น ก็เปล็ดเพลินภาชิตนั้น หายโรคในขณะนั้น ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
เอกทา ธมมราชาปิ เคลณญเณนาภิพีโต จุณทเถเรณ ตมญฺเวย ภณาเปตฺวาน สาทรํ	ในกาลบางคราว แม้พระพุทธเจ้าผู้เป็นราชาในธรรม อันความประชวรเบียดเบียนแล้ว รับสั่งให้พระจุณทเถระ แสดงโพชฌงค์นั้นแหละ โดยเอื้อเพื่อ
สมโมทิตฺวา จ อาพาธา ตมทา วุฏฺฐาสิ ฐานโส	ก็ทรงบันเทิงพระทัย หายความประชวรไป โดยขณะนั้น
เอเตน สจจวชเชน โสติถิ เต โหนตุ สพพทา	ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอความสวัสดี จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ปหินา เต จ อาพาธา ติณฺณนํมปี มเหลสินํ	ก็อาพาธทั้งหลายนั้น อันพระอริยบุคคล ผู้แสวงหาคุณธรรมอันใหญ่ แม้ทั้งสามละได้แล้ว
มคฺคาทตฺกิลสฺวา ปตฺตานุปฺปตฺติธมมตํ	ถึงแล้วซึ่งความเป็น คือความไม่บังเกิดเป็นธรรมตฺกิลส อันพระอริยเจ้ากำจัดเสียด้วย พระอริยมรรค

จากตาราง 1 แสดงบทสวดและคำแปลบทสวดโพธมังคปริตร ที่มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับตำนาน ซึ่งถูกเล่าชาน 3 เรื่อง จุดสังเกตในคำแปลที่กล่าวในตารางที่ 1 จะเห็นผู้ที่หายจากโรคร้ายเป็นผู้ที่มีความตั้งใจ และเพียรปฏิบัติไปกับบทสวดโพธมังคปริตรอันประกอบด้วยโพธมังค 7 ประการนี้ ดังนั้น บทสวดโพธมังคปริตรนั้น ยังคงความเชื่อเรื่องการปิดเป่า รักษาโรคร้ายตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การกลับมาบรรณรงค์ให้ร่วมกันสวดบทโพธมังคปริตร ในการขับไล่โรคระบาดในครั้งยังคงเป็นเครื่องพิสูจน์หนึ่งในความสำคัญทางด้านความเชื่อที่พุทธศาสนิกชนยังคงสืบทอด ต่อกันมา

2. โพธมังคปริตรกับการรักษา มีลักษณะการสวดภาวนาซึ่งเป็นความเชื่อหลักในการสวดมนต์บทโพธมังคปริตร ไม่เพียงเท่านั้น ในปัจจุบันได้มีการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำบทสวดโพธมังคปริตรเข้าไปใช้ในการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บในปัจจุบัน อาทิ การช่วยจัดความป่วยทางจิตและการส่งผลที่ดีกับร่างกาย การใช้ในการพัฒนาและสร้างเสริมสุขภาพะ หลักธรรมโอสธ การใช้บทสวดโพธมังคปริตรในการรักษาโรคมะเร็ง เป็นต้น เหล่านี้เป็นความสนใจของคนในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญ และคุณค่าของบทสวดโพธมังคปริตรสู่การวิจัยเพื่อใช้ในการรักษาให้กับคนในยุคปัจจุบัน การศึกษาในประเด็นเรื่อง โพธมังคช่วยจัดความป่วยทางจิต โดย ศิริพร ทศนศรี ได้กล่าวว่า “อุเบกขาสัมโพธมังคทำให้จิตใจมีความมั่นคง และสติมีความลึกซึ้งมากขึ้น การเกิดดับของอารมณ์มีความแจ่มชัด และผู้ปฏิบัติหมดความสงสัยในสภาวะธรรมที่สามารถ สัมผัสได้โดยตรง” (Tassanasri, 2014, p. 139) การรักษาโรคจากบทสวดโพธมังคปริตรอาจจะกล่าวได้ว่าไม่ได้ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่เป็นการบำรุงรักษาร่างกายและจิตใจ รักษาเพื่อให้เข้าถึงจิตใต้สำนึก เป็นการก่อให้เกิดความเข้มแข็ง เมื่อภายในเข้มแข็งภายนอกก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย ในหลายครั้งที่ธรรมะถูกนำไป บูรณาการกับวิทยาศาสตร์และได้ข้อพิสูจน์ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติอาจกล่าวได้ว่า “การสวดมนต์ เป็นของโบราณที่ทันสมัย”

3. แนวคิดศิลปะร่วมสมัย เป็นแนวคิดที่มีความหลากหลายทางด้านความเข้าใจ บ้างอาจจะพูดถึงการนำแนวคิด ศิลปะร่วมสมัยไปอยู่ในนิยามของยุคศิลปะนั้น ๆ หรือบ้างอาจจะนำแนวคิดนี้ผนวกกับการเดินทางของช่วงเวลา ที่ดำเนินไปในงานสร้างสรรค์ฉบับนี้ ผู้สร้างสรรค์ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งทางด้านแนวคิดศิลปะร่วมสมัย และอิทธิพลของแนวคิดศิลปะร่วมสมัยที่มีต่อศิลปะ อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นมา แนวคิดที่มีลักษณะเฉพาะ ของรูปแบบศิลปะร่วมสมัย ซึ่งความเป็นมาก่อนที่จะศิลปะร่วมสมัยจะได้รับการเดินทางมาสู่ปัจจุบันนั้น ในอดีตศิลปะร่วมสมัย ได้เดินทางจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก หลังจากจบสงครามเกิดการขยายตัวของศิลปกรรมสากล การแข่งขัน สนับสนุนวงการศิลปะ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุมมองรูปแบบศิลปะร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลง รูปแบบการแสดงผลงานศิลปะและมุมมองที่ได้รับชมงานศิลปะไปอย่างมาก กฤติยา กาวิวงศ์ และมนุพร เหลืองอร่าม ได้อธิบายไว้ว่า ก้าวแรกสู่ยุคโลกาภิวัตน์เนื่องด้วยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงคือโลกไซเบอร์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยน กระบวนทัศน์ของคนในยุคสมัยใหม่ในการเชื่อมโลกเข้าด้วยกันพร้อมกับกระแสความคิดแบบ เดอเลซ และกัตตารี เกี่ยวกับความเป็นไรโซมจึงมีการคิดกรอบการทำงานแบบใหม่ ดังนั้น “สุนทรียศาสตร์เชิงสัมพันธ์” (Relation aesthetics) โดย นิโกลาส์ บูริโยต์ (Nicolas bourriaud) ก็ได้ก่อตัวขึ้นเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะ ของศิลปินหัวก้าวหน้าในทศวรรษที่ 1990 ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้ชมเล็งเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ งานศิลปะ ได้แก่ มิติของเวลา บริบททาง ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของที่ตั้ง และศิลปะวัตถุ ผลจากการมีวิถีสันติภาพตามแนวคิดดังกล่าวเรียกว่า “ศิลปะเชิงสัมพันธ์” ผลงานศิลปะแนวนี้มุ่งสร้างความหมายและผลลัพธ์จาก “งานศิลปะ” ให้ขยายขอบเขตการสร้างสรรค และ “การมอง” งานศิลปะให้ก้าวพ้นจากกรอบสี่เหลี่ยมหรือกรอบแบบประเพณีนิยม ให้ขยายกรอบไปสู่การจัดวางสัมพันธ์ภายในพื้นที่ที่เปิดกว้างสำหรับจุดจบแบบปลายเปิด (Kaveewongs & Luangaram,

2015, p. 46) จากแนวคิดและมุมมองที่เปลี่ยนไปในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะส่งผลให้สถานะของผู้ชมไม่ได้เป็นเพียงผู้เข้ามาเข้าชมเท่านั้น แต่กลับกลายเป็นผู้ที่เป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ศิลปะเชิงสัมพันธ์อาศัยปัจจัยร่วมที่สำคัญสองประการในการจัดวางและประกอบสร้างความหมายให้กับ “ศิลปะ” ได้แก่ “เวลา” และ “พื้นที่” เพื่อรวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Kaveewongs & Luangaram, 2015, pp. 46-47) ดังนั้น ศิลปะร่วมสมัยในงานวิจัยฉบับนี้เป็นรูปแบบศิลปะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์บนโลกใบนี้ ไม่ว่าจะเป็นความสันติหลังสงคราม การพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ การสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์นาฏยศิลปะร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรอันเป็นบทสวดที่ปัดเป่าโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลปะร่วมสมัยที่สามารถสื่อสารกับผู้ชมที่มากกว่าการมองเห็นเพียงอย่างเดียว การพัฒนาการสร้างสรรค์นาฏยศิลปะร่วมสมัยของผู้วิจัยจะคำนึงถึงแนวคิดจากการศึกษาแนวคิดศิลปะร่วมสมัยในครั้งนี้

4. อิทธิพลของแนวคิดร่วมสมัยที่มีต่อนาฏยศิลป์ ซึ่งในการเริ่มต้นผลงานด้านนาฏยศิลปะร่วมสมัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย และเกิดความคิดที่จะศึกษาการเริ่มต้นของนาฏยศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย โดยศึกษาจากข้อมูลเชิงเอกสารและสื่อสารสนเทศ และพบว่าผู้ที่มีส่วนในการพัฒนานาฏยศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและสั่งสมประสบการณ์ในด้านนาฏยศิลปะร่วมสมัยจากต่างประเทศ เช่นเดียวกับศิลปินร่วมสมัยชนชาติไทยหลายท่านการเป็นผู้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานที่มีอิทธิพลกับวงการศิลปะและสังคม โดยการแสดงออกทางความคิดและสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตน จนเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยการแสวงหากระบวนการและรูปแบบศิลปะใหม่ ถือได้ว่าเป็นการต่อยอดพัฒนาผลงานและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์และศิลป์นั้น หากกล่าวถึงผู้บุกเบิกนาฏยศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยแล้ว พบว่า ผู้ที่มีการสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ผลงานเป็นที่ประจักษ์ ผ่านกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ความคิดประสบการณ์และสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตน จนเป็นที่นิยมและยอมรับในสังคม ผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นศิลปินผู้บุกเบิกนาฏยศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย คือ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี (Sangsithwongs, 2015, p. 59) นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านนาฏยศิลปะร่วมสมัย ทั้งด้านวิชาการ และด้านศิลปินท่านเป็นผู้สร้างสรรค์งานนาฏยศิลปะร่วมสมัยอย่างมากมาย โดยในประวัติของท่านนับได้ว่ามีความน่าสนใจในการศึกษา ประเด็นที่ท่านได้ร่วมทำการแสดงนาฏยศิลปะร่วมสมัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน การกลับมา ณ ประเทศไทยของนราพงษ์ จรัสศรี ได้นำแนวคิดจากต่างประเทศ เข้ามาพัฒนางานนาฏยศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย “เป็นผู้ก่อตั้งคณะนาฏยศิลป์ โดยชื่อว่า ฟันนี่ บอย (Funny boy) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเกิดงานนาฏยศิลปะร่วมสมัยขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2516 จากนั้นก็ได้เปลี่ยนชื่อคณะใหม่เป็น ไทย อาร์ต มูฟเม้นท์ (Thai art movement) เมื่อปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ. 2554” (Sangsithwongs, 2015, p. 65) และในปัจจุบัน นราพงษ์ จรัสศรี ยังสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลปะร่วมสมัยและทำการแสดงด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ สำหรับอิทธิพลของศิลปะร่วมสมัยยังคงส่งอิทธิพลมาถึงปัจจุบันแต่ยังคงเป็นรูปแบบเฉพาะกลุ่มเท่านั้น สังเกตได้จากงานนาฏยศิลปะร่วมสมัยมักจะถูกจัดแสดงจากการจัดงานเทศกาลการเดินในระดับนานาชาติ (ประเทศไทย) เทศกาลศิลปะการแสดง การจัดการแสดงผลงานนาฏยศิลป์ของนักศึกษาสาขาวิชานาฏยศิลป์ทั้งนาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์ตะวันตกเพียงเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินงานวิจัยการสร้างสรรค์นาฏยศิลปะร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรผู้วิจัยจะนำแนวคิดคอนเซ็ปทอล อาร์ต ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่า “แต่เดิมคำนี้มีใช้กันมานานพอควร โดยเรียกผลงานศิลปะที่มีความหมายกับแนวคิดที่ซ่อนเร้นอยู่ นอกเหนือไปจากที่มองเห็น” (Soonpongsri, 2015, p. 649)

การศึกษาเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสารมาสังเคราะห์และออกแบบองค์ประกอบการแสดง อันเกิดจากประสบการณ์ของผู้วิจัย คือ สิ่งที่ผู้วิจัยเคยประสบหรือมีกิจกรรมร่วมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เด็กจนโต ทั้งการเรียน การสอน การเข้าร่วมแสดง เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงาน และการรับชมการแสดงสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ การละคร และศิลปะการแสดงอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งในแบบประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้รับชม พบเห็น สัมผัส ลงมือปฏิบัติ รวมไปถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับถ่ายทอดจากบุคคลอื่น การแนะนำ ชี้แนะแนวทางจากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า การใช้ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมล้วนแล้ว แต่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ พัฒนางานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะท้อนประสบการณ์ รสนิยม ทักษะ และความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์จากการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์นั้น ๆ

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน พิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ดำเนินงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการแสดงในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยมาก่อน มีความสม่ำเสมอในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือเป็นผู้ที่มีผลงานเผยแพร่ในระดับประเทศหรือในระดับนานาชาติ มีองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้นั้น ๆ ได้ อย่างครอบคลุม และลึกซึ้ง ได้แก่ ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์ผ่านพัฒนาการด้านปรัชญาในเรื่องพระมหาชนก ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์จากความตายในบริบทพระพุทธศาสนา ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์สตรีอีสาน ผู้สร้างสรรค์นาฏศิลป์แนวทางสร้างสรรค์การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงจากผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักแสดง จำนวน 6 คน กำหนดให้เป็นผู้ร่วมแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดไพธมฉกปริตร ตามคุณสมบัติเป็นนักแสดงที่เข้ามา มีประสบการณ์ในการศึกษา การเข้าถึงบทบาทและการแสดงบทบาทในงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดนี้ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพ จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบประเมินประสิทธิภาพ ที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินผลงานการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ผ่านบทสวดไพธมฉกปริตร” โดยแบ่งระดับความพึงพอใจหรือความรู้สึกในองค์ประกอบการแสดงแบ่งระดับออกเป็น ระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด ระดับ 4 เท่ากับมาก ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 2 เท่ากับน้อย และ ระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา วิเคราะห์คะแนนด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ตามวิธีการของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) ได้เท่ากับ 1 และ 0.93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ประกอบด้วย ช่วงการทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะนำผลการทดลองให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัยวิพากษ์การแสดงในแบบสัมภาษณ์ และผู้วิจัยนำผลการวิพากษ์มาพัฒนาในการทดลองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งต่อไป รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง และช่วงการบันทึกการแสดงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในรูปแบบวิดีโอผ่านสื่อสารสนเทศ และส่งไฟล์ข้อมูลพร้อมแบบประเมินให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพในผลงานการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดไพธมฉกปริตรผ่านวิดีโอ

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์และเรียบเรียงใจความสำคัญ และประเมินประสิทธิภาพโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าร้อยละของระดับความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

ผลการค้นหารูปแบบการสร้างสรรคานาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตร ผู้วิจัยสามารถแสดงข้อมูลให้เห็นถึงรูปแบบขององค์ประกอบในการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยมีพื้นฐานการออกแบบ คุณสมบัติหรือลักษณะของการแสดง 8 ประการ ดังต่อไปนี้

การออกแบบบทการแสดง

การศึกษาถึงความสำคัญของการออกแบบบทการแสดง พบว่าการออกแบบบทการแสดงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด บทการแสดงนี้เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางของการแสดง และเป็นส่วนที่ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงการออกแบบองค์ประกอบอื่น ๆ ไปจนถึงรูปแบบการเล่าเรื่องที่ผู้วิจัยได้รับจากประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ หรือประเด็นที่เป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้วิจัยในการสร้างสรรค์ บทการแสดงนี้จะทำให้ผู้วิจัยเกิดความชัดเจนสู่การออกแบบรูปแบบการแสดงอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบบทการแสดง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แรงบันดาลใจในการแสดง ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากบทสวดโพชฌังคปริตรที่กลับมาแพร่หลายอีกครั้ง ในด้านความเชื่อในการรักษาโรคในปัจจุบันที่เกิดสถานการณ์โควิด-19 บทสวดโพชฌังคปริตรนั้น ไม่ได้เป็นบทสวดที่เพิ่งเกิดขึ้นมา แต่เป็นบทสวดที่ปรากฏตั้งแต่สมัยพุทธกาลที่นำมาใช้ในการรักษาผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยซึ่งเป็นความหมายโดยนัย และเป็นคุณสมบัติที่มีความเชื่อสืบทอดต่อกันมา นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลถึงการนำบทสวดนี้มาใช้ในการรักษาโรคซึมเศร้าและได้ผลเป็นทำให้อาการดีขึ้น ส่งผลให้บทสวดนี้ ถูกวิเคราะห์ในเชิงความสัมพันธ์ของร่างกายและจิตใจ

2. การวางโครงเรื่องของการแสดง การศึกษาข้อมูลจากแรงบันดาลใจที่ผู้วิจัยได้รับ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าบทสวดโพชฌังคปริตรนั้นเป็นบทสวดที่มีความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจ ร่างกายของมนุษย์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วางโครงเรื่องโดยแบ่งเป็นการเล่าความสัมพันธ์ของร่างกาย จิตใจ และความเจ็บป่วย ซึ่งทั้งสามส่วนนี้ มีความเกี่ยวเนื่องกันและอาจจะเป็นสาเหตุหลักที่ผู้คนใช้บทสวดนี้สู่การรักษา

3. โครงสร้างบทการแสดง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรนี้ ได้วางรูปแบบการดำเนินเรื่องอย่างต่อเนื่องสู่การเล่านามธรรมที่มีการผสมผสานสามคำ คือ ร่างกาย จิตใจ และความเจ็บป่วย อยู่ในการดำเนินออกแบบการแสดง โดยไม่มีการแบ่งองค์การแสดง ผู้วิจัยมุ่งเน้นใช้การเคลื่อนไหวเป็นเครื่องมือหลักในการบอกเล่าถึงความหมายโดยนัยที่มีอยู่ในการแสดง อีกหนึ่งความตั้งใจของผู้วิจัยคือการออกแบบการแสดงให้มีรูปแบบนามธรรม (Abstract) ที่จะดำเนินเรื่องราวผ่านแนวคิดและการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงของผู้วิจัยสู่การตีความจากประสบการณ์และรสนิยมของผู้ชม

การคัดเลือกนักแสดง

นักแสดงในงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วยนักแสดงที่มีรูปร่าง ขนาดที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนทางเรื่องของผู้วิจัยที่จะนำเสนอผู้คนในสังคมที่มีความแตกต่างกันอยู่แล้ว โดยมีคุณสมบัติในการเคลื่อนไหวร่างกายทางด้านนาฏศิลป์ทั้งนาฏศิลป์ตะวันตกหรือนาฏศิลป์ไทย และนักแสดงที่มาร่วมในงานวิจัยนี้ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยกับผู้วิจัยมาก่อน ผู้วิจัยจึงได้ทำการติดต่อและขอให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยครั้งนี้

การออกแบบลีลานาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบลีลานาฏศิลป์ตามกรอบแนวคิดของนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากการทดลองคิดค้นท่าทาง และการจัดวางองค์ประกอบ ผลการออกแบบลีลานาฏศิลป์ แสดงดังภาพ 2 และภาพ 3

ภาพ 2 การทดลองออกแบบลีลานาฏศิลป์โดยใช้เทคนิคการดันสัดที่เกิดมาจากการสัมผัสระหว่างร่างกาย (Contact improvisation)

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ภาพ 3 การฝึกซ้อมเพื่อการแสดงมีพลวัต

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 2 และ ภาพ 3 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการดันสัด (Improvisation) ในการให้นักแสดงเคลื่อนไหวท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday movement) ตามหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดให้ จากนั้นนักแสดงทำการดันสัด ผู้วิจัยสังเกตและทำการเลือกช่วงการเคลื่อนไหวและนำมาพัฒนาท่าทางด้วยการใช้เครื่องมือในการพัฒนาการเคลื่อนไหวให้มีพลวัต (Dynamic) ได้แก่ น้ำหนัก ระดับ ความเร็ว และความถี่ เพื่อให้การเคลื่อนไหวที่ผู้วิจัยนำมาพัฒนานั้นเกิดมิติโดยรอบ ผู้วิจัยนำแนวคิดทางนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ตามแนวคิดรูปแบบศิลปะร่วมสมัย เข้ามาส่งเสริมการแสดงทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการดันสัดแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายมนุษย์ (Body contact improvisation) ในการพัฒนาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยขึ้น

การออกแบบเสียงประกอบการแสดง

ผู้วิจัยได้นำบทสวดโพชฌังคปริตรพร้อมคำแปลมาใช้ในการประกอบการแสดง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการนำบทสวดนี้มาใช้ประกอบการแสดงเป็นเรื่องที่เหมาะสม เพราะนอกจากจะเป็นการเผยแพร่บทสวดโพชฌังคปริตรให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว ผู้วิจัยยังต้องการนำเสนอความเชื่อที่มีอยู่ในบทสวดอันจะทำให้ผู้ฟังที่เจ็บไข้ได้ป่วยมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ผู้วิจัยได้ออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่สามารถสื่อสารความหมายได้หลายมิติและสอดคล้องไปกับการแสดงครั้งนี้ แสดงดังภาพ 4

ภาพ 4 การทดลองใช้กระจกเงาในการทดลองออกแบบการแสดง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 4 ผู้วิจัยได้เลือกใช้กระจกเงาที่มีคุณสมบัติในการสะท้อนในงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ ผู้วิจัยนำกระจกเงามาใช้ในการสะท้อนความคิดหรือความรู้สึกตัวละคร เบื้องลึกในจิตใจของตัวละคร การใช้สะท้อนผู้อื่นและการนำมาใช้จัดองค์ประกอบบนพื้นที่แสดง ซึ่งการใช้กระจกเงาในการแสดงนั้นทำให้รูปแบบการแสดงมีความน่าสนใจทั้งในการบอกกล่าวเรื่องราว และด้านมิติบนพื้นที่แสดง

การออกแบบสถานที่แสดง

เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ที่แพร่ระบาดอย่างหนักในปัจจุบัน รัฐบาลได้มีขอความร่วมมือให้ไม่มีการรวมตัวของผู้คน ดังนั้น ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ห้องสุริยะ 2 อาคาร 1 ชั้น 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา แสดงดังภาพ 5 เป็นสถานที่ในการจัดแสดง

ภาพ 5 สถานที่ในการทดลองออกแบบการแสดง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 5 ผู้วิจัยเลือกสถานที่ที่มีรูปแบบผนังและพื้นเป็นสีขาวสอดคล้องกับเนื้อหาในการแสดงมาเป็นสถานที่ในการถ่ายทำวีดิทัศน์เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน แต่ในการออกแบบการแสดงของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการแสดงชุดนี้สามารถนำไปแสดงในสถานที่แบบใดก็ได้ เพราะการออกแบบสถานที่ไม่ได้มีผลกระทบต่อนเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการนำเสนอ

การออกแบบแสง

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความหมายในเนื้อหาของการแสดง ผู้วิจัยเลือกใช้แสงที่มีความส่องสว่างให้เห็นการเคลื่อนไหวที่ชัดเจน ไม่สร้างความสับสนให้แก่ผู้แสดง เป็นแสงที่มีความนิ่ง เรียบ สอดรับกับเนื้อหาที่ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ ดังนั้น แสงที่ผู้วิจัยเลือกใช้คือแสงธรรมชาติ แต่หากแสงธรรมชาติส่องสว่างไม่เพียงพอสามารถเพิ่มไฟโคมที่ให้ความขาวสว่างส่งเสริมการเคลื่อนไหวให้ผู้ชมได้เห็นอย่างชัดเจน

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงข้อมูลที่ได้ศึกษาจากงานวิจัยสร้างสรรค์นฏศิลป์ที่ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกการใช้สีและการออกแบบโครงร่างชุดการแสดงเข้ามาเป็นสัญลักษณ์ที่จะทำให้คนดูเกิดความระลึกถึงพระพุทธศาสนา แสดงดังภาพ 6

ภาพ 6 เครื่องแต่งกายสีขาวและสีแดง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

การออกแบบเครื่องแต่งกายดังภาพ 6 ผู้วิจัยเลือกใช้สีขาว และสีแดงเป็นสีหลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยสีขาวหมายถึงจิตอันบริสุทธิ์ และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่วนสีแดงนั้นหมายถึง ร่างกายที่ผู้วิจัยตีความถึงร่างกาย ที่ปราศจากผิวหนัง และเลือดที่ไหลเวียนในร่างกายเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ นอกจากนั้นการใช้สีขาวแดงยังเชื่อมโยงถึงสีที่ใช้ในการรักษาพยาบาล ด้านโครงร่างเครื่องแต่งกายผู้วิจัยได้ออกแบบโดยนำโครงร่างของดอกบัวเข้ามาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

จากการออกแบบทั้ง 8 องค์ประกอบผู้วิจัยได้นำมาผสมผสานรูปแบบการแสดงและจัดทำเป็นวิดิทัศน์ดังภาพ 7 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพจำนวน 3 คน

ภาพ 7 บรรยากาศการแสดง

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2564 ห้องสุริยะ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

ตาราง 2 ผลการประเมินผลงานการแสดงนาฏยศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตร

ลำดับ	รายการประเมิน	ร้อยละของระดับความพึงพอใจหรือความรู้สึก				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	ด้านบทการแสดง (Plot)	88.89	11.11			
2	ด้านนักแสดง (Performer)	83.33	16.67			
3	ด้านการออกแบบลีลา (Choreography)	66.67	33.33			
4	ด้านการออกแบบเสียง (Sound)	50.00	50.00			
5	ด้านการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง (Props)	100.00				
6	ด้านออกแบบพื้นที่แสดง (Acting Area)	100.00				
7	ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย (Costume)	66.67	33.33			
8	ด้านการออกแบบแสง (Lighting)	33.34	33.33	33.33		

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจหรือความรู้สึกที่อยู่ในระดับมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ด้านการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง และด้านการออกแบบพื้นที่แสดง คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ด้านบทการแสดง ร้อยละ 88.89 ด้านนักแสดง ร้อยละ 83.33 ด้านการออกแบบลีลา และด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย ร้อยละ 66.67 ด้านการออกแบบเสียง ร้อยละ 50.00 และด้านการออกแบบแสง ร้อยละ 33.34 นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นสำคัญ อาทิ 1) โดยภาพรวมเป็นงานทดลองที่น่าสนใจ งานการแสดงร่วมสมัยกับพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนัก เพราะส่วนใหญ่บทสวดมนต์มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จึงกลายเป็นสิ่งที่ลึกลับต้องห้ามจับต้องไม่ได้ จึงทำให้พระพุทธศาสนากับมนุษย์นั้นแม้ว่าจะมีความใกล้ชิดกัน แต่ความเข้าใจในพระธรรมอย่างลึกซึ้งอาจไม่ได้เกิดขึ้นกับทุกคนเสมอไป 2) เป็นชุดการแสดงที่สะท้อนถึงสังคมในยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน สามารถเป็นต้นแบบแนวทางในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ต่อเป็นชุดการเรียนรู้ เพื่อให้กลุ่มผู้สนใจ ทราบถึงกระบวนการศึกษาบริบททางพิธีกรรม การปฏิบัติ ความสำคัญของพุทธศาสนาต่อไป และ 3) มีการบูรณาการการแสดงจากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่และนำเสนอในระยะเวลาที่เหมาะสม แนวความคิดในการสร้างสรรค์พบว่าให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์ใหม่จากความดั้งเดิม โดยการรักษาเอกลักษณ์เนื้อหาที่ส่งมายังผู้ชมตามจริงดั้งเดิมไว้ แต่ไม่ลืมที่จะคำนึงถึงการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวม สามารถเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับเรื่องราวเก่าแก่แต่โบราณในสังคมไทยเข้าไว้ด้วยกันได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ร่วมสมัยผ่านบทสวดโพชฌังคปริตรเป็นรูปแบบงานวิจัยสร้างสรรค์ที่นำความหมายที่อยู่ในบทสวดโพชฌังคปริตรอันเป็นบทสวดที่ปิดเป่าโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ปัญหาโรคระบาดโควิด-19 ที่กำลังระบาดอยู่ในขณะนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาสู่บทการแสดงแบ่งเป็นการเล่าความสัมพันธ์ของร่างกายจิตใจ และความเจ็บป่วย โดยใช้รูปแบบการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ร่วมสมัยที่ผู้วิจัยได้ให้ความหมายถึง รูปแบบศิลปะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์บนโลกใบนี้การสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ โดยแนวคิดร่วมสมัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอในงานวิจัยฉบับนี้เป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อสื่อสารผ่านความเรียบง่าย และจุดประเด็นให้เกิดการแลกเปลี่ยนตั้งคำถาม ก้าววิงว่ง และมนุพร เหลืองอร่าม (Kaveewongs & Luangaram, 2015, pp. 46-47) แสดงทรรศนะว่างานประเภณี “เชื้อเชื้อ” และ “เปลี่ยนสถานะ” ผู้ชมให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะผู้ร่วมแลกเปลี่ยนสนทนา สร้างให้เกิดความเชื่อ จนกระทั่งผู้ชมได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์ศิลปะ ศิลปะเชิงสัมพันธ์เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ตอบโต้ แลกเปลี่ยน เพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางสุนทรียะด้วยสัมผัสอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก “การมอง”

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากบทสวดโพชฌังคปริตร และแนวคิดศิลปะร่วมสมัยผ่านการศึกษาารูปแบบผลงาน การแสดงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 เรื่อง ได้แก่ องค์ประกอบรูปแบบผลงาน 8 ประการในงานวิจัยเรื่องนาฏศิลป์ จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา (Chandnasaro, 2014, pp. 259-261) และองค์ประกอบรูปแบบผลงาน 7 ประการ ในงานวิจัยเรื่องการสร้างสรรคานาฏศิลป์ผ่านพัฒนาการด้านปรัชญาในเรื่องพระมหาชนก (Pasurichandaeng, 2015, pp. 263-265) ซึ่งนำมาสู่การออกแบบ 8 องค์ประกอบ อันมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ บทการแสดงเล่าความสัมพันธ์ของร่างกาย จิตใจ และความเจ็บป่วย ที่มาจากความเชื่อในบทสวดโพชฌังคปริตร ในการรักษาแต่หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วจะพบว่าเมื่อจิตมีความเข้มแข็งร่างกายก็จะเข้มแข็งตามไปด้วย นอกจากนั้นผู้วิจัย มุ่งเน้นความเรียบง่ายสอดคล้องกับการออกแบบลีลาโดยคมชัด พริ้วฉิวไหว เน้นการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ของนักแสดงซึ่งจะทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างผู้สร้างสรรคานาฏศิลป์และนักแสดง ในประเด็นต่าง ๆ ของการออกแบบ เพิ่มเติมความงาม ในทางสุนทรียะให้มากขึ้น สร้างความสนใจและความสมดุลของลีลานาฏศิลป์ อันจะทำให้การออกแบบ การแสดงสมบูรณ์และชัดเจน (Pasurichandaeng, 2015, p. 263) เสี่ยงนำบทสวดโพชฌังคปริตรพร้อมคำแปลมาใช้ สะท้อนถึงเรื่องราว อุปกรณ์ประกอบการแสดงใช้กระเจงกที่มีคุณสมบัติในการสะท้อนนำมาสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับการใช้วิถีคิดของธรรมา จันทะสาโร เรื่องความตรงไปตรงมา สะท้อนผ่านอุปกรณ์ที่สมจริง (Chandnasaro, 2014, p. 260) สถานที่เลือกใช้นั่งและพื้นเป็นสีขาวไม่จำเป็นต้องสร้างสรรค์ผลงานเพื่อแสดงในโรงละคร เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แสงใช้แสงที่มีความส่องสว่างให้เห็นการเคลื่อนไหวที่ชัดเจน เครื่องแต่งกายออกแบบโดยนำ โครงร่างของดอกบัวใช้สีขาวหมายถึงจิตอันบริสุทธิ์และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับการออกแบบ เครื่องกายให้เป็นสีขาวในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (Pasurichandaeng, 2015, p. 264) และสีแดง หมายถึงร่างกาย ที่ผู้วิจัยตีความถึงร่างกายที่ปราศจากผิวหนัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยในครั้งต่อไป

1. ผู้ที่มีความสนใจดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ควรมีการศึกษาถึงตัวหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและความหมายที่แฝงอยู่ในนั้น เพื่อดำเนินการสร้างสรรค์ที่ไม่เฉพาะแต่การนำเสนอเรื่องราว รวมถึงการนำเสนอความหมายของหลักธรรมผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย และการออกแบบองค์ประกอบที่ทำให้เกิดมิติความหลากหลายของการนำเสนอรูปแบบการแสดง
2. การที่จะทำให้เกิดความคล้อยตามกับการนำบทสวดเข้ามาใช้ประกอบการแสดงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ แต่หากผู้วิจัยสามารถออกแบบลีลานาฏศิลป์ไปพร้อมกับบทสวดนั้น ๆ อาจจะช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาที่นำเสนอ และเป็นการหลีกเลี่ยงข้อจำกัดให้เฉพาะผู้ที่เข้าใจความหมายของบทสวดนั้น ๆ เข้าใจเพียงกลุ่มเดียว โดยแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยต้องดำเนินการนำเสนอในรูปแบบนามธรรมด้วยการนำบทสวดเข้ามาประกอบและการออกแบบ ลีลาที่สะท้อนถึงความหมายโดยไม่อิงท่วงทำนองก็เป็นการเล่าเรื่องอีกรูปแบบหนึ่ง
3. การดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยภายใต้สถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ผู้วิจัยจำเป็นต้องวางแผน และหาทางออกต่ออุปสรรคที่เข้ามา ได้แก่ การปิดสถานที่ การที่นักแสดงกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม เนื่องจากครอบครัวเกิดความห่วงใย และการจัดแสดงในเทศกาลการแสดงต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องหาหนทางให้งานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนั้น ๆ ดำเนินต่อไปได้ ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ทางด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นผู้ประเมินผลงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เอกสารอ้างอิง

- Chandnasaro D. (2014). *The Dance from Concept of Trilaksana in Buddhism*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Dhammathai.(2021). *Photchangkhaparit*. Retrieved May 12, 2021, from <http://www.dhammathai.org/sound/photchangkhaparit.php> (In Thai)
- Kaveewongs, K., & Luangaram, M. (2015). *Project for collecting articles and reviews on modern and contemporary art in Southeast Asia*. Research report. Office of Contemporary Art and Culture Ministry of Culture, Bangkok. (In Thai)
- Manager Online. (2020). *The government held a ceremonial chanting ceremony in the area to encourage the people at 16:00 today*. Retrieved May 12, 2021, from <http://mgronline.com/uptodate/detail/9630000029986> (In Thai)
- Pasurichandaeng, K. (2015). *The Dance Creation Via Philosophical Development of Mahajanaka*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Poljon, A. (2015). *Effects of Buddhist prayer on anxiety among hematological cancer patients undergoing chemotherapy*. Thesis, Master of Nursing Program in Adult Nursing, Prince of Songkranakarin University, Song Kra. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal for Educational Research*, 2, 49-60.
- Sangsithwongs, T. (2015). *The Creation of Thai Contemporary Musical: The Pioneer of Contemporary Dance Artist in Thailand*. Dissertation, Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Siamrath Online. (2021). *Department of Religious Affairs advises Buddhists to pray "Dhammachak-Pojchankaparit" to ward off the coronavirus*. Retrieved May 12, 2021, from <https://siamrath.co.th/n/211605> (In Thai)
- Soonpongsri, K. (2015). *Modern art*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Tassanasri, S. (2014). Buddhist Methods of Healing with Phochong: Effects of Practicing or Miracles of Magic. *Journal of Education, Periscope*, 1(1), 134-145. (In Thai)
- The Legend of Praparit and Praparit. (1968). *A book distributed as a souvenir in honor of the funeral of Mrs. Somjai Somtanon at the crematorium of Wat Makutkasatriyaram*. Bangkok : Chumnumchang. (In Thai)

ความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล : บทบาทอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลาง

CORRELATION AMONG MINDFULNESS AND STRESS OF NURSING STUDENTS: THE MEDIATING ROLE OF AUTOMATICS

ทยาวิรุ จันทรวิวัฒน์^{1*}, แสงนภา บารมี²

Tayawee Juntrawiwat^{1*}, Sangnapa Baramee²

^{1*,2}อาจารย์ ประจำวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*,2}Lecture, Boromrajonni College of Nursing, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}tayawee@knc.ac.th (Author) : ²sangnapa@knc.ac.th

รับบทความ : 7 ธันวาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 28 มีนาคม 2565 / ตอรับบทความ : 19 เมษายน 2565

Received : 7 December 2021 / Revised : 28 March 2022 / Accepted : 29 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.43

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level mindfulness and stress, the correlation among mindfulness and stress, the mediating effect of automatics on the relationship between awareness and stress, and the mediating effect of automatics on the relationship between attention and stress. The samples were 670 nursing students who were in the first to fourth year in the academic year 2020 at Baromarajonani College of Nursing, Nakhon Ratchasima province. The research instruments composed of a questionnaire Suanprung Stress Test-20 and a questionnaire Mindfulness Assessment Scale. The reliability levels 0.92 and 0.89, respectively. The data were collected using an online survey questionnaire. Data were analyzed by using descriptive statistics, Pearson product moment correlation coefficient and Regression analysis. Testing moderator variable of Baron and Kenny. The research results revealed that the overall mean score of mindfulness was at moderate level (Mean=53.03) and stress test score was at moderate level (Mean=40.04). Overall mindfulness and some components of mindfulness such as awareness and attention correlate significantly and negatively with stress at significance level of 0.01 ($r=-0.45$, -0.13 , -0.33 respectively). Automatics correlate significantly and positively with stress at significance level of 0.01 ($r=0.37$). Thus, automatics is a complete mediating variable between awareness and stress.

Keywords : Mindfulness, Stress, Role of automatics, Mediator

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสติและระดับความเครียด, ความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียด, อิทธิพลของมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียด และเพื่อศึกษาอิทธิพลของมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปี 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 670 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเครียด และแบบประเมินสติ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และ 0.89 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ถดถอย และการวิเคราะห์ตัวแปรคั่นกลางโดยวิธี Baron & Kenny ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยระดับสติเท่ากับ 53.03 และความเครียดอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.04 สติโดยรวม มิติตระหนักรู้ และมิติตั้งใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=-0.45$, -0.13 , -0.38 ตามลำดับ) ส่วนมิติอัตโนมัติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r=0.37$) และมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางสมบูรณ์ระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

คำสำคัญ : สติ, ความเครียด, บทบาทอัตโนมัติ, ตัวแปรคั่นกลาง

บทนำ

สภาพสังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมยุคที่มีการแข่งขันกันสูง เพื่อความอยู่รอดก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าจากการต้องปรับตัว จึงก่อให้เกิดความเครียดขึ้น ซึ่งความเครียดเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทั่วโลก ความเครียดที่สะสมอย่างเรื้อรังอาจนำมาสู่โรคซึมเศร้า และรุนแรงถึงขั้นฆ่าตัวตายในที่สุด ความเครียดในกลุ่มวัยรุ่น นักเรียน และนักศึกษาเป็นปัญหาทางสุขภาพจิตที่สำคัญ ข้อมูลจากสถิติการให้บริการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตทางโทรศัพท์สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ของกรมสุขภาพจิต ในปีงบประมาณ 2561 พบปัญหาความเครียดหรือความวิตกกังวลเป็นปัญหาอันดับ 1 ของวัยรุ่น และยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจนถึงปีงบประมาณ 2562 โดยกลุ่มของวัยรุ่น อายุ 11-19 ปี โทรเข้ามาขอรับบริการปรึกษาในเรื่องความเครียดสูงสุด ร้อยละ 51.36 รองลงมาปัญหาความรัก ร้อยละ 21.39 และปัญหาซึมเศร้า ร้อยละ 9.82 (Department of Mental Health, 2020, online) และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี นับว่าเป็นปัญหาที่ต้องดำเนินการป้องกันแก้ไขในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งจะเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศในอนาคต

นักศึกษาพยาบาลเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนผ่านชีวิตมาสู่ระดับอุดมศึกษาในวิทยาลัย พบแนวโน้มความเครียดของนักศึกษาพยาบาลมากกว่านักศึกษาวิชาชีพกลุ่มอื่น ๆ (Gomathi, Jasmindehora, & Baba, 2017, p. 107) ซึ่งนักศึกษาที่จะเป็นบัณฑิตในอนาคตหากมีความเครียดสะสมอย่างเรื้อรัง ส่งผลให้การพัฒนาให้นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์บัณฑิตที่พึงประสงค์ได้ยาก ไม่สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมถึงสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของพยาบาล การเข้าใจความเป็นมนุษย์นั้นยาก สมรรถนะในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบจะลดลง การจะนึกถึงประโยชน์ของชุมชนจะมีน้อยเพราะหมกมุ่นครุ่นคิดกับปัญหาของตนเอง ความเครียดหากอยู่ในระดับที่เหมาะสมจะเป็นประโยชน์ต่อความตั้งใจ มุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จ แต่หากความเครียดในระดับสูงหรือการจัดการไม่เหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ลดลง และความเหนื่อยหน่ายอาจทำให้เกิดโรคทางจิตเวชหลายอย่าง เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวลรวมทั้งปัญหาอื่น ๆ เช่น ความผิดปกติของการนอนหลับ การใช้แอลกอฮอล์และยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (Pulido-Criollo, Cueto-Escobedo, & Guillen-Ruiz, 2018, p. 31) อาจเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้ารุนแรง และการฆ่าตัวตายได้ สอดคล้องกับข้อมูลแนวโน้มการฆ่าตัวตายของวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 กลุ่มวัยรุ่นอายุ 20-24 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายที่ 4.94 ต่อประชากรแสนคน และในปี 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 5.33 ต่อประชากรแสนคน (Department of Mental Health, 2020, online)

จากผลการทบทวนวรรณกรรมระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในประเทศไทย พบว่า นักศึกษาพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีระดับความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (Kaewsakulthong, 2019, p. 1) โดยสาเหตุของความเครียดในนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับชั้นปี ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน และปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศที่พบว่าการตอบสนองต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาลจะแตกต่างกันไปตามระยะเวลาและภาระงานในระหว่างการศึกษา (Pulido-Criollo, Cueto-Escobedo, & Guillen-Ruiz, 2018, p. 31) โดยมีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ซึ่งปัจจัยหลักของความเครียดมาจากการดูแลผู้ป่วย การมอบหมายงานที่มีปริมาณงานมาก และปฏิสัมพันธ์เชิงลบกับพี่เลี้ยงและอาจารย์ (Labrague et al., 2017, p. 471) อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ สติ (Zimmaro et al., 2016, p. 874) ซึ่งสติเป็นการรู้เท่าทันตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ รู้เท่าทันความคิดอย่างต่อเนื่อง ไม่ถูกแวกไปตามความคิด

และอารมณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามา สามารถจดจำขณะเรียนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานและต่อเนื่อง เป็นจิตที่มีคุณภาพ (Wongpiromsara, 2017, p. 3) และจากงานวิจัยทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) เป็นที่ยอมรับกันว่าสติสามารถลดความเครียดในนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Munif, Oktaviana, & Wirawati, 2020, p. 119; Sartorius, 2018, online; Van der Riet, Levett-Jones, & Aquino-Russell, 2018, p. 201)

จะเห็นได้ว่า สติมีผลต่อความเครียด และองค์ประกอบที่สำคัญของสติ ได้แก่ การตระหนักรู้กับการตั้งใจ อาจจะเป็นรากฐานพัฒนาไปสู่การมีปฏิริยาอัตโนมัติ ซึ่งปฏิริยาอัตโนมัติมีความสำคัญต่อความเครียด หากนักศึกษาจัดการหรือหยุดพฤติกรรมอัตโนมัติ โดยไม่เปลือง สามารถควบคุมตนเอง ไม่ทำตามความเคยชินอย่างอัตโนมัติ ที่คาดว่าจะเป็นตัวแปรส่งผ่านจากการตระหนักรู้หรือการตั้งใจไปสู่ความเครียดได้ สำหรับประเทศไทยยังไม่พบ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดในนักศึกษาพยาบาลในเชิงลึกถึงมิติต่าง ๆ ของสติและบทบาท ตัวแปรคั่นกลาง ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาถึงกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างมิติต่าง ๆ ของสติและความเครียดในนักศึกษาพยาบาลให้กระจ่างชัดขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีสติในการจัดการกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสติและระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

ประโยชน์การวิจัย

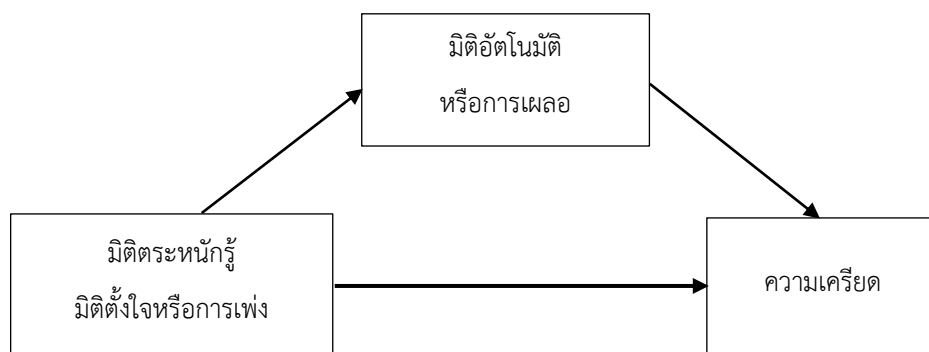
1. องค์กรสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้เป็นผู้มีสติ ควรพัฒนาตัวแปรใดควบคู่กับตัวแปรคั่นกลาง
2. บุคคลที่สนใจที่จะศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปศึกษาพัฒนาวิจัยต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติ (Mindfulness) ซึ่งนิยามตามแนวคิดของ Kabat-Zinn สติ (Mindfulness) คือ การมุ่งความใส่ใจกับเป้าหมาย อยู่ในปัจจุบันขณะ โดยไม่ตัดสิน ประสพการณ์ที่เกิดขึ้น และสติยังรวมถึงความรัก ความเมตตา ความรู้สึกเปิดใจกว้าง และเป็นมิตร (Kabat-Zinn, 2003, p. 144) สติเป็นศูนย์กลางประสพการณ์ของมนุษย์อย่างแท้จริง ซึ่งมีรากฐานมาจากพื้นฐานของระดับจิตสำนึกหรือระดับรู้สึกตัว (Consciousness) ลักษณะของสติประกอบด้วย การตั้งใจ (Attention) และการตระหนักรู้ (Awareness) การตระหนักรู้เป็นการรู้สึกตัวต่อสิ่งกระตุ้น โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าของร่างกาย ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวจากการทำงานของจิตใจ เป็นการรับรู้โดยตรงทันทีที่สัมผัสกับสภาพที่แท้จริง ส่วนการตั้งใจเป็นการสังเกตหรือสนใจวัตถุ และตามด้วยปฏิริยาของความคิดและอารมณ์ การรับรู้ในระดับการรู้สึกตัวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ซึ่งมีหลายลักษณะตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และตามมาด้วยกระบวนการทางความคิด การตีตรา ความนึกคิด และการตัดสินใจซึ่งมักเป็นไปโดยอัตโนมัติ (Automatic) (Brown, Ryan, & Creswell, 2007, p. 212) การทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดในนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Zimmaro et al., 2016, p. 874) ส่วนการศึกษามิติองค์ประกอบของสติ ได้แก่ การตระหนักรู้ การไม่ตัดสิน และการไม่อัตโนมัติ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด และการตั้งใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตระหนักรู้ การไม่ตัดสิน และการไม่มีปฏิกิริยาอัตโนมัติ นอกจากนี้การตั้งใจสามารถทำนายความเครียดทางอ้อมโดยมีการไม่มีปฏิกิริยาอัตโนมัติเป็นตัวแปรสื่อกลาง (Mayer, 2017, online; Lu et al., 2019, p. 41)

กรอบสมมติฐานการวิจัย

ภาพ 1 กรอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. สติมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล
2. มิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล
3. มิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม 2563 สถานที่เก็บข้อมูล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปี 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 670 คน (Boromarajonani college of nursing nakhonratchasima, Group of Academic Affairs, 2020, online)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การจัดการความเครียด ศาสนา การฝึกปฏิบัติเจริญสติ ระยะเวลาการปฏิบัติเจริญสติ
2. แบบประเมินความเครียดของกรมสุขภาพจิต (Suanprung Stress Test-20 : SPST-20) พัฒนาโดยโรงพยาบาลสวนปรุง กรมสุขภาพจิต มีความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ข้อคำถามมีความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มากกว่า 0.70 (Chulalongkorn University, Faculty of Medicine, 2020, online) แบบประเมินมีจำนวน 20 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 หมายถึงไม่รู้สึกเครียด ระดับ 2 หมายถึงรู้สึกเครียดเล็กน้อย ระดับ 3 หมายถึงรู้สึกเครียดปานกลาง ระดับ 4 หมายถึงรู้สึกเครียดมาก ระดับ 5 หมายถึงรู้สึกเครียดมากที่สุด การแปลผลคะแนนระดับความเครียดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 0-23 คะแนน หมายถึงเครียดน้อย 24-41 คะแนน หมายถึงเครียดปานกลาง 42-61 คะแนน หมายถึงเครียดสูง 62 คะแนน ขึ้นไป หมายถึงเครียดรุนแรง

3. แบบประเมินสติ (Mindfulness assessment scale : MAS) พัฒนาโดยอรรณพ ศิลปะกิจ แบบประเมินผ่านการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยง ความตรงเชิงโครงสร้าง ความตรงร่วมสมัย แบบประเมินจำแนกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ด้านตระหนักรู้ ด้านตั้งใจ และด้านอัตโนมิติ มิติละ 5 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.82, 0.70 และ 0.67 ตามลำดับ แบบประเมินมีจำนวน 15 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 หมายถึงเกือบไม่เคยเลย ระดับ 2 หมายถึงนาน ๆ ครั้ง ระดับ 3 หมายถึงเป็นบางครั้ง ระดับ 4 หมายถึงเคยบ่อย ๆ ระดับ 5 หมายถึงเกือบตลอดเวลา การแปลผลภาพรวมและรายมิติ คะแนนสูงแสดงว่ามีสติในระดับสูง สามารถประเมินตามรายข้อ หรือแยกรายมิติ หรือรวม 15 ข้อ (Silpakit, 2015, pp. 72-90)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบประเมินความเครียด และแบบประเมินสติไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นโดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบประเมินความเครียด เท่ากับ 0.92 และแบบประเมินสติวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 จำแนก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านตระหนักรู้ ด้านตั้งใจ และด้านอัตโนมิติ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.94 0.72 และ 0.83 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เสนอโครงร่างวิจัย และขอรับรองจริยธรรมจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา
2. บันทึกข้อความถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย
3. ส่งแบบสอบถามออนไลน์ ทั้ง 3 ส่วน ให้กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 670 ชุด
4. รวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$)
2. วิเคราะห์ระดับสติและระดับความเครียด โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard division: S.D.)
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient: r)
4. วิเคราะห์อิทธิพลของมิติอัตโนมิติเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียด และอิทธิพลของมิติอัตโนมิติเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) และทดสอบตัวแปรต้นกลางด้วยวิธีของ Baron and Kenny (1986, pp. 1173-1182)

โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติการวิเคราะห์ถดถอย และวิเคราะห์ตัวแปรคั่นกลาง 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ 1) อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม (c) 2) อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรคั่นกลาง (a) 3) อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางที่มีต่อตัวแปรตาม (b) 4) อิทธิพลของตัวแปรอิสระ ตัวแปรคั่นกลาง กับตัวแปรตาม (c') โดยแปลความหมาย 2 กรณี กรณีแรก เมื่อค่า a, b, c มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ c' ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเป็นตัวแปรคั่นกลางสมบูรณ์ (Complete mediation) กรณีที่ 2 เมื่อค่า a, b, c และ c' มีนัยสำคัญทางสถิติให้เปรียบเทียบค่า c และ c' โดย c' น้อยกว่า c แสดงว่าเป็นตัวแปรคั่นกลางบางส่วน (Partial mediation)

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ตามเอกสารรับรองเลขที่ COA No. 006/2563 อนุมัติวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย และประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมกลุ่มจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งการเก็บรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาในภาพรวมใช้ประโยชน์ในทางวิชาการเท่านั้น ไม่มีการระบุชื่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสอบถามความสนใจยินยอมหรือปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกลุ่มการศึกษาโดยไม่มีผลใด ๆ ทั้งนี้ผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อโดยตรงกับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 93.40) มีอายุเฉลี่ย 20.49 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 29.30) รองลงมา กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 (ร้อยละ 27.50) เกรดเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2.51-2.99 (ร้อยละ 35.70) รองลงมา เกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.00-3.50 (ร้อยละ 34.50) สถานภาพโสด (ร้อยละ 99.00) รองลงมา สถานภาพสมรส (ร้อยละ 1.00) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,001-5,000 บาท (ร้อยละ 60.90) รองลงมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,500-3,000 บาท (ร้อยละ 22.10) การจัดการความเครียดส่วนใหญ่โดยการฟังเพลง ร้องเพลง (ร้อยละ 35.20) รองลงมา การจัดการความเครียดโดยการออกกำลังกาย (ร้อยละ 26.60) ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 99.70) รองลงมา ศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 0.30) เคยฝึกปฏิบัติเจริญสติ (ร้อยละ 55.10) ไม่เคยการฝึกปฏิบัติเจริญสติ (ร้อยละ 44.90) ระยะเวลาการปฏิบัติเจริญสติ บางครั้ง (1-2 วัน/สัปดาห์) (ร้อยละ 51.10) รองลงมา ระยะเวลาการปฏิบัติเจริญสติบ่อย ๆ (3-4 วัน/สัปดาห์) (ร้อยละ 3.40)

ผลการศึกษาระดับสติและระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล แสดงดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสติของนักศึกษาพยาบาล (n=670)

ระดับสติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มิติตระหนักรู้	21.14	3.96	
มิติอัตโนมิติ	15.83	2.08	
มิติตั้งใจ	16.06	3.39	
โดยรวม	53.03	5.77	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมนักศึกษาพยาบาลมีระดับสติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=53.03$, S.D.=5.77) และรายมิติ พบว่า มิติตระหนักรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=21.14$, S.D.=3.96) รองลงมา ได้แก่ มิติตั้งใจ ($\bar{X}=16.06$, S.D.=3.39) และมิติอัตโนมิติ ($\bar{X}=15.83$, S.D.=2.08) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล (n=670)

ระดับความเครียด	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1	43.08	11.25	สูง
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2	40.63	11.39	ปานกลาง
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3	38.56	12.30	ปานกลาง
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4	38.06	11.28	ปานกลาง
โดยรวม	40.04	11.66	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมนักศึกษาพยาบาลมีระดับความเครียด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=40.04$, S.D.=11.66) โดยนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีระดับความเครียดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=43.08$, S.D.=11.25) ส่วนนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=40.63$ S.D.=11.39, $\bar{X}=38.56$ S.D.=12.30, $\bar{X}=38.06$, S.D.=11.28 ตามลำดับ)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล แสดงดังตาราง 3

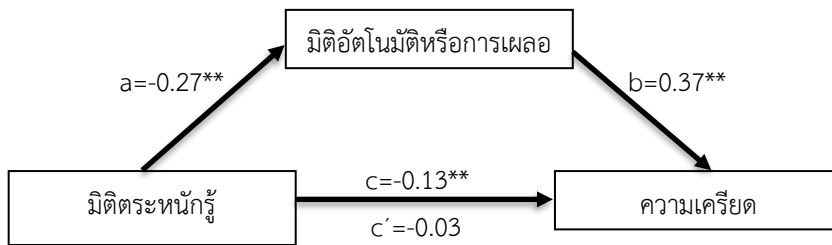
ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

ตัวแปร	1	2	3	4	5
สติ	1.00	0.61**	0.12**	0.53**	-0.45**
มิติตระหนักรู้		1.00	-0.27**	-0.17**	-0.13**
มิติอัตโนมิติ			1.00	0.12**	0.37**
มิติตั้งใจ				1.00	-0.38**
ความเครียด					1.00

** p<0.01

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวมสติมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด ($r=-0.45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรายมิติ ได้แก่ มิติตระหนักรู้ และมิติตั้งใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด ($r=-0.13$, -0.38 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนมิติอัตโนมิติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียด ($r=0.37$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

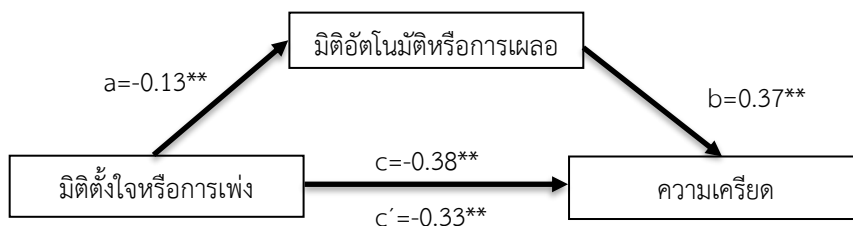
ผลการศึกษามิติอัตโนมิติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียด และมิติอัตโนมิติเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล แสดงดังภาพ 2 และภาพ 3

**p<0.01

ภาพ 2 โมเดลอิทธิพลของมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โดยมีมิตี้อัดโนมตีเป็นตัวแปรคั่นกลาง

จากภาพ 2 พบว่า อิทธิพลของมิติตระหนักรู้ที่มีต่อมิตี้อัดโนมตีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($a = -0.27$) อิทธิพลของมิตี้อัดโนมตีที่มีต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($b = 0.37$) อิทธิพลของมิติตระหนักรู้ที่มีต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($c = -0.13$) อิทธิพลของมิติตระหนักรู้ที่มีต่อความเครียด เมื่อควบคุมมิตี้อัดโนมตีอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($c' = -0.03$) แสดงว่ามิตี้อัดโนมตีเป็นตัวแปรคั่นกลางสมบูรณ์ (Complete mediation) ระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

**p<0.01

ภาพ 3 โมเดลอิทธิพลของมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โดยมีมิตี้อัดโนมตีเป็นตัวแปรคั่นกลาง

จากภาพ 3 พบว่า อิทธิพลของมิติตั้งใจที่มีต่อมิตี้อัดโนมตีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($a = -0.13$) อิทธิพลของมิตี้อัดโนมตีที่มีต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($b = 0.37$) อิทธิพลของมิติตั้งใจที่มีต่อความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($c = -0.38$) อิทธิพลของมิติตั้งใจที่มีต่อความเครียด เมื่อควบคุมมิตี้อัดโนมตีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($c' = -0.33$) เมื่อเปรียบเทียบค่า c' มากกว่า c แสดงว่ามิตี้อัดโนมตีไม่เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาพยาบาลมีระดับสติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของวาริรัตน์ ถาน้อย, ศิรดา เกสรศรี, ฐิณิรัตน์ ถาวร และนพพร ว่องสิริมาศ (Thanoi et al., 2018, p. 131) พบว่าการมีสติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเป็นปัจจัยทำนายการมีสติมากกว่าเพศชาย ซึ่งเพศหญิงมีด้านการสังเกตสูงกว่าเพศชาย (Alispahic & Hasanbegovic-Anic, 2017, p. 155) และสามารถตอบสนองต่อการฝึกเจริญสติได้ดีกว่าเพศชาย (Rojiani et al., 2017, p. 1) ซึ่งมีผลต่อระดับสติในภาพรวมของนักศึกษาพยาบาล ส่วนความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง

สอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา แก้วสกุลทอง (Kaewsakulthong, 2019, p. 1) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดโดยภาพรวมในระดับปานกลาง เพราะนักศึกษาพยาบาลต้องปรับตัวกับการเรียนที่มีจากภาระงานมากเกินไป ไม่มีเวลาทำงานที่ได้รับมอบหมาย การสอบ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วย และสัมพันธ์ภาพเชิงลบกับเพื่อนและครอบครัว ความเครียดเป็นผลมาจากเป็นช่องว่างระหว่างการเตรียมความพร้อมทางวิชาการความรู้กับการฝึกปฏิบัติ หรือจากสภาพแวดล้อมทั้งในสถาบันและโรงพยาบาล (Pulido-Criollo, Cueto-Escobedo, & Guillen-Ruiz, 2018, p. 31) จึงทำให้นักศึกษาเกิดความเครียดขึ้น

ผลการศึกษาความเครียดของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 พบว่า มีความเครียดในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของทิพาพร พู่เฟื่อง และกัญญาวิร์ โมกขาว (Fofoeng & Mokekhaow, 2019, p. 377) พบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มีความเครียดในระดับสูง โดยมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดการเรียนการสอน และทักษะในการเรียน เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับอุดมศึกษาในยุคที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 การเรียนการสอนมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบออนไลน์เป็นสำคัญ สอดคล้องกับสาเหตุความเครียดของนักศึกษาพยาบาลระดับชั้นปีที่ 1 จะมีภาวะประสพการณ์ในการศึกษา การเผชิญความเครียด และการจัดการความเครียดน้อยกว่าชั้นปีที่สูงขึ้น (Tantalanukul & Wongsawat, 2017, p. 86) และตามแนวคิดของ Lazarus and Folkman (1984, unpagged) ผู้มีประสบการณ์และอายุสูงขึ้นการเรียนรู้การแก้ไขปัญหาความเครียดจะดีขึ้น

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสติและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล พบว่า สติโดยรวมและรายมิติ ได้แก่ ตระหนักรู้ และตั้งใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด ส่วนมิติอัตโนมัติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการมีสติโดยรวมที่สูงขึ้นสัมพันธ์กับความเครียดในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wright et al. (2018, p. 13) พบว่า สติมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดของนักศึกษา และคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Mayer (2017, online) และ Lu et al. (2019, p. 41) พบว่า มิติของสติรายด้าน การตระหนักรู้ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด พบว่า ด้านตระหนักรู้เป็นตัวทำนายความเครียดได้ดี และผลการวิจัยสนับสนุนการศึกษานี้ของ Young (2018, online) โดยการฝึกเจริญสติในนักศึกษาพยาบาล เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สามารถลดความเครียด เพิ่มความตระหนักรู้และความตั้งใจได้ จะเห็นได้ว่าการศึกษารั้วนี้สะท้อนมิติของสติทั้ง 3 ด้าน สามารถทำนายความเครียดในนักศึกษาพยาบาลได้

การศึกษาอิทธิพลมิติอัตโนมัติเป็นตัวแปรคั่นกลางสมบูรณ์ระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล แสดงว่ามิติตระหนักรู้ไม่ส่งผลต่อโดยตรงต่อความเครียดแต่ส่งผลผ่านมิติอัตโนมัติไปสู่ความเครียด กล่าวคือเมื่อนักศึกษาพยาบาลมีความตระหนักรู้ สามารถรู้ตนเองเชิงลึกในพื้นฐานของระดับจิตสำนึก โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส จากสิ่งกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก นำไปสู่การปฏิบัติงานโดยไม่เผลอหรือการไม่ทำโดยอัตโนมัติมากขึ้น จะสามารถจัดการกับความเครียดได้ดียิ่งขึ้น ส่วนมิติอัตโนมัติไม่เป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างมิติตั้งใจกับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล แสดงว่ามิติตั้งใจส่งผลต่อความเครียด แต่ไม่ส่งผลผ่านมิติอัตโนมัติไปสู่ความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ผลการศึกษารั้วนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์มิติของสติเชิงซับซ้อนทั้งด้านตระหนักรู้ ด้านอัตโนมัติ และด้านตั้งใจ ล้วนส่งผลต่อความเครียดในนักศึกษาพยาบาล อีกทั้งมิติอัตโนมัติยังเป็นตัวแปรคั่นกลางสมบูรณ์ระหว่างมิติตระหนักรู้และความเครียด

สติเป็นการเปิดกว้างในการตระหนักรู้และการตั้งใจต่อเหตุการณ์และประสบการณ์ขณะปัจจุบัน การตั้งใจเป็นการเพ่งหรือการจดจ่อ การตระหนักรู้เป็นความเข้าใจในขณะปัจจุบันของจิตใจที่คอยเฝ้าสังเกตความตั้งใจที่จดจ่อ นั้น (Good et al., 2016, p. 114) โดยการตระหนักรู้เป็นการรู้ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของร่างกายที่เกิดขึ้น เพื่อหยุดความคิดสามารถไตร่ตรองและตอบสนองต่อประสบการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี มุ่งเน้นศูนย์กลางการรับรู้อยู่กับปัจจุบัน เปิดใจกว้าง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการควบคุมอารมณ์และการจัดการความเครียด การตั้งใจเป็นการทำงานของจิตใจ เปลี่ยนจากการทำตามนิสัยอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกตัว ความกังวล ความหมกมุ่นครุ่นคิด ทั้งประสบการณ์ในอดีต และปัจจุบันเน้นให้ความสำคัญกับประสบการณ์ขณะปัจจุบัน สามารถเปิดกว้างต่อการตระหนักรู้ จดจ่อกับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยไม่ฟุ้งซ่าน (White, 2014, p. 282) ส่วนการปล่อยหรือทำให้นิสัยอัตโนมัติต่อสถานการณ์โดยไม่รู้สึกตัว อาจเป็นความเสี่ยง ทำให้ประสบปัญหาเชิงลบของความเครียดได้ (Palmer & Rodger, 2009, p. 198) ซึ่งมีความสำคัญในการจัดการ ความเครียดเพื่อหยุดการทำอย่างอัตโนมัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

1. วิทยาลัยควรวางแผนดูแล ติดตาม และหาแนวทางช่วยเหลือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ที่ส่วนใหญ่ มีความเครียดอยู่ระดับสูงให้สามารถเผชิญกับความเครียดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. วิทยาลัยควรพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มีสติเพิ่มขึ้นในการจัดการกับความเครียด ในด้านมิติอัตโนมัติ หรือการปล่อยเนื่องจากเป็นตัวแปรที่เชื่อมโยงระหว่างมิติตระหนักรู้กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล และควรส่งเสริม พัฒนาด้านตั้งใจหรือการเพ่งให้มีมากขึ้นเนื่องจากมีผลโดยตรงต่อความเครียดของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาองค์ประกอบของสติในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติม อาทิเช่น การยอมรับและการไม่ตัดสิน
2. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการจัดการความเครียดด้วยสติที่สอดคล้องกับตัวแปรที่เชื่อมโยงกับความเครียด

เอกสารอ้างอิง

- Alispahic, S., & Hasanbegovic-Anic, E. (2017). Mindfulness: Age and gender differences on a Bosnian sample. *Psychological Thought*, 10(1), 155-166.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research. Conceptual, strategic, statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Boromarajonani college of nursing nakhonratchasima, Group of Academic Affairs. (2020). *Number of Bachelor of Nursing Students*. Retrieved May 1, 2020, from <http://edu.knc.ac.th/kharxng-tang> (In Thai)
- Brown, K. W., Ryan, R. M., & Creswell, J. D. (2007). Mindfulness: Theoretical foundations and evidence for its salutary effects. *Psychological inquiry*, 18(4), 211-237.
- Cheevakasemsoo, A. (2021). Nursing Teaching and Learning Management with Blended Learning in New Normal Era. *Journal of Health and Nursing Research*, 37(1), 25-37. (In Thai)

- Chulalongkorn University, Faculty of Medicine. (2020). *Stress*. Retrieved December 28, 2020, from <http://www.cumentalhealth.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539909295> (In Thai)
- Department of Mental Health. (2020). *Department of Mental Health is concerned about Thai adolescents with depression Instruct those around you to listen carefully*. Retrieved March 23, 2020, from <https://gnews.apps.go.th/news?news=41688> (In Thai)
- Foofoeng, T. & Mokekhaow, K. (2019). Factors Relationship to Stress of The First Year Nursing Students, Government College and Private University. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 20(3), 373-382. (In Thai)
- Gomathi, S., Jasmindebora, S., & Baba, V. (2017). Impact of stress on nursing students. *Int J Innovative Res Advanced Studies*, 4(4), 107-110.
- Good, D. J., Lyddy, C. J., Glomb, T. M., Bono, J. E., Brown, K. W., Duffy, M. K., ..., & Lazar, S. W. (2016). Contemplating mindfulness at work: An integrative review. *Journal of management*, 42(1), 114-142.
- Kabat-Zinn, J. (2003). Mindfulness-based interventions in context: past, present, and future. *Clinical psychology: Science and practice*, 10(2), 144-156.
- Kaewsakulthong, L. (2019). Factors predicting Stress among Nursing Students under the Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. *Journal of Health Research and Innovation*, 2(1), 1-11. (In Thai)
- Labrague, L. J., McEnroe-Petitte, D. M., Gloe, D., Thomas, L., Papathanasiou, I., V., & Tsaras, K. (2017). A literature review on stress and coping strategies in nursing students. *Journal of Mental Health*, 26(5), 471-480.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company.
- Lu, J., Mumba, M. N., Lynch, S., Li, C., Hua, C., & Allen, R. S. (2019). Nursing students' trait mindfulness and psychological stress: A correlation and mediation analysis. *Nurse education today*, 75, 41-46.
- Mayer, C. (2017). *Dispositional Mindfulness and Perceived Stress*. Retrieved May 30, 2020, from http://scholarworks.unr.edu:8080/bitstream/handle/11714/1892/Courtney_Mayer_Honors_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Munif, B., Oktaviana, S., & Wirawati, W. A. (2020). Effectiveness of mindfulness in reducing academic stress in nursing students: A systematic review. *The Malaysian Journal of Nursing (MJN)*, 12(2), 119-124.
- Palmer, A., & Rodger, S. (2009). Mindfulness, stress, and coping among university students. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, 43(3), 198-212.
- Pulido-Criollo, F. P., Cueto-Escobedo, J., & Guillén-Ruiz, G. (2018). Stress in nursing university students and mental health. *Health and academic achievement, Intech Open*.

- Rojjani, R., Santoyo, J. F., Rahrig, H., Roth, H. D., & Britton, W. B. (2017). Women benefit more than men in response to college-based meditation training. *Frontiers in psychology*, 8, 1-11.
- Sartorius, E. (2018). *Mindfulness's Effects on Undergraduate Nursing Students' Negative Mental Health Symptoms: A Systematic Review*. Retrieved March 30, 2020, from <https://core.ac.uk/download/pdf/220124326.pdf>
- Silpakit, O. (2015). The invention of the mindfulness assessment scale. *Journal of Mental Health of Thailand*, 23(2), 72-90. (In Thai)
- Tantalanukul, S., & Vongsirimas, N. (2017). Stress and Management in Nursing Students. *The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit*, 9(1), 81-92. (In Thai)
- Thanoj, W., Kasornsri, S., Thavorn, T., & Vongsirimas, N. (2018). Factors Influencing Mindfulness Among Undergraduate Students. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health*, 32(2), 130-144. (In Thai)
- Van der Riet, P., Levett-Jones, T., & Aquino-Russell, C. (2018). The effectiveness of mindfulness meditation for nurses and nursing students: An integrated literature review. *Nurse education today*, 65, 201-211.
- White, L. (2014). Mindfulness in nursing: an evolutionary concept analysis. *Journal of advanced nursing*, 70(2), 282-294.
- Wongpiromsara, Y. (2017). *Mindfulness in organization: MIO* (4th ed.). Nonthaburi : Beyond Publishing.
- Wright, R., Roberson, K., Onsomu, E. O., Johnson, Y., Dearman, C., Carr, L. T. B., ..., & Duren-Winfield, V. (2018). Examining the relationship between mindfulness, perceived stress, and blood pressure in African-American college students. *Journal of best practices in health professions diversity: research, education and policy*, 11(1), 13-30.
- Young, M. (2018). The Implementation of Mindfulness Training with Nursing Students to Decrease Stress and Improve Attentiveness and Awareness. Retrieved December 28, 2020, from https://scholarworks.umass.edu/nursing_dnp_capstone/176
- Zimmaro, L. A., Salmon, P., Naidu, H., Rowe, J., Phillips, K., Rebholz, W. N., ..., & Sephton, S. E. (2016). Association of dispositional mindfulness with stress, cortisol, and well-being among university undergraduate students. *Mindfulness*, 7(4), 874-885.

ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุในช่วงของการแพร่ระบาดโรคโควิด-19
ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย

THE READINESS TO PARTICIPATE IN ACTIVITIES OF THE ELDERLY
SCHOOL DURING THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD OF STUDENTS
AT ELDERLY SCHOOLS IN THAILAND

ปาจารย์ ผลประเสริฐ¹, กนิษฐา ศรีภิรมย์^{2*}, ณัฐนันท์ คงยิ่งใหญ่³

Pajaree Polprasert¹, Kanittha Sripirom^{2*}, Natthanant Khongyingyai³

¹รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

¹Associate Professor Dr., Faculty Of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Faculty Of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

³เจ้าหน้าที่โครงการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

³Research Assistant, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet Province, 62000, Thailand

*E-mail address (Corresponding author) : ²kaniittha8655@gmail.com (Author) : ¹pajaree.pol@yahoo.com;

³khongyingyai.nan@gmail.com

รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2565 / ปรับแก้ไข : 1 เมษายน 2565 / ตอรับบทความ : 17 พฤษภาคม 2565

Received : 8 February 2022 / Revised : 1 April 2022 / Accepted : 29 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.44

ABSTRACT

The COVID-19 epidemic has been a huge impact on gatherings, meetings, and socializing of people, including school activities for the elderly, which cause many schools to delay their opening of operations or adjusting form of activities in more proper ways. The objectives of this research were to study the level of engagement of digital skills, self-improvement requisites, and obtaining support in participating in school activities of the elderly, and to analyze the factors that distinguish readiness to participate in school activities for the elderly in the situation of the COVID-19 pandemic at schools in Thailand. The sample was 795 students utilizing multistage sampling. Questionnaires were designed to collect data. The statistics utilized in the data analysis were frequency, percentage, mean, and S.D., utilizing discriminant analysis via stepwise method. The results revealed that the affiliation with elderly schools, digital skills, self-improvement, and support requisites was at a high level. When considering each aspect, it was found that the relationship with the schools for the elderly and the aspect of obtaining support was at the highest level. As for the need for self-development in the school, it was at a high level. While the digital skills were at a moderate level. There were two variables: digital capability and obtaining support that can be employed to classify readiness and unreadiness of groups of students in elderly schools to undertake activities at schools.

Keywords : Elderly schools, Covid-19 pandemic, Discriminant analysis

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการรวมกลุ่มหรือการพบปะสังสรรค์ทางสังคมรวมถึงการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ทำให้หลายแห่งต้องมีการชะลอการเปิดดำเนินการหรือการปรับรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนมากยิ่งขึ้น โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความผูกพัน ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ และวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถจำแนกความพร้อมและความไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างคือ

นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 795 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) จำแนกตามประเภทของโรงเรียนเป็นผู้เรียนโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ จำนวน 400 คน และผู้เรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นต้นแบบจำนวน 400 คน สามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จริง จำนวน 795 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่า IOC มากกว่า 0.6 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise method) ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ และด้านการได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความต้องการพัฒนาตนเองในโรงเรียนผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ระดับปานกลาง ตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มความพร้อม และไม่พร้อม ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทยในการทำกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital capability) และด้านการได้รับการสนับสนุน (Support)

คำสำคัญ : โรงเรียนผู้สูงอายุ, โรคโควิด-19, การวิเคราะห์จำแนกประเภท

บทนำ

ประเทศไทยแม้จะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ในปัจจุบันได้มีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้โครงสร้างของประชากรประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลง ไปอย่างมากจากในอดีต อาทิ ประชากรวัยเด็กมีจำนวนลดลงและประชาชนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งจากรายงานสำมะโน ประชากรและเคหะพบว่าสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในช่วงทุก 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2553 โดยมีการเติบโตคิดเป็นสัดส่วน 7.36, 9.38, 12.89 ตามลำดับ นอกจากนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้พยากรณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 และ พ.ศ. 2583 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นเป็น 26.56 และ 32.12 (National Statistical Office, 2018, online) โดยข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 จากระบบสถิติทางการลงทะเบียน การปกครอง พบว่าประชากรของประเทศไทยมีทั้งสิ้น 66,186,727 คน เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 11,633,188 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.58 (Department of Older Persons, 2022, online) จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) และในไม่ช้าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ทำให้เห็นว่าประเด็นของผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นอย่างยิ่ง

โดยกรมกิจการผู้สูงอายุซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุได้เสนอแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 2 (พ.ศ. 2545-2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ที่มีคุณภาพ มาตรการที่ 2 การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม และพัฒนาผู้สูงอายุ มาตรการที่ 2 ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ รวมทั้งประกาศ สำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ในประเด็นการปฏิรูป ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคม พบประเด็นหลักที่ต้องเร่งดำเนินการปฏิรูป คือ ประเด็นการปฏิรูปที่ 5 การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริม กิจกรรม ทางสังคม และประเด็นที่ 2 ขับเคลื่อนคลังปัญญาผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ (Department of Older Persons, 2016, pp. 31-35) โดยในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ได้ มีนโยบายส่งเสริม

เกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อรองรับตามแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติในด้านผู้สูงอายุ และจะเห็นได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในปัจจุบันที่นิยมกันอย่างมากคือ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งกรมกิจการผู้สูงอายุ (Department of Older Persons, 2016, p. 3) ได้กล่าวถึง โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น ทั้งนี้กรมกิจการผู้สูงอายุส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูง ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในทุกจังหวัดซึ่งเป็นที่นิยมของหลาย ๆ ชุมชน โดยในปัจจุบันมีโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 2,303 แห่ง โดยตั้งอยู่ในภาคเหนือ 828 แห่ง ภาคกลาง 438 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 765 แห่ง ภาคใต้ 272 แห่ง (Department of Older Persons, 2021, online) จากการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า การที่ผู้สูงอายุมีการเรียนรู้อยู่เสมอ โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมพบปะสังสรรค์และได้เพื่อนใหม่ ๆ จะช่วยลดปัญหาความเครียดที่เกิดขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุได้ (Ordonez, Lima-Silva, & Cachioni, 2011, pp. 223-224) ทั้งนี้ โรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดรูปแบบที่ต่างแตกต่างกันไป ซึ่งในหลายประเทศได้มีองค์กรอาสาสมัครซึ่งเป็นภาคเอกชนจัดสอนในรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม (The universities of the third age-U3A) มีรูปแบบการสอนที่มีความแตกต่างจากมหาวิทยาลัยทั่วไป เนื่องจากการเป็นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจ (Formosa, 2019, p. 5) สำหรับการศึกษาในประเทศไทย พบว่า การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นนวัตกรรมท้องถิ่นที่ได้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี นักเรียนผู้สูงอายุมีความสุขและมีกำลังใจที่เข้มแข็งในการดำรงชีวิต ส่งผลให้มีสุขภาพกายที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นควบคู่กันไปอีกด้วย (Khampuk & Srirungruang, 2005, p. 139) นอกจากนี้ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (Srisupan, Tammigabaworn, & Krisnajuta, 2017, p. 134) ได้อธิบายว่าโรงเรียนสูงอายุมิบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้สูงอายุที่นอกจากการเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ทำให้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ส่งเสริมคุณค่าในตนเองสำหรับผู้สูงอายุ เพราะทำให้ผู้สูงอายุนั้นรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและความสามารถเป็นที่ยอมรับและได้อยู่ร่วมกับคนวัยเดียวกันในบรรยากาศแห่งความเข้าใจตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน

ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบในวงกว้างรวมถึงการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วประเทศที่ต้องมีการระงับลงชั่วคราว ในปีงบประมาณ 2564 ได้มีผู้สูงอายุติดโรคโควิด-19 ทั้งสิ้น 141,595 คน (Department of Older Persons, 2022, online) ทั้งนี้ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2021, pp. 57-67) ได้จัดทำรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563 พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่รับรู้และปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 “ค่อนข้างดี” แต่จากการสำรวจและศึกษาจากเอกสารพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนได้ หรือประกาศขอเลื่อนการจัดกิจกรรมจนกว่าสถานการณ์โรคโควิด-19 จะคลี่คลาย และส่วนน้อยที่มีการทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นบางกิจกรรม หรือบางแห่งทำกิจกรรมออนไลน์ เช่น การให้ความรู้ การสวดมนต์ การฟังการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ ฯลฯ อีกทั้งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยสำคัญหลายปัจจัยซึ่งอาจจะส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความผูกพัน ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุนของผู้เรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าวหากมีการศึกษาปัจจัยที่สามารถจำแนกความพร้อมและความไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือโรงเรียนผู้สูงอายุมีแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ และมีข้อมูลในการนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับประเทศในการส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพัน ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถจำแนกความพร้อมและความไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย

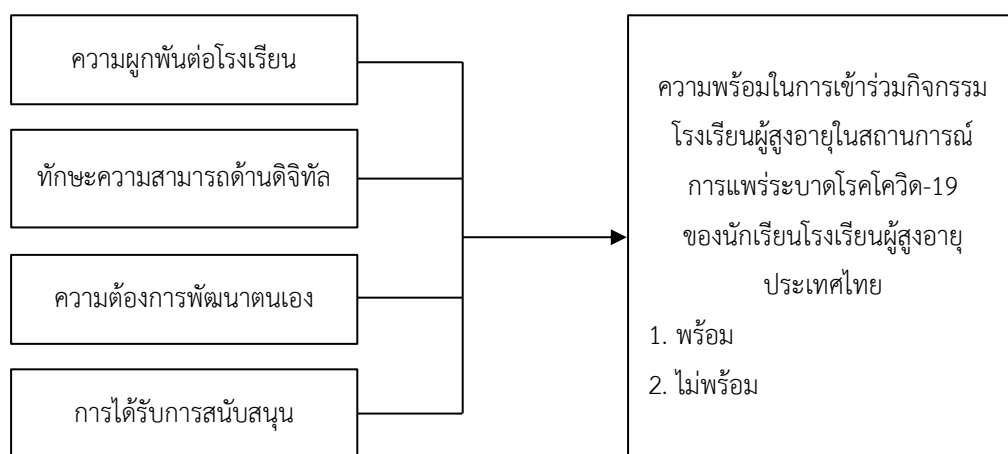
ประโยชน์การวิจัย

1. โรงเรียนผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุได้ทราบถึงระดับความผูกพัน ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุน ของนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ และปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความพร้อมของนักเรียนในการร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
2. หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้ข้อมูลไปเป็นแนวทางการเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องถึงความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทย ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความผูกพันต่อโรงเรียน ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ด้านความต้องการพัฒนาตนเอง และด้านการได้รับการสนับสนุน ซึ่งความผูกพันต่อโรงเรียน จากการศึกษาของเชษฐา แก้วพรม และคณะ (Kaewprom, In-Sricheun, & Pongpumma, 2020, p. 77) พบว่า การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ สร้างสุขภาพ สร้างการยอมรับ สร้างการเรียนรู้ สร้างความสำเร็จ สร้างประโยชน์ และสร้างความสนุก ให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า มีความภูมิใจ และมองว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อผู้อื่น 2) ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ซึ่งการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่หรือต้องการอัปเดตข้อมูลข่าวสาร (Boulton-Lewis et al., 2007, pp. 265-267) โดยการใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้สูงอายุนั้นมีประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้ตนเองทราบถึงข่าวสารที่เกิดขึ้น และใช้เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและผู้รู้ หากความรู้อันสุขภาพอนามัยผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก (Tirakoat & Polnigongit, 2018, p. 72) 3) ความต้องการพัฒนาตนเอง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และต้องการเรียนรู้เรื่องการใช้สื่อออนไลน์เรียนรู้ การใช้แท็บเล็ต เฟซบุ๊ก ไลน์กลุ่ม เพื่อให้สามารถก้าวทันโลกและยังสามารถใช้ติดต่อสื่อสารกับลูกหลาน หรือกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันเองง่ายขึ้น (Devalersakul, Siriwarakoon, & Rodyim, 2016, p. 540) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุให้ความสนใจในการพัฒนาเรียนรู้ด้านกฎหมาย

เพื่อให้ตนได้รู้เท่าทันมิถิฉาชีพ เช่น การเรียนรู้เรื่องลงลายมือชื่อในกระดาษเปล่า ซึ่งเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง ทำธุรกรรมผิดกฎหมาย (Srisupan, Tammiiggabaworn, & Krisnajuta, 2017, p. 150) และ 4) การได้รับการสนับสนุน คือ การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งประกอบด้วยให้การช่วยเหลือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินพฤติกรรม รวมถึงด้านอารมณ์และสังคม (Saeloo, Kaewkrachok, & Samdaengsarn, 2021, p. 42) ในงานวิจัยนี้ การได้รับการสนับสนุน คือ การที่ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนทางด้านวัตถุ หรือการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนตนเองได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ความผูกพัน ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุน สามารถจำแนกความพร้อมและความไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 144,056 คน จำแนกตามภูมิภาค คือ ภาคเหนือ 56,338 คน ภาคกลาง 21,163 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 51,804 คน และภาคใต้ 14,751 คน (Department of Older Persons, 2021, online) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยจำนวน 800 คน จำแนกตามประเภทของโรงเรียนเป็นผู้เรียนโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ จำนวน 400 คน และผู้เรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นต้นแบบจำนวน 400 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามประเภทของโรงเรียนผู้สูงอายุจากตารางของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1967, pp. 90-95) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่อยู่ในทะเบียนเขตภาคเหนือ

ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และในแต่ละภาคจะถูกจำแนกเป็นประเภทโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ และโรงเรียนผู้สูงอายุที่ไม่ได้เป็นโรงเรียนต้นแบบ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก โรงเรียนในแต่ละภูมิภาคเพื่อเลือกโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละประเภทอย่างละ 4 โรงเรียน ทำให้ได้ภูมิภาคละ 8 โรงเรียน โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 32 โรงเรียน จากนั้นทำการคัดเลือกผู้เรียนที่ขึ้นบัญชีเป็นผู้เรียนในปัจจุบัน ตามสัดส่วนของจำนวนผู้เรียนในแต่ละโรงเรียน โดยต้องเป็นผู้ที่ยินดีและสามารถให้ข้อมูลได้ รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ทั้งสิ้น 800 คน แต่เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จริง จำนวน 795 คน คิดเป็นร้อยละ 99.38

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 จำนวน 11 ข้อ เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของนักเรียน เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และเติมคำลงในช่องว่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ อุปกรณ์ในการรับหรือสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และความพร้อมในการเรียนการสอน/กิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ ตอนที่ 2 ทั้งหมด 4 ด้าน ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับ 1) ความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 8 ข้อ 2) ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล จำนวน 7 ข้อ 3) ความต้องการพัฒนาตนเอง จำนวน 7 ข้อ และ 4) การได้รับการสนับสนุน จำนวน 3 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย และได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ตลอดจนความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ ภาษา โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ได้ค่า IOC 0.6-1.00 ซึ่งถือว่าใช้ได้ (Tirakanan, 2007, pp. 165) และการทดสอบ ค่าความเชื่อมั่นโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนนัคมีค่า 0.857 ถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Wanichbuncha & Wanichbuncha, 2014, p. 352) โดยได้นำเครื่องมือผ่านการประเมินจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งได้ใบรับรอง เลขที่ 006/2021

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ทางคณะผู้วิจัยได้มีการประสานเบื้องต้นไปยังโรงเรียนผู้สูงอายุหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการประสานตัวแทนเพื่อการเก็บข้อมูล จากแบบสอบถาม จากนั้นได้จัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยในการรับรองแนบกับแบบสอบถามเพื่อจัดส่ง โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ในการเก็บข้อมูลกับผู้ประสานงานรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่ เพื่อส่งแบบสอบถามคืนกลับหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ซึ่งในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการนำเสนอผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Srisa-ard, 2017, pp. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant analysis) โดยทำการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระมีการแจกแจงปกติหลายตัวแปร (Normality of independent โดยใช้สถิติ Kolmogorov-smirnov และการตรวจสอบความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากรแต่ละกลุ่ม (Homogeneity of population covariance matrix) และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise method) โดยวิธีวิลค์แลมบ์ดา (Wilk's lamda) โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลประชากรและข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ พบเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 77.1) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 22.9) อายุต่ำกว่า 65 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 34.6) ใกล้เคียงกับอายุ 65-69 ปี (ร้อยละ 32.5) อายุ 70-74 ปี (ร้อยละ 19.9) และอายุ 75 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด (ร้อยละ 13.1) ทั้งนี้ นักเรียนมีอุปกรณ์สามารถในการรับหรือสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 82.8) มากกว่าไม่มี โดยอุปกรณ์ที่มีมากที่สุดได้แก่มือถือ (ร้อยละ 82.4) และอุปกรณ์อื่น ๆ มีน้อยมาก ทั้งนี้ นักเรียนมีความพร้อมหากโรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.5)

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุนแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุน

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ			
1. มีความรู้สึกภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.62	0.53	มากที่สุด
2. ยอมรับและมีความยินดีปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างไม่มีข้อสงสัย	4.46	0.60	มาก
3. ยินดีที่จะใช้เวลาส่วนตัวเข้าร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุเมื่อมีโอกาส	4.52	0.58	มากที่สุด
4. ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ตลอดไป	4.50	0.60	มากที่สุด
5. มีความสุขในการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้	4.56	0.57	มากที่สุด
6. มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทกำลังและความพยายามที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้โรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.50	0.59	มากที่สุด
7. มีการพูดถึงโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ให้ผู้อื่นฟังเสมอว่าเป็นสถานที่ที่น่าเข้าร่วมกิจกรรมด้วย เป็นอย่างมาก	4.53	0.58	มากที่สุด
8. มีความภูมิใจในการเป็นผู้เรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้	4.58	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.48	มากที่สุด

ตาราง 1 (ต่อ)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล			
1. สามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) แบบเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้โดยตัวเองหรือลูกหลาน หรือสามารถหาคนช่วยเหลือได้	3.18	1.05	ปานกลาง
2. สามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ติดต่อกับผู้คนทั้งแบบผ่านไลน์ (Line) หรือใช้เสียงหรือแบบเห็นหน้าผ่านทางหน้าจอ (วิดีโอคอล)	3.12	1.09	ปานกลาง
3. สามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือ (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ส่งข้อความไปทักทายพูดคุยกับผู้อื่นอยู่เสมอ	3.08	1.12	ปานกลาง
4. สามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ค้นหาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ตามที่ตนเองต้องการ	2.95	1.15	ปานกลาง
5. มีการรู้วิธีการใช้งานของอุปกรณ์เครื่องมือ (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	2.97	1.06	ปานกลาง
6. สามารถบอกการทำงานของแอปต่าง ๆ ที่อยู่ในอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ได้	2.77	1.04	ปานกลาง
7. สามารถเลือกใช้แอปต่าง ๆ ที่อยู่ในอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ได้อย่างคล่องแคล่ว	2.75	1.05	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	2.98	1.00	ปานกลาง
ด้านความต้องการพัฒนาตนเองในโรงเรียนผู้สูงอายุ			
1. ต้องการส่งเสริม พัฒนาสุขภาพร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมของตนเอง	4.50	0.59	มากที่สุด
2. ต้องการพัฒนาด้านเองเพื่อให้ทันเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.44	0.58	มาก
3. ต้องการเข้าถึงการส่งเสริมสวัสดิการในการดูแลผู้สูงอายุ	4.45	0.63	มาก
4. ต้องการร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชน	4.47	0.63	มาก
5. ต้องการพัฒนาความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.45	0.65	มาก
6. ต้องการพัฒนาทักษะการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างเป็นรายได้และการมีงานทำ	4.39	0.69	มาก
7. ต้องการทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนในโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.46	0.63	มาก
8. ต้องการการเข้าถึงสังคมเพื่อมีผู้ให้คำปรึกษา หรือสามารถให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาของท่านได้	4.38	0.67	มาก
เฉลี่ยรวม	4.44	0.53	มาก
ด้านการได้รับการสนับสนุน			
1. สมาชิกในครอบครัวยินดีให้เข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนผู้สูงอายุจัดขึ้น	4.53	0.59	มากที่สุด
2. มีเพื่อน/คนใกล้ชิดที่สามารถให้ความช่วยเหลือและคอยสนับสนุนท่านในการเข้าร่วมทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.47	0.61	มาก
3. ผู้รับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.57	0.58	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.52	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.08	0.44	มาก

จากตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล ความต้องการพัฒนาตนเองและการได้รับการสนับสนุน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$) เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) ด้านการได้รับการสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) และด้านความต้องการพัฒนาตนเองในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$) ในขณะที่ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.98$) ดังแสดงในตารางที่ 1 และค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นสูงสุด ได้แก่มีความรู้สึกรักภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.62$) รองลงมาคือ มีความภูมิใจในการเป็นผู้เรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งนี้ ($\bar{X}=4.58$) และผู้รับผิดชอบโรงเรียนผู้สูงอายุหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.57$) ตามลำดับ ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือสามารถเลือกใช้แอปต่าง ๆ ที่อยู่ในอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ได้อย่างคล่องแคล่ว ($\bar{X}=2.75$) ถัดไปคือสามารถบอกการทำงานของแอปต่าง ๆ ที่อยู่ในอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร มือถือหรือแท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์) ได้ ($\bar{X}=2.77$) และสามารถใช้อุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร (มือถือหรือแท็บเล็ตหรือคอมพิวเตอร์) ค้นหาข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ตามที่ตนเองต้องการ ($\bar{X}=2.95$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถจำแนกความพร้อมและความไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย ดังแสดงในตาราง 2 ถึงตาราง 4

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำแนกกลุ่มความพร้อมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทย

ตัวแปรจำแนกกลุ่ม	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำแนกกลุ่ม		ค่าวิลค์แลมบ์ดา
	คะแนนมาตรฐาน	คะแนนดิบ	
ค่าคงที่		-5.323	
ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital)	0.977	1.153	0.981*
ด้านการได้รับการสนับสนุน (Support)	0.216	0.418	0.717*

* $p<0.05$

จากตาราง 2 ผลการหาสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำแนกกลุ่มความพร้อม และไม่พร้อมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทยในการทำกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital capability) และด้านการได้รับการสนับสนุน (Support) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์คานอนิคอลมาตรฐานเท่ากับ 0.977 และ 0.216 และค่าสัมประสิทธิ์คานอนิคอลเท่ากับ 1.153 และ 0.418 ซึ่งตัวแปรด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital capability) สามารถทำนายความพร้อมในการทำกิจกรรมได้มากกว่าด้านการได้รับการสนับสนุน (Support) ซึ่งเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการในรูปของคะแนนดิบ} \quad Y = -5.323 + 1.153 (\text{Digital}) + 0.418(\text{Support})$$

$$\text{สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad Z_y = 0.977(Z_{\text{Digital}}) + 0.216(Z_{\text{Support}})$$

ตาราง 3 ค่าสถิติที่เกี่ยวข้องกับสมการจำแนกกลุ่มนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทย

Function	Eigen Value	% of Variance	Cumulative %	Canonical Correlation	Wilks' Lambda	Chi-Square	df	Sig
1	0.414	100.0	100.0	0.541	0.707	274.327	2	0.00*

* $p<0.05$

จากตาราง 3 สมการจำแนกกลุ่มมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าไอเกนเท่ากับ 0.414 ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล เท่ากับ 0.541 ค่าวิลค์แลมบ์ดา เท่ากับ 0.707 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาใช้จำแนก มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มมากและเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 ค่าร้อยละของความถูกต้องในการพยากรณ์ความพร้อมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทย

กลุ่มจริง	จำนวนนักเรียน	พยากรณ์การเป็นสมาชิกกลุ่ม	
		พร้อม	ไม่พร้อม
พร้อม	433	338	95
ร้อยละ	100.0	78.1	21.9
ไม่พร้อม	362	103	259
ร้อยละ	100.0	28.5	71.5
พยากรณ์การเป็นสมาชิกกลุ่มได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 75.1			

จากตาราง 4 การตรวจสอบความถูกต้องในการพยากรณ์ของสมการจำแนกกลุ่มนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ สมการที่ได้สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องโดยเฉลี่ยร้อยละ 75.1 โดยนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีความพร้อมจำนวน 443 คน สมการพยากรณ์ได้ถูกต้อง 338 คนคิดเป็นร้อยละ 78.1 ส่วนนักเรียนที่ไม่มีความพร้อม จำนวน 362 คน สมการพยากรณ์ได้ถูกต้อง 259 คน คิดเป็นร้อยละ 71.5

อภิปรายผล

ความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ การได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการพัฒนาด้านตนเอง ในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่จะดำเนินการได้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการได้รับการสนับสนุนทั้งนักเรียน ผู้สูงอายุเองและบุคลากรรอบข้างหรือสมาชิกในครอบครัวทำให้สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการพัฒนา และติดตามการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุใน 4 ภาคของประเทศไทย ซึ่งพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกันและคนทุกช่วงวัย ถือเป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยโรงเรียนผู้สูงอายุมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียน (Miankerd & Ratanachauy, 2019, p. 1635) นอกจากนี้ โกสินธุ์ ชี้งาทดี (Cheethangdee, 2019, p. 335) ให้ข้อเสนอแนะว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ จะต้องบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ชมรม กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้งให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการวางแผน การเป็นวิทยากรจิตอาสาผู้ถ่ายทอดความรู้

ตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มความพร้อม และไม่พร้อมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุประเทศไทยในการทำกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital capability) และด้านการได้รับการสนับสนุน (Support) ซึ่งการมีพื้นฐานทักษะความสามารถด้านดิจิทัล (Digital capability) ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องมีการปรับตัวให้ทันตามสภาพแวดล้อมที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับด้านการได้รับการสนับสนุน (Support) จากบุคลากรรอบข้างที่มีส่วนช่วยส่งเสริมและเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางที่โรงเรียนจัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับ

กวีรินทร์ วจนประภา (Rojanaprapha, 2017, p. 89) ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีที่มีผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าการใช้เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขของผู้สูงอายุ ส่วนการศึกษาของชลกร ทรงศรี, ภัณทิรา เฟื่องทอง และทรงสุตา หมั่นไธสง (Songsri, Fuongtong, & Muenthaisong, 2018, p. 211) พบว่า การส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นผู้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต นอกจากนี้ พนม คลีฉายา (Klichaya, 2020, online) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุและข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุไทย พบว่า ผู้สูงอายุต้องการการสนับสนุนด้านการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ต้องการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าเพื่อการพัฒนาพลัมพลังผู้สูงอายุในสังคมผู้สูงอายุยุคดิจิทัล เน้นการเตรียมพร้อมให้ผู้สูงอายุสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สำหรับ 2 ตัวแปรที่ไม่สามารถจำแนกกลุ่มความพร้อม และไม่พร้อมของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ประเทศไทยในการทำกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ คือ ความผูกพันต่อโรงเรียนและความต้องการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่แล้วนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุจะมีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่แล้ว อีกทั้งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่สำคัญคือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุและเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง และการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุหลาย ตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ (Department of Older Persons, 2016, pp. 3-6) โดยมีพื้นฐานของการดำเนินการของชมรมผู้สูงอายุมาก่อนที่จะเปิดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ ดังนั้นความผูกพันที่มีต่อชมรมผู้สูงอายุจะสานต่อมายังความผูกพันที่มีต่อโรงเรียนผู้สูงอายุ สมาชิกย่อมมีความคุ้นเคยจากการได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะกร หวังมหาพร (Wangmahaporn, 2012, pp. 186-195) ได้ศึกษาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ข้ามกรณี พบว่า บทบาทของความสัมพันธ์พื้นฐานแต่เดิมและเครือข่ายที่เป็นอยู่ถือเป็นระดับของความแน่นแฟ้นเชิงโครงสร้างที่มีความสำคัญ กรณีโรงเรียนผู้สูงอายุบางแห่ง เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุเลยที่พัฒนามาจากการรวมตัวกันจากชมรมผู้สูงอายุพัฒนามาเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุในเวลาต่อมาถือว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่ค่อนข้างเข้มแข็งเนื่องจากมีพื้นฐานการรวมตัวกันมาก่อนระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง และในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองนั้น ได้ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุจะจัดกิจกรรมประเภทใด จัดช่วงเวลาใด ย่อมต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับความต้องการสภาพสังคมเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่เป็นหลักโดยไม่จำเป็นต้องจัดหลักสูตรให้เหมือนกันโดยหลักสูตรของโรงเรียนในเขตเมืองควรมีกิจกรรมส่งเสริมรายได้รวมอยู่ด้วยนอกจากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยหลักสูตรควรจัดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายของภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นจัดให้มีการเข้าถึงฟรีอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะในชุมชน จัดให้มีสถานที่สำหรับผู้สูงอายุในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมการมีอุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตโดยการจำหน่ายในราคาพิเศษไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน เป็นต้น ในฐานะสวัสดิการทางสังคมพื้นฐาน

2. นโยบายของภาครัฐควรให้หน่วยงานในพื้นที่เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้ความรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจในการทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ความผูกพันต่อโรงเรียนผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นแหล่งที่ผู้สูงอายุให้ความสำคัญดังนั้นหน่วยงานในระดับชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ฯลฯ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุเนื่องจากจะเป็นแหล่งเรียนรู้และสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้

2. ความต้องการพัฒนาด้านตนเองในโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัลอยู่ระดับปานกลาง ดังนั้นหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญ ทักษะด้านดิจิทัลที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสาร การสืบค้นหาความรู้ การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือขยายช่องทางการติดต่อสื่อสารด้วยดิจิทัลได้

3. ตัวแปรด้านทักษะความสามารถด้านดิจิทัล และตัวแปรด้านการได้รับการสนับสนุนเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุควรมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความมั่นใจให้แก่สมาชิกในครอบครัวหรือคนดูแลผู้สูงอายุถึงการตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องมาตรการป้องกัน และความปลอดภัยของนักเรียนผู้สูงอายุจากความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อีกทั้งการเตรียมความพร้อมในการให้ความรู้และฝึกทักษะความสามารถด้านดิจิทัลให้กับนักเรียนเพื่อสามารถปรับตัวและนำความรู้มาใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคที่ไม่แน่นอนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ประสบความสำเร็จว่ามีการบริหารจัดการหรือมีปัจจัยอะไรที่สามารถทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้และมีแนวทางหรือวิธีการจัดกิจกรรมอย่างไร

2. ควรทำวิจัยและพัฒนาหลักสูตรด้านดิจิทัลที่เหมาะสมกับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมียุทธศาสตร์ที่ให้ความรู้ ทักษะด้านดิจิทัลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสาร ในการหาความรู้ หรือในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนด้วยดิจิทัลได้

3. ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ในการสนับสนุนนักเรียนและโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้งานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- Boulton-Lewis, G. M., Buys, L., Lovie-Kitchin, J., Barnett, K., & David, L. N. (2007). Ageing, learning, and computer technology in Australia. *Educational Gerontology, 33*(3), 253-270.
- Cheethangdee, K. (2019). The Guidelines for Development of Elderly Schools Performance in Lopburi Province. *Pathumthani University Academic Journal, 11*(2), 324-335. (In Thai)

- Department of Older Persons. (2016). *School Manual for the Elderly*. Bangkok : Department of Older Persons. (In Thai)
- Department of Older Persons. (2021). *Registration of elderly schools 2021*. Retrieved November 11, 2021, from https://www.dop.go.th/thai/service_information/1/14 (In Thai)
- Department of Older Persons. (2021). *The Action Plan for the Elderly, Phase 2 (2002-2022), Revision 2nd Ed, 2020*. Retrieved June 11, 2021, from <https://www.dop.go.th/th/th./laws/1/28> (In Thai)
- Department of Older Persons. (2022). *Statistics of the elderly*. Retrieved January 15, 2022, from <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/857> (In Thai)
- Devalersakul, N., Siriwarakoon, W., & Roadyim, C. (2016). The Development of the Elderly as a Burden to Power: Case Study of Rangsit City Municipality. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 529-545. (In Thai)
- Formosa, M. (2019). *Universities of the Third Age. Encyclopedia of Gerontology and Population Aging* (pp. 1-6). Cham : Springer International Publishing.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (2021). *Situation of the Thai Elderly 2020*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (In Thai)
- Kaewprom, C., In-Srichueun, S., Pongpumma, L. (2020). Self-esteem among Old Persons Participating in the Elderly School. *Journal of Health Sciences Scholarship*, 7(1), 76-89. (In Thai)
- Khampuk, P., & Sirirunguang, P. (2005). Stakeholders' Opinion Toward Setting-up Hua-ngom Subdistrict Senior Citizen School, Phan District, Chiang Rai Province. *National and International Conference Interdisciplinary Resaearch for Local Development Sustainability 15th* (pp. 139-150). Retrieved September 7, 2021, from <http://gs.nsrui.ac.th/files/2/12พวงนรินทร์%20%20คำปุณ.pdf> (In Thai)
- Klichaya, P. (2020). *The use of digital technology by the elderly and proposals for enhancing the empowerment of the Thai elderly*. Retrieved September 7, 2021, from <https://thaitgri.org/?p=39594> (In Thai)
- Miankerd, W., & Ratanachuay, S. (2019). Promoting the development and monitoring of school operations for the elderly. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(6), 1635-1651. (In Thai)
- National Statistical Office. (2018). *Demographic statistics Population and housing*. Retrieved June 2, 2021, from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx> (In Thai)
- Ordonez, T. N., Lima-Silva, T. B., & Cachioni, M. (2011). Subjective and psychological well-being of students of a University of the Third Age: Benefits of continuing education for psychological adjustment in the elderly. *Dementia & neuropsychologia*, 5(3), 216-225.
- Rojanaprapha, W. (2017). Behavioral of Using Technology Affecting the Happiness Levels of the Elderly in Bangkok Metropolitan. *Graduate school Suan Dusit University*, 13(1), 89-104.

- Saeloo, J., Kaewkrachok, T., & Samdaengsarn, D. (2021). How Social Support and Health Literacy Influence Quality of Life of Elders in Mueang District of Nakhon Si Thammarat. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 8(2), 39-52. (In Thai)
- Songsri, C., Fuongtong, P., & Muenthaisong, S. (2018). Older Adults in Information Society. *Udonthani Hospital Medical Journal*, 26(3), 216-227. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok :S uweerivasarn. (In Thai)
- Srisupan, P., Tammiggabaworn, S., & Krisnajuta, S. (2017). The Elderly School and the Capacity Building of Isan Local Communities. *Journal of Development Studies*, 14(1), 133-162. (In Thai)
- Tirakanan, S. (2007). *Creating a tool to measure variables in social science research: a guide to practice*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Tirakoat, S., & Polnigongit, W. (2018). Internet usage behaviors, literacy, and attitude towards utilization of wellness content on the internet among Thai elderly. *Journal of Nursing and Health Care*, 36(1), 72-80. (In Thai)
- Wangmahaporn, P. (2012). *Cooperation in the management of schools for the elderly: Cross-case analysis*. Bangkok : Center for Research Promotion and Development, Sripatum University. (In Thai)
- Wanichbuncha, K., & Wanichbuncha, T. (2014). *The use of SPSS for Windows in data analysis*. (14th ed.). Bangkok : Samlada Printing House. (In Thai)
- Yamane, T. *Statistics : An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York : Harper & Row.

การแสดงสร้างสรรค์ชุด “ธงไถยวน” THE CREATION OF PERFORMANCE “THONG THAI YUAN”

ธิติมา อ่องทอง*

Thitima Ongthong*

*อาจารย์ ภาควิชานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จังหวัดอ่างทอง 14000, ประเทศไทย

**Lecturer, Department of Thai dance, Angthong College of Dramatic Arts, Bunditpatasirpa, Institute, Angthong Province, 14000, Thailand*

*E-mail address (Corresponding author): *thitima.bpi@gmail.com*

รับบทความ : 16 กันยายน 2564 / ปรับแก้ไข : 27 กุมภาพันธ์ 2565 / ตอรับบทความ : 9 มีนาคม 2565

Received : 16 September 2021 / Revised : 27 February 2022 / Accepted : 9 March 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.45

ABSTRACT

The symbol representing the traditional culture, "Thong" of the Thai Yuan people in Saraburi province, can be established through the preservation of the local intellectual creative performance titled "Thong Thai Yuan" by integrating both qualitative and creative research. The researcher surveyed and studied documents, then conducted structured interviews with eight people from the criterion-based selection that had an IOC equal to 1.00. The information was gathered from the individual interviews, then analyzed before being applied to the design of dance elements. After that, the meanings via the dance elements were delivered. The defined targets were seven specific dance experts and two music experts. The qualitative evaluation was applied. The information gathering was presented the performance to the experts for evaluation, and analyzed the content using descriptive statistics: mean and S.D. The study found that the performance had seven elements, including: 1) design of the concept and performing model, 2) choreography, 3) design of deployment and performing space, 4) audition for performers, 5) creation of lyrics and performing music, 6) design of costumes, and 7) selection of performing equipment. The performance was divided into three parts: 1) the background and culture of Thai Yuan people in Saraburi; 2) the cultural value of Thong; and 3) the dance of Thai Yuan women together with Thong.

Keywords : Creation of performance, Thong, Thai yuan

บทคัดย่อ

สัญลักษณ์ที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมดั้งเดิมของชาวไทยวนสระบุรีสามารถนำมาสร้างผลงานสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการแสดงชุด “ธงไถยวน” โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร และกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 8 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำไปสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบนาฏศิลป์ เพื่อสื่อสารความหมายผ่านองค์ประกอบการแสดง กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจงด้านนาฏศิลป์ 7 คน และด้านดุริยางคศิลป์ 2 คน ใช้แบบประเมินคุณภาพที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการนำเสนอการแสดงต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินผลคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การแสดงมี 7 องค์ประกอบแสดง ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวคิดและรูปแบบการแสดง 2) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางนาฏศิลป์ 3) การสร้างสรรค์รูปแบบแถวและพื้นที่การแสดง 4) การคัดเลือกผู้แสดง 5) การสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลงประกอบการแสดง 6) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย และ 7) การคัดเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้วยการนำเสนอ 3 ช่วง ได้แก่ 1) ที่มาและวัฒนธรรมชาวไทยวนสระบุรี 2) คุณค่าทางวัฒนธรรมของธง และ 3) การรำรำของหญิงสาวชาวไทยวนประกอบธง

คำสำคัญ : การแสดงสร้างสรรค์, ธง, ไถยวน

บทนำ

“ธง” เป็นชื่อเรียก “ย่าม” หรือ “ถุง” ของชาวไทยวน เป็นสิ่งของที่ชาวไทยวนจะใช้ในชีวิตประจำวันในโอกาสต่าง ๆ เช่น การใช้ธงย่ามเพื่อการประกอบอาชีพทำไร่นา การใช้ธงย่ามเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ ได้แก่ หมาก เงิน เสื้อผ้า ของใช้และของมีค่าอื่น ๆ รวมถึงการใช้ธงย่ามในขั้นตอนการทำอาหาร นอกจากนี้ ชาวไทยวนยังมีความเชื่อในเรื่องการเผาธงย่ามไปพร้อมกับผู้เสียชีวิตเพื่อให้ญาติตัวไปนอภพภูมิ กล่าวได้ว่า ธง มีความสำคัญและอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวไทยวนอยู่เสมอจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มักจะเห็นว่าชาวไทยวนจะสะพายธงติดตัวไว้เสมอ ธงของชาวไทยวน มีหลายขนาดแตกต่างกันตามการใช้งาน แต่ธงย่ามทุกชนิดของชาวไทยวนนิยมเย็บด้วยมือ และมีการเย็บซับในอย่างเรียบร้อย (Poomina, 2010, pp. 30-31) โดยผ้าที่นำมาทำเป็นธงนั้นจะใช้ผ้าทอที่ใช้เทคนิคการทอของชาวไทยวนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ได้แก่ ผ้าทอสองตะกรอหรือผ้าพื้น ผ้าทอยกมุก และผ้าเก็บหรือผ้าจกจึงทำให้เกิดความงดงามแตกต่างกัน และความงดงามดังกล่าวเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถอันยอดเยี่ยมของผู้ทอ และอัตลักษณ์ที่สำคัญของธงย่ามชาวไทยวนก็คือ ลวดลาย ซึ่งเกิดจากการทอด้วยเทคนิคต่าง ๆ เช่น ลายก้างปลา ลายดอกกละเลย ลายดอกซ้อน ลายดอกกละเลย และลวดลายเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมคือ ลายขอประแจ ซึ่งลายขอประแจนี้มีนัยยะของการอวยพรว่าให้ไปทีใดก็แก่ไขปัญหาได้ราบรื่น เป็นต้น นอกจากนี้ ความโดดเด่นของธงย่ามชาวไทยวนคือการติดเย็บด้วยลายที่สืบทอดกันมา เช่น เย็บแบบสนกระดุงที่ปากย่าม เย็บจ้องแฉวงเขียด ต่อระหว่างตัวย่ามกับสายสะพาย มีพู่ย่ามที่ถักลวดลายห้อยที่ก้นธงย่าม (Choochom, Interview, November 4, 2020) ทั้งนี้ ธงหรือย่ามยังเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

กลุ่มชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีเป็นประชากรชาวไทยวนเชิงแสนที่ได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองสระบุรีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยเหตุผลจากสงครามและการเมือง ปัจจุบันพบชุมชนของชาวไทยวนกลุ่มเชิงแสนตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตจังหวัดสระบุรีอย่างน้อย 114 หมู่บ้าน ทั้งนี้ ชุมชนชาวไทยวนเชิงแสนที่เก่าแก่ที่สุดในตอนกลางของประเทศไทยซึ่งมีอายุมากกว่า 200 ปี อยู่ในบริเวณอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี (Thubthun & Tantikul, 2017, p. 10) ปัจจุบัน ชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ไม่ว่าจะเป็นประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อต่าง ๆ หากแต่ที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์สำคัญที่ทำให้ชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้เป็นที่รู้จัก นั่นก็คือ ผ้าทอไทยวน ซึ่งสามารถแบ่งประเภทตามประโยชน์ใช้สอยออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ผ้าที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น ผ้าปรก ห้วนาค ตุ้ง ผ้าห่อคัมภีร์ 2) ผ้าที่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผ้าซิ่น ผ้าสบ และ 3) ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ว้อม (หมวกเด็ก) หมอนแบบต่าง ๆ ผ้าห่ม ไถ้ (ถุงผ้าสำหรับใช้ของมีค่า) และธง (Keawsamor, Interview, November 2, 2020)

ปัจจุบันภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามยุคสมัยทำให้ชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ได้พยายามรักษาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมโดยมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อรักษาวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล ศูนย์ทอผ้า และที่สำคัญคือ หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระบุรีที่จัดตั้งโดย อาจารย์ทรงชัย วรรณกุล ปราชญ์ท้องถิ่นชาวไทยวน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสืบสานมรดกทางปัญญาและวัฒนธรรม รวมถึงเป็นศูนย์ที่ให้ความรู้กับเยาวชนและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยวนสระบุรี รวมถึงฝึกอบรมให้เยาวชนได้เรียนรู้ด้านศิลปะการแสดงการฟ้อนรำ ทำให้การรับรู้ในความเป็นชาติพันธุ์ของชาวไทยวนในชุมชนมีความชัดเจนขึ้น และช่วยสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน เนื่องจากมีกิจกรรมต่าง ๆ อันแสดงถึงสัญลักษณ์ของความเป็นยวนที่จัดทำผ่านหอวัฒนธรรมพื้นบ้านได้เป็นเครื่องช่วยตอกย้ำและประกาศความเป็นยวนให้ชาวบ้านในชุมชนได้รับรู้และเกิดและเกิดสำนึกในความเป็นชาติพันธุ์ของตนขึ้นมา โดยผ่านกระบวนการนิยามและสร้างอัตลักษณ์ของหอวัฒนธรรมพื้นบ้านที่นำเสนอออกมาตัวเอง (Wetchawong, 2010, p. 138)

จากแนวคิดและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นว่า ผ้าทอและวัฒนธรรมความเชื่อ รวมถึงการทำงายามของชาวไทยวนสระบุรีเป็นวัฒนธรรมที่สืบสานกันมาตั้งแต่อดีต และมีความพยายามที่จะอนุรักษ์ศิลปะการแสดงอันเป็นสื่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง หากแต่เป็นการแสดงที่หยาบยืมาใช้ ยังไม่มีการแสดงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวไทยวนสระบุรี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำงายามซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและเป็นเครื่องที่แสดงถึงวัฒนธรรมที่ละเอียดอ่อนอันเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถสื่อถึงกรรมวิธีการผลิตเทคนิคการทอ ลวดลาย สี รวมถึงแสดงให้เห็นคติความเชื่อ และประโยชน์การใช้สอยที่แตกต่างตามโอกาสในการดำเนินชีวิตของชาวไทยวนมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่ในรูปแบบของการแสดงสร้างสรรค์ประเภทระบำ โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงายาม รวมถึงวัฒนธรรมของชาวไทยวนสระบุรี ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ชุดใหม่ที่แสดงถึงวัฒนธรรมของชาวไทยวนสระบุรี รวมถึงชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์การแสดง ชุด “ธงไทยวน” ผลงานสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ชุดการแสดงสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบการแสดงที่สามารถสื่อและนำเสนอถึง “ธง” ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี
2. ได้ชุดการแสดงที่สามารถนำเสนออัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี ผ่านการแสดงนาฏศิลป์ และสามารถนำไปใช้แสดงหรือต่อยอดเพื่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้
3. เป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า ในด้านการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ สามารถเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่มีหัวข้อใกล้เคียงหรือที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ทางการศึกษา ในเรื่องการสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์สำหรับชุมชน

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

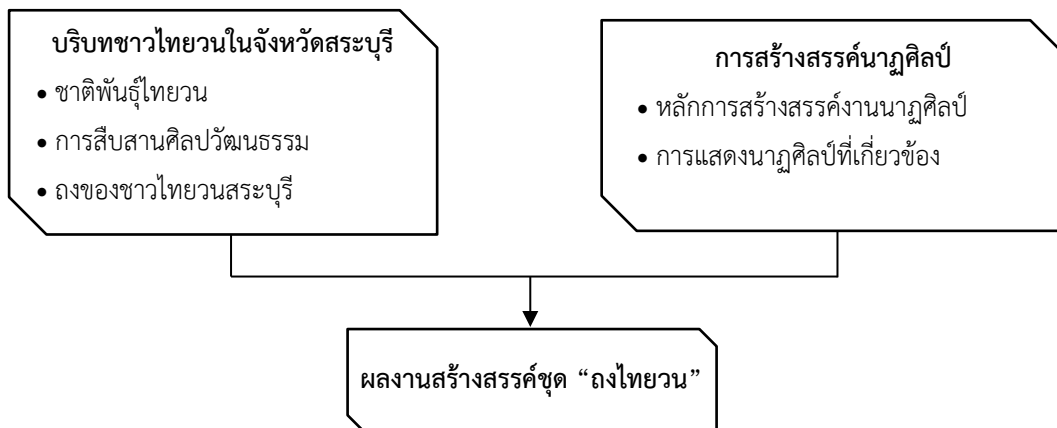
ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทชาวไทยวนในจังหวัดสระบุรี และการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ทั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้ทบทวนเอกสารและวรรณกรรม ดังนี้

กลุ่มชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นประชากรชาวไทยวนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเชียงแสน ในอาณาจักรล้านนา จากนั้นได้อพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองสระบุรีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วยเหตุผลจากสงครามและการเมือง (Thanajirawat & Burusphat, 2018, pp. 1-2) ปัจจุบันชาวไทยวนในจังหวัดสระบุรีมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามบริบทของถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ในเขตภาคกลาง ทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในด้านการดำเนินชีวิตและศิลปวัฒนธรรม แม้ว่าจะมีการรับวัฒนธรรมภาคกลางและชาติพันธุ์อื่น ๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แต่กลุ่มชาวไทยวนนี้ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองให้คงอยู่ โดยถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับชนรุ่นหลังได้สืบสาน อัตลักษณ์นี้ไว้ต่อไป ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยวนที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ การทอผ้า ภาษา จิตกรรม ประเพณี ความเชื่อ และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยวนโดยห่อวัฒนธรรม

พื้นบ้านไทยวนสระบุรี (Wannakul, Interview, November 4, 2020) ในด้านนาฏศิลป์ดนตรีไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าในการอพยพได้นำนาฏศิลป์ดนตรีมาจากทางเหนือหรือไม่ แต่แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน ชาวไทยวนในพื้นที่สระบุรีนี้ได้ยึดเอาวัฒนธรรมศิลปะการรำ การฟ้อน และการเล่นดนตรีของชาวล้านนาทางภาคเหนือมาเป็นวัฒนธรรมหลักของตนเอง โดยได้ฟื้นฟู เรียนรู้ สืบสาน ตลอดจนสืบทอดโดยการเชิญครูช่างฟ้อน ครูซอ ครูดนตรีจากทางภาคเหนือมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานชาวไทยวนสระบุรี (Keawsamor, Interview, November 2, 2020) การแสดงนาฏศิลป์และดนตรีที่ชาวไทยวนในสระบุรีที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ การแสดงฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนดาบ ฟ้อนกิ่งกะหลา ฟ้อนผาง ฟ้อนขันดอก ฟ้อนสาวไหม รำทอขึ้นตีนจก การตีกลองสะบัดชัย การซอซออู้ การบรรเลงวงสะล้อ ซอ ซึง เป็นต้น และปรากฏนาฏศิลป์ที่ได้รับอิทธิพลจากนาฏศิลป์และดนตรีของคนไทยภาคกลางด้วยเช่นกัน นั่นก็คือ การรำไท่น (Wetchawong, 2010, pp. 120-123) นอกจากนาฏศิลป์และดนตรีแล้ว ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวไทยวนได้แก่ ถง หรือ ถ้วยถม ถงของชาวไทยวนในจังหวัดสระบุรีเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของชาวไทยวน ถงของชาวไทยวนสระบุรีมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ มีสีสันที่หลากหลาย ถงแต่ละใบนิยมทอสลัสีทำให้เกิดเป็นเส้นริ้ว แถบที่หลากหลายสีสัน การทอผ้าที่นำมาทำเป็นถงเป็นเทคนิคการทอที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ ได้แก่ ผ้าทอสองตะกรอหรือผ้าพื้น ผ้าทอยกมุก และผ้าเก็บหรือผ้าจก เทคนิคการทอต่าง ๆ ทำให้เกิดลวดลายเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ได้แก่ ลายขอประแจ ลายกำงปลา ลายดอกกละเลย ลายดอกซ้อน ลายดอกสร้อย ลายดอกแก้ว นอกจากนี้ ยังมีการตัดเย็บแบบที่เรียกว่าสนกระดุงที่ปากย่าม การเย็บจ้องแฉวเขียด และปักนกต่อระหว่างตัวย่ามกับสายสะพาย และที่ขาดไม่ได้คือ การประดับพู่ย่ามที่กันของถงย่าม (Choochom, Interview, November 4, 2020)

นอกจากนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ซึ่งในการสร้างสรรค์นั้นมักประกอบด้วยองค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดงที่หลากหลาย ไม่มีกำหนดองค์ประกอบที่ตายตัว ผู้สร้างสรรค์อาจมีการกำหนดรูปแบบหรือแนวคิด ตลอดจนสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดหลักของผู้สร้างสรรค์ เช่น การคัดเลือกนักแสดง รูปแบบแถวหรือการใช้พื้นที่ในการแสดง บทร้องและทำนองเพลง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง แต่องค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ คือ กระบวนท่ารำหรือการเคลื่อนไหวร่างกายและลีลานาฏศิลป์ เนื่องจากศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์เป็นศิลปะที่ใช้การเคลื่อนไหวด้วยร่างกายของมนุษย์เพื่อสื่อความหมายแทนการพูด การใช้สัดส่วนของร่างกายแสดงออกมาเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจในสิ่งที่ผู้แสดงกำลังสื่อสาร (Sensai, 2003, p. 5) นอกจากนี้ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการเคลื่อนไหวร่างกายสำหรับนำมาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ที่สำคัญอีกหลักการหนึ่งคือ ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว (Kenetology) คือหลักการที่มนุษย์ใช้ร่างกายเคลื่อนไหวให้เกิดอิริยาบถต่าง ๆ และขณะที่เกิดการเคลื่อนไหวนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญอะไรบางอย่าง และการเคลื่อนไหวเหล่านั้นสื่อความหมายในเชิงความรู้สึกหรืออารมณ์อย่างไรบ้าง ซึ่งหัวข้อสำคัญของทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในนาฏยประดิษฐ์อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ การใช้พลัง ที่ 3 ประเภท ได้แก่ ความแรงของพลัง การเน้นพลัง และลักษณะของการใช้พลัง (Wiroonrak, 2004, pp. 246-247) และในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาการแสดงนาฏศิลป์ล้านนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การแสดงชุดฟ้อนเล็บเชียงราย การแสดงชุดฟ้อนสาวไหมฉบับแม่ครูบัวเรียว มณีรัตนภรณ์ การแสดงชุดรำทอขึ้นตีนจก และการแสดงชุดฟ้อนนางโยน ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับลักษณะขององค์ประกอบของการฟ้อนล้านนาที่สำคัญคือ ลักษณะการทรงตัวของผู้ฟ้อน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะการทรงตัว 5 แบบ คือ การทรงตัวตรง การทรงตัวกลม การทรงตัวเอียง การทรงตัวตรงแต่ชันลง การทรงตัวเอียงซ้าย เอียงขวา เป็นต้น (Lanna Folk Club, Chiang Mai

University Student Union, 1994, p. 35) ประกอบกับใช้ประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ในด้านทักษะนาฏศิลป์ ไทยมาตรฐาน ได้แก่ เพลงช้า-เพลงเร็ว แม่บทเล็ก แม่บทใหญ่ เป็นต้น เพื่อนำกระบวนการทำรำ ลีลानาฏศิลป์ ตลอดจนองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ มาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ โดยมีกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ใช้รูปแบบการสร้างสรรค์ที่ผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการทดลองสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นการบูรณาการเข้ากับรูปแบบงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative research) โดยได้รับการรับรองจากจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วันที่รับรอง 30 กันยายน พ.ศ. 2563 วันที่หมดอายุ 20 กันยายน 2564 เลขที่รับรอง HE-107-2563

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1. การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร มีดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย บทความ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งผู้สร้างสรรค์แบ่งประเด็นการสำรวจข้อมูลเชิงเอกสารออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ (Sensai, 2003, p. 5; Wiroonrak, 2004, pp. 246-247; Lanna Folk Club, Chiang Mai University Student Union, 1994, pp. 31-35) ซึ่งประกอบด้วยการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ นาฏศิลป์ล้านนา นาฏศิลป์ไทย ผลงานนาฏศิลป์ ทัศนศิลป์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับถงยาม ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชาวไทยวนสระบุรี (Thanajirawat & Burusphat, 2018, pp. 1-2; Wetchawong, 2010, pp. 120-123; Khrouthongkhieo, 2008, p. 79; Poomina, 2010, pp. 30-31)

1.2 การศึกษาสื่อสารสนเทศ ผู้สร้างสรรค์ศึกษาสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ในประเด็นที่นำเสนอหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของวัฒนธรรมชาวไทยวนและการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนา

2. การสำรวจข้อมูลภาคสนาม มีดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ทางด้านนาฏศิลป์และการแสดง ได้แก่ ศิลปินพื้นเมือง ครู และอาจารย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์

ชาวไทยวนและการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี หรือมีผลงานการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ และเป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้ในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยวนสระบุรี ได้แก่ ครูช่างศิลปหัตถกรรม ช่างทอ และปราชญ์ชาวบ้านในเขตชุมชนอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ที่มีความรู้เกี่ยวกับธงไทยวนและศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยวน และเป็นผู้ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

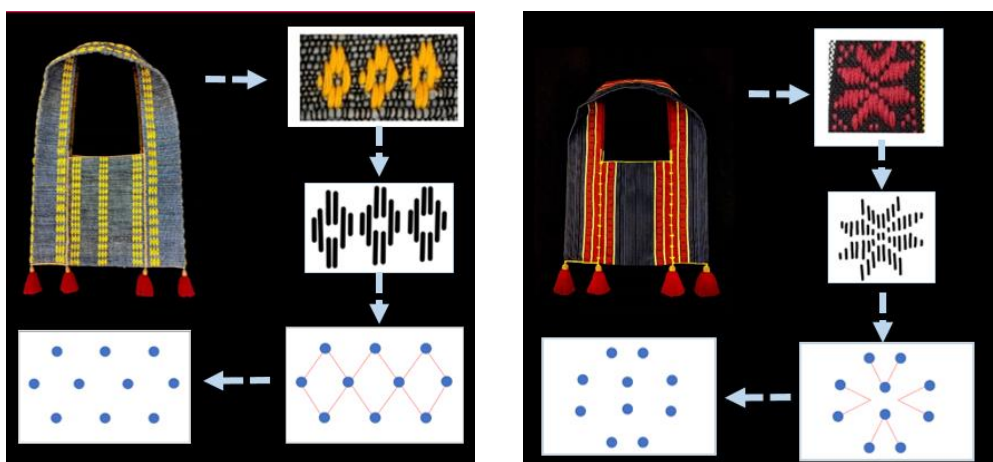
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง นำให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาให้คะแนนความตรงเชิงเนื้อหา และให้ความคิดเห็น นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ตามหลักเกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) พบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบรายบุคคล ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ครั้งละไม่เกิน 30 นาที ต่อคน

2.2 การสังเกต ด้วยการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลจากพื้นที่ชุมชน ได้แก่ ศูนย์ทอผ้าไทยวนสระบุรี หอวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยวนสระบุรี ตลอดจนการลงพื้นที่เพื่อสังเกตจากการจัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ ที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยวนสระบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลและความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสัมภาษณ์ และการประชุมวิชาการ มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์เพื่อใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ให้มีความถูกต้องและเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสร้างสรรค์การแสดงชุด “ธงไทยวน”

ในขั้นตอนนี้ผู้สร้างสรรค์นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลมาประกอบประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ โดยผู้สร้างสรรค์มีแนวคิดการนำธงยามมาบูรณาการเข้ากับศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นสร้างสรรค์การแสดงขึ้นใหม่ในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเภทระบำ โดยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจ ดังนี้

ภาพ 2 การสร้างสรรค์รูปแบบแถวและการใช้พื้นที่บนเวทีจากลวดลายของธง

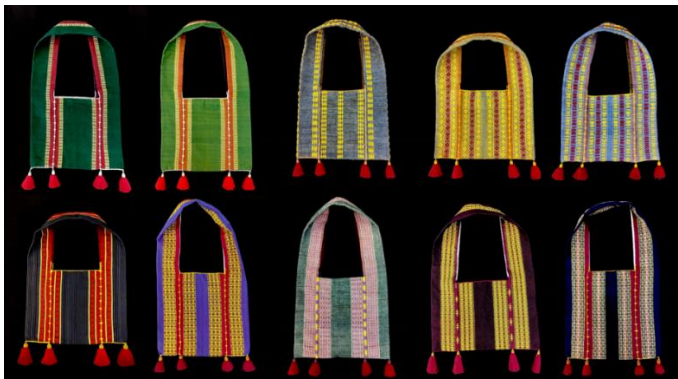
การคัดเลือกผู้แสดง ใช้นักแสดงผู้หญิงล้วน จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกนักแสดงผู้หญิงที่มีทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานหรือนาฏศิลป์ล้านนา โดยไม่จำเป็นต้องมีทักษะทางนาฏศิลป์ในระดับสูง หากแต่มีไหวพริบปฏิภาณในการรำ มีความสามารถในการจดจำทั้งบทร้อง ทำนองเพลง และกระบวนท่ารำ ตลอดจนมีจิตวิญญาณในการเป็นนักแสดงที่ดีและมีความอดทนในการฝึกฝน สำหรับการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ด้วยการผสมผสานเครื่องแต่งกายแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ โดยการแต่งกายแบบดั้งเดิมได้แนวคิดมาจากลักษณะการนุ่งห่มเครื่องแต่งกายของหญิงสาวชาวไทยวนที่ปรากฏบนภาพวาดฝาผนังในวัดสมุหประดิษฐาราม (Khrouthongkhieo, 2008, p. 79) ที่สะท้อนถึงการแต่งกายของชาวไทยวนในอดีตที่ปรากฏการนุ่งผ้าชิ้นลายขวาง ลักษณะของผ้าชิ้นที่ใช้เทคนิคการทอผ้าแบบสองตะกรอหรือผ้าพื้น การตัดดอกไม้ และการสวมเครื่องประดับทอง ประกอบกับการสร้างสรรค์เสื้อขึ้นใหม่โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากเสื้อ “แอ้ว” ของชาวไทยวนผสมผสานกับรูปแบบการแต่งกายสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดความสวยงาม นอกจากนี้ การออกแบบสีของเครื่องแต่งกายใช้ผ้าสีพื้นไม่มีลวดลายหรือสีสันมากนัก เพื่อให้ยามซึ่งมีลวดลายและสีสันหลากหลายเห็นชัดเจนและโดดเด่นมากขึ้นเมื่อผู้แสดงถือหรือสะพายประกอบการแสดง

ภาพ 3 นักแสดง และเครื่องแต่งกายการแสดงสร้างสรรค์ ชุด “องไทยวน”

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2563 ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

การสร้างสรรค์บทร้องและทำนองเพลงประกอบการแสดง ผู้สร้างสรรค์สร้างขึ้นใหม่จากวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองของชาวไทยวนสระบุรี ด้วยทฤษฎีคุณค่าทางวัฒนธรรม (Lertchanrit, 2011, p. 40) ซึ่งบทร้องได้กล่าวถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมขององ ในด้านคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ ด้านคุณค่าเชิงวิชาการ ด้านคุณค่าเชิงสุนทรีย์ และด้านคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งบทร้องนี้ประพันธ์ เรียบเรียง และขับร้องโดยแม่ครูจำปา แสนพรหม ศิลปินที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการขับซอพื้นเมืองล้านนา และในด้านทำนองเพลงประกอบการแสดงนี้ใช้ทั้งทำนองเดิมและทำนองเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ ทำนองเพลงเดิมที่ใช้คือทำนองซ้อยเชียงแสนและทำนองซอพม่า และการประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ให้มีทำนองเพลงที่มีกลิ่นอายความเป็นพื้นเมืองภาคเหนือ ในการบรรเลงใช้วงดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือหรือวงดนตรีสะล้อซอซึงซึ่งในแต่ละทำนองใช้การบรรเลงด้วยวงดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของทำนองเพลง

ภาพ 4 งหรือย๋ามที่ใช้ในการแสดง ชุด “ธงไทยวน”

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2563 ณ วิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

การคัดเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดงหลัก คือ “ธง” ที่อนุรักษ์ตามรูปแบบดั้งเดิมของชาวไทยวนสระบุรีที่มีลักษณะหลากหลายแตกต่างกัน โดยคัดเลือกธงย๋ามที่ใช้ผ้าทอด้วยเทคนิคของชาวไทยวน เรียกว่า “ผ้ายกมุก” มีรูปแบบการทอและการตัดเย็บแบบดั้งเดิมจากฝีมือของช่างหัตถกรรมชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีที่สืบทอดกันมา (Choochom, Interview, November 4, 2020) กล่าวคือธงย๋ามจะมีลักษณะเฉพาะ คือ การตัดเย็บลวดลายแบบสนกระดุงที่ปากย๋าม การเย็บลวดลายจ่องแหวงเขียนและปักนกต่อระหว่างตัวย๋ามกับสายสะพาย ประดับพู่ย๋ามที่ถักลวดลายห้อยที่ก้นธงย๋าม และคัดเลือกลวดลาย ตลอดจนสีสันทองธงย๋ามที่แตกต่างกันหลากหลายไม่ซ้ำกัน จำนวน 10 ธง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลงานสร้างสรรค์

ผู้สร้างสรรค์จัดการนำเสนอผลงานการสร้างสรรค์การแสดง ชุด “ธงไทยวน” ต่อศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมีวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 7 คน และกลุ่มศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดุริยางคศิลป์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ 1 เท่ากับน้อยที่สุด 2 เท่ากับน้อย 3 เท่ากับปานกลาง 4 เท่ากับมาก และ 5 เท่ากับมากที่สุด (Jirawatkul, 2013, pp. 50-51) ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการให้คะแนนและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ จำนวน 3 ท่าน นำคะแนนที่ได้มาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค (IOC) ได้เท่ากับ 1.00 จากนั้นดำเนินการจัดการประเมินผลสร้างสรรค์เป็นเวลา 1 วัน ในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 7 ท่าน และการประเมินผ่านระบบออนไลน์ (Online) จำนวน 2 ท่าน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงผลการประเมินคุณภาพด้วยค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด (Nuangchalerms, 2013, pp. 224-228)

ผลการวิจัย

การสร้างสรรคการสดงชุด “ถงไทยวน” ผลงานสร้างสรรคในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี สามารถนำเสนอและสื่อความผ่านองค์ประกอบการแสดง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดแนวคิด และรูปแบบการแสดง การสร้างสรรคลีลาทำท่างนาฏศิลป์ การสร้างสรรครูปแบบแถวและพื้นที่การแสดง การคัดเลือก ผู้แสดง การสร้างสรรคบทร้องและทำนองเพลงประกอบการแสดง การสร้างสรรคเครื่องแต่งกาย และการคัดเลือก อุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การนำเสนอที่มาและวัฒนธรรมของชาวไทยวนสระบุรี และภาพความหลากหลายของถงที่มีลักษณะ ลีลัน และลวดลายที่แตกต่างกัน

ภาพ 5 การแสดงช่วงที่ 1 สื่อถึงที่มาและวัฒนธรรมของชาวไทยวน

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร

ช่วงที่ 2 นำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมของถงยามด้วยบทขับซอล้านนา

ภาพ 6 การแสดงช่วงที่ 2 การรำตีบทตามบทร้องเพื่อสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของถงยาม

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร

ช่วงที่ 3 นำเสนอการร่ายรำที่งดงามของหญิงสาวชาวไทยวนประกอบกับถ้อยคำ

ภาพ 7 การแสดงช่วงที่ 3 การร่ายรำของหญิงสาวชาวไทยวนประกอบถ้อยคำ

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร

ผลการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำในการแสดงทั้ง 3 ช่วงใช้ลีลานาฏศิลป์ที่หลากหลาย ประกอบด้วย การรำที่ใช้ลีลาท่าทางจากนาฏศิลป์ไทยมาตรฐาน นาฏศิลป์ล้านนา ลีลาท่าทางแบบธรรมชาติ การเลียนแบบท่าทางจากภาพยนตร์ เทคนิคการแสดงละครและการใช้อารมณ์ประกอบการแสดง

ท่ารำที่ใช้ลีลาท่าทางจากนาฏศิลป์ไทยมาตรฐาน ท่ารำที่ใช้ลีลานาฏศิลป์พื้นเมืองภาคเหนือหรือนาฏศิลป์ล้านนา

ท่ารำที่ใช้การเลียนแบบท่าทางจากท่ารำที่ใช้ลีลาท่าทางแบบธรรมชาติ ภาพยนตร์จากชาวไทยวนในจังหวัดสระบุรี

ภาพ 8 การสร้างสรรค์ท่ารำตามแหล่งที่มา วัฒนธรรม และความหลากหลายของถ้อยคำของชาวไทยวน จังหวัดสระบุรี

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2563 ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

จากภาพ 8 เป็นการแสดงการออกแบบสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงใช้ลีลานาฏศิลป์ที่หลากหลาย ประกอบด้วย การรำที่ใช้ลีลาท่าทางจากนาฏศิลป์ไทยมาตรฐาน นาฏศิลป์ล้านนา ลีลาท่าทางแบบธรรมชาติ การเลียนแบบท่าทางจากภาพยนตร์กรรม เทคนิคการแสดงละครและการใช้อารมณ์ประกอบการแสดง ซึ่งเกิดจากวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏวัฒนธรรมในแบบของชาวล้านนาเป็นพื้นฐาน และการเคลื่อนย้ายมาอาศัยอยู่ในบริเวณภาคกลางตอนบนเป็นเวลานานจึงมีอิทธิพลของวัฒนธรรมของภาคกลางผสมผสานอยู่

ภาพ 9 การสร้างสรรค์ท่ารำที่ผสมผสานลีลานาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคเหนือ
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2563 ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

จากภาพ 9 แสดงรูปแบบลีลานาฏศิลป์ที่ผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานและนาฏศิลป์พื้นเมืองล้านนาเป็นนาฏยลักษณะสำคัญของการแสดง นอกจากนี้ ใช้ลีลาท่าทางแบบธรรมชาติ และผสมผสานการใช้ศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงหรือเทคนิคทางการแสดง (Acting) และการใช้อารมณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงมีมิติที่หลากหลายมากขึ้น

ผลการประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ชุด “ถึงไทยวน” ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ระดับคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ชุด “ถึงไทยวน”

ประเด็นและข้อพิจารณา	ระดับค่าคะแนนคุณภาพ									รวม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	ผู้เชี่ยวชาญ												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
1. แนวความคิดในการสร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดผ่านการแสดงได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ	5	5	5	5	5	5	5	4	4	43	4.72	0.44	มากที่สุด
2. รูปแบบการแสดงมีความน่าสนใจ	5	5	5	5	5	5	4	4	4	42	4.61	0.50	มากที่สุด
3. การแต่งกายมีความสอดคล้องกับรูปแบบการแสดง	5	5	5	5	5	4	4	4	4	41	4.56	0.53	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ประกอบการแสดง	5	5	5	5	5	4	4	4	4	41	4.72	0.53	มากที่สุด
5. ความงดงามของกระบวนท่ารำ	5	5	5	5	5	5	5	5	4	44	4.56	0.33	มากที่สุด
6. แนวคิดการสร้างสรรค์เนื้อร้องและดนตรีประกอบการแสดงมีความน่าสนใจ	5	5	4	4	4	4	4	4	4	38	4.39	0.44	มาก

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นและข้อพิจารณา	ระดับค่าคะแนนคุณภาพ									รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
	ผู้เชี่ยวชาญ												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9				
7. ดนตรีประกอบการแสดงและกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน	5	5	5	5	5	4	4	4	4	41	4.67	0.53	มากที่สุด
8. จำนวนผู้แสดงมีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5	5	4	4	43	4.72	0.44	มากที่สุด
9. ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5	4	4	4	42	4.78	0.50	มากที่สุด
10. ความพึงพอใจในภาพรวมของการแสดง	5	5	5	5	5	5	5	5	4	44	4.89	0.33	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม											4.66	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมของผลงานการแสดงสร้างสรรค์ ชุด “ธงไทยวน” อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) โดยมีข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 ข้อ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.56-4.89 ได้แก่ ความพึงพอใจในภาพรวมของการแสดง ($\bar{X}=4.89$) ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม ($\bar{X}=4.78$) แนวความคิดในการสร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดผ่านการแสดงได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ, ความเหมาะสมของอุปกรณ์ประกอบการแสดงรูปแบบการแสดงมีความน่าสนใจ และจำนวนผู้แสดงมีความเหมาะสม ($\bar{X}=4.72$) ดนตรีประกอบการแสดงและกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ($\bar{X}=4.67$) รูปแบบการแสดงมีความน่าสนใจ ($\bar{X}=4.61$) และการแต่งกายมีความสอดคล้องกับรูปแบบการแสดง กับความงดงามของกระบวนท่ารำ ($\bar{X}=4.56$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ แนวคิดการสร้างสรรคเนื้อร้องและดนตรีประกอบการแสดงมีความน่าสนใจ ($\bar{X}=4.39$)

อภิปรายผล

ผลการสร้างสรรค์การแสดงชุด “ธงไทยวน” นำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเพณีท่าในแต่ละองค์ประกอบ ผู้สร้างสรรค์นำเสนอโดยใช้แนวคิดเชิงอนุรักษ์ร่วมกับแนวคิดการสร้างสรรคนาฏศิลป์สมัยใหม่ ซึ่งการใช้แนวคิดเชิงอนุรักษ์นั้นเพื่อให้การแสดงยังคงอัตลักษณ์ที่สำคัญของชาวไทยวนในจังหวัดสระบุรีสามารถนำเสนอตัวตนความเป็นไทยวนผ่านการแสดงที่สามารถเผยแพร่ให้กับสาธารณชนได้รับรู้ และการใช้แนวคิดการสร้างสรรคนาฏศิลป์สมัยใหม่โดยมีการบูรณาการของดั้งเดิมกับของใหม่ที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อให้การแสดงมีความหลากหลายน่าสนใจ ตลอดจนสามารถสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน สอดคล้องกับคมกริช บุญเขียว (Bunkhiao, 2017, p. 89) ที่กล่าวว่า “ชุมชนมีการรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเป็นไทยวนผ่านกิจกรรมภายในชุมชน โดยมีการผสมผสานทั้งของดั้งเดิมที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษร่วมกับของใหม่ที่ได้มาจากภายนอกชุมชน และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ” นอกจากนี้ ในการสร้างสรรค์การแสดงยังเน้นแนวคิดในเรื่องการนำเสนอของชาวไทยวนในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ในมุมมองของคุณค่าทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับ วิลเลียม โลบี และชาร์ลส แม็กกิมซี เสนอว่า ทรัพยากรวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรโบราณคดีมีคุณค่าและความหมายอยู่ 4 ประการหลัก ได้แก่ 1) associative/symbolic value 2) informational value 3) aesthetic value และ 4) economic value” (Lipe, 1984, McGimsey, 1984 as cite in Lertchanrit, 2011, pp. 40-47) โดยนำเสนอออกมาในองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางนาฏศิลป์ การสร้างสรรค์บทร้อง และการคัดเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดง

สำหรับการคัดเลือกอุปกรณ์ประกอบการแสดง การสร้างสรรค์รูปแบบและพื้นที่การแสดง และการสร้างสรรค์บทร้องและทำนองประกอบการแสดง ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาข้อมูลในด้านอัตลักษณ์เฉพาะของธงไทยวนสระบุรี เพื่อนำเสนอลักษณะสำคัญอันเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยในการคัดเลือกอุปกรณ์จะคัดเลือกลวดลายที่นิยมทอกันในหมู่ชาวไทไทยวน และเป็นลวดลายอัตลักษณ์เฉพาะที่เมื่อพบเห็นแล้วสามารถบ่งบอกได้ว่าลวดลายนี้เป็นลวดลายเฉพาะของชาวไทไทยวนสระบุรี นอกจากนี้ ผู้สร้างสรรค์ยังได้นำลวดลายมาใช้ในการออกแบบรูปแบบและพื้นที่การแสดงอีกด้วย องค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ ที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของธง ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ในการคัดเลือกธง ได้แก่ ลักษณะการเย็บแบบสนกระดุง การเย็บจ้องแฉวเขียว และมีพู่ยาม เป็นต้น และในด้าน การสร้างสรรค์บทร้องและทำนองประกอบการแสดง ผู้สร้างสรรค์ยังได้ประพันธ์บทร้องประกอบการแสดงที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นอัตลักษณ์ของธงไทยวนสระบุรีไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสระบุรี ที่ได้กล่าวถึงธงไทยวนสระบุรีว่ามีลายเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งมีการสืบทอดเป็นเวลายาวนานนับร้อยปี ลวดลายต่าง ๆ บ่งบอกว่ามีหนึ่งเดียวที่สระบุรี ด้วยลักษณะมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์เฉพาะตัว จึงเป็นที่นิยมยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหากได้มีการกล่าวถึงธงยามไทยวน สระบุรีแล้วนั้น ในสายศิลปวัฒนธรรม งานสิ่งทอ และงานหัตถกรรม ไม่มีใครที่ไม่รู้จักเลย โดยลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของธงไทยวนสระบุรี ได้แก่ ลวดลายของผ้า พู่หรือพุย การเย็บตะเข็บเป็นลวดลาย และการทำซบในของยาม (Saraburi Provincial Cultural Office, 2018, pp. 17-23)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ครั้งต่อไป มีดังต่อไปนี้

1. ควรทำการศึกษาและค้นคว้าประเด็นอื่น ๆ จากวัฒนธรรมของชาวไทไทยวน ในจังหวัดสระบุรี เช่น การทอผ้า ผ้ายกมุก ประเพณีจุลจกฐิน เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยวนสระบุรี ที่ไม่เคยมีใครนำเสนอมาก่อน เนื่องจากชาวไทไทยวนสระบุรีมีการสืบสานวัฒนธรรมอันเป็นรากเหง้าของตนเอง ยังคงมีการอนุรักษ์ สืบทอด ตลอดจนการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งสามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การแสดงที่สื่อถึงวัฒนธรรมของชาวไทไทยวนสระบุรีในรูปแบบใหม่ต่อไปในอนาคตได้
2. องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์กระบวนการทอผ้า องค์ประกอบการแสดง ตลอดจนแนวคิดที่ได้จากการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ครั้งนี้สามารถที่จะนำไปใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานนาฏศิลป์ในรูปแบบของการแสดงเชิงอนุรักษ์ หรือการแสดงที่เกี่ยวข้องได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนงานศิลปะของท้องถิ่นได้ หากแต่การนำไปใช้ควรพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาหรือแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์นั้น ๆ เพื่อความสมบูรณ์ของผลงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

Bunkhiao, K. (2017). *A Process of Local Culture Encouragement for Thai-Youn Community Strengthening in Sao-hi District, Saraburi Province*. Research Report. Bangkok : The Office of National Culture Commission, Ministry of Culture. (In Thai)

- Choochom, S., Ms. (2020, 4 November). Handicraft teacher, 2019. *Interview*. (In Thai)
- Jirawatkul A. (2013). *Designing a Questionnaire for Research*. Bangkok : Wittayaphat. (In Thai)
- Keawsamor, D., Mr., (2020, 2 November). The secretary of Thai-Yuan Saraburi Society. *Interview*. (In Thai)
- Khrouthongkhieo, N. (2008). The track on Mural Painting at Samuha Pradit Satharam Temple in Saraburi Province. *Thai Periodicals, Office of the Prime Minister*, 29(105), 79. (In Thai)
- Lanna Folk Club, Chiang Mai University Student Union. (1994). *Peun Baan Lanna*. Chiang Mai : Tipnet Karnpim Printing. (In Thai)
- Lertchanrit, T. (2011). *Kan-Jad-Karn-Sappayakorn-Wattanatham*. Bangkok : The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organization). (In Thai)
- Nuangchalem, P. (2013). *The Educational Research*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Poomina, P. (2010). *The Study of Thai-Yuan Yok Mook Handwearing Fabric Tontan Sub-District, Saohai District, Saraburi Province*. Thesis, Master of Education Program in Art Education, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal for Educational Research*, 2, 49-60.
- Saraburi Provincial Cultural Office. (2018). *Intangible Cultural Heritage Collecting Project in 2018, Saraburi province, Thung Yam Thai-Yuan Saraburi*. Saraburi : Saraburi Provincial Cultural Office. (In Thai)
- Sensai, P. (2003). *Choreography*. Kalasin : Prasankarnpim Printing. (In Thai)
- Thanajirawat, Z., & Burusphat, S. (2018). *Tonal Geography of Tai Yuan In Southeast Asia*. Bangkok : Charansanitwong Printing. (In Thai)
- Thubthun, N., & Tantikul, C. (2017). The Movement Background of Chiang Saen Yuan People and the Settlement in the Central part of Thailand. *The Journal of Sociology and Anthropology, Ubon Ratchathani University*, 8(Special Vol. of December, 2017, ASEAN : Labor and Development), 1-174. (In Thai)
- Wannakul, S., Mrs., (2020, 4 November). The President of Hall of Culture of Tai Yuan, Saraburi, *interview*. (In Thai)
- Wetchawong, D. (2010). *The Presentation of the Yuan Ethnic Identity in the Context of Tourism via Local Museum and Riverside Market : a Case Study of Yuan Community, Tombon TonTan, Sao Hai district, Saraburi province*. Thesis, Master of Arts Program in Anthropology, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Wiroonrak, S. (2004). *Lak Kam Sadang Nattayasilp Paritad* (3rd Ed.) Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ

LEARNING MANAGEMENT OF TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCY DEVELOPMENT IN CURRICULUM ADMINISTRATION LEARNING ASPECTS VIA INTERPOSING ESSENTIAL COMPETENCIES

วาสนา กิระติจาโรญ^{1*}, สุภาวดี วิสุวรรณ²

Wasana Keeratichamroen^{1*}, Supawadee Wisuwan²

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

30000 ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor Dr., Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Lecture Dr., Special Education, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}wasana.k@nru.ac.th

รับบทความ : 5 ตุลาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 23 มีนาคม 2565 / ตอรับบทความ : 28 มีนาคม 2565

Received : 5 October 2021 / Revised : 23 March 2022 / Accepted : 28 March 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.46

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study teachers' professional competencies in curriculum management and learning management and 2) develop the methodology of teachers' professional competencies in curriculum administration and learning management for students of the Bachelor of Education program via interposing essential competencies. The 242 fifth-year students who practiced vocational experience in school by purposive random sampling, and 30 second-year students who enrolled the course 102207 learning management methodology, in the 1st semester of 2021 academic year, by cluster random grouping were participants. The research tools were 1) questionnaire (IOC in between 0.60-1.00), 2) competency-based learning management plan via interposing essential competencies which has a consistent and appropriate value of 4.83, and 3) teachers' professional competencies test ($\alpha=0.81$). Data analysis was carried out with the use of percentage, mean, standard deviation, and t-test. The finding revealed that 1) overall, fifth-year students had a high level of teachers' professional competencies, especially, the highest average of teachers' professional competencies, which were media use and development, innovation, and technology for learning management. So, the average was at a high level, and 2) second-year students had teachers' professional competencies after learning was significantly higher than before at the 0.05 level, and teachers' professional competencies after learning was higher than 70 percent criterion with not statistical significance at 0.05 level.

Keywords : Teachers' professional competencies, Curriculum administration and learning management, Essential competencies

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต 2) พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 จำนวน 242 คน ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ได้มาด้วยวิธี การเลือกแบบเจาะจง และนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 102207 วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) แบบสอบถามสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตร

และการจัดการเรียนรู้ (ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00) 2) แผนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ซึ่งมีค่าความสอดคล้องและเหมาะสม เท่ากับ 4.83 และ 3) แบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครู (ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 5 มีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสมรรถนะวิชาชีพครูสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 2) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 มีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ส่งผลให้มีสมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : สมรรถนะวิชาชีพครู, การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, สมรรถนะสำคัญ

บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ประสบปัญหาเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้น การปรับหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นทางเลือกหนึ่งที่มีศักยภาพที่จะตอบโจทยปัญหาของครู และนักเรียนที่เกิดขึ้น เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความพร้อมแตกต่างกันได้รับการพัฒนาเป็นลำดับขั้น รวมทั้งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการใหม่ ๆ ของสังคมและโลกในศตวรรษที่ 21 (Office of the Education Council, 2020, p. Introduction)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดสมรรถนะวิชาชีพครู โดยแบ่งเป็นสมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สมรรถนะด้านการบริการที่ดี สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเอง สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม และสมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ซึ่งประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ได้แก่ สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สมรรถนะด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ และสมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชน โดยสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and learning management) เป็นสมรรถนะในด้านความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (Suthasinobon, 2017, pp. 59-65) ซึ่งหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2562 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จัดเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยในรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ รหัสวิชา 100207 เป็นรายวิชาที่อยู่ในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาชีพครูบังคับที่ได้กำหนดเป้าหมายหลักคือการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค 5W1H เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้การตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยคำถามจะประกอบด้วย ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) ซึ่งการใช้เทคนิค 5W1H จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดเชิงวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดตัดสินใจ (Chareonwongsak, 2010, p. 95) ดังนั้นจึงถือว่าเทคนิค 5W1H จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญได้ และสืบเนื่องจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และผลการประเมิน PISA รอบปี 2018 จาก 79 ประเทศทั่วโลก พบว่า คะแนนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ของประเทศไทยมีแนวโน้มคงที่ เมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ แต่คะแนนการอ่านลดลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความฉลาดรู้ (Literacy) หรือสมรรถนะในการเชื่อมโยงความรู้ แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ หรือปัญหา การหาคำตอบ แสดงเหตุผล หรือลงข้อสรุปได้อย่างมีวิจารณญาณ สามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ของนักเรียนไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยปรับเปลี่ยนการเรียนรู้จากเดิมที่เคยเน้นเนื้อหาวิชาเป็นการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะและความฉลาดรู้ของนักเรียน มากกว่าที่จะเน้นให้เกิดการพัฒนาความรู้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะความฉลาดรู้และสมรรถนะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย ที่ต้องมีเพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2021, p. 1) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2020, p. 5) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นเป้าหมาย คือ มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียน ซึ่งก็คือความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เป็นการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริง เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่การเรียนเพื่อรู้เท่านั้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา พบว่า ครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จ และจากการวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2562 ซึ่งเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ พบว่า นักศึกษาควรได้รับการพัฒนาในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ในวิชาชีพครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผลการผลิตบัณฑิตของคณะครูศาสตร์ให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพ จึงได้ทำวิจัยเพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิตด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ

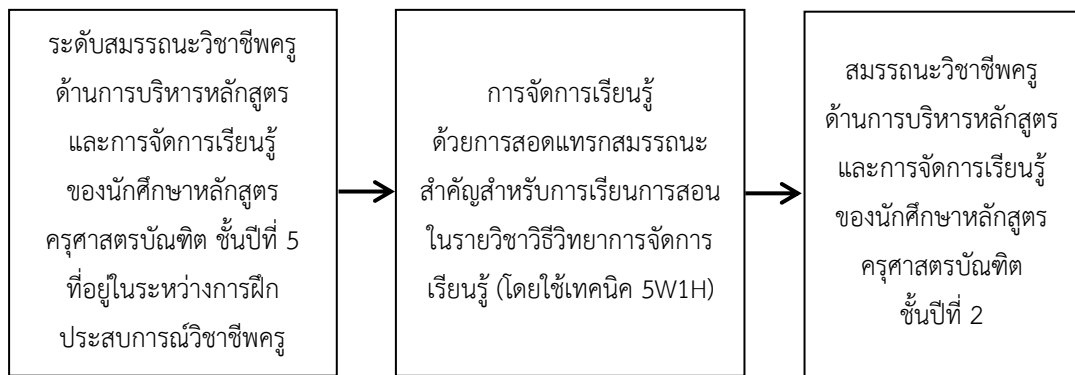
ประโยชน์การวิจัย

1. เป็นแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และครูประจำการ ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะครุศาสตร์ในการผลิตและพัฒนาครูประจำการ
2. ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ โมเดลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ที่เกิดจากการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดของ McClelland นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ที่เน้นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคคล เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่นในสถานการณ์ที่หลากหลาย ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องับสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and learning management) (Office of the Basic Education Commission, 2010, pp. 8-9) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สมรรถนะประจำสายงานด้านหนึ่งที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. สมรรถนะสำคัญ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของนักศึกษาที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ที่ทำให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานหรือสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในที่นี้ ประกอบด้วย 5 สมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
3. เทคนิค 5W1H หมายถึง เทคนิคการสอนที่ใช้เพื่อฝึกคิดพิจารณาข้อมูลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) What (อะไร) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะทำอะไร แต่ละคนทำอะไรบ้าง 2) Where (ที่ไหน) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สถานที่ที่เราจะทำงานจะทำที่ไหน หรือเหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นอยู่ที่ไหน 3) When (เมื่อไหร่) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ระยะเวลาที่จะทำงานถึงสิ้นสุด เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นเกิดขึ้นเมื่อไหร่ 4) Why (ทำไม) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า สิ่งที่เราจะทำงานนั้นทำด้วยเหตุผลใด เหตุใดจึงได้ทำสิ่งนั้น หรือเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ 5) Who (ใคร) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า ใครรับผิดชอบ ใครเกี่ยวข้องหรือใครได้รับผลกระทบในเรื่องนั้นบ้าง และ 6) How (อย่างไร) คือ สิ่งที่เราต้องรู้ว่า เราจะสามารถทำทุกอย่างให้บรรลุผลได้อย่างไร เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำอย่างไรบ้าง ผู้สอนสามารถใช้เทคนิค 5W1H เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะสำคัญ ทั้ง 5 สมรรถนะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) และการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา การดำเนินการวิจัยของระยะนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (Srisa-ard, 2017, p. 45) เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 242 คนที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา การดำเนินการวิจัยของระยะนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) กำหนดกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) (Tanya, 2013, p. 106) เป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 102207 วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 หมู่เรียน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะข้อคำถามแบบปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) ของ Likert (1961, p. 74) จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึงมากที่สุด 4 หมายถึงมาก 3 หมายถึงปานกลาง 2 หมายถึงน้อย และ 1 หมายถึงน้อยที่สุด ซึ่งแบ่งข้อคำถามตามตัวบ่งชี้ของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 กำหนด อันประกอบด้วย พฤติกรรมบ่งชี้ 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (จำนวน 4 ข้อ) ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ (จำนวน 10 ข้อ) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (จำนวน 7 ข้อ) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

(จำนวน 3 ข้อ) และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (จำนวน 4 ข้อ) รวมรายการพฤติกรรมทั้งหมด จำนวน 28 ข้อ กำหนดกรอบและขอบข่ายสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จากนั้นยกร่างแบบสอบถาม และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง หรือที่เรียกว่า IOC โดยยึดเกณฑ์เฉลี่ยความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00 ของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, p. 67) พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อคำถาม

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญโดยใช้เทคนิค 5W1H หน่วยที่ 1 เรื่อง ครูนักเรียนรู้สู่นักนวัตกรรม (Teachers as Learners to Innovators) ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ 100207 สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 ทำการศึกษากรอบสมรรถนะวิชาชีพครูประจำสายงาน (Functional competency) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญ (ทั้ง 5 ด้าน) โดยใช้เทคนิค 5W1H ที่พร้อมทั้งศึกษาสมรรถนะกรอบแนวคิดพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาสอน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ จำแนกเป็น 5 ระดับ และเกณฑ์การแปลผล (Tanya, 2013, pp. 161-162) ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องและเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยความสอดคล้องและเหมาะสม เท่ากับ 4.83 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด คณะผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยแก้ไขในประเด็นการเขียนตัวอย่างคำถามของเทคนิค 5W1H และการเพิ่มเวลาของชั้นจัดสถานการณ์ใหม่ที่ซับซ้อน (Challenge) แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ดำเนินการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครู เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ที่สร้างขึ้นเพื่อวัดสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษา

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แบบวัดชุดนี้จะใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เวลาในการทำข้อสอบ 60 นาที การหาคุณภาพของแบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครูโดยนำไป Try Out กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่เรียนรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้มาแล้ว จำนวน 35 คน พบว่ามีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.63 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.50 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson 20 (KR-20) (Srisa-ard, 2017, pp. 85-86) ได้เท่ากับ 0.81

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ใบรับรองหมายเลข HE-110-2564 รับรองวันที่ 25 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการทดลอง

1. การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กำลังเรียนรายวิชาปฏิบัติการสอน ภาคการศึกษาที่ 2 ปี การศึกษา 2563 จำนวน 242 คน ด้วยแบบสอบถามสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2. การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการทดลอง ดังนี้

2.1 ก่อนการทดลอง ให้นักศึกษาทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครู

2.2 ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกสมรรถนะสำคัญ หน่วยที่ 1 เรื่อง ครูนักเรียนรู้สู่ผู้นำนวัตกรรม ระยะเวลาสอน 5 ครั้ง ๆ ละ 4 คาบ รวมเวลา 20 คาบ

2.3 หลังการทดลอง ให้นักศึกษาทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) ของคะแนนจากแบบสอบถามสมรรถนะวิชาชีพครูและแบบวัดสมรรถนะวิชาชีพครู โดยแสดงผลการวิจัยเป็นการแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, pp. 99-100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 4.51-5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 3.51-4.50 หมายความว่า ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 2.51-3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 1.51-2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

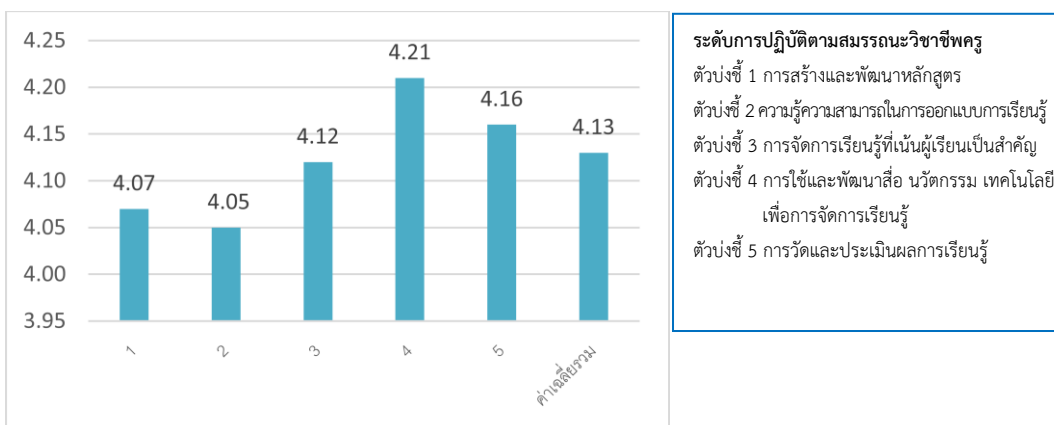
ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 1.00-1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่าที่ (t-test for dependent)

3. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียน โดยคณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการทดสอบค่าที่ (t-test for one sample)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 สมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา

จากภาพ 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) หากพิจารณาตามตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$) และตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 3 ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) ตามลำดับ

ผลการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ แสดงดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 การเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะวิชาชีพครู	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	15	3.57	1.59	19.784*	0.000
หลังเรียน	30	15	10.73	1.31		

* $p<0.05$

จากตาราง 1 พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีคะแนนสมรรถนะวิชาชีพครูเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.59 หลังการจัดการเรียนรู้ นักศึกษามีคะแนนสมรรถนะวิชาชีพครูเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 10.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.31 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 2 การเปรียบเทียบสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	15	10.5	10.73	1.31	0.975	0.338

* $p < 0.05$

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 10.73 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

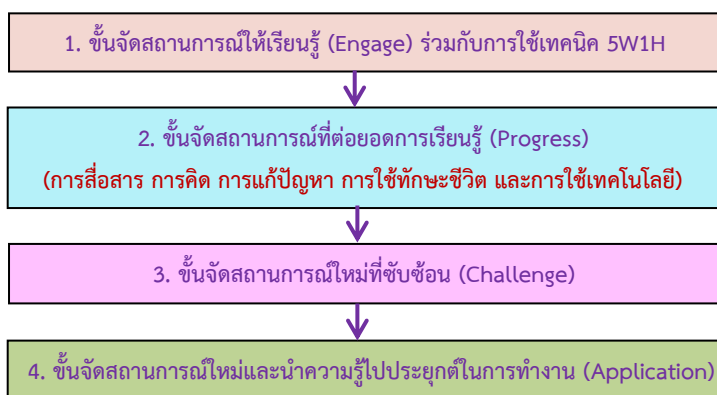
อภิปรายผล

ภาพรวมของนักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก โดยมีตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของผู้สอนที่ส่งผลไปยังผู้เรียน ดังนั้นการศึกษาและทำการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูจึงเป็นการยกระดับคุณภาพครูให้ก้าวสู่ความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับชูชัย สมิทธิไกร (Smithikrai, 2009, p. 9) ได้ให้ความสำคัญกับสมรรถนะจะช่วยให้องค์กรสามารถคัดสรรบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรม ที่เหมาะสมกับงานเพื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จตามความต้องการ และช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ ความสามารถของตนเอง และความจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization), 2014, p. 11) ได้ระบุถึงความสำเร็จในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาชีพ ซึ่งปรากฏในหมวด 7 มาตรา 52 คือให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการต่อเนื่อง ซึ่งผลการวิจัยของ Sebalo and Teslenko (2020, p. 105) ที่เสนอแนะว่า ข้อได้เปรียบที่สำคัญของครูคือทักษะและความสามารถที่พวกเขาจะได้รับการวางแผนและคาดการณ์ในการใช้แหล่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ ICT เพื่อค้นหาและพัฒนาสื่อการศึกษาอย่างอิสระสำหรับการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อโต้แย้งความคิดเห็นที่จะรับผิดชอบและตัดสินใจดำเนินกิจกรรมในอนาคต

นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ส่งผลให้มีสมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากว่าหน่วยการเรียนรู้ ครูนักเรียนรุ่นที่ 5 ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5W1H เพื่อช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกคิด ฝึกออกแบบเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มาจากสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ เช่น ปัญหา นักเรียนขาดระเบียบวินัย ปัญหา นักเรียนขาดทักษะทางสังคม และปัญหา นักเรียนไม่กล้าแสดงออก เมื่อเขียนแผนเสร็จจะได้สาธิตการสอนแบบออนไลน์ นักศึกษาจะได้ออกแบบและนำเสนอผลงานอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย ตลอดจนได้เปิดโอกาสให้มีการประเมินและอภิปรายให้ข้อเสนอแนะต่อผลงานของนักศึกษาแต่ละงานด้วย

นับว่ากิจกรรมที่ได้ออกแบบนี้เป็นการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้นักศึกษามีสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้หลังเรียนในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคุรุสภา (Regulations of the Teachers Council of Thailand on Professional Standards (No. 4) 2019, 2020, pp. 10-14) ที่ระบุว่าสมรรถนะที่ครูจะต้องมีด้านหนึ่ง คือการบริหารจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ ธฤตมน บุญญานนท์ และวรชัย วิภูอุปโคตร (Boonyanon & Viphoouparakhot, 2020, p. 42) สรุปไว้ว่าสิ่งสำคัญสำหรับสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คือครูจะต้องคำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราพร เกษสังข์ และคณะ (Kessunk et al., 2019, p. 133) ที่พบว่าด้านที่มีความจำเป็นอันดับแรก คือ สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ และบุญฤดี อุดมผล และคณะ (Udomphol et al., 2020, pp. 36-54) ที่พบว่าหลังการทดลอง นักศึกษามีสมรรถนะความเป็นครูสูงกว่าก่อนการทดลอง แต่จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะวิชาชีพครูหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากว่าสมรรถนะวิชาชีพครูเป็นตัวแปรที่ต้องใช้เวลาในการฝึกมาก ซึ่งตัวบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน เป็นตัวชี้บ่งที่ควรวัดผลและประเมินผลโดยใช้วิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากการวัดด้วยข้อสอบ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2019, p. 14) ได้อธิบายการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะควรจะเป็น การประเมินตามสภาพจริง จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงโดยประเมินจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินตนเอง และจากการวิจัยได้ให้นักศึกษาเขียนสะท้อนผลการเรียนรู้ (Learning log) พบว่านักศึกษาสามารถเกิดสมรรถนะวิชาชีพครู สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และไม่น่าเบื่อ และได้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้ใช้สื่อที่หลากหลาย นอกเหนือจากหนังสือเรียน เช่น แผนผังความคิด เกม Kahoot หรือแม้แต่เว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต ที่ช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดการเบื่อหน่ายจากการเรียนในรูปแบบเดิม ๆ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2020, p. 30) ที่เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะควรเน้นการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่เป็นการให้ข้อมูลและการใช้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยควรใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน

ดังนั้น จากที่กล่าวมานี้ สามารถนำไปสู่การพัฒนาโมเดล EPCA ซึ่งเป็นโมเดลของการจัดการเรียนรู้ ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ได้ดังภาพ 3

ภาพ 3 โมเดลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญ (EPCA)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ผู้บริหารสถาบันผลิตครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต แล้วนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อติดตามและประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอดแทรกสมรรถนะสำคัญของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตในด้านอื่น ๆ อาทิเช่น ด้านการวัดผลการศึกษา ด้านนวัตกรรมการศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boonyanon, T., & Viphoouparakhot, V. (2020). Guidelines for Teacher Functional Competencies Development in Schools Under the Chanthaburi Secondary Educational Service Area Office 17. *Journal of Educational Administration, Khon Kaen University*, 16(2), 42-52. (In Thai)
- Chareonwongsak, K. (2010). *Analytical thinking* (6thed.). Bangkok : Success Media. (In Thai)
- Kessunk, P., Kumyon, A., Phutthasen, G., & Kessunk, O. (2019). Competency and Need Assessment for Professional Development in 21st Century, Loei Province of Teachers in Social Studies, Religion and Culture Learning Substance. *Rajamangala University of Technology Srivijaya Research Journal*, 11(1), 132-145. (In Thai)
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Ministry of Education. (2019). *Guidelines for Developing Learner Competency at Basic Education Level*. Bangkok : 21 century. (In Thai)
- Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). (2014). *Indicators and Criteria for Assessment of ONESQA, Round Four (2016-2020), basic education level*. Retrieved November 20, 2020, from http://www.thaischool1.in.th/_files_school/84101775/document/84101775_0_20170121-091453.pdf (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2010). *Teacher Competency Assessment Manual*. Retrieved February 16, 2010, from <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf> (In Thai)
- Office of the Education Council. (2020). *Proactive competency-based learning management*. Bangkok : 21 century. (In Thai)
- Regulations of the Teachers Council of Thailand on Professional Standards (No. 4) 2019. (2020). *Government Gazette*. No. 137, special part, pp. 10-14. (In Thai)
- Sebalo, L., & Teslenko, T. (2020). Future Teacher Training for Self-Education Activity in Physical Education at Elementary School. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(1), 105-119. doi:10.18662/rrem/202

- Smithikrai, C. (2009). *Recruitment, selection and evaluation of personnel performance* (3rd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suviriyasan. (In Thai)
- Suthasinobon, K. (2017). *Consciousness and ethics professional teacher*. Bangkok : Commercial World Media. (In Thai)
- Tanya, S. (2013). *Educational research methodology*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2021). “ Teachers of the new era to competency-based learning management” , must-have item. *Academic articles, news*. Retrieved July 20, 2021, from https://www.ipst.ac.th/news/12598/teacher_ipst.html (In Thai)
- Udomphol, B., Tanapunyo, Phramaha, S., & Ruangsanka, R. (2020). Development of a Model for Enhancing the Competency of Buddhist Integrative Teacherhood of Students Teachers in Faculty of Education, Rajabhat University. *Journal of Research and Curriculum Development*, 10(1), 36-54. (In Thai)

การบริหารจัดการฮัจญ์ของชาอุดีอาระเบีย: สำนวญปัญหาการดำเนินการฮัจญ์ของไทย
และรูปแบบการจัดการของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

SAUDI ARABIA'S HAJJ MANAGEMENT: EXPLORE THE PROBLEMS
OF HAJJ OPERATIONS IN THAILAND AND THE MANAGEMENT
MODEL OF MALAYSIA, INDONESIA AND SINGAPORE

ศราววุฒิ อารีย์^{1*}, อารีเฟิน ยามา², ซารีฮาน สุลอง³
Srawut Aree^{1*}, Arifeen Yama², Sarehan Sulong³

ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางมุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}อาจารย์ ดร. ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางมุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

^{1,2}Lecturer Dr., Excellent Center for Muslim Studies, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

³อาจารย์ ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางมุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

³Lecturer, Excellent Center for Muslim Studies, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹tfarida@hotmail.com (Author) : ²Arifeen.y@chula.ac.th, ³sarehan1610@gmail.com

รับบทความ : 22 สิงหาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 28 กุมภาพันธ์ 2565 / ตอรับบทความ : 11 เมษายน 2565

Received : 22 August 2021 / Revised : 28 February 2022 / Accepted : 11 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.47

ABSTRACT

The research objectives aim to explore the methods which Saudi Arabia employs to manage the Hajj pilgrimage, and the guidelines in which the Department of Administrative Affairs of Thailand's Ministry of Interior manages the Hajj pilgrimage; to analyze the issues which arise when operating a Hajj pilgrimage from Thailand; to explore the guidelines of Hajj management model in Indonesia, Malaysia, and Singapore. Research methods included qualitative research, in-depth interviews, documentary research and brainstorming. Key informants were selected from the group of 40 individuals from 3 designated regions, namely the central, the north and the south. Information was compiled through semi-structured interviews following the ethical process of human research data, and collected through conversations, voice recordings, and note taking. Data analysis employed the descriptive narrative method and adapted the qualitative data analysis procedure of Colaizzi (1978). The findings indicate that Saudi Arabia's Hajj Management adopted a technology called E-TRACK Hajj Management System, resulting in more efficiency and efficacy than the past. Contrastingly, necessary improvements to the management of Hajj in Thailand include government agencies' management of Hajj Affairs, quotas and registration, air travel to embark on a Hajj pilgrimage, accommodation, meals, and travel services within Saudi Arabia, etc. In terms of Hajj management models, this research found that the organization of Hajj in Malaysia, Indonesia and Singapore are well-managed and structured which can be applied to Thailand.

Keywords : Management, Hajj pilgrimage, Saudi arabia, Thai Hajj

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการฮัจญ์ของชาอุดีอาระเบีย และการบริหารฮัจญ์ของไทยภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการฮัจญ์ของไทย และสำรวจตัวแบบการจัดการฮัจญ์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ คณะวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์เอกสาร และการประชุมระดมสมอง โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 40 คน จากพื้นที่ 3 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง ผ่านการพิจารณาตามกระบวนการทางจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา บันทึกเสียง และการจดบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยาย

เชิงพรรณนา และดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของโคไลซ์ซี (1978) ผลการวิจัยพบว่า ชาอูดีอาระเบียได้นำเทคโนโลยีมาใช้ควบคุมระบบการบริหารจัดการฮัจญ์ (E-TRACK) ส่งผลให้การบริหารจัดการ มีประสิทธิภาพมากกว่าอดีต ส่วนปัญหาการดำเนินการกิจการฮัจญ์ของไทยมีหลายประการ ทั้งปัญหาการบริหารจัดการฮัจญ์ภายใต้หน่วยงานรัฐ ระบบโควตา การเดินทางโดยสายการบิน การบริการที่พัก อาหารและการเดินทางภายในชาอูดีอาระเบีย ขณะที่การศึกษาตัวแบบจากมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ล้วนมีโครงสร้างองค์กรที่ทำหน้าที่บริหารจัดการฮัจญ์อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการฮัจญ์ของไทยได้

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, กิจการฮัจญ์, ชาอูดีอาระเบีย, กิจการฮัจญ์ของไทย

บทนำ

การประกอบพิธีฮัจญ์ หรือการทำฮัจญ์ คือการเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจแสวงบุญที่นครมักกะฮ์ ประเทศชาอูดีอาระเบีย ในเดือนซุลฮิจญะฮ์ของปฏิทินอิสลาม ตามวันเวลาและสถานที่ต่าง ๆ ที่ทางศาสนาอิสลามกำหนดไว้ ศาสนิกชนนี้เป็นหนึ่งในหน้าที่สำหรับมุสลิมทั้งชายและหญิงทุกคนที่มีความสามารถในด้านร่างกาย ทรัพย์สิน และการเดินทาง ที่จะต้องปฏิบัติอย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต นับเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่รวมประชาชาติมุสลิมจำนวนมากกว่า 2 ล้านคนจากกว่า 180 ประเทศทั่วโลกทุกปี โดยในปี 2019 ปรากฏมีผู้แสวงบุญกว่า 2.5 ล้านคน (Arab News, 2019, online) ด้วยเหตุนี้ ฮัจญ์จึงเป็นแหล่งรวมประชาคมโลกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ ซึ่งสามารถรวบรวมประชากรโลกที่ก้าวพ้นพรมแดนทางเผ่าพันธุ์ ชัณวรรณะ วัฒนธรรมและประเทศชาติ สู่การหลอมรวมพลโลกให้มีความเป็นเอกภาพทั้งด้านความตั้งใจและวัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการ สถานที่และแหล่งปฏิบัติ ทุกคนพร้อมใจปฏิบัติอย่างเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งปรากฏการณ์การรวมตัวของประชากรโลกดังกล่าวนี้ เป็นภาพสะท้อนของวิถีชีวิตมุสลิมที่มีความผูกพันและการตอบรับการเชิญชวนของพระเจ้าเป็นเจ้าที่ตนเคารพนับถือด้วยหัวใจที่สำรวม อากัภิรยาที่อ่อนน้อม จรรยา มารยาทอันสูงส่ง และการมีปฏิสัมพันธ์อันดีทั้งต่อตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบข้าง และเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน กล่าวได้ว่า ฮัจญ์คือการปฏิบัติภาคสนามซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดของมนุษยชาติ โดยมีเจตนารมณ์ในการฝึกอบรมและหล่อหลอมพลโลกให้ซึมซับองค์รวมศาสนาอิสลามที่มุ่งให้มุสลิมเป็นทูตสันถวไมตรีและสันติภาพระดับสากล (Aree, 2012, p. 5)

ที่ผ่านมาการไปร่วมพิธีฮัจญ์ของชาวไทยมุสลิมมักเกิดปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทเอกชนที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ เช่น การตั้งราคาการดำเนินการที่สูงเกินไป การไม่จองที่พักให้กับผู้แสวงบุญ และการไม่ดำเนินการขอวีซ่าที่ถูกต้องให้กับผู้แสวงบุญ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ นำมาซึ่งการหาวิธีใหม่ในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล (Kanthiya, 2013 as cited in Prompanyo, 2017, p. 2) กระทรวงฮัจญ์ ประเทศราชอาณาจักรชาอูดีอาระเบียได้แจ้งต่อที่ประชุมสันนิบาตมุสลิมโลก (The muslim world league) และองค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of islamic cooperation : OIC) ถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อมุสลิมชาวไทยในเรื่องการดำเนินการของผู้ประกอบกิจการฮัจญ์ ถึงคุณภาพการให้บริการแก่ผู้แสวงบุญติดต่อกันมานับตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2559 โดยเฉพาะ พ.ศ. 2553 และ พ.ศ. 2554 ที่มีมากกว่า 22 ข้อ เน้นหนักที่ปัญหาการดำเนินการที่ไม่สามารถคุ้มครองผู้แสวงบุญในฐานะของการคุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญและหลักสากลได้ (Prompanyo, 2017, p. 4)

ทั้งนี้เพื่อให้การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ของคนไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามต้องได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องสมบูรณ์ในหลักการศาสนา ได้รับความสะดวกในการเดินทาง มีความปลอดภัย มีหลักประกันในการเดินทาง และป้องกันการหาประโยชน์อันมิชอบ การศึกษาเกี่ยวกับกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยอย่างเป็นระบบ รอบด้าน

และประเมินผลอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการศึกษารูปแบบการจัดองค์กรในประเทศต่าง ๆ ทั้งที่เป็นมุสลิมและประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม อันได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่ได้ชื่อว่ามีระบบการจัดการที่ดีเยี่ยม เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางการปฏิรูปแบบแผนการจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยให้มีความพร้อม เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ และเป็นประโยชน์ต่อชาวไทยมุสลิมและประเทศชาติโดยรวม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย และการบริหารกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย
3. สรุปรวตัวแบบการจัดการกิจการฮัจญ์ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ชุดข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย และการบริหารกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. ได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย
3. ได้ชุดข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติกิจการฮัจญ์ในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อใช้ประกอบเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยในอนาคต

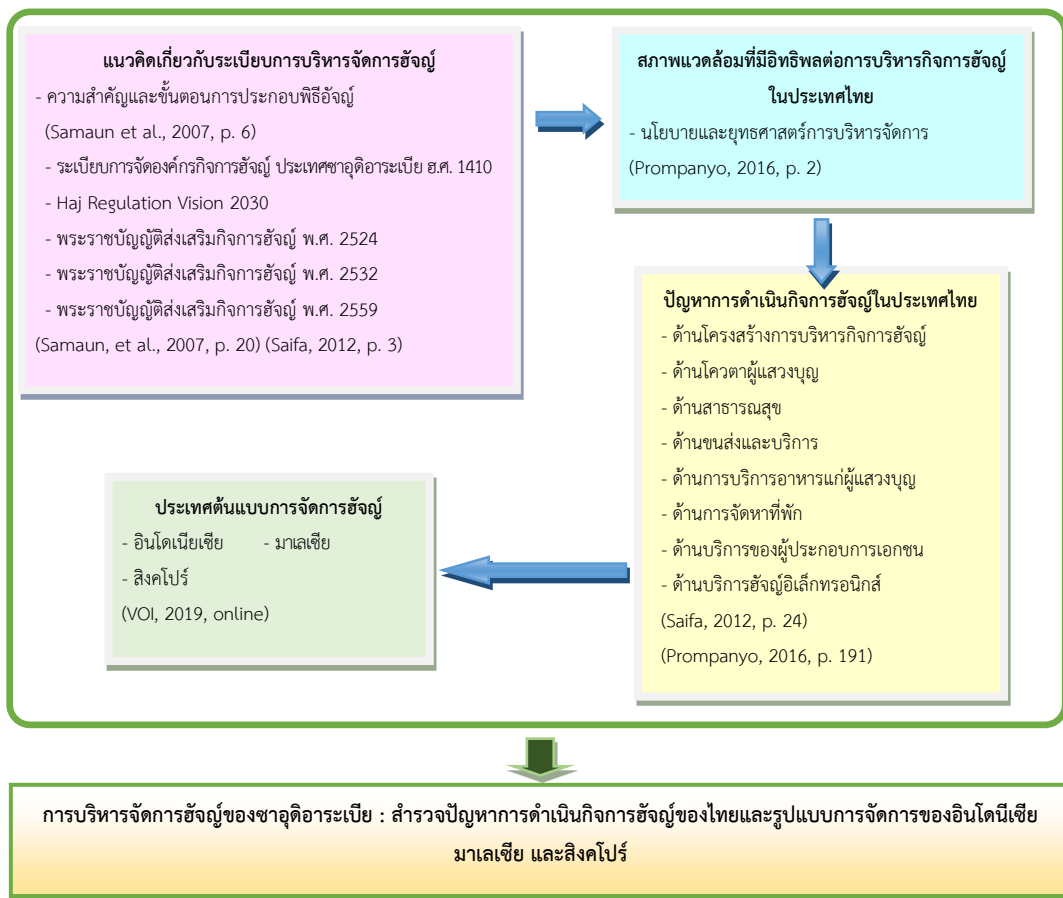
การทบทวนวรรณกรรม

คณะวิจัยได้นำงานวิจัยที่ศึกษามาทบทวนวรรณกรรมซึ่งจัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักการเมืองและนักการศาสนา เจ้าหน้าที่ประจำกระทรวง และนักศึกษาระดับปริญญาเอก แต่ทั้งหมดก็ล้วนเป็นผู้ที่ตระหนักถึงปัญหาการบริหารจัดการฮัจญ์ของประเทศไทยทั้งสิ้น อันสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการจัดการฮัจญ์ของไทยที่ดำรงอยู่มายาวนานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เป็นงานศึกษาที่จัดทำแล้วเสร็จห่างกันประมาณ 5 ปี ดูผิวเผินแล้วงานศึกษาอาจจะมีความคล้ายกัน แต่หากพิจารณาในรายละเอียดเราจะเห็นถึงความต่าง ดังเช่นงานวิจัยของวินัย สมะอุณ (Samaun et al., 2007, p. 6) นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเพื่อประกอบกับข้อเสนอที่คณะกรรมการฯ ได้ยกร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ฉบับใหม่ ในขณะที่อัซลี สายฟ้า (Saifa, 2012, p. 3) มุ่งเน้นศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกิจการฮัจญ์ของหน่วยงานราชการไทย เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและกำหนดบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศในการปฏิบัติภารกิจฮัจญ์ในเชิงรุกมากขึ้น และมีประสิทธิผลในการแก้ปัญหาฮัจญ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งวินัย สมะอุณ (Samaun et al., 2007, p. 20) พบว่าภายหลังจากที่ได้มีการอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการฮัจญ์ดำเนินการรับบริการขนส่งและการดูแลผู้แสวงบุญจำนวนมากว่า 43 รายทั่วประเทศ ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ. 2524 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2532 ปรากฏว่ามีปัญหาและความบกพร่องเกิดขึ้นจากการดำเนินการของผู้ประกอบการ อาทิ ที่พักตั้งอยู่แบบกระจัดกระจายทำให้ยากต่อการจัดการ ไม่ดูแลสุขอนามัยให้เรียบร้อย และนำคนต่างชาติที่ไม่ใช่สัญชาติไทยเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ รวมทั้งยังมีการนำบุคคลอื่นเข้ามาพักในอาคารที่สุญญาญ์พักอาศัยอยู่ นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องสัญญาเช่าที่พัก ปัญหาการออกวีซ่าล่าช้า ปัญหาการส่งผู้แทน

เข้าร่วมเจรจากับทางซาอุดีอาระเบีย ปัญหาการเจรจาต่อรองเรื่องจำนวนสุญญาญญ์ ปัญหาการรับรองความเป็นมุสลิม และรับรองเครือญาติ ปัญหาเรื่องสายการบินรับส่งสุญญาญญ์ ปัญหาเรื่องอัตราค่าจัดบริการฮัจญ์ที่ค่อนข้างแพง ปัญหาเรื่องการบริหารของหน่วยแพทย์ไทย ปัญหาเรื่องคณะผู้อำนวยความสะดวก ปัญหาเรื่องการบริหารระหว่างผู้นำกลุ่ม (แซห์) กับผู้แสวงบุญ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของทางการซาอุดีอาระเบีย ส่วนงานศึกษาของอฮฺลี สายฟ้า (Saifa, 2012, p. 24) ได้สรุปผลออกมาว่า ปัญหาของการบริหารจัดการฮัจญ์ไทยมีอยู่ 4 ด้าน ด้วยกันคือ 1) ด้านโครงสร้างองค์กรที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดเป้าหมายและความชัดเจนในการกิจ 2) ปัญหาด้านบุคลากร ทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคผู้ประกอบการเอกชนและผู้แสวงบุญ 3) ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ขาดแผนงาน และการประสานงานระหว่างกัน 4) ปัญหาด้านกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมและขาดการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ งานศึกษาดังกล่าวได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของไทยให้สอดคล้องกับกฎระเบียบที่ประเทศ ซาอุดีอาระเบียกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ถือปฏิบัติในการส่งผู้แสวงบุญเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

ขณะที่งานศึกษาของมาโนช พรหมปัญโญ (Prompanyo, 2016, p. 191) พบว่าปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินกิจการฮัจญ์ในประเทศไทย สรุปได้ 9 ประเด็น คือ 1) การจัดสรรจำนวนผู้แสวงบุญไปประกอบพิธีฮัจญ์ 2) การจัดเที่ยวบิน 3) การจัดเช่าที่พัก 4) การจัดอาหาร 5) การยื่นวีซ่า 6) การประชาสัมพันธ์ 7) การอำนวยความสะดวก ในประเทศไทย 8) การอำนวยความสะดวกในประเทศซาอุดีอาระเบีย และ 9) บทบาทและความรับผิดชอบของแซห์ ผู้ประกอบการและผู้แสวงบุญ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ต่อการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ในประเทศไทย ในพ.ศ. 2560 เป็นต้นมา งานชิ้นนี้ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบริษัทนำเที่ยวเพื่อประกอบกิจการฮัจญ์ ได้เสนอแนวทาง ยุทธศาสตร์ภายใต้แนวคิด “TERMS” ใน 5 ข้อ คือ 1) ส่งเสริมความเป็นผู้นำในความเปลี่ยนแปลง 2) มุ่งการประเมินและวัดผลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) เสริมสร้างการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปสู่นวัตกรรมแห่งฮัจญ์ 4) บริหารและสร้างสรรค์องค์ความรู้สู่ปฏิบัติการ 5) สร้างความสำเร็จด้วยการเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศด้วยคุณภาพ การให้บริการแห่งศตวรรษที่ 21 ประโยชน์จากการวิจัยชิ้นนี้คือการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหาร จัดการของผู้ประกอบกิจการฮัจญ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในการบริหารกิจการฮัจญ์ในระดับชาติ และนานาชาติ รวมถึงได้ให้รายละเอียดข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการพัฒนากิจการฮัจญ์ไทย ให้เจริญก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมในกลุ่มงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฮัจญ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานวิจัย เหล่านี้ ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของไทยต่างมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน โดยคณะวิจัยพบว่า หลายปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีตได้รับการแก้ไขไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีอีกหลายปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่หรือยังมิได้รับการแก้ไข สิ่งสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้ คือการศึกษากิจการฮัจญ์ภายใต้บริบทใหม่ ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ประมวลผล และจัดทำรายงานเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับการนำไปปรับปรุงกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นมาตรฐานสากล สอดคล้องกับระเบียบการดำเนินกิจการฮัจญ์ของประเทศต้นทางอย่างซาอุดีอาระเบีย เป็นที่ยอมรับของประชาคมมุสลิมโลก และคุ้มครองสิทธิชาวไทยมุสลิมที่จะไปประกอบพิธีฮัจญ์ต่อไป ซึ่งคณะผู้วิจัย ได้นำข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จำนวน 40 คน โดยเป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้แสวงบุญ มีเงื่อนไขคือ เป็นนักแสวงบุญชาวไทย อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ไม่จำกัดเพศและการศึกษา แบ่งเฉลี่ยตามพื้นที่ ภาคเหนือ 5 คน ภาคกลาง 5 คน และภาคใต้ 10 คน 2) บริษัทผู้ประกอบการฮัจญ์ เป็นบริษัทที่ดำเนินการฮัจญ์ นำผู้แสวงบุญมุสลิมไทยไปยังราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ประกอบด้วยบริษัทประกอบกิจการฮัจญ์ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 10 บริษัท บริษัทละ 1 คน แบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ คือ ภาคเหนือ 2 บริษัท ภาคกลาง 3 บริษัท ภาคใต้ 5 บริษัท และ 3) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮัจญ์ เป็นหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการฮัจญ์ในประเทศไทย ประกอบด้วย กรมการปกครอง คณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โครงการวิจัยที่ 134/63 เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2563 จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบันชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่ง การสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-depth interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลักษณะที่สอง การเรียนรู้จากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการกิจการฮัจญ์และแนวทางปฏิบัติ รวมไปถึงจัดการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกิจการฮัจญ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Unstructured interview) เป็นการตั้งคำถามล่วงหน้าแบบไม่เป็นทางการ สามารถสอบถามเรื่องใดก่อนหลังได้อย่างอิสระ ด้วยการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบกับใช้เครื่องมือช่วยบันทึก ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และใช้เครื่องมือถ่ายภาพ สำหรับลักษณะที่สามคือ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผ่านเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) และสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารกิจการฮัจญ์ของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย โดยได้เลือกศึกษาแนวทางการดำเนินกิจการฮัจญ์ในสามประเทศคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะประเทศอินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่และมีประชากรมุสลิมมากที่สุดในโลก (VOI, 2019, online) การบริหารจัดการองค์กรมีโครงสร้างชัดเจน มีระบบแบบแผน และมีการบริหารที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีเอกภาพ และยังเป็นประเทศที่ได้รับโควตาฮัจญ์มากที่สุด ด้านประเทศมาเลเซียถือได้ว่าเป็นประเทศมุสลิมที่มีการจัดการฮัจญ์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก เมืองคอร์ดานการบริหารจัดการฮัจญ์ (Tabung haji) ที่มีความชัดเจนและเข้มแข็ง มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับฮัจญ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งมีมุสลิมเป็นจำนวนมากคล้ายประเทศไทย และมีการบริหารจัดการที่ดีที่เป็นที่ยอมรับระดับนานาชาติ

คณะวิจัยกำหนดให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive narratives) โดยได้ดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของโคไลซซี (Colaizzi, 1978, pp. 48-71) ซึ่งเป็นวิธีที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา โดยเริ่มต้นจากการถอดความข้อมูล (Data transcribing) เป็นการนำข้อมูล ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จัดเป็นกลุ่มใหญ่ (Themes) และกลุ่มย่อยที่อยู่ภายใต้ความหมายของกลุ่มใหญ่ (Sub-theme) อธิบายปรากฏการณ์อย่างละเอียดครบถ้วน เขียนการบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียดและชัดเจน โดยจะไม่มีกรนำทฤษฎีไปควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำพูดประกอบคำหลักสำคัญที่ได้ เพื่อแสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ตรวจสอบความตรงของข้อมูลว่าเป็นความจริงตามที่บรรยายและอธิบายมาหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อสรุปสุดท้ายที่สมบูรณ์และเป็นข้อค้นพบจากข้อมูลจริงของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย และการบริหารกิจการฮัจญ์ของไทย ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ผลศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย และการบริหารกิจการฮัจญ์ของไทย ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ซาอุดีอาระเบียเริ่มประกาศใช้แนวทางการพัฒนาแบบใหม่ที่เรียกว่า วิสัยทัศน์ของซาอุดีอาระเบีย พ.ศ. 2573 หรือ the Saudi Arabia's Vision 2030 นับได้ว่าเป็นการเริ่มต้นศักราชใหม่ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ที่จะรวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย โดยมีกระทรวงฮัจญ์และอุมเราะห์ของซาอุดีอาระเบีย (Ministry of hajj and umrah) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการฮัจญ์ในราชอาณาจักร เพราะถือเป็นหน้าที่ของรัฐบาลซาอุดีอาระเบียโดยตรงที่ต้องดูแล

อำนวยความสะดวกแก่ผู้แสวงบุญทุกคนจากทั่วโลกให้ได้รับความสะดวกสบายในการประกอบพิธีฮัจญ์ และได้รับฮัจญ์ที่สมบูรณ์ (ฮัจญ์มับูรณ์)

กระทรวงฮัจญ์ฯ ภายใต้ระเบียบการประกอบพิธีฮัจญ์ (Vision 2030) มีการวางแผนทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยนำเอาเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการเสริมสร้างความโปร่งใส พัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงาน และเพิ่มการประสานงานให้ทั่วถึง ทั้งเรื่องการประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะห์ที่เรียกว่า การบริการฮัจญ์ (Hajj e-services) โดยที่การจัดการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-TRACK) เป็นระบบบูรณาการที่ประยุกต์ใช้ตั้งแต่การเริ่มทำสัญญาผูกพันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การขนส่ง และการบริการอาหาร จนถึงการเดินทางกลับของผู้แสวงบุญ ช่วยให้เกิดความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบติดตามการดำเนินการและขอบเขตการปฏิบัติตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายภายใต้การดูแลของกระทรวงฮัจญ์ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาผู้ประกอบการเถื่อนที่ไม่ได้ใบอนุญาตถูกต้องอย่างเป็นทางการจากกระทรวงฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบีย

สำหรับประเทศไทย นับแต่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รับโอนภารกิจส่งเสริมกิจการฮัจญ์จากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ผ่านพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ฉบับที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2559 จึงมีการจัดตั้งกองส่งเสริมองค์กรศาสนาอิสลามและกิจการฮัจญ์ขึ้นเป็นหน่วยงานภายในเพื่อรับผิดชอบในการส่งเสริมและสนับสนุนการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ตลอดจนเพื่อพัฒนาการดำเนินงานกิจการฮัจญ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีระบบและประสิทธิภาพ คณะกรรมการกิจการฮัจญ์โดยกรมการปกครองได้ปรับเปลี่ยนการบริหารกิจการฮัจญ์ให้สอดคล้องกับระเบียบการประกอบพิธีฮัจญ์ Saudi Vision 2030 โดยการนำระบบลงทะเบียนออนไลน์ตามแบบสากลที่โลกมุสลิมมาใช้ในการบริหารจัดการจำนวนผู้แสวงบุญ โดยเปิดให้ผู้ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์มีการลงทะเบียนในลักษณะ “FIRST COME FIRST SERVE” ผ่านบริการที่เรียกว่า “HAJ THAILAND” ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการป้อนข้อมูลของผู้แสวงบุญชาวไทยเพื่อส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ระบบ E-TRACK ของกระทรวงฮัจญ์ฯ ซาอุดีอาระเบีย เริ่มตั้งแต่การลงทะเบียน ข้อมูลการขอวีซ่า การจัดเข้าที่พักและการบริการอาหาร ค่าบริการและค่าพาหนะ การจัดเที่ยวบินขนส่งผู้แสวงบุญ และการชำระค่าบริการต่าง ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชนผ่านระบบออนไลน์เท่านั้น เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบที่ถูกต้องของซาอุดีอาระเบีย นอกจากนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า

“...กรมการปกครองยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการด้านต่าง ๆ

โดยกงสุลฝ่ายกิจการฮัจญ์หรือผู้แทนสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจดดาห์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมของที่พัก บริการอาหารและบริการต่าง ๆ ทั้งในเมืองมาดินะห์และเมืองมักกะห์ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเป็นไปตามกฎระเบียบของกระทรวงฮัจญ์และอุมเราะห์ ซาอุดีอาระเบีย อีกด้วย...” (Lertprasitthiphan, Interview, August 19, 2020)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย พบว่า ปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่อันเป็นปัญหาหลักที่สำคัญ 7 ประการ คือ ประการแรก คือ ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ที่ออกมาแล้ว 3 ฉบับ คือฉบับแรก พ.ศ. 2524 ฉบับที่สอง พ.ศ. 2532 และฉบับที่สาม พ.ศ. 2559 ซึ่งได้เปลี่ยนจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมมาอยู่กับกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีทั้งข้อดี ส่วนที่ถูกริพากษ์วิจารณ์ และปัญหาที่พบได้แก่

ปัญหาแรกคือ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับกิจการฮัจญ์น้อยเกินไป รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่เป็นประธานโดยตรงของบอร์ดบริหารไม่เคยเข้าประชุม ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์ที่ว่า

“...แตกต่างกับตอนที่กิจการฮัจญ์อยู่กับกระทรวงวัฒนธรรมเพราะในยุคนั้น รัฐมนตรีจะเข้าประชุมรับฟังปัญหาด้วยตัวเอง...” (Lertprasitthiphan, Interview, August 19, 2020)

ปัญหาที่สอง คือ ประธานและเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ไม่ได้เป็นมุสลิม นอกจากบุคคลดังกล่าวจะไม่เคยมีประสบการณ์จริงในการประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว ยังไม่สามารถเข้าเมืองมกกะห์กับมาดีนะห์ได้อีกด้วย ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และไม่สามารถเจรจากับบุคคลสำคัญที่ดูแลเรื่องฮัจญ์ภาคสนามของทางการซาอุดีอาระเบียได้ ปัญหาที่สาม คือ กิจการฮัจญ์ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอ เห็นได้จากการที่คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ ส่งตัวแทนขึ้นผู้น้อยเข้าร่วมประชุมแทนผู้นำระดับสูง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้ ปัญหาที่สี่ คือ ระบบการทำงานของตัวแทนจากคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ (เบี้ยชะห์) ยังขาดประสิทธิภาพ ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ ขาดความรู้เกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ขาดความเข้าใจภาษาอาหรับ และบางคนเจตนาทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง ปัญหาที่ห้า คือ ขาดการสร้างองค์ความรู้ และการจัดอบรมที่มีประสิทธิภาพ ขาดการอบรมผู้แสวงบุญอย่างจริงจัง ถึงแม้จะมีการอบรมให้เห็นอยู่บ้าง แต่ก็จัดเป็นช่วงเวลาสั้นและกระชั้นชิด ส่งผลให้คุณภาพการอบรมขาดหายไป ดังนั้นผู้แสวงบุญจึงไม่สามารถเข้าใจเป้าหมายของฮัจญ์ได้อย่างแท้จริง

สำหรับปัญหาที่หก คือปัญหาการจัดระเบียบผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ของบริษัทเอกชนที่คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ยังไม่สามารถแก้ไขได้เด็ดขาด 8 ประการ ได้แก่ 1) คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราค่าบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้แสวงบุญ และยังขาดการตรวจสอบคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการ 2) หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบปฏิบัติ แต่ไม่ได้เป็นผู้จัดบริการเอง จึงทำให้ขาดความเข้าใจ อีกทั้งยังไม่สามารถบังคับกฎระเบียบได้อย่างรัดกุม 3) ผู้แสวงบุญยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีฮัจญ์ที่ถูกต้อง ฉะนั้นผู้แสวงบุญจึงคล้อยตามการชี้นำโดยไม่คำนึงถึงหลักเหตุผล อันเป็นผลให้ต้องตกอยู่ในสภาพจำยอมต่อทุกสถานการณ์ ทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ 4) บริษัทผู้ประกอบการฮัจญ์ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจฮัจญ์ ส่งผลให้การบริหารจัดการฮัจญ์ไร้ประสิทธิภาพ 5) มีการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ประกอบการฮัจญ์ แต่ยังคงขาดคุณสมบัติในการยืนยันความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการฮัจญ์ 6) คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้ประกอบการฮัจญ์อย่างเหมาะสม ทำให้การควบคุมดูแลทำได้ไม่ทั่วถึง 7) มีบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการฮัจญ์อย่างชัดเจน แต่ขาดการนำไปใช้อย่างจริงจัง ทำให้ผู้ประกอบการไม่เกรงกลัว จึงกระทำความผิดซ้ำ ๆ ความไม่เป็นธรรมจึงตกอยู่กับผู้แสวงบุญ และ 8) ปัญหาระบบนายหน้าผ่านการทำงาน ของแซะห์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...โดยเฉพาะคนที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ไม่เคยออกนอกพื้นที่ จึงต้องทำทุกอย่างตามที่แซะห์ชี้นำ ไม่ว่าจะอะไรที่แซะห์พูด หรือกระทำถือว่าดีไปหมด ฉะนั้นจึงเกิดการเอาเปรียบผู้แสวงบุญ โดยที่ผู้แสวงบุญ ไม่กล้าพูดอะไรให้ญาติพี่น้องฟัง เพราะเกรงว่าการประกอบพิธีฮัจญ์ของตน จะไม่สมบูรณ์...” (Hujjaj, Interview, March 8, 2020)

ประการที่สอง คือ ปัญหาเกี่ยวกับระบบโควตาและการลงทะเบียน พบว่า ที่ผ่านมามีปัญหาการลงทะเบียนที่ซ้ำซ้อนเพราะมิได้ผูกกับตัวเลข 13 หลัก ทำให้ไปตัดสิทธิของคนอื่น ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ปัจจุบันสามารถลงทะเบียนผ่านผู้ประกอบการ สำนักงานทะเบียน
อำเภอแต่ละแห่ง และลงทะเบียนออนไลน์ และผูกกับตัวเลข 13 หลักที่สามารถ
ควบคุมการลงทะเบียนซ้ำได้...” (Lertprasitthiphan, Interview, August 19,
2020)

ประการที่สาม คือ ปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์โดยเครื่องบิน พบว่า 1) ผู้แสวงบุญ
ได้รับวีซ่าล่าช้า เพราะขาดการประสานงานที่ดีระหว่างผู้ประกอบการฮัจญ์ กรมการปกครอง และสถานกงสุล
ซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทย ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ในการเดินทางโดยเครื่องบินแบบเช่าเหมาลำนั้น ผู้ประกอบการมองว่า
การเดินทางแบบนี้ นอกจากจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงแล้ว ยังไม่สามารถที่จะกำหนดแผน
การเดินทางได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากตารางเวลาถูกกำหนดไว้แล้ว...ปัจจุบัน
งานจัดส่งกระเป๋าเป็นหน้าที่ของทางการซาอุดีอาระเบียที่จะจัดส่งไปถึงที่พัก
ผู้ประกอบการไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบสัมภาระ จึงเกิดการสูญหายสร้างความไม่พอใจ
แก่ผู้แสวงบุญ...” (Hajj entrepreneurs, Interview, August 20, 2020)

“...ผู้แสวงบุญได้รับการบริการที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านอาหารการกิน
และอุปกรณ์ในเรื่องภาษา จนทำให้ผู้แสวงบุญเกิดผิดใจกับผู้ประกอบการกิจการ
ฮัจญ์ได้...” (Adam, Interview, December 4, 2020)

ประการที่สี่ คือ ปัญหาเกี่ยวกับการบริการที่พัก อาหาร การเดินทางภายในซาอุดีอาระเบีย พบว่า ที่ผ่านมา
มีการจัดที่พักไม่ได้มาตรฐาน ไม่ถูกสุขลักษณะ มีการพักอาศัยอย่างแออัด บางส่วนตั้งอยู่ใกล้สถานที่ประกอบศาสนกิจ
หรือห่างจากมัสยิดอะรอม ผู้ประกอบการบางส่วนไม่ดำเนินการทำสัญญาเช่าให้ถูกต้องตามระเบียบ ในส่วนของอาหาร
พบว่าคุณภาพของอาหารไม่สมกับราคาที่ผู้แสวงบุญได้จ่ายไป ปัจจุบันปัญหาเรื่องที่พักอาศัย อาหาร รวมถึงการขนส่ง
ภายในซาอุดีอาระเบียก็ได้รับการแก้ไขไปมากจากการที่ ซาอุดีอาระเบียได้พัฒนาระบบ E-TRACK ขึ้นมาใช้ในการบริหาร
จัดการฮัจญ์ของประเทศ

ประการที่ห้า คือ ปัญหาในช่วงการประกอบพิธีฮัจญ์ พบว่า ทีมงานของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์
และผู้ประกอบการขาดการประสานงานที่ดีระหว่างกัน ผู้แสวงบุญจะเชื่อฟังเฉพาะและห้ของตนเองเท่านั้น ทำให้
การดูแลยากลำบากท่ามกลางผู้คนจำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดการพลัดหลงของผู้แสวงบุญ

ประการที่เจ็ด คือ ปัญหาการบริการด้านสาธารณสุข พบว่า กระทรวงสาธารณสุขได้จัดส่งหน่วยแพทย์
พยาบาลของไทยเพื่อดูแลสุขภาพผู้แสวงบุญอย่างใกล้ชิดจึงไม่ค่อยจะมีปัญหา ถือเป็นด้านที่ประสบความสำเร็จ
ได้รับความพึงพอใจจากผู้แสวงบุญพอสมควร แต่ปัจจุบันส่งผลกระทบต่อกิจการฮัจญ์คือการระบาดของโควิด 19
ทำให้เกิดมาตรการที่เข้มงวด จึงมีการลดจำนวน ผู้แสวงบุญเป็นจำนวนมาก ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...ผู้ที่เดินทางไปได้ต้องมีการฉีดวัคซีน และต้องอยู่ภายใต้ระบบสาธารณสุข
อย่างเข้มงวด อีกทั้งยังทำให้ค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีฮัจญ์เพิ่มสูงขึ้น
ตามไปด้วย...” (Doloh, Interview, February 24, 2020)

ประการสุดท้าย คือ ปัญหาของการเดินทางกลับไทย พบว่า ปัญหาหลักของผู้แสวงบุญคือกระเป๋ามีน้ำหนักเกิน อันเนื่องมาจากซื้อสินค้าของฝากกลับไทยในปริมาณที่เกินจากสายการบินกำหนด จึงต้องนำสัมภาระบางส่วนออก บางผู้ประกอบการต้องแบกภาระในการจ่ายค่าน้ำหนักเกิน และเรียกเงินเพิ่มจากผู้แสวงบุญในภายหลังจึงสร้างความไม่พอใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี อีกประการหนึ่งพบว่า หัวหน้าคณะทำงานของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์และเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเดินทางกลับประเทศไทยก่อน ปล่อยให้คณะทำงานที่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำคณะผู้แสวงบุญกลับประเทศไทยร่วมกับผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ แต่ในการเดินทางกลับทุกครั้งมักจะประสบกับปัญหามากมายก่อนการเดินทาง ทั้งปัญหาเอกสารสูญหาย ปัญหาการเจ็บป่วยหรือแม้แต่ปัญหาการเสียชีวิตของผู้แสวงบุญ จากการที่คณะทำงานที่เหลืออยู่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์น้อยจึงทำให้ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการสำรวจตัวแบบการจัดการกิจการฮัจญ์ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

สำหรับการศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ พบว่า การบริหารจัดการฮัจญ์ของมาเลเซียมีจุดแข็งที่การกำหนดสถานะขององค์กรด้านการบริหารจัดการฮัจญ์ที่มีความชัดเจนและเข้มแข็ง มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจการฮัจญ์อย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนประกอบพิธีฮัจญ์สำหรับผู้แสวงบุญ และการพัฒนาผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ โดยกำหนดแนวทาง มาตรการ การกำกับดูแลเกี่ยวกับผู้นำกลุ่ม (แชห์) ให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด สำหรับอินโดนีเซียเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุด รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับกิจการฮัจญ์โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ การบริหารจัดการฮัจญ์ของอินโดนีเซียมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งสามารถนำมาเป็นบทเรียนสำหรับการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทยได้ โดยเฉพาะจุดแข็งในเรื่องการจัดองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน มีระบบแบบแผน การบริหารองค์กร ที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีเอกภาพ ขณะที่ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับฮัจญ์ก็อำนวยความสะดวกต่อรัฐในการบริหารและดำเนินการได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอินโดนีเซียยังเสริมองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรด้านที่เกี่ยวข้องฮัจญ์ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด และในกรณีของการบริหารจัดการฮัจญ์ของสิงคโปร์นั้น พบว่าสิงคโปร์และไทยมีความเหมือนกันคือเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นคนส่วนน้อย ซึ่งในการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของสิงคโปร์นั้น สำนักงานกิจการอิสลามของสิงคโปร์มีเจ้าหน้าที่เพียง 4-6 คนเท่านั้นในการดูแลกิจการฮัจญ์ และมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้คัดสรร มีกงสุลฮัจญ์เป็นผู้ที่เข้าสำนักงานฮัจญ์ ณ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย รวมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อยและความสะดวกของที่พักให้แก่ผู้แสวงบุญ

อภิปรายผล

ประเทศไทยได้นำแนวทางการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของซาอุดีอาระเบียแบบใหม่เรียกว่า การบริการฮัจญ์ หรือเรียกว่า HAJJ E-SERVICES โดยที่การจัดการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ E-TRACK เป็นระบบบูรณาการที่ประยุกต์ใช้ตั้งแต่การเริ่มทำสัญญาผูกพันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การขนส่ง และการบริการอาหาร จนถึงการเดินทางกลับของผู้แสวงบุญมาใช้ในประเทศ โดยเปิดให้ผู้ประสงค์จะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์มีการลงทะเบียนในลักษณะ “FIRST COME FIRST SERVE” ผ่านบริการที่เรียกว่า “HAJ THAILAND” ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นการป้อนข้อมูลของผู้แสวงบุญชาวไทยเพื่อส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ระบบ E-TRACK ของกระทรวงฮัจญ์ฯ ซาอุดีอาระเบีย เริ่มตั้งแต่ การลงทะเบียน ข้อมูลการขอวีซ่า การจัดเช่าที่พักและการบริการอาหาร ค่าบริการและค่าพาหนะ การจัดเที่ยวบินขนส่งผู้แสวงบุญ และการชำระค่าบริการต่าง ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชนผ่านระบบออนไลน์เท่านั้นเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบที่ถูกต้องของซาอุดีอาระเบียด้วยเช่นกัน โดยมีความคล้ายคลึงกับ Alsubhy et al. (2020, p. 1) ที่ได้เสนอรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการ

เพื่อแก้ปัญหาการสูญหายหรือสูญเสียของส่วนตัวในเหตุการณ์แออัดของผู้คนที่เดินทางไปร่วมแสงบุญประจำปีของฮัจญ์ ด้วยระบบเว็บและแอปพลิเคชันมือถือที่ใช้แผนที่และบริการระบุตำแหน่ง นอกเหนือจากการใช้เครื่องมือ IoT อัจฉริยะ โดยเฉพาะแท็ก RFID และตัวอ่านสำหรับการตรวจสอบและติดตาม ระบบจะช่วยให้บุคคลค้นหาและเรียกสิ่งของที่หายไปจากศูนย์บริการได้อย่างง่ายดายหรือนำทางไปยังศูนย์ที่ใกล้ที่สุดเพื่อรายงานและอ้างสิทธิ์สิ่งของที่พบ รูปแบบที่เสนอจะเพิ่มบริการใหม่ที่จะจัดเตรียมโดยฝ่ายจัดการเหตุการณ์เพื่อช่วยผู้แสวงบุญสามารถปรับให้เข้ากับงานที่มีผู้คนพลุกพล่าน และในงานวิจัยของ Wu and Mursid (2019, p. 475) ค้นพบว่าการรับรู้ถึงคุณค่า ความพึงพอใจ และความภักดีในอุตสาหกรรมศาสนาอื่น ๆ เช่น โรงแรมอิสลาม สายการบิน และอื่น ๆ ด้วยรูปแบบที่เป็นนวัตกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ความสัมพันธ์กับนักเดินทางที่นำต้นตอมากขึ้นในระยะยาวได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของประเทศไทย ภายใต้กรมการปกครองของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายพระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์มีออกมาแล้ว 3 ฉบับ (พ.ศ. 2524 พ.ศ. 2532 และ พ.ศ. 2559) ซึ่งได้เปลี่ยนจากกรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมมาอยู่กับกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีทั้งข้อดีและส่วนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ โดยปัญหาที่พบประการแรกคือ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์แห่งประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับกิจการฮัจญ์น้อยเกินไป ประการที่สอง ประธานและเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ไม่ได้เป็นมุสลิม ไม่เคยมีประสบการณ์จริงในการประกอบพิธีฮัจญ์ ไม่สามารถเข้าเมืองมักกะห์กับมาตินะห์ได้ จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และไม่สามารถเจรจากับบุคคลสำคัญที่ดูแลเรื่องฮัจญ์ภาคสนามของทางการซาอุดีอาระเบียได้ ประการที่สาม กิจการฮัจญ์ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอ การส่งตัวแทนชั้นผู้น้อยเข้าร่วมประชุมแทนผู้นำระดับสูง ทำให้ไม่สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้ ประการที่สี่ ระบบการทำงานของตัวแทนจากคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ (เบียชะห์) ยังขาดประสิทธิภาพ ตัวแทนที่ได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานขาดความรู้เกี่ยวกับการประกอบพิธีฮัจญ์ ขาดความเข้าใจภาษาอาหรับ และบางคนเจตนาทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง สอดคล้องกับอัยซี สายฟ้า (Saifa, 2012, p. 27) พบว่าด้านโครงสร้างขององค์กรที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดเป้าหมายและความชัดเจนในการกิจ และกฎหมายที่ไม่ครอบคลุมและขาดการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่ห้า ขาดการสร้างองค์ความรู้และการจัดอบรมที่มีประสิทธิภาพ ขาดการอบรมผู้แสวงบุญอย่างจริงจัง ส่งผลให้คุณภาพการอบรมขาดหายไป และประการที่หก ปัญหาการจัดระเบียบผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ของบริษัทเอกชนที่คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ยังไม่สามารถแก้ไขได้เด็ดขาด ได้แก่ 1) คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราค่าบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้แสวงบุญ ขาดการตรวจสอบคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการ 2) หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบปฏิบัติ แต่มิได้เป็นผู้จัดบริการเอง 3) ผู้แสวงบุญยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพิธีฮัจญ์ที่ถูกต้อง ฉะนั้นผู้แสวงบุญจึงคล้อยตามการชี้แนะโดยไม่คำนึงถึงหลักเหตุผล 4) บริษัทผู้ประกอบการฮัจญ์ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจฮัจญ์ ส่งผลให้การบริหารจัดการฮัจญ์ไร้ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอับบาส พาลิเขตต์ และคณะ (Palikhet et al., 2018, p. 118) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจของฮัจญ์อย่างถ่องแท้ ปัญหาการหลอกลวง ปัญหาความเชื่อมั่นในตัวของผู้แสวงมากกว่าชื่อเสียงและประวัติของผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ 5) มีการกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกผู้ประกอบการฮัจญ์ แต่ยังคงขาดคุณสมบัติในการยืนยันความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบการฮัจญ์ 6) คณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์ ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้ประกอบการฮัจญ์อย่างเหมาะสม ทำให้การควบคุมดูแลทำได้ไม่ทั่วถึง 7) มีบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการฮัจญ์อย่างชัดเจน แต่ขาดการนำไปใช้อย่างจริงจัง และ 8) ปัญหาระบบนายหน้าผ่านการทำงานของแชะห์

ปัญหาเกี่ยวกับระบบโควตาและการลงทะเบียนที่ซ้ำซ้อนเพราะมิได้ผูกกับตัวเลข 13 หลัก ทำให้ไปตัดสิทธิ์ของคนอื่น ดังที่มานิช พรหมปัญญา (Prompanyo, 2017, p. 1464) ได้ระบุว่าควรส่งผู้แทนทางการไทยและผู้ทรงคุณวุฒิเดินทางไปร่วมเจรจากับทางซาอุดีอาระเบียให้ทราบถึงจำนวนโควตาที่แน่นอนและชัดเจนในแต่ละปีให้แน่ชัด ก่อนถึงช่วงให้ลงทะเบียนในระบบออนไลน์ การประกาศรายชื่อผู้แสวงบุญล่าช้า ความไม่พร้อม หรือการยกเลิกสิทธิ์กะทันหันของผู้ได้รับสิทธิ์ การเลื่อนชื่อผู้แสวงบุญที่มีความพร้อมในบัญชีสำรองใช้เวลานานหลายเดือนเกินไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของคณะวิจัย ปัญหาต่อมาเกี่ยวกับการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์โดยเครื่องบิน คือผู้แสวงบุญได้รับวีซ่าล่าช้า และการเดินทางโดยเครื่องบินแบบเช่าเหมาลำนั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูง และตารางเวลาถูกกำหนดไว้แล้ว สอดคล้องกับรายงานของคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาการเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ของชาวมุสลิมในประเทศ (Samaun et al., 2007, p. 33) ที่ระบุว่าราคาตั๋วแบบเช่าเหมาลำแพงกว่าสายการบินแบบประจำเส้นทาง และมักปรับราคาสูงขึ้นทุกปี ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากเที่ยวบินเปล่าที่ไม่สามารถหารายได้อื่นมาชดเชย และยังทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถกำหนดแผนการในช่วงเวลาที่อาจจะอาศัยอยู่ ณ ประเทศซาอุดีอาระเบียได้ด้วยตนเอง เนื่องจากตารางเวลาการเดินทางแบบเช่าเหมาลำจะถูกกำหนดโดยสายการบินตามความเหมาะสม ไม่เหมือนกับการเดินทางโดยจองสายการบินเองที่ผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์สามารถเลือกเวลาเดินทางและกำหนดแผนการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ในส่วนของปัญหาเรื่องที่พักอาศัย อาหาร รวมถึงการขนส่งภายในซาอุดีอาระเบีย ปัจจุบันได้รับการแก้ไขโดยการพัฒนาระบบ E-TRACK ขึ้นมาใช้ในการบริหารจัดการฮัจญ์ของประเทศ

ปัญหาในช่วงการประกอบพิธีฮัจญ์เกี่ยวข้องกับการขาดการประสานงานที่ตรงกัน ผู้แสวงบุญจะเชื่อฟังเฉพาะצהห์ของตนเองเท่านั้น ทำให้การดูแลยากลำบากท่ามกลางผู้คนจำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดการพลัดหลงของผู้แสวงบุญ สำหรับปัญหาการบริการด้านสาธารณสุขไม่ค่อยจะมีปัญหา ถือเป็นด้านที่ประสบความสำเร็จ ได้รับความพึงพอใจจากผู้แสวงบุญพอสมควร ดังนั้นทางซาอุดีอาระเบียได้เริ่มประกอบพิธีฮัจญ์ในรูปแบบวิถีชีวิตปกติใหม่ (New normal) โดยการจำกัดจำนวนกลุ่มผู้แสวงบุญ และมีมาตรการในการควบคุมโรคต่าง ๆ ออกมา อันเป็นเรื่องใหม่ที่ไทยต้องติดตามข้อมูลข่าวสารและปรับระบบการจัดการให้สอดคล้องกับมาตรการควบคุมโรคของซาอุดีอาระเบีย (Jokhdar et al., 2020, online) และปัญหาหลักของผู้แสวงบุญที่เดินทางกลับไทย คือเรื่องของกระเป๋ามีน้ำหนักเกิน ผู้ประกอบการต้องแบกภาระในการจ่ายค่าน้ำหนักเกิน และเรียกเงินเพิ่มจึงสร้างความไม่พอใจต่อผู้แสวงบุญในภายหลัง ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี อีกประการหนึ่งคือ หัวหน้าคณะทำงานของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการฮัจญ์และเจ้าหน้าที่อาqus จะเดินทางกลับประเทศไทยก่อน ปลอมให้คณะทำงานที่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำคณะผู้แสวงบุญกลับประเทศไทยร่วมกับผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ กอปรกับปัญหาเอกสารสูญหาย การเจ็บป่วยหรือการเสียชีวิตของผู้แสวงบุญ จากการที่คณะทำงานที่เหลืออยู่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์น้อยจึงทำให้ไม่สามารถจัดการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิราพร เปียสินธุ (Piasindhu, 2020, p. 93) เรื่องการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการฮัจญ์ในประเทศไทย ที่ระบุว่า การให้บริการของผู้นำกลุ่มไม่ทั่วถึงกรณีบริษัทใหญ่มีผู้เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์จำนวนมาก ไม่ได้มีการดูแลที่ดีเมื่อยามป่วยไม่สบาย และผู้นำกลุ่มไม่สามารถสื่อสารกับแพทย์หรือเภสัชในรายละเอียดของโรคได้

การให้ความสำคัญกับกิจการฮัจญ์โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะจุดแข็งในเรื่องการจัดองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน มีระบบแบบแผน การบริหารองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ อันทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีเอกภาพ ขณะที่ระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับฮัจญ์ก็อำนวยความสะดวกต่อรัฐในการบริหารและดำเนินการได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งอินโดนีเซียยังเสริมองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรด้านที่เกี่ยวกับฮัจญ์ให้มีประสิทธิภาพ

และเกิดประสิทธิผลสูงสุด เป็นไปในทิศทางเดียวกับอัญชลี สายฟ้า (Saifa, 2012, p. 14) ที่ระบุว่ากฎหมายอินโดนีเซีย กำหนดให้การจัดการฮัจญ์เป็นภาระของชาติ และกำหนดนโยบายการบริหารจัดการภารกิจฮัจญ์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้แสวงบุญ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ดำเนินการโปร่งใส เชื่อถือได้ และดำเนินการอย่างมืออาชีพ ในส่วนของมาเลเซียมีจุดแข็งที่การกำหนดสถานะขององค์กร ด้านการบริหารจัดการฮัจญ์ที่มีความชัดเจนและเข้มแข็ง มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจการฮัจญ์อย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนประกอบพิธีฮัจญ์ สำหรับผู้แสวงบุญ และการพัฒนาผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ โดยกำหนดแนวทาง มาตรการ การกำกับดูแลเกี่ยวกับ ผู้นำกลุ่ม (แชห์) ให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับอับบาส พาลิเซตต์ และคณะ (Palikhet, et al., 2018, pp. 119-128) และกรณีของสิงคโปร์นั้น มีความเหมือนกันกับไทยคือเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นคนส่วนน้อย ในการบริหารจัดการกิจการฮัจญ์ของสิงคโปร์นั้น สำนักงานกิจการอิสลามของสิงคโปร์มีเจ้าหน้าที่เพียง 4-6 คน เท่านั้นในการดูแลกิจการฮัจญ์ และมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้คิดสรร มิงกสุลฮัจญ์เป็นผู้ที่เข้าสำนักงานฮัจญ์ ณ ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย รวมทั้งตรวจสอบความเรียบร้อยและความสะดวกของที่พักให้แก่ผู้แสวงบุญ อย่างไรก็ดี กรณีสิงคโปร์นั้นรัฐมนตรีด้านกิจการมุสลิมคอยกำกับดูแลสำนักงานกิจการอิสลาม และที่สำคัญคือทำหน้าที่ ควบคุมมาตรฐานของผู้ประกอบการฮัจญ์เอกชน (Saleh, 2018, pp. 184-188) ด้วยเหตุดังกล่าว รูปแบบที่ปรากฏ ในกรณีสิงคโปร์จึงอาจนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้

ข้อเสนอแนะ

คณะวิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินงานกิจการฮัจญ์ของไทยมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการเดินทางของชาวมุสลิมเพื่อไปประกอบพิธีฮัจญ์ เนื่องจากภารกิจนี้มีความสำคัญทางศาสนาต่อชาวมุสลิม และเป็นเสมือนภาพลักษณ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึง ประสิทธิภาพในการบริหารงานของไทยในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศ
2. ควรมีการจัดองค์กรที่มีโครงสร้างชัดเจน มีระบบแบบแผน และมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้มงวดการจัดระเบียบผู้ประกอบการกิจการฮัจญ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากผู้แสวงบุญ
4. คณะผู้แทนฮัจญ์ควรได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาจัดตั้งองค์กรอิสระที่ไม่มีส่วนได้เสียในกิจการฮัจญ์เข้ามาทำหน้าที่ ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลทุกขั้นตอนของการประกอบกิจการฮัจญ์
6. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับผู้แสวงบุญอย่างเป็นกิจลักษณะเช่นเดียวกับ ในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย
7. คณะผู้แทนฮัจญ์ (เปียะชะ) ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกและดูแลผู้แสวงบุญในช่วง เทศกาลฮัจญ์เป็นประจำทุกปี ควรได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ในประเทศไทยเพียงหน่วยงานเดียว
8. ควรมีการติดตามพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในด้านการบริหารจัดการฮัจญ์ ของซาอุดีอาระเบียอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการติดตามการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากนโยบาย Saudi Vision 2030 ของซาอุดีอาระเบีย ตลอดจนการติดตามการปรับเปลี่ยนมาตรการด้านสาธารณสุขของซาอุดีอาระเบีย เกี่ยวกับการบริหารจัดการฮัจญ์ในช่วงการระบาดของโควิด-19

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางมุสลิมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Adam, I., Mr. (2020, 4 December). The Central Islamic Committee of Thailand and former President of the Southern Association of Hajj Entrepreneurs. *Interview*.
- Alsubhy, A. M., Sen, A. A. A., Alahmadi, B. A., Bahboub, N. M., & Sen, H. A. A. (2020). A Model for Tracking People and Property in Cowds. In *Proceedings of the 14th INDIACom; INDIACom-2020; IEEE Conference ID: 49435 2020 7th International Conference on "Computing for Sustainable Global Development", 12th - 14th March, 2020* (pp. 1-6). Bharati Vidyapeeth's Institute of Computer Applications and Management (BVICAM), New Delhi, INDIA.
- Arab News. (2019). *Around 2.5 million pilgrims take part in Hajj this year*. Retrieved January 25, 2021, from <https://www.arabnews.com/node/1538466/saudi-arabia>
- Aree, S. (2012). Hajj: Activities that the Government Must Pay Attention. *Kom Chad Luek newspaper*, May 4, 2012, p. 5. (In Thai)
- Colaizzi, P. F. (1978). Psychological research as the phenomenologist views it. In K. Valle & M. King (Eds.). *Phenomenological alternatives for psychology* (pp. 48-71). New York : Oxford University Press.
- Doloh, K., Doctor. (2020, 24 February). President of the Crescent Medical and Public Health Association. *Interview*.
- Hajj entrepreneurs. (2020, 20 August). *Interview*.
- Hujjaj. (2020, 8 March). Pilgrim. *Interview*.
- Jokhdar, H., Khan, A., Asiri, S., Motair, W., Assiri, A., & Alabdulaali, M. (2020). COVID-19 Mitigation plans During Hajj 2020: A Success Story of Zero Cases. *Health Security*. Retrieved March 15, 2021, from DOI: <http://doi.org/10.1089/hs.2020.0144>
- Lertprasitthiphan, S., Mr. (2020, 19 August). Director of Division Of Islamic Organization and Hajj Affairs Promotion. *Interview*.
- Palikhet. A., Yamiruding, K., Hengyama, M., Mama, M., & Nadaraning H. (2018). *Operation of Hajj between Thailand and Malaysia*. Yala : Yala Rajabhat University. (In Thai)
- Piasindhu, J.(2020). *Improvement in Hajj Manangement in Thailand*. Bangkok : Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (In Thai)
- Prompanyo, M. (2016). *Strategic Management of Tour Operators for Hajj Pilgrimage in Thailand*. Thesis, Doctor of Philosophy in Management Program, Graduate School, Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)

- Prompanyo, M. (2017). Strategic Management of Tour Operators for Hajj Pilgrimage in Thailand. In *Academic conferences and research papers presented at conferences National and International Academics "Panchawee Sawat, Thammasat Lampang Leading People's Development to International" at Thammasat University Lampang Campus, 4 November 2017* (pp. 1-14). Lampang : Thammasat University Lampang Campus. (In Thai)
- Prompanyo, M.(2017). Tourism Management for Hajj Ceremony in Thailand. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 9(1), 78-93. (In Thai)
- Saifa, A. (2012). *Solving Hajj Problems of Thai Government Agencies: A Case Study of Hajj Problems and the Role of the Ministry of Foreign Affairs*. Bangkok : Ministry of Foreign Affairs. (In Thai)
- Saleh, A. R. (2018). Haj Aspirations: A 'Hybrid' of Public and Private Models for Singapore. In Saat, N. (Ed.) *Fulfilling the trust : 50 years of shaping Muslim religious life in Singapore* (pp. 179-198). Islamic Religious Council of Singapore : World Scientific Publishing.
- Samaun, W., Pitsuwan, S., Thongprasom, A., Charoengchang, S., Mekarak, M., & Sananan, P. (2007). *Problems of Muslim Hajj Travel: Report of the Extraordinary Commission to Study the Problem of Muslim Hajj Travel in the Country*. Bangkok : National Legislative Assembly. (In Thai)
- VOI. (2019). *Indonesia Gets Priority To Increase Hajj Quota*. Retrieved December 2, 2020, from <https://voi.id/en/news/1117/indonesia-gets-priority-to-increase-hajj-quota>
- Wu, C. H-J., & Mursid, A. (2019). Loyalty motivations for religious tourism: Indonesian Muslim travelers umrah participating in umrah pilgrimage to Mecca, Saudi Arabia. *Tourism Review*, 75(2), 466-478. DOI 10.1108/TR-11-2018-0155

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน
THE PROJECT OF NEW WAY COMMUNITY ADAPTATION DURING
COVID-19 EPIDEMIC SITUATION, NAN PROVINCE

ปองขวัญ สว่างทุกซ์^{1*}, เจนนกนต ภาควณิ², พิกพ มณีจันนง³, อธิธิโชตน โขติคุณพันธ์⁴

Pongkwan Srangtook^{1*}, Jenapon Pakpoom², Pipop Maneejamnong³, Aittichod Chodkunpan⁴

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor Dr., Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

^{2,3}อาจารย์ ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

^{2,3}Lecturer, Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

⁴อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จังหวัดน่าน 55110 ประเทศไทย

⁴Lecturer Dr., Nan College, Uttaradit Rajabhat University, Nan Province, 55110, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}jing-jingjo@hotmail.com (Authors) : ²jing-jingjo@hotmail.com, ³pipopmanee@uru.ac.th, ⁴aittichod.cho@uru.ac.th

รับบทความ : 25 ตุลาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 2 กุมภาพันธ์ 2565 / ตอรับบทความ : 19 เมษายน 2565

Received : 25 October 2021 / Revised : 2 February 2022 / Accepted : 19 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.48

ABSTRACT

Project of new way community adaptation during COVID-19 epidemic situation, nan province aims to 1) study lifestyle, adjustment, anxiety, and acknowledgement of people during COVID-19, 2) study the development of learning in the adaptation New Way community 3) recommend the measures between Rajabhat University and related agencies in the area. This quantitative study was collected for 400 households, by multistage sampling and questionnaires with a confidence value of 0.96 was used. The statistics used to analyze were percentage, frequency. The 20 key informants were administrators and community leaders by convenient random sampling and a structured interview was conducted. The results of IOC were greater than 0.5, the content of the interviews was analyzed, then the results were summarized and discussed. The results found that 1) most people had regular self-protection and quite confident in government measures. COVID-19 affects people's lifestyle who were at the working age, 2) Nan province has a systems and mechanisms to prevent and monitor COVID-19 by establishing an administrative and surveillance center, and 3) suggestions for Rajabhat University and related agencies in the area were the personnel use, including the alumni network, who have knowledge about the covid epidemic was needed. Moreover, an MOU to conduct research on COVID-19 with more agencies in the area should be supported. Finally, most people were able to adapt to a new way, change their behavior, and learn to live the situation of the COVID-19.

Keywords : Lifestyle, Adaptation ,COVID-19, Anxiety, Learning

บทคัดย่อ

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน 2) ศึกษาผลพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ และ 3) จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ คือ เก็บข้อมูล 400 ครัวเรือน โดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน คือ ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน โดยการสุ่มอย่างสะดวก และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความมากกว่า 0.5 และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์แล้วมาสรุปผล และอภิปรายผล ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และค่อนข้างเชื่อมั่น ต่อมาตรการของภาครัฐ โรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะกลุ่มคนในวัยทำงาน 2) จังหวัดน่าน ได้มีระบบและกลไกในการป้องกันและติดตามการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดตั้ง ศูนย์บริหารและเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และคนในชุมชน ได้มีการหารือและตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชนส่งผลให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน 3) ข้อเสนอแนะ แนวทางการวางแผนมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พบว่า ควรใช้บุคลากร รวมถึงเครือข่ายศิษย์เก่า ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดโควิด และควรทำ MOU ในการทำวิจัยเกี่ยวกับโรคโควิด กับหน่วยงานในพื้นที่ให้มากขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเรียนรู้ที่จะอยู่กับสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ได้ในระยะยาว

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้ชีวิต, การปรับตัว, โควิด-19, ความวิตกกังวล, การเรียนรู้

บทนำ

ในปัจจุบันโลกของเรากำลังเผชิญกับปัญหาไวรัสโคโรนา ซึ่งเป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี 1960 แต่ยังไม่ทราบ แหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื้อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ (Golden Jubilee Medical Center, 2020, online) ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนสายพันธุ์ ที่กำลังแพร่ระบาดหนักทั่วโลกตอนนี้เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือ สายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัส โคโรนาสายพันธุ์ใหม่” และในภายหลังถูกตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า “โควิด-19” (COVID-19) ซึ่งมีการระบาดตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยรายงานครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน เชื้อไวรัสโควิด 19 สามารถ แพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทางไอ จาม สัมผัสโดยตรงกับสารคัดหลั่ง ผู้ติดเชื้อมีอาการหลายแบบตั้งแต่ติดเชื้อ ไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยคล้ายเป็นไข้หวัดธรรมดา อาการปานกลางเป็นปอดอักเสบ และอาการรุนแรงมาก โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public health emergency of international concern) ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และต่อมาได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) หลังมีการลุกลามไปยังหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก (World Health Organization, 2019,online) จากสถานการณ์โรคระบาดจากเชื้อไวรัสสายพันธุ์โคโรนา 2019 หรือโรค COVID-19 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ที่ยังไม่รู้ว่าจะมีจุดสิ้นสุดของการระบาดเมื่อใดนั้น ได้ทำให้เกิด ปัญหาทั้งด้านสุขภาพและด้านเศรษฐกิจแผ่ขยายไปทั่วโลก ในช่วงแรกประเทศไทยสามารถควบคุมการกระจายของเชื้อได้ เป็นลำดับต้น ๆ ของโลก ตามมาตรการของรัฐ แต่ก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ ทั้งในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขอนามัยด้านการศึกษา และด้านสารสนเทศ และส่งผลกระทบเกิดการปิดตัวของบริษัทต่าง ๆ ที่ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติ เกิดปัญหาการว่างงาน แรงงานกลับภูมิลำเนา รวมถึงการขาดรายได้ จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน เป็นโครงการย่อยภายใต้โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง มีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่

ในพื้นที่จังหวัดน่าน สำนวณความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อพัฒนาระบบการสร้างความรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดน่าน ขณะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ และยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อเกิดสถานการณ์ที่ต้องพึ่งภาควิชาการเข้ามาช่วยจัดการให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุดและเป็นที่พึงของชุมชนยามวิกฤตินั้น ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง 38 มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงมิถุนายน 2563 เพื่อสำนวนความคิดเห็นของประชาชน นักศึกษา ผู้ประกอบการต่อผลกระทบและมาตรการรองรับจากภาครัฐในการบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์ Covid-19

ในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มียุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในการดูแลพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จึงมีแนวคิดในการจัดโครงการสำนวนการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด 19 ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอีก 37 แห่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงการสำนวนการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดน่าน ตามเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดการติดตามการใช้ชีวิตของชุมชนหลังการสำรวจโพลที่ผ่านมา และการส่งเสริม พัฒนาระบบการสร้างความรู้ในการปรับตัวของชุมชน และแนวทางมาตรการที่สามารถลดผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 ได้ ส่งผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาระบบการสร้างความรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

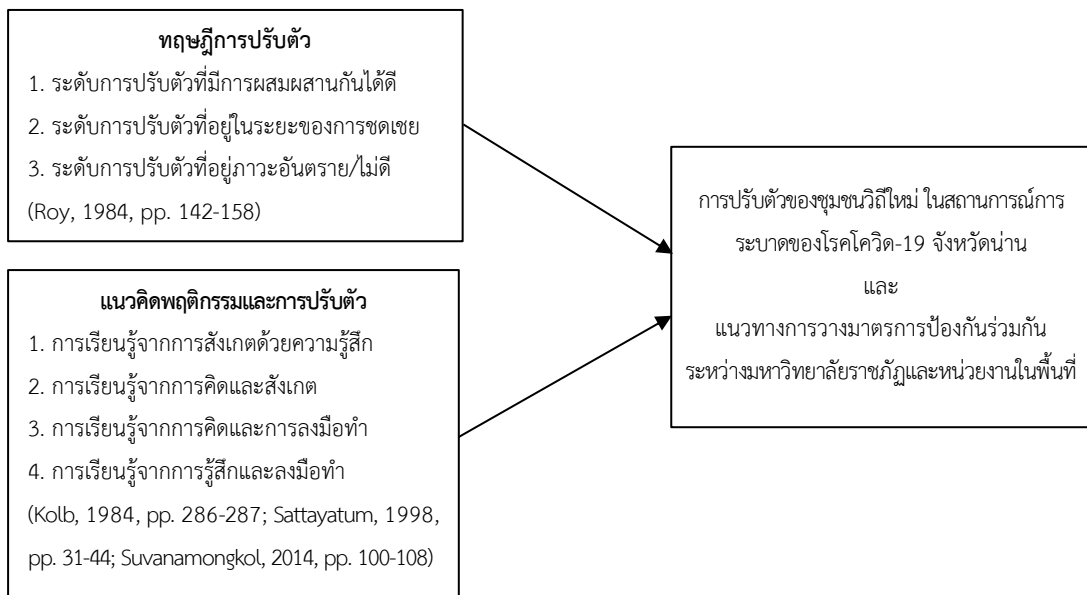
ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ทราบการปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
2. ได้ทราบผลการพัฒนาระบบการสร้างความรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน
3. ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาและแนวทางปฏิบัติองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2019, online) วิธีป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก (Golden Jubilee Medical Center, 2020, online) ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy, 1984, pp. 142-158) ได้แบ่งระดับการปรับตัวคือ 1) ระดับการปรับตัวที่มีการผสมผสานกันได้ดี 2) ระดับการปรับตัวที่อยู่ในระยะของการชดเชย 3) ระดับการปรับตัวที่อยู่ในภาวะอันตราย/ไม่ดี แนวคิดพฤติกรรมและการปรับตัวอันเกิดจากความวิตกกังวลมนุษย์ (Sattayatum, 1998,

pp. 31-44) มีวิธีการที่ใช้เป็นทางออกเพื่อทดแทนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรง กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Kolb, 1984, pp. 286-287) ได้แบ่งลักษณะการเรียนรู้เป็น 4 แบบ คือ 1) การเรียนรู้จากการสังเกตด้วยความรู้สึก 2) การเรียนรู้จากการคิดและสังเกต 3) การเรียนรู้จากการคิดและการลงมือทำ 4) การเรียนรู้จากการรู้สึกและลงมือทำ และแนวคิด มหาวิทยาลัยราชภัฏ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Suvanamongkol, 2014, pp. 100-108) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (A mix method) โดยการศึกษาทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ HE-138-2563 วันที่รับรอง 29 เดือน ตุลาคม 2563 มีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากร

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) นำมาใช้ศึกษาในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนที่อายุ 20 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน จำนวน 168,476 คน (Nan Provincial Statistical Office, 2020, online) และได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และทำการกำหนดสัดส่วนโดยเทียบบัญชีรายชื่อของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละชุมชนจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละชุมชนโดยการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างหลายระดับที่ทำเป็นขั้น ๆ หลายขั้นด้วยกัน โดยกำหนดให้แต่ละอำเภอเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง แล้วทำการสุ่มตัวอย่างขั้นที่สองเป็นระดับตำบล และขั้นที่สามเป็นระดับหมู่บ้าน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของจังหวัด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) นำมาใช้ศึกษาในวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ในระดับจังหวัด ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชยจังหวัด หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป สาธารณสุขจังหวัด ผู้อำนวยการกลุ่มงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นจังหวัด จำนวน 5 คน และผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย มาตรการไปใช้หรือไปประชาสัมพันธ์ ทั้งในระดับชุมชน อำเภอละ 1 คน จำนวน 15 อำเภอ รวม 20 คน โดยการสุ่มตามความสะดวก (Convenience sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่คำนึงความสะดวกในการเก็บข้อมูล เช่น กลุ่มตัวอย่างอยู่ใกล้ เดินทางสะดวก โดยความสมัครใจของผู้บริหารและผู้นำชุมชนของแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) มีจำนวน 1 ฉบับ โดยมีข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำผลการพิจารณาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence) ที่เรียกว่า IOC ตามแนวคิดวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) โดยพิจารณาค่า IOC เป็นรายข้อมากกว่า 0.50 พบว่า ได้ค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ และได้รูปแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach alpha coefficient) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) จำนวน 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน และตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทาง การวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งในการตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ได้ทำการให้ผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct validity) นำผลการพิจารณาคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละข้อมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามแนวคิดวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) โดยพิจารณาค่า IOC เป็นรายข้อมากกว่า 0.50 พบว่า ได้ค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงที่ว่าการอำเภอ 15 แห่ง ในจังหวัดน่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ครั้วเรือนที่กำหนดจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยการสนทนาตามประเด็นคำถามและใช้เทคนิคการกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยใช้การจัดบันทึกเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อนำมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ภาพ 2 ตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2564 ณ อำเภอเมือง อำเภอเวียงสา และกิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัวความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis method) นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ จำแนกออกเป็นการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน และข้อเสนอแนะแนวทาง การวางมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จากนั้นสรุปประเด็นให้เป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ และใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation) (Chantavanich, 2011 p.34) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลความเหมือนกัน/แตกต่างกันที่มาจากแหล่งข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน แสดงผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตาราง 1 พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

ประเด็น	จำนวน ครัวเรือน	ร้อยละ
ด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
1. การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน		
1. ประชาชนดำเนินการป้องกันตามมาตรการสาธารณสุขอย่างสม่ำเสมอ	292	70.02
2. ประชาชนเชื่อมั่นต่อมาตรการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของภาครัฐ	233	55.90
3. ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการเปิดการท่องเที่ยวภายในประเทศ	209	50.11
4. ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการเปิดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาท่องเที่ยวในประเทศไทย	211	50.59
5. ผู้เรียนต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	273	65.50
6. ผู้เรียนมีความประสงค์ใช้โปรแกรม Zoom เป็นโปรแกรมสื่อสารหลัก	208	50.35
7. ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีการแจ้งเตือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ	168	40.29
8. ศาสนสถานมีจุดบริการสำหรับล้างมือหรือเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ	212	50.84
9. ประชาชนต้องการฉีดวัคซีนป้องกันโควิด-19	367	81.90
10. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนในเป็นอันดับแรก	385	96.25
11. สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal)	295	73.75
ด้านความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019		
2. การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน		
1. เกิดความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในวัยทำงานมาก	278	69.50
2. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านเศรษฐกิจ	210	52.50
3. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านด้านสุขภาพ	100	25.00
4. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบด้านการศึกษา	90	22.50
5. ประชาชนมีวิธีผ่อนคลายโดยการฟังเพลงและดูหนัง	170	40.77
6. ประชาชนเลือกวิธีการออกกำลังกาย หรือการสังสรรค์กับเพื่อน	126	30.22
7. ประชาชนจะใช้วิธีการปรึกษาปัญหา กับสมาชิกในครัวเรือน	294	70.51

ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน ในตาราง 1 ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว และการเรียนรู้ของประชาชน พบว่า ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70.02 มีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และร้อยละ 55.90 ยังค่อนข้างเชื่อมั่นภาครัฐ ต่อมาตรการในการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาด ขณะเดียวกัน ร้อยละ 50.11 เห็นว่ายังไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย และร้อยละ 50.59 ไม่เห็นด้วยที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 65.50 ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนออนไลน์เป็นหลัก โดยร้อยละ 50.35 ใช้โปรแกรม Zoom ผู้ประกอบการต่าง ๆ ร้อยละ 40.29 มีการแจ้งเตือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ และวัด/ศาลเจ้า/ศาสนสถาน ร้อยละ 50.84 มีจุดล้างมือหรือวางเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ ๆ ทั้งนี้ประชาชนของจังหวัดน่านร้อยละ 81.90 ต้องการฉีดวัคซีนป้องกัน

โรคโควิด-19 อย่างแน่นอน และคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนเป็นอันดับแรก ร้อยละ 96.25 ส่วนประชาชนจังหวัดน่านมีการสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) ร้อยละ 73.75 และด้านความวิตกกังวลและการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่า ได้ส่งผลกระทบและเกิดความวิตกกังวลในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มคนในวัยทำงานมากที่สุดร้อยละ 69.50 มีผลกระทบในเชิงลบ 3 อันดับแรก คือ ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 52.50 ด้านสุขภาพ ร้อยละ 25.00 และด้านการศึกษา ร้อยละ 22.50 ส่วนวิธีการผ่อนคลายความวิตกกังวล และการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 70.51 จะใช้วิธีการปรึกษาสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 40.77 จะใช้การฟังเพลงและดูหนัง และร้อยละ 30.22 จะใช้วิธีการออกกำลังกายหรือการสังสรรค์กับเพื่อน

ผลการพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่า การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในรอบแรก จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถป้องกันและจัดการได้อย่างดี โดยไม่พบผู้ที่ติดเชื้อเกิดขึ้น โดยระดับนโยบายมีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ และคณะทำงานขับเคลื่อน การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ขึ้น ซึ่งมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ส่งผลให้เกิดการบูรณาการ ทำงานร่วมกัน และผู้ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดน่านผ่านเส้นทางหลักจะต้องผ่านการตรวจคัดกรองโรค วัดอุณหภูมิร่างกาย ที่ด่านตรวจหรือจุดสกัดดูแลการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่ที่กำหนดไว้ ข้อมูล ณ จุดตรวจจะถูกเชื่อมโยงและส่งต่อมายังสาธารณสุขจังหวัด และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ทุกแห่งรวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ประจำโซนพื้นที่โดยทันทีเพื่อให้การป้องกัน ติดตามเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านของชุมชน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติร่วมกันที่ช่วยลดความเสี่ยงของการแพร่เชื้อ โดยตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชนให้ญาติพี่น้องของครอบครัวใดที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงตามประกาศจังหวัดต้องกักตัวและปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด หรือกรณีการเข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน หากมีคนรวมตัวกันจำนวนมาก ๆ ทุกคนจะต้องสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และมีการจัดเจ้าหน้าที่ อสม. ไปทำการตรวจคัดกรองอุณหภูมิร่างกายของผู้ร่วมงานทุกคนก่อนเข้าร่วมงาน

ภาพ 3 ตัวอย่างการตรวจคัดกรองโรคที่ด่านตรวจหรือจุดสกัดดูแลการเดินทางเข้า-ออกพื้นที่จังหวัดน่าน
ที่มา : 77kaoded, 2020, online.

ผลการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ มีดังนี้

1. ควรสร้างข้อมูลบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดหรือผู้มีความรู้ในเรื่องของสารสนเทศ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าของสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในการดำเนินการต่อสู้กับโรคระบาดในพื้นที่

3. มหาวิทยาลัยควรทำข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of understanding : MOU) ในการทำวิจัยเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดกับหน่วยงานในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีและรู้เท่าทันสื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านคุณภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงสถานการณ์โควิด

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้ชีวิต การปรับตัว ความวิตกกังวล และการเรียนรู้ของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่การปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในพื้นที่จังหวัดน่าน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ และยังคงค่อนข้างเชื่อมั่นต่อมาตรการในการติดตามและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากว่าประชาชนได้มีการติดตามข่าวต่าง ๆ ถึงจำนวนผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตของโรคระบาดดังกล่าวจากทั่วโลกผ่านรายการโทรทัศน์ หรือใช้ช่องทางการสื่อสารทางโซเชียลมีเดียอื่น ๆ และการฟังการแถลงข่าวจากรัฐบาลอยู่เสมอ เนื่องจากเป็นข้อมูลน่าเชื่อถืออย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับเซอร์กีย์ (Shirky, 2011, pp. 28-41) ที่ว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการสร้างพฤติกรรมร่วม เพราะลักษณะของแพลตฟอร์มสื่อสังคมเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ โดยคนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย แสดงออกรู้สึก แสดงความเห็น และอภิปรายสาธารณะได้ง่ายขึ้น ขณะเดียวกัน คิดว่าช่วงเวลานี้ยังไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย และไม่เห็นด้วยที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อาจเป็นไปได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดในช่วงแรกนั้น จังหวัดน่านไม่พบผู้ติดเชื้อ หากเปิดรับนักท่องเที่ยว อาจทำให้มีผู้ติดเชื้อโควิดและยากต่อการควบคุม หรือไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนนักเรียน/นักศึกษาในจังหวัดน่าน ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนออนไลน์เป็นหลักซึ่งใช้โปรแกรม Zoom โดยมีอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์เป็นของตนเอง ใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากมือถือ และคิดว่าหากสถานการณ์ยังมีการแพร่ระบาดการเรียนออนไลน์ดีกว่าการเรียนในชั้นเรียน เป็นไปได้ว่าเนื่องจากในปัจจุบัน นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเจนเอเรชั่นซี (Generation Z) เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อมรอบตัวและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เรียนรู้ได้รวดเร็ว ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนโลกออนไลน์ สอดคล้องกับวันเพ็ญ ฟิลิส และณมน จีรังสุวรรณ (Prisom & Jeerangsuwan, 2017, pp. 13-22) ที่ว่าลักษณะเฉพาะตัวในการเรียนรู้ในเจนเอเรชั่นซี (Generation Z) ที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล คือ การมีส่วนร่วมกับการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะการศึกษาข้อมูลจากช่องทางเว็บไซต์ โดยให้ความสนใจในการฝึกทักษะการคิดแบบวิพากษ์และการแก้ปัญหามากกว่าการท่องจำ พฤติกรรมเฉพาะตัวนี้ส่งผลถึงแนวทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก ผู้ประกอบการต่าง ๆ มีการแจ้งเตือนลูกค้าให้ปฏิบัติตามมาตรการของภาครัฐ เช่น การเว้นระยะห่างของโต๊ะอาหารอย่างน้อย 1 เมตร พนักงานบริการใส่หน้ากากอนามัย มีการวัดไข้และวางเจลแอลกอฮอล์บริการลูกค้า และศาสนสถาน มีจุดล้างมือหรือวางเจลแอลกอฮอล์เป็นระยะ ๆ เนื่องมาจากการได้ติดตามข่าวสารและตระหนักรู้ถึงการระงับสุขภาพจากโควิด-19 และปฏิบัติตามมาตรการของจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดน่านต้องการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 อย่างแน่นอน และคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรได้ฉีดวัคซีนก่อนเป็นอันดับแรกสอดคล้องกับสถิติที่ขณะนี้ทั่วโลกฉีดไปแล้วมากกว่า 220 ล้านโดส เจาะลึกระบบสุขภาพ (Health Focus, 2021, online) โดยมีบางประเทศฉีดเข็มแรกครอบคลุมประชากรไปแล้ว 80% ยกตัวอย่างเช่น อิสราเอล ซึ่งโรคเริ่มลดลง โดยอิสราเอลขึ้นทะเบียนวัคซีนเมื่อ 11 ธันวาคม 2563 โดยเริ่มจาก

ผู้อายุ 60 ปีขึ้นไปก่อน และลงมา 40 ปี และเด็กนักเรียน จนปัจจุบันให้กับทุกคนที่อายุเกิน 16 ปี จนทุกวันนี้จำนวนผู้ป่วยในอิสราเอลลดลง และอัตราการเสียชีวิตก็ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าการฉีดวัคซีนหมู่มากก็จะป้องกันโรคได้ดี ประชาชนจังหวัดน่านสามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New normal) เช่น ด้านเศรษฐกิจ อาจเนื่องมาจากเมื่อมีรายได้ลดลง จึงมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการออมเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉินมากขึ้นสมาชิกในครัวเรือนจึงปรับวิธีการพัฒนาตนเองมาเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์เพิ่มขึ้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สอยเพื่อการอุปโภค/บริโภค โดยหันมาทำอาหารทานเองในครัวเรือน รวมถึงมีการวางแผนการใช้เงินและวางแผนด้านอาชีพเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ด้านสุขภาพ ประชาชนมีพฤติกรรมหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้นมีการพบปะเจอแอลกอฮอล์ และหันมาากอนามัยตลอดเวลาเมื่อต้องออกไปพบเจอผู้คนหรือในที่ชุมชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เกิดจากการลดการพบเจอกันในสังคม ทำให้ผู้คนหันมาติดต่อกันทางโซเชียลมีเดียเพิ่ม และตามข้อมูลข่าวสารที่ประโยชน์และเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารในช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านสามารถปรับตัวได้ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของรอยและแอนดริว (Roy & Andrew, 1999, pp. 7-20) ว่าเมื่อสิ่งเร้าที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในผ่านเข้าสู่ระบบการปรับตัวจากกระตุ้นให้บุคคลมีการปรับตัวตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นโดยใช้กระบวนการเผชิญปัญหาสองกลไกคือกลไกการควบคุมและกลไกการคิดรู้ ทั้งนี้ความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับความรุนแรงของศิลปะและระดับความสามารถในการปรับตัวของบุคคลในขณะนั้น และแนวคิดของอวาทิพย์ แว (Ware, 2020, pp. 24-29) ที่อธิบายว่ารูปแบบวิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสารวิถีปฏิบัติและวิธีการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวินัยดั้งเดิมหรือหวงหวาดติด เช่นเดียวกับผู้ที่ประสบปัญหาการระบาดของโควิด-19 ต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีการปรับตัวที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้ตนเองสามารถรับมือกับภาวะที่ทำให้เกิดความสูญเสีย เช่น สูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ และบางครั้งอาจถึงกับสูญเสียชีวิตทั้งของญาติพี่น้องหรือตนเองก็ได้

ด้านความวิตกกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 พบว่า ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนในวัยทำงานมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มคนวัยทำงานเป็นกำลังหลักสำคัญของครอบครัว และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ทำให้เป็นกลุ่มคนแรกที่ต้องได้รับกระทบ และต้องปรับตัวให้รวดเร็วกลุ่มวัยอื่น ๆ เพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับส่วนอื่น ๆ ตามมา ทั้งนี้พบว่ามีผลกระทบในเชิงลบ 3 อันดับแรกคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากสถานการณ์โควิด ร้านค้า โรงแรมสถานบริการได้หยุดและปิดตัวลง การขนส่งภาคเกษตรกรรม เกิดการชะลอตัวทำให้ครัวเรือนหรือบุคคลมีรายได้และเงินออมลดลงจากช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 แม้ได้รับเงินเยียวยาจากภาครัฐเพิ่มขึ้น เช่น เงินสวัสดิการแห่งรัฐหรือรายรับจากโครงการอื่น ๆ ที่ทางภาครัฐได้สนับสนุน เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการดำรงชีวิตปัจจุบัน แต่ก็อาจไม่เพียงพอ 2) ด้านสุขภาพ อาจเป็นไปได้ว่ามีการระบาดเพิ่มขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเครียดและวิตกกังวลมาก รวมไปถึงเมื่อเจ็บป่วยจึงไม่กล้าไปโรงพยาบาลหรือคลินิกที่เหมือนเป็นแหล่งรวม และสะสมของเชื้อโรคต่าง ๆ เพราะเกรงว่าจะได้รับเชื้อจากโรคระบาด และ 3) ด้านการศึกษา อาจเป็นไปได้ว่า มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครองต้องหยุดงานเพื่อดูแลบุตรหลานและต้องหาซื้ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติมในขณะที่รายได้ลดลง

ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษาวิธีการผ่อนคลายความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคโควิด-19 ของสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน รองลงมาใช้การฟังเพลงและดูหนัง และออกกำลังกาย สืบสรรค์กับเพื่อน สอดคล้องกับฉวีวรรณ สัตยธรรม (Sattayatum, 1998, pp. 31-44) ที่อธิบายว่าเมื่อบุคคลพบปัญหาของชีวิต บุคคลจะต้องหาวิธีการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ไม่ว่าผลของมันจะดีหรือร้าย เป็นพฤติกรรมที่จำเป็นต้องกระทำให้ชีวิตหรือความเป็นอยู่อย่างปลอดภัยหรือจำเป็นต้องสู้โดยไม่มีทางเลือก สำหรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเมื่อมีปัญหาแล้วมักจะกระทำเพื่อให้เกิดความสบายใจปลอดภัยหรือพ้นปัญหาทั้งพฤติกรรมเผชิญปัญหาของชีวิตในระยะสั้นและระยะยาว ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นไปในแนวทางเดียวกับพฤติกรรมเผชิญปัญหาของชีวิตระยะยาวที่ทำให้บุคคลคลี่คลายปัญหาได้ดีหรือทำให้หมดปัญหาไป นั่นคือการระบายความทุกข์ หรือปรึกษากับบุคคลที่ไว้วางใจฟัง การรับความช่วยเหลือจากบุคคล ในภาวะวิกฤตเพื่อประคับประคองตนให้มีกำลังใจกำลังใจ และพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคได้

การพัฒนากระบวนการสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ พบว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในรอบแรกมีหลายจังหวัดที่มีการรายงานว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับเชื้อและมีการแพร่ระบาดไปในพื้นที่อื่น ๆ หลายจังหวัด ในขณะที่จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถป้องกันและจัดการกับการแพร่ระบาดในช่วงแรกได้เป็นอย่างดี โดยไม่พบผู้ที่ติดเชื้อเกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องด้วยจังหวัดน่านได้มีการเรียนรู้จากพื้นที่อื่นที่มีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก มีระบบและกลไกในการป้องกันและติดตามที่ช่วยป้องกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติที่ชัดเจนและเข้มงวด โดยในระดับนโยบายได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์และคณะทำงานขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการส่งผลให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกัน และในการปฏิบัติได้มีขั้นตอนและวิธีการคัดกรองผู้ที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดน่านผ่านเส้นทางหลักอย่างเข้มงวด โดยมีการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูล ณ จุดตรวจ จุดคัดกรองให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้อย่างรวดเร็วจึงทำให้การป้องกัน ติดตามบุคคลกลุ่มเสี่ยงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คนในชุมชนได้สร้างข้อตกลงร่วมกันเป็นมติของชุมชนในการปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เช่น การกักตัวของผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง การสวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ และมีการจัดเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ไปทำการตรวจคัดกรองอุณหภูมิร่างกายของผู้เข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของโคลบ (Kolb, 1984, pp. 286-287) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยเรียนรู้จากการคิดและการลงมือทำ

ข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนมาตรการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ คือควรมีการส่งรายชื่อบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคระบาดโควิดหรือผู้มีความรู้ในเรื่องของสารสนเทศให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดและองค์ความรู้ของบุคลากรเหล่านี้ ไปทำงานร่วมกับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) เป็นการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ถึงความคาดหวังที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏว่าให้เป็น “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งปธาน สุวรรณมงคล (Suvanamongkol, 2014, pp. 100-108) ได้แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความผูกพันเป็นหนึ่งเดียวกับท้องถิ่นโดยมีพันธกิจสำคัญ คือ “การพัฒนาท้องถิ่น” อันนับเป็นพันธกิจสำคัญที่มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งพึงตระหนักในเรื่องนี้ โดยมีวัตถุประสงค์และภาระหน้าที่

ในการส่งเสริมการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล และควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าระดมจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการต่อสู้กับโรคระบาดในพื้นที่ เนื่องจากเมื่อเกิดโรคระบาด ย่อมมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการรู้ และป้องกันโรคระบาด เช่น การขาดแคลนหน้ากาก เจลฆ่าเชื้อโรค และจากการที่มีอุปสงค์มากกว่าอุปทาน ราคา วัสดุอุปกรณ์จึงพุ่งทะยานขึ้น มหาวิทยาลัยจึงควรใช้เครือข่ายศิษย์เก่าระดมจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการต่อสู้ กับโรคระบาดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ และมหาวิทยาลัยควรทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการทำวิจัย เกี่ยวกับโรคระบาดโควิดกับหน่วยงานในพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีและรู้เท่าทันสื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านคุณภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงสถานการณ์โควิด เนื่องจากจังหวัดน่าน มีการเน้น พัฒนาให้เป็นเมืองปลอดภัยและเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยจังหวัดน่านมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ให้ได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก มีความงดงามทางสถาปัตยกรรม แหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ทั้งนี้ สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา หรือ สทพ. (LDI) ผู้จัดการ (Manager, 2017, online) ได้ทำการจัดอันดับเมืองน่าอยู่ จากทั่วประเทศ เมื่อปลายปี 2551 ผลปรากฏว่าเทศบาลเมืองน่านเป็นได้รับการคัดเลือกเป็นเมืองน่าอยู่อันดับ 3 ขณะเดียวกันน่านยังมีศักยภาพในการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกมากเพราะน่านมีชายแดนติดกับสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ สปป.ลาว เป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวระหว่างด่านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ไปยังเมืองหลวงพระบาง โดยผ่านเส้นทางรถยนต์และทางเรือได้ภายในระยะเวลาครึ่งวัน ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาเที่ยวน่านมากขึ้นในทุก ๆ ปี เมื่อมีผู้คนเข้ามาในช่วงสถานการณ์โควิด จะนำไปสู่ การแพร่ระบาดติดต่อของโรคระบาดโควิดและส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ตามมาอีกมากมายก่อเป็นปัญหา ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นยืนยันชัดเจนถึงอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างดีว่า เป็นมหาวิทยาลัย ของท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏจึงมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนา ทั้งการบริหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จังหวัดน่านควรมีนโยบายการประชาสัมพันธ์และมีช่องทางที่หลากหลายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรืออบรม สัมมนา ในรูปแบบออนไลน์แก่ประชาชน ที่สำคัญควรมีการวางแผนงาน โครงการ โดยให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม ทำประชาคม หรือแสดงความคิดเห็น และประเมินผลการดำเนินงาน โดยการผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19
2. จังหวัดน่านควรมีการวางแผนงาน โครงการ สํารวจเกี่ยวกับสัญญาณอินเตอร์เน็ตในหมู่บ้าน ชุมชนเพื่อการเข้าถึงของข้อมูลข่าวสารที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมาสู่การปฏิบัติการ

1. จังหวัดน่านควรมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการดำเนินงานของโรคระบาดโควิด-19 เผยแพร่ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ของเทศบาลและผู้นำในชุมชน ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียกับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริมหรือขอบังคับให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐของน่าน ได้รับการอบรมเกี่ยวกับโรคระบาดโควิด-19 อย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้มากขึ้นและจะส่งผลให้เกิดการเพิ่มศักยภาพ

3. รัฐบาลควรขยายเวลามาตรการเยียวยาทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น เราชนะ เราเที่ยวด้วยกัน คนละครึ่ง และควรมีการสร้างอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพ รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ การพัฒนาสินค้า และการจ้างงานเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์รูปแบบแนวปฏิบัติที่ดีของการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ
2. ควรจะศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับ รูปแบบแนวปฏิบัติที่ดีที่คาดว่าจะมีผลต่อการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งจะช่วยให้ได้รูปแบบใหม่ในการวิเคราะห์
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวของชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในแต่ละช่วงระยะเวลาการเกิดขึ้นของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19
4. ควรมีการวิเคราะห์รูปแบบการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ระดับประเทศและทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้นในบริบทของแต่ละภาคที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการสำรวจการปรับตัวของชุมชนวิถีใหม่ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 จังหวัดน่าน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- 77kaoded. (2020). *Nan, the front door of the screening point Strict control of entering and leaving the province*. Retrieved October 28, 2020, from <https://www.77kaoded.com/news/chairat/1512343> (In Thai)
- Chantavanich, S. (2011). *Data Analysis in Qualitative Research*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.
- Golden Jubilee Medical Center. (2020). *What is Covid-19*. Retrieved October 20, 2020, from <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/covid19/covid19is/> (In Thai)
- Health Focus. (2021). *Covid-19 vaccines*. Retrieved April 5, 2021, from <https://www.hfocus.org/content/2021/02/21129> (In Thai)
- Manager. (2017). *The top 10 most livable cities in Thailand for a better quality of life*. Retrieved April 8, 2021, from <http://www.manager.co.th/Travel/ViewNews.aspx?NewsID=9520000103511> (In Thai)
- Nan Provincial Statistical Office. (2020). *Nan's household*. Retrieved October 25, 2020, from <http://nan.nso.go.th/images/attachments/article/314/Rai-Ngan-Sathiti%20Pho-So%202562.pdf> (In Thai)

- Prisorn, W., & Jeerangsuwan, N. (2017). Stimulating learning for Generation Z learners with Gamification. *Journal of Technical Education Development of King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 30(1), 13-22. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Roy, C. (1984). *Introduction to Nursing: An Adaptation Model* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Roy & Andrews, (1999). *The Roy's Adaptation Model*. Stamford : Appleton & Lange.
- Sattayatum, C. (1998). *Psychiatric and Mental Health Nursing* (3th ed.). Nonthaburi : Yuttharin Printing. (In Thai)
- Shirky, C. (2011). The political power of social media: Technology, the public sphere, and political change. *Foreign affairs*, 28-41.
- Suvanamongkol, P. (2014). The Role of Rajabhat University in Civic Education for Democracy. *Journal of Prae Walasin of Kalasin Rajabhat University*, 1(1), 100-108. (In Thai)
- Ware, A. (2020). COVID-19 and learning to change health behavior. *Journal of The Health Education Professional Association*, 35(1), 24-29. (In Thai)
- World Health Organization. (2019). *Coronavirus disease (covid-19)*. Retrieved October 15, 2020, from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York : Harper and Row Publications.

การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่
ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
**ANALYSIS OF COSTS, RETURNS AND FINANCIAL RATIOS FROM
MUDMEE SILK WEAVING OF BAN MAPSAMOR COMMUNITY,
MUEANG DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

พกามาศ บุตรสาลี*
Pakamat Butsalee*

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 ประเทศไทย
Assistant Professor Dr., Accounting, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University, Buriram Province, 31000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : *pakamat.bs@bru.ac.th

รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2565 / ปรับแก้ไข : 20 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 2 มิถุนายน 2565

Received : 8 February 2022 / Revised : 20 May 2022 / Accepted : 2 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.49

ABSTRACT

Profit planning requires the cost of the product to determine the appropriate selling price. Therefore, this research aims to study the types of costs, type of return, amount of cost and return, total assets of the group, group investment, and analysis of financial ratios. Specific target groups in this study were Mudmee silk weaving group in Ban Mabsamo Community, Nong Tad, Mueang, Buriram, by using a structured interview form that approved by accounting experts using AIC technique. Data was analyzed with content analysis and distribution of frequency, percentage, and mean value. The results showed that cost types consisted of 1) direct raw materials such as silk thread, hemisphere yarn, silk dye and silk bleaching costs, 2) direct labor cost such as labor cost from weaving wages, tying wages from silk, and dyeing silk, 3) production expenses such as water supply cost, firewood cost, straw rope costs, silk washing liquid and artificial soap cost, and depreciation, and 4) operating expenses such as transport, bags and stickers costs. The type of return was income from selling Mudmee silk. The production cost was 949,060.00 baht, the return was 1,300,200.00 baht, the total assets was 76,910.00 baht, the investment was 105,000.00 baht, and the gross profit was 351,140.00 baht, representing a gross profit margin of 27.01%, the net profit was 315,806.00, the net profit margin is 24.29%. Sales volume at break-even point in 4.59- 5 pieces, representing operating profit margin of 24.29%, ROI was 300.77%, and ROA was 410.62%.

Keywords : Cost Analysis, Return analysis, Financial ratio analysis, Mudmee silk weaving group

บทคัดย่อ

การวางแผนกำไรของกิจการจำเป็นต้องทราบต้นทุนของผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปใช้กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเภทต้นทุน ประเภทผลตอบแทน ปริมาณต้นทุน ปริมาณผลตอบแทน ปริมาณสินทรัพย์รวมของกลุ่ม ปริมาณเงินลงทุนของกลุ่ม วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน และวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเป็นกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ ตำบลหนองตาด อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามเทคนิค AIC วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และหาค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ประเภทต้นทุน ประกอบด้วย 1) วัตถุดิบทางตรง ได้แก่ ค่าเส้นไหม ค่าดายซีกวง ค่าสีย้อมไหม และค่าต่างฟอกไหม 2) ค่าแรงทางตรง ได้แก่ ค่าแรงจากการทอ ค่าแรงจากการมัดหมี่ ค่าแรงจากการสาวไหม และค่าแรงจากการย้อมสีไหม 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิต ได้แก่ ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าเชื้อเพลิงมัดหมี่ ค่าน้ำยาล้างไหม ค่าสบู่เทียม และค่าเสื่อมราคา และ 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าขนส่งออก ค่าถุงแพ็ค

และค่าสต็อกเกอร์ สำหรับประเภทผลตอบแทน ได้แก่ รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ โดยมีปริมาณต้นทุนการผลิต 949,060.00 บาท ปริมาณผลตอบแทนจากการขาย 1,300,200.00 บาท จำนวนสินทรัพย์รวม 76,910.00 บาท จำนวนเงินลงทุน 105,000.00 บาท และกำไรขั้นต้น 351,140.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น 27.01% กำไรสุทธิ 315,806.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ 24.29% ปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน 4.59 ผืน หรือ 5 ผืน คิดเป็นอัตรากำไรจากการดำเนินงาน 24.29% อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 300.77% และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) 410.62%

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ต้นทุน, การวิเคราะห์ผลตอบแทน, การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน, กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่

บทนำ

ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ได้รับการกล่าวขวัญมานานแล้วในด้านความงดงามของสีสันและลวดลายรวมถึงฝีมือการทอผ้า ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ อุตสาหกรรมการผลิตไหมไทยสามารถสร้างงานให้กับชาวบ้านและเป็นการเพิ่มรายได้แรงงานในชนบทด้วย โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศมูลค่าไม่ต่ำกว่าห้าร้อยล้านบาทต่อปี (Hoonwongsa, 2017, p. 53) โดยภาพรวมการค้าอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยปี 2564 มีทิศทางดีขึ้น โดยตัวเลขการส่งออกมีมูลค่า 6,526.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้น 13.6% เมื่อเทียบกับปี 2563 โดยมีตลาดหลักที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เวียดนาม น และอินโดนีเซีย (Thailand Textile Institute, 2019, online) ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการจ้างงานที่มั่นคงและสร้างรายได้ในท้องถิ่น ก่อให้เกิดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการพัฒนาต่อยอดการประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบการสิ่งทอและวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งของชนในชุมชน (Thailand Textile Institute, 2019, online) และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อย ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสสำหรับกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น (Office of the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister, 2017, p. 5)

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของจังหวัดที่มีการอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมืองอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการพัฒนาลายผ้าไหมอยู่เสมอ ก็ยังคงรักษารูปแบบของผ้าขึ้นต้นแดงที่มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ ลักษณะของผ้าขึ้นต้นแดงคือทอด้วยไหมทั้งผืน หัวขึ้นและตีนขึ้นของผ้าจะเป็นสีแดงสด ตอนกลางของผ้าจะเป็นลายมัดหมี่ เรียกว่า หมี่ขอจะเป็นสีดำ สีน้ำตาลเหลืองทองจะทอเป็นผืนเดียวกัน (Sikkha, 2012, p. 3) มัดหมี่จึงเป็นกระบวนการวิธีทอผ้าไทยโดยมีขั้นตอนการนำเส้นไหมไปทำการมัดและย้อมเป็นสีต่าง ๆ ก่อนที่จะนำมาทอเป็นลวดลายและสามารถสร้างสรรค์ได้หลากหลายลวดลายการมัดย้อม และลวดลายจะมีการซึมจากสีที่สอยงามทำให้เกิดมิติของผ้า (Prommak, 2020, p. 11) ซึ่งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมผ้าด้ายบ้านมาบสมอในปัจจุบันเป็นการทอผ้าไหมมัดหมี่ของชุมชนบ้านมาบสมอ ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีการทอผ้าไหมในลักษณะที่เป็นครัวเรือนขนาดเล็ก ชาวบ้านจะใช้เวลารว่างจากการทำนาและการเก็บเกี่ยวมาทอผ้าไหมไว้ใช้ในครัวเรือน หรือทอผ้าเอาไว้ใช้ในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานประเพณี หรืองานบุญต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น ต่อมาชุมชนบ้านมาบสมอ ได้มีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขึ้น โดยมีกลุ่มแม่บ้านที่มีอายุตั้งแต่ 30-65 ปี จำนวน 20 คน เป็นผู้ทำการทอผ้าไหมมัดหมี่ และได้มีการระดมเงินทุนส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่มมาใช้เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าไหม เมื่อจัดจำหน่ายผ้าไหมที่ทอได้ก็จะมีเงินมาจัดสรร

ปันส่วนให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ๆ ละเท่า ๆ กัน ลักษณะเด่นของผ้าไหมบุรีรัมย์คือ เนื้อจะแน่น เส้นไหมละเอียด ถ้าเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นแบบพื้นเมืองดั้งเดิมจะนิยมใช้สีขมิ้น ๆ ไม่ฉูดฉาด ลวดลายมัดหมี่ที่นิยมทอกันภายในแต่ละครัวเรือนนั้น คือ ลายดอกแก้ว ลายข้าวหลามตัด และลายขอเกี่ยว แต่ละลวดลายก็มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทอสูง (Nongtad Subdistrict Municipality, Mueang District, Buriram Province, n.p., unpagged)

การให้ความสำคัญกับต้นทุนซึ่งเป็นเครื่องมือของการวางแผนที่จะสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้ เนื่องจากทุกคนจะใช้ต้นทุนเป็นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการผลิตหรือการซื้อสินค้า การกำหนดราคาจำหน่าย การเลือกกรรมวิธีการผลิต การยกเลิกผลิตภัณฑ์ หรือแม้กระทั่งการลงทุนด้วยเช่นกัน ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า จะต้องแสดงต้นทุนอย่างละเอียด จึงช่วยเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญกับบุคคลที่สนใจใช้ในการวิเคราะห์ทางเลือก ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Tasedam, 2017, p. 15) ดังนั้น ต้นทุนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการทอผ้าไหมมัดหมี่ลวดลายต่าง ๆ หากชุมชนมีแนวทางในการลดต้นทุนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่จะทำให้ชุมชน ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากขึ้น ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ของชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการลดต้นทุนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ รวมถึงการนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการวางแผนการกำหนดราคาขาย และการหาจุดคุ้มทุนเพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนทางด้านค่าแรง และเป็นแนวทาง ในการเพิ่มผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทต้นทุน ประเภทผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปริมาณต้นทุน ปริมาณผลตอบแทน ปริมาณสินทรัพย์รวมของกลุ่ม และปริมาณเงินลงทุน ของกลุ่มจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ข้อมูลต้นทุน ผลตอบแทนและอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. ได้กระบวนการในการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เกิดการนำผลการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนและอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ไปใช้ในการวางแผนการลดต้นทุนการทอผ้าไหมมัดหมี่ส่งผลให้ชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น
4. ได้แนวทางในนำผ้าไหมมัดหมี่ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม เช่น ชุดผ้าไหม เสื้อไหม กระเป๋า และที่รองจานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าไหมมัดหมี่ในการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น

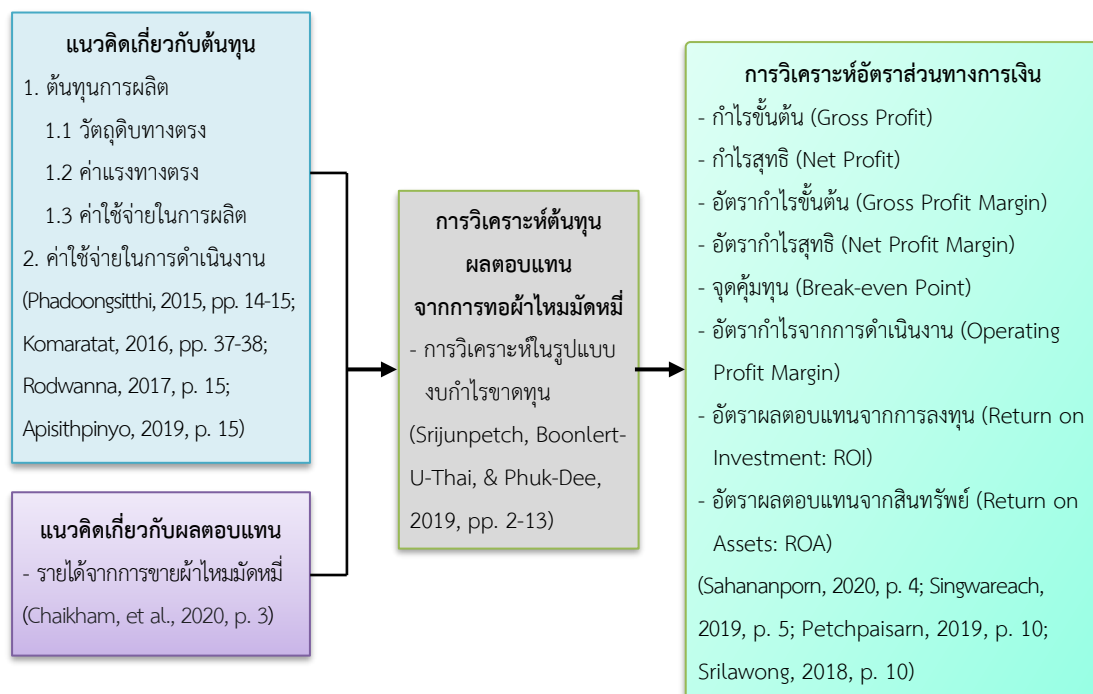
การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาต้นทุน (Cost) เป็นการศึกษาส่วนประกอบของต้นทุนเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ต้นทุนที่เกิดจากกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปและไปตามปริมาณการผลิตหรือระดับกิจกรรมการผลิตที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดต้นทุน (Cost driver) โดยการผลิตสินค้านั้น ดวงฉวี โกมารทัต (Komaratat, 2016, pp. 37-38) ได้จำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ (Product cost) ได้แก่ 1) วัสดุดิบ (Materials) ประกอบด้วย วัสดุดิบทางตรงหรือวัสดุดิบโดยตรง (Direct materials) และวัสดุดิบทางอ้อมหรือวัสดุดิบโดยอ้อม (Indirect materials) 2) ค่าแรง (Labor) ประกอบด้วย ค่าแรงทางตรง (Direct labor) และค่าแรงทางอ้อม (Indirect labor) และ 3) ค่าใช้จ่ายในการผลิต หรือค่าใช้จ่ายการผลิต หรือค่าใช้จ่ายโรงงาน (Factory overhead or Manufacturing overhead or Indirect manufacturing cost) เป็นต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าหรือบริการ ซึ่งนอกเหนือจากรายการวัสดุดิบทางตรง และค่าแรงทางตรง เช่นเดียวกับ พรรณนิภา รอดวรรณะ (Rodwanna, 2017, p. 15) เบญจมาศ อภิสิทธิ์ธิญญ (Apisithipinyo, 2019, p. 15) และมนวิภา ผดุงสิทธิ์ (Phadoongsitthi, 2015, pp. 14-15) ที่อธิบายไว้ว่าต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนสินค้าสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ ค่าวัสดุดิบทางตรง (Direct materials costs) เป็นมูลค่าของวัสดุดิบ (Raw materials) ที่ใช้ในการผลิตสินค้าโดยตรงและเป็นส่วนสำคัญที่สามารถจัดสรรเป็นต้นทุนของหน่วยที่ผลิตได้โดยง่าย ค่าแรงทางตรง (Direct labor costs) เป็นต้นทุนแรงงานการผลิตที่เกิดขึ้นในการผลิตสินค้าโดยตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufacturing overhead) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิตทุกรายการแต่ไม่รวมถึงวัสดุดิบทางตรง และค่าแรงทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิตไม่สามารถจัดสรรเข้ากับหน่วยคิดต้นทุนได้อย่างชัดเจน หรือประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรรต้นทุนให้กับหน่วยคิดต้นทุนโดยตรงไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่เกิดขึ้น

สำหรับแนวคิดผลตอบแทน (Return) ซึ่งถือเป็นผลตอบแทนในรูปแบบของรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ โดยเป็นรายได้ที่เกิดจากการนำผ้าไหมมัดหมี่ที่ทอขึ้นมาจำหน่ายอันก่อให้เกิดกำไรที่ได้รับจากการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่หรือเป็นรายรับที่เกิดจากการประกอบกิจการและความสามารถของเงินทุนที่จะก่อให้เกิดรายได้ คู่กับเงินลงทุน โดยใช้การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินในรูปแบบงบกำไรขาดทุนเพื่อหาผลการดำเนินงานที่แท้จริง ซึ่งสุทามาศ ไชยคำ และคณะ (Chaikham et al., 2020, p. 3) และศิลปพร ศรีจันทเพชร, เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย และอนุวัฒน์ รักดี (Srijunpetch, Boonlert-U-Thai & Phuk-Dee, 2019, pp. 2-13) อธิบายว่า งบกำไรขาดทุนถือเป็นงบการเงินชนิดหนึ่งจัดทำขึ้นเพื่อแสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับงวดเวลาหนึ่ง โดยกิจการจะรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับงวด ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของงบกำไรขาดทุน โดยส่วนรายได้ที่สูงกว่า (หรือต่ำกว่า) ค่าใช้จ่าย คือ กำไร (หรือขาดทุน) จากการดำเนินงานของกิจการ

นอกจากนั้น แนวคิดอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่เป็นเครื่องมือทางการเงินที่กิจการนำมาใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินของกิจการ เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพความสามารถในการบริหารงานของกิจการ จะทำให้กิจการสามารถวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นภายในกิจการ เช่นเดียวกับแนวคิดของเจตรัฐ สหพันธ์พร (Sahananporn, 2020, p. 4) ศรีญญา สิงห์วะราช (Singwareach, 2019, p. 5) ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล (Petchpaisam, 2019, p. 10) และรัศมี ศรีลาวงศ์ (Srilawong, 2018, p. 10) ที่อธิบายไว้ว่าอัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อช่วยในการประเมินฐานะทางการเงิน ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการทำกำไร โดยตัวเลขที่วัดฐานะการเงินเป็นตัวบ่งบอกจุดแข็ง จุดอ่อน และความเสี่ยงทางการเงินในการสร้างผลกำไรให้กับกิจการ ตลอดจนเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการบริหารงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด โดยการนำตัวเลขที่มีอยู่ในงบการเงินมาหาอัตราส่วนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

ซึ่งจะแสดงเป็นสัดส่วนหรืออัตราร้อยละ นำผลการมาเปรียบเทียบและแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาสังเคราะห์สรุปแล้วนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร คือ กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมบสมอ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 46 คน (Nongtad Subdistrict Municipality, Mueang District, Buriram Province, n. p., unpagel) กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ประธาน/ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมบสมอ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีการรวมตัวกันทอผ้าไหมมัดหมี่และมีการทอผ้าไหมมัดหมี่กันมาอย่างต่อเนื่อง จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended questions) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลปริมาณต้นทุน 3) ข้อมูลปริมาณผลตอบแทน 4) ข้อมูลสินทรัพย์รวม และ 5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการบัญชี จำนวน 3 ท่าน ว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะเตรียมการ โดยประสานงานชุมชนผ่านผู้นำชุมชนในการลงพื้นที่ จากนั้นวางแผนกิจกรรมด้วยการกำหนดวัน เวลา การสร้างความเข้าใจ และการติดต่อประสานคนในชุมชนในการลงพื้นที่ ซึ่งมีการบูรณาการงานวิจัยกับการจัดการเรียนการสอนและการบริการวิชาการร่วมกับนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี จำนวน 5 คน

ระยะปฏิบัติการ โดยการลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยเทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและสร้างสรรค์ AIC : Appreciation-Influence-Control (Thuraphan, 2017, p. 163) โดยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เพื่อการสนทนากลุ่ม (Focused group) ด้วยการให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันคิดประเภทต้นทุนและประเภทผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ จากนั้นจัดเวทีระดมสมอง (Brainstorm) เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อเก็บข้อมูลปริมาณต้นทุน ปริมาณผลตอบแทน สันทรัพย์รวมของกลุ่ม และเงินลงทุนของกลุ่มจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่

ระยะสรุปผลและรายงานผล โดยการถอดองค์ความรู้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับต้นทุน ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และผลตอบแทน ประกอบด้วย รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการระดมสมอง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล สำหรับข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลปริมาณต้นทุน ปริมาณผลตอบแทน ต้นทุนและผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงิน คำนวณหาผลลัพธ์โดยใช้สูตรการคำนวณ (The Stock Exchange of Thailand, 2002, p. 64) แสดงผลการวิจัยเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาประเภทต้นทุน ประเภทผลตอบแทนจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) กลุ่มทอดผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีต้นทุนจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ จำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ดังนี้ วัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย ค่าเส้นไหม ค่าด้ายสีทอ ค่าสีย้อมไหม และค่าต่างฟอกไหม ค่าแรงทางตรง ประกอบด้วย ค่าแรงจากการทอ ค่าแรงจากการมัดหมี่ ค่าแรงจากการสาวไหม และค่าแรงจากการย้อมสีไหม ค่าใช้จ่ายในการผลิต ประกอบด้วย ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าเชื้อเพลิงมัดหมี่ ค่าน้ำยาล้างไหม ค่าสบู่เทียม และค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าขนส่งออก ค่าถุงแพ็ค และค่าสต็อกเกอร์ และ 2) กลุ่มทอดผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีประเภทผลตอบแทนจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ ได้แก่ รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่

ผลการศึกษาปริมาณต้นทุน ปริมาณผลตอบแทน ปริมาณสันทรัพย์รวมของกลุ่มของกลุ่ม และปริมาณเงินลงทุนของกลุ่มจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจากการทอดผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์

รายการ	ต้นทุนรวม		
	บาท/ชิ้น	รวมทั้งหมด	บาท/คน/ปี
1. ต้นทุนการผลิต			
วัตถุดิบทางตรง	1,119.902	507,316.00	33,821.066
ค่าแรงทางตรง	610.662	276,630.00	18,442.000
ค่าใช้จ่ายในการผลิต	364.490	165,114.00	11,007.600
รวมต้นทุนการผลิต	2,095.054	949,060.00	63,270.666
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	78.000	35,334.00	2,355.600
โดยรวมเฉลี่ย	2,173.054	984,394.00	65,626.266

หมายเหตุ : ปริมาณการทอ 453 ผืน/ปี

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ 1) มีปริมาณต้นทุนรวมจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ทั้ง 3 ลาย จากจำนวนผ้าไหม 453.00 ผืน โดยรวมจำนวน 984,394.00 บาท สามารถแยกได้ ดังนี้ วัตถุดิบทางตรงจำนวน 507,316.00 บาท ค่าแรงทางตรง จำนวน 276,630.00 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 165,114.00 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 35,334.00 บาท 2) มีปริมาณผลตอบแทนจากการขายผ้าไหมมัดหมี่ โดยรวมจำนวน 1,300,200.00 บาท ได้แก่ รายได้จากการขายผ้าไหมลายดอกแก้ว จำนวน 574,200.00 บาท รายได้จากการขายผ้าไหมลายข้าวหลามตัด จำนวน 378,000.00 บาท และรายได้จากการขายผ้าไหมลายข่อยเกี้ยว จำนวน 348,000.00 บาท 3) จำนวนข้อมูลสินทรัพย์รวมของกลุ่ม จำนวน 76,910.00 บาท และมีรายการค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าไหม โดยรวม จำนวน 76,910.00 บาท คิดเป็นเฉลี่ย/คน จำนวน 5,127.33 บาท และ 4) จำนวนเงินลงทุนของสมาชิกกลุ่มในการลงทุนครั้งแรก โดยรวม จำนวน 105,000.00 บาท โดยเงินลงทุนครั้งแรกได้มาจากจำนวนเงินจากการลงทุนของสมาชิก จำนวน 15 คน ๆ ละ 7,000 บาท

ตาราง 2 รายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลตอบแทนจากการขาย ผ้าไหมมัดหมี่	ปริมาณการทอ (ผืน/ปี)	ราคา/ผืน	รวมเป็นเงิน	โดยรวมเฉลี่ย	
				ผืน/คน/ปี	บาท/คน/ปี
รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่					
- ลายดอกแก้ว	198.00	2,900.00	574,200.00	13.20	38,280.00
- ลายข้าวหลามตัด	135.00	2,800.00	378,000.00	9.00	25,200.00
- ลายข่อยเกี้ยว	120.00	2,900.00	348,000.00	8.00	23,200.00
โดยรวม (ต่อปี)	453.00		1,300,200.00		86,680.00

หมายเหตุ : ปริมาณการทอ 453 ผืน/ปี

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ข้อมูลกำไรขั้นต้นจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ ตำบลหนองตาต อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 ลาย

ลำดับที่ (กลุ่มเป้าหมาย)	รายได้จากการขาย(บาท/ปี)	ต้นทุนการผลิต (บาท/ปี)	กำไรขั้นต้น (บาท/ปี)
1	89,000.00	62,854.67	26,145.33
2	82,900.00	60,697.67	22,202.33
3	66,100.00	47,662.67	18,437.33
4	100,300.00	76,337.67	23,962.33
5	80,400.00	59,786.67	20,613.33
6	77,600.00	56,263.67	21,336.33
7	86,200.00	61,861.67	24,338.33
8	86,100.00	61,874.67	24,225.33
9	86,000.00	63,820.67	22,179.33
10	83,200.00	61,201.67	21,998.33
11	77,800.00	57,655.67	20,144.33
12	106,100.00	76,471.67	29,628.33
13	109,200.00	80,172.67	29,027.33
14	86,200.00	61,991.67	24,208.33
15	83,100.00	60,406.67	22,693.33
รวมทั้งหมด	1,300,200.00	949,060.00	351,140.00
โดยเฉลี่ย	86,680.00	63,270.67	23,409.33

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่จากจำนวน 3 ลาย โดยรวม/ปี จำนวน 1,300,200.00 บาท ต้นทุนการผลิต/ปี จำนวน 949,060.00 บาท และกำไรขั้นต้น/ปี จำนวน 351,140.00 บาท

ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังตาราง 4

ตาราง 4 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

กำไรขั้นต้น	=	รายได้จากการขาย - ต้นทุนการผลิต	
	=	1,300,200.00 - 949,060.00	
	=	351,140.00	
กำไรสุทธิ	=	รายได้จากการขาย - ต้นทุนรวม	
	=	1,300,200.00 - 984,394.00	
	=	315,806.00	
อัตรากำไรขั้นต้น	=	$\frac{\text{กำไรขั้นต้น}}{\text{รายได้จากการขาย}} \times 100$	
	=	$\frac{351,140.00}{1,300,200.00} \times 100$	
	=	27.01%	
อัตรากำไรสุทธิ	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้จากการขาย}} \times 100$	
	=	$\frac{315,806.00}{1,300,200.00} \times 100$	
	=	24.29%	
ปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน (หน่วย)	=	$\frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย}}$	
	=	$\frac{8,440.00}{2,866.67 - 1,031.60}$	
	=	4.59 ผืน หรือ 6 ผืน	
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน	=	$\frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ขายสุทธิ}} \times 100$	
	=	$\frac{315,806.00}{1,300,200.00} \times 100$	
	=	24.29%	
อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI)	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุน}} \times 100$	
	=	$\frac{315,806.00}{105,000.00} \times 100$	
	=	300.77%	
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)	=	$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100$	
	=	$\frac{315,806.00}{76,910.00} \times 100$	
	=	410.62%	

หมายเหตุ : ราคาขายต่อหน่วยหาได้จาก $(2,900.00 + 2,800.00 + 2,900.00)/3 = 2,866.67$ บาท

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ ได้แก่ กำไรขั้นต้น 351,140.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น 27.01% กำไรสุทธิ 315,806.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ 24.29% ปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน (หน่วย) 4.59 ผืน หรือ 5 ผืน อัตรากำไรจากการดำเนินงาน 24.29% อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 300.77% และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) 410.62%

อภิปรายผล

กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีต้นทุนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ จำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ประกอบด้วย ค่าเส้นไหม ค่าด้ายชีกงว ค่าสีย้อมไหม และค่าต่างฟอกไหม ค่าแรงทางตรง ประกอบด้วย ค่าแรงจากการทอ ค่าแรงจากการมัดหมี่ ค่าแรงจากการสาวไหม และค่าแรงจากการย้อมสีไหม ค่าใช้จ่ายในการผลิต ประกอบด้วย ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าเชิกรพวงมัดหมี่ ค่าน้ำยาล้างไหม ค่าสบู่เทียม และค่าเสื่อมราคา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ค่าขนส่งออก ค่าถุงแพ็ค และค่าสต็อกเกอร์ โดยมีประเภทย่อยผลตอบแทนจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ คือ รายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจำแนกต้นทุนตามระดับของกิจกรรมจะส่งผลให้เกิดการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นต้นทุนที่เกิดขึ้นแต่ละกิจกรรม จึงส่งผลให้ทราบถึงประเภทต้นทุนและประเภทย่อยผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากทอผ้าไหม ซึ่งกชกร เฉลิมกาญจนา (Chalermkanjana, 2014, p. 16) ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจทุกประเภท วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งคือ การดำเนินให้ได้รับกำไร กำไรในการดำเนินงานได้รับจากค่าขายหักต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ต้นทุนของสินค้าจะเป็นตัวกำหนดราคาสินค้าของกิจการ ถ้ากิจการมีการควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้ต้นทุนของสินค้าและต้นทุนในการดำเนินงานของกิจการต่ำลง ก่อให้เกิดกำไรมากขึ้น โดยในทางบัญชีเพื่อการจัดการจำแนกต้นทุนได้หลายประเภทดังเช่นที่อาภาพร บุญประสพ (Boonprasop, 2017, pp. 7-10) ได้จำแนกต้นทุนตามความสำคัญที่มีต่อการผลิต จำแนกต้นทุนการจัดการจัดทำรายงานทางการเงิน จำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์ของต้นทุนกับที่มาของการเกิดต้นทุน จำแนกต้นทุนเพื่อการวางแผนควบคุม และตัดสินใจ และจำแนกต้นทุนตามพฤติกรรมของต้นทุน สำหรับงานวิจัยของ Haralayya (2022, p. 218) ได้สรุปไว้ว่า เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เช่น การวิเคราะห์อัตราส่วนเพื่อค้นหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจการ การวิเคราะห์และตีความ การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ

กลุ่มการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ ทั้ง 3 ลาย จากจำนวนผ้าไหม 453 ผืน มีปริมาณต้นทุนรวมจำนวน 984,394.00 บาท จำแนกเป็นวัตถุดิบทางตรง จำนวน 507,316.00 บาท ค่าแรงทางตรง จำนวน 276,630.00 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต จำนวน 165,114.00 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวน 35,334.00 บาท มีปริมาณผลตอบแทนจากการขายผ้าไหมมัดหมี่ คิดเป็นรายได้โดยรวมจำนวน 1,300,200.00 บาท จำแนกเป็น รายได้จากการขายผ้าไหมลายดอกแก้ว จำนวน 574,200.00 บาท รายได้จากการขายผ้าไหมลายข้าวหลามตัด จำนวน 378,000.00 บาท และรายได้จากการขายผ้าไหมลายขอเกี้ยว จำนวน 348,000.00 บาท มีจำนวนข้อมูลสินทรัพย์รวมของกลุ่ม จำนวน 76,910.00 บาท และมีรายการค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าไหม โดยรวมจำนวน 76,910.00 บาท คิดเป็นเฉลี่ย/คน จำนวน 5,127.33 บาท มีจำนวนเงินลงทุนของสมาชิกกลุ่มในการลงทุนครั้งแรก โดยรวมจำนวน 105,000.00 บาท โดยเงินลงทุนครั้งแรกได้มาจากจำนวนเงินจากการลงทุนของสมาชิก จำนวน 15 คน คนละ 7,000 บาท ซึ่งมีผู้วิจัยที่ทำการศึกษาดังเดียวกับงานวิจัยครั้งนี้ ดังเช่น กัญญา จันทนชาติ และคณะ (Chanthanachat, et al, 2020, ii) พบว่า มีต้นทุนรวมที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 42,602.10 บาท

โดยแยกเป็น ค่าวัตถุดิบทางตรง 3,540 บาท ค่าแรงทางตรง 35,100 บาท ค่าใช้จ่ายการผลิตผันแปร 3,325 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิตคงที่ 637.10 บาท ผลตอบแทนของผ้าไหมมัดหมี่ มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 105,000 บาท ส่งผลให้มีกำไรสุทธิเท่ากับ 62,397.90 บาท และณ ชันชนันท์ อัครเดชพาณิชย์ และทมัล แสงสว่าง (Akradachapaned & Sangsawang, 2021, p. 1) พบว่า ชาวไร่รายใหญ่จะมีต้นทุนคงที่ ร้อยละ 25.96 ต้นทุนผันแปร ร้อยละ 74.04 โดยจำแนกเป็นค่าแรงงาน ร้อยละ 34.42 ค่าวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ร้อยละ 38.02 ค่าขนส่ง ร้อยละ 1.60 ชาวไร่รายกลางจะมีต้นทุนคงที่ ร้อยละ 18.79 ต้นทุนผันแปร ร้อยละ 81.21 โดยจำแนกเป็นค่าแรงงาน ร้อยละ 40.12 ค่าวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ร้อยละ 38.86 ค่าขนส่ง ร้อยละ 2.23 ชาวไร่รายเล็กจะมีต้นทุนคงที่ ร้อยละ 32.41 ต้นทุนผันแปร ร้อยละ 67.59 โดยจำแนกเป็นค่าแรงงาน ร้อยละ 30.61 ค่าวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ร้อยละ 33.55 ค่าขนส่ง ร้อยละ 3.43 และผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูกอ้อย ชาวไร่รายใหญ่ รายกลาง และรายเล็ก มีผลตอบแทนเฉลี่ย 1,684.702,196 และ 2,080 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่จากจำนวน 3 ลาย โดยรวม/ปี จำนวน 1,300,200.00 บาท ต้นทุนการผลิต/ปี จำนวน 949,060.00 บาท และกำไรขั้นต้น/ปี 351,140.00 บาท ทั้งนี้ ในการทอผ้าไหมมัดหมี่หากชุมชนมีการนำข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์จะทำให้ชุมชนเห็นได้ว่าผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายของกำไรที่ต้องการ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของกัญญา จันทนะชาติ และคณะ (Chanthanachai et al., 2020, ii) ที่พบว่า ต้นทุนรวมที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 42,602.10 บาท มีรายได้จากการขายผ้าไหมมัดหมี่เฉลี่ย/เดือน จำนวน 105,000 บาท ส่งผลให้มีกำไรสุทธิเท่ากับ 62,397.90 บาท และแก้วมณี อุทิรัมย์ และคณะ (Uthiram et al, 2017, p. 116) ที่พบว่า ศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านตำบลนาโพธิ์ มีปริมาณการทอผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดงตลอดทั้งปี จำนวน 616 หูก ต้นทุนการผลิตต่อหูกเท่ากับ 109,101 บาท ต้นทุนการผลิตต่อปีเท่ากับ 6,204,306 บาท โดย เฉลี่ยทั้ง 11 กลุ่ม มีผ้าไหมมัดหมี่ตีนแดงที่ผลิตได้ จำนวน 56 หูก ต้นทุนการผลิตต่อหูกเท่ากับ 9,918.27 บาท ต้นทุนการผลิตต่อปีเท่ากับ 564,027.82 บาท มีรายได้จากการขายต่อปีเท่ากับ 12,320,000 บาท รายได้จากการขายต่อหูกเท่ากับ 220,000 บาท โดยเฉลี่ยทั้ง 11 กลุ่ม มีรายได้จากการขายทั้งปีเท่ากับ 1,120,000 บาท รายได้จากการขายต่อหูกเท่ากับ 20,000 บาท และมีต้นทุนรวมเท่ากับ 6,330,586 บาท ส่งผลให้กลุ่มศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้านตำบลนาโพธิ์มีกำไรขั้นต้นเท่ากับ 6,115,694 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น 49.64 และมีกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน เท่ากับ 5,989,414 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ 48.62

สำหรับอัตราส่วนทางการเงินจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอ ได้แก่ กำไรขั้นต้น 351,140.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรขั้นต้น 27.01% กำไรสุทธิ 315,806.00 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ 24.29% ปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุน (หน่วย) 4.59 ผืน หรือ 6 ผืน อัตรากำไรจากการดำเนินงาน 24.29% อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) 300.77% และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) 410.62% แสดงให้เห็นได้ว่าอัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์งบการเงิน ทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิกและความสามารถในการทำกำไรในเชิงเปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจของผู้นำกลุ่มหรือผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา อาษาศรี, กรรณิการ์ ไชยวงศ์ และกุลนิดา พ้อสีชา (Arsasri, Chaiyayong, & Phosicha, 2019, pp. 129-130) พบว่า ต้นทุนในการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ ดังนี้ กลุ่มสตรีผลิตผ้าฝ้ายทอมือมียอดขาย 1,576,900 บาท ต้นทุนการผลิต 734,850 บาท กำไรขั้นต้น 842,050 บาท ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร 31,243 บาท กำไรสุทธิ 810,807 บาท อัตรากำไรสุทธิ 51.00% กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง มียอดขาย 1,404,000 บาท ต้นทุนการผลิต 818,054 บาท กำไรขั้นต้น 585,946 บาท ค่าใช้จ่าย ในการขายและบริหาร 48,200 บาท กำไรสุทธิ

537,746 บาท อัตรากำไรสุทธิ 38.30% กลุ่มสตรีทอผ้าพื้นเมือง มียอดขาย 611,950 บาท ต้นทุนการผลิต 523,879 บาท กำไรขั้นต้น 88,071 ค่าใช้จ่ายในการขาย และบริหาร 29,700 บาท กำไรสุทธิ 58,371 บาท อัตรากำไรสุทธิ 9.54% นอกจากนี้ในงานวิจัยต่างประเทศที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับอัตราส่วนทางการเงินสามารถปรับปรุงผลตอบแทนของหุ้นในบริษัทผู้ผลิตได้หรือไม่ของ Suroso (2022, p. 137) พบว่า ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อจำนวนเงินปันผลที่จ่ายออกไป ยิ่งอัตราส่วนของรายได้สุทธิและสินทรัพย์รวมมากขึ้นเท่าใด เงินปันผลก็จะจ่ายให้กับผู้ถือหุ้นมากขึ้นเท่านั้น อัตราส่วนสภาพคล่องปัจจุบันไม่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนด นักลงทุนที่จะซื้อและขายหุ้นหรือการลงทุน และยังพบว่าในทางกลับกันยิ่งระดับอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนในบริษัท สูงขึ้นเท่าใด ผลตอบแทนของหุ้นที่ได้รับจากนักลงทุนในบริษัทก็จะยิ่งต่ำลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอควรนำข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณต้นทุนที่เกิดจากการทอผ้าไหมมัดหมี่ไปใช้เป็นแนวทางในการลดปริมาณต้นทุนลง เช่น ค่าเส้นไหม ค่าด้ายสีวง ค่าสีย้อมไหม ค่าต่างฟอกไหม ค่าแรงจากการทอ ค่าแรงจากการมัดหมี่ ค่าแรงจากการสาวไหม ค่าแรงจากการย้อมสีไหม ค่าน้ำประปา ค่าฟืน ค่าเชือกฟางมัดหมี่ ค่าน้ำยาล้างไหม ค่าสบู่เทียม และค่าเสื่อมราคา ค่าขนส่งออก ค่าถุงแพ็ค และค่าสต็อกเกอร์
2. กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอควรนำข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณผลตอบแทนไปใช้ในการวางแผนการตลาดเพื่อสร้างยอดขายหรือเพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
3. ผู้นำชุมชนควรนำผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน ผลตอบแทน และอัตราส่วนทางการเงินไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ภายในชุมชน เพื่อให้กลุ่มอาชีพอื่น ๆ ได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตที่ดีเพื่อลดต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอควรศึกษาเกี่ยวกับการนำผ้าไหมมัดหมี่มาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าไหมมัดหมี่
2. กลุ่มทอไหมมัดหมี่ชุมชนบ้านมาบสมอควรศึกษาการทอผ้าชนิดอื่น เช่น การทอผ้าฝ้าย ผ้าขาวม้า แล้ววิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในรูปแบบการเปรียบเทียบความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์เดิมกับผลิตภัณฑ์ใหม่
3. ควรศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่การทอผ้าไหมมัดหมี่ แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย และสนับสนุนการดำเนินการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

Akradachapaned, N., & Sangsawang, T. (2021). Cost and Revenue Analysis from Investment in Sugarcane Cultivation of Sugarcane Farmers in Ban Phai District, Khon Kaen Province, Planting Year 2019/2020. *NEU Academic And Research Journal*, 11(2), 1-14. (In Thai)

- Apisithpinyo, B. (2019). *Cost Accounting II*. Nakhon Ratchasima : Panda burn book. (In Thai)
- Arsasri, K., Chaiyayong, K., & Phosicha, K. (2019). Cost and Profit Analysis of Hand Woven Cotton Production: A Case Study Ban Lao Yai, Lao Yai Subdistrict, Kuchinarai District, Kalasin Province. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 6(2), 129-148. (In Thai)
- Boonprasop, A. (2017). *Documents for teaching cost accounting course 2*. Surin : Faculty of Management Science, Surin Rajabhat University. (In Thai)
- Chaikhram, S., Sriyong, P., Boonlert, R., Boriboonmangsa, S., & Kesla, C. (2020). *Cost and Return Analysis of Pounded Unripe Rice Production : Case Study of Operator in Ban Klangyai, Klangyai Sub-District, Banphue District, Udonthani Province*. Research Report. Udonthani : Udonthani Rajabhat University. (In Thai)
- Chalermkanjana, K. (2014). *Management Accounting (Cost Accounting 2)* (5th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Chanthanachai, K., Imjai, N., Chaitamat, N., Srisongpha, A., & Brahmawong, S. (2020). *The Analysis of Cost and Return of Mudmee silk production : Case Study in Ban Chiang Yuen, Tumbon Chiang Yuen, Amphoe Mueang, Udon thani Province*. Research Report, Accounting. Udon Thani : Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)
- Haralayya, B. (2022). Impact Of Ratio Analysis on Financial Performance in Royal Enfield (Bhavani Motors) Bidar. *Iconic Research and Engineering Journals*, 5(9), 207-222.
- Hoonwongsa, A. (2017). Thai Silk Career Group Promotion. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 4(1), 53-64. (In Thai)
- Komaratat, D. (2016). *Cost Accounting* (15th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Nongtad Subdistrict Municipality, Mueang District, Buriram Province. (n. d.). *History of Ban Mapsamor Community Silk Group*. Buriram : n. p. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister. (2017). *Summary National Economic and Social Development Plan, No. 12 B.E. 2017-2021*. Retrieved October 9, 2020, from <http://www.prachinburi.go.th/plan12.pdf> (In Thai)
- Petchpaisarn, B. (2019). *The Impact of Financial Ratios Affecting Measuring the Market Value of Shares of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand*. Thesis, Master of Accountancy Program in Accounting, Sripatum University, Bangkok. (In Thai)
- Phadoongsitthi, M. (2015). *Cost Accounting* (6th ed.). Bangkok : Inspired by LnwShop. (In Thai)
- Prommak, P. (2020). *Design and Development by using Mee Khan Khor Nari Pattern for Fashion Business as Related to Superstitions*. Thesis, Master of Art Program in Design for Business, College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Rodwanna, P. (2017). *Cost Accounting : Principles and Processes* (2th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)

- Sahananporn, J. (2020). The relationship between financial ratios and stock prices : a Panel VAR approach. Thesis, Master of Economics Program in Financial Economics, National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Sikkha, P. (2012). *Woven fabrics native to the southeastern Isan*. Ubon Ratchathani : Siritham Offset. (In Thai)
- Singwareach, S. (2019). *The Effects of Operating Ratios on Profitability of the Listed Companies in Thailand: SET 100*. Thesis, Master of Accountancy Program in Accounting, Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
- Srijunpetch, S., Boonlert-U-Thai, K., & Phuk-Dee, A. (2019). *Financial Reporting and Analysis*. Bangkok : Thammasat printing house. (In Thai)
- Srilawong, R. (2018). *The Study of Financial Ratios that Affecting the Stock Prices: A Case Study of Real Estate and Construction Industry in the Market for Alternative Investment*. Independent Study, Master of Business Program in Business, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok. (In Thai)
- Suroso, S. (2022). Can Financial Ratios Improve Stock Returns in Manufacturing Companies?. *Atestasi : Journal Ilmiah Akuntansi*, 5(1), 137-151.<https://doi.org/10.33096/atestasi.v5i1.1190>
- Tasedam, T. (2017). *Analysis of cost and benefit for sugarcane planting of agriculturists in Ban Huai Luk, Tambon Don Mon, Amphur Satuek, Buriram province*. Research Report. Buriram : Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University. (In Thai)
- Thailand Textile Institute . (2019). *Textile Institute Create new opportunities to help SMEs Thai textiles in 2022 ready to launch Textiles Square : Digital Platform for the first time in Thailand*. Retrieved October 4, 2020, from <https://www.thaitextile.org/th/activities/detail.2890.1.0.html> (In Thai)
- Thailand Textile Institute . (2019). *The Office of the Permanent Secretary of the Ministry of Industry unveils the prototype brand "Mud Tor Jai" to transform Thai silk fashion Create new values to meet the lifestyle of teenagers*. Retrieved October 4, 2020, from <https://www.thaitextile.org/th/activities/detail.1291.1.0.html?fbclid=IwAR2BWYJfapvy7MKpPwCT-8ej-8XdshBZ28bu8nWu6Hg7NFCsM0yocdb0FiU> (In Thai)
- The Stock Exchange of Thailand. (2 0 0 2). *Techniques for Financial Statement Analysis of Listed Companies*. Corporate Communications, The Stock Exchange of Thailand. (In Thai)
- Thuraphan, K. (2017). *Participation techniques in social development process*. Udon Thani : Faculty of Humanities and Social Science, Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)
- Uthiram, K., Santhitthanawat, J., Chanthanam, N., Nilkaew, P., & Saentunthao, S. (2017). Cost Analysis and Return on Tin DaengMudmee silk Weaving of Napho Sub-District, Napho District, Buriram Province. *Journal of Research and Development, Buriram Rajabhat University*, 11(2), 116-124. (In Thai)

ประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับศาสตร์คหกรรม

สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

EFFECTIVENESS OF AN INTEGRATION BETWEEN MANAGEMENT AND HOME ECONOMICS FOR THE CERTIFICATE MODULAR CURRICULUM TO SUPPORT THE COMMUNITY'S NEEDS

^{1*}วัฒนารณ์ โชครัตนชัย, ²หงส์วริน ไชยวงศ์, ³เมลดา อภัยรัตน์, ⁴ณภัค คณารักษ์เดโช ⁵กติกา กลิ่นจันทร์แดง,

⁶ชิตวรา บรรจงปฐ, ⁷ศิริพร เลิศยิ่งยศ, ⁸ชิตนุพงศ์ ธนพิบูลพงศ์, ⁹ขวัญอิสรา ภูมิศิริไพบูลย์

Watanaporn Chokratanachai^{1*}, Hongvarin Chaibawong², Melada Apairat³, Naaphak Khanaarakdechao⁴, Katika Klinjandang⁵, Chitwara Banjongpru⁶, Siriporn Loetyingyot⁷, Chitsanupong Thanapiboonpong⁸, Kwanisara Bhumisiripaiboon⁹

^{1*}รองศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*}Associate Professor, Faculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

^{2,3}อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{2,3}Lecturer, Faculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

⁴อาจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{4,5}Lecturer Dr, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

^{6,8,9}อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{6,8,9}Lecturer, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

⁷ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

⁷Assistant Professor Dr., Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}watanapom.2021@gmail.com

รับบทความ : 27 มกราคม 2565 / ปรับแก้ไข : 14 มิถุนายน 2565 / ตอบรับบทความ : 20 มิถุนายน 2565

Received : 27 January 2022 / Revised : 14 June 2022 / Accepted : 20 June 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.50

ABSTRACT

Principles of teaching and learning have improved the contents and curriculum to meet learners' needs. This study's objective was to evaluate the effectiveness of the integration between Management and Home Economics in the Home Economics Certificate modular curriculum at the Faculty of Science and Technology of Nakhon Ratchasima Rajabhat University. The sample was selected by using a non-probability purposive sample selection technique. There was a total of 49 participants in this study. The research instruments were five certificate modules, a curriculum evaluation and a satisfaction questionnaire. The content of these instruments was consensually agreed upon by a group of experts. Data were collected from the workshops using pre- and post-tests. The data were analyzed for their effectiveness using criteria of 80/80, a t-test for dependent samples, as well as mean and standard deviations in the satisfaction questionnaire. The results demonstrated that all the curricula had higher effectiveness in procedure and results than the set criteria. The post-test scores were significantly higher than the pre-test scores with the statistical significance at the .05 level. All trainees were highly satisfied with all curricula. It was concluded that all the 5 curricula may be effectively used in the training of people who were interested in this field and that they created value for the society.

Keywords : Integration of modular curriculum, Certification in modular curriculum, Development of Home Economics curriculum, Curriculum evaluation

บทคัดย่อ

ศาสตร์ทางการเรียนการสอนที่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหาสาระรายวิชาให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับศาสตร์คหกรรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นขนาดเล็กด้วยการสุ่มตัวอย่างตามวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและแบบอาสาสมัคร 49 คน ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล 5 หลักสูตร แบบประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งได้รับการลงมติเป็นเอกฉันท์แบบเหมาะสม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับการทดสอบก่อนและหลัง วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้วยการทดสอบที และประเมินความพึงพอใจด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ทุกหลักสูตรมีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยหลังการอบรมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนอบรมทุกหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรทุกหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม มีความเป็นไปได้ว่าหลักสูตรทั้ง 5 หลักสูตร สามารถนำไปใช้ฝึกอบรมให้กับผู้สนใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้กับสังคม

คำสำคัญ : ผลการบูรณาการหลักสูตรแบบโมดูล, หลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล, การพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์

บทนำ

การพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เป็นโจทย์ท้าทายสำคัญของประเทศไทยคือการมุ่งเน้นการสร้างคนให้มีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การสร้างองค์ความรู้เพื่อสะสมความรู้ เป็นการวางรากฐานสำหรับอนาคตและการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ขีดความสามารถและความเข้มแข็งของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ การสร้างนวัตกรรม เพื่อบ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการ นวัตกรรม การพัฒนาระบบนิเวศทางนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการสร้างและแปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม และการปรับบทบาทของมหาวิทยาลัย เพื่อการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ และการสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของประเทศผ่านการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจกลุ่มมหาวิทยาลัย เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งจัดระบบและการบริหารจัดการ (Office of the Higher Education, Science, Research and Innovation Policy Council & Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2019, p. 7) รวมไปถึงการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนวัตกรรมจากภูมิปัญญาในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายในประเทศและต่างประเทศสอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลาย ด้วยการต่อยอดผลงานจากสถาบันวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย รวมถึงยืดอายุของอาหารเป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้แก่สินค้า (Government Gazette, 2018, p. 23) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นโมดูลการเรียนรู้ที่ไม่ใช่ตำราเรียนหรือสมุดแบบฝึกหัดและอื่น ๆ แต่โมดูลคือหน่วยงานการสอนที่มีเนื้อหาจบในตัวเองสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีส่วนประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ตามปกติมักนิยมใช้ในลักษณะที่เป็นเอกสารการพิมพ์หรือทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ (Lawrence, 1973, p. 10)

การบูรณาการศาสตร์ทางหลักสูตรแบบรายวิชา มีรูปแบบการบูรณาการภายในหมวดวิชา ภายในหัวข้อ หรือโครงการ และการผสมผสานปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม (Chookhampaeng, 2012, p. 20) ด้วยการจัดทำหลักสูตรของการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนคือ นำสภาพปัญหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสิ่งดีงาม ของครอบครัว ชุมชน วัด สถาบันทางการศึกษาและประชาสังคมเข้ามาบูรณาการการเรียนรู้ (Soonthornprasert, 2007, p. 20) เมื่อกล่าวถึงหลักสูตรในมุมมองโดยทั่วไปของบุคคลส่วนใหญ่จะหมายถึงสิ่งที่เป็นเอกสารหลักสูตร หนังสือ ตำรา คู่มือ ส่วนมุมมองของนักวิชาการด้านหลักสูตรจะหมายถึงความรวมถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน และผลการเรียนรู้ (Wiles, 2009, p. 2; Wiles & Bondi, 2011, p. 1) ซึ่งหลักสูตรนั้น จะขึ้นอยู่กับความเชื่อในเชิงปรัชญา ของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือชุมชนก็ตาม หลักสูตรก็คือมวลประสบการณ์ ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษาวางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (Oliva, 2009, p. 3; Patphol, 2019, p. 3) ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) จึงเป็น การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น รวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย (Saylor & Alexander, 1974, p. 7) โดยมีจุดเน้นการพัฒนาแบบความเป็นระบบ (Curriculum as a system) ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า คือ ผู้เรียน กระบวนการ คือ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผล และผลผลิต คือ คุณภาพผู้เรียน (Saylor & Alexander, 1974, p. 22) เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงานไว้สอดคล้องกัน เช่น เป็นการผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียน อาจอยู่ในรูปของการศึกษาวิจัย การฝึกงาน สหกิจศึกษา การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการ หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นต้น (Kramer & Usher, 2011, p. 1) เป็นการสร้างสะพานเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา ในปัจจุบันของนักศึกษากับวิชาชีพในอนาคต เปิดโอกาสให้ประยุกต์ใช้และผสมผสานความรู้ทางทฤษฎีที่ได้จากการเรียน กับประสบการณ์ การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการที่อยู่ในโลกแห่งความจริง (Real world) (Martin & Hughes, 2009, p. 8)

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ Simanjuntak et al. (2022, p. 77) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของนักวิชาการที่จะค้นพบ ผลกระทบใหม่ ๆ ที่สามารถเสริมสร้างความรู้ได้ และยังสามารถปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของตนให้เหมาะสม ในการดำรงชีวิตและแข่งขันในด้านการงานต่อไปได้ ดังนั้น คณะวิจัยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและทันต่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นหลักสูตรที่มีศาสตร์และศิลป์ทางรายวิชา ที่หลากหลาย และรายวิชาส่วนใหญ่เป็นวิชาทักษะปฏิบัติ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงรายวิชาของหลักสูตร โดยเน้นไปทางด้านอาหารซึ่งเป็นที่สนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการหล่อหลอมเนื้อหาวิชาทางด้านการจัดการที่จำเป็น เข้าด้วยกัน และบูรณาการผู้สอนต่างสาขาวิชาและต่างคณะภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาได้อย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะปฏิบัติไปใช้ในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีคุณภาพเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนและสังคมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับคหกรรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล ของหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 หลักสูตร ประกอบด้วย

1. หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์
2. หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด
3. หลักสูตรขนมไทยพารวย
4. หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล
5. หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม

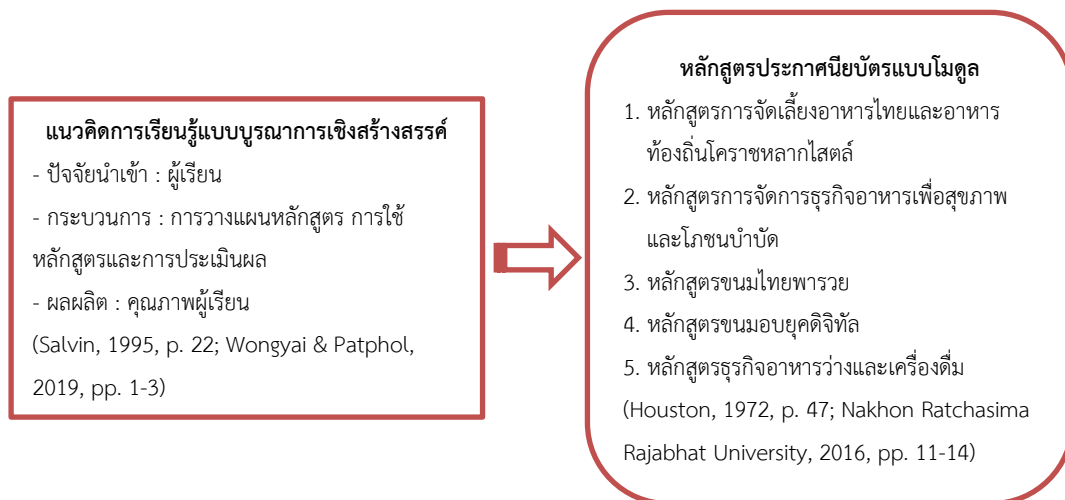
ประโยชน์การวิจัย

หลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษา และเป็นเครื่องชี้แนะจุดมุ่งหมาย สาระ และแนวทางการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมได้

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนลักษณะสำคัญของโมดูลการเรียนรู้ 6 ประการ คือ 1) การเริ่มต้นการสร้างโปรแกรมการเรียนในส่วนย่อยหรือในรายวิชา 2) เน้นตัวผู้เรียนมากกว่าผู้สอน โดยถือเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นเครื่องกำหนดสิ่งที่จะเรียน 3) เน้นจุดประสงค์เป็นเบื้องต้นไม่ใช่นั่นที่กิจกรรมการเรียน 4) การเรียนเป็นแบบรายบุคคล (Individualized) และเป็นส่วนตัว (Personalized) 5) โมดูลการเรียนรู้รวมวิธีสอนแบบต่าง ๆ ไว้หลายอย่างโดยไม่จำกัดว่าครูจะต้องใช้วิธีสอนแบบใดโดยเฉพาะและใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของโมดูล และ 6) เน้นกระบวนการ (Process) ไม่ใช่ผลขั้นสุดท้าย (Product) นั่นคือมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอยู่เป็นระยะถ้าผลการใช้หรือการทดสอบแสดงว่ายังมีข้อบกพร่องก็ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข (Houston, 1972, p. 47) ซึ่งรายวิชาในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามคำอธิบายหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2559 มีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการศาสตร์การจัดการและศาสตร์คหกรรม จำแนกเป็นกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ คือ การจัดการธุรกิจคหกรรมศาสตร์ ลักษณะการจัดการของธุรกิจทางคหกรรมศาสตร์ในระบบวิสาหกิจชุมชน ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การบริหารงาน ด้านบุคคล การเงิน และการลงทุน การปฏิบัติงาน โครงสร้างและองค์ประกอบของตลาด บทบาทของธุรกิจทางคหกรรมศาสตร์ และกลุ่มวิชาชีพเฉพาะในกลุ่มวิชาเฉพาะเลือก ได้แก่ กลุ่มวิชาอาหารและโภชนาการ ประกอบด้วย 1) อาหารไทย ศึกษาความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญและประเภทของอาหารไทย อาหารไทยประจำภาค เครื่องเทศและเครื่องปรุง เทคนิคการประกอบอาหารไทย การจัดตกแต่งอาหาร การฝึกปฏิบัติอาหารไทย การถนอมและแปรรูปอาหาร 2) โภชนาบำบัด ศึกษาลักษณะของอาหารบำบัดโรค หลักการจัดการอาหารบำบัดโรค การบริการอาหารในโรงพยาบาล การคำนวณปริมาณพลังงานและอาหารตามรายการ อาหารแลกเปลี่ยน ความรู้เกี่ยวกับอาหารเฉพาะโรค การกำหนดรายการอาหารและฝึกปฏิบัติอาหารบำบัดโรค บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการให้โภชนาบำบัด หลักการชั่ง ตวง อาหารบำบัดโรค 3) ขนมไทยและอาหารว่าง ศึกษากรรมวิธีในการประกอบขนมไทยและอาหารว่าง โดยใช้วิธีต่าง ๆ เทคนิคการเตรียม การปรุง การจัดและการเสิร์ฟขนมไทยและอาหารว่าง การเก็บรักษา การบรรจุหีบห่อ การคำนวณต้นทุน การฝึกปฏิบัติขนมไทยและอาหารว่าง 4) ขนมอบ ศึกษาคุณสมบัติของเครื่องปรุงและสารปรุงแต่งในขนมอบ การเลือกซื้อ วิธีใช้และการเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ หลักที่ใช้ในการทำขนมอบขั้นพื้นฐาน การเก็บรักษामลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ การฝึกปฏิบัติ 5) การจัดเลี้ยงและการบริการอาหาร ศึกษารูปแบบการบริการอาหาร การวางแผน

ดำเนินงานจัดเลี้ยง เครื่องมือ เครื่องใช้ในการบริการอาหารและเครื่องดื่ม การจัดโต๊ะอาหาร การจัดรายการอาหาร เครื่องดื่ม การบริการอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสมสำหรับงานเลี้ยง มารยาทในการรับประทานอาหาร การฝึกปฏิบัติจัดเลี้ยงอาหารในรูปแบบต่าง ๆ (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2016, pp. 11-14) และทำการศึกษาแนวคิดการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ (Creative integration) ซึ่งการบูรณาการ (Integration) เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ 2 องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างลงตัวและเป็นระบบ ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีทัศนคติหรือความคิดรวบยอด (Concept) คือภาพความคิดในสมองที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (The Royal Society, 2012, p. 106) ซึ่งแนวคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า คือ ผู้เรียน กระบวนการ คือ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผล และผลผลิต คือ คุณภาพผู้เรียน (Salvin, 1995, p. 22) ดังนั้น การเรียนรู้ในระดับที่เป็นความคิดรวบยอดจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างมาก เนื่องจากผู้เรียนจะสามารถประยุกต์ใช้ความคิดรวบยอดไปสู่สถานการณ์ต่าง ๆ การเชื่อมโยงความคิดรวบยอดหนึ่ง กับความคิดรวบยอดอื่น ๆ เป็นรากฐานสำคัญของทักษะการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน (Wongyai & Patphol, 2019, pp. 1-3) คณะวิจัยได้นำข้อมูลข้างต้นมาทำการสังเคราะห์สรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการได้มา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป ซึ่งคณะวิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและต้องการผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Wongwanich & Wiratchai, 2003, p. 122) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และวิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary selection) ด้วยการกำหนดคุณสมบัติเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งกำลังศึกษาในสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ สำหรับประชาชนและผู้สนใจทั่วไปเป็นผู้ที่ติดต่อกับคณะวิจัยเพื่อเข้าร่วมการอบรมในแต่ละหลักสูตร รวมทั้งสิ้น 49 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณะวิจัยได้ทำการประยุกต์และสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. หลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งคณะวิจัยได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์เนื้อหาจากคำอธิบายหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พุทธศักราช 2559 (Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 2016, pp. 11-14) ประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล มีลักษณะเป็นหลักสูตรระยะสั้น จำนวน 5 หลักสูตร คือ 1) หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์ 2) หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนบำบัด 3) หลักสูตรขนมไทยพารวย 4) หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล และ 5) หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม

2. แบบประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคะแนนเต็ม 100 คะแนน สำหรับการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมปฏิบัติการ

3. แบบประเมินความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิทยากร ด้านสถานที่/ระยะเวลา ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการนำความรู้ไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1-5 Likert scale) ได้แก่ ระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ระดับ 2 เท่ากับน้อย ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 4 เท่ากับมาก และระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด (Likert, 1961, p. 74)

วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย

คณะวิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 3 เครื่องมือ เสนอคณะบดี รองคณะบดี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะดำเนินงาน จำนวน 7 คน โดยการจัดประชุมพิจารณาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2564 ณ ห้องประชุมคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เริ่มตั้งแต่เวลา 09.00-12.00 นาฬิกา มีความเห็นและมติเป็นเอกฉันท์ว่า “เหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการวิจัยได้”

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 การประชุมวางแผนดำเนินงานและพัฒนาหลักสูตรแบบโมดูล

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2564 ณ ห้องประชุมคหกรรมศาสตร์ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จากภาพ 2 คณะวิจัยดำเนินการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาหลักสูตรแบบโมดูล จากนั้นนำหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล จำนวน 5 หลักสูตร เสนอในการประชุมจัดทำข้อเสนอโครงการพัฒนาหลักสูตรแบบโมดูล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วันที่ 8 พฤษภาคม 2564 และได้รับการอนุมัติโครงการวันที่ 13 พฤษภาคม 2564

ชั้นทดลอง แสดงดังภาพ 3

ภาพ 3 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมทดลองสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 17, 21 และ 24 พฤษภาคม 2564 ณ ห้องเรียนรวมคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

จากภาพ 3 คณะวิจัยจัดกิจกรรมทดลองสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล จำนวน 5 หลักสูตร ณ ห้องปฏิบัติการอาหารสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา กับนักศึกษาซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน โดยทำการฝึกปฏิบัติการและศึกษาเรียนรู้วันละ 1 หลักสูตร ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 นาฬิกา ในวันที่ 17-21 และวันที่ 24 เดือนพฤษภาคม 2564 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 วัน

ขั้นฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ก่อนและหลังการฝึกอบรมปฏิบัติการ ในเดือนมิถุนายน 2564 ดังภาพ 4 ถึงภาพ 8 และตาราง 1

ภาพ 4 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2564 ณ ห้องฝึกปฏิบัติการ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพ 5 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนบำบัด
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2564 ณ ห้องฝึกปฏิบัติการ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพ 6 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรขนมไทยพารวย
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2564 ณ ห้องฝึกปฏิบัติการ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพ 7 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2564 ณ ห้องฝึกปฏิบัติการ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ภาพ 8 ตัวอย่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564 ณ ห้องฝึกปฏิบัติการ อาคารคหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

โดยมีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินการฝึกอบรมปฏิบัติการในแต่ละหลักสูตร แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 การฝึกอบรมปฏิบัติการหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล จำนวน 5 หลักสูตร

หลักสูตร	ระยะเวลา	ผู้เข้าร่วม (คน)
1. หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์	14-16 มิถุนายน 2564	9 คน
2. หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด	21-23 มิถุนายน 2564	15 คน
3. หลักสูตรขนมไทยพารวย	10-12 มิถุนายน 2564	6 คน
4. หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล	17-19 มิถุนายน 2564	7 คน
5. หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม	21-23 มิถุนายน 2564	12 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพของหลักสูตร ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E_1/E_2) โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการสอนหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) /ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) (Brahmawong, 2013, p. 19) กำหนดเกณฑ์ผลคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการอบรมปฏิบัติการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการ ก่อนและหลัง โดยใช้การทดสอบทีกรณีสองกลุ่มไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-test for dependent sample) (Kohout, 1974, p. 351) สำหรับข้อมูลการประเมินความพึงพอใจ ใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) แสดงผลคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (Sri-Saard, 2017, p. 121) คือ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 เท่ากับมากที่สุด 3.51-4.50 เท่ากับมาก 2.51-3.50 เท่ากับปานกลาง 1.51-2.50 เท่ากับน้อย และ 1.00-1.50 เท่ากับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการประเมินประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับคหกรรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลของหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ของหลักสูตร แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ของหลักสูตร

การทดสอบประสิทธิภาพหลักสูตร	n	ประสิทธิภาพ		แปลผล
		กระบวนการ (E_1)	ผลลัพธ์ (E_2)	
1. หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์	9	91.47	86.67	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์
2. หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด	15	92.89	92.00	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์
3. หลักสูตรขนมไทยพารวย	6	89.34	82.50	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์
4. หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล	7	90.13	85.71	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์
5. หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม	12	94.85	92.92	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์
รวม	49	91.73	87.96	E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 2 พบว่า หลักสูตรทั้ง 5 หลักสูตร มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=91.73$) และผลลัพธ์ ($E_2=87.96$) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 โดยเรียงหลักสูตรตามลำดับดังนี้ อันดับแรกคือ หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=94.85$) และผลลัพธ์ ($E_2=92.92$) อันดับที่สองคือ หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=92.89$) และผลลัพธ์ ($E_2=92.00$) อันดับที่สามคือ หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์ มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=91.47$) และผลลัพธ์ ($E_2=86.67$) อันดับทีสี่คือ หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=90.13$) และผลลัพธ์ ($E_2=85.71$) และอันดับที่ห้าคือ หลักสูตรขนมไทยพารวย มีประสิทธิภาพของกระบวนการ ($E_1=89.34$) และผลลัพธ์ ($E_2=82.50$)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p
1. หลักสูตรการจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์	9					
ก่อนอบรม	20	8.78	1.000			
หลังอบรม	20	17.33	2.108	14.18*	0.000	
2. หลักสูตรการจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด	15					
ก่อนอบรม	20	6.67	1.404			
หลังอบรม	20	18.40	1.676	23.37*	0.000	
3. หลักสูตรขนมไทยพารวย	6					
ก่อนอบรม	20	6.17	1.472			
หลังอบรม	20	16.50	1.871	11.72*	0.000	
4. หลักสูตรขนมอบยุคดิจิทัล	7					
ก่อนอบรม	20	8.57	1.272			
หลังอบรม	20	17.14	1.574	23.238*	0.000	
5. หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม	12					
ก่อนอบรม	20	9.67	1.240			
หลังอบรม	20	18.58	1.923	16.422*	0.000	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า หลังการอบรมอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล ทุกหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล

รายการประเมิน	ความพึงพอใจ									
	หลักสูตร 1		หลักสูตร 2		หลักสูตร 3		หลักสูตร 4		หลักสูตร 5	
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
1. ด้านวิชาการ	4.73	0.452	4.80	0.490	4.44	0.563	4.49	0.612	4.80	0.490
2. ด้านสถานที่/ระยะเวลา	4.67	0.482	4.61	0.494	4.44	0.616	4.19	0.750	4.61	0.494
3. ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.69	0.479	4.71	0.464	4.33	0.492	4.57	0.514	4.71	0.464
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้	4.75	0.447	4.75	0.442	4.50	0.798	4.50	0.519	4.75	0.442
รวมเฉลี่ยแต่ละหลักสูตร	4.71	0.457	4.60	0.494	4.42	0.599	4.43	0.626	4.73	0.446
รวมเฉลี่ย 5 หลักสูตร	M=4.58, SD=0.524									

หมายเหตุ : หลักสูตร 1 การจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์, หลักสูตร 2 การจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด, หลักสูตร 3 ขนมไทยพารวย, หลักสูตร 4 ขนมอบยุคดิจิทัล และหลักสูตร 5 ธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม

จากตาราง 4 พบว่า ภาพรวมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการทุกหลักสูตร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.58) เมื่อจำแนกเป็นรายหลักสูตรพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 หลักสูตร โดยอันดับที่หนึ่งคือ หลักสูตร 5 ธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม (M=4.73) อันดับที่สองคือ หลักสูตร 1 การจัดเลี้ยงอาหารไทยและอาหารท้องถิ่นโคราชหลากหลายสไตล์ (M=4.71) และอันดับที่สามคือ หลักสูตร 2 การจัดการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพและโภชนาบำบัด (M=4.60) สำหรับหลักสูตรที่อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 หลักสูตร ได้แก่ อันดับที่หนึ่งคือ หลักสูตร 4 ขนมอบยุคดิจิทัล (M=4.43) และอันดับที่สองคือ หลักสูตร 3 ขนมไทยพารวย (M=4.42)

อภิปรายผล

ประสิทธิภาพการบูรณาการศาสตร์การจัดการกับคหกรรมในหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูลของหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จำนวน 5 หลักสูตร มีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นอันดับแรกคือ หลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลังการฝึกอบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล ทุกหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม และผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการทุกหลักสูตร มีความพึงพอใจมากที่สุด และมีความพึงพอใจหลักสูตรธุรกิจอาหารว่างและเครื่องดื่มมากที่สุด ทั้งนี้ แสดงให้เห็นได้ว่าโครงการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล 5 หลักสูตร ในครั้งนี้เป็นโครงการที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการฝึกอบรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นช่องทางสร้างทางเลือกใหม่ให้กับผู้ประกอบการ เนื่องจากมีการให้ผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสดำเนินมือทำจริงในทุกขั้นตอนด้วยตนเอง สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมืออาชีพ ทั้งในส่วนของพัฒนาเฉพาะบุคคล รวมทั้งเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีของชุมชนและสังคมในภาพรวม เนื่องจากการบูรณาการการฝึกปฏิบัติและความรู้ในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีความสามารถทั้งด้านนวัตกรรมวิชาชีพ และความเป็นพลเมือง จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงผู้เรียนทั้งทักษะ ความรู้ และเจตคติด้วยการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative Education Development Network in the Upper South, 2017, p. 1)

ซึ่ง Taba (1962, p. 10) ได้เสนอว่าทุกหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบในลักษณะใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันอยู่ 4 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะการเลือกและการสร้างเนื้อหาสาระ การจัดรูปแบบและประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผล สำหรับศิษยา ขัมมนณี (Khammanee, 2014, pp. 104-106) อธิบายถึงการเรียนการสอน ที่เน้นด้านทักษะปฏิบัติมีอยู่ 3 ยุทธวิธี เพื่อให้ผู้สอนได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของสถานการณ์ รวมทั้ง ได้ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการที่เหมาะสมสำหรับการสอนเนื้อหาของงานปฏิบัติที่มีลักษณะซับซ้อนหรือเสี่ยงอันตราย และลักษณะเนื้อหาสามารถแยกส่วนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นที่มีความคล้ายคลึงกันของวารสาร โอฟาโซ (Ophaso, 2021, p. 112) ที่พบว่าหลักสูตร ฝึกอบรมระยะสั้นมีคุณภาพสูง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความรู้พื้นฐานและมีทักษะการปฏิบัติ เมื่อฝึกทักษะการปฏิบัติจนเกิดความชำนาญแล้ว สามารถมีความคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ความละเอียด ความเรียบร้อย ความประณีตสวยงาม และสามารถส่งผลงานได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในระดับดีมาก และในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Ismoilov (2022, p. 22) ได้อธิบายการทดลองการสอนที่ดำเนินการในกรอบการวิจัยที่มุ่งพัฒนา ความสามารถทางวิชาชีพของนักศึกษาโดยใช้แนวทางบูรณาการ ผลลัพธ์และสถิติการวิเคราะห์ พบว่า ครูได้รับการแนะนำ ให้สอนคณิตศาสตร์และวิชาชีพพิเศษบนพื้นฐานของแนวทางบูรณาการในการก่อตัวของความสามารถทางวิชาชีพ ของผู้เรียน ซึ่ง Ismoilov (2022, pp. 35-36) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความสามารถในแง่ของข้อกำหนดสำหรับ ระดับการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาหมายถึงความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในอนาคต ในการใช้ชุดความรู้ทักษะและความสามารถ วิธีการทำกิจกรรมในบางสถานการณ์ ความสามารถในแง่ของกิจกรรมการสอน คือความสามารถในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับสถานการณ์ หรือในความหมายกว้าง ๆ เพื่อแสดง กระบวนการ (การกระทำและความรู้) ที่จำเป็นในการแก้ปัญหา การบูรณาการเป็นกระบวนการที่ส่วนต่าง ๆ ของระบบ สิ่งมีชีวิตทั้งหมด เชื่อมต่อถึงกันและทำให้เกิดสิ่งเดียวกัน การสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการช่วยให้สามารถศึกษา หัวข้อที่เกี่ยวข้องได้พร้อมกันและพึ่งพาอาศัยกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน ถือได้ว่าเป็นการอบรมระยะสั้น และมีความกระชับมากเกินไป ส่งผลให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการมีโอกาสได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ไม่เพียงพอ เนื่องจากในแต่ละหลักสูตรมีความละเอียดอ่อนของเนื้อหาสาระและเทคนิคเฉพาะในการทำ ดังนั้น จึงควรมีการขยาย ระยะเวลาในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจาก 3 วัน เป็น 5-7 วัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ อย่างเพียงพอ เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประกอบกิจการและสร้างรายได้ให้กับผู้เข้าอบรมได้จริงต่อไป กอรปกับ ในช่วงดังกล่าวเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อที่เรียกว่า โควิด-19 ทำให้ส่งผลต่อจำนวนผู้เข้าร่วมรับ การอบรมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเป็นการอบรมในสถานที่ฝึกปฏิบัติการจริงภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบออนไลน์ (On-line) และออนไซต์ (On-site) ไปพร้อม ๆ กัน และทำการบันทึกวิดีโอการฝึกอบรมและสำเนาให้ผู้สนใจได้นำไปใช้ศึกษา ทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติ ด้วยตนเองได้ทุกแห่งโดยจำกัดสถานที่เพื่อให้ผู้ได้ฝึกปฏิบัติได้น่าผลที่ได้ไปใช้ประกอบกิจการสร้างรายได้ด้วยตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประสิทธิผลการนำหลักสูตรประกาศนียบัตรแบบโมดูล 5 หลักสูตร กับผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมปฏิบัติการ เพื่อให้ทราบถึงความต่อเนื่องของการนำความรู้ และความเข้าใจไปใช้ประกอบกิจการได้อย่างชำนาญ สามารถสร้างรายได้ รวมทั้งการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ผู้สนใจให้เกิดคุณค่าและมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นหรือไม่ และอย่างไร เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- Brahmawong, C. (2013). *Developmental Testing of Media and Instructional Package*. Retrieved August 12, 2021, from <https://สื่อการสอนฟรี.com/การทดสอบประสิทธิภาพสี่/> (In Thai)
- Chookhampaeng, C. (2012). *Curriculum Development*. Mahasarakham : Mahasarakham University. (In Thai)
- Cooperative Education Development Network in the Upper South. (2017). *Handbook of integrated teaching and learning management with work*. Retrieved August 12, 2021, from https://www.coop.rmuti.ac.th/phocadownload/other/คู่มือWIL_ฉบับสมบูรณ์_30Aug18.pdf (In Thai)
- Government Gazette. (2018). Subject: *National Strategy (2018-2037)*. Volume 135, Part 82 Kor. 13 October 2018. (In Thai)
- Houston, R. W. (1972). *Developing Instructional Modules. A Modular System for Writing Modules College of Education*. Houston : University of Houston.
- Ismoilov, E. (2022). Pedagogical Experiments Conducted in the Framework of Research Aimed at Developing Students' Professional Competencies on the Basis of an Interactive Approach, Their Results and Statistical Analysis. *Norwegian Journal of development of the International Science*, 83, 22-33.
- Ismoilov, E. O. (2022). Tools aimed at developing students' professional competence on the basis of an integrative approach. *European Journal Humanities and Educational Advancements (EJHEA)*, 3(40), 34-42.
- Khammanee, T. (2014). *Teaching Science : Knowledge for effective learning process* (18th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kohout, F. J. (1974). *Statistics for Social Scientists: A Coordinated Learning System*. New York : John Wiley.
- Kramer, M., & Usher, A. (2011). *Work-Integrated Learning and Career-Ready Students: Examining the Evidence*. Toronto : Higher Education Strategy Associates.
- Lawrence, G. (1973). *Florida Modules on Generic Teaching Competencies*. Gainesville, Florida : University of Florida.
- Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill.
- Martin, A., & Hughes, H. (2009). *How to Make the Most of Work Integrated learning: A Guide for students, Lecturers & Supervisors*. Palmerston North, New Zealand : Massey University.

- Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (2016). *Bachelor of Science Program Description in Home Economics, Improved Curriculum, B. E. 2016*. Nakhon Ratchasima : Faculty of Science and Technology, Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Office of the Higher Education, Science, Research and Innovation Policy Council & Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (2019). *Policies and Strategies of Higher Education, Science, Research and Innovation B. E. 2020-2027*. Bangkok : N.p. (In Thai)
- Oliva, P. F. (2009). *Developing the Curriculum* (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Ophaso, V. (2021). *Development of a Short-term Training Curriculum on Professional Make-up Art for Beauty Course Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. (In Thai)
- Patphol, M. (2019). *Core concepts of course development*. Bangkok : Curriculumandlerning. (In Thai)
- Salvin, R. E. (1995). *Cooperative Learning Theory, Research and Practice* (2nd ed.). Massachsetts : A Simon & Schuster.
- Saylor, J. G., & Alexander, W. M. (1974). *Curriculum Planning for schools*. New York : Holt, Rinehart & Winston.
- Simanjuntak, M. B., Suseno, M., Setiadi, S., & Lustyantje, N. (2022). Integration of Curricula (Curriculum 2013 and Cambridge Curriculum for Junior High School Level in Three Subjects) in Pandemic Situation. *Journal Ideas : Pendidikan, Sosial, dan Budaya*, 8(1), 77-86. doi: <https://doi.org/10.32884/ideas.v8i1.615>.
- Soonthornprasert, S. (2007). *A student-centered learning management plan*. Ratchaburi : Thammarak Printing House. (In Thai)
- Sri-Saard, B. (2017). *Preliminary Research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York : Harcourt Brace Jovanovich.
- The Royal Society. (2012). *Dictionary of Education Terminology, Royal Institute Edition*. Bangkok : Charansanitwong Printing. (In Thai)
- Wiles, J. W. (2009). *Leading Curriculum Development*. California : Corwin Press.
- Wiles, J. W., & Bondi, C. J. (2011). *Curriculum Development a Guide to Practice* (8th ed.). Boston : Pearson.
- Wongwanich, S., & Wiratchai, N. (2003). *Thesis Mentoring Guidelines*. Bangkok : Faculty of Education, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wongyai, W., & Patphol, M. (2019). *Creative Integration*. Bangkok : Innovative Leaders Center in Curriculum & Learning (LCCL). (In Thai)

การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

**THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITY MODEL IN DEVELOPING
ADVERSITY QUOTIENT OF PUPILS IN THE INTERMEDIATE GRADES
OF UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

ศิริพร เกตุสรณ้อย^{1*}, สิริลักษณ์ วนพร²

Siriporn Kestsanoi^{1*}, Sirilak Vanaporn²

^{1*}อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000 ประเทศไทย

^{1*,2}Lecturer, Faculty of Education, Surin Rajabhat University, Surin Province, 32000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : ¹sirigamemay3@gmail.com

รับบทความ : 21 มกราคม 2565 / ปรับแก้ไข : 5 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 25 พฤษภาคม 2565

Received : 21 January 2022 / Revised : 25 May 2022 / Accepted : 25 May 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.51

ABSTRACT

This research aimed to investigate problems and needs in student guidance, develop a guidance activity model, and examine the satisfaction of intermediate-grade students in Surin primary educational service area office 1. Purposively selected participants were twelve informants, 172 sample students, five academic dignitaries, two primary school teachers, and 104 experimental students. Research tools included document analysis form and questionnaires with high congruence, conversation topics with the highest congruence, model fitting outline evaluation form with the highest congruence, ability evaluation form (reliability = 0.93), and satisfaction evaluation form (reliability = 0.92). Data were collected from group discussions and answers to the disseminated questionnaires. Data analyses included content analysis, means with standard deviation, and t-tests. The results of the present study were as follows. First, problems in student guidance were teachers with low experience in teaching. Therefore, the need for this group of teachers was a training process for a professional community. In addition, the students also had a developmental problem at a moderate level. Secondly, a developed guidance activity model consisted of five components with the highest overall level of appropriateness. Lastly, the experimental group of students had improved their adversity quotient compared to the pre-test level with a high satisfaction level.

Keywords: Developing model, Guidance activity, Adversity quotient

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว และ 3) ศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 12 คน กลุ่มตัวอย่าง 172 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ครูระดับประถมศึกษา 2 คน และกลุ่มทดลอง 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม มีความสอดคล้องระดับมาก ประเด็นสนทนามีความสอดคล้องระดับมากที่สุด แบบประเมินโครงร่างความเหมาะสมของรูปแบบ มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด แบบวัดความสามารถ และแบบประเมินความพึงพอใจ มีความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การแจก และรับกลับคืนการตอบแบบสอบถาม และการทดลองก่อนและหลัง สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา คือ ครูยังขาดประสบการณ์ในการสอน ความต้องการ คือ การอบรมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่วนนักเรียนมีสภาพปัญหาในการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ

ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, กิจกรรมแนะแนว, การเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค

บทนำ

วัยรุ่นเป็นช่วงที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายทุกระบบ โดยจะมีความคิดหมกมุ่นกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เป็นเหตุให้ส่งผลกระทบไปยังด้านจิตใจ ทำให้อารมณ์หงุดหงิดและแปรปรวนง่าย ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ก่อนเข้าสู่วัยหนุ่มสาว จึงต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กัน ทำให้เกิดปัญหาได้มากมาย ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการของวัยรุ่น จึงมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งจะช่วยเป็นเกราะป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง หากผู้เรียนสามารถปรับตัวได้สำเร็จก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีอารมณ์ที่มั่นคง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิต สามารถที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลายเป็นดีได้ อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นในทุก ๆ ด้าน วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่สามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 1999, p. 15)

ปัจจุบันปัญหาส่วนใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ 1) ปัญหาด้านการศึกษา สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการที่เด็กนักเรียนขาดทุนทรัพย์ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ขาดแรงจูงใจในการศึกษา จึงเป็นเหตุให้เกิดความล้มเหลวในด้านการศึกษา เด็กไม่ต้องการศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น 2) ปัญหาพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว ล้อเลียน โกหก ลักขโมย สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว บ่มตัวของตนเอง การไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ต้องการการยอมรับและความรักจากคนรอบข้าง ต้องการความตื่นเต้น หรือต้องการพิสูจน์ตนเอง 3) ปัญหาด้านอารมณ์ ได้แก่ อารมณ์โมโห ซึมเศร้า ขี้กังวล ขี้เมสรี เป็นต้น สาเหตุมักมาจากขาดการฝึกฝนด้านจิตใจ สมาธิ ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ ความกลัว ขี้กังวล การถูกเลี้ยงดูอย่างเข้มงวด การถูกดูถูกทำโทษที่รุนแรง รวมถึงผู้มีภาวะโรคซึมเศร้า ทำให้ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ดังนั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายจึงสมควรได้รับการฝึกฝนทักษะความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อจักได้เอาชนะต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (The Royal College Pediatricians of Thailand, 2018, pp. 27-28) ผู้เรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาตอนปลายถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น สามารถดำเนินชีวิตในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขและสบายใจ โดยมีแนวทาง การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทักษะการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity quotient) นี้ถือเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนอุปสรรคด้านการศึกษา ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ จากเชิงลบให้เป็นเชิงบวก อาจกล่าวได้ว่าทักษะนี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสามารถพัฒนา โดยใช้หลักความสามารถในการเผชิญอุปสรรค หรือเรียกว่า “The LEAD Sequence” (Stoltz, 1997, p. 8) ได้แก่ 1) L=listen to your adversity response บอกให้ตนเองรู้ว่า

ขณะนี้เกิดปัญหาหรืออุปสรรคใดขึ้นกับตนเอง และต้องตอบสนองต่ออุปสรรคนั้นอย่างไร 2) E=Explore all origins and ownership of the result สำนวว่าสิ่งใดคือต้นตอหรือสาเหตุของอุปสรรคที่เกิดขึ้น ระบุให้ชัดเจนว่าตนเองต้องทำอะไรที่เฉพาะเจาะจงลงไปเพื่อให้สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้น 3) A=Analyze the evidence วิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน โดยการค้นหาหลักฐานหรือภาวะแวดล้อมมาสนับสนุนว่า สิ่งที่ย้อนนอกเหนือการควบคุมมีอะไรบ้าง และ 4) D=Do something เลือกวิธีการและลงมือดำเนินการเพื่อให้อุปสรรคอยู่กับเราให้น้อยที่สุด ด้วยการหาข้อมูลที่เป็นและวิธีที่จะสามารถควบคุมไม่ให้อุปสรรคเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตเรา ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการแนะแนว เนื่องจากกิจกรรมการแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริงถือเป็นการปลูกฝังทักษะชีวิต การฝึกความรับผิดชอบ ส่งเสริมทักษะแนวคิด ในกระบวนการต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ วิธีการสื่อสาร วิธีการแก้ปัญหา การบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม อีกทั้งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน กับครูและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Srivirojn, 2014, p. 2) ในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวนี้ มีความประสงค์มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อให้กิจกรรมนี้ส่งผลต่อผู้เรียนอย่างเต็มประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนช่วงวัยนี้ ครูจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจ พฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กในวัยนี้ทั้งภาพรวมและบุคคลเพื่อจะได้เข้าถึงต้นเหตุของปัญหาและสามารถแก้ปัญหาของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด โดยครูจะต้องนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีไปประยุกต์ใช้ในการจัดการสภาพแวดล้อม การจัดหากิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน แต่ละกลุ่ม และเพื่อใช้เป็นฐานของการพัฒนาเด็กในขั้นต่อไป ครูจำเป็นต้องจัดหา กิจกรรมที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถลงมือปฏิบัติได้จริง แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ครูต้องมีการใช้เสริมแรงอย่างเหมาะสม (Limtasiri, 2013, p. 37) ซึ่งการพัฒนารูปแบบกิจกรรมแนะแนวนี้ จำเป็นต้องมีแนวทางในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมสำหรับครูผู้สอน เพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับใช้ กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากปัญหา และความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่ต้องการ “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1” ซึ่งเป็นการศึกษาองค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนว รูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาทดสอบใช้กับผู้เรียนนี้เป็นรูปแบบกิจกรรมแนะแนว ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และจะส่งผลให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการเผชิญหน้าและการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสม สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

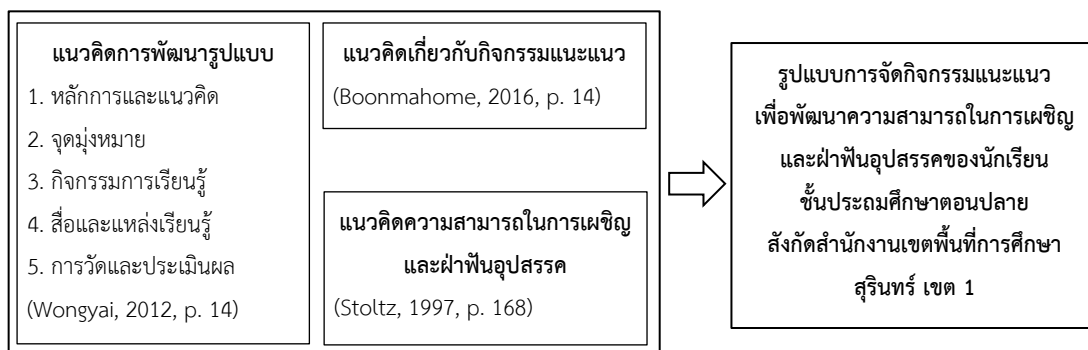
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเป็ต้นแบบในการจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับนักเรียนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อให้ดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยที่สร้างขึ้นครั้งนี้ ได้มาจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมโดยการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล ตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (Wongyai, 2012, p. 14) การพัฒนานักเรียนโดยใช้กิจกรรมแนะแนวของเจษฎา บุญมาโฮม (Boonmahome, 2016, p. 14) และความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคตามแนวคิดของ Stoltz (1997, p. 168) ประกอบด้วย 1) การควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค 2) การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค 3) ความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหา และรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา และ 4) ความอดทนต่ออุปสรรค การนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยทำการศึกษากับประชากรซึ่งเป็นบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 292 โรงเรียน (Surin primary Educational service area office 1, 2019, online) มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1

ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) เป็นบุคลากรและนักเรียน ได้แก่ ครูแนะแนวจำนวน 1 คน นักเรียนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน รวม 4 คนต่อโรงเรียน จำนวน 43 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 172 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูแนะแนว และนักจิตวิทยา จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ประเด็นการสนทนา และแบบสอบถามซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ย (Mean: M) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.) น้อยกว่า 1.0 ตามเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญของมาเรียม นิลพันธุ์ (Nillapun, 2015 p. 179) พบว่า 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับประเด็นสนทนา มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของเจษฎา บุญมาโฮม (Boonmahome, 2016, p. 14) และการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างคณะวิจัยทำการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเองครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารและการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean: M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1

ดำเนินการพัฒนารูปแบบตามแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (Wongyai, 2012, p. 14) โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการและแนวคิด 2) จุดมุ่งหมาย 3) กิจกรรมการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล จากนั้นนำร่างรูปแบบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความเหมาะสมพร้อมทั้งนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปศึกษานำร่อง (Pilot study) กับครูระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ฉบับร่าง และแบบประเมินโครงสร้างความเหมาะสมของรูปแบบ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ลงมติว่ามีความเหมาะสม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ความสอดคล้องที่มีค่าเฉลี่ย

(Mean) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 1.0 ตามเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญของมาเรียม นิลพันธุ์ (Nillapun, 2015, p. 179) พบว่า รูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร (Volunteer sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) แบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค และแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence index: IOC) ทั้ง 2 ฉบับ ได้ค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Tirakanan, 2014, p. 175) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.93 และ 0.92 ตามลำดับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ถึงผู้บริหารโรงเรียน จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคทดลองกับ (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2563 รวมเป็นเวลา 32 ชั่วโมง และหลังจากดำเนินการทดลองตามกำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคมาทำการวัดนักเรียนภายหลังการทดลอง (Post-test) พร้อมทั้งให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ผลการทดลองด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเป็นค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึงมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึงมาก 2.50-3.49 หมายถึงปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึงน้อย และ 1.00-1.49 หมายถึงน้อยที่สุด (Stoltz, 1997, p. 168)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและประชุมกลุ่มสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค พบว่า สภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษานั้น ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจศาสตร์การกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียน ครูยังขาดประสบการณ์ในการสอน ไม่มีเทคนิควิธีการสอนด้านนี้เฉพาะ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นด้านพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารและครูต่างต้องการอยากให้มีรูปแบบการอบรมในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถ

ในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อที่ครูจะได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนว ได้นำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนรู้ อีกทั้งต้องการให้คณะครูร่วมพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะเรื่องของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนี้ไม่สามารถพัฒนาได้เพียงคนใดคนหนึ่ง

2. ผลการศึกษาระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ที่	รายการ	ระดับปัญหา		แปลผล
		M	S.D.	
1.	ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค	3.44	0.13	ปานกลาง
2.	ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค	3.58	0.16	มาก
3.	ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา	3.16	0.09	ปานกลาง
4.	ด้านความอดทนต่ออุปสรรค	3.63	0.10	มาก
รวมเฉลี่ย		3.45	0.03	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ระดับสภาพปัญหาในการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง (M=3.45, S.D.=0.03) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความอดทนต่ออุปสรรค (M=3.63, S.D.=0.10) รองลงมา ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค (M=3.58, S.D.=0.16) ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค (M=3.44, S.D.=0.13) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา (M=3.16, S.D.=0.09) ตามลำดับ

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

องค์ประกอบของรูปแบบ	รายละเอียด
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและแนวคิด	การเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคจึงเป็นทักษะที่สำคัญหนึ่งที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนา เพราะถ้านักเรียนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
องค์ประกอบที่ 2 จุดมุ่งหมาย	เพื่อพัฒนารูปแบบของการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้	การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค กิจกรรมที่ 2 การรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค กิจกรรมที่ 3 การรับรู้ถึงอุปสรรค และกิจกรรมที่ 4 ความอดทนต่ออุปสรรค

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	รายละเอียด
องค์ประกอบที่ 4 สื่อและแหล่งเรียนรู้	สื่อและแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบงาน และสื่อดิจิทัล
องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล	การประเมินผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ด้วยแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคตามแนวคิดของ Stoltz

ตาราง 3 ความเหมาะสมของการนำรูปแบบก่อนนำไปใช้จริง

ที่	รายการ	ความเหมาะสม		แปลผล
		Mean	S.D.	
1.	หลักการและแนวคิด	4.52	0.45	มากที่สุด
2.	จุดมุ่งหมาย	4.66	0.40	มากที่สุด
3.	กิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.41	มากที่สุด
4.	สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.57	0.52	มากที่สุด
5.	การวัดและประเมินผล	4.68	0.51	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.58	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.58, S.D.=0.45) และทุกข้อรายการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยอันดับแรกคือ การวัดและประเมินผล (M=4.68, S.D.=0.51) อันดับที่สองคือ จุดมุ่งหมาย (M=4.66, S.D.=0.40) อันดับที่สามคือ สื่อและแหล่งเรียนรู้ (M=4.57, S.D.=0.52) อันดับที่สุดคือ หลักการและแนวคิด (M=4.52, S.D.=0.45) และอันดับที่ห้าคือ กิจกรรมการเรียนรู้ (M=4.50, S.D.=0.41)

ผลทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 แสดงดังตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	n	Mean	S.D.	t	P
ก่อนการทดลอง	104	3.46	0.39	18.499*	0.000
หลังการทดลอง	104	4.06	0.30		

* p<0.05

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ภายหลังการทดลอง (M=4.06) เพิ่มขึ้นก่อนการทดลอง (M=3.46) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 5 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1

ที่	ข้อความ	ความพึงพอใจ		แปลผล
		M	S.D.	
1.	เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน	4.52	0.60	มากที่สุด
2.	เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้	4.54	0.60	มากที่สุด
3.	เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียน	4.48	0.66	มาก
4.	นักเรียนสามารถนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ได้จริง	4.47	0.62	มาก
5.	กิจกรรมเป็นไปตามลำดับมีขั้นตอนจากง่ายไปยาก	4.43	0.65	มาก
6.	กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน	4.39	0.71	มาก
7.	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้	4.33	0.64	มาก
8.	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความรู้ความสามารถและความสนใจ	4.34	0.67	มาก
9.	ในการทำกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	4.31	0.71	มาก
10.	คู่มือสามารถฝึกให้นักเรียนได้ทำงานอย่างเป็นระบบ	4.47	0.59	มาก
11.	การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.49	0.59	มาก
12.	มีสื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างเพียงพอ	4.38	0.64	มาก
13.	กิจกรรมมีสีสันสวยงามดึงดูดความสนใจ	4.38	0.71	มาก
14.	กิจกรรมมีการยกตัวอย่างที่ใกล้ตัวและเข้าใจง่าย	4.45	0.62	มาก
15.	สื่อที่ใช้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน	4.42	0.64	มาก
16.	นักเรียนพอใจกับเกณฑ์ที่ใช้วัดผลประเมินผล	4.36	0.68	มาก
17.	นักเรียนพอใจผลงานของตนเองและชื่นชมผลงานของผู้อื่น	4.40	0.66	มาก
18.	หลังเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคเพิ่มขึ้น	4.30	0.68	มาก
รวม		4.41	0.64	มาก

จากตาราง 5 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และคณะครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.41$, $S.D.=0.64$) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ 1) เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.54$, $S.D.=0.60$) 2) เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.52$, $S.D.=0.60$) 3) การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M=4.49$, $S.D.=0.59$)

อภิปรายผล

สภาพปัญหาและความต้องการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมระดับปานกลาง เรียงลำดับรายด้านคือ ด้านความอดทนต่ออุปสรรค ด้านการรับรู้สาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ด้านความสามารถในการรับรู้ระดับของปัญหาและรู้จักเลือกแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะในสภาพสังคมที่มีสถานการณ์ที่บีบคั้นทำให้คนต้องตกเป็นเหยื่อและเข้าสู่การกระทำอันไม่พึงปรารถนาสำหรับเด็กในช่วงประถมตอนปลายในยุคปัจจุบันถือได้ว่าเป็นช่วงที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี เพราะถือได้ว่าเป็นช่วงวิกฤตของชีวิตเพราะเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็ก (Childhood) และวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) มีช่วงอายุประมาณ 10-18 ปี ในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม บุคลิกภาพและสติปัญญา เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะรับความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ มีความคิดใหม่ ๆ เริ่มมีการแสวงหาอุดมการณ์และความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามอุดมการณ์ของตน การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการเหล่านี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรม การเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อสภาวะบีบคั้นทางจิตใจ ทำให้ความเครียดเพิ่มขึ้น โดยมีแนวโน้มว่าจะหันไปแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตายมากขึ้น ปัจจัยที่จะส่งผลให้เยาวชนไทยมีความเครียดที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจผิด ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียน ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาทางการเงิน และปัญหาทางบ้าน และพบว่าปัญหาด้านความรักนำไปสู่การฆ่าตัวตายสูงสุด ความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยขาดวิจาร์ณญาณในการคิดและพิจารณาถึงผลดีผลเสียอย่างรอบคอบทำให้เด็กเกิดความสับสนทางจิตใจและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ เช่น การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร การมีพฤติกรรมที่นิยมการใช้ความรุนแรงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและเป็นประชากรที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติได้นั้น เด็กต้องเรียนรู้ทักษะในการเผชิญสถานการณ์อันเลวร้ายและสามารถเอาตัวรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวบุคคลจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และทักษะต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความเข้มแข็งในการคิดและจิตวิญญาน โดยกระบวนการเรียนรู้ควรฝึกทักษะในการเผชิญสถานการณ์ที่เลวร้ายด้วย (Khamson, 2016, p. 59) การมีเพียงความสามารถทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์นั้นจึงยังไม่อาจส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Stoltz, 1997, p. 6) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชาธิ์ ธนศิริพัฒน์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์ (Thanatjiraphat & Suksawat, 2021, p. 4) วิจัยพบว่า สภาพและความต้องการการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และการมีแม่ และทีม (Laeheemi, 2021, p. 129) วิจัยพบว่า สภาพและความต้องการการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ภายหลังการจัดกิจกรรมแนะแนว มีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบและมีขั้นตอน ซึ่งเนื้อหาในการอบรมประกอบด้วย เรื่อง คือ ด้านการควบคุมสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรค ด้านการรับสาเหตุและความรับผิดชอบต่ออุปสรรค ด้านการรับรู้ถึงอุปสรรค และด้านความอดทนต่ออุปสรรค และในการอบรมผู้วิจัยได้กระตุ้นและพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authenticity learning) โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เจริญถึงขีดสุด สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2009, p. 65) ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะในการรับรู้อุปสรรคที่เกิดขึ้น รับรู้ความสามารถของตนเอง คิดวิเคราะห์ วางแผนอย่างรอบคอบ ลงมือปฏิบัติด้วยการแสวงหาความรู้จากการสืบเสาะและค้นหาสิ่งที่ต้องการรู้ แล้วสรุปเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติการเรียนรู้ไปแล้วด้วยตนเอง นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้ยังฝึกฝนทักษะให้ผู้เรียน สามารถรับรู้อุปสรรคที่กำลังจะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

ด้วยการทำซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอด้วยการบันทึกโปรแกรมไว้ในสมอง ซึ่งจะช่วยให้ระบบการตรวจสอบตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และทำให้โอกาสที่จะพบอุปสรรคนั้นเร็วขึ้น จึงทำให้มีเวลาเพียงพอสำหรับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการตอบสนอง ต่ออุปสรรคได้อย่างเหมาะสม ทักษะนี้เป็นทักษะแรกที่ต้องได้รับการฝึกฝนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจึงจะทำให้ สามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงความสามารถในการเผชิญอุปสรรคได้ (Stoltz, 1997, pp. 155-157) การฝึก ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความสามารถของตนทำให้เชื่อว่า เขาจะสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยทักษะและความสามารถที่มีอยู่ อันเป็นผลที่ก่อให้เกิดการกระทำพฤติกรรม 2 ประการ คือ ความคาดหวังในความสามารถและความคาดหวัง ในผลลัพธ์ และด้วยการฝึกวิเคราะห์สาเหตุของอุปสรรคช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบ ได้แย้งและกำจัดคุณลักษณะทางลบ จากวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นซึ่งไม่ใช่ข้อจำกัดส่วนตัวของผู้เรียน การแสดงความรับผิดชอบต่ออุปสรรค ที่เกิดขึ้นของผู้เรียนช่วยขยายสภาวะการรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมเหตุการณ์ได้ทันทีทำให้ผู้เรียนมีอำนาจ ที่จะตอบสนองอุปสรรคได้ตามต้องการและตัดวงจรอุปสรรคของความรู้สึกสิ้นหวังและการช่วยตัวเองไม่ได้ ซึ่งความรับผิดชอบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้การแก้ปัญหา ช่วยฟื้นตัวจากความทุกข์หรือวิกฤติและก่อให้เกิด การกระทำหากไม่มีความรับผิดชอบแล้วการกระทำใด ๆ ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก (Stoltz, 1997, pp. 168-169) การฝึก แยกความคิดและข้อสมมติฐานของข้อเท็จจริงถือเป็นกระบวนการในการโต้แย้งการตอบสนองของผู้เรียนอีกทั้งการเรียนรู้ และฝึกทักษะการหยุดคิดเชิงจริงหรือการคิดเชิงวิบัติ (Catastrophizing) ยังช่วยขัดขวางการเพิ่มเซลล์ประสาทในสมอง เกี่ยวกับการคิดที่ไม่เหมาะสมไม่ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยการใช้เทคนิคต่าง ๆ และด้วยการบูรณาการกับเทคนิคการแนะแนว ทำให้รูปแบบการเรียนรู้นี้มีกระบวนการแก้ปัญหาที่ดำเนินไปตามหลักของเหตุและผลด้วยการใช้สติปัญญาในการพิจารณา หรือจัดระบบความคิดที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการรู้เท่าทัน และยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นเสียก่อน จากนั้นจึงวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดเป้าหมายที่จะทำให้ปัญหานั้น หหมดไป และขั้นสุดท้ายเป็นการกำหนดวิธีการและปฏิบัติเพื่อแก้ไขหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของอังคณา อ่อนธานี (Onthanee, 2019, p. 336) วิจัยพบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนน ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทิวา เพียรทรัพย์ และนิธิพัฒน์ เมฆขจร (Phiensub & Mekkhachom, 2021, p. 37) วิจัยพบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวของกลุ่มทดลองมีคะแนน ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และชวพงษ์ เมธีธรรมวัฒน์ และคณะ (Metheethammawat et al., 2022, p. 66) ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนน ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ เนื้อหาที่เรียนไม่ยากและง่ายเกินไปสำหรับการเรียนรู้ อันดับที่สอง คือ เนื้อหาที่เรียนเป็นเนื้อหาที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับที่สามคือ การจัดกิจกรรมเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานั้น มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Khamsom, 2016, p. 61) และสามารถจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับผู้เรียนได้ง่ายและสะดวก อีกทั้งยังประกอบด้วย กิจกรรมที่หลากหลายที่เน้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยการสำรวจ สืบค้น วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและประเมินผล เพื่อฝึกการเผชิญสถานการณ์และแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยรูปแบบ

และวิธีการตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และยังใช้สื่อการเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรอบรู้ในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันอีกด้วย (Khamsom, 2016, p. 59) นักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุระหว่าง 11-13 ปี เป็นวัยที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องของการพิสูจน์ การทดลองและให้ความสำคัญกับกลุ่มมาก เมื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามกลุ่มสนใจ ใช้คู่มือนักเรียนที่มีรูปแบบที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ด้วยคำอธิบายที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย แจกกำหนดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินพฤติกรรมตนเอง และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ อีกทั้งบรรยากาศในการอบรมมีการกระตุ้นและเสริมแรงให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เนื่องจากเด็กในวัยนี้จะให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก (Ministry of Education, 1999, p. 3) จึงส่งผลให้ครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมาก นอกจากกระบวนการการจัดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแล้วยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อเผชิญอุปสรรคในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า หลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคสามารถสูง ดังนั้นผู้บริหารและครูควรตระหนักและเห็นความสำคัญด้วยการส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไปปรับใช้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น
2. ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรพัฒนาให้ครูมีความตระหนักในการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรควรทำการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคด้วยการนำหลักการสำคัญของศาสนามาบูรณาการร่วมกัน เพื่อสามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาโดยออกแบบการวิจัยที่ควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลข้างเคียงกับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วินัยในการเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Boonmahome, J. (2016). *Guidance Principles and Learner Development* (5th ed.). Nakhon Pathom : Smile Printing and Graphic Design. (In Thai)
- Khamsom, K. (2016). *Introductory Guidance*. Udon Thani : Faculty of Education Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)

- Laeheemi, K. (2021). The development of guidance activities model applying the learning learning management theory of Gagne and used to enhance emotional intelligence of mathayomsuksa 2 students. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 3(1), 115-144. (In Thai)
- Limtasiri, O. (2013). *Curriculum and Teaching at the Elementary Level* (7th ed.). Bangkok : Ramkhamhaeng University. (In Thai)
- Mettheethammawat, M, Ratanarojnakool, P, Chaivichit, S, & Werathammo, A,. (2022). A Recreation Program for Increasing the Adversity Quotient (AQ) Score among Student Teachers in Bangkok. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 9(1), 174-185. (In Thai)
- Ministry of Education. (1999). *The National Education Act, B.E. 2542 and its amendments (No. 2), B.E. 2545*. Bangkok : Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao. (In Thai)
- Nillapun, M. (2015). *Educational Research Methods* (9th ed.). Nakhon Pathom : Educational Research and Development Center Education Silpakorn University. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2009). *A Study of the Body of Knowledge about the Desirable Characteristics of Thai People*. Bangkok : Office of the Education Council. (In Thai)
- Onthanee, A. (2019). A develop an instructional model based on contemplative education to enhance Adversity Quotient for student teachers. *Journal of Education Naresuan University*, 21(3), 326-341. (In Thai)
- Phiensub, T., & Mekkhachorn, N. (2021). The Enhancing Adversity Quotient of Mathayom Suksa Three Students of Karnkheha Thasai School in Bangkok Metropolis by Using a Guidance. *Journal of Psychology*, 19(1), 28-41. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). Preliminary research (10th ed.). Bangkok : Suviriyasan. (In Thai)
- Sivirojn, W. (2014). *Teaching Documents for The Course 1022230 Principles of Learning Management*. Retrieved March 22, 2020, from <http://edu.pbru.ac.th/e-media/08.pdf> (In Thai)
- Stoltz, P. G. (1997). *Adversity Quotient : Turning Obstacles into Opportunities*. New York : John Willey & Sons.
- Surin primary Educational service area office 1. (2019). *Educational basic information in Surin primary Educational service area office 1*. Retrieved March 22, 2019, from <http://www.surinarea1.go.th/srn1/index.php/2020-03-28-13-03-27/2019-03-02-08-37-57> (In Thai)
- Thanatjiraphat, N., & Suksawat, J. (2021). The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Digital Intelligence Quotient of Mathayom Suksa II Students at Tessaban Khao Thaphra School in Chai Nat Province. *The Journal of Faculty of Applied Arts*, 14(1), 1-10. (In Thai)

- The Royal College Pediatricians of Thailand. (2018). *Guide for Parents To Disseminate Knowledge on Child Care and Development at School age Children 6-12 years old*. Bangkok : Pediatrician Association of Thailand. (In Thai)
- Tirakanan, S. (2014). *Research Methods in Social Sciences: A Guide to Practice*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Wongyai, W. (2012). The Development of a Model for Developing Teachers in Curriculum Transformation to Learning. *Silpakorn Educational Research Journal*, 4(2), 10-24. (In Thai)

SMART TEACHING PRACTICES OF JUNIOR HIGH SCHOOL TEACHERS UNDER THE KHON KAEN UNIVERSITY (KKU) SMART LEARNING PROJECT

การสอนแบบสมรรถนะของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ในโครงการนวัตกรรมการเรียนรู้แบบสมรรถนะของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

Theeradej Manakul^{1*}, Anucha Somabut², Kulthida Tuamsuk³

ธีรเดช มานะกุล^{1*}, อนุชา โสมาบุตร², กุลธิดา ท่วมสุข³

^{1*}Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, 40002, Thailand

^{1*}นักศึกษานิพนธ์เอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Department of Educational Technology, Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, 40002, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

³Professor D., Department of Information Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen Province, 40002, Thailand

³ศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

40002 ประเทศไทย

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}theeim@kkumail.com(Author) : ²sanucha@kku.ac.th; ³kultua@kku.ac.th

รับบทความ : 27 มกราคม 2565 / ปรับแก้ไข : 4 เมษายน 2565 / ตอรับบทความ : 20 เมษายน 2565

Received : 27 January 2022 / Revised : 4 April 2022 / Accepted : 20 April 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.52

ABSTRACT

Changing the quality of education in Thailand A part of this emphasize on the development of teacher competencies that is important to the classroom. Learning conditions and teaching methods to lead the development of smart teaching. This research aimed to study the situations of smart teaching practices of junior higher school teachers under the Kku Smart Learning Project of Khon Kaen University that were based on four main aspects: 1) defining learning outcomes and lesson plan, 2) application of teaching methods and learning activities, 3) managing learning environments, and 4) measurement and evaluation. The study employed a quantitative research design. Data were collected by administering a questionnaire to a sample of 1,226 out of 1,500 possible respondents who were junior higher school teachers from 205 junior higher schools located in 20 provinces in the Northeastern region of Thailand. The results of the study revealed that the teachers applied smart teaching practices in all four aspects comprised of defining learning outcomes and lesson plan, the application of teaching methods and learning activities, managing learning environments, and measurement and evaluation of learning outcomes at a high level. Learning environment management, particularly, was applied in their classes most often to encourage students to share their ideas and listen to others' opinions both in their on-site and online classrooms. In addition, digital technology and computer applications were used for managing the learning environment, recording learning outcomes, and monitoring learners' behaviors.

Keywords : Smart teaching, Smart learning, Learning outcomes, Junior high schools

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาของไทย ส่วนหนึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียน สภาพการเรียนรู้และวิธีการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการสอนแบบสมรรถนะ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการสอนแบบสมรรถนะของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการนวัตกรรมการเรียนรู้

แบบสมาร์ตของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งมีแนวทางการสอนแบบสมาร์ตประกอบด้วย 1) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 โดยส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงซึ่งเป็นครูในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 205 แห่ง จำนวน 1,500 ชุด ได้รับกลับคืน 1,226 ชุด นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า ครูได้นำแนวทางการสอนแบบสมาร์ตไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) วิธีการสอนและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งครูได้มีการกระตุ้นให้นักเรียนแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น ทั้งในการสอนแบบในชั้นเรียนและแบบออนไลน์ นอกจากนี้ ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและคอมพิวเตอร์ในการจัด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การบันทึกผลลัพธ์การเรียนรู้ และการติดตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

คำสำคัญ: การสอนแบบสมาร์ต, การเรียนรู้แบบสมาร์ต, ผลลัพธ์การเรียนรู้, โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

INTRODUCTION

The goal of education is to achieve quality outcomes by supporting student's capacity to learn, encourage them to reach the achievement (Ministry of Education, Thailand, 2022, online). Teachers are the person to produce as a result on student comprehension and successful (Hattie, 2009, p. 34), even though teacher effectiveness has been continuously reprimanded and the ultimate goal of educational qualities to be critical (Klassen & Tze, 2014, p. 61). Apparently, little intention of teacher effectiveness research in order to the complexation and intellectual demand of teaching in differences in teachers' cognitive skills referred to intelligence (Harris & Rutledge, 2010, p. 920). The perception of digital competence for teachers has also emerged strongly, referring to the knowledge, skills, and attitudes required by educators to support student learning in today's digital world (Hall, Atkins, & Fraser, 2014, pp. 5-6). To reach the goals, teachers are main pillars of education circle. They are moderate play this role for develop our student and to training smart teaching in digital environment in school for them to move forward. Smart teacher ability able to integrate and use technology for teaching methods and purposes involves having a set of generic skills compromised with all of learning situations.

A teacher as the main actor that is very vital in running education, which is one of the most important aspects in the 4.0 industrial revolution era (Ningsih, 2019, p. 59). Teachers in this era assumed that digital competence for them should be acquired at school, it has consequently resulted in widespread attention in the educational research arena where there now exists a significant body of research in the scope of digital competence for teaching and in teacher competencies more specifically (García-Tudela, Prendes-Espinosa, & Solano-Fernández, 2021, p. 2). Therefore,

teachers still slow improve and accomplished in appropriate methods, tools, and learning skill set and develop them become a smart teacher effectively and consistently in an actual situation. Lund et al. (2014, p. 283) referred to as teacher professional digital competence means who being able to integrate and use technology for educational purposes involves having a set of generic skills suitable for all situations, both personal and professional, as well as specific teaching-profession skills. The experience with use of technology that pre-service teachers acquire during teacher education, both through their own use and by observing teacher educators' use, is a crucial factor for their development of professional digital competence, and as found, for their attitudes (Knezek & Christensen, 2008, pp. 325-326). New approach of teaching research bring technology integration into teaching method to take place, teachers need access to relevant equipment, workplace support and positive attitudes towards technology (Ertmer et al., 2012, p. 431).

KKU Smart Learning program (KKUSLA) is the integrated research and community outreach project initiated by Khon Kaen University cooperated with Ministry of Education of Thailand to develop students' learning competencies in junior-high schools in Northeast of Thailand. KKUSLA's core concept is aiming on improving students' learning competencies by changing the classroom environments and the teaching approaches of teachers by focusing on the students' learning styles in the digital age (Tuamsuk, 2018, pp. 1-2). The smart teaching approach, therefore has been developed in order to train the teachers and then the teachers implemented the approach in their class teaching. The smart teaching of KKUSLA comprised of four key components of which all teachers need to have such abilities to teach in schools, including 1) defining learning outcomes and lesson plan, 2) application of teaching methods and learning activities, 3) managing learning environments, and 4) measurement and evaluation. Teachers of three subjects; mathematics, science and English in 205 medium-sized junior high schools were trained and implemented the smart teaching approach in their subject classes. The program has been conducted for four years, from academic years of 2017 to 2020. The students' learning competencies have been evaluated according to the program's objectives and found that their competencies have been significantly developed. It also revealed that the smart teaching of KKUSLA is an appropriated teaching and learning method for enhancing the students' learning development (Tuamsuk, 2020, p. 4).

RESEARCH OBJECTIVES

The objective of this research was to study the situation to what extent smart teaching practices were applied in junior higher school classrooms in Thailand based on four main aspects consisting of 1) defining learning outcomes and lesson plan, 2) the application of teaching methods and learning activities, 3) managing learning environments, and 4) measurement and evaluation of learning outcomes.

RESEARCH BENEFITS

This paper to enlighten the smart teaching practices as a new teaching concept and tendencies that teacher help to understand contents, teaching methods, learning activities, and measurement and evaluation among the digital learning environment.

Related Literature

Various literatures have described the important of smart teaching. Apparently, one of the main factors that contributes to the success of smart teaching that how teacher teach students, how they integrate innovate their way of teaching to meet the characteristics of digital learning environment in this era. According to purpose of article, we defined smart teaching as the teaching approach that embraced new teaching and learning methods in accordance to students' learning styles in the digital environments in order for developing smart learners (Tuamsuk, 2020, pp. 4-5).

Previous studies in this field, most of smart person research area focused on human learning supports the use of teaching strategies that engage the learner with opportunities to practice new skills, new experiences and mistakes and reflect on their experiences as a method to connect student understanding and subsequent transfer of concepts to practice. As if teacher understand what is known about human learning can assist educators in making informed decisions about teaching and in intentionally aligning a teaching approach with learning goals (Bransford, Brown, & Cocking, 2000, p. 204; Ambrose et al, 2010, p. 2). Moreover, Borisova et al (2016, p. 1176) supported by smart education as the term of modern teacher become one of essential topic in the field of education research and new teaching has become a new hot spot in the current education information research and teachers' performance in using digital tools through the internet will influence how students face them as the ones to be modelled and trusted (Shi, 2016, p. 49; Ningsih, 2019 p. 58).

To illustrate the gap, Pashler et al. (2008, p. 105) extended that teacher select to apply technology in their teaching methods may thus directly influence their students' attitudes and dispositions towards integrating technology in their future classrooms. Besides, there is reason to believe that technology is less frequently used in teacher education than in primary education. For instance, analyses of curriculum documents for teacher education in Norway confirm that digital competence and use of technology is not effectively integrated into the curriculum neither at a subject specific level nor at an overall programme level (Instefjord & Munthe, 2016, pp. 77-93).

According to Pashler et al. (2008, pp. 106-107) and Vaseghi, Ramezani, and Gholami (2012, p. 444), learning style is the behaviors relating to individual learner difference in terms of cognitive, emotional, physiological aspects, and these can describe how the learners responding to the learning activities and environments in which the mode of teaching is the most effective for them. Therefore, the understanding of the learning styles helps teachers choose appropriate

teaching approaches to enhance teaching effectiveness. It is important for teachers to design lessons and create a pleasant learning atmosphere in the classroom to pay attention to students and motivate learning needs. Therefore, the design of a learning environment with the integration of technology is very crucial to create student’s learning. It can be seen that technology has been used in digital education to create a flexible learning environment and increase learning interests. According to Radović, Marić and Passey (2019, p. 107), the integration of technology in a course creates better interaction and collaboration.

RESEARCH METHODOLOGY

This research was quantitative research by using a survey. The subjects of the study were junior higher school teachers who taught science, mathematics, and English subjects in the schools that participated in the KKU Smart Learning Academy Program during the academic year 2017-2020 (Tuamsuk, 2020, pp. 1-2). The research instrument was a questionnaire developed following the Smart Teaching Practices concept. The questionnaire was a 5-rating scale questionnaire when 1 referred to the lowest or strongly disagree level and 5 referred to the highest or the strongly agree level. The questions were divided into four aspects concerning 1) defining learning outcomes and lesson plan, 2) the application of teaching methods and learning activities, 3) managing learning environments, and 4) measurement and evaluation of learning outcomes. The questionnaire was evaluated by experts and tried out with 30 subjects who were not in the main study.

Table 1 Cronbach’s alpha coefficient analysis for the questionnaire reliability

Smart Teaching	No. of items	Cronbach’s Alpha	Mean	S.D.
1. Defining learning outcomes and lesson plan	10	0.924	4.15	0.565
2. Application of teaching methods and learning activities	10	0.917	4.16	0.751
3. Managing learning environments	10	0.936	4.26	0.736
4. Measurement and evaluation of learning outcomes	10	0.928	4.29	0.708

The reliability of the questionnaire was analyzed by using Cronbach's Alpha Coefficient, and the results were 0.917 to 0.936 representing a high level of reliability (Table 1). The data were collected by sending emails to 1,500 junior higher school teachers in the schools that participated in the KKU Smart Learning Program from January to May 2021, and there were 1,226 returns (81.73%). The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis (EFA). The study was conducted in accordance with the Declaration of Helsinki, and reviewed by the Institutional Ethics Committee of Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand (HE653006).

RESEARCH RESULTS

1. The demographic data of the respondents collected from the samples explained

Table 2 Demographic data of the respondents

Demographic data		N (1,226)	%
Sex	Male	313	25.53
	Female	913	74.47
Teaching experiences (years)	Less than 5	336	27.40
	6-10	286	23.30
	11-15	190	15.50
	16-20	106	8.60
	More than 20	308	25.10
Teaching subject	Science	434	35.40
	Mathematics	385	31.40
	English	407	33.20
Teaching Class	Grade 7	444	36.22
	Grade 8	362	29.53
	Grade 9	420	34.26

The respondents were 1,226 junior higher school teachers who were female (74.47%) and male (25.53%). Most of the respondents had less than five years of teaching experience (27.4%) followed by more than 20 years (25.1%) and 6-10 years of teaching experience (23.3%), respectively. Categorized by their responsible subjects, they taught science subjects (35.40%), mathematics (31.40%), and English subjects (33.20%). Categorized by their responsible levels, they were responsible for teaching Grade 7 (35.40%), Grade 8 (31.40%), and Grade 9 (33.20%) (Table 2).

2. Smart teaching practices of junior higher school teachers

The results of the smart teaching practices of junior higher school teachers revealed that the teachers applied the smart teaching practices in all four aspects at the high level.

Table 3 Smart teaching practice of teachers at secondary schools

Smart teaching	Mean	S.D.	Factor loading
1. Defining learning outcomes and lesson plan	4.15	0.565	0.617
1.1 I analyze and set the expected learning outcomes by integrating curriculum standards and needed competency in the 21 st century	4.16	0.751	0.569
1.2 I set the expected learning outcomes based on competency development - knowledge, skills, and individual competency.	4.26	0.736	0.606
1.3 I manage lesson plans that are consistent with the expected learning outcomes by completely setting objectives, topics, activities, and measurement and evaluation of my subject.	4.29	0.708	0.655

Table 3 (Continewed)

Smart teaching	Mean	S.D.	Factor loading
1.4 I plan for applying new teaching techniques to my class.	4.12	0.712	0.646
1.5 I plan for a variety of learning activities by integrating modern technology into classes.	4.13	0.732	0.689
1.6 I plan for using various learning resources from in and outside of the classroom and digital resources to support students' learning in my subject.	4.06	0.764	0.661
1.7 I plan for using digital technology in learning management to be consistent with learners' behaviors of the digital era.	4.11	0.746	0.705
1.8 I plan for various types of measurement and evaluation that are consistent with the expected learning outcomes for individual and group activities.	4.27	0.695	0.611
1.9 I analyze and review lesson plans regularly to improve and develop the plans to suit my students.	4.07	0.729	0.532
1.10 I use students' and stakeholders' feedback for improving and developing my learning management.	4.04	0.765	0.493
2. Application of teaching methods and learning activities	4.17	0.551	0.488
2.1 I inform students of the class objectives, contents, the process of learning, and measurement and evaluation before class.	4.43	0.709	0.561
2.2 I set activities or situations to interest students before class.	4.19	0.716	0.418
2.3 I use new teaching techniques rather than lectures to support students' learning.	4.15	0.717	0.561
1.4 I use digital technology in learning management and learning activities to develop learners' digital literacy.	4.08	0.765	0.598
1.5 I assign students activities to support students' understanding by performing actions as individuals and in groups.	4.24	0.715	0.424
2.6 I use techniques and tools for demonstrating the process or procedure of learning to let students see the authentic or real situations.	4.05	0.751	0.502
2.7 I use techniques and tools for encouraging students to ask and answer, express ideas, or test their competency of what they have learned.	4.10	0.696	0.479
2.8 I create opportunities for students to collaborate in forming knowledge in and outside of the classroom.	4.29	0.706	0.443
2.9 I assign students tasks that support them to learn, interact, and question on social media appropriately.	4.05	0.792	0.467
2.10 I regularly review and summarize lessons to check students' competency of the topic.	4.17	0.706	0.497
3. Managing learning environments	4.02	0.637	0.633
3.1 I support students to set their learning goals based on the learner-centered approach.	4.17	0.738	0.515
3.2 I manage my classroom environment to be integrated with technology and learning supportive tools as a smart classroom or a smart classroom-like environment.	3.80	0.915	0.583
3.3 I create a physical environment and learning atmosphere that encourages students to search for knowledge on their own from different resources and the Internet.	4.06	0.812	0.666
3.4 I create a physical environment and learning atmosphere that encourages students' collaborative learning.	4.21	0.722	0.658

Table 3 (Continued)

Smart teaching	Mean	S.D.	Factor loading
3.5 I create a learning environment that encourages students to share their ideas and listen to others' opinions both in their on-site and online classrooms.	4.12	0.750	0.702
3.6 I create a learning environment that encourages students' collaborative learning in various styles.	4.16	0.725	0.674
3.7 I create a learning environment that supports students to improve their thinking skills and solve problems that are based on real-life and led to the utilization.	4.06	0.748	0.658
3.8 I integrate digital literacy development skills in my classroom.	4.03	0.786	0.602
3.9 I support students to learn from their communities and integrate knowledge from the community into my classroom.	3.90	0.856	0.650
3.10 I support students to learn from the knowledgeable people in their communities and created a learning community between learners and communities on-site and/or in an online classroom.	3.76	0.915	0.622
4. Measurement and evaluation of learning outcomes	4.07	0.622	0.648
4.2 I use various types of measurement and evaluation that are consistent with the expected learning outcomes for individuals and in groups evaluation.	4.26	0.707	0.652
4.2 I use measurement and evaluation before their teaching to check students' general knowledge and their readiness.	4.13	0.772	0.575
4.3 I set measurement and evaluation topics that are consistent with the objectives, contents, and real situations.	4.25	0.691	0.690
4.4 I use formative evaluation during classroom activities to check whether learners have developed their competency based on the objectives of the activities.	4.14	0.739	0.630
4.5 I use diagnostic evaluation to figure out learners' problems and solve them.	3.96	0.801	0.515
4.6 I use summative evaluation after activities to check learners' learning outcomes.	4.22	0.716	0.661
4.7 I use digital technology and computer applications for creating measurement or evaluation tools such as Kahoot or Google Form.	3.97	0.918	0.734
4.8 I use digital technology and computer applications for recording learning results and monitoring learners' behaviors in individuals and in groups.	3.92	0.895	0.719
4.9 I use self-evaluation to let students evaluate their understanding of the lessons and evaluate their skills learned from each lesson.	3.98	0.848	0.651
4.10 I let students evaluate my efficiency in terms of knowledge, teaching, and the teacher's characteristics of my responsible subjects.	3.95	0.868	0.648

The results of exploratory factor analysis (EFA) showed that all four aspects were appropriate for analyzing the smart teaching practices of junior higher school teachers because the factor loadings (β) of all factors were 0.488 to 0.648. To clarify, the highest factor loading was of application of the teaching methods and learning activities aspect ($\bar{X}=4.17$, $\beta=0.488$)

followed by defining learning outcomes and lesson plan aspect ($\bar{X}=4.15$, $\beta=0.617$), measurement and evaluation of learning outcomes aspect ($\bar{X}=4.07$, $\beta=0.648$), and managing learning environments aspect ($\bar{X}=4.02$, $\beta=0.633$), respectively (Table 3).

The situations of smart teaching practices of junior high school teachers were as follows:

2.1 Defining learning outcomes and lesson plan

The results of EFA showed that the factor loadings (β) of all factors were 0.493 to 0.705 showing that all factors were appropriate for analyzing the smart teaching practices of junior high school teachers in the defining learning outcomes and lesson plan aspect. The highest factor loading was of teachers planning for using digital technology in learning management to be consistent with learners' behaviors of the digital era ($\beta=0.705$). The teachers planned for a variety of learning activities by integrating modern technology into classes ($\beta=0.689$). The teachers planned for using various learning resources from in and outside of the classroom and digital resources to support students' learning in their subjects ($\beta=0.661$). The teachers managed lesson plans that were consistent with the expected learning outcomes by completely setting objectives, topics, activities, and measurement and evaluation of their subjects ($\beta=0.655$). The teachers planned for applying new teaching techniques to their classes ($\beta=0.646$). The teachers planned for various types of measurement and evaluation that were consistent with the expected learning outcomes for individual and group activities ($\beta=0.611$). The teachers set the expected learning outcomes based on competency development ($\beta=0.606$). The teachers analyzed and set the expected learning outcomes by integrating curriculum standards and needed competency in the 21st century ($\beta=0.569$). The teachers analyzed and reviewed lesson plans regularly to improve and develop the plans to suit their students ($\beta=0.532$). Finally, the teachers used students' and stakeholders' feedback for improving and developing their learning management ($\beta=0.493$).

The levels of applying the smart teaching practices in the defining learning outcomes and lesson plan aspect were at high levels in all processes. The highest level was of teachers managing lesson plans that are consistent with the expected learning outcomes by completely setting objectives, topics, activities, and measurement and evaluation of my subject ($\bar{X}=4.29$) followed by teachers planning for various types of measurement and evaluation that are consistent with the expected learning outcomes for individual and group activities ($\bar{X}=4.27$) and teachers setting the expected learning outcomes based on competency development - knowledge, skills, and individual competency ($\bar{X}=4.26$), respectively.

2.2 Application of teaching methods and learning activities

The results of EFA showed that the factor loadings (β) of all factors were 0.418 to 0.598 showing that all factors were appropriate for analyzing the smart teaching practices of junior high school teachers in the application of teaching methods and learning activities aspect.

The highest factor loading was of teachers using digital technology in learning management and learning activities to develop learners' digital literacy ($\beta=0.598$). The teachers used new teaching techniques rather than lectures to support students' learning ($\beta=0.561$). The teachers informed students of the class objectives, contents, the process of learning, and measurement and evaluation before class ($\beta=0.561$). The teachers used techniques and tools for demonstrating the process or procedure of learning to let students see the authentic or real situations ($\beta=0.502$). The teachers regularly reviewed and summarized lessons to check students' competency of the topic ($\beta=0.497$). The teachers used techniques and tools for encouraging students to ask and answer, express ideas, or test their competency of what they have learned ($\beta=0.479$). The teachers assigned students tasks that support them to learn, interact, and question on social media appropriately ($\beta=0.467$). The teachers created opportunities for students to collaborate in forming knowledge in and outside of the classroom ($\beta=0.443$). The teachers assigned students activities to support students' understanding by performing actions as individuals and in groups ($\beta=0.424$). Finally, the teachers set activities or situations to interest students before class ($\beta=0.418$).

The levels of applying the smart teaching practices in the application of teaching methods and learning activities aspect were at high levels in all processes. The highest level was of teachers informing students of the class objectives, contents, the process of learning, and measurement and evaluation before class ($\bar{X}=4.43$), teachers creating opportunities for students to collaborate in forming knowledge in and outside of the classroom ($\bar{X}=4.29$), and teachers assigning students activities to support students' understanding by performing actions as individuals and in groups ($\bar{X}=4.24$), respectively.

2.3 Managing learning environments

The results of EFA showed that the factor loadings (β) of all factors were 0.515 to 0.702 showing that all factors were appropriate for analyzing the smart teaching practices of junior higher school teachers in the managing learning environments aspect. The highest factor loading was of teachers creating a learning environment that encourages students to share their ideas and listen to others' opinions both in their on-site and online classrooms ($\beta=0.702$). The teachers created a learning environment that encouraged students' collaborative learning in various styles ($\beta=0.674$). The teachers created a physical environment and learning atmosphere that encouraged students to search for knowledge on their own from different resources and the Internet ($\beta=0.666$). The teachers created a physical environment and learning atmosphere that encouraged students' collaborative learning ($\beta=0.658$). The teachers created a learning environment that supported students to improve their thinking skills and solve problems that were based on real-life and led to the utilization ($\beta=0.658$). The teachers supported students to learn from their communities and integrated knowledge from the community into their classrooms ($\beta=0.650$). The teachers supported

students to learn from the knowledgeable people in their communities and created a learning community between learners and communities on-site and/or in an online classroom ($\beta=0.622$). The teachers integrated digital literacy development skills in their classrooms ($\beta=0.602$). The teachers managed their classroom environment to be integrated with technology and learning supportive tools as a smart classroom or a smart classroom-like environment ($\beta=0.583$). Finally, the teachers supported students to set their learning goals based on the learner-centered approach ($\beta=0.515$).

The levels of applying the smart teaching practices in the managing learning environments aspect were at high levels in all processes. The highest level was of teachers creating a physical environment and learning atmosphere that encourages students' collaborative learning ($\bar{X}=4.21$), teachers supporting students to set their learning goals based on the learner-centered approach ($\bar{X}=4.17$), and teachers creating a learning environment that encourages students' collaborative learning in various styles ($\bar{X}=4.16$), respectively.

2.3 Measurement and evaluation of learning outcomes

The results of EFA showed that the factor loadings (β) of all factors were 0.515 to 0.734 showing that all factors were appropriate for analyzing the smart teaching practices of junior high school teachers in the measurement and evaluation of learning outcomes aspect. The highest factor loading was of teachers using digital technology and computer applications for creating measurement or evaluation tools such as Kahoot or Google Form ($\beta=0.734$). The teachers used digital technology and computer applications for recording learning results and monitoring learners' behaviors in individuals and in groups ($\beta=0.719$). The teachers set measurement and evaluation topics that were consistent with the objectives, contents, and real situations ($\beta=0.690$). The teachers used summative evaluation after activities to check learners' learning outcomes ($\beta=0.661$). The teachers used various types of measurement and evaluation that were consistent with the expected learning outcomes for individuals and in groups evaluation ($\beta=0.652$). The teachers used self-evaluation to let students evaluate their understanding of the lessons and evaluate their skills learned from each lesson ($\beta=0.651$). The teachers let students evaluate the teacher's efficiency in terms of knowledge, teaching, and the teacher's characteristics of their responsible subjects ($\beta=0.648$). The teacher used formative evaluation during classroom activities to check whether learners had developed their competency based on the objectives of the activities ($\beta=0.630$). The teachers used measurement and evaluation before their teaching to check students' general knowledge and their readiness ($\beta=0.575$). Finally, the teachers used diagnostic evaluation to figure out learners' problems and solve them ($\beta=0.515$).

The levels of applying the smart teaching practices in the measurement and evaluation of learning outcomes aspect were at high levels in all processes. The highest level was of teachers using various types of measurement and evaluation that are consistent with the expected learning

outcomes for individuals and in groups evaluation ($\bar{X}=4.26$), teachers setting measurement and evaluation topics that are consistent with the objectives, contents, and real situations ($\bar{X}=4.25$), and teachers using summative evaluation after activities to check learners' learning outcomes ($\bar{X}=4.22$), respectively.

DISCUSSION

Smart Teaching Practices is a new teaching concept that emphasizes developing learners' competency in which the teachers need to understand contents, teaching methods, learning activities, and measurement and evaluation (Saunders, Oradini, & Saunders, 2016, p. 100; Tuamsuk, 2020, p. 2). Moreover, in this digital era when education and learning technology are advanced, teachers have to quickly change their teaching styles. The results of this study indicated that teachers have brought technology into their classrooms and made it consistent with their students' behaviors in this digital era. The learning environment has been changed to focus on encouraging learners to express ideas and listen to others on both on-site and online platforms. Digital technology and computer application have become tools for measurement and evaluation (Alfoudari, Durugbo, & Aldhmour, 2021, p. 2). Therefore, school administrators must pay attention to the development of teachers in terms of skills in technology and must support basic technology that is needed for smart teaching practices including the Internet, learning management programs, and other learning activities (Akhrif, Benfares, & Hmina, 2020, p. 713)

This is also the policy and the emphasized point to promote the quality of education of the Ministry of Education of Thailand 2022 and 2023 that competency-based education should be integrated into the learning management and measurement and evaluation process and brought to classrooms (Ministry of Education, Thailand, 2022, online). The findings of this study showed that teachers paid attention to defining learning outcomes of their responsible subjects based on competency development – knowledge, skills, and individual competency. In addition, they created lesson plans that were consistent with the defined expected learning outcomes by setting objectives, topics, activities, and measurement and evaluation methods. With these practices, teachers can design the appropriate and systematic instructions and activities (Cheung, Phusavat, & Yang, 2021, p. 4)

New teaching techniques apart from lectures are needed to make smart teaching successful. Therefore, teachers should have several teaching styles that focus on active learning to encourage learners through the thinking process, collaborative learning, self-learning, exchanging knowledge, and solving problems with continuously developing skills and knowledge (Daouk, Bahous, & Bacha, 2016, pp. 362-364). In this case, KKU Smart Learning always develops teachers to be able to apply teaching techniques that are consistent with their subjects and learners' (junior higher school students

aged 13-15 years old) learning styles. To clarify, English subjects adopted and adapted task-based learning and communicative language learning approaches. Science subjects used an inquiry-based learning approach to let learners understand scientific phenomena by learning from the virtual lab that was related to real-life situations. Then, learners can analyze the causes and effects of the situations by themselves. Mathematics subjects emphasized problem-based and experienced-based learning approaches. A mathematics application was developed and used in classrooms. The application related mathematics problems with real-life situations that learners can face in their everyday life (Tuamsuk, 2020, p. 2). The concept of KKU Smart Learning was similar to the concept of Shieh, Liao, and Hu (2013, p. 410) described that learning activities should be related to the contents and nature of the subjects together with the integration to real-life situations or learners' experiences. Thus, learners should have a chance to initially think and search for their knowledge, then, teachers are responsible for describing and linking those ideas to the accurate and clearer understanding.

The development of teachers should support teachers to have the ability in smart teaching that is the new teaching method. It is appropriate with this digital environment, especially during the Covid-19 pandemic that inevitably forces us to do online teaching. The recommendation of this study, thus, aims to the Ministry of Education, school administrators, and university that is a place for producing new teachers for our society to emphasize teachers' development in the new teaching methods that focus on learners' competency. We also recommend that computer and digital technology are needed in teaching and learning with the activities that are in various styles and consistent with contents and learners' behaviors. The most significant key is teacher development as it is the initial factor that leads to the promotion of the quality of Thai education.

SUGGESTIONS

The finding suggest the need for deeper development of teacher skills will be achieving for junior-high schools who are able to build their knowledge, skill, ability and digital competencies for smart teaching.

ACKNOWLEDGEMENTS

This research is supported by the Graduate School Scholarship Program, Khon Kaen University.

REFERENCES

- Akh rif, O., Benfares, C., & Hmina, N. (2020). Collaborative approaches in smart learning environment: a case study. *Procedia Computer Science*, 175, 710-715.
- Alfoudari, A. M., Durugbo, C. M., & Aldhmour, F. M. (2021). Understanding socio-technological challenges of smart classrooms using a systematic review. *Computers & Education*, 173, 104282, 1-20. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104282>

- Ambrose, S. A., Bridges, M. W., DiPietro, M., Lovett, M. C., & Norman, M. K. (2010). *How Learning Works: Seven Research-based Principles for Smart Teaching*. San Francisco, CA : Jossey-Bass, 1-9.
- Borisova, O. V., Vasbieva, D. G., Malykh, N. I., Vasnev, S. A., & Bírová, J. (2016). Problem of using innovative teaching methods for distance learning students. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 15, 1175-1184.
- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R., Eds. (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. Expanded ed. Washington, DC : The National Academies Press.
- Cheung, S. K., Phusavat, K., & Yang, H. H. (2021). Shaping the future learning environments with smart elements: challenges and opportunities. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 18, 1-9.
- Daouk, Z., Bahous, R., & Bacha, N. N. (2016). Perceptions on the effectiveness of active learning strategies. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 8, 360-375. <http://dx.doi.org/10.1108/JARHE-05-2015-0037>
- Ertmer, P. A., Ottenbreit-Leftwich, A. T., Sadik, O., Sendurur, E., & Sendurur, P. (2012). Teacher beliefs and technology integration practices: a critical relationship. *Computers & Education*, 59, 423-435.
- García-Tudela, P. A., Prendes-Espinosa, P., & Solano-Fernández, I. M. (2021). Smart learning environments: a basic research towards the definition of a practical model. *Smart Learning Environments*, 8, 1-21.
- Hall, R., Atkins, L., & Fraser, J. (2014). Defining a self-evaluation digital literacy framework for secondary educators: the DigiLit Leicester Project. *Research in Learning Technology*, 1-22. <https://doi.org/10.3402/rlt.v22.21440>
- Harris, D. N., & Rutledge, S. A. (2010). Models and predictors of teacher effectiveness: a review of the literature with lessons from (and for) other occupations. *Teachers College Record*, 112, 914-960.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Park Square, OX : Rutledge.
- Instefjord, E., & Munthe, E. (2016). Preparing pre-service teachers to integrate technology: an analysis of the emphasis on digital competence in teacher education curricula. *European Journal of Teacher Education*, 39, 77-93. <https://doi.org/10.1080/02619768.2015.1100602>
- Klassen, R. M., & Tze, V. M. (2014). Teachers' self-efficacy, personality, and teaching effectiveness: a meta-analysis. *Educational Research Review*, 12, 59-76.
- Knezek, G., & Christensen, R. (2008). The importance of information technology attitudes and competencies in primary and secondary education. In *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (pp. 321-331). Boston, MA : Springer.

- Lund, A., Furberg, A., Bakken, J., & Engelen, K. L. (2014). What does professional digital competence mean in teacher education? *Nordic Journal of Digital Literacy*, 3, 280-298. <https://doi.org/10.18561/ISSN1891-943X-2014-04-04>
- Ministry of Education, Thailand. (2022). *Announcement on the Policy and Focus of the Ministry of Education, Fiscal years of 2022 and 2023*. Retrieved February 27, 2022 from <https://moe360.blog/2022/01/19/policy-and-focus-moe/> (In Thai)
- Ningsih, T. (2019). Smart teachers in developing students' character in 4.0 industrial revolution era. *International Conference of Moslem Society*, 3, 58-68. <https://doi.org/10.24090/icms.2019.2385>
- Pashler, H., McDaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning styles: concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9, 105–119. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x>
- Radović, S., Marić, M., & Passey, D. (2019). Technology enhancing mathematics learning behaviours: shifting learning goals from “producing the right answer” to “understanding how to address current and future mathematical challenges”. *Education and Information Technologies*, 24, 103-126.
- Saunders, G., Oradini, F., & Clements, M. (2017). SMART teaching in new and old classrooms. *IAFOR Journal of Education*, 5, 85-109.
- Shi, L. Y. (2016). Wisdom classroom: the new direction in intelligence age. In the *3rd International Conference on Advanced Education and Management Science (AEMS 2019)* (pp. 49-57). Beijing, China : Business College of Beijing Union University.
- Shieh, C. J., Liao, Y., & Hu, R. (2013). Web-based instruction, learning effectiveness and learning behavior: the impact of relatedness. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 9(4), 405-410.
- Tuamsuk, K. (2018). *Executive summary of KKU Smart Learning Project: Paper Submitted to the Minister of Education*, Khon Kaen: Khon Kaen University. (Unpublished), 1-9. (In Thai)
- Tuamsuk, K. (2020). *Report of the KKU Smart Learning Project: Paper Submitted to the Minister of Education*, Khon Kaen: Khon Kaen University. (Unpublished), 1-15. (In Thai)
- Vaseghi, R., Ramezani, A. E., & Gholami, R. (2012). Language learning style preferences: a theoretical and empirical study. *Advances in Asian Social Science*, 2, 441-451.

การสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ
**KNOWLEDGE CREATION BY A LESSON LEARNED PROCESS FROM
THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF PLANTING HOE
IMPLEMENTATION**

ภาณุชัย ประมวล^{1*}, ศักดิ์ศรี รักไทย²

Phunchai Pramuanl^{1*}, Saksri Rakthai²

^{1*}นักศึกษานิพนธ์เอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

^{1*}Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Environmental Technology for Agriculture, Faculty of Science
and Technology, Pathumwan Institute of Technology, Bangkok, 10330, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Environmental Technology for Agriculture, Faculty of Science and Technology, Pathumwan
Institute of Technology, Bangkok, 10330, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}phanuchai.p@gmail.com

รับบทความ : 28 ตุลาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 27 ธันวาคม 2564 / ตอรับบทความ : 24 มกราคม 2565

Received : 28 October 2021 / Revised : 27 December 2021 / Accepted : 24 January 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.53

ABSTRACT

The lesson learned process from the community was tacit knowledge referring to the knowledge gained through a professional experienced person that was transferred to and person to be able to work more efficiently and reduce the damage caused by trial and error in work. The objective of this research was to create knowledge by a lesson learned process from the community employing a case study planting hoe implementation. The sample group was collected by purposive sampling of key persons and data were collected by in-depth interviews with 11 key persons who were born in ancient agricultural households and cultivation. The research tool was a semi-structured questionnaire on the topic of how to select and maintain a hoe and observation guideline topic in how to use a hoe. The researcher also used non-participant observation employing a video recorder by the Rotoscope technique admitted by a course committee. Data were analyzed by frequency and mean and how to use a hoe content was analyzed by photo analysis considering the key person's behavior during the use of a hoe. The results showed that the knowledge of hoe implementation included three stories: 1) deciding on a hoe, 2) implementing a hoe, and 3) maintaining the hoe that were lessons learned from direct skill and experience accumulation of the key person. This knowledge was not only consistent with the principles, mechanical advantage values and ergonomic principles, but also safety, pain reduction and hard machinery reduction which were carried out to improve the soil.

Keywords : Knowledge, Knowledge creation, Lesson learned

บทคัดย่อ

กระบวนการถอดแบบชุมชนเป็นการนำความรู้ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ผ่านการพิสูจน์โดยตรงจากผู้ปฏิบัติงานจริงที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวคนมาถ่ายทอดให้กับผู้ที่ขาดความรู้และประสบการณ์ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสียหายที่เกิดจากการลองผิดลองถูกในการทำงาน การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชนกรณีการใช้จอบ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 11 คน ที่เกิดในครอบครัวเกษตรกร และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรที่มีการใช้เครื่องมือแรงทางการเกษตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

เกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องวิธีการเลือก และวิธีการเก็บรักษาจอบ และแบบสังเกตองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการประจำหลักสูตร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับองค์ความรู้ วิธีการเลือกและวิธีการเก็บรักษาจอบ ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมด้านองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยใช้กล้องบันทึกภาพรายละเอียดขณะใช้จอบ ด้วยเทคนิคการถ่ายภาพแบบโรตอสโคป (Rotoscope) วิเคราะห์ข้อมูล วิธีการเลือกใช้ และวิธีการเก็บรักษาจอบ โดยใช้สถิติหาความสัมพันธ์ระหว่างการหาค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้ เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยการวิเคราะห์ภาพถ่ายกิจกรรมและพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน ขณะใช้จอบ ผลการศึกษาพบว่า องค์ความรู้เรื่องจอบ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) องค์ความรู้เรื่องการเลือกใช้จอบ 2) องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ และ 3) องค์ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาจอบ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ถอดแบบจากทักษะความชำนาญและประสบการณ์ที่สะสมเป็นระยะเวลานานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สอดคล้องกับหลักการได้เปรียบเชิงกลของเครื่องผ่อนแรงทางเกษตร และหลักการยศาสตร์ ที่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะสามารถใช้จอบได้อย่างปลอดภัย ลดอาการบาดเจ็บและลดการใช้เครื่องจักรกลเกษตรที่มีน้ำหนักมากอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติทางการภาพของดินต่อไป

คำสำคัญ : องค์ความรู้, การสร้างองค์ความรู้, การถอดแบบชุมชน

บทนำ

จอบเป็นเครื่องผ่อนแรงการเกษตรพื้นฐานที่ใช้ในการเกษตรเช่นการเตรียมดิน การขุดหลุมปลูก การขุดแปลงผัก การทำร่องน้ำ รวมถึงการกำจัดวัชพืช (Maksuwan & Changjan, 2019, p. 69) วิธีการใช้จอบบรรจุในหลักสูตรการเรียนรู้หลายระดับ เช่น ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (The Ministry of Education, 2018, pp. 180-190) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาเกษตรกรรม (Office of the Vocational Education Commission, 2019, pp. 34-39) หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ในรายวิชาจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวและผลผลิตพืชสวน (Ubon Ratchathani University, 2017, pp. 74-126) และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 ในรายวิชาหลักการการฝึกภาคสนามทางพืชไร่ และการฝึกภาคสนามทางพืชสวน (Mahasarakham University, 2012, pp. 35-67) แสดงให้เห็นว่าการใช้จอบนั้นเป็นเครื่องผ่อนแรงพื้นฐานในการทำการเกษตร ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการใช้จอบที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด นั้นมีความจำเป็นสำหรับผู้เริ่มต้นขาดทักษะที่อาจเกิดอาการบาดเจ็บจากการใช้ที่ไม่ถูกต้อง การเลือกใช้จอบที่ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรมในการทำการเกษตรและขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องนั้นนำไปสู่ความปลอดภัยและการลดอาการบาดเจ็บของผู้ใช้ที่ต้องปฏิบัติงานต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานได้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่าการใช้จอบเป็นการอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือโดยขาดหลักการการยศาสตร์เพื่อลดอาการบาดเจ็บจากการใช้เครื่องมือ ซึ่งหากรวมหลักการดังกล่าวเข้าไปด้วยแล้วจะส่งผลดีต่อผู้ใช้จอบที่ต้องปฏิบัติงานต่อเนื่อง

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยผนวกรวมองค์ความรู้เรื่องการลดอาการบาดเจ็บจากการใช้เครื่องมือ โดยนำหลักการการถอดแบบองค์ความรู้ชุมชนมาประยุกต์เป็นวิธีศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถนำความรู้ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ผ่านการพิสูจน์โดยตรงจากผู้ปฏิบัติงานจริงถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่ทำไม่ได้เป็นทำได้ ประสบผลสำเร็จ เห็นได้จากการศึกษาวิจัยการถ่ายทอดองค์ความรู้การแปรรูปเปลือก ของชุมชนในเขตพื้นที่บริหารของสำนักงานพื้นที่ในเขตพื้นที่การศึกษาปฐมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ซึ่งสามารถนำไปสู่การแปรรูปเปลือก

ให้เป็นผลิตภัณฑ์ ปลอกไม้จิ้มฟัน เบาะนั่ง กล้องกระดาศิษุ์ทรงเหลี่ยม และกล้องกระดาศิษุ์ทรงกลม ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ในวิสาหกิจชุมชนได้ (Ketwetsuriya, 2016, pp. 1-11) การศึกษาการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการปลูก กล้วยาแฝกจากหมอดินประจำหมู่บ้าน ผู้มีความรู้ในการปลูกกล้วยาแฝกและประสบความสำเร็จในพื้นที่ตนเอง ทำให้ทราบว่าการปลูกกล้วยาแฝกเป็นคันดินและคันแฝกสลับกัน สามารถช่วยชะลอน้ำเมื่อฝนตกหนัก ทำให้สารอินทรีย์ที่เป็นธาตุอาหารพืชตกตะกอนอยู่หน้าคันดินไม่ไหลไปพร้อมกับน้ำส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถทำให้ชุมชนสนใจเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และนำองค์ความรู้นี้ไปปฏิบัติตามเพื่อปรับปรุงคุณภาพของดินในพื้นที่ของตนเองต่อไป (Hombubpha et al., 2020, pp. 1-16) การศึกษาการถอดองค์ความรู้เพื่อสร้างแหล่งความรู้ชุมชน ในพื้นที่อำเภอสาร์ก จังหวัดเชียงใหม่ โดยการถอดองค์ความรู้ทางการเกษตรของปราชญ์ชุมชนหลาย ๆ คน และนำองค์ความรู้ที่ได้ของแต่ละปราชญ์ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน นำไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ต่าง ๆ ภายใน อำเภอสาร์ก และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้เรื่องการเกษตรเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ (Sriupayo & Suyarat, 2017, pp. 261-275) การศึกษาการถอดองค์ความรู้การทำสวนยางของเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งพบว่าในระยะเริ่มต้นของการปลูกยางพารา ควรมีการปลูกพืชล้มลุกระยะสั้นแซมเป็นระยะเวลา 3 ปี ห่างจากต้นยางพารา 1 เมตร เมื่อพ้นระยะเวลา 3 ปี ให้ปลูกพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพร่มเงา ร่วมกับยางพารา ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสวนยางพารา ลดความเสี่ยงจากสถานการณ์ราคายางพาราลดต่ำได้ (Akkarapawarit & Lertrujidumrongkul, 2020, pp. 201-211)

จากผลสำเร็จของกระบวนการถอดองค์ความรู้จากชุมชนดังกล่าวข้างต้นการวิจัยครั้งนี้จึงนำหลักการถอดแบบองค์ความรู้ชุมชนมาประยุกต์เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ ภายใต้แนวคิดที่ว่าชุมชนที่มีการทำเกษตรกรรมต่อเนื่องยาวนานโดยการปฏิบัติจริงย่อมมีการสะสมประสบการณ์และความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะ และนำไปปฏิบัติได้จริง ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure questionnaire) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกมาแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดในครอบครัวเกษตรกรกรรม และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการใช้กล้องบันทึกภาพที่ถ่ายโดยเทคนิคการถ่ายภาพแบบโรตอสโคป (Rotoscope) ขณะใช้จอบ วิเคราะห์ สรุป และสร้างองค์ความรู้เรื่อง การเลือกใช้จอบ วิธีการใช้จอบ และวิธีการเก็บรักษาจอบ ที่เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาถ่ายทอด ฝึกอบรม และจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ให้กับผู้สนใจนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องปลอดภัย และลดอาการบาดเจ็บได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

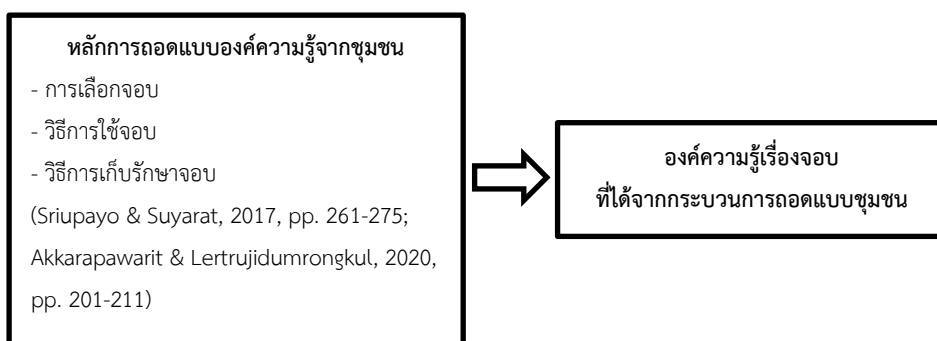
เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน: กรณีการใช้จอบ

ประโยชน์การวิจัย

1. เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลออกมา เพื่อนำมาเป็นหลักในการถ่ายทอดวิธีการการใช้จอบสำหรับผู้เริ่มต้น
2. เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกล้องบันทึกภาพที่ถ่ายโดยเทคนิคการถ่ายภาพแบบโรตอสโคป (Rotoscope) ในการถอดแบบ เพื่อให้ได้องค์ความรู้วิธีการใช้จอบที่สามารถนำไปปฏิบัติตามได้ ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับวิธีการใช้จอบ พบว่าวิธีการใช้จอบเป็นการให้ความหมายของจอบ และยกตัวอย่างลักษณะงานที่ใช้จอบ ได้แก่ จอบเป็นเครื่องมือแรงการเกษตรพื้นฐานที่ใช้ในการเกษตร เช่นการเตรียมดิน การขุดหลุมปลูก การขุดแปลงผัก การทำร่องน้ำ รวมถึงการกำจัดวัชพืช (Maksuwan & Changjan, 2019, p. 69) จอบใช้สำหรับขุดดิน ถากหญ้าขุดแปลงหรือใช้สำหรับขุดหลุมขนาดใหญ่ (Khamkom, n.d., p. 8) เป็นต้น ซึ่งวิธีการใช้จอบที่ถูกต้องนั้นมีความจำเป็นสำหรับผู้เริ่มต้นที่ขาดทักษะ อาจส่งผลให้ได้รับอาการบาดเจ็บจากการใช้จอบที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้ที่ใช้จอบได้ถูกต้องเป็นลำดับขั้นตอนคือเกษตรกรผู้มีความชำนาญในการใช้จอบที่มีองค์ความรู้วิธีการใช้จอบ โดยการนำเอาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเกษตรกรออกมานั้นจึงใช้แนวคิดกระบวนการถอดแบบชุมชนที่นำความรู้ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ผ่านการพิสูจน์โดยตรงจากผู้ปฏิบัติงานจริงถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่ไม่ได้เป็นทำได้ประสบผลสำเร็จ เห็นได้จากงานวิจัยเช่นการศึกษาการถอดองค์ความรู้ เพื่อสร้างแหล่งความรู้ชุมชน (Sriupayo & Suyarat, 2017, pp. 261-275) การศึกษาการถอดองค์ความรู้การทำสวนยางของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ (Akkarapawarit & Lertrujidumrongkul, 2020, pp. 201-211) เพื่อนำเอาองค์ความรู้วิธีการใช้จอบที่อยู่ในตัวเกษตรกรมาถ่ายทอดให้กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้องจึงใช้หลักการกระบวนการถอดแบบชุมชนมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ ดำเนินการศึกษาวิจัย ในพื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาบัง จันทบุรี จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม
2. กลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการถอดองค์ความรู้ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากกลุ่มประชากร โดยเป็นผู้ที่เกิดในครอบครัวเกษตรกร และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีการใช้เครื่องมือแรงทางการเกษตร (Thanamai, 2019, p. 8) แจกแจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เพศชาย ความสูงตั้งแต่ 167 เซนติเมตรขึ้นไป กลุ่มที่ 2 เพศชาย ความสูงไม่เกิน 167 เซนติเมตร กลุ่มที่ 3 เพศหญิง ความสูงตั้งแต่ 156 เซนติเมตรขึ้นไป และกลุ่มที่ 4 เพศหญิง ความสูงไม่เกิน 156 เซนติเมตร (Maksuwan, 2019, pp. 28-30)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการเลือกและวิธีการเก็บรักษาจอบ ทำการตรวจสอบคุณภาพด้วยการเสนอผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือทางการเกษตร จำนวน 3 ท่าน พิจารณาลงคะแนนความสอดคล้องคำถามกับวัตถุประสงค์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (Chidmongkol, 2011, pp. 267-270) พบว่าประเด็นคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 แสดงว่าแบบคำถามมีความเที่ยงตรงมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ได้ และใช้กล้องบันทึกภาพรายละเอียดและแบบจดบันทึกพฤติกรรมในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมขณะใช้จอบ ในการหาองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลการเลือกระดับความยาวของด้าม และวิธีการเก็บรักษาจอบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure questionnaire)

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยใช้วิธีการการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมร่วมกับการใช้กล้องบันทึกภาพรายละเอียดขณะใช้จอบ โดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพแบบโรตอสโคป (Rotoscope)

ทำการเก็บข้อมูล ณ เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชนตำบลเสือโก้ก อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นวันฝนตก ดินเป็นดินทรายปนดินร่วน ที่มีความชื้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเลือกใช้ และวิธีการเก็บรักษาจอบ โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร่วมกับการหาค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ โดยการวิเคราะห์ภาพถ่ายกิจกรรม และพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน ขณะใช้จอบ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) องค์ความรู้เรื่องการเลือกจอบ 2) องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ และ 3) องค์ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาจอบ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. องค์ความรู้เรื่องการเลือกใช้จอบ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การเลือกใช้จอบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มที่	ความยาวของจอบ (คน)		น้ำหนักของจอบ (คน)			รวม (คน)
	สั้นปี	คาง	หนักมากที่สุด	หนักปานกลาง	หนักน้อยที่สุด	
1	2	-	-	-	-	2
2	3	-	-	-	-	3
3	3	-	1	-	-	4
4	1	1	-	-	-	2

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 เป็นเพศชาย ที่มีความสูงตั้งแต่ 167 เซนติเมตรขึ้นไป และมีความสูงต่ำกว่า 167 เซนติเมตร เลือกจอบจากความยาวของจอบ โดยเลือกจอบที่มีความยาวของด้ามจอบ เท่ากับลื่นปีของตัวเอง จำนวนทั้งหมด 5 คน ในขณะที่กลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นเพศหญิง ที่มีความสูงตั้งแต่ 156 เซนติเมตรขึ้นไป เลือกจอบจากความยาวของจอบ โดยเลือกจอบที่มีความยาวเท่ากับลื่นปีของตัวเอง จำนวน 3 คน และเลือกจอบ จากน้ำหนักของจอบ โดยเลือกจอบที่มีน้ำหนักมากที่สุด จำนวน 1 คน และกลุ่มที่ 4 เป็นเพศหญิง ที่มีความสูง ต่ำกว่า 156 เซนติเมตร เลือกจอบจากความยาวของด้ามจอบ โดยเลือกจอบที่มีความยาวเท่ากับลื่นปีของตัวเอง จำนวน 1 คน และเลือกจอบที่มีความยาวเท่ากับคางของตัวเอง จำนวน 1 คน หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาจากความถี่ ของการตัดสินใจเลือกใช้จอบของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า เพศมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้จอบ โดยเพศชาย ตัดสินใจเลือกใช้จอบจากความยาวของจอบ ในขณะที่เพศหญิงตัดสินใจเลือกใช้จอบจากความยาวและน้ำหนักของจอบ โดยเพศหญิงที่มีความสูงมากกว่า 156 เซนติเมตรขึ้นไป มีการเลือกตัดสินใจเลือกใช้จอบทั้งความยาวและน้ำหนักของจอบ ในขณะที่เพศหญิงที่มีความสูงต่ำ 156 เซนติเมตร ตัดสินใจเลือกใช้จอบจากความยาว

2. องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ จากผลการศึกษาการถอดแบบพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล สำคัญ พบว่าสามารถแบ่งพฤติกรรมการใช้จอบได้เป็น 5 พฤติกรรม คือ 1) พฤติกรรมการยืนขณะใช้จอบ 2) พฤติกรรม การจับจอบ 3) พฤติกรรมการยกจอบ 4) พฤติกรรมการใช้จอบสับดิน และ 5) พฤติกรรมการใช้จอบโกยดิน รายละเอียด มีดังนี้

2.1 พฤติกรรมการยืนขณะใช้จอบ ดังภาพ 2

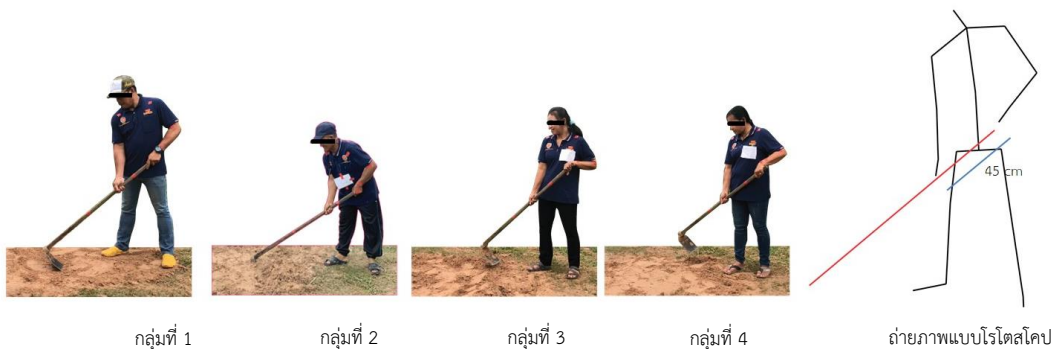

ภาพ 2 พฤติกรรมการยืนขณะใช้จอบ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชนตำบลเสือโก้ก อำเภอกาบัง จันทบุรี

จากภาพ 2 พบว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมการยืนขณะใช้จอบ คือ มีพฤติกรรมการยืนเต็มเท้าบนพื้นดิน ระยะห่างของเท้าเท่ากับความกว้างของหัวไหล่ วางเท้าข้างที่ถนัดไปทางข้างหน้าเลยหัวไหล่เล็กน้อย ทำมุมเฉลี่ย 45 องศา กับเท้าด้านหลัง ลำตัวโน้มไปข้างหน้าโดยกระดูกสันหลังระดับเอว (Lumbar) ทำมุมกับแนวกระดูกต้นขา (Femur)

2.2 พฤติกรรมการจับจอบ ดังภาพ 3

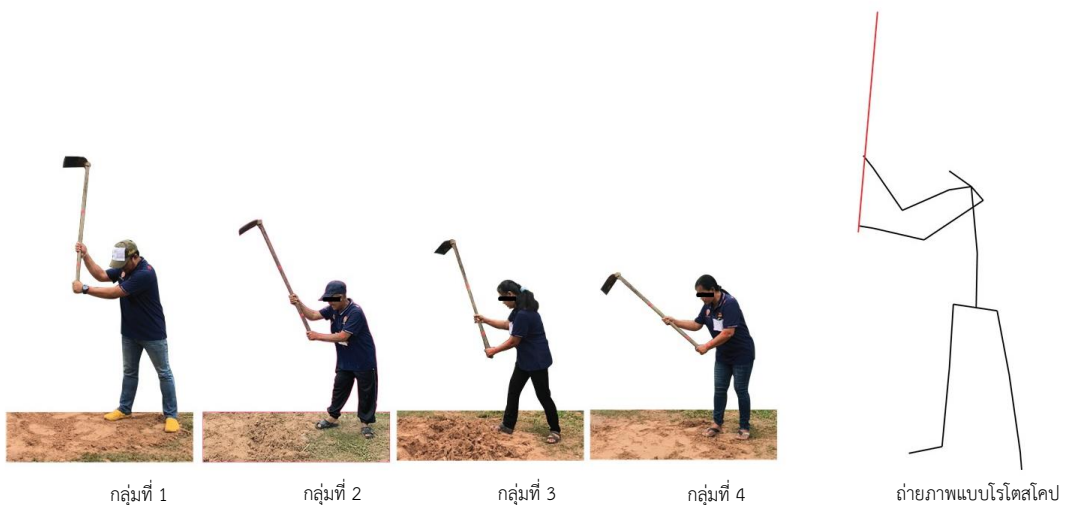

ภาพ 3 พฤติกรรมการจับจอบ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพ 3 พบว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมการจับจอบ คือ มีพฤติกรรมการจับจอบ โดยวางมือข้างที่ถนัดด้านหน้า ข้อมือหักลงจากแนวระนาบกับแนวพื้นดิน มือข้างที่ไม่ถนัดอยู่ตรงปลายสุดของด้ามจอบ ระยะห่างของมือทั้ง 2 ข้าง เฉลี่ยเท่ากับ 45 เซนติเมตร ข้อมือหักลงจากแนวระนาบ ลำตัวโน้มไปด้านหน้า โดยกระดูกสันหลังระดับเอว (Lumbar) ทำมุมกับแนวกระดูกต้นขา (Femur)

2.3 พฤติกรรมการยกจอบ ดังภาพ 4

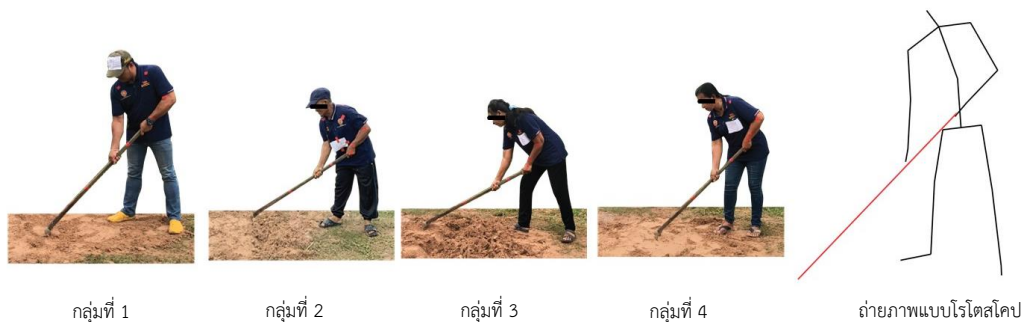

ภาพ 4 พฤติกรรมการยกจอบ

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพ 4 พบว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมการยกจอบ คือ มีพฤติกรรมการยกจอบ ด้วยมือข้างที่ถนัดเข้าหาตัว ข้อมือข้างที่ถนัดหักเข้าหาตัวทำมุมกับแนวพื้นดิน มือข้างที่ไม่ถนัดผลักรอกออกจากตัว ข้อมือยืดตรง ลำตัวโน้มไปด้านหลังโดยกระดูกสันหลังระดับเอว (Lumbar) ทำมุมกับแนวกระดูกต้นขา (Femur)

2.4 พฤติกรรมการใช้จอบสับดิน ดังภาพ 5

ภาพ 5 แสดงพฤติกรรมการใช้จอบสับดิน

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพ 5 พบว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมการสับดิน คือ มีพฤติกรรมการใช้จอบสับดิน โดยหลักมือข้างที่ถนัดออกจากตัว ข้อมือข้างที่ถนัดยึดตรง มือข้างที่ไม่ถนัดยกเข้าหาตัว ข้อมือข้างที่ไม่ถนัดหักเข้าหาตัวทำมุมกับแนวพื้นดิน ลำตัวโน้มไปด้านหน้าโดยกระดูกสันหลังระดับเอว (Lumbar) ทำมุมกับแนวกระดูกต้นขา (Femur)

2.5 พฤติกรรมการใช้จอบโกยดิน ดังภาพ 6

ภาพ 6 พฤติกรรมการใช้จอบโกยดิน

ที่มา: ถ่ายเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2563 ณ พื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ก อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม

จากภาพ 6 พบว่าทั้ง 4 กลุ่ม มีพฤติกรรมการโกยดิน คือมีพฤติกรรมการใช้จอบโกยดิน โดยดึงมือข้างที่ถนัดเข้าหาตัว ข้อมือข้างที่ถนัดหักเข้าหาตัวทำมุมกับแนวพื้นดิน มือข้างที่ไม่ถนัดดึงเข้าหาตัว ข้อมือข้างที่ไม่ถนัดหักเข้าหาตัวทำมุมกับแนวพื้นดิน ดึงลำตัวไปด้านหลังโดยกระดูกสันหลังระดับเอว (Lumbar) ทำมุมกับแนวกระดูกต้นขา (Femur)

ทั้งนี้จากวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จอบของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 11 คน ทั้ง 5 พฤติกรรม มีพฤติกรรมที่ซ้ำๆ สามารถนำมาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบได้ 5 ขั้นตอน เช่นเดียวกับพฤติกรรมการใช้จอบ คือ ขั้นตอนที่ 1 การยืน ขั้นตอนที่ 2 การจับจอบ ขั้นตอนที่ 3 การยกจอบ ขั้นตอนที่ 4 การใช้จอบสับดิน และขั้นตอนที่ 5 การใช้จอบโกยดิน

3. องค์ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาจอบ ดังแสดงสรุปในตาราง 2

ตาราง 2 สรุปการเลือกวิธีการเก็บรักษาจอบ

กลุ่มที่	วิธีการเก็บรักษา (คน)			รวม (คน)
	ไม่ทำความสะอาด	ทำความสะอาด		
		ล้าง	เช็ด	
1		2		2
2		3		3
3	2	1	2	5
4		2		2

จากตาราง 2 พบว่ากลุ่มที่ 1 เพศชาย ความสูงตั้งแต่ 167 เซนติเมตรขึ้นไป กลุ่มที่ 2 เพศชาย ความสูงต่ำกว่า 167 เซนติเมตร และกลุ่มที่ 4 เพศหญิง ความสูงต่ำกว่า 156 เซนติเมตร จำนวนทั้งหมด 7 คน เลือกการล้างจอบหลังการใช้งานเป็นวิธีการเก็บรักษาจอบ ในขณะที่กลุ่มที่ 3 เพศหญิง ความสูงตั้งแต่ 156 เซนติเมตรขึ้นไป จำนวน 5 คน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 1 คน เลือกวิธีการล้าง และเช็ดจอบหลังการใช้งาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 1 คน เลือกวิธีการการเช็ดจอบหลังการใช้งาน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 คน ไม่ได้ทำการทำความสะอาดจอบหลังการใช้งาน เมื่อพิจารณาจากความถี่ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 11 คน เลือกการล้างจอบหลังการใช้งานเป็นวิธีการเก็บรักษาจอบ รองลงมาคือเช็ดจอบหลังการใช้งานเป็นวิธีการเก็บรักษาจอบและเลือกไม่ทำความสะอาดจอบหลังการใช้งาน

อภิปรายผล

องค์ความรู้เรื่องการเลือกใช้อุปกรณ์ คือการเลือกใช้อุปกรณ์จากลักษณะความยาวของด้ามจอบที่ระดับความสูงเท่ากับเส้นปฤษฎางค์ของผู้ใช้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามหลักการเครื่องกลสำหรับเครื่องผ่อนแรงทางการเกษตรเป็นระดับที่ได้เปรียบเชิงกล จากหลักการและประสิทธิภาพของเครื่องผ่อนแรง เมื่อแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 การออกแรงยกดินขึ้น เพื่อให้ดินติดกับตัวจอบขึ้นมาในขั้นตอนที่ 5 สามารถพิจารณาได้โดยอาศัยหลักการของคานอันดับที่ 1 ซึ่งระบบการทำงานของคานอันดับที่ 1 นี้จะผ่อนแรงมาก โดยมีค่าการได้เปรียบเชิงกลมากกว่า 1 ถ้าจุดหมุนอยู่ไกลจากตำแหน่งที่ออกแรงพยายาม (ความยาวของด้ามจอบ) กล่าวคือยิ่งความยาวของด้ามจอบมีค่ามากเท่าใด ก็ยิ่งออกแรงยกดินด้ามจอบขึ้นเพื่อให้ดินติดกับตัวจอบขึ้นมาน้อยเท่านั้น อย่างไรก็ตามความยาวของด้ามจอบที่มีค่ามากเกินไปก็จะส่งผลต่อในส่วนที่ 2 คือการออกแรงยกจอบขึ้น เพื่อเตรียมสับลงไปในดินในขั้นตอนที่ 3 สามารถพิจารณาได้โดยอาศัยหลักการของคานอันดับที่ 3 ซึ่งระบบการทำงานของคานอันดับที่ 3 นี้ ระยะทางจากจุดหมุนถึงแรงพยายามจะสั้นกว่าระยะทางจากจุดหมุนถึงแรงต้านเสมอ ทำให้ระบบการทำงานของคานชนิดนี้มีค่าการได้เปรียบเชิงกลน้อยกว่า 1 เสมอจึงไม่ช่วยผ่อนแรงแต่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานให้กับผู้ใช้ ดังนั้นการที่ด้ามจอบมีความยาวมากกว่าความสูงระดับเส้นปฤษฎางค์มากเกินไปก็จะทำให้ระยะทางจากจุดหมุนถึงแรงต้านยังมีค่ามากขึ้น และเมื่อระยะทางจากจุดหมุนถึงแรงต้านยังมีค่ามากขึ้นก็จะทำให้ค่าการได้เปรียบเชิงกลยังมีค่าน้อยกว่า 1 ลงไปอีก (Maksuwan, 2020, pp. 1-19) แสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นข้อมูลสอดคล้องกับหลักการการได้เปรียบเชิงกลสำหรับเครื่องผ่อนแรงทางการเกษตร

องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ คือขั้นตอนการใช้จอบมีทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การยึน ขั้นตอนที่ 2 การจับจอบ ขั้นตอนที่ 3 การยกจอบ ขั้นตอนที่ 4 การใช้จอบสับดิน และขั้นตอนที่ 5 การใช้จอบโกยดิน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนการใช้จอบที่ได้จากการศึกษาทั้ง 5 ขั้นตอน สามารถนำไปถ่ายทอดกับผู้ที่สนใจการใช้จอบได้ เนื่องจากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นถูกวิเคราะห์โดยการถ่ายภาพถ่ายภาพเคลื่อนไหวที่มีความเร็ว 120 เฟรมต่อวินาที ซึ่งทำให้เห็นพฤติกรรมการใช้จอบและนำมากำหนดขั้นตอนการใช้จอบได้ อีกทั้งพฤติกรรมการใช้จอบของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นยังเกิดจากพฤติกรรมต่อเนื่องจากรุ่นพ่อแม่และปัจจุบันยังใช้อยู่ แสดงให้เห็นว่าการใช้จอบของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจากประสบการณ์โดยตรงของผู้ใช้ที่หลีกเลี่ยงอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อที่เกิดขึ้น เนื่องจากการใช้ร่างกายในชีวิตประจำวันที่ต้องเนื่องจนเกิดความผิดปกติ โดยพบว่าจะทำให้เกิดอาการบาดเจ็บปวดล้าไปตามร่างกาย ทั้งนี้อาการปวดล้าและบาดเจ็บของร่างกายจะหายได้นั้น จำเป็นต้องมีการปรับลักษณะร่างกายให้ถูกต้อง โดยให้มุมของสะโพก หัวเข่า และแขน อยู่ในระนาบที่ถูกต้องตามหลักกายศาสตร์ (Sudachom, Kongsomchom, & Janwantanakul, 2019, pp. 180-187) ทั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์การใช้จอบอย่างยาวนานมีการปรับลักษณะท่าทางในการใช้จอบที่เป็นโดยอัตโนมัติตามธรรมชาติของผู้ใช้ จึงไม่เกิดอาการบาดเจ็บได้ ดังนั้นองค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ ที่ได้จากระบบถอดแบบชุมชนจึงเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปถ่ายทอดกับผู้ที่มีความสนใจให้สามารถปฏิบัติโดยปลอดภัยและไม่เกิดอาการบาดเจ็บจากการใช้เครื่องมือได้

องค์ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาจอบ คือล้างจอบหลังการใช้งานซึ่งแตกต่างจากวิธีการเก็บรักษาจอบหลังการใช้งานของจิตติมา ขำคม (Khamkom, n.d., p. 8) ที่ทำการล้างจอบให้สะอาด เช็ดให้แห้ง และทาน้ำมันที่ไบจอบก่อนแล้วเก็บในที่ร่มและแห้ง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำการเกษตรต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน จึงไม่ได้ทำการเก็บรักษาจอบเช่นเดียวกับจิตติมา ขำคม เพื่อใช้งานครั้งต่อไปในระยะเวลานาน แต่เป็นการดูแลทำความสะอาดจอบให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานในวันรุ่งขึ้น อย่างไรก็ตามพฤติกรรมในการดูแลรักษาจอบอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะการเพาะปลูก กิจกรรม และลักษณะอากาศในแต่ละวัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน : กรณีการใช้จอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการถอดแบบชุมชน ดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชน ตำบลเสือโก้ อำเภอบ้านนา จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการศึกษาวิจัยได้โดยการกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการถอดองค์ความรู้ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ที่เกิดในครอบครัวเกษตรกร และปัจจุบันยังคงประกอบอาชีพเกษตรกร ที่มีการใช้เครื่องมือแรงทางการเกษตรอยู่ เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure questionnaire) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ร่วมกับการใช้กล้องบันทึกภาพรายละเอียดขณะใช้จอบ โดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพแบบโรตอสโคป (Rotoscope) วิเคราะห์ภาพถ่ายกิจกรรม และพฤติกรรมที่ซ้ำ ๆ กัน ขณะใช้จอบ และนำมาสรุปเป็นขั้นตอนการใช้จอบ ผลการศึกษาพบว่าองค์ความรู้เรื่องการใช้จอบนั้นเป็นการเลือกจากลักษณะความยาวของด้ามจอบที่มีความสูงเท่ากับระดับล้นปีของผู้ใช้ สอดคล้องกับหลักกายศาสตร์ที่สามารถลดอาการบาดเจ็บได้ องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ สามารถกำหนดออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามพฤติกรรมการใช้จอบได้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การยึน ขั้นตอนที่ 2 การจับจอบ ขั้นตอนที่ 3 การยกจอบ ขั้นตอนที่ 4 การใช้จอบสับดิน และขั้นตอนที่ 5 การใช้จอบโกยดิน องค์ความรู้เรื่องวิธีการเก็บรักษาจอบ คือต้องมีการล้างทำความสะอาดหลังการใช้งาน ซึ่งเมื่อนำความรู้เรื่องวิธีการเลือกจอบ และวิธีการใช้จอบที่ถอดแบบมาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพที่สามารถพิจารณา รายละเอียดพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เมื่อเทียบกับหลักการการได้เปรียบเชิงกลสำหรับเครื่องผ่อนแรงทางการเกษตรและหลักการยศาสตร์ พบว่าองค์ความรู้ที่ได้สอดรับกับหลักการการได้เปรียบเชิงกลสำหรับเครื่องผ่อนแรงทางการเกษตรและหลักการยศาสตร์ที่สามารถลดอาการบาดเจ็บได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้จอบเป็นประจำและสม่ำเสมอ มีทักษะในการใช้สูง อีกทั้งกล้ามเนื้อของผู้ใช้ยังเกิดการจดจำความเจ็บปวดและปรับเปลี่ยนวิธีการใช้จอบโดยอัตโนมัติ กล่าวได้ว่าองค์ความรู้ที่ถอดบทเรียนจากชุมชนนั้น เกิดจากการปฏิบัติซ้ำ ซ่อนเร้นอยู่ในตัวคน การถอดองค์ความรู้นำไปสู่การใช้จอบที่ถูกต้องลดอาการบาดเจ็บ และเหมาะสมกับผู้ใช้งานเริ่มแรกได้

ข้อเสนอแนะ

1. องค์ความรู้เรื่องวิธีการใช้จอบ เป็นองค์ความรู้ที่ถอดจากเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ตรงในการใช้จอบ จึงเป็นขั้นตอนที่นำไปปฏิบัติแล้วปลอดภัยไม่ทำให้เกิดอาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ ซึ่งมีความเหมาะสมกับผู้เริ่มเรียนรู้วิธีการใช้จอบ เพื่อการทำกิจกรรมทางการเกษตร ดังนั้นจึงเหมาะสมสำหรับการบรรจุองค์ความรู้เรื่องการเลือกใช้จอบ วิธีการใช้จอบ และการเก็บรักษาจอบ ในหลักสูตรการสอนทางด้านการเกษตร เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาเกษตรกรรมและหลักสูตรระดับอุดมศึกษาทางด้านการเกษตร เป็นต้น

2. จากกระบวนการถอดแบบชุมชนทำให้ทราบว่า องค์ความรู้ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนเป็นองค์ความรู้ที่ซ่อนเร้นที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์และทักษะอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทั้งนี้เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักการเครื่องกลสำหรับเครื่องผ่อนแรงทางการเกษตร และหลักการยศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้ของชุมชนสอดรับกับหลักการผ่อนแรงและการลดอาการบาดเจ็บ จึงอาจกล่าวได้ว่าองค์ความรู้ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้มีคุณค่าเหมาะสมสำหรับการนำมาสร้างเป็นประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ถ่ายทอดให้ผู้สนใจ อย่างไรก็ตามองค์ความรู้เรื่องการใช้จอบนี้เป็นส่วนหนึ่งในอีกหลาย ๆ ส่วนขององค์ความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในชุมชน ที่มีความสำคัญเหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่นที่สามารถนำมาถอดแบบและนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (เกษตรกรบ้านเสือโก้ก) ตำบลเสือโก้ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดมหาสารคาม คณาจารย์ และเพื่อนนักศึกษา หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมเพื่อการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ช่วยสนับสนุนทุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Akkarapawarit, M., & Lertrujidumrongkul, P. (2020). Preliminary Study: Modification of Rubber Plantation Areas Through Media Learning which Reinforce Local's Way of Life for Better Life Style. *Thai Journal of Health Education*, 43(2), 201-211. (In Thai)
- Chidmongkol, S. (2011). *Research Methods in Behavioral Sciences and Social Sciences*. Udon Thani : Printing press, Udon Thani Rajabhat University. (In Thai)
- Hombubpha, S., Subruangthong, S., & Subruangthong, W. (2020). The development of integrated farming system for smog pollution problem solving from agricultural burning areas. *Journal of Graduate Review Nakhon Sawan Buddhist College*, 8(2), 1-16. (In Thai)

- Ketwetsuriya, A. (2016). The Development of Reed Processing by Using Local Wisdom for Promoting Community Enterprise in School. *Dhamathas Academic Journal*, 16(2), 1-11. (In Thai)
- Khamkom, J. (n.d.). *Volume 2 Agricultural tools, soil and fertilizers*. n.p. : n.p. (In Thai)
- Maharakham University. (2012). *Update course 2012: Bachelor of Science Program in Agricultural Technology*. Maharakham : Bachelor of Science Program in Agricultural Technology Maharakham University. (In Thai)
- Maksuan, A. & Changjan, A. (2019). *Principles of Simple Machine for Agricultural Hand Tools*. Pathum Thani : Rangsit University. (In Thai)
- Maksuan, A. (2019). *Using of The Simple Agricultural Hand Tools : Final Report*. Research Report. Pathumwan Institute of Technology, Bangkok. (In Thai)
- Maksuan, A. (2020). Principles and Mechanical Advantage Values of Simple Machine and Complex Machine for Agricultural Hand Tools. *Journal of Vocational Institute of Agriculture*, 4(1), 1-19. (In Thai)
- Office of the Vocational Education Commission. (2019). *2019 Curriculum for the Certificate of Vocational Education in Agriculture*. Bangkok : Office of the Vocational Education Commission, The Ministry of Education. (In Thai)
- Sriupayo, N., & Suyarat, S. (2017). Agricultural Management model in the Cityurban: a case study The Pattern of Study Centre of Learning center in Sufficiency Economy philosopher According to His Majesty's Initiative, Pa-Hget-Tee Village, Hnongpueng Sub-district, Sarapee District, Chiang Mai Province . *FEU Academic Review Journal*, 11(3), 261-275. (In Thai)
- Sudachom, W., Kongsomchom, A., & Janwantanakul, P. (2019). Chronic pain of scapular muscles can radiate down to the arms. *Siriraj Medical Bulletin*, 12(3), 180-187. (In Thai)
- Thanamai, S. (2019). *vocational education for rural development decoding*. Pathum Thani : Rangsit University. (In Thai)
- The Ministry of Education. (2018). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok : Office of the Basic Education Commission, The Ministry of Education. (In Thai)
- Ubon Ratchathani University. (2017). *Update course 2017: Bachelor of Science Program in Agricultural*. Ubon Ratchathani : Bachelor of Science Program in Agricultural Ubon Ratchathani University. (In Thai)

รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จังหวัดกำแพงเพชร

A DEVELOPMENT MODEL OF TEACHER EDUCATION MANAGEMENT IN 21ST CENTURY BASIC SCHOOL OF KAMPHANG PHET PROVINCE

ยุเวช ทองนวม^{1*}, สุนทรี ดวงทิพย์², สามารท กมขุนทด³

Yuwech Thongnuam^{1*}, Soontaree Doungtipya², Samart Kamkhunthot³

^{1*}นักศึกษานิพนธ์เอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

^{1*}Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Management and Development Strategy, Kamphang Phet Rajabhat University, Kamphang Phet Province, 62000, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

²Associate Professor Dr., Management and Development Strategy, Kamphang Phet Rajabhat University, Kamphang Phet Province, 62000, Thailand

³อาจารย์ ดร. สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000 ประเทศไทย

³Lecturer Dr., Management and Development Strategy, Kamphang Phet Rajabhat University, Kamphang Phet Province, 62000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}Yuwech10@gmail.com

รับบทความ : 9 กรกฎาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 21 สิงหาคม 2564 / ตอรับบทความ : 3 กันยายน 2564

Received : 9 July 2021 / Revised : 21 August 2021 / Accepted : 3 September 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.54

ABSTRACT

This research and development study consisted of three stages. Firstly, the conditions and problem statements of professional development were analyzed using a questionnaire and performing focus group discussion. Secondly, four methods of development model were implemented: study the documentary, interview, model development, and examine outline. Third, the trial action and an evaluation were performed. A purposive sample of 351 students, 29 experts, and 64 informants was selected from a single school in Kamphang Phet Province. The following research tools were reviewed for reliability and approval from the advisors: a questionnaire, focus group form, semi-structured interview form, outline, inspection record form, satisfaction assessment form, and component evaluation form. The researcher assembled information to receive documents by post, group discussion, connoisseurship, and workshops. Descriptive statistics used were percentage, mean and standard deviation with content analysis, deductive, model drafting conclusion, and classification of components. The results revealed that most schools have participatory action for teachers' development. But, determining teacher development activities was least prioritized. The most common problem was teacher development planning, scheduling the curriculum, content, activities, methods of development into practice, and navigating the development plan into action. The development model proposed six elements: principles and reasons, objectives, development contexts, development process development, evaluation and conditions of success. Those who participated were most satisfied with the counseling, guidance, and assistance related to learning management. Elements three, five, and six were useful, two was appropriate and feasible at the highest level, while one and four were appropriate and feasible at a high level.

Keywords : Elements of model, Model of teacher development, Process of teacher development, Components of learning management

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาครู 2) วิเคราะห์ วิจัยการใช้แบบสอบถาม และวิธีการสนทนากลุ่ม 3) การพัฒนารูปแบบ 4) วิจัยได้แก่ (1) วิธีการศึกษาเอกสาร (2) วิธีการสัมภาษณ์ (3) วิธีการพัฒนารูปแบบ และ (4) วิธีการตรวจสอบร่างรูปแบบ และ 3) การทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาครู โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มตัวอย่าง 351 คน

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 29 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 64 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาค่าความเชื่อมั่นและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้จริง ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างรูปแบบ แบบบันทึกการตรวจสอบรูปแบบ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบประเมินผลองค์ประกอบเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการรับ-ส่งทางไปรษณีย์ การจัดสนทนากลุ่ม การจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา สร้างข้อสรุป สรุปผลการยกย่องรูปแบบ การสังเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบเป็นรายด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมีการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาครูมากที่สุด แต่มีการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครู น้อยที่สุด ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดคือการวางแผนการพัฒนาครู, กำหนดหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม วิธีการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ การดำเนินการพัฒนาครู และการนำแผนการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ บริบทของการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การประเมินผลการพัฒนา และเงื่อนไขของความสำเร็จ และ 3) ครูมีความพึงพอใจเรื่องการให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำการช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด โดยองค์ประกอบที่ 3, 5 และ 6 มีความเป็นประโยชน์ องค์ประกอบที่ 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบที่ 1 และ 4 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระดับมาก

คำสำคัญ : องค์ประกอบของรูปแบบ, รูปแบบการพัฒนาครู, กระบวนการพัฒนาครู, องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำนายความสามารถของมนุษยชาติเพราะเป็นยุคที่โลก ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีที่ก้าวไปอย่างไม่จำกัด เช่นเดียวกับแวดวงทางการศึกษาทั่วโลกต่างก้าวทันรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเรียนรู้ในแบบกระบวนทัศน์ใหม่ (Thewa-aksorn, 2012, pp. 18-19) ดังนั้นในการจัดการศึกษา ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างคุณภาพให้แก่ผู้เรียน และเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจมากที่สุดจากผู้ปกครองและประชาชน ทำให้ครูต้องเรียนรู้และมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับศาสตร์การสอน ศาสตร์การเรียนรู้ และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ และก่อให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียนอย่างมั่นใจได้ (Phuwijit, 2015, online) ซึ่งนโยบายสำคัญที่สุดในสมัยรัฐบาลปัจจุบันเล็งเห็นว่าการศึกษารากฐานของการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพและคุณธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มของสังคมได้มีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งมุ่งดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (Office of the Education Council, 2018, pp. 7-8)

คุณลักษณะของครูที่มีคุณภาพคือ เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นผู้ให้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตื่นรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ตามทันเทคโนโลยีและข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ใฝ่คว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม รู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย ภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยอมรับและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมและปรับปรุงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน (Sirirangthasri, 2014, p. 11) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาการพัฒนาครูยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งสำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2009, p. 6) กล่าวว่า การพัฒนาครูยังขาดระบบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาครูไม่เหมาะสมและขาดความต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง แต่ขาดปัจจัยและระบบการส่งเสริม สนับสนุน จูงใจ ระบบประเมินสมรรถนะครูยังไม่ชัดเจน รูปแบบและวิธีการพัฒนาครูหลายแหล่งยังใช้วิธีเดิมสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (Secretariat of the Teachers Council of Thailand, 2009, pp. 33-34) ที่ได้เสนอปัญหาด้านการพัฒนาครูว่า ขาดระบบการพัฒนาครูที่ดี ครูยังไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอจึงไม่ทราบแนวโน้มใหม่ทางวิชาการ การวิจัยเชิงนวัตกรรม และแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน ประกอบกับมีหลายหน่วยงานดำเนินการ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นเอกภาพในด้านนโยบาย แผนและมาตรฐานที่ชัดเจน การพัฒนาเกิดความซ้ำซ้อนไม่เป็นระบบไม่ต่อเนื่องและขาดประสิทธิภาพ ไม่ตรงกับความต้องการของครู ทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูตามแนวปฏิรูปได้ หลักสูตรการอบรมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นการแยกกันอบรมที่ละส่วนไม่เป็นองค์รวมโดยวิทยากรต่างหน่วยงาน อีกทั้งรูปแบบการอบรมเน้นการบรรยายทางทฤษฎีมากกว่าการฝึกปฏิบัติ วิทยากรขาดประสบการณ์ตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้การฝึกอบรมครูไม่ได้ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้หลังการอบรมแล้วไม่มีการติดตามผล และการนิเทศเพื่อให้อำนาจปรึกษา แนะนำเมื่อครูมีปัญหา

การมุ่งเน้นพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ที่ผ่านมา ประสบปัญหาครูยังขาดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และไม่เหมาะสม ครูส่วนใหญ่ยังไม่ปรับการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นแบบ Teach Less, Learn More ซึ่งครูจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21st Century Learning อีกทั้งยังพบว่า การพัฒนาครูในปัจจุบันยังไม่มีเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน ตลอดจนไม่มีรูปแบบการพัฒนาครูที่ไม่ชัดเจน (Kamphaeng Phet Province Provincial Education Office, 2020, pp. 41-42) ดังนั้น การพัฒนาครูจะนำไปสู่คุณภาพที่ดีของผู้เรียนสามารถเติมเต็มความต้องการของระบบการศึกษาและการปฏิบัติด้านการเรียนการสอนให้เกิดศักยภาพได้มากยิ่งขึ้นอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีวิธีการเรียนรู้ ศึกษา ค้นหา และวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) ไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพต่อไป (Keesookpun, 2016, p. 16)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นวิธีการช่วยให้สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพของครูและการบริหารจัดการศึกษาให้มีความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายประสงค์หลักอย่างมีทิศทางในการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 จังหวัดกำแพงเพชร ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

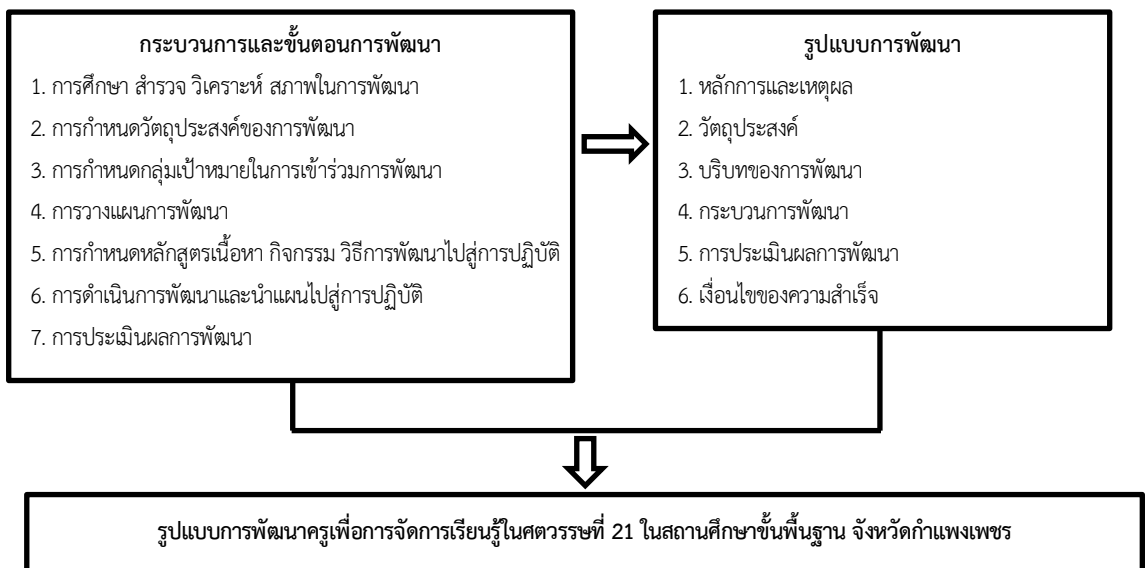
การวิจัยรูปแบบพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาครู 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาครู และ 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาครู

ประโยชน์การวิจัย

ทำให้ทราบสภาพและปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร และได้รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็นหลัก คือ กระบวนการพัฒนาครูตามแนวคิดและขั้นตอน
ของไพศาล เสมอสุข (Semsuk, 2012, p. 5) ธีรวุฒิ ประทุมพนพรัตน์ (Prathumnopparat, 1996, p. 63) พิสิษฐ์
แก้ววรรณะ (Kaeowanna, 2015, p. 939) กรัณย์พล วิวรรณมงคล (Wiwanthamongkon, 2018, pp. 102-103)
ตุลา มหภาพสุรานนท์ (Mahaphasutha, 2012, pp. 170-171) สุภางค์ เมืองแก้ว (Muangkaew, 2002, p. 9)
และสุรัจ บุญมาดี (Boonmadee, 2003, p. 18) และรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ตามแนวคิดและหลักการของ Ivancevich (1979, p. 14) Warren and Dennis (1980, pp. 16-17) Bardo and Hartman
(1982, pp. 70-71) Cascio (1992, p. 267) สมาน อัศวภูมิ (Asawapoom, 2007, pp. 83-84) ทิศนา แชมมณี
(Khamanee, 2020, pp. 221-222) สุนันทา แก้วสุข (Kaewsuk, 2010, p. 4) และสุกัญญา โขวิไลกุล (Kovilaikool,
2004, pp. 29-30) โดยได้นำมาสังเคราะห์สรุปและประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน
ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้คือ 1) วิธีการใช้แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขต 1 และเขต 2 จังหวัดกำแพงเพชร ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง
(Purposive sampling) แบบไม่ได้คำนึงถึงจำนวนประชากรที่แท้จริง จำนวน 351 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

ตามขนาดสถานศึกษาแล้วใช้การกำหนดสัดส่วน (Proportion stratified samplin) ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็น ผู้บริหาร 17 คน และครู 115 คน โรงเรียนขนาดกลาง แบ่งเป็น ผู้บริหาร 13 คน และครู 185 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ แบ่งเป็น ผู้บริหาร 1 คน และครู 20 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ 5 คือ ระดับมากที่สุด 4 คือ ระดับมาก 3 คือ ระดับปานกลาง 2 คือ ระดับน้อย และ 1 คือ ระดับน้อยที่สุด และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบปลายเปิด ทำการตรวจสอบคุณภาพ ด้วยการเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาครู การวิจัย หรือการบริหาร สถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี พิจารณาให้คะแนนและความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้อง ถูกต้องเหมาะสม ชัดเจน ครบคลุมและครบถ้วนสมบูรณ์ของรายการคำถาม รวมทั้งความชัดเจนของการใช้ภาษา นำผลการพิจารณา มาวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of item objective congruence) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป พร้อมปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่เป็นผู้ที่มีหน้าที่ รับผิดชอบงานการพัฒนาครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 2 จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1984, p. 161) ได้เท่ากับ 0.70 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มด้วยการประสานส่งหนังสือขออนุญาตถึงผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแนบบแบบสอบถามพร้อมซองเปล่า ติดแสตมป์ จำหน่ายของถึงผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวก ในการส่งเอกสารกลับทางไปรษณีย์ แล้วทำการติดตามการส่งแบบสอบถามกลับได้ครบตามจำนวนที่ต้องการพร้อม ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้ง 351 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพ และสภาพการพัฒนาครู ด้วยการหาค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลปัญหาการพัฒนาครู ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามวิธีของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (Kitpreedapurasit, 2008, pp. 317-328) คือ 4.50-5.00 (มีปัญหายอยู่ในระดับมากที่สุด) 3.50-4.49 (มีปัญหายอยู่ในระดับมาก) 2.50-3.49 (มีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง) 1.50-2.49 (มีปัญหายอยู่ในระดับน้อย) และ 1.00-1.49 (มีปัญหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด) และ 2) วิธีการใช้การสนทนากลุ่ม กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธี เลือกแบบเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการจัดการศึกษา และการพัฒนาครูไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน ผู้ที่มีความรู้ เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ ในการทำงานด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 4 คน โดยใช้แบบสนทนาที่ประยุกต์มาจากผลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยมีข้อรายการเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาครู นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดประชุมและทำการจดบันทึกการสนทนากลุ่ม ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ตั้งแต่เวลา 09.00-12.00 น. และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร แบ่งออกเป็น 4 วิธี ดังนี้คือ 1) วิธีการศึกษาเอกสาร แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบ การพัฒนารูปแบบ โดยสังเคราะห์เนื้อหาการพัฒนารูปแบบตามกรอบแนวคิดการวิจัย มากำหนดเป็นองค์ประกอบ ของรูปแบบการพัฒนาครู จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) บริบท ของการพัฒนาครู (4) กระบวนการพัฒนาครู (5) การประเมินผล และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จ 2) วิธีการสัมภาษณ์ กำหนดผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่เป็นผู้มีคุณสมบัติดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาครูและหรือผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาครูในสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการพิจารณาความถูกต้องในแต่ละด้าน จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 2 คน และทำการปรับข้อคำถามให้มีความสมบูรณ์ตามคำแนะนำ นำไปทดลอง การสัมภาษณ์กับผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบการสื่อความหมายของคำถามการสัมภาษณ์ ทำการปรับปรุงแก้ไข ข้อคำถามบางรายการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการประสานงานการส่งหนังสือ ขออนุญาตพร้อมแบบสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าก่อนเข้าทำการสัมภาษณ์ 7 วัน หลังจากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่ ดำเนินการสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลา 45-60 นาที ต่อคน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เนื้อหาโดยจำแนกเป็นรายด้านตามข้อคำถาม 3) วิธีการพัฒนารูปแบบ โดยเริ่มจากการยกร่างรูปแบบการพัฒนา กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือผู้บริหาร ที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านการพัฒนาครูและหรือมีประสบการณ์ในการพัฒนาครู จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์ ที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาครู จำนวน 3 คน และอาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีที่ 3 นี้ เป็นข้อมูลการยกร่างรูปแบบการพัฒนาที่สังเคราะห์ มาจากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ในวิธีที่ 1 และวิธีที่ 2 โดยดำเนินการส่งหนังสือ พร้อมเอกสารให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลศึกษาและพิจารณาก่อนการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการล่วงหน้า 7 วัน จากนั้น ผู้วิจัยลงพื้นที่จัดการประชุมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยเริ่มจากการนำเสนอร่างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนา และผู้วิจัยทำการสรุปผลการพัฒนารูปแบบ แล้วนำผลที่ได้ มาทำการสังเคราะห์เนื้อหา และ 4) วิธีการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนา กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการเลือก แบบเจาะจง จำนวน 9 คน ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2 ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาครู จำนวน 3 คน และอาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านรูปแบบ จำนวน 2 คน ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบ การพัฒนาที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 วิธีที่ 3 มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดการสัมมนาเชิงผู้เชี่ยวชาญ ณ ห้องประชุม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้อภิปรายแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างรูปแบบการพัฒนา จากนั้น ผู้วิจัยบันทึกการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วสรุปผลให้ผู้เชี่ยวชาญรับทราบ พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และนำผลการสรุปมาสังเคราะห์เนื้อหาจำแนกตามรายด้านและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร ดำเนินการใน 2 วิธี ดังนี้คือ 1) วิธีการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา ครู กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 35 คน จากการคัดเลือกโรงเรียนที่ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชู เกียรติให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ เรื่องการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน ครูที่เข้าร่วมพัฒนา จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา คือ แบบประเมินความพึงพอใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นเวลา 1 วัน วิเคราะห์และแปล ความหมายข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ 2) วิธีการประเมินรูปแบบการพัฒนาครู กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ด้วยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ คือ ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษา 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบ คือ ผู้บริหารที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญหรือโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านรูปแบบ 10 คน ด้านรูปแบบและหรือการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน และครูผู้สอน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิธีนี้คือ แบบประเมินรูปแบบ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) การประเมินรูปแบบ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแบบ เป็นแบบปลายเปิด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 2 คน พิจารณาความสมบูรณ์ และให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบประเมินพร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์จำหน่ายของถึงผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งกลับ โดยทำการติดตามเก็บรวบรวม และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนได้ครบตามจำนวน 20 ชุด นำมาทำการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มากกว่า 3.51 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 1.00

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาคู่มือเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการพัฒนาคู่มือที่พบมากที่สุด ได้แก่ 1) ศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ สภาพ ในการพัฒนาคู่มือ พบว่า (1) โรงเรียนมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ร้อยละ 29.20) (2) โรงเรียนมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาคู่มือ (ร้อยละ 28.30) (3) โรงเรียนมีการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย (ร้อยละ 33.90) และ (4) โรงเรียนมีการนำผลไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 28.50) 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคู่มือ พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาคู่มืออย่างชัดเจน (ร้อยละ 28.00) 3) กำหนดเป้าหมายในการเข้าร่วมการพัฒนา พบว่า โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ สภาพปัญหา และความต้องการ (ร้อยละ 23.40) 4) การวางแผนการพัฒนาคู่มือ พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนจากผลการวิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาคู่มือ (ร้อยละ 26.50) 5) กำหนดหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม วิธีการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ พบว่า (1) โรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการพัฒนาคู่มือ (ร้อยละ 14.60) (2) โรงเรียนมีการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาคู่มือเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ร้อยละ 13.20) (3) โรงเรียนมีการฝึกอบรมครู (ร้อยละ 14.80) และ (4) โรงเรียนมีการวางแผน การพัฒนาคู่มือ (ร้อยละ 19.40) 6) การดำเนินการพัฒนาคู่มือ การนำแผนการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (ร้อยละ 19.90) และ 7) การประเมินผล การพัฒนาคู่มือ พบว่า โรงเรียนมีการประเมินผลหลังการพัฒนาคู่มือ (ร้อยละ 13.60)

ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคู่มือเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร มีดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาคู่มือเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังตาราง 1 และภาพ 2

ตาราง 1 ปัญหาการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร

ประเด็น	ปัญหาการพัฒนาครู		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ สภาพ ในการพัฒนาครู	3.43	0.90	ปานกลาง
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาครู	3.44	0.90	ปานกลาง
3. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมการพัฒนา	3.51	0.94	มาก
4. การวางแผนการพัฒนาครู	3.93	1.00	มาก
5. กำหนดหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม วิธีการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ	3.93	1.00	มาก
6. การดำเนินการพัฒนาครู การนำแผนการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ	3.46	1.00	ปานกลาง
7. การประเมินผลการพัฒนาครู	3.32	1.00	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.57	0.96	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมของปัญหาการพัฒนาครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$) และรายประเด็นที่พบปัญหามากที่สุดมี จำนวน 3 ประเด็น คือ การวางแผนการพัฒนาครู ($\bar{X}=3.93$) กำหนดหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม วิธีการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ($\bar{X}=3.93$) และกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมการพัฒนา ($\bar{X}=3.51$) ตามลำดับ

2. ผลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการพัฒนาครู พบว่า สภาพปัจจุบันของโรงเรียนยังมีเนื้อหา ขอบข่ายของการสำรวจ การประเมินผล และไม่มีการวิเคราะห์สมรรถนะที่จะทำให้เกิดกับครูผู้สอน ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 มีเครือข่ายการร่วมพัฒนาครูในภาคส่วนต่าง ๆ น้อย การออกแบบ องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาไม่ชัดเจน และขาดนิยามศัพท์ สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา คือ ควรทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาตามขนาดของโรงเรียน วิเคราะห์สภาพปัญหาของข้อมูลเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบ ในการพัฒนาครู โดยเลือกปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมาพัฒนาและสรุปค่าเฉลี่ยแต่ละด้านให้ชัดเจน

ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาครู พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำการช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X} = 4.79$) สำหรับผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครู แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จังหวัดกำแพงเพชร

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล	4.45	0.69	มาก	4.65	0.59	มากที่สุด	4.55	0.61	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์	4.75	0.55	มากที่สุด	4.75	0.55	มากที่สุด	4.70	0.47	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 บริบทของการพัฒนาครู	4.70	0.57	มากที่สุด	4.70	0.47	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาครู	4.60	0.60	มากที่สุด	4.45	0.76	มาก	4.65	0.59	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผล	4.60	0.50	มากที่สุด	4.60	0.50	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.65	0.59	มากที่สุด	4.65	0.59	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.63	0.58	มากที่สุด	4.63	0.57	มากที่สุด	4.69	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ภาพรวมของรูปแบบการพัฒนาครูอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ =4.69) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 3 บริบทของการพัฒนาครู องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผล และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{X}$ =4.75) รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ =4.63) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ =4.63) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ =4.75) ตามลำดับ สำหรับค่าเฉลี่ยระดับมาก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล ($\bar{X}$ =4.45) และองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาครู ($\bar{X}$ =4.45)

อภิปรายผล

การพัฒนาครูของสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความชัดเจนในการนำหลักการพัฒนาครูที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคล โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผน กำหนดโครงสร้างหลักสูตร กำหนดกิจกรรม การฝึกอบรม การวางแผนการพัฒนา การกำหนดผู้รับผิดชอบ และทำการประเมินผลหลังการพัฒนาครู ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นหลักสำคัญของขั้นตอนและวิธีการพัฒนาครู เพราะว่าครูเป็นบุคลากรหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ในฐานะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างรอบด้าน ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรหนึ่ง ที่จำเป็นต้องดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถด้วยศักยภาพที่สูงขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของพระสมุห์นริศ นรินโท (Narinto, 2019, p. 459) ได้ทำการศึกษาสภาพการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพของผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมียุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาครู ให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้ครู อยู่ในระดับมาก ซึ่งชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ (Rakphonlamueang et al., 2017, p. 17) ได้ให้ข้อเสนอเชิงนโยบาย สำหรับการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคตที่สำคัญคือ การพัฒนาครู ให้มีความเชื่อมโยงกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตและการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของครู การพัฒนาครูให้มีจรรยาบรรณ วิชาชีพครูและจิตวิญญาณความเป็นครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นครู

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาครูยังพบปัญหาการกำหนดวัตถุประสงค์ไม่ตรงกับความต้องการของครู กำหนดกลุ่มเป้าหมายไม่สอดคล้องกับผลสำรวจ การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ กำหนดโครงสร้างหลักสูตรไม่ครอบคลุม การดำเนินการกิจกรรมตามแผนการพัฒนาที่ไม่ชัดเจน ไม่มีการสรุปผลการดำเนินงาน การประเมินผลก่อนการพัฒนาครู

ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องตามหลักสูตรและวัตถุประสงค์ แสดงให้เห็นได้ว่าสถานศึกษามีการเพียงการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติงาน โดยขาดการรวบรวมข้อมูลหรือผลสะท้อนกลับมาประมวลผลวิเคราะห์เพื่อวัดผลเป้าหมายอย่างแท้จริง จึงทำให้เกิดปัญหาตามสภาพและบริบทของสถานศึกษาขึ้นมา ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าสถานศึกษาหลายแห่งมีข้อจำกัดทางด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี และสิ่งสำคัญคืองบประมาณที่ให้การสนับสนุน การพัฒนาครูอย่างเพียงพอและสอดคล้องกับระบบการพัฒนาครูระดับประเทศ จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาทางด้านโครงสร้างหลักสูตร การวางแผนดำเนินงาน และไม่สามารถประเมินผลการดำเนินการด้านการพัฒนาครูออกมาได้อย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการการศึกษาและกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (Commission on Education and Sports National Legislative Assembly, 2017, p. 21) ได้กล่าวว่า ระบบพัฒนาครูประจำการยังไม่มีระบบเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะไม่มีความชัดเจนเรื่องระบบการพัฒนาครูใหม่ อีกทั้งครูใหม่ขาดการให้คำปรึกษาและการแนะนำจากครูที่มีประสบการณ์ (Coaching and mentoring) และมรกต วงษ์เนตร (Wongnate, 2015, p. 1) เสนอแนวทางการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ได้แก่ สำรวจปัญหาที่ชี้เฉพาะ กำหนดนโยบาย และพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ขั้นการลงมือปฏิบัติ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างทัศนคติที่ดี และเปิดใจให้กว้าง ขั้นตอนการตรวจสอบ ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์การวัดความสำเร็จที่ระบุทักษะการคิด แต่งตั้งคณะกรรมการให้ครูมีส่วนร่วมออกแบบการคิดให้นักเรียน ขั้นตอนการปรับปรุง ได้แก่ ควรกำกับติดตามการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

รูปแบบการพัฒนาครูที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีจำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ในการพัฒนา บริบทของการพัฒนา กระบวนการพัฒนา การประเมินผลการพัฒนา และเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมผ่านการศึกษาที่มีสอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนรู้ ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาตามภารกิจ เป็นการบูรณาการการจัดการความรู้และระบบกลไกของการพัฒนารูปแบบมาประยุกต์ตามหลักการออกแบบระบบงาน และมีการนำข้อมูลป้อนกลับไปยังครูผู้สอน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ครูที่มีส่วนร่วมมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการให้คำปรึกษา ชี้แนะ แนะนำการช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของกิตติภพ ภาณุรัฐกุลธร และคณะ (Pawanutkulthorn et al., 2017, pp. 113-114) ที่ได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยการสังเคราะห์ที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) สารสำคัญของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) ด้านการพัฒนาความเป็นครู (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และ (4) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ และ 5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปสู่ความสำเร็จ และโดยภาพรวมรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งพิมพันธ์ เดชคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข (Dechakup & Yindisuk, 2017, p. 5) ได้เสนอว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยครูมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะกระบวนการ ทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการปฏิบัติ รวมทั้งการแสดงออก คุณลักษณะและเจตคติ รวมทั้งลักษณะนิสัยที่ดี สำหรับบาร์โดและฮาร์ทแมน (Bardo & Hartman, 1982, pp. 70-71) ได้กล่าวว่า ไม่ได้มีข้อกำหนดรายละเอียดและองค์ประกอบของรูปแบบที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ในเชิงระบบสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาด้านการพัฒนาครูเพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายให้สถานศึกษานำรูปแบบการพัฒนาครูที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผนการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และควรมีองค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาครู 7 ขั้นตอน มาจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาครูเพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ควรร่วมกันกำหนด เป้าประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินการในการพัฒนาครู และสถานศึกษาควรมีประชาสัมพันธ์ชี้แจงรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการพัฒนาครู 7 ขั้นตอน เพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั่วประเทศไทย และทำการวิจัยติดตามผลการนำรูปแบบไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาครูเพื่อจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้เกิดการสะท้อนผลสัมฤทธิ์ภาพรวมและรายด้านในระดับประเทศและระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- Asawapoom, S. (2007). Using research to develop a model in a doctoral thesis. *Ubon Ratchathani Rajabhat University Journal*, 2(2), 76-85. (In Thai)
- Bangmo, S. (2008). *Organizational and Management* (5th ed.). Bangkok : Wittayapat. (In Thai)
- Bardo, J., & Hartman, J. J. (1982). *Urban Society: A Systematic Introduction*. New York : F. E. Peacock.
- Boonmadee, S. (2003). *A Study of Personel Activities of Pilot Schools for Learning Process Reform in Primary Schools under the Office of Suphamburi Provinaical Primary Education*. Thesis, Master of Education Program in Educational Administration, Graduate School, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi. (In Thai)
- Cascio, W. F. (1992). *Management Human Resources* (3rd ed.). New York : McGraw-Hill.
- Chittayawong, S. (2008). *Personnel development model that supervises and monitors quality assurance in basic education institutions of the Office of Chonburi Educational Service Area Area 1*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai)
- Commission on Education and Sports National Legislative Assembly. (2017). *Report on the consideration of the study of policy proposals on the production system and teacher development of the Commission on Education and Sports National Legislative Assembly*. Bangkok : The Secretariat of the Senate acts as the Secretariat of the National Legislative Assembly. (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York : Mc-Graw Hill.
- Dechakup, P., & Yindisuk, P. (2017). *Learning Management in the 21st Century*. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)

- Funfuengfu, V. (2014). *Factor analysis for Life Skills Development of Lower Secondary School Students*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Pathum Thani. (In Thai)
- Ivancevich, J. M. (1979). Longitudinal study of the effects of rater training on psychometric error in ratings. *Journal of Applied Psychology*, 64(2), 502-508.
- Kaeowanna, P. (2015). *The Development of Teacher in Learning Management by Constructionism theory*. Thesis, Master of Education Program in Educational Administration, Chaingmai Rajabhat University, Chaingmai. (In Thai)
- Kaewsuk, S. (2010). *Model of Educational Quality Assurance of the University at good level: A cased study of Nakhon Pathom Rajabhat University*. Thesis, Doctor of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University, Chon Buri. (In Thai)
- Kamphaeng Phet Province Provincial Education Office. (2020). *Education Development Plan (2019-2022)*. Kamphaeng Phet : Kamphaeng Phet Province Provincial Education Office. (In Thai)
- Keesookpun, B. (2016). *Principles and Concepts of Learning Management*. Bangkok : Se-Education. (In Thai)
- Khamanee, T. (2020). *Pedagogical Science : Knowledge for effective learning process management* (22th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Kitpreedapurasit, B. (2008). *Writing Research Report and Thesis* (9th ed.). Bangkok : Department of Education Mahidol University. (In Thai)
- Kovilaikool, S. (2004). *System Analysis for Administration of Higher Education Institutions*. Bangkok : Chulalonglorn University Printing House. (In Thai)
- Mahaphasutha, T. (2012). *Principles of management*. Bangkok : PNK & Sky Printings. (In Thai)
- Muangkaew, S. (2002). *A Comparison of Learning Organization Characteristics and Personnel Development Practices Between Public and Private Hospitals in the North*. Independent Study Examination, Master of Science Program in Industrial and Organizational Psychology, Graduate School, Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)
- Narinto, Phrasamu Narit. (2019). Teacher Development for Quality of Learners in the 21st Century. *Journal of Graduate MCU KhonKean Campus*, 6(3), 459-473. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2011) *Teacher Competency Assessment Manual*. Retrieved August 9, 2016, from <http://www.tmk.ac.th/teacher/capacity.pdf> (In Thai)
- Office of the Education Council. (2009). *Proposals for educational reforms in the second decade (2009-2018)*. Bangkok : Office of the Educaiton Council, Ministry of Education. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2018). *Education in Thailand 2018*. Bangkok : Phrikwan Graphic. (In Thai)
- Pawanutkulthorn, K., Wongyai, W., Chitchirachan, C., & Chaisuwan, S. (2017). Pattern of Teacher Development on Knowledge Management Supporting the Learning Happiness of Secondary School students in Bangkok. *NRRU Community Research Journal*, 11(1), 113-125. (In Thai)

- Phumisap, S. (2013). *A model for teachers' development in the school outside urban areas under the office of Kamphaengphet primary education service area 1 and 2*. Thesis, Doctor of Philosophy Program in Administration and Development Strategy, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet. (In Thai)
- Phuwijit, C. (2015). *Teacher Development for the Quality of Learners in the 21st Century*. Retrieved January 21, 2017, from http://www.nidtep.go.th/webnidtep2015/files/170560_Teachers%20Development21 (In Thai)
- Piboon, S. (2008). *Research strategy to develop work research for organizational development* (4th ed.). Nonthaburi : Jatuporn Design. (In Thai)
- Pipatmongkolporn, I. (1999). *Model of teacher development in Khon Kaen University*. Thesis, Doctor of Education Program in Higher Education, Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Prathumnopparat, T. (1996). *Educational Personnel Administration*. Songkhla : Srinakhinwirot University. (In Thai)
- Rakphonlamueang, C., Phithiyanuwat, S., Manilek, R., Prideedilok, F., & Charungkiatkun, S. (2017). The Study of State and Problems of Production, Recruitment, and Professional Development of Thai Basic Education Teachers Related to future Needs. *Journal of Education Studies*, 45(3), 17-33. (In Thai)
- Secretariat of the Teachers Council of Thailand. (2009). *Collection of laws, ministerial regulations, rules, regulations, announcements for educational professionals*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao. (In Thai)
- Semsuk, P. (2012). *The problem of shortage of qualified teachers*. Retrieved January 20, 2017, from <https://pisan2012.wordpress.com/2012/03/10> (In Thai)
- Sirirangthasri, P. (2014). *Upgrading the quality of Thai teachers in the 21st century*. Bangkok : Office of Social Promotion of Youth Learning and Quality. (In Thai)
- Thewa-aksorn, T. (2012). The Flipped Classroom “turning around” the new classroom of the 21st century. *School in focus*, 4(11), 17-19. (In Thai)
- Warren, B. B., & Dennis, J. M. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach*. New York : John Wiley and Sons.
- Wiwanthamongkon, K. (2018). Model of development teachers, Professional Learning Community, STEM Education, Basic Education. *Verdian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 11(3), 92-114. (In Thai)
- Wongnate, M. (2015). A Study of the problems and the presentation of the Teacher Development Trend for Learning Management on Students' Thinking Skill by using demming cycle in educational extended school under Ayutthaya Primary Education Service area office 1. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkom Rajabhat University*, 10(1), 1-14. (In Thai)

การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง
ในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี
**DEVELOPMENT OF AN ORAL HEALTH CARE SYSTEM FOR
HOMEBOUND OR BEDRIDDEN ELDERLY AT BAN DON SALAB,
KANCHANABURI PROVINCE**

ชิสา ตัมทะกุล^{1*}, จันท์พิมพ์ หินเทา², วรณะ พิธพรชัยกุล³

Chisa Tantakul^{1*}, Janpim Hintao², Wattana Pithpornchaikul³

¹นักศึกษา สาขาวิชาทันตสาธารณสุข คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112 ประเทศไทย

¹Student, Dental Public Health, Faculty of Dentistry, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90112, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทพญ. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr. Female Dentist, Faculty of Dentistry, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90112, Thailand

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทพ. คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90112 ประเทศไทย

³Assistant Professor Dr. Dentist, Faculty of Dentistry, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90112, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ¹littletinyalex@gmail.com; ²janpim.h@psu.ac.th; ³pwattana@gmail.com

รับบทความ : 18 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 10 สิงหาคม 2564 / ตอบรับบทความ : 29 กันยายน 2564

Received : 18 June 2021 / Revised : 10 August 2021 / Accepted : 29 September 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.55

ABSTRACT

This qualitative research study aimed to develop an oral health care system for homebound or bedridden elderly in the community of Ban Don Salab, Kanchanaburi province. The participants consisted of 16 individuals from the multidisciplinary team at Sub-District Health Promoting Hospital, 12 voluntary elderly caretakers, and one village head. The target group were homebound or bedridden elderly and/or caretakers from 31 families. The data were collected by oral health behavior interview forms. Dental caries score that was modified from WHO criteria, simplified oral hygiene index, and Winkel tongue coating index were used to examine oral health status. Data were analyzed with content analysis, percentage and mean. The system that was developed consisted of the following components: 1) Searching for homebound or bedridden elderly; 2) Enrolling these individuals in the Long-term Health Care Services for Dependent Elderly Project; 3) Checking the elderly's oral health; 4) Creating individual plans for general health care and oral health care; 5) Requesting funds from the local administration organization; 6) Developing knowledge and skills on giving oral health care advice for voluntary elderly caretakers; 7) Caring and monitoring individual general health and oral health; and 8) Using technology for communication. The results showed that all homebound or bedridden elderly most frequently cared for their oral health by themselves or by their caretakers. It was also found that the average bacterial plaque reduced significantly, while tongue coating also was significantly reduced. It was concluded that oral health improved as a result of this intervention study.

Keywords : System development, Oral health, Homebound elderly, Bedridden elderly

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ให้ข้อมูล คือ ทีมสหวิชาชีพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 16 คน อาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ 12 คน และผู้ใหญ่บ้าน 1 คน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงและหรือผู้ดูแลผู้สูงอายุ 31 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก และแบบตรวจสุขภาพช่องปาก เกณฑ์การวัดฟันผุใช้ดัชนีตรวจช่องปากตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ระดับการบ่งชี้หรือพบฟันผุจากดัชนีอนามัยช่องปากอย่างง่าย และระดับการบ่งชี้จากดัชนีการบ่งชี้ของวินเคิล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

เกิดเป็นระบบที่ประกอบด้วย 1) ค้นหาผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง 2) จัดกลุ่มผู้สูงอายุเข้าโครงการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง 3) ตรวจสอบสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ 4) วางแผนดูแลสุขภาพทั่วไปและสุขภาพช่องปากรายบุคคล 5) ของบประมาณจากองค์กรท้องถิ่น 6) พัฒนาความรู้และทักษะการแนะนำการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ 7) ดูแลและติดตามสุขภาพทั่วไปและสุขภาพช่องปากรายบุคคล และ 8) ใช้เทคโนโลยีเพื่อติดต่อสื่อสาร ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง คือ ผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงทุกคนทำความสะอาดช่องปากด้วยตนเองหรือโดยผู้ดูแลด้วยความถี่เพิ่มขึ้น วิเคราะห์ค่าข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ paired t-test พบว่าค่าเฉลี่ยแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงจาก 2.54 ± 0.60 เป็น 1.48 ± 0.68 ($p < 0.001$) และค่าเฉลี่ยคราบที่ลิ้นลดลงจาก 1.59 ± 0.57 เป็น 1.31 ± 0.60 ($p = 0.009$)

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบ, สุขภาพช่องปาก, ผู้สูงอายุติดบ้าน, ผู้สูงอายุติดเตียง

บทนำ

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 หรือสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปี ขึ้นไปเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 (Foundation for Older Persons' Development, 2018, online) กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเกณฑ์จำแนกผู้สูงอายุติดบ้านและผู้สูงอายุติดเตียงโดยใช้คะแนนการประเมินผู้สูงอายุตามความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel activities of daily living: ADL) ดังนี้ ผู้สูงอายุติดบ้าน หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง มีคะแนนการประเมิน ADL อยู่ในช่วง 5-11 คะแนน ผู้สูงอายุติดเตียง หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มีคะแนนการประเมิน ADL อยู่ในช่วง 0-4 คะแนน พ.ศ. 2560 จังหวัดกาญจนบุรีมีประชากรทั้งหมด 887,979 คน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 119,154 คน คิดเป็นร้อยละ 13.42 เพศชาย 53,639 คน และเพศหญิง 65,515 คน (Department of Provincial Administration, 2018, online) ในชุมชนบ้านดอนแสลบมีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งหมด 996 คน เป็นผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงจำนวน 31 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุติดบ้านจำนวน 20 คน และผู้สูงอายุติดเตียงจำนวน 11 คน ซึ่งผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากของคนไทยเมื่อ พ.ศ. 2560 กลุ่มผู้สูงอายุ 60-74 ปี พบว่ามีความชุกของโรคเหงือกอักเสบที่มีหินปูนและเลือดออกร้อยละ 41.3 และโรคปริทันต์อักเสบระดับรุนแรงมีร่องลึกปริทันต์ตั้งแต่ 6 มิลลิเมตรขึ้นไปถึงร้อยละ 12.2 ซึ่งทั้งสองโรคนี้ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการสูญเสียฟัน (Bureau of Dental health, 2017, online) นอกจากนี้สุขภาพช่องปากยังมีผลต่อปัญหาสภาวะสุขภาพช่องปากที่ทำให้ทานอาหารได้น้อย เนื่องจากไม่ยอมอาหารเมื่อเคี้ยวอาหารแล้วเจ็บเหงือก ปวดฟัน ฟันโยก และบางรายไม่มีฟันเคี้ยวอาหารทำให้เคี้ยวอาหารไม่สะดวก ปวดบริเวณคลองฟัน เหงือกอักเสบ และฟันมักจะหลุดออกเองโดยไม่ได้ไปหาหมอ (Wattanaku, Singkong, & Tangyingyong, 2021, p. S48)

จากการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องพบแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) การดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงโดยครอบครัว คือ มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุประกอบกิจวัตรประจำวัน และจัดให้มีการพัฒนาผู้ดูแลหลัก 2) การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนท้องถิ่น คือ พัฒนากลุ่มเพื่อนบ้าน อาสาสมัคร ผู้นำชุมชน จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพและคัดกรองโรคของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมและทุนเพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ 3) ด้านนโยบายระดับท้องถิ่น คือ จัดทำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงให้ชัดเจนและนโยบายด้านการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครและผู้ดูแลผู้สูงอายุ (Sawatphol et al., 2017, pp. 387-405) และจากวิจัยกึ่งทดลองพบว่าการใช้รูปแบบการเยี่ยมบ้านแบบโดยพยาบาลวิชาชีพพร้อมกับทีมสหวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยติดเตียง โดยมีระบบการเยี่ยมบ้านมีดังนี้ 1) ทบทวนรายละเอียดของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลก่อนเยี่ยมบ้าน

2) เยี่ยมบ้านตามแผนการดูแล 3) ทบทวนรายละเอียดของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลหลังเยี่ยมบ้าน 4) บันทึกการดูแลในแฟ้มประวัติ 5) ประสานการดูแลกับสหวิชาชีพผ่านช่องทางโทรศัพท์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โอน์ หรืออื่น ๆ 6) การดูแลจากโรงพยาบาลสู่ชุมชนและจากชุมชนไปโรงพยาบาล พบว่าหลังการใช้รูปแบบการเยี่ยมบ้านนี้ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานได้การประเมินผ่านเกณฑ์คุณภาพมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Atthavong, Anusornprasert, & Sardlee, 2017, p. 73) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง สามารถสรุปกิจกรรมในระบบการดูแลผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงทั้งกลุ่มติดบ้านและติดเตียงได้ดังนี้ 1) อบรมการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัคร 2) ตรวจสอบสุขภาพช่องปากให้ผู้สูงอายุ 3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากให้แก่ผู้สูงอายุ 4) ระบุฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ 5) ระบบส่งต่อ และ 6) ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุโดยทันตบุคลากรร่วมกับอาสาสมัคร ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในชุมชนบ้านดอนแสลบ ซึ่งการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว จิตใจ การรับรู้ สติปัญญา และโรคเฉพาะที่มีความซับซ้อนที่ส่งผลต่อการดูแลในรูปแบบปกติทั่วไป จึงควรจัดระบบการดูแลสุขภาพช่องปาก (Office of Public Health Dentistry, Department of Health, 2021, p. 30) ดังนั้น การป้องกันโรคทางระบบและภาวะโรคติดเชื้อในผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงจึงสามารถทำได้โดยการดูแลทำความสะอาดช่องปากอย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวข้างต้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านดอนแสลบมีการดำเนินงานด้านทันตกรรมพื้นฐานในสถานบริการเท่านั้น ได้แก่ การตรวจฟันและรักษาในทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง อีกทั้งไม่เคยมีการสำรวจสถานะทันตสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง แต่บุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีความตระหนักว่าสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญ การสร้างระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงจึงเป็นคำตอบที่บุคลากรของรพ.สต.บ้านดอนแสลบและผู้วิจัยมีความตั้งใจร่วมกันค้นหา และเป็นระบบที่สอดคล้องไปกับนโยบายคลินิกหมอครอบครัวซึ่งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านดอนแสลบ ต้องเริ่มดำเนินการในปี 2562

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของการดูแลสุขภาพช่องปาก ระดับแผ่นคราบจุลินทรีย์ และคราบที่ลิ้นของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงหลังจากมีระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี

ประโยชน์การวิจัย

การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ในชุมชนบ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี จะทำให้ผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงในชุมชนบ้านดอนแสลบได้รับการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างเป็นระบบและนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย คลินิกหมอครอบครัว เป็นรูปแบบการบริการสาธารณสุขในเครือข่ายปฐมภูมิ ประกอบด้วยแพทย์ เภสัชกรทันตแพทย์ เจ้าพนักงาน

ทันตสาธารณสุข เจ้าหน้าที่งานเภสัชกร พยาบาล แพทย์แผนไทย นักกายภาพบำบัด และนักวิชาการสาธารณสุข ร่วมกันดูแลประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทีมหมอครอบครัว 1 ทีม มีหน้าที่ดูแลประชาชน 10,000 คน โดย 3 ทีม หมอครอบครัว จัดเป็นกลุ่มเครือข่ายบริการปฐมภูมิ เรียกว่า คลินิกหมอครอบครัว (Primary care cluster : PCC) ดูแลสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจและสังคม เปรียบเสมือนหมอประจำครอบครัวดูแลตั้งแต่ยังไม่เจ็บป่วยหรือขณะเจ็บป่วย (Office of the Permanent Secretary Ministry of Public Health, 2016, online)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุพบว่า การจัดโปรแกรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่งผลให้ผู้สูงอายุมีเนื้อเยื่อในช่องปากปกติ ลดคราบจุลินทรีย์ และปากอักเสบ สาเหตุจากฟันปลอมได้ (Wang et al., 2015, pp. 1090-1096) การที่ผู้ดูแลทำความสะอาดฟันธรรมชาติ ฟันเทียม ล้วน และเนื้อเยื่อในช่องปากหลังมื้ออาหารของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นเป็นประจำโดยการกำจัดคราบจุลินทรีย์และหินปูน ร่วมกับการบ้วนปากด้วย 0.5% โพวิโดน ไอโอดีน ส่งผลให้ปริมาณเชื้อก่อโรคลดลง (Kokubu et al., 2008, pp. 7-13) ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุบ้านโนนสง่า อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย 1) นอกเหนือจากทันตบุคลากรจำเป็นต้องมีอาสาสมัครและภาคีเครือข่ายร่วมมือกัน 2) อาสาสมัครได้รับการอบรมการดูแลสุขภาพช่องปากครบทุกคน 3) ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากทุกเดือนในช่วงรับเบี้ยผู้สูงอายุ 4) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ เช่น ย้อมสีคราบจุลินทรีย์ 5) จัดระบบฐานข้อมูลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ 6) ระบบส่งต่อการรักษาและติดต่อทางโทรศัพท์ 7) จัดเจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุขประจำอยู่ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ และ 8) ออกเยี่ยมบ้าน โดยอาสาสมัครร่วมกับทันตบุคลากร ส่งผลให้ความรู้ของผู้สูงอายุในพื้นที่เพิ่มขึ้นและมีการดูแลสุขภาพช่องปากดีขึ้น (Pulthong, Arphasritongkul, & Watthanasaen, 2016, pp. 53-67) ถึงแม้ว่ามีงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ แต่ส่วนใหญ่ทำวิจัยในผู้สูงอายุติดเตียง การนำงานวิจัยไปใช้ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีข้อจำกัดเนื่องจากบริบทของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน จำเป็นต้องสืบค้นความจริงอย่างเป็นระบบและสร้างโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ ที่กลมกลืนกับวิถีการทำงาน อีกทั้งจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันที่

การเสริมความสามารถของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่เปรียบเสมือนแขนขาของทีมหมอครอบครัวเข้าไปดูแล และให้ความรู้กับผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิดเสมือนญาติ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการดูแลสุขภาพช่องปากเป็นการเสริมศักยภาพให้ประชาชนเกิดความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากได้ด้วยตนเองที่นอกเหนือจากทันตบุคลากร (Chainant et al., 2018, p. 91) ปัญหาสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับสุขภาพกายและภาวะการติดเชื้อในร่างกาย เพราะช่องปากถือเป็นประตูสู่สุขภาพ การทำความสะอาดช่องปากไม่ถูกวิธีจะเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและจุลินทรีย์ ทำให้เกิดการติดเชื้อโรคและแพร่กระจายสู่อวัยวะอื่นๆ นำไปสู่ภาวะติดเชื้อของอวัยวะร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (Sonpanao, 2019, pp. 4-12) ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดโอกาสการเกิดโรคทางช่องปาก และป้องกันภาวะติดเชื้อที่ส่งผลต่อความรุนแรงของโรคทางระบบอันเกิดจากการดูแลสุขภาพอนามัยช่องปากที่ไม่ดีได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง กำหนดพื้นที่เป้าหมายเป็นพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านดอนแสลบ จังหวัดกาญจนบุรี

เป็นการคัดเลือกเขตแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพช่องปากในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านดอนแสลบ 16 คน ได้แก่ นักวิชาการสาธารณสุข 2 คน เจ้าหน้าที่ทันตสาธารณสุข 1 คน พยาบาลวิชาชีพ 2 คน ผู้ช่วยแพทย์แผนไทย 1 คน และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ 12 คน และกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงและหรือผู้ดูแล 31 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือผู้สูงอายุติดเตียง และการดูแลสุขภาพช่องปากในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ประกอบด้วยการดูแลสุขภาพทั่วไปและสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง การรับประทานอาหาร ชนิดของอาหารที่ผู้สูงอายุรับประทาน ผู้ดูแลที่ทำหน้าที่ทำความสะอาดช่องปากให้แก่ผู้สูงอายุ ความถี่ในการดูแลสุขภาพช่องปาก วิธีการทำความสะอาดช่องปากและฟันปลอมของผู้สูงอายุ

2. แบบตรวจสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุติดบ้านหรือผู้ติดเตียง ประกอบด้วย ตรวจฟันผุใช้ดัชนีตรวจช่องปากตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก (Modified from criteria for scoring dental caries status) (Gughani et al., 2011, p. 93) ระดับคราบจุลินทรีย์บนผิวฟัน ใช้ดัชนีอนามัยช่องปากอย่างง่าย (Simplified oral hygiene index) (Greene, & Vermillion, 1964, pp. 7-13) และระดับคราบบนลิ้น ใช้ดัชนีคราบลิ้นของวินเกล (Winkel tongue coating index) (Lundgren et al., 2007, pp. 177-180)

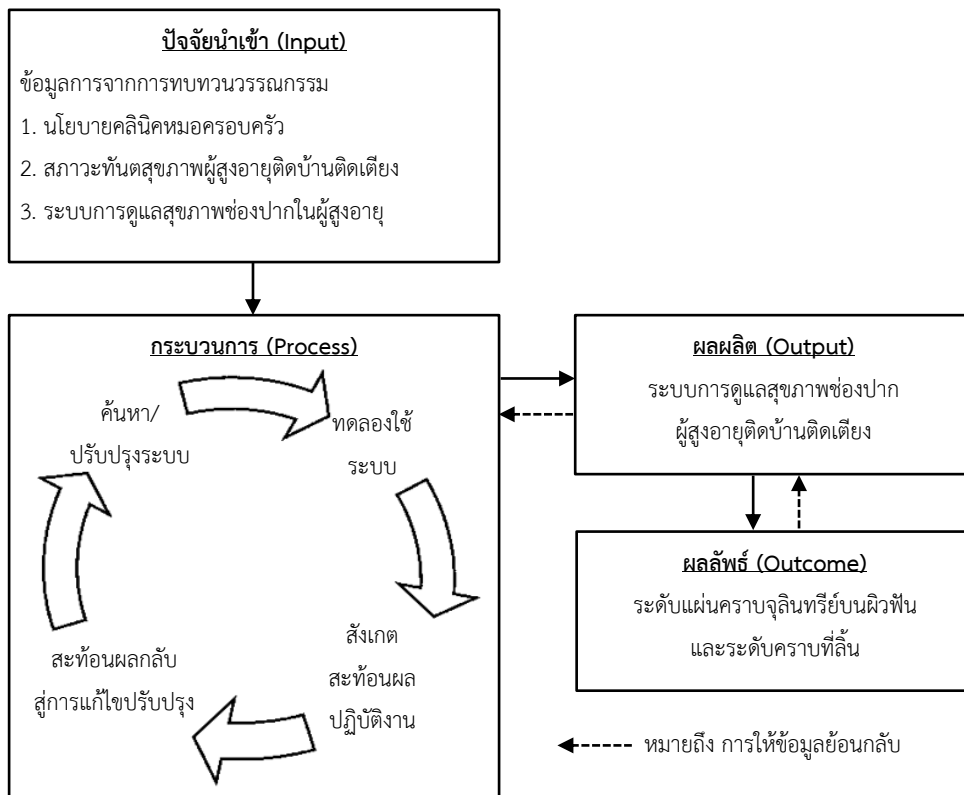
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านทันตสาธารณสุข ข้อมูลมีการจดบันทึกภาคสนามและบันทึกเสียง ระหว่างเก็บรวบรวมได้วิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลไปพร้อมกัน ผู้วิจัยจดบันทึกส่วนตัวโดยใช้แผนที่ความคิด และตรวจสอบข้อมูลกับทีมเจ้าพนักงานสหวิชาชีพที่ออกภาคสนาม

2. การปรับมาตรฐานผู้ตรวจสุขภาพช่องปาก ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ผลการปรับมาตรฐานกับทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ (Standardization) ของการตรวจฟันผุ ระดับคราบจุลินทรีย์ และระดับคราบที่ลิ้น ได้สัมประสิทธิ์แคปปาเป็น 0.913, 0.916 และ 0.825 ตามลำดับ และค่าความเที่ยงการตรวจซ้ำในตัวบุคคลเดียวกัน (Intra-examiner calibration) ได้สัมประสิทธิ์แคปปาเป็น 0.923, 0.958 และ 0.825 ตามลำดับ

กรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงดำเนินการด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นวงจรตามเกลียวของการสะท้อนผลดังนี้ ประกอบด้วย 3 ระยะ 1) ระยะเตรียมการ ศึกษาบริบทชุมชน ระบบการดูแลสุขภาพกายและช่องปาก เก็บข้อมูลสุขภาพกายและสุขภาพช่องปาก 2) ระยะพัฒนาระบบสร้างระบบ และ 3) ระยะประเมินผลระบบ ซึ่งภายในระยะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การสำรวจปัญหาเพื่อนำไปสู่การวางแผน 2) การลงมือปฏิบัติตามแผน 3) การสังเกตผลของการปฏิบัติ 4) การสะท้อนผลของการปฏิบัติ และ 5) การพัฒนาและปรับปรุงแผน ระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงตามกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Sutthinarakorn, 2013, pp. 69-70) ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ที่มา : Sutthinarakorn, 2013, pp. 69-70.

จากภาพ 1 การศึกษาป้อนข้อมูลเข้าคือ การรับนโยบายคลินิกหอครอบครัวของบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถานะทันตสุขภาพของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงและระบบการดูแลสุขภาพทั่วไปของผู้สูงอายุ นำเข้าสู่กระบวนการค้นหาหรือปรับปรุงระบบการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง ทดลองใช้ระบบสังเกตผล สะท้อนผลและแก้ไขปรับปรุง เกิดเป็นระบบการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง มีการวัดผลลัพธ์จากระดับแผ่นคราบจุลินทรีย์บนผิวฟันและระดับคราบที่ลิ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) หลีกเลี่ยงการตีความ ทำความเข้าใจถึงการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลสกัดประโยคและวลีเด่นออกมา เขียนบรรยายแนวความคิดหรือหัวข้อที่สกัดได้ จัดหมวดหมู่ ค้นหาผลสรุป และนำไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลต่อไป 2) ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบตรวจสอบสุขภาพช่องปากมีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการทดสอบที่ ด้วยสถิติทดสอบเปรียบเทียบแบบจับคู่สิ่งที่ทดลอง (Paired t-test)

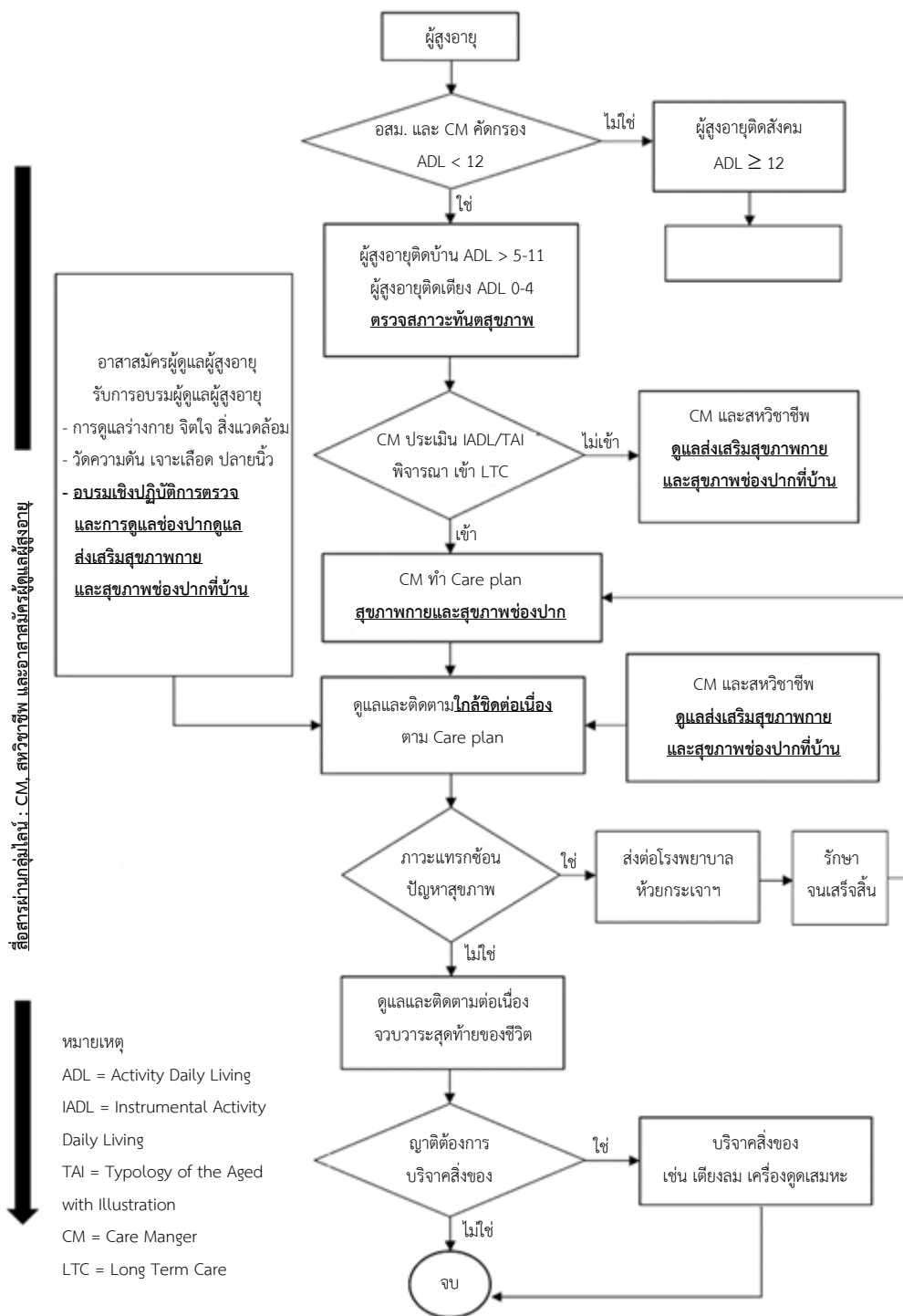
การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสโครงการเลขที่ EC 6112-4 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2562

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงในชุมชนบ้านดอนแสลบ พบว่า มีผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงจำนวน 31 คน อายุเฉลี่ย 76.8 ปี ช่วงอายุ 60.4-98.2 ปี เป็นเพศหญิง ประมาณสองเท่าของเพศชาย ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ แบ่งเป็นผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ร้อยละ 61.3 และ 38.7 ตามลำดับ มีผู้สูงอายุ 1 คนที่ไม่มีโรคประจำตัว นอกนั้นมีโรคประจำตัวอย่างน้อย 1 โรค ผู้สูงอายุติดบ้าน 1 คน อาศัยอยู่เพียงลำพังที่บ้านโดยไม่มีผู้ดูแล และพบว่าผู้ดูแลผู้สูงอายุจำนวน 30 คน อายุเฉลี่ย 52.3 ปี ช่วงอายุ 20-79 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทำหน้าที่เป็นพ่อบ้านและแม่บ้านดูแลผู้สูงอายุ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าประถมศึกษา และประถมศึกษา ร้อยละ 36.7 และ 30.0 ตามลำดับ และมีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ต่อเดือนร้อยละ 70 ผู้สูงอายุได้รับการตรวจสุขภาพในช่องปากทั้งหมด 30 คน และไม่ได้ตรวจ 1 คน เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุติดเตียง จำเป็นต้องให้ออกซิเจนโดยใช้หน้ากากครอบบริเวณจมูก ผู้สูงอายุ 1 คน ไม่มีลิ้นเนื่องจากได้รับการรักษาโรคมะเร็งที่ลิ้น

ภายหลังจากดำเนินการ 2 วนรอบของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกิดเป็นระบบการดูแลสุขภาพช่องปาก สำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงซึ่งได้ดำเนินการร่วมกับโครงการจัดบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long term care : LTC) ที่มีอยู่เดิมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีกิจกรรมดังนี้ 1) การค้นหาผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงรายใหม่ โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวบรวมส่งให้พยาบาลวิชาชีพของรพ.สต.บ้านดอนแสลบ 2) จัดกลุ่มผู้สูงอายุเข้าโครงการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข สำหรับผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิง แบ่งประเภทผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุติดสังคม (ADL มากกว่า 12) ผู้สูงอายุติดบ้าน (ADL 5-11) และผู้สูงอายุติดเตียง (ADL 0-4) 3) ตรวจสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุโดยอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ผ่านการอบรมของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และอบรมเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุบันทึก สภาวะทันตสุขภาพในแผนการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุรายบุคคล ส่งต่อให้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข เพื่อจัดระบบฐานข้อมูลสภาวะทันตสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 4) การวางแผนการดูแลสุขภาพกายและช่องปากของผู้สูงอายุรายบุคคลร่วมกันในทีมสหวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้การดูแลรักษาและติดตามอย่างต่อเนื่อง 5) ขอบงบประมาณจากองค์กรท้องถิ่น จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อให้อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปาก ฝึกฝนการตรวจสุขภาพช่องปาก สามารถ ตรวจสุขภาพช่องปากเบื้องต้น และให้คำแนะนำการทำความสะอาดช่องปากกับผู้สูงอายุและผู้ดูแลได้อย่างถูกต้อง 6) พัฒนาความรู้และทักษะการแนะนำการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จัดอบรมให้ความรู้ แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุทุก 6 เดือน เพื่อทบทวนและพัฒนาองค์ความรู้ 7) ดูแลและติดตามสุขภาพทั่วไป และสุขภาพช่องปากรายบุคคล โดยอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง และมีการติดตามเป็นระยะ จากทีมสหวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 8) ใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสาร เพื่อเป็นสื่อกลาง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและติดตามการปฏิบัติงาน

ภาพ 2 ระบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงของชุมชนบ้านดอนแสลบ

ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงของชุมชนบ้านดอนแสลบได้บูรณาการเข้ากับโครงการ LTC เริ่มจากการค้นหาผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงรายใหม่ โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นผู้ทำการประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel activities of daily living : ADL)

และรวบรวมส่งให้พยาบาลวิชาชีพซึ่งเป็นผู้จัดการโครงการ LTC (Care manager : CM) จัดประเภทผู้สูงอายุติดสังคม ผู้สูงอายุติดบ้านและผู้สูงอายุติดเตียง กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคมมีโรงเรียนผู้สูงอายุจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงจะมี CM ประเมินสถานะผู้สูงอายุด้วยแบบประเมินกิจกรรมประจำวันพื้นฐานและซับซ้อน (Instrumental activities of daily living : IADL) และความสามารถในการทำกิจกรรม (Typology of the aged with illustration : TAI) จัดกลุ่มเข้าสู่โครงการ LTC หลังจากนั้นทีมสหวิชาชีพร่วมกันวางแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคลทั้งด้านร่างกายและสุขภาพช่องปาก (Care plan) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุให้การดูแลสุขภาพกาย วัตถุประสงค์หลัก เจาะเลือดตรวจระดับน้ำตาลปลายนิ้ว ตรวจสอบสุขภาพช่องปากเบื้องต้น ให้คำแนะนำการทำความสะอาดช่องปากและฟันเทียม อย่างใกล้ชิดที่บ้านผู้สูงอายุ และทีมสหวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีการติดตามเป็นระยะ กรณีเกิดภาวะแทรกซ้อนด้านสุขภาพจะมีการส่งต่อผู้สูงอายุไปยังโรงพยาบาลห้วยกระเจา เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาเพื่อรักษา การส่งต่อมี 2 รูปแบบ คือ 1) กรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ได้แก่ ภาวะหมดสติ หัวใจหยุดเต้น เจ็บแน่นหน้าอก อ่อนแรงครึ่งซีก ทางเดินหายใจอุดกั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ประสานกับโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อให้ส่งรพ.พยาบาลมารับ 2) ภาวะอื่น ๆ ที่บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ประเมินแล้วจำเป็นต้องพบแพทย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ออกใบส่งตัวเพื่อรักษาตามสิทธิของผู้ป่วย จากนั้นเข้าสู่ระบบวางแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคลอีกครั้ง ผู้สูงอายุจะอยู่ในความดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตญาติของผู้สูงอายุติดเตียงที่เสียชีวิตจะบริจาคของใช้จำเป็น เช่น ที่นอนลม ถังออกซิเจน เตียงผู้ป่วย ผ้าก๊อซ น้ำเกลือให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เพื่อให้ชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นใช้

ตาราง 1 เปรียบเทียบแผนและกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงแบบเดิมและแบบใหม่

แผน/กิจกรรม	ระบบเดิม	ระบบใหม่
1. การค้นหาผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง	อสม.ประเมิน และรวบรวมข้อมูล	อสม.ประเมิน และรวบรวมข้อมูล
2. การจัดกลุ่มผู้สูงอายุเข้าโครงการ LTC	พยาบาลวิชาชีพ แบ่งกลุ่มเข้าโครงการ LTC	พยาบาลวิชาชีพ แบ่งกลุ่มเข้าโครงการ LTC
3. การตรวจสอบสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ	ไม่มีการตรวจสอบสุขภาพช่องปากและฐานข้อมูลสถานะทันตสุขภาพ	อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุตรวจสอบสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุทุก 6 เดือน และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขจัดระบบฐานข้อมูลสถานะทันตสุขภาพ
4. การวางแผนดูแลสุขภาพรายบุคคล	พยาบาลวิชาชีพวางแผนการดูแลสุขภาพกายไม่รวมสุขภาพช่องปาก	ทีมสหวิชาชีพร่วมกันวางแผนการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพช่องปาก
5. การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น	ขาดการมีส่วนร่วมจากองค์กรท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ	ของบประมาณสนับสนุนจาก อบต. ในการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ
6. การพัฒนาทักษะ ความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ	ไม่มีกิจกรรมพัฒนาทักษะและความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการตรวจและการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ
7. ดูแลและติดตามสุขภาพผู้สูงอายุ	พยาบาลวิชาชีพและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดูแลสุขภาพกายที่บ้าน	สหวิชาชีพและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ร่วมดูแลส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพช่องปากที่บ้าน

ตาราง 1 (ต่อ)

แผน/กิจกรรม	ระบบเดิม	ระบบใหม่
8. ใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสาร	มีกลุ่มไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างพยาบาล วิชาชีพและอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดูแล	มีกลุ่มไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากร สหวิชาชีพของรพ.สต. และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดูแล

หมายเหตุ : อสม. หมายถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อบต. หมายถึงองค์การบริหารส่วนตำบล, LTC = Long Term Care

แผนและกิจกรรมในระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงแบบใหม่แตกต่างจากระบบการดูแลสุขภาพแบบดั้งเดิมของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ดังนี้ 1) การตรวจสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงทุก 6 เดือน และจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 2) การวางแผนดูแลสุขภาพกายและสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงโดยทีมสหวิชาชีพ 3) การมีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น โดยเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขเสนอโครงการกับองค์การบริหารส่วนตำบล ของงบประมาณจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ 4) การพัฒนาทักษะและความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากให้แก่อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุโดยทีมสหวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 5) การดูแลติดตามสุขภาพร่างกายและสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุที่บ้านของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง และ 6) การใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุดูแล เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ให้คำแนะนำกันได้ทุกที่ทุกเวลา เกิดการติดตามดูแลช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้ทีมงานอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงหลังใช้ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง พบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงทั้งกลุ่มที่มีฟันและไม่มีฟันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ ผู้สูงอายุได้รับการทำความสะอาดช่องปากทุกคนจากเดิมที่ผู้สูงอายุ 5 คน ไม่ได้รับการทำความสะอาดช่องปากเลย โดยผู้ดูแลทำความสะอาดช่องปากให้ผู้สูงอายุแทนที่ผู้สูงอายุทำความสะอาดด้วยตนเอง แต่ผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ก็ยังคงแปรงฟันด้วยตัวเอง ผู้สูงอายุทั้งกลุ่มติดบ้านและติดเตียงที่มีฟันทุกคนได้รับแปรงฟันหรือแปรงลิ้นด้วยความถี่ที่เพิ่มมากขึ้น 2-3 ครั้งต่อวัน ผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมเคี้ยวหมากไม่เคยทำความสะอาดลิ้นเลยผู้สูงอายุติดเตียงที่ไม่มีฟัน 1 คนที่ไม่เคยได้รับการทำความสะอาดช่องปากเปลี่ยนเป็นผู้ดูแลแปรงลิ้นและเช็ดเหงือกให้ สำหรับการเช็ดเหงือกในผู้สูงอายุติดบ้านที่ไม่มีฟันไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้สูงอายุติดบ้านที่ไม่มีฟันมีความคิดเห็นว่าการบ้วนปากด้วยน้ำเปล่าเพียงพอต่อการทำความสะอาดช่องปาก และไม่ก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บที่สามารถเห็นได้ชัดเจนจึงทำให้ผู้สูงอายุติดบ้านที่ไม่มีฟันไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ผู้ที่ใส่ฟันปลอมที่ไม่เคยทำความสะอาดฟันปลอมเปลี่ยนมาทำความสะอาดฟันปลอมทุกคน นอกจากนี้เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขที่ไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านนำฟันปลอมของผู้สูงอายุที่ติดคราบหมากและสิ่งสกปรกไปขัดทำความสะอาดทำให้ฟันปลอมสะอาดขึ้น

ตาราง 2 การเปลี่ยนแปลงสภาวะสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงก่อนและหลังพัฒนาระบบ

สภาวะสุขภาพช่องปาก	ช่วง	Mean±SD		t	p-value
		ก่อน	หลัง		
ระดับคราบจุลินทรีย์ที่ฟัน (n=22)	1-3	2.54±0.60	1.48±0.68	-8.95	0.001*
ระดับคราบที่ลิ้น (n=29)	0-2	1.59±0.57	1.31±0.60	-2.82	0.009

* p<0.001

การเปลี่ยนแปลงของโรคฟันผุยังไม่มีเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ด้วยระยะเวลาของการพัฒนาที่สั้นจึงประเมินเฉพาะค่าเฉลี่ยแผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ฟันและคราบที่ลิ้น ซึ่งมีค่าลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังใช้ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง การลดลงของค่าเฉลี่ยแผ่นคราบจุลินทรีย์ที่ฟันและคราบที่ลิ้นเนื่องจากผู้สูงอายุที่ได้รับการแปรงฟันและแปรงลิ้นทุกคนด้วยวิธีที่ถูกต้องและความถี่ที่เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงที่พัฒนาขึ้นเป็นการบูรณาการระบบการดูแลสุขภาพช่องปากเข้ากับโครงการจัดบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุภาวะพึ่งพิงที่มีอยู่เดิม เพิ่มกิจกรรมการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนการดูแลสุขภาพช่องปากควบคู่กับสุขภาพทั่วไป ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำโดยอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการเพิ่มศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการตรวจฟันและการดูแลสุขภาพช่องปาก อีกทั้งมีการติดตามอย่างใกล้ชิดจากทีมสหวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และมีระบบการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลแม่ข่ายคือ โรงพยาบาลห้วยกระเจาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มีการจัดทำโครงการโดยเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขเพื่อใช้งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการดำเนินกิจกรรมอบรมการดูแลและทำความสะอาดช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงให้กับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ศุภระเวทย์ศิริ (Sukarawetsiri, 2021, p. 149) พบว่า กระบวนการดำเนินงานตามการพัฒนาสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ได้แก่ การศึกษาบริบทของพื้นที่ วิเคราะห์สภาพปัญหา ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำแผนปฏิบัติการ ปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการ นิเทศติดตาม สรุปปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและวางแผนในการแก้ไขปัญหา ประเมินการดำเนินงานนำไปสู่ความสำเร็จในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุเป็นระบบ โดยมีความแตกต่างที่บริบทชุมชนบ้านดอนแสลบไม่เคยมีการสำรวจสุขภาพช่องปากและระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงมาก่อน และกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันซึ่งงานวิจัยในกลุ่มผู้สูงอายุติดเตียงยังคงมีจำกัด และด้วยการเดินทางมายังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ของผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียงสามารถทำได้ไม่สะดวกเหมือนผู้สูงอายุทั่วไป การเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุด้านความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการตรวจและดูแลสุขภาพช่องปากจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนที่นอกเหนือจากทันตบุคลากรในการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ เพื่อหวังผลให้ผู้สูงอายุเกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดี ลดความจำเป็นที่ต้องเดินทางไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) อันเกิดจากปัญหาสุขภาพช่องปาก (Chainant et al., 2018, p. 91) ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงจะเกิดประสิทธิภาพของการทำงาน บุคลากรในทีมสหวิชาชีพควรมีการสร้างความรู้เข้าใจและทำงานเป็นทีมที่ดี รพ.สต.บ้านดอนแสลบเริ่มต้นจากการเรียนรู้และเข้าใจตนเองเพื่อให้บุคลากรทบทวนรูปแบบความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่นในการเรียนรู้ตนเองและเข้าใจผู้อื่น (Khampakdee & Rerkjaree, 2017, pp. 205-216) ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) บ้านดอนแสลบใช้แอปพลิเคชันไลน์ โดยการสร้างกลุ่มเพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนัดพบประชุมและติดตามการปฏิบัติงานผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงเกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการใช้สังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line group เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครและประชาชนเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกระตุ้นติดตามประชาชนได้อย่างดี (Tammatinno, 2017, pp. 62-64)

หลังจากมีการเริ่มใช้ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงทำให้พฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุดีขึ้น ผู้สูงอายุทั้งกลุ่มติดบ้านและติดเตียงที่มีฟันทุกคนได้รับแปรงฟันหรือแปรงลิ้นด้วยความถี่ที่เพิ่มมากขึ้นนำไปสู่ระดับคราบจุลินทรีย์ที่ลดลง แต่อย่างไรก็ตามระดับคราบที่ลิ้นของผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงมีการเปลี่ยนแปลงลดลงเพียงเล็กน้อย เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลผู้สูงอายุพบอุปสรรคในการให้ผู้สูงอายุปฏิบัติตามคำแนะนำการทำความสะอาดช่องปาก เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายมีความคุ้นชินกับการทำความสะอาดแบบเดิมและไม่พบปัญหาอย่างชัดเจน ผู้สูงอายุที่ไม่มีฟันธรรมชาติในช่องปาก กล่าวว่า การบ้วนปากด้วยน้ำเปล่าเพียงพอต่อการทำความสะอาดช่องปาก ไม่ต้องแปรงลิ้น ผู้สูงอายุเกือบครึ่งหนึ่งที่มีการเคี้ยวหมากยังไม่ได้ทำความสะอาดโดยการแปรงลิ้นเนื่องจากผู้สูงอายุมีอาการแสบลิ้นเมื่อโดนแปรงสีฟัน การแสบลิ้นเกิดจากปูนที่ใช้ร่วมกับหมาก ผู้สูงอายุไม่สามารถเลิกการเคี้ยวหมากได้ ในทางตรงข้ามมีผู้สูงอายุบางรายที่ก่อนใช้ระบบมีอาการอาเจียนเมื่อรับประทานอาหารโดยไม่ทราบสาเหตุ ตรวจสุขภาพร่างกายไม่พบความเจ็บป่วย หลังจากผู้สูงอายุได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดูแลผู้สูงอายุ พบว่าอาการดังกล่าวดีขึ้นและค่อย ๆ หายไปจนรับประทานอาหารได้เป็นปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ วัชรราชูร์, สุวินัย แสงโย และกัญญาณัฐ อุ้มมี (Wungrath, Saengyo, & Umme, 2018, p. 351) ที่กล่าวว่าอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้สูงอายุเกิดจากวิธีการดำรงชีวิต ความเคยชินที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

1. ระบบการดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุติดบ้านหรือติดเตียงควรบูรณาการเข้ากับโครงการดูแลสุขภาพดั้งเดิมของหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
2. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ผู้สูงอายุและผู้ดูแลจำเป็นต้องได้รับความรู้ คำแนะนำและพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพช่องปากทำความสะอาดช่องปากอย่างต่อเนื่องจนสิ่งที่ปฏิบัติตามคำแนะนำกลายเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุซึ่งเป็นสื่อกลางระหว่างทีมสหวิชาชีพ ผู้สูงอายุและผู้ดูแลจึงควรมีการติดตามการปฏิบัติงานจากทันตบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ
3. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคประชาชน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างระบบรับส่งผู้สูงอายุติดเตียงที่ไม่สะดวกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และทุนวิจัยคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอกสารอ้างอิง

- Atthavong, P., Anusornprasert, N., & Sardlee, H. (2017). Home Nursing Care (HNC) for Bed-Ridden Patients from Primary Care Unit (PCU). *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 4(1), 73-85. (In Thai)
- Bureau of Dental health. (2017). *Report of the 8th National Oral health Survey in Thailand 2017*. Retrieved August 14, 2018, from http://www.dent.chula.ac.th/upload/news/791/file_1_5834.pdf (In Thai)

- Chainant, K., Chanthamolee, S., Suwan, P., & Srisuphanunt, M. (2018). The Development of an Oral Health Care Model for Older Adults with Chronic Diseases in Rangsit City Municipality, Patum Thani Province. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 5(1), 91-107. (In Thai)
- Department of Provincial Administration. (2018). *The number of older persons in Thailand (2014)*. Retrieved August 14, 2018, from <http://www.dop.go.th/th/know/1/51> (In Thai)
- Foundation for Older Persons' Development. (2018). *Aged Society*. Retrieved August 4, 2018, from <https://fopdev.or.th> (In Thai)
- Greene, J. G., & Vermillion, J. R. (1964). The simplified oral hygiene index. *The Journal of the American Dental Association*, 68(1), 7-13.
- Gugnani, N., Pandit, I. K., Srivastava, N., Gupta, M., & Sharma, M. (2011). International caries detection and assessment system (ICDAS): a new concept. *International journal of clinical pediatric dentistry*, 4(2), 93.
- Khampakdee, S. & Rerkjaree, S. (2017). The Effect of Activities Base on Contemplative Education on Serenity of New Staffs in Khon Kaen Rajanakarindra Psychiatric Hospital. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 11(4), 205-216. (In Thai)
- Kokubu, K., Senpuku, H., Tada, A., Saotome, Y., & Uematsu, H. (2008). Impact of routine oral care on opportunistic pathogens in the institutionalized elderly. *Journal of medical and dental sciences*, 55(1), 7-13.
- Lundgren, T., Mobilia, A., Hallstrom, H., & Egelberg, J. (2007). Evaluation of tongue coating indices. *Oral diseases*, 13(2), 177-180.
- Office of Public Health Dentistry, Department of Health. (2021). *Guidelines for providing oral health care and prevention services for the elderly for dental personnel*. Bangkok : Samcharoenpanich (Bangkok). (In Thai)
- Office of the Permanent Secretary Ministry of Public Health. (2016). *Guidelines for Primary Care Cluster*. Retrieved August 14, 2018, from <http://49.231.15.21/deptweb/upload/files/PCUF25620710144330801.pdf> (In Thai)
- Pace, C. C., & McCullough, G. H. (2010). The association between oral microorganisms and aspiration pneumonia in the institutionalized elderly: review and recommendations. *Dysphagia*, 25(4), 307-322.
- Pulthong, N., Arphasritongkul, S., & Watthanasae, S. (2016). Development of elderly oral health system with community network in Nonsanga village, Shang sub-district, Seka district, Buengkan province. *Thai Dental Nurse Journal*, 27(2), 53-67. (In Thai)
- Sawatphol, C., Pengpinit, T., Senanikorn, A., & Srisuraphol, W. (2017) Care for Elderly Dependents in the Northeast of Thailand. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(Sp1), 387-405. (In Thai)

- Sonpanao, P. (2019). Oral Health Care For The Elderly. *Journal of Community Development and Life Quality*, 5(1), 4-12. (In Thai)
- Sukarawetsiri, P. (2021). Development of Elderly Oral Health System in Muang Municipality, Muang District, Surin. *Medical Journal of Srisaket Surin Buriram Hospitals*, 36(1), 149-157. (In Thai)
- Sutthinarakorn, W. (2013). *Action research: freedom and creativity-based research*. Bangkok : Siamparitut Publishing. (In Thai)
- Tammatinno, S. (2017). The Development of Vaccination Coverage Monitoring System for children 0-5 years old in Sadao District, Songkhla Province. *Thai Journal of Public Health and Health Sciences*, 1(3), 62-64. (In Thai)
- Wang, T. F., Huang, C. M., Chou, C., & Yu, S. (2015). Effect of oral health education programs for caregivers on oral hygiene of the elderly: A systemic review and meta-analysis. *International journal of nursing studies*, 52(6), 1090-1096.
- Wattanaku, S., Singkong, N., & Tangyingyong, N. (2021). Perspectives of Diabetes Mellitus Elderly and Care Givers on Quality of Life Related to Oral Health. *Journal of Health Science*, 30(Supplement 1), S44-S53. (In Thai)
- Wungrath, J., Saengyo, S., & Ummee, K. (2018). Barriers to Health Care Practice that Impact to Glycemic Control Among Elderly with Diabetes Mellitus. *Journal of Community Development and Life Quality*, 6(2), 351-361. (In Thai)

ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง THAI TRADITIONAL MEDICINE WISDOM IN HYPERTENSION TREATMENT

อำพล บุญเพียร^{1*}, สนั่น ศุภธีรสกุล², อรทัย เนียมสุวรรณ³, ธัญญลักษณ์ ศิริยงค์⁴

Aumpol Bunpean^{1*}, Sanan Subhadhirasakul², Oratai Neamsuvan³, Thanyaluck Siriyong⁴

^{1*}นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรการแพทย์แผนไทยดุสิตบัณฑิต คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา 90110

ประเทศไทย

^{1*}Ph.D. Candidate, Doctor of Thai Traditional Medicine Program in Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90110, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

²Associate Professor Dr., Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90110, Thailand

³รองศาสตราจารย์ ดร. คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

³Associate Professor Dr., Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90110, Thailand

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา 90110 ประเทศไทย

⁴Assistant Professor Dr., Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University, Songkla Province, 90110, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}aumpol@kmpht.ac.th

รับบทความ : 28 ตุลาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 27 ธันวาคม 2564 / ตอรับบทความ : 24 มกราคม 2565

Received : 28 October 2021 / Revised : 27 December 2021 / Accepted : 24 January 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.56

ABSTRACT

This research aimed to collect and record the wisdom of Thai traditional medicine used to treat hypertension from 10 Thai traditional medicine practitioners and 36 Thai traditional medicine clients. Both groups of participants were chosen purposively. Data were collected using an interview form that was checked for directness from experts where all questions had accuracy greater than 0.5. Data were collected from 10 Thai traditional doctors by means of two informal interviews, not less than one month apart, and in-depth interviews with 3-5 clients for each practitioner. The data were analyzed by content analysis. The results showed that most Thai traditional medicine practitioners maintained that hypertension was caused by a disorder of wind and fire elements. Therefore, the treatment was focused on balancing those elements. Four methods were found to treat hypertension: 1) dispensing herbal medicines with Sukhum flavor, such as Yahom Thepajit or Yahom Nalwagod; 2) massaging by lightly touch, such as foot massage, relaxing massage around the neck and shoulders, head and face massage; 3) poulticing by cold-flavored herbal paste, such as The Creat (*Andrographis paniculata* Wall. ex Nees), Blue trumpet vine (*Thunbergia laurifolia* Linn.), Sabah snake grass (*Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau) and Bamboo grass (*Tiliacora triandra* Diels); and 4) applying a herbal compress. Most Thai traditional medicine clients used the treatment together with modern medicine healthcare, because they believed that Thai traditional medicine helped control their blood pressure levels and relieve complications. Therefore, efficacy and safety should be studied for further support of Thai traditional medicine treatment.

Keywords : Wisdom, Thai traditional medicine, Hypertension treatment

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูงจากแพทย์แผนไทย จำนวน 10 คน และผู้ที่มารับบริการ จำนวน 36 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าความตรงมากกว่า 0.5 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแพทย์แผนไทยโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละไม่น้อยกว่า 1 เดือน และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มารับบริการ 3-5 ท่านต่อแพทย์แผนไทย 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่อธิบายว่าความดันโลหิตสูงเกิดจากความผิดปกติของธาตุลมและไฟ

การรักษาเน้นการปรับสมดุลของธาตุ โดยพบวิธีการรักษาโรคความดันโลหิตสูง 4 วิธี คือ 1) ยาสมุนไพรรสสุขุม เช่น ยาหอมเทพจิตร ยาหอมนวโกฐ 2) การนวดเบา ๆ เช่น นวดฝ่าเท้า นวดคลายบริเวณคอบ่าไหล่ นวดศีรษะและใบหน้า 3) การพอกยาสมุนไพรเย็น เช่น ฟาทะลายโจร รางจืด พญาาย ย่านาง 4) การประคบสมุนไพร และพบว่าผู้มารับบริการส่วนใหญ่รักษาควบคู่กับแผนปัจจุบัน โดยเชื่อว่าจะช่วยควบคุมระดับความดันโลหิต และบรรเทาอาการแทรกซ้อน ดังนั้นควรมีการศึกษาประสิทธิผล และความปลอดภัย เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการรักษา

คำสำคัญ : ภูมิปัญญา, แพทย์แผนไทย, ความดันโลหิตสูง

บทนำ

สถานการณ์ความดันโลหิตสูงของประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยจากการสำรวจสุขภาพของประชาชน พบว่า ในปี พ.ศ. 2557 มีค่าเฉลี่ยความดันโลหิตซิสโตลิก 121.8 มิลลิเมตรปรอท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2535 ที่มีค่าเฉลี่ยความดันโลหิตซิสโตลิก 115.3 มิลลิเมตรปรอท คิดเป็นร้อยละ 5.64 และระดับความชุกของโรคความดันโลหิตสูงของผู้ที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ในปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 24.7 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2535 ที่มีความชุกร้อยละ 17.0 (Thai Hypertension Society, 2019, p. 1) ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากแรงดันโลหิตที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายที่อาจทำให้เกิดการเสียชีวิต หรือความทุพพลภาพตามมาภายหลัง เช่น หลอดเลือดแดงแตกจากภาวะของผนังหลอดเลือดทนแรงดันในหลอดเลือดเพิ่มขึ้นไม่ได้ พบบ่อยในหลอดเลือดสมอง (Cerebral) หลอดเลือดเอออาร์ต (Aorta) ผนังของกล้ามเนื้อหัวใจหนาตัวจากการทำงานมากขึ้นของหัวใจในการบีบตัวเป็นต้น หรือแม้แต่ ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากความดันโลหิตสูงกระทำต่อร่างกายในทางอ้อม มีผลไปเร่งทำให้เกิดโรคอันตรายต่าง ๆ ได้ง่ายและเร็วขึ้น เช่น ภาวะหลอดเลือดแข็งตัว (Atherosclerosis) ซึ่งทำให้เกิดภาวะตีบแคบ (Narrowing) และอุดตันของหลอดเลือด (Thrombosis) หรือบางครั้งอาจเกิด ภาวะหัวใจล้มเหลว ภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตาย และภาวะไตวาย เป็นต้น (Thanamai et al., 2012, pp. 39-69)

จากรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย พ.ศ. 2557 พบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของทั้งประเทศที่ไม่ได้รับการวินิจฉัย ร้อยละ 44.7 ได้รับการวินิจฉัยแต่ไม่รักษา ร้อยละ 6.1 รักษาแต่ควบคุมไม่ได้ ร้อยละ 19.5 รักษาและควบคุมได้ ร้อยละ 29.7 (Aekplakorn, 2014, pp. 149-155) จากอาการข้างเคียงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของยาลดความดันโลหิต ประกอบกับจำนวนของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง และอัตราการตายจากโรคความดันโลหิตสูงที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าวิธีการรักษาของการแพทย์แผนปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรคความดันโลหิตสูงได้อย่างครอบคลุม ผู้ป่วยจึงเริ่มแสวงหาการรักษาอื่น ๆ เป็นทางเลือกเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมมาตั้งแต่อดีต ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาความดันโลหิตสูง จากแพทย์แผนไทยของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นแนวทางในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง รวมไปถึงการศึกษาต่อยอดในรูปแบบงานวิจัยเพื่อเพิ่มทางเลือกให้กับผู้ป่วยที่ต้องการรักษาความดันโลหิตสูงด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาความดันโลหิตสูง
2. เป็นแนวทางการรักษาผู้ป่วยความดันโลหิตสูงสำหรับแพทย์แผนไทยที่มีความสนใจ
3. เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้า และการวิจัยเกี่ยวกับการรักษาความดันโลหิตสูงต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณของภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง พบว่าคัมภีร์ทางการแพทย์แผนไทยไม่ได้รับถึงโรคความดันโลหิตสูงไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อเชื่อมโยงตามคัมภีร์การแพทย์แผนไทยสามารถเทียบได้ 9 อาการ ได้แก่ โลหิตตื้นขึ้นร่วมกับลมขึ้นเบื้องสูง ลมหทัยวาทเกิดขึ้นในน้ำเลี้ยงหัวใจ ลมอัมพฤกษ์ อัมพาต ลมกำเดา สมอศีระษะพิการเดือน 2, 3, 4 ลมอังกมั่งคานุสาธิตาแตก ดวงหทัยพิการ สมอศีระษะเมื่อพิการแตก เพราะสันนิบาตลมปะกัง และกษัยไฟเกิดเพื่อเตโชธาตุ (Picheansoonthon et al., 2011, pp. 221-230)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เลขที่ EC.63/TTM.02-001 วันที่รับรอง 23 กรกฎาคม 2563 โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การคัดเลือกแพทย์แผนไทย

1. วิธีการค้นหาแพทย์แผนไทย ที่ปฏิบัติงาน ณ โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 873 ราย ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่นำมาจากบทความวิจัยเรื่อง “การใช้ยาสมุนไพรรักษาโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข” (Bunpean et al., 2021, p. 27-42)

2. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกแพทย์แผนไทย คือ 1) แพทย์แผนไทยที่รักษาโรคความดันโลหิตสูง และมีคนไข้สม่ำเสมอ เดือนละไม่น้อยกว่า 10 คน 2) แพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์ด้านการรักษาโรคความดันโลหิตสูงมาอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป 3) แพทย์แผนไทยที่มีใบประกอบวิชาชีพรักษาโรคด้วยการใช้ยาสมุนไพรได้ตามกฎหมาย และ 4) ยินยอมถ่ายทอดภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งจากการสำรวจแพทย์แผนไทยจำนวน 873 คน พบว่า เข้าเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน จากภาคกลาง 3 คน ภาคเหนือ 2 คน ภาคตะวันออก 2 คน ภาคตะวันตก 1 คน และภาคใต้ 2 คน กำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นแพทย์แผนไทย ดังนี้คือ T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9 และ T10

3. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้รับบริการ ที่มารับการรักษาโรคความดันโลหิตสูงจากแพทย์แผนไทย จำนวนท่านละ 3-5 คน เพื่อยืนยันผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์แพทย์แผนไทย คือ 1) คัดเลือกผู้รับบริการที่เคยมารับการรักษาความดันโลหิตสูงจากแพทย์แผนไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ จำนวนท่านละ 3-5 คน และ 2) ยินยอมให้ทำการสัมภาษณ์ในการรับการรักษาความดันโลหิตสูง ซึ่งการศึกษานี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน กำหนดรหัสผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้รับบริการ ดังนี้คือ S1.2, S1.2, S1.3, S2.1, S2.2, S2.3, S3.1,..., S10.3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แพทย์แผนไทย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประวัติส่วนตัว ความหมาย การรักษา ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง และแบบสัมภาษณ์ผู้มารับบริการ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ วิธีการรักษาที่ได้รับ และข้อมูลความเชื่อเกี่ยวกับการบำบัดรักษา ความเจ็บป่วย ทั้งนี้ มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย ภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน 3 ท่าน ทำการประเมินเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับข้อคำถามแต่ละข้อมีความชัดเจน ความเข้าใจ และตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ (Tuntavanitch & Jindasri, 2018, p. 3-12) โดยนำผลการประเมินที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่าข้อคำถามมีค่าเกิน 0.50 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากนั้นให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้ให้ข้อมูล โดยกล่าวถึงรายละเอียดของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล และให้ลงนามยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย และเริ่มทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแพทย์แผนไทย โดยเน้นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และพูดคุยแบบเป็นกันเอง ซึ่งมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการพูดคุยตามแนวคำถามการสัมภาษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละไม่น้อยกว่า 1 เดือน (ในแต่ละครั้งจะใช้คำถามในการสัมภาษณ์เดียวกัน) และสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้รับบริการโดยเน้นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และพูดคุยแบบเป็นกันเอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตการบันทึกเทปก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามขั้นตอน Crabtree and Miller (1992, unpagged) คือ 1) การจัดแฟ้ม (Establishing files) ด้วยการนำข้อมูลทั้งหมดที่มาจากบทสนทนา และจัดหมวดหมู่ 2) การลงรหัสข้อมูล (Coding the data) โดยนำข้อมูลมาลงรหัสหมวดหมู่ของข้อมูล 3) การจัดประเภทของข้อมูล (Identity unit) โดยพิจารณาจากรหัส นำรหัสของข้อมูลที่มีอยู่มารวบรวมในการจัดประเภทข้อมูลที่มีรหัสคล้ายคลึงกัน จะจัดอยู่ด้วยกัน 4) การพัฒนาและการสร้างหมวดหมู่ (Developing categories) นำข้อมูลที่จัดประเภทโดยแยกประเภทเป็นหัวข้อย่อย ๆ ที่มีความสอดคล้องในเนื้อหาและแก่นบทความของคำหรือข้อความที่ปรากฏในเนื้อหา มีการตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาตีความเพื่อพัฒนาและสร้างหมวดหมู่ของข้อมูล 5) การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ (Interpretively determine connections) นำหมวดหมู่ของข้อมูลที่จัดได้มาหาความสัมพันธ์กัน 6) การตรวจสอบความถูกต้อง (Verify) นำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วมาตรวจสอบซ้ำเพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูล และ 7) การสรุปและรายงานการวิจัย (Report) ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา การเขียนรายงานมีความคิดรวบยอดที่สมบูรณ์ กระชับ ชัดเจน และมีการนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะพรรณนา (Descriptive explanation) สำหรับข้อมูลที่ได้จากประวัติส่วนตัวและข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ผลศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย มีดังต่อไปนี้

1. ประวัติส่วนตัวทั่วไปของแพทย์แผนไทย พบว่า ทุกคนเป็นเพศหญิง อายุ 50-60 ปี จำนวน 4 คน อายุ 30-40 ปี จำนวน 4 คน และอายุ 40-50 ปี จำนวน 2 คน ทุกคนมีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ ปฏิบัติงาน ณ เขตสุขภาพที่ 1 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 2 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 3 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 4 จำนวน 3 คน เขตสุขภาพที่ 5 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 6 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 11 จำนวน 1 คน เขตสุขภาพที่ 12 จำนวน 1 คน สถานภาพโสด จำนวน 5 คน สมรส จำนวน 3 คน หย่าร้าง จำนวน 2 คน ทุกคนมีอาชีพรับราชการ

มีเงินเดือน 20,000-30,000 บาทต่อเดือน จบปริญญาตรี จำนวน 7 คน ปริญญาโท จำนวน 3 คน มีใบประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์แผนไทยครบ 4 ใบ จำนวน 8 คน มีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ จำนวน 3 คน มีประสบการณ์ในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง 10-15 ปี จำนวน 5 คน 15-20 ปี จำนวน 5 คน ทุกคนรักษาโรคทั่วไปที่มีผู้มารับบริการ ณ โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ เช่น กลุ่มโรคอาการทางกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อ โรคไขข้อ และโรคเรื้อรัง เป็นต้น

2. ความหมายของโรคความดันโลหิตสูง พบว่า แพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ให้ความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ ภาวะที่มีความดันโลหิตมากเกินกว่า 140/90 มิลลิเมตรปรอทขึ้นไป และผู้มาขอรับการรักษาส่วนใหญ่จะเคยได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงจากแพทย์แผนปัจจุบันมาก่อน โดยการรักษามากจะเป็นในรูปแบบผู้มารับบริการมาขอรับการรักษาเองเพื่อเป็นทางเลือก ยกเว้นแพทย์แผนไทย 1 คน ที่เน้นการรักษาเฉพาะผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่เกิดขึ้นหลังจากการเป็นโรคหลอดเลือดสมอง และยังมีแพทย์แผนไทย 3 คน ที่ให้ความหมายในเชิงการแพทย์แผนไทยไว้ว่าความดันโลหิตสูงเป็นโรคลมชนิดหนึ่ง โดยกล่าวว่า

“...เป็นลมเบื้องสูงที่มันพัดขึ้นข้างบน ทำให้คนไข้มีอาการปวดหัว เวียนหัว แล้วก็บางคนก็มีอาเจียนได้ด้วย...” (T1, Interview, September 11, 2020)

“...ภาวะความดันโลหิตสูง ถ้าทางแผนไทยก็คือระบบการไหลเวียน ลม กับน้ำ กับเลือดนี้ มันมีภาวะที่มีการไหลเวียนมากขึ้นทำให้ลมอุทง อ้อ พัดระคนกัน ทำให้เกิดภาวะความดันของเลือดสูง ทำให้เกิดแรงบีบตัวของการทำงานระบบเลือดในร่างกายมากขึ้น...” (T5, Interview, March 30, 2021)

“...มันมี 2 ประเด็น ถ้าเป็นเรื่องของแผนไทยในด้านเวชกรรม ก็คือความร้อนมากแล้วก็ทำให้ลมมันอุดกั้น แต่ถ้าหลอดเลือดก็คือน้ำมันมีอาการอักเสบ มีความร้อนประมาณนั้น...” (T7, Interview, October 18, 2020)

2. สาเหตุของโรคความดันโลหิตสูง พบว่าแพทย์แผนไทย 9 คน ได้กล่าวถึงสาเหตุของโรคความดันโลหิตสูงไปในทางทิศทางเดียวกันคือ เกิดจากพฤติกรรมการรับประทานอาหาร อิริยาบถ อารมณ์ ความเครียด อายุ และกรรมพันธุ์ และอีก 1 คน ที่กล่าวว่า โรคความดันโลหิตสูงเกิดจากการรับประทานอาหาร และขับของเสียออกจากร่างกายไม่หมด ยังมีแพทย์แผนไทย 5 คน ที่กล่าวถึงสาเหตุตามหลักการแพทย์แผนไทย โดยกล่าวว่า

“...ตามทฤษฎีของแผนไทยก็เกิดจากธาตุลม ธาตุลมที่ไม่ดี โดยมันเกิดจากธาตุน้ำก่อน ธาตุน้ำและก็มีลม ลมที่ช่วยให้น้ำไหลเวียนในร่างกายให้ดีขึ้น แต่ที่นี้เมื่อไหลเวียนไม่ดีขึ้น มันก็จะทำให้เกิดความร้อน เกิดไฟขึ้น ก็จะทำให้บางครั้งการไหลเวียนของเลือดลมไม่ดีทำให้เกิดการอันลม เกิดการอุดกั้น ความดันก็ขึ้น ความร้อนก็เกิด บางทีก็เกิดจากความร้อนของกำเดา (เปลวความร้อน) มันก็เลยทำให้เลือดมันไหลเวียนไม่ปกติ ไม่เกิดการสมดุลของน้ำลมไฟ ของโรคความดันโดยดินเป็นส่วนประกอบเป็นที่ตั้ง...” (T6, Interview, February 15, 2021)

“...สาเหตุตามศาสตร์ของเรา ก็ มันก็เกิดจากไฟ เกิดจากความร้อนที่เพิ่มขึ้น แล้วก็ทำให้ลมมันเดินไม่สะดวก การเคลื่อนไหวของลมเดินไม่สะดวก เดินติดขัด...” (T1, Interview, September 11, 2020)

“...คือถ้าตามหลักของแผนไทย คือถ้าเป็นโรคลักษณะของความดันโลหิตสูง ก็คือจะเป็นโรคที่ว่าระบบธาตุของคนไข้มันไม่สมดุล ทั้งวาตะ เสมหะ ทั้งปิตตะ มันเกิดการไม่สมดุลกัน...” (T2, Interview, June 5, 2021)

“...เป็นโรคลมขึ้นเบื้องสูง ที่มีการตีขึ้นของลม...” (T3, Interview, April 2, 2021)

“...เราก็จะพูดถึงในเรื่องของโรคลม ลมในร่างกายคือของการเคลื่อนไหว มันเป็นเรื่องที่สัมผัสไม่ได้ แต่เราจะบอกเป็นความรู้สึกได้ อย่างเช่น จะเป็นอาการ วิงเวียน หน้ามืด อาเจียนลมเปล่า ถัดมา ถ้าจะให้พูดถึงว่าความดันโลหิตสูง สัมพันธ์กับ Stroke ก็คือว่าลมในร่างกาย เขาจะเดินเป็นระบบของเขาเอง ลมเบื้องสูง ลมเบื้องล่าง ถัดมาเมื่อมีการผิดปกติของการเดินของลม...” (T4, Interview, May 3, 2021)

3. อาการของโรคความดันโลหิตสูง พบว่าแพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ต่างกล่าวถึงอาการของโรคความดันโลหิตสูงไปในทิศทางเดียวกันว่ามักจะทำให้เกิดอาการที่เด่นชัด คือ ปวดศีรษะ วิงเวียน มึนงง ปวดบ่า ต้นคอ และนอกจากนี้บางคนยังกล่าวถึงอาการอื่น ๆ เช่น หูอื้อ ตาลาย ฝ่ามือ และใบหน้าแดง

4. อันตรายของโรคความดันโลหิตสูง พบว่าแพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ต่างกล่าวถึงอันตรายของโรคความดันโลหิตสูงไปในทิศทางเดียวกันว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดในสมอง ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิต หรือเกิดความทุพพลภาพได้

ผลการรักษาโรคความดันโลหิตสูง มีดังต่อไปนี้

1. การซักประวัติ พบว่า แพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ต่างมีวิธีการซักประวัติที่คล้ายคลึงกัน คือ ซักถามเกี่ยวกับอาการที่เป็นมา สาเหตุที่ทำให้เกิดโรค โรคประจำตัว ประวัติการรักษา ประวัติส่วนตัว ความเครียด และการนอนหลับพักผ่อน

2. การตรวจร่างกาย พบว่า แพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ใช้วิธีการวัดสัญญาณชีพเป็นหลักในการตรวจร่างกาย ประกอบไปด้วย อุณหภูมิ ความดันโลหิต และอัตราการเต้นของหัวใจ โดยมีแพทย์แผนไทย 2 คน ที่ใช้การตรวจเฉพาะการวัดสัญญาณชีพ แพทย์แผนไทย 6 คน ใช้การจับชีพจรแบบตรีธาตุ แพทย์แผนไทย 3 คน ใช้การตรวจกำเดา โดยมีข้อสังเกตตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น หน้าผาก ออก และท้อง แพทย์แผนไทย 1 คน ใช้การคลำกล้ามเนื้อบริเวณคอ บ่า ไหล่ แพทย์แผนไทย 1 คน ใช้การตรวจเส้นกาลหารี และสุมนา แพทย์แผนไทย 1 คน ใช้ตรวจด้วยการเปิดประตูลมขา แพทย์แผนไทย 1 คน ใช้การตรวจตาและตรวจลิ้น และแพทย์แผนไทย 1 คน ใช้การตรวจการเปลี่ยนอิริยาบถจากนั่งเป็นยืนเพื่อประเมินอาการ

3. รูปแบบการรักษา พบว่า แพทย์แผนไทยที่ใช้ยาสมุนไพรอย่างเดียวในการรักษา จำนวน 4 คน แพทย์แผนไทยที่ใช้ยาสมุนไพรร่วมกับหัตถการนวด จำนวน 3 คน แพทย์แผนไทยที่ใช้การจ่ายยา หัตถการพอกยา และหัตถการนวด จำนวน 1 คน แพทย์แผนไทยที่ใช้การจ่ายยา หัตถการประคบ และหัตถการนวด จำนวน 1 คน แพทย์แผนไทยที่ใช้การจ่ายยา พอกยา และหัตถการประคบสมุนไพร จำนวน 1 คน โดยการรักษาส่วนมากจะเป็นการรักษาควบคู่ไปกับการรักษาตามมาตรฐานของการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ละคนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แพทย์แผนไทยคนที่ 1 จ่ายยาแคปซูลใบบัวบก ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-3 แคปซูล ก่อนอาหาร เข้า-กลางวัน-เย็น ติดต่อกัน 1 เดือน (T1, Interview, September 11, 2020)

แพทย์แผนไทยคนที่ 2 จ่ายยาโดยพิจารณาจากลักษณะอาการของวาระเด่น (เช่น มีอาการวิงเวียน ปวดศีรษะคลื่นไส้ อาเจียน ฯลฯ ตรวจร่างกายแล้วพบลมคั่งค้างตามส่วนต่างๆในร่างกาย) จ่ายยาหอมนวโกฐ ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-5 เม็ด ปิดตะเด่น (เช่น ชีพจรเต้นเร็ว หน้าแดง ฯลฯ ตรวจร่างกายแล้วพบความร้อนในร่างกาย สูงกว่าปกติ) จ่ายยาหอมเทพจิตร ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-5 เม็ด ปวดศีรษะ และเสมหะเด่น (เช่น มีปัญหา เรื่องการขับถ่ายปัสสาวะ หรือเหงื่อ ฯลฯ ตรวจร่างกายแล้วพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับธาตุน้ำในร่างกาย) จ่ายยาปรุงร เฉพาะราย ประกอบไปด้วย กลีบเลี้ยงกระเจียวแดง รากหญ้าคา ใบขลุ่ ตรีผลา ดอกมะลิ เกสรบัวหลวง ชิง และดอกจันทร์ (รูกจันทร์) ต้มเดือด 15 นาที รับประทานครั้งละ 1 แก้ว (150-200 มิลลิลิตร) ก่อนอาหารเช้า- กลางวัน-เย็น และเวลามีอาการวิงเวียนศีรษะ ปวดศีรษะ รับประทานติดต่อกัน 2 สัปดาห์ในครั้งแรก และ 1 เดือน ในครั้งต่อ ๆ ไป (T2, Interview, June 5, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 3 จ่ายยาหอมเทพจิตร 1 ซ่อนชา ชงกับน้ำอุ่นครึ่งแก้ว รับประทานทุก 2 ชั่วโมง เมื่อมีอาการปวดหัว วิงเวียน ใจสั่น หรือวัดความดันโลหิตแล้วสูง โดยจะจ่าย 1-2 ขวด ต่อครั้ง ขนาดบรรจุผงยา ขวดละ 30 กรัม (T3, Interview, April 2, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 4 จะรักษาเฉพาะผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่เกิดขึ้นหลังจากการเป็นโรคหลอดเลือดสมอง โดยจ่ายยาหอม ได้แก่ ยาหอมเทพจิตร ขนาด 350 มิลลิกรัม/แคปซูล ยาหอมนวโกฐ ขนาด 200 มิลลิกรัม/เม็ด และยาหอมอินจกร ขนาด 350 มิลลิกรัม/แคปซูล โดยในรายที่อายุน้อย ไม่เกิน 55 ปี จะใช้ยาหอม นวโกฐ แต่ในราย ที่อายุมากเกิน 55 ปี ขึ้นไป จะใช้ยาหอมอินจกร โดยยาทั้ง 2 ตำรับนี้จะใช้ในระดัความดันที่ไม่เกิน 160 มิลลิเมตรปรอท หากเกินจะใช้ยาหอมเทพจิตรแทน รับประทาน ครั้งละ 3 เม็ด/แคปซูล ก่อนอาหาร เข้า-กลางวัน-เย็น และประเมินอีกครั้ง เมื่อครบ 3 วัน ถ้าเป็นผู้ที่ได้รับยาเทพจิตรแล้วความดันโลหิตลดลง อาจจะปรับมาเป็นยาหอมอินจกร หรือนวโกฐ และจะประเมินอีกครั้งเมื่อครบ 7 วัน เพื่อประเมินว่าจะลดปริมาณยาหรือไม่ โดยถ้าความดันโลหิตกลับมาอยู่ใน ระดับปกติก็จะให้รับประทานเหลือเพียงแค่เช้า-เย็น ต่อจนครบ ระยะเวลา 2 สัปดาห์ (T4, Interview, May 3, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 5 จ่ายยาชาชงดอกคำฝอย 30 ชอง ขนาดชองละ 2 กรัม ชงกับน้ำอุ่นรับประทาน ก่อนนอน และทำหัตถการนวดทั้งตัว เน้นช่วงศีรษะบ่าไหล่ โดยจะเป็นการนวดเบา ๆ ไม่ลงน้ำหนักมาก โดยมีการนัดมา เพื่อประเมินผลการรักษาปรับยาเพิ่มเติมและเพื่อดูอาการทุก 1 เดือน รับประทานติดต่อกันไม่เกิน 3 เดือน (T5, Interview, March 30, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 6 ใช้วิธีการจ่ายยาหอมนวโกฐ ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 3-5 เม็ด ก่อนอาหาร เข้า-กลางวัน-เย็น/หรือก่อนนอน ติดต่อกัน 1-2 สัปดาห์ สำหรับผู้ที่มีความดันโลหิตไม่เกิน 160/100 มิลลิเมตรปรอท จะสามารถพิจารณาให้รับหัตถการนวดตามความสะดวกของคนไข้ โดยทำหัตถการนวดเบา ๆ ไม่ลงน้ำหนักมาก บริเวณคอ บ่าไหล่ ประมาณ 30 นาที ในรายที่ความดันไม่เกิน 150/90 มิลลิเมตรปรอท ทำหัตถการนวดเบา ๆ ไม่ลงน้ำหนักมาก บริเวณขา ในกรณีที่สะดวกในการนอนนวด ประมาณ 30 นาที ในกรณีที่ไมสะดวกในการนอนนวดจะได้รับการนวด ฝ่าเท้า 30 นาที (T6, Interview, February 15, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 7 จะทำการนวดฝ่าเท้าโดยใช้นิ้วมือกดเขี่ยบริเวณจุดสะท้อนฝ่าเท้าในตำแหน่ง สมองเล็ก สมองใหญ่ ขมับ บ่า คอ กระดูกสันหลังตั้งแต่คอจนถึงกระดูกก้นกบ ประสาทชาด้านในกับชาด้านนอก เป็นเวลาประมาณ 20 นาที นอกจากนี้ยังพิจารณาจ่ายยาร่วมด้วย โดยในผู้ที่มีความดันโลหิตสูงมาก ๆ จะจ่ายยาหอมเทพจิตร 1 แคปซูล ขนาด 500 มิลลิกรัม นำเปลือกแคปซูลออก เอาแต่ผงยามไต้ลั่น 10 นาที แล้ววัดความดันโลหิต ถาลงมาถึง 140-150 จะจ่ายยาหอมเทพจิตร ขนาด 500 มิลลิกรัม ครั้งละ 2 แคปซูล ก่อนอาหาร

เช้า-เย็น/ก่อนนอน ถ้ามีปัญหาเรื่องนอนไม่หลับด้วย จะจ่ายยาเขียวหอม ขนาด 500 มิลลิกรัม ครั้งละ 2 แคปซูล ก่อนอาหารเช้า-กลางวัน-เย็น (โดยแพทย์แผนไทยอธิบายว่า การนอนไม่หลับของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงเกิดจากความร้อนในร่างกายที่มีมากเกินไป การรับประทานยาเขียวหอม ซึ่งมีรสขมเย็นจึงไปช่วยไปลดความร้อนจากร่างกายลง) สำหรับบุคคลที่ไม่ชอบรับประทานยาแคปซูลจะจ่ายชากระเจียบแดง จำนวน 1 กล่อง มี 20 ซองเล็ก ปริมาณซองละ 2 กรัม กลับไปรับประทาน (T7, Interview, August 18, 2020)

แพทย์แผนไทยคนที่ 8 ใช้วิธีการจ่ายยาหอมเพื่อให้ผู้ป่วยกลับไปรับประทาน โดยจะจ่ายยาหอมเทพจิตร ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 3-5 แคปซูลเป็นหลัก ส่วนผู้ที่มีปัญหากระหายอาหารจะใช้ ยาหอมนวโกฐหรืออินทจักร ผู้ที่มีมือเย็นเท้าเย็นจะจ่ายเป็นยาหอมทิพย์โอสถ โดยจ่าย 1 ซ่อนชา ชงกับน้ำอุ่น รับประทานเช้า-เย็น โดยจ่าย 1-2 ซอง ขนาดซองละ 15 กรัม อย่างไรก็ตามผู้ป่วยความดันโลหิตสูงส่วนมากที่รับเข้ารักษา จะเป็นผู้ป่วยที่มาขอรับหัตถการนวด แล้วตรวจพบว่าความดันโลหิตสูงในขณะนั้นซึ่งยังไม่สามารถทำการนวดได้ ก็จะใช้หัตถการพอกยา โดยใช้ยาฟ้าทะลายโจร ผสมน้ำเย็น แล้วเทใส่สำลี และพอกบริเวณหน้าผาก เป็นเวลา 15-20 นาที ขณะพอกก็จะทำการนวดศีรษะเบา ๆ ไปด้วย โดยมีการนวดหน้า กอดจุดโบน้า ศีรษะ แล้วก็คอบ่าไหล่ ในท่านอน โดยหากอาการดีขึ้น ก็จะมีการรักษาโรคอื่น ๆ ที่มาขอรับบริการ แต่จะเป็นการนวดรักษาในทิศทางไล่ลงตามส่วนต่าง ๆ และเมื่อเสร็จสิ้นการรักษาก็จะจ่ายยาหอม ให้กลับไปรับประทานด้วย (T8, Interview, March 1, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 9 จ่ายยาชงสมุนไพรดอกคำฝอย 1 ซอง มี 10 ซองเล็ก ขนาดซองละ 2 กรัม แต่หากตรวจพบความดันโลหิตสูงในผู้ป่วยที่มาขอรับหัตถการนวดอื่น ๆ ด้วยจะมีขั้นตอนการรักษาเพิ่มเติมคือ อันดับแรก ให้นอนพักและประคบสมุนไพร แล้วจึงวัดความดันโลหิตอีกครั้งหากกลับมาปกติก็สามารถให้หัตถการได้ แต่หากยังคงมีค่าที่สูงอยู่ก็จะทำการนวดฝ่าเท้า 62 จุด (Division of Complementary and Alternative Medicine, 2019, pp. 20-24) แล้วจึงวัดความดันโลหิตอีกครั้งหากกลับมาปกติก็สามารถให้หัตถการได้ แต่หากยังคงมีค่าที่สูงอยู่ก็จะให้รับประทานชาชงดอกคำฝอยแล้วพักเป็นเวลา 10-15 นาที แล้วจึงวัดความดันโลหิตอีกครั้งหากกลับมาปกติก็สามารถให้หัตถการได้ และจะจ่ายยากลับไปรับประทานที่บ้าน แต่ถ้าไม่ปกติก็จะส่งต่อ แพทย์แผนปัจจุบัน นอกจากนี้สำหรับคนไข้กลุ่มอัมพฤกษ์ อัมพาต ที่มีโรคประจำตัวเป็นโรคความดันโลหิตสูง จะมีการจ่ายยาชงดอกคำฝอยกลับไปรับประทานทุกราย (T9, Interview, May 25, 2021)

แพทย์แผนไทยคนที่ 10 ตรวจพบอาการความดันโลหิตสูงในผู้ป่วยที่มาขอรับหัตถการนวด โดยพิจารณาจากอาการเด่นของคนไข้ ดังนี้คือ 1) มีลักษณะอาการของปิตตะเด่น เช่น มีอาการหน้าแดง ฝ่ามือแดง ตรวจพบก้นแดง ซึ่ง (1) จะทำการพอกยาเย็น (ฟ้าทะลายโจร รางจิต พญายอ ย่านาง หมักในแอลกอฮอล์อย่างน้อย 7 วัน) โดยใช้สำลี ชุบยาและบริเวณบ่า และให้ดื่มน้ำสมุนไพร เช่น ใบเตย หม่อน กระเจียบ อัญชัน มะตูม นึ่งพักประมาณ 15-20 นาที ถ้าความดันโลหิตลดลงให้ทำหัตถการได้ (2) ในกรณีที่ความดันโลหิตยังไม่ลดลงให้จ่ายยารับประทานนึ่งพัก 10-15 นาที (ความดันโลหิตสูงเกิน 150 มิลลิเมตรปรอท จ่ายยาเถาวัลย์เปรียง ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 4-6 แคปซูล และจ่ายฟ้าทะลายโจร ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-4 แคปซูล, ความดันโลหิตไม่เกิน 150 มิลลิเมตรปรอท จ่ายยาสัษธารา ขนาด 500 มิลลิกรัม ครั้งละ 4-6 แคปซูลและจ่ายฟ้าทะลายโจร ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-4 แคปซูล) ถ้าความดันโลหิตลดลงให้ทำหัตถการได้ (3) ในกรณีที่ความดันโลหิตยังไม่ลดลง จะทำการประคบร้อน ด้วยลูกประคบสมุนไพร บริเวณขาหนีบ 15-20 นาที โดยทิศทางการประคบไล่ลงจากขาหนีบไปยังข้อเท้า ถ้าความดันโลหิตลดลงให้ทำหัตถการได้ หากไม่ลดลงส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน และ (4) กรณีที่ทำหัตถการตามประสงค์เสร็จสิ้นแล้ว จะจ่ายยากลับไปรับประทาน โดยจ่าย ฟ้าทะลายโจร ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 1-2 แคปซูล รับประทานตอนเที่ยง

หรือก่อนนอน สหสธารา ขนาด 500 มิลลิกรัม หรือเถาวัลย์เปรียง ขนาด 400 มิลลิกรัม ครั้งละ 2-4 แคปซูล กรณีพบกล้ามเนื้อเกร็งตัวมากให้รับประทานเข้า-เย็น กรณีกล้ามเนื้อไม่ได้เกร็งให้รับประทานหลังอาหารเย็น หรือก่อนนอน ร่วมกับยาหอม ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 4-8 เม็ด ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีความจำเป็นของอาการ ทำให้ความดันสูงจะจ่ายยาหอมเทพจิตร ในกรณีไม่ได้มีสาเหตุมาจากอารมณ์ใช้ยาหอมนวโกฐ 2) มีลักษณะอาการของวตะเด่น เช่นมีอาการปวดศีรษะ วิงเวียน ปวดคอบ่าไหล่ (1) ให้ดื่มน้ำสมุนไพร เช่น กระเจี๊ยบแดง มะตูม กล้วยหวาน นึ่งพักประมาณ 15-20 นาที ถ้าความดันโลหิตลดลงให้ทำหัตถการได้ หากไม่ลดลงส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน และหลังทำหัตถการเสร็จจะจ่ายยานำกลับไปรับประทานดังต่อไปนี้คือ ยาหอม ขนาด 200 มิลลิกรัม ครั้งละ 4-8 เม็ด ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีความจำเป็นของอาการทำให้ความดันโลหิตสูงจะจ่ายยาหอมเทพจิตร ในกรณีไม่มีสาเหตุมาจากอารมณ์ใช้ยาหอมนวโกฐ แต่ถ้าความดันโลหิตไม่ลดลงให้ส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน และเถาวัลย์เปรียง ขนาด 400 มิลลิกรัม รับประทานครั้งละ 2-4 แคปซูล กรณีพบกล้ามเนื้อเกร็งตัวมากให้รับประทานเข้า-เย็น กรณีกล้ามเนื้อไม่เกร็งให้รับประทานหลังอาหารเย็นหรือก่อนนอน และ 3) มีลักษณะอาการของเสมหะเด่น เช่น มีภาวะบวมตามมือตามเท้า ให้ดื่มน้ำสมุนไพร เช่น เก๊กฮวย คำฝอย มะตูม ร่วมกับการรับประทานเถาวัลย์เปรียงขนาด 400 มิลลิกรัม หรือยาเบญจกูล ขนาด 500 มิลลิกรัม หรือยาปราบชมพูทวีป ขนาด 500 มิลลิกรัม ครั้งละ 4-6 แคปซูล และการประคบร้อนด้วยลูกประคบสมุนไพรบริเวณขา 15-20 นาที ถ้าความดันโลหิตลดลงให้ทำหัตถการได้ และหลังทำหัตถการเสร็จจะแนะนำให้ประคบสมุนไพรเองที่บ้าน โดยไม่มีการจ่ายยาใด ๆ กลับไป ถ้าความดันโลหิตไม่ลงให้ส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน (T10, Interview, September 2, 2020)

4. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตัวหลังการรักษา แพทย์แผนไทยทั้ง 10 คน ต่างให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวหลังการรักษาคล้ายคลึงกัน โดยหลัก ๆ คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกิน โดยหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด หวาน มัน เค็ม ให้ออกกำลังกาย หลีกเลี่ยงความเครียด และนอกจากนี้ยังมีแพทย์แผนไทย 1 คน แนะนำให้งดอาหารเผ็ดร้อน แพทย์แผนไทย 1 คน ห้ามอยู่ในที่แดดร้อนจัด แพทย์แผนไทย 1 คน แนะนำให้หลีกเลี่ยงทำงานหนัก แพทย์แผนไทย 1 คน แนะนำให้หลีกเลี่ยงการก้ม ๆ เงย ๆ และแพทย์แผนไทยที่ทำการรักษาด้วยการนวดฝ่าเท้า 1 คน แนะนำไม่ให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงล้างเท้า 1 ชั่วโมง หลังจากการนวดฝ่าเท้า เนื่องจากจะทำให้การรักษาไม่ได้ผล

5. ปัญหาและอุปสรรคในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง

5.1 ปัญหาและอุปสรรคจากการแพทย์แผนปัจจุบัน พบว่า จากการขาดความเชื่อมั่นของการรักษาของโรงพยาบาลบางแห่ง เนื่องจากยังไม่มีงานวิจัยรองรับ และมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนทำให้แพทย์แผนปัจจุบันยังไม่เชื่อมั่น โดยแพทย์แผนไทยท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...บางครั้งหมอแผนปัจจุบันก็ยังไม่ได้เชื่อมั่นกับยาตัวนี้ว่ามันรักษาได้...”

(T2, Interview, June 5, 2021)

ส่วนในด้านการนวด แพทย์แผนไทยท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“...ความดันสูงหมอแผนปัจจุบันไม่ยากให้นวด แต่เรื่องการจ่ายยาสมุนไพร ไม่มีปัญหา หมอไม่กลัวเรื่องเสริมฤทธิ์หรือต้านฤทธิ์ หมอที่นี้เข้าใจเรื่องยาสมุนไพร และช่วยจ่ายยาด้วย...” (T7, Interview, August 18, 2020)

5.2 ปัญหาและอุปสรรคจากผู้มารับบริการ พบว่า เนื่องจากผู้รับบริการไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามคำแนะนำของหมอ เช่น การงดอาหารเค็ม ไขมัน การออกกำลังกาย การพักผ่อนให้เพียงพอ และการรักษาไม่ต่อเนื่อง ทำให้ผลของการรักษาลดลง โดยมีแพทย์แผนไทยท่านหนึ่งกล่าวว่า

“...ก็มีบ้าง บางครั้งบางทีคนไข้ก็จะเลื่อนนัดบ้าง เราก็พยายามบอกคนไข้ว่าภายใน 1 เดือนนี้ พยายามมาให้ต่อเนื่อง...” (T5, Interview, March 30, 2021)

แพทย์แผนไทยอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า

“...คนไข้ไม่มาตามนัด ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ คนไข้ลืมกินยา...” (T10, Interview, September 2, 2020)

แพทย์แผนไทยอีกท่านหนึ่งกล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

“...ปัญหาส่วนมากก็เรื่องคนไข้มากกว่า ไม่สามารถปรับเปลี่ยนเรื่องการกิน เรื่องอาหาร เรื่องอารมณ์...” (T9, Interview, May 25, 2021)

ผลการรักษาโรคความดันโลหิตสูงด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย มีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการ แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการ (n=36)

	ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	13	36.11
	หญิง	23	63.89
อายุ	41-50	5	13.89
	51-60 ปี	9	25.00
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	22	61.11
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	8	22.22
	มัธยมศึกษาตอนต้น	7	19.44
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	10	27.78
	ปริญญาตรี	8	22.22
	มากกว่าปริญญาตรี	3	8.34
สถานภาพ	หย่าร้าง	1	2.78
	หม้าย	3	8.33
	โสด	12	33.33
	สมรส	20	55.56
อาชีพ	ข้าราชการ/ข้าราชการบำนาญ	13	36.11
	ค้าขาย	4	11.11
	รับจ้างทั่วไป	4	11.11
	ลูกจ้าง	5	13.89
	แม่บ้าน/ว่างงาน	6	16.67
	เกษตรกร	4	11.11

จากตาราง 1 พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.89 มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 61.11 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 27.78 สถานภาพสมรส ร้อยละ 55.56 อาชีพข้าราชการ/ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 36.11

2. วิธีการรักษาที่ได้รับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้รับบริการ 3-5 เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล พบว่า 1) การซักประวัติ 2) การตรวจร่างกาย 3) ขั้นตอน/วิธีในการรักษา 4) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตัวหลังการรักษา ผู้มารับบริการให้ข้อมูลมีความสอดคล้องกับแพทย์แผนไทยที่ตนเองทำการรักษา 5) อาการข้างเคียงหรืออาการไม่พึงประสงค์ พบว่า ผู้มารับบริการทุกคนไม่เคยมีอาการข้างเคียงหรืออาการไม่พึงประสงค์จากการรักษาโรคความดันโลหิตสูง จากแพทย์แผนไทย 6) การรักษาด้วยวิธีอื่นนอกเหนือจากแพทย์แผนไทย พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่ได้รับการรักษาควบคู่กับการแพทย์แผนปัจจุบัน ร้อยละ 80.56 และรักษาความดันโลหิตสูงด้วยการแพทย์แผนไทยเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 17.44 คน โดยร้อยละ 16.67 ที่เคยได้รับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันมาก่อน เมื่อมาได้รับการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยอาการทุเลาลงจึงหยุดรับประทานยาแพทย์แผนปัจจุบันเอง และร้อยละ 2.78 ที่ยังไม่เคยรับยาจากแพทย์แผนปัจจุบันมาก่อน และ 7) การจ่ายค่ารักษา พบว่า ผู้รับบริการทุกคนไม่เสียค่าใช้จ่าย เนื่องจากใช้สิทธิ์การรักษาข้าราชการ/บำนาญ ร้อยละ 47.22 ประกันสังคม ร้อยละ 22.22 บัตรทอง ร้อยละ 22.22 ผู้สูงอายุ ร้อยละ 2.78สวัสดิการลูกจ้างของโรงพยาบาล ร้อยละ 2.78 และอส. (ร้อยละ 2.78)

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการบำบัดรักษาความเจ็บป่วย ผู้รับบริการทุกรายมีความเชื่อมั่นว่าการรักษาของแพทย์แผนไทยสามารถช่วยบรรเทาความรุนแรงของโรคความดันโลหิตสูงได้ โดยหลังจากการรักษาแล้วผู้รับบริการทุกรายให้ข้อมูลว่าสามารถควบคุมความดันโลหิตได้ดียิ่งขึ้น ภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่น อาการปวดศีรษะ วิงเวียนศีรษะลดลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และหากมีคุณรู้จักที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ก็จะแนะนำให้มารับการรักษา ซึ่งได้เคยแนะนำให้ผู้อื่นมารับการรักษาแล้ว

อภิปรายผล

แพทย์แผนไทยส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายของโรคความดันโลหิตสูง ตรงกันกับคำนิยามความดันโลหิตสูงของแพทย์แผนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังให้ความหมายในเชิงการแพทย์แผนไทยว่าโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคลมชนิดหนึ่งซึ่งมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของธาตุลมและธาตุไฟในร่างกาย อธิบายได้ว่า เนื่องจากลมมีลักษณะเด่นในการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ทำหน้าที่ในการพัดพาธาตุน้ำให้ไหลเคลื่อนไปตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยแรงและกำลังของลมนั้นอาศัยธาตุไฟเป็นพลังงานในการขับเคลื่อน (Tinnakorn Na Ayuthaya, 2015, p. 13) สอดคล้องกับทฤษฎีการแพทย์แผนไทยที่ได้อธิบายถึงธาตุที่ทำให้โลหิตไหลไปหล่อเลี้ยงทั่วร่างกาย เมื่อกำเริบจะทำให้เกิดความดันโลหิตสูง ปวดหัว เมื่อหย่อนจะทำให้ความดันโลหิตต่ำ คือธาตุลมที่ชื่อว่าอังกมังกานุสาวิธาตา (Foundation for the Rehabilitation and Promotion of Traditional Thai Medicine Ayurveda College (Chewaka Komaraphat, 1998, p. 18)

จากผลการศึกษาพบวิธีการรักษาโรคความดันโลหิตสูง 4 วิธี คือ วิธีที่ 1 การจ่ายยาสมุนไพรรสสุขุม เช่น ยาหอมเทพจิตร ยาหอมนวโกฐ ซึ่งมีสรรพคุณในการแก้ลมกองละเอียด (Wutthithamwet, 2007, p. 124) ที่เป็นสมุฏฐานหลักของโรคความดันโลหิตสูง โดยยาหอมเทพจิตรมีสรรพคุณในการแก้ลมตื้นขึ้นเบื้องบน ที่ทำให้เกิดอาการหน้ามืด ตาลาย วิงเวียน มึนหนักศีรษะ ตาพร่ามัว ใจสั่น ทำให้ลมร้อนที่ตื้นขึ้นเบื้องบนมีกำลังอ่อนลง ส่วนยาหอมนวโกฐ ก็มีสรรพคุณในการแก้ลมกองขึ้นเบื้องบนอันบังเกิดแต่กำเริบ (Tinnakorn Na Ayuthaya, 2015, pp. 76-82) ซึ่งอาการดังกล่าว ก็คืออาการและภาวะที่พบเจอได้บ่อยในโรคความดันโลหิตสูง (Department of disease control, 2013, pp. 14-16) สอดคล้องกับการศึกษาประสิทธิภาพของยาหอมเทพจิตรต่อการลดความดันโลหิตในประชากรอายุ 35 ปี ขึ้นไปที่มีค่าความดันโลหิตสูงอยู่ในกลุ่ม High normal ที่พบว่า การรับประทานยาหอมเทพจิตรขนาด 500 มิลลิกรัม 2 แคปซูล วันละ 2 ครั้ง มีผลทำให้ผู้ป่วยร้อยละ 58.33 มีค่าความดันโลหิตกลับมามีอยู่ในระดับปกติ

(Airmim et al., 2020, p. 21-22) แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษา Anti-hypotensive effect of “Yahom Navakot” in rats with orthostatic hypotension พบว่า ยาหอมนวโกฐมีผลทำให้ความดันโลหิตเพิ่มขึ้น แต่การศึกษาพบว่ายาหอมนวโกฐช่วยป้องกันอาการวิงเวียนศีรษะและเป็นลมได้ (Inchan et al., 2021, p. 1) ดังนั้นการใช้ยาหอมนวโกฐควรใช้ในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ไม่มากนัก ซึ่งในกรณีที่ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมาก จะพิจารณาจ่ายเป็นยาหอมเทพจิตรแทน วิธีที่ 2 การใช้วิธีการนวดเบา ๆ ไม่ลงน้ำหนักมาก อธิบายได้ว่า การนวดมีผลทำให้เพิ่มการไหลเวียนของเลือด ช่วยให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย โดยวิธีการนวดที่เหมาะสมจะสามารถช่วยลดความดันโลหิตลงได้ (Foundation for the Rehabilitation and Promotion of Traditional Thai Medicine Ayurveda School, 2005, pp. 11-12) สอดคล้องกับการศึกษาผลการนวดพื้นฐานบำบัดระดับความดันโลหิตและชีพจรในผู้ป่วยที่มารับบริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า หลังการนวดพื้นฐานบำบัดความดันโลหิตซิสโตลิกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และไดแอสโตลิกลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Prangrattanasila, 2019, p. 1)

ทั้งนี้ ในวิธีที่ 3 การประคบสมุนไพร อธิบายได้ว่า การประคบสมุนไพรช่วยให้การไหลเวียนของโลหิตดีขึ้น กล้ามเนื้อลดความแข็งแรง และทำให้ระบบประสาทผ่อนคลาย (The institute of Thai traditional medicine, 2014, pp. 88-89) จึงมีผลทำให้ความดันโลหิตลดลงได้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาผลการนวดและประคบสมุนไพรที่มีต่อสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดกำแพงเพชร หลังการนวดและประคบสมุนไพร กลุ่มทดลองมีความดันซิสโตลิกลดลงร้อยละ 76.67 และความดันไดแอสโตลิกลดลง ร้อยละ 36.67 (Jariyapaisal & Phorawat, 2019, pp. 668-673) และวิธีที่ 4 การพอกสมุนไพรที่มีรสเย็น อธิบายได้ว่าในทางการแพทย์แผนไทยใช้การพอกเพื่อให้ง่ายต่อการรับประทาน มีกำลังลดลง ลมที่พัดขึ้นเบื้องบนก็จะมีการลดลง ลมที่พัดลงเบื้องล่างก็จะมีการเพิ่มขึ้น (Tinnakorn Na Ayuthaya, 2015, p. 1) โดยจะพบว่าแพทย์แผนไทย 2 รายที่ใช้การพอกสมุนไพรกับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงส่วนมากจะเป็นผู้ที่มาขอรับบริการนวด แต่ตรวจพบว่ามีความดันโลหิตสูง ซึ่งผู้ที่มารับบริการนวดก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับอาการปวดเป็นส่วนใหญ่โดยเมื่อพิจารณาตามทฤษฎีความเจ็บปวด ก็จะพบว่า ความเย็นสามารถช่วยลดอาการเจ็บปวดได้โดยไปกระตุ้นเส้นใยประสาท ทำให้ความสามารถในการนำ กระแสประสาทความรู้สึกเจ็บปวดลดลง (Sangtongruncharoen, & Ngamkham, 2019, p. 1) เนื่องจากอาการปวด มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความดันโลหิต คือหากมีอาการปวดมากความดันโลหิตจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาผลของการจัดการความปวดร่วมกับการประคบเย็นในผู้ป่วยหลังผ่าตัดยึดตรึงกระดูกขาในหอผู้ป่วยออร์โธปิดิกส์ พบว่า การประคบเย็น 20 นาที ทุก 4 ชั่วโมง สามารถบรรเทาอาการเจ็บปวดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Pimban, Suttiart, & Wangkumprom, 2021, p. 44)

สำหรับผู้ที่มารับบริการรักษาความดันโลหิตสูงส่วนใหญ่ใช้วิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยควบคู่ไปกับการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยผู้ที่มารับบริการเชื่อว่าการรักษาสามารถช่วยให้การควบคุมระดับความดันโลหิตดียิ่งขึ้น และส่งผลให้อาการแทรกซ้อนต่าง ๆ ลดลง อธิบายได้ว่า การใช้ศาสตร์การแพทย์แผนไทย ที่นอกจากจะช่วยลดความดันโลหิตด้วยแล้วยังช่วยบรรเทาอาการภาวะแทรกซ้อนลงด้วย ส่งผลทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาการใช้ยาสมุนไพรในกลุ่มผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ที่เข้ารับบริการด้านสุขภาพของคลินิกรัฐและเอกชนในพริทวอร์นเซียรัลไอออน ซึ่งพบว่า ผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีพฤติกรรมแสวงหาการรักษาแบบพหุนิยม (James et al., 2018, pp. 7-15)

ข้อเสนอแนะ

1. ผลจากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการรักษาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และเป็นข้อมูลสำหรับการการศึกษาสำหรับแพทย์แผนไทยที่มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมาขอรับบริการ
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการรักษาโรคความดันโลหิตสูงในแต่ละรูปแบบ และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับผลการรักษากับวิธีการรักษาด้วยแพทย์แผนปัจจุบันตามมาตรฐานเพียงอย่างเดียว

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะกรรมการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอกสารอ้างอิง

- Aekplakorn, W. (2014). *Report of the Thai People's Health Survey by Physical Examination No. 5, 2014*. Nonthaburi : Health systems research institute.
- Airmim, T., Rattanaurai, U., Songbud P, Jirapapat S, & Pongsetkul, N. (2020). Effectiveness of YahomTeppajit on blood pressure reducing in people aged 35 years and older with blood pressure level in high normal group. *J Thai Trad Alt Med*, 18(2), 21-22. (In Thai)
- Bunpean, A., Subhadhirasakul, S., Neamsuvan, O., & Siriyong, T. (2021). The use of herbal medicine to treat hypertension in hospitals under the office of the Permanent Secretary of the Ministry of Public Health. *J Med Health Sci*, 28(2), 27-42. (In Thai)
- Crabtree, B. F., & Miller, W. L. (1992). *Doing Qualitative Research*. London : SAGE Publications.
- Department of disease control. (2013). *Health Start Here "Each day, each bite, each meal"*. Bangkok : National Office of Buddhism. (In Thai)
- Division of Complementary and Alternative Medicine. (2019). *Foot reflexology guide for elderly health* (2nd ed.). Bangkok : we indy design. (In Thai)
- Foundation for the Rehabilitation and Promotion of Traditional Thai Medicine Ayurveda School. (2005). *Thai traditional medicine (Royal Massage)*. Bangkok : Pickanes printing centre. (In Thai)
- Foundation for the Rehabilitation and Promotion of Traditional Thai Medicine Ayurveda College (Chewaka Komaraphat). (1998). *Original Thai medical textbook (Medical Sciences) Development Edition, part 1* (2nd ed.). Bangkok : See Thai press limited partnership. (In Thai)
- Inchan, A., Pathomwichaiwat, T., Bualeong, T., Tipratchadaporn, S., & Chootip, K. (2021). Anti-hypotensive effect of "Yahom Navakot" in rats with orthostatic hypotension. *Journal of Traditional and Complementary Medicine*, 11(4), 1-10.
- James, P. B., Kamara, H., Bah, A. J., Steel, A., & Wardlel, J. (2018). Herbal medicine use among hypertensive patients attending public and private health facilities in Freetown Sierra Leone. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 31, 7-15. doi: 10.1016/j.ctcp.2018.01.001

- Jariyapaisa, M., & Phorawat, R. (2019). The Result of massage and herbal compress on the Elderly Health in Kamphaeng Phet Province. *The 6th National Academic Conference, Research and Development Institute Kamphaeng Phet Rajabhat University* (pp. 668-673). Kamphaeng Phet : Kamphaeng Phet Rajabhat University. (In Thai)
- Picheansoonthon, C., Tanahavadhana, S., Supalaknaree, S., & Punyahotra, V. (2011). Hypertension in Thai traditional medicine perspective. *The Journal of the Royal Society of Thailand*, 36(2), 221-230.
- Pimban, Y., Suttiart, O., & Wangkumprom, K. (2021). Effects of pain management with cold compress in patients after leg bone fixation surgery in orthopedic wards. *Academic Journal of Mahasarakham Provincial Public Health Office*, 5(10), 44-54. (In Thai)
- Prangrattanasila, S. (2019). Basic shoulder massage effect (Royal Massage) on blood pressure and pulse levels in patients receiving Thai traditional and alternative medicine services Chanuman Hospital Amnat Charoen Province. In *The 11th Thai Traditional and Folk Medicine Exhibition, Northeastern Region* (p. 1). Surin : Surin provincial public health office. (In Thai)
- Sangtongruncharoen, P., & Ngamkham, S. (2019). Pain Management in Labor Based on the Neuromatrix Theory. *Journal of Nurses Association of Thailand Northern Office*, 25(2), 1-12. (In Thai)
- T1. (2020, 11 September). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T10. (2021, 2 September). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T2. (2021, 5 June). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T3. (2021, 2 April). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T4. (2021, 3 May). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T5. (2021, 30 March). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T6. (2021, 15 February). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T7. (2020, 18 August). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T8. (2021, 1 March). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- T9. (2021, 25 May). Thai traditional medicine, professional level. *Interview*. (In Thai)
- Thai Hypertension Society. (2019). *Thai guidelines on The Treatment of hypertension*. Chiang Mai : Trickthink. (In Thai)
- Thanamai, Y., Potisat, S., Archayindee, S., & Konlaed, S. (2012). *An educational guide for self-management of hypertension*. Bangkok : The war veterans affairs office printing. (In Thai)
- The institute of Thai traditional medicine. (2014). *Guidelines for providing Thai traditional medical procedures in public health care facilities* (2nd ed.). Nonthaburi: Department of Thai traditional and alternative medicine. (In Thai)

- Tinnakorn Na Ayuthaya, K. (2015). Lom Vata Wayo in Thai Traditional Medicine. In *Department of Thai traditional and alternative medicine, editor. Thai traditional medicine practice manual*. Nonthaburi : The agricultural cooperatives federation of thailand limited. (In Thai)
- Tuntavanitch, P., & Jindasr, P. (2018). The Real Meaning of IOC. *Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University*, 24(2), 3-12. (In Thai)
- Wutthithamwet, W. (2007). *Pharmacy Rattanakosin scriptures* (3rd ed.). Bangkok : Silpasiam printing. (In Thai)

การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์
เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น

DEVELOPMENT OF THE MENTAL HEALTH APPLICATIONS FOR ONLINE
INDIVIDUAL COUNSELING TO REDUCE ADOLESCENTS' STRESS

คณิติน จรโคกกรวด^{1*}, ลักขณา สิริวัฒน์²

Khanitin Jornkokgoud^{1*}, Lakkhana Sariwat²

^{1*} นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000 ประเทศไทย

^{1*} Master Student, Master of Education Program in Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham Province, 44000, Thailand

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000 ประเทศไทย

² Associate Professor Dr., Faculty of Education, Mahasarakham University, Mahasarakham Province, 44000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}khanitin.j@gmail.com

รับบทความ : 2 สิงหาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 20 กันยายน 2564 / ตอรับบทความ : 11 ตุลาคม 2564

Received : 2 August 2021 / Revised : 20 September 2021 / Accepted : 11 October 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.57

ABSTRACT

Using applications as a tool to expand counseling channels may help alleviate mental health symptoms and improve the mental well-being of adolescents. This study's research objectives were based on developing the mental health application for online individual counseling, and comparing stress scores before and after online individual counseling. Two groups totaling 15 respondents were selected by a purposive method, namely 5 experts and 10 voluntary experimental participants. The research instruments were an online individual counseling program, using a suitability assessment form for mental health applications, the Department of Mental Health SPST-20 stress scale, and an evaluation questionnaire with a mean content accuracy of 3.20. Data were collected by a group of experts to assess suitability, the experimental group measurements, and the single group research, before and after 5, 45-minute sessions. Data were analyzed using the descriptive statistics of percentage, mean, and the inferential statistical difference Z test. The study found that to improve mental health applications, the program of mental health assessments should display a menu of activities that counselors may consider as suitable, along with a service calendar, thinking corner, consulting room, diary, relaxation corner and a service agreement. The experimental group had lower stress levels after using online and individual counseling. Thus, mental health applications have features and characteristics that are truly in line with the demands for use in the world of contactless technology.

Keywords : Mental health application, Cognitive behavioral adjustment, Online individualized counseling program

บทคัดย่อ

การใช้แอปพลิเคชันเป็นเครื่องมือในการเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยบรรเทาอาการทางสุขภาพจิต และเพิ่มความสุขทางใจสำหรับวัยรุ่น นำมาสู่วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์ และทำการเปรียบเทียบค่าคะแนนความเครียดก่อนและหลังการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์ กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไว้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม รวม 15 คน ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และกลุ่มทดลองซึ่งเป็นผู้สมัครใจ 10 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการให้บริการปรึกษาบุคคลออนไลน์ แบบประเมินความเหมาะสม แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต ที่สร้างขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา แบบวัดความเครียด SPST-20 ของกรมสุขภาพจิต และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 3.20 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม และกลุ่มทดลองทำแบบวัด และการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง จำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบ Z-test

ผลการศึกษา พบว่า แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตที่พัฒนาขึ้น มีโปรแกรมแสดงเมนูกิจกรรมที่ผู้รับการปรึกษาสามารถใช้งานได้ ประกอบด้วย ประเมินสุขภาพจิต ปฏิทินรับบริการ มุมฝึกคิด ห้องรับการปรึกษา ไดอารี่ มุมผ่อนคลาย ข้อตกลงบริการ และเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งกลุ่มทดลองมีระดับความเครียดลดลง ภายหลังได้รับการปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์และแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น โปรแกรมที่พัฒนาด้วยแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตมีคุณสมบัติและลักษณะสอดคล้องกับความต้องการใช้งานบนโลกแห่งเทคโนโลยีไร้การสัมผัสได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต, การปรับความคิดและพฤติกรรม, โปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลออนไลน์

บทนำ

พัฒนาการและการเจริญเติบโตของวัยรุ่นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของขนาดร่างกายขยายขึ้น มีพลังกำลังและความสามารถในการเจริญพันธุ์ มีความคิดอ่านที่เป็นนามธรรมมากขึ้น สังคมขยายจากการมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางกลายเป็นกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่อื่น ๆ เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง มีความรู้ ทักษะและเจตคติใหม่ ๆ เกิดขึ้น ในวัยรุ่นในระยะเวลาอายุ 10-19 ปี เป็นช่วง 10 ปี ที่ไม่ได้เป็นไปอย่างราบเรียบหรือสม่ำเสมอเหมือนกันทุกระยะ เพราะว่าความแตกต่างระหว่างบุคคล เพศ สังคม เศรษฐกิจและปัจจัยด้านวัฒนธรรมและยังมีความแตกต่างในด้านปัจจัยสุขภาพและความเจ็บป่วยอีกด้วย (Department of Mental Health, 2016, p. 9) ซึ่งเป็นความท้าทายในการปรับตัวอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเผชิญต่อภัยคุกคามที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทั้งความรุนแรง เพศสภาพ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความขัดแย้ง การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศและการละเมิดทางเพศ ภาพลักษณ์และค่านิยมเกี่ยวกับน้ำหนักหรือความอ้วน (World Health Organization, 2019, online) โดยเฉพาะเรื่องเพศจากการกระตุ้นของฮอโมน กังวลกับรูปร่าง ความสวยความงาม ต้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาเสพติด ต้องการความรักและแสดงความรักต่อเพศตรงข้ามจนกลายเป็นปัญหาของความรักในวัยรุ่นเรียนทำให้เสี่ยงต่อโรคเอดส์และกามโรค การสนใจเลียนแบบแฟชั่นดารา มีพฤติกรรมกล้าได้กล้าเสียเพื่อให้เพื่อนยอมรับยกย่องตน แต่สิ่งที่ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวด้วยความสมดุลได้คือโอกาสการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อสนองความต้องการตามที่บิดามารดาคาดหวังความสำเร็จของลูกของตนไว้สูง การปฏิบัติต่อการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นความเครียดที่เกิดขึ้นในวัยรุ่น (Phongsopa, 2007, p. 80)

การให้การปรึกษาเป็นกระบวนการในการช่วยเหลือของผู้ให้การปรึกษา (Counselor) โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและเทคนิคทางจิตวิทยา ให้การปรึกษาแก่ผู้รับการปรึกษา (Counselee/Client) สามารถหลุดพ้นจากการเผชิญปัญหาและความทุกข์ใจที่กำลังเผชิญปัญหาและมีความทุกข์ใจอันเป็นความรู้สึกที่เจ็บปวดทรมานที่เกิดขึ้น (Sariwat, 2017, p. 3) อย่างไรก็ตาม ค่านิยมของคนไทยที่ไม่นิยมนำปัญหาไปเล่าให้คนแปลกหน้าฟัง และความเชื่อที่ว่าคนที่ไปพบนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ต้องเป็นคนบ้ามีความผิดปกติทางจิต (Vongtangswad & Tuicomepee, 2017, pp. 56-72) ส่งผลต่อการรับบริการในช่องทางการให้การปรึกษาดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้อย่างทั่วถึง หากมีช่องทางอื่นเพื่อบริการแก่วัยรุ่นในการให้การปรึกษาจะทำให้ลดข้อจำกัดไป นั่นคือ การให้การปรึกษาแบบออนไลน์ ดังเช่นงานวิจัยของ Rachyla et al. (2018, p. 1) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้การปรึกษาออนไลน์ด้วยวิธีการบำบัดความคิดผ่านอินเทอร์เน็ต (iCBT) โดยทำการศึกษาการช่วยเหลือผ่านทางอินเทอร์เน็ตต่อผู้ป่วยที่มีการปรับตัวผิดปกติ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาได้ ดังนั้น การใช้ Mobile Application (Mobile health) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถพกพาติดตัวในการติดต่อ สื่อสาร ค้นหาข้อมูล รับส่งภาพเสียง ภาพเคลื่อนไหว ให้ถึงตัวบุคคลในเวลาอันรวดเร็ว โดยการพัฒนา Application ที่สนับสนุนการดูแลสุขภาพและการเสริมประสิทธิภาพการให้บริการของหน่วยบริการสุขภาพต่าง ๆ จะทำให้สามารถลดจำนวนครั้งที่ผู้ป่วย

ต้องมาพบแพทย์ ลดระยะเวลาการรอคอย ลดความแออัดในสถานพยาบาลได้มาก ดังที่เราได้เริ่มเห็นการพัฒนา
ระบบงานให้ดีขึ้นในสถานพยาบาลที่สามารถบอกนัดหมายได้แม่นยำและติดต่อกับผู้ป่วยผ่าน Mobile Application
ทำให้ผู้ป่วยที่แพทย์นัดมาตรวจไม่จำเป็นต้องมานั่งรอเป็นเวลานาน สามารถมาที่หน้าห้องตรวจได้ก่อนเวลานัด
เพียง 5-10 นาที (Paoon, 2017, pp. 31-36)

การใช้แอปพลิเคชันเพื่อวัตถุประสงค์ในการบรรเทาหรือลดอาการ (41%) ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต
(18%) ใช้เป็นเครื่องมือทางคลินิก (11%) การคัดกรองและประเมินโรค (10%) ช่วยผู้อื่น ศึกษาหาความรู้ (10%)
ป้องกัน (6%) และการสนับสนุนทางสังคม (4%) โดยแอปพลิเคชันส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้เกี่ยวกับปัญหาด้านความเครียด
(Radovic et al., 2016, pp. 465-270) แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต (Mental health applications : mHealth apps)
จึงถูกพัฒนาขึ้นและปัจจุบันรองรับการใช้งานบนโทรศัพท์มือถือ โดยการประยุกต์เทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคม
ถูกนำมาใช้เป็นอีกช่องทางสำคัญหนึ่งในการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต (Bakker et al., 2016, p. e4984)
ดังเช่นวัยรุ่นที่มีความเครียดให้สามารถได้รับการช่วยเหลือโดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบออนไลน์ โดยมีเป้าหมาย
ของการปรึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ไร้เหตุผล ด้วยความเชื่อที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง
แทนความคิดที่เปี่ยมด้วยความคิดที่ตรงกับความเป็นจริง (Kaewkangwan, 2015, p. 130) โดยมีพื้นฐานแนวคิด
ที่คล้ายคลึงกันที่ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะคิดอย่างไรเหตุผลและมีอารมณ์ที่ไม่อยู่กับร่องกับรอย แม้เป้าหมายคือ
การแสวงหาความสุขและหลบหลีกความเจ็บปวด แต่มนุษย์ทุกวัยวนเวียนอยู่ในกระแสความคิดที่ไร้เหตุผลและอารมณ์
ที่ไม่อยู่กับร่อง ซึ่งมักเกิดจากเงื่อนไขและการเรียนรู้ทางสังคม โดยที่มนุษย์มีธรรมชาติด้านบวกคือความสามารถที่จะเรียนรู้
ว่าเรามีความคิดความเชื่อที่ผิด ๆ อย่างไร มีอารมณ์ด้านลบอย่างไร และรู้จักที่จะเปลี่ยนแปลงได้ (Kaewkangwan,
2011, p. 284) จึงเป็นที่มาของความสนใจศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษา
รายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น อันจะนำไปสู่รูปแบบการให้การปรึกษาที่สามารถช่วยลดความเครียด
ของวัยรุ่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนความเครียดของวัยรุ่น ก่อนและหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์

โดยใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต

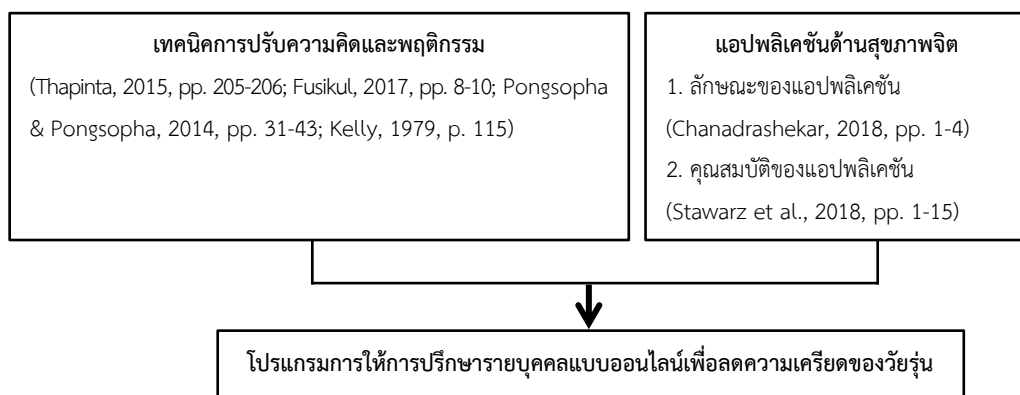
ประโยชน์การวิจัย

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยคือ สามารถเพิ่มช่องทางเลือกในการช่วยเหลือสำหรับวัยรุ่นที่ต้องการรับคำปรึกษา
ด้านสุขภาพจิต โดยใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตเป็นรายบุคคลแบบออนไลน์ และทำให้ได้แนวทางการลดความเครียด
ของวัยรุ่นด้วยการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตเป็นรายบุคคลแบบออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาทบทวนทฤษฎีพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertion theory)
ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีการตอบสนองที่สำคัญเกี่ยวกับบุคคลมีสิทธิขั้นพื้นฐานทุกคนตั้งแต่เกิด รวมไปถึงปัจจัยสิทธิ
ในการปฏิเสธคำขอร้องของบุคคลอื่นโดยไม่รู้สึกละเมิดหรือการกระทำเช่นนั้นไม่ได้แสดงถึงความเห็นแก่ตัว สิทธิในการแสดง
ความต้องการเฉพาะเช่นเดียวกับบุคคลอื่น สิทธิในการทำผิดพลาด และสิทธิในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ トラบเท่า
ที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และถูกนำไปใช้ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรม (Kelly, 1979, p. 115) โดยผู้ให้บริการปรึกษา
ทำหน้าที่อย่างเชี่ยวชาญ จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและผ่านการฝึกฝนอบรมตามหลักปฏิบัติการบริการปรึกษา

เชิงระบบอย่างมีประสิทธิภาพ (Pongsopha & Pongsopha, 2014, p. 31) เพื่อการลดหรือปรับแก้ปัญหาทางอารมณ์ ความคิด พฤติกรรม และสรีระ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความซึมเศร้าหรือภาวะซึมเศร้า เป็นต้น ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพทั้งกลุ่มคนต่างประเทศและคนไทย (Thapinta, 2015, pp. 205-206) ร่วมกับเทคนิคการปรับพฤติกรรมและความคิด การบันทึกความคิด (Thought sheets) การทำแผนภูมิ (Charting) และการฝึกผ่อนคลาย (Relaxation training) (Fusikul, 2017, pp. 8-10) ด้วยการใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตที่มีประสิทธิภาพสูงซึ่งมีมากกว่า 100 แอปพลิเคชันที่ให้บริการสาธารณะโดยมีคุณสมบัติสำคัญทางการจัดการกับความคิด ด้านลบอัตโนมัติ การแสดงให้เห็นถึงรูปแบบความคิดด้านลบ การแสดงตัวอย่างกิจกรรม การเขียนและสะท้อนตนเอง การติดตามอารมณ์ การประเมินตนเอง การติดตามอารมณ์ การยืนยันและรู้สึกขอบคุณตนเอง การแสดงข้อความการบันทึกความคิดและอารมณ์ เพลงผ่อนคลาย ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ การบันทึกและตรวจสอบกิจกรรมรายวัน การทำท่ายเพื่อให้เกิดพฤติกรรม การตั้งเป้าหมาย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การป้องกันการทำร้ายตนเอง การทำท่ายความเชื่อ การฝึกการหายใจ คำพูดสร้างแรงบันดาลใจ และการมีสติ (Stawarz et al., 2018, p. 1) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการใช้ ส่วนติดต่อผู้ใช้ (User interface : UI) ง่ายต่อการใช้งาน รองรับหลายปัญหาสุขภาพจิต และมีคุณสมบัติในการตรวจสอบตนเอง (Chanadrashekar, 2018, pp. 1-4) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

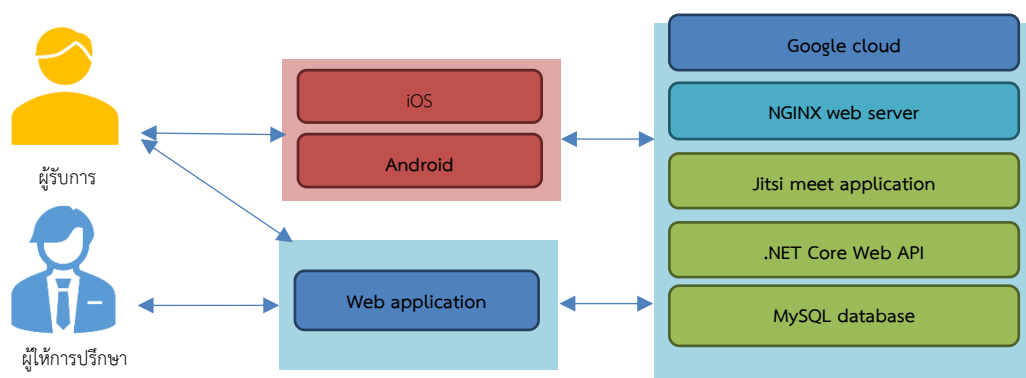
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การบริการรายบุคคลแบบออนไลน์ เป็นขั้นการเตรียมการทดลอง โดยเริ่มจากการสร้างโปรแกรมการให้การบริการรายบุคคลแบบออนไลน์ ตามแนวคิดการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น โดยกำหนดหัวข้อในการบริการรายบุคคล 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) การปฐมนิเทศ 2) การระบุมุมมองอัตโนมัติและอารมณ์ 3) การประเมินความคิดอัตโนมัติ 4) การระบุและการปรับเปลี่ยนความเชื่อ และ 5) ปัจจัยนิเทศ ทำการปรับแก้ไปตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นทำการประยุกต์ใช้ขั้นตอนวงจรการพัฒนาารบบ (System development life cycle : SDLC) (Iamsirivong, 2012, p. 50) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นศึกษาและวางแผน ด้วยการรวบรวมและศึกษาการใช้งานระบบปฏิบัติการที่มีความเหมาะสมสำหรับอุปกรณ์พกพาและได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยคัดเลือกระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ (Android) ซึ่งมีความเป็นอิสระค่อนข้างมาก เปรียบเสมือนคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งที่สามารถเชื่อมต่อถ่ายโอนข้อมูล ปรับแต่งการตั้งค่าแอปพลิเคชันภายนอกได้ และระบบปฏิบัติการไอโอเอส (iOS) ที่เน้นความง่ายเป็นหลักเพราะระบบมีความซับซ้อนน้อย มีบริการจากส่วนกลางทุกอย่างอยู่ในหน้าโฮมสกรีนทำให้ง่ายต่อการจัดการ ความเป็นหนึ่งเดียวของระบบหรือบัญชีผู้ใช้คนเดียวก็สามารถใช้บริการได้แทบทั้งหมด (ComError, n.d., online)

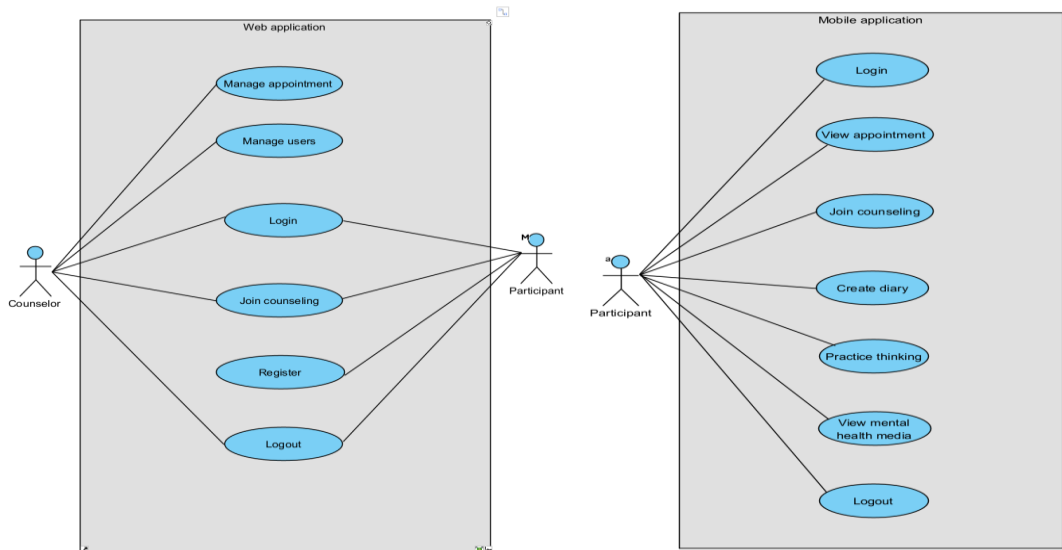
ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์และออกแบบระบบ ได้แก่ สถาปัตยกรรมระบบด้วยเทคโนโลยีและเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้จำแนกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) เครื่องมือสำหรับพัฒนาแอปพลิเคชัน ได้แก่ Microsoft Visual Studio Community 2019 สำหรับพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน Microsoft Visual Studio Code Android Studio และ Xcode สำหรับพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน 2) การออกแบบแอปพลิเคชัน ได้แก่ Visual Paradigm สำหรับออกแบบแผนภาพยูสเคส และความสัมพันธ์ของตาราง, Adobe Illustrator CS สำหรับออกแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้งาน และ 3) ภาษาสำหรับเขียนโปรแกรม (Programming languages) ได้มีการเลือกภาษา C# มาใช้ในการเขียนโปรแกรม ซึ่งเป็นภาษาคอมพิวเตอร์สำหรับเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ (Object-oriented programming : OOP) ภาษา Javascript สำหรับเขียนโปรแกรมเกมบนเว็บ ภาษา Java สำหรับเขียนโปรแกรม Android และภาษา Object-C สำหรับเขียนโปรแกรม iOS

ภาพ 2 สถาปัตยกรรมของระบบแบบ N-Tier

จากภาพ 2 คือการใช้สถาปัตยกรรมระบบแบบ N-Tier ประกอบไปด้วย 1) ส่วนติดต่อกับผู้ใช้งาน (User interface) ได้แก่ iOS, Android และ Web application 2) เว็บเซอร์วิส (Web service) ได้แก่ Jitsi meet application และ .Net core Web API และ 3) ฐานข้อมูลระบบ (MySQL) โดยเว็บเซอร์วิสและฐานข้อมูลระบบถูกติดตั้งและทำอยู่บน Google cloud platform และ Google cloud มีคุณสมบัติเป็นระบบปฏิบัติการ Ubuntu เวอร์ชัน 18.04 หน่วยความจำชั่วคราวเท่ากับ 8 GB หน่วยประมวลผลกลางเป็นแบบจำลอง (Virtual CPU) จำนวน 2 หน่วย ขนาดหน่วยความจำถาวรเท่ากับ 20 GB มีการติดตั้ง NGINX web server เพื่อใช้ในการทำงานของเว็บเซอร์วิส พร้อมทั้งติดตั้งการเข้ารหัสความปลอดภัยในการรับส่งข้อมูลแบบ Secure Socket Layer (SSL) ซึ่งมีใบรับรองความปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์มาตรฐาน และติดตั้ง Jitsi meet application เพื่อใช้ในการเชื่อมต่อระหว่างผู้รับการปรึกษาและผู้ให้บริการปรึกษาให้สามารถเห็นหน้า ได้ยินเสียงและส่งข้อความระหว่างกัน

แผนภาพยูสเคส (Use case diagram) แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ เว็บแอปพลิเคชันและแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟน แสดงดังภาพ 3

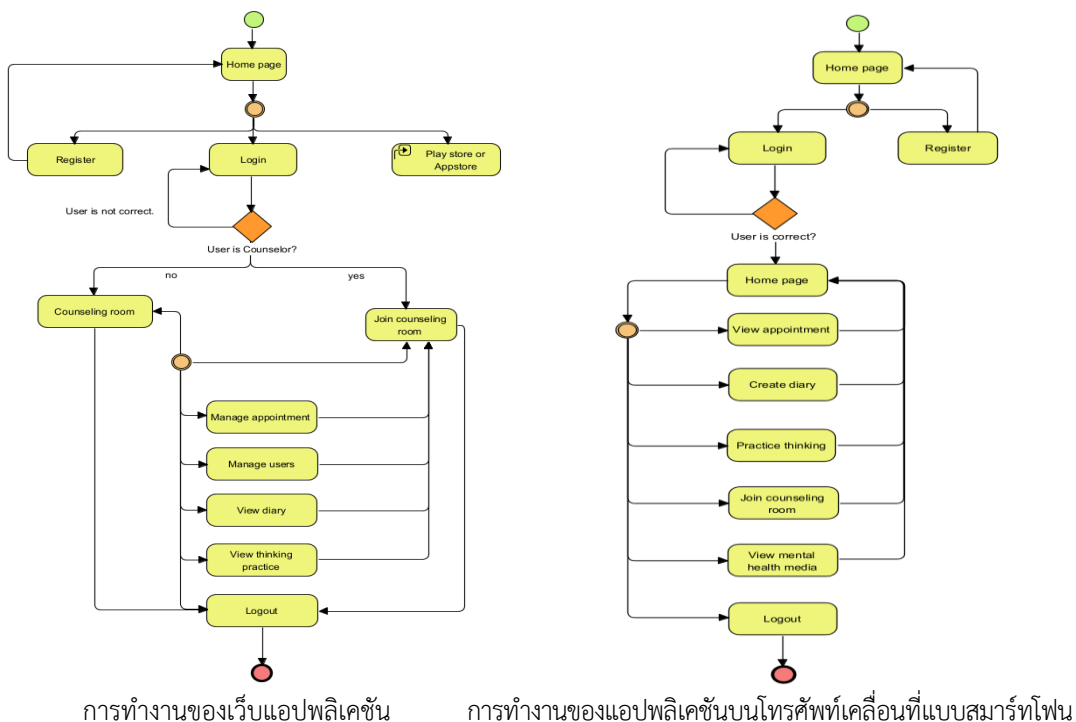
ภาพ 3 เว็บแอปพลิเคชันและแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟน

ภาพ 3 แสดงแผนภาพยูสเคส คือ เว็บแอปพลิเคชัน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ให้การปรึกษา 5 ยูสเคส ได้แก่ จัดการข้อมูลนัดหมาย (Manage appointment) จัดการข้อมูลผู้รับการปรึกษา (Manage users) เข้าสู่ระบบ (Login) เข้าห้องให้การปรึกษา (Join counseling) และ ออกจากระบบ (Logout) และแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ทโฟน 4 ยูสเคส ได้แก่ เข้าสู่ระบบ (Login) เข้าห้องให้การปรึกษา (Join counseling) สมัครเข้าร่วมการปรึกษา (Register) และ ออกจากระบบ (Logout) โดยแผนภาพความสัมพันธ์ตาราง แสดงดังภาพ 4

ภาพ 4 การออกแบบความสัมพันธ์ของตาราง (Entity relationship diagram)

จากภาพ 4 เป็นการออกแบบความสัมพันธ์ของตารางสำหรับจัดเก็บข้อมูลระบบของแอปพลิเคชัน ด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์ 8 ตาราง ประกอบด้วย 1) ตารางผู้ให้บริการปรึกษา (Conselor) 2) ตารางผู้รับการปรึกษา (Paticipant) 3) ตารางผู้ดูแลระบบ (Administrator) 4) ตารางการนัดหมาย (Appointment) 5) ตารางการให้การศึกษา (Session) 6) บันทึกประจำวัน (Diary) 7) ตารางการฝึกคิด (CognitivePractice) และ 8) ตารางผลการทดสอบ (Assessment) โดยผังการทำงาน แสดงดังภาพ 5

ภาพ 5 ผังการทำงานของเว็บแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต

จากภาพ 5 แสดงขั้นตอนซึ่งเริ่มด้วย 1) การเข้าสู่หน้าหลักของเว็บไซต์ <http://www.msu.chat> ผู้ใช้เลือกกิจกรรมที่ต้องการ ได้แก่ การสมัครสมาชิก (Register) เข้าสู่ระบบ (Login) และดาวน์โหลดแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน (Play store or Appstore) ในกรณีที่ผู้ใช้ต้องการเข้าสู่ระบบจะต้องระบุชื่อผู้ใช้งาน (Username) และรหัสผ่าน (Passsword) 3) หากกรอกถูกต้องระบบจะทำการตรวจสอบสิทธิ์ผู้ใช้งานซึ่งแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 ประเภทคือ ผู้ให้บริการปรึกษาและผู้รับการปรึกษา กรณีเป็นผู้ให้บริการปรึกษาจะสามารถใช้งานกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยการแสดงจัดการข้อมูลนัดหมาย (Manage appointment) จัดการข้อมูลผู้รับการปรึกษา (Manage users) แสดงข้อมูลบันทึกประจำวันของผู้รับการปรึกษา (View diary) แสดงข้อมูลการฝึกคิดของผู้รับการปรึกษา (View thinking practice) การเข้าสู่ห้องให้การศึกษา (Join counseling room) ออกจากระบบ (Logout) กรณีผู้ใช้ประเภทผู้รับการปรึกษาจะใช้งานเว็บแอปพลิเคชันได้เฉพาะ และการเข้าสู่ห้องให้การศึกษา เท่านั้น สำหรับแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตบนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟนสำหรับการให้บริการปรึกษาบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งรองรับผู้ใช้ประเภทผู้รับการปรึกษาเท่านั้น มีขั้นตอนที่เริ่มด้วยการ 1) เข้าสู่หน้าหลักของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ทโฟน 2) ผู้ใช้เลือกกิจกรรมที่ต้องการ ได้แก่ การสมัครสมาชิก (Register) เข้าสู่ระบบ (Login) ในกรณีที่ผู้ใช้ต้องการเข้าสู่ระบบ

จะต้องระบุชื่อผู้ใช้งาน (Username) และรหัสผ่าน (Passsword) 3) หากกรอกถูกต้องจะไปยังหน้าหลัก (Home page) ซึ่งแสดงเมนูกิจกรรม คือ ข้อมูลนัดหมาย (View appointment) จัดการข้อมูลบันทึกประจำวัน (Create diary) จัดการข้อมูลการฝึกคิดของผู้รับการปรึกษา (Practice thinking) เข้าสู่ห้องให้การปรึกษา (Join counseling room) แสดงสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต (View mental health media) และออกจากระบบ (Logout)

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาระบบ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 มาพัฒนาเป็นระบบแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานได้จริง ด้วยการเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบเอกสารให้เป็นระบบที่สามารถจัดทำได้และใช้งานได้จริง แล้วนำระบบงานที่พัฒนาขึ้นไปติดตั้งเพื่อใช้งานจริงบนเว็บแอปพลิเคชัน

ขั้นที่ 4 ขั้นทดสอบระบบ โดยการนำแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบกับผู้ใช้งาน ซึ่งกำหนดกลุ่มผู้ใช้งานด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ และพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และโรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์ จำนวน 5 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบระบบคือ แบบประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชันสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความเหมาะสม คือ ระดับ 1 (น้อยที่สุด) ระดับ 2 (น้อย) ระดับ 3 (มาก) และระดับ 4 (มากที่สุด) เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เรียบร้อยแล้ว

2. การเปรียบเทียบค่าคะแนนความเครียดของวัยรุ่น ก่อนและหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ โดยใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพ กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12-20 ปี ไม่เป็นผู้มีประวัติการเจ็บป่วยทางสมองและระบบประสาท ประวัติการรับการรักษาทางจิตเวช และมีการประเมินด้วยโปรแกรมคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้นจากคลินิกสุขภาพจิต โรงพยาบาลสุทธาเวช คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามแล้ว ไม่พบอาการทางจิตเวช มีความสนใจเข้าร่วมการวิจัยโดยได้ทำแบบวัดความเครียดผ่านเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยระบบทำการจัดเก็บข้อมูลอาสาสมัครที่มีคะแนนระดับความเครียดตั้งแต่ 46 คะแนนขึ้นไป หรือมีความเครียดอยู่ในระดับสูง และกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายมัธยม) หรือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างน้อย 10 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดความเครียด SPST-20 ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นแบบมาตรวัดการประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีความเชื่อมั่นและความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่ออิงตามค่าของ EMG biofeedback หรือ Electromyography ที่มีค่าความเชื่อมั่น 95% (Suansaranrom Hospital, 2020, p. 6) 2) แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนระบบปฏิบัติการ Android สามารถดาวน์โหลดได้จาก Google Play และ iOS สำหรับใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จาก App Store และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็น ชนิดมีโครงสร้างแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) รูปแบบกิจกรรม 3) ระยะเวลา 4) เครื่องมือ/เทคนิค 5) ขั้นตอนการปรึกษา 6) การประยุกต์หลักการ/แนวคิด และ 7) การประเมินผล ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการให้การปรึกษา จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา

การดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองโดยนำแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One group pretest-posttest design) ของ Campbell and Stanley (1963, p. 7)

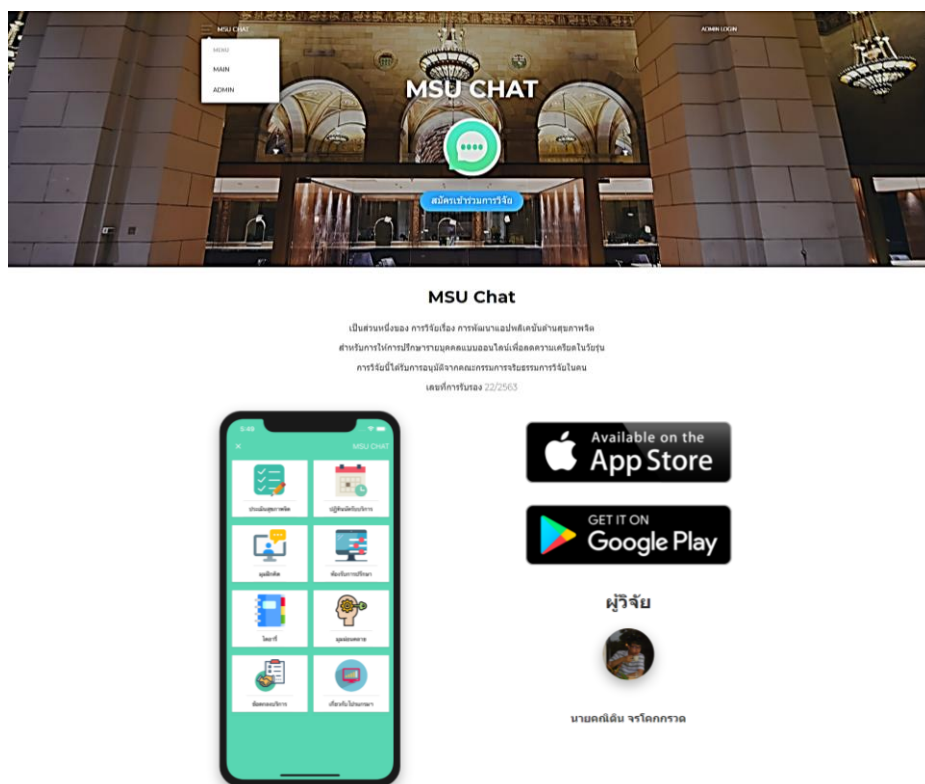
กำหนดให้ O_1 (ทดสอบก่อนได้รับการปรึกษาแบบออนไลน์) X (ทดลองการให้การปรึกษารายบุคคลด้วยแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต) และ O_2 (ทดสอบหลังได้รับการปรึกษาแบบออนไลน์) โดยนำโปรแกรมการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ ดำเนินการปรึกษาจำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ซึ่งในแต่ละครั้งมีระยะจำนวนวันห่างกันอย่างน้อย 5 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าเฉลี่ย (Mean : M) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00-1.75 หมายถึงเหมาะสมน้อยที่สุด 1.76-2.50 หมายถึงเหมาะสมน้อย 2.51-3.25 หมายถึงเหมาะสมมาก และ 3.26-4.00 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด (Srisa-ard, 2003, p. 162) ค่าคะแนนความเครียดก่อนและหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentiles) และการทดสอบความแตกต่างของการทดลองก่อนและหลังการทดลองด้วยการหาค่าเฉลี่ยแบบไม่อิสระด้วยสถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks ด้วยค่าสถิติทดสอบ Z (Sigel & Morgan, 1996, unpagged)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์สำหรับวัยรุ่น โดยการนำไปเผยแพร่บนเว็บไซต์ <http://www.msu.chat> ดังภาพ 6

ภาพ 6 การพัฒนาแอปพลิเคชันโปรแกรมการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น
ที่มา : MSU Chat, 2021, online.

จากภาพ 6 แสดงภาพตัวอย่างของหน้าต่างหลักเว็บแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น และแสดงภาพเมนูการใช้งานบนโทรศัพท์เคลื่อนที่สมาร์ตโฟนสำหรับผู้รับการปรึกษาสามารถใช้งานได้ ประกอบด้วยเมนูประเมินสุขภาพจิต ปฏิทินรับบริการ มุมฝึกคิด ห้องรับการปรึกษา ไดอารี่ มุมผ่อนคลาย ข้อตกลงบริการ และเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม

ผลการประเมินความเหมาะสมของแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับความเหมาะสมของแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น

รายประเด็น	ความคิดเห็น (M)	แปลผล
1. พื้นฐานคุณภาพของแอปพลิเคชัน	3.43	มากที่สุด
2. ความสะดวกและความชัดเจนของแอปพลิเคชัน	3.72	มากที่สุด
3. ความสอดคล้องระหว่างแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตและการให้การปรึกษารายบุคคลตาม ทฤษฎีการปรับความคิดและพฤติกรรม	3.45	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.53	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=3.53$) โดยมีรายประเด็นอันดับแรกคือ ความสะดวกและความชัดเจนของแอปพลิเคชัน ($M=3.72$) อันดับต่อมาคือ ความสอดคล้องระหว่างแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตและการให้การปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีการปรับความคิดและพฤติกรรม ($M=3.45$) และอันดับสุดท้ายคือ พื้นฐานคุณภาพของแอปพลิเคชัน ($M=3.43$)

ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนความเครียดของวัยรุ่น ก่อนและหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์โดยใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิต แสดงดังตาราง 2 และตาราง 3

ตาราง 2 ระดับความเครียดก่อนและหลังการให้การปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์

ระยะทดลอง	N	M	SD	Min	Max	Percentiles		
						25	50	75
ก่อนทดลอง	10	60.20	12.37	43	81	46.50	60.50	68.75
หลังทดลอง	10	35.60	8.91	25	50	29.00	33.00	44.50

จากตาราง 2 พบว่า มีคะแนนความเครียดก่อนทดลอง สูงสุดเท่ากับ 81 คะแนน (ร้อยละ 68.75) และต่ำสุดเท่ากับ 43 คะแนน (ร้อยละ 46.50) และหลังทดลอง สูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน (ร้อยละ 33.0) และต่ำสุดเท่ากับ 25 คะแนน (ร้อยละ 29.00) แสดงว่าภายหลังที่กลุ่มทดลองได้รับการปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์ มีความเครียดลดลง

ตาราง 3 ความแตกต่างของความเครียดก่อนและหลังการปรึกษารายบุคคลแบบออนไลน์

การทดลอง	n	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	p
ก่อนการทดลอง	10	5.50	55.00	-2.807*	0.005
หลังการทดลอง	0	0.00	0.00		

* $p<0.05$

จากตาราง 2 พบว่า ผลการให้การบริการรายบุคคลแบบออนไลน์ก่อนและหลัง แตกต่างกัน ($p=0.005$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การพัฒนาแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสำหรับการให้การบริการรายบุคคลแบบออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยเมนูกิจกรรมที่ผู้รับการบริการสามารถใช้ ได้แก่ ประเมินสุขภาพจิต ปฏิทินรับบริการ มุมฝึกคิด ห้องรับการปรึกษา ไดอารี่ มุมผ่อนคลาย ข้อตกลงบริการ และเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือเว็บแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานผ่านโปรแกรมบราวเซอร์ Google Chrome และ Microsoft Edge และแอปพลิเคชันที่ติดตั้งบนโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟนโดยผู้ใช้งานสามารถดาวน์โหลดและติดตั้งโปรแกรมได้จาก Google Play Store และ Apple store ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบการพัฒนาโดยคำนึงถึงความต้องการตามหลักจริยธรรมแล้วทำการออกแบบด้วยการมีส่วนร่วมกับวิธีการทำงานจริงของโปรแกรมที่ได้เลือกนำมาใช้ และถูกใช้โดยผู้รับการบริการภายใต้ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีการคำนึงถึงความปลอดภัยในการเก็บรักษาข้อมูลด้วยการเข้ารหัสและความลับในการเข้าถึงโทรศัพท์ของผู้ใช้งานจากผู้อื่น กอปรกับการพัฒนาแอปพลิเคชันมีความสะดวกในการใช้งาน ง่ายต่อผู้รับการบริการและผู้ให้การบริการที่สามารถรองรับการใช้งานบนเว็บเบราว์เซอร์ ระบบปฏิบัติการ และโทรศัพท์มือถือได้อย่างหลากหลายในปัจจุบันอีกด้วย ซึ่ง Zack (2004, p. 106) ได้เสนอว่าการบริการจิตวิทยาแบบออนไลน์เป็นบริการเชิงจิตวิทยารูปแบบหนึ่งที่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์เป็นช่องทางเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารในห้วงเวลาเดียวกัน มีการโต้ตอบกันไปมาอย่างต่อเนื่องและสื่อสารกันจนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อสารพร้อมกันด้วยการพิมพ์ตัวหนังสือเป็นหลักแบบทันที อย่างไรก็ตาม Hwang, Ha, and Kim (2021, p. 1) ได้สรุปว่า ด้วยการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีเกี่ยวกับสุขภาพจิตมีการพัฒนาแอปมือถือจำนวนมาก แต่ก็ขึ้นอยู่กับความรู้ทางทฤษฎีและยังขาดการวิจัยที่ออกแบบมาอย่างดี จึงควรทำการวิจัยและปฏิบัติเพื่อพัฒนา ทดสอบ และเผยแพร่เพิ่มเติม ซึ่งการศึกษามีความจำเป็นต่อการขยายการให้บริการด้านสุขภาพจิตไปยังกลุ่มประชากรต่าง ๆ และการยกระดับความสำคัญหลักในด้านสุขภาพจิตดิจิทัลที่มีแนวโน้มว่าจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคล้านล้านคนในอนาคตข้างหน้า (Wasil et al., 2021, p. 137)

นอกจากนี้ หลังการให้การบริการรายบุคคลแบบออนไลน์เพื่อลดความเครียดของวัยรุ่น ยังพบว่ามีความเครียดลดลงที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการช่วยเหลือด้วยการให้การบริการเป็นรายบุคคลแบบออนไลน์สามารถช่วยบรรเทาอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ตรงกับสิ่งที่ผู้รับการบริการต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องเข้ารับบริการและรับค่าปรึกษาทางสุขภาพจิตกับสถานพยาบาลโดยตรง ดังนั้น กระบวนการให้ความช่วยเหลือให้สามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเองในลักษณะที่เกิดจากการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ให้การบริการ ให้การแนะนำให้ผู้รับบริการหรือผู้ขอรับการบริการได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมในวิถีทางที่ดีขึ้น สามารถนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตลอดจนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (Sariwat, 2017, p. 80) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้กลุ่มทดลองเป็นเด็กและวัยรุ่นของสมิทธิ์ เจือจินดา (Jueaginda, 2020, p. 187) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสังคม มีพฤติกรรมที่ลดลงและแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมในระยะเวลาหลังการทดลอง และเช่นเดียวกันงานวิจัยผลการปรึกษาออนไลน์รายบุคคลทฤษฎีเน้นทางออกระยะสั้นต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานบริษัทของกวิณทิพย์ จันทนิยม, เพ็ญญา กุลนพาดล และดลดาว วงศ์ธีระธรรณ์ (Chanthaniyom, Koolnaphadol, &

Wongtheerathorn, 2020, p. 114) ที่พบว่าพนักงานบริษัทกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดในการทำงานต่ำกว่าพนักงานบริษัทกลุ่มควบคุมในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปปรับใช้

1. แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตสามารถนำไปใช้ในการให้การปรึกษาแบบออนไลน์แก่กลุ่มเป้าหมายที่คล้ายคลึงกับตัวอย่างได้ เนื่องจากแอปพลิเคชันมีคุณสมบัติและความสอดคล้องกับการให้การปรึกษาตามแนวคิดการปรับความคิดและพฤติกรรม หากประสงค์จะนำไปใช้ตามแนวคิดทฤษฎีอื่นและหรือกลุ่มเป้าหมายอื่น ควรมีการปรับปรุงคุณสมบัติของโปรแกรม

2. แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตมีคุณสมบัติการปรึกษาแบบออนไลน์โดยเห็นหน้ากันระหว่างผู้รับการปรึกษาและผู้รับการปรึกษา (Video call) ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรของเครื่องแม่ข่าย (Server) ที่มีประสิทธิภาพสูง ดังนั้นหากต้องการรองรับจำนวนผู้ใช้ในปริมาณมากเครื่องแม่ข่ายควรมีประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการให้การปรึกษาแบบออนไลน์รายบุคคลโดยใช้แอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตตามแนวคิดการปรับความคิดและพฤติกรรมกับแนวคิดทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตและที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่

2. ควรมีการศึกษาลงมือให้การปรึกษาแบบกลุ่มด้วยแอปพลิเคชันด้านสุขภาพจิตตามแนวคิดการปรับความคิดและพฤติกรรม

เอกสารอ้างอิง

- Bakker, D., & Kazantzis, N., Rickwood, D., & Rickard, N. (2016). Mental Health Smartphone Apps: Review and Evidence-Based Recommendations for Future Developments. *JMIR Ment Health*, 3(1), 1-31.
- Campbell, D., & Stanley, J. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. London : Houghton Mifflin.
- Chanadrashekar, P. (2018). Do Mental Health Mobile Apps Work: Evidence and Recommendations for Designing High-efficacy Mental Health Mobile Apps. *mHealth*, 4(6), 1-4.
- Chanthaniyom, K., Koolnaphadol, P., & Wongtheerathorn, D. (2020). The effects of online individual counseling based solution focused brief therapy on work-related stress of employees. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, 38(10), 114-126. (In Thai)
- ComError. (n.d.). *Difference between Android and iOS. Personally interesting features of each system*. Retrieved May 7, 2021, from <https://comerror.com/andriod-ios.html> (In Thai)
- Department of Mental Health. (2016). *The results of the survey of the intelligence level of Thai students in 2016*. Bangkok : Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Fusikul, N. (2017). *The consultation results of reducing stress online in undergraduate students for Faculty of Education, Chiang Mai University*. Research report. Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai)

- Hwang, W. J., Ha, J. S., & Kim, M. J. (2021). Research Trends on Mobile Mental Health Application for General Population : A Scoping Review. *International Journal of Environment Research and Public Health*, 18(5), 1-18.
- Iamsiriwong, O. (2012). *System Analysis and Design (Revised editions)*. Bangkok : Se-education. (In Thai)
- Jueaginda, S. (2020). *Effects Of Individual Counseling Programs For Enhanceing Social Intelligence To Reduce Bullying Behavior Among Lower Secondary School Students*. Dissertation, Doctor of Philosophy Program in Applied Psychology, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Kaewkangwan, S. (2011). *Theory of Personality Psychology*. Bangkok : Mo-Chao-Ban. (In Thai)
- Kaewkangwan, S. (2015). *Comtemporany Personality Psychology and Psychotherapy*. Bangkok : Mo-Chao-Ban. (In Thai)
- Kelly, F. P. (1979). *Reversibility and stochastic networks*. Chichester : John Wiley.
- MSU Chat. (2021). <http://www.msu.chat>. Retrieved May 21, 2021, from <http://www.msu.chat> (In Thai)
- Paoin, W. (2017). Thailand Health 4.0 challenges and opportunities. *Journal of the Thai Medical Information Association*, 1, 31-36. (In Thai)
- Phongsopa, W. (2007). Adjustment on Well-Being Life in the Critical Millennium. *Journal of Education*, 8(1), 80-86. (In Thai)
- Pongsopha, W., & Pongsopha, P. (2014). *Theories and techniques of counseling*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Rachyla, I., Pérez-Ara, M., Molés, M., Campos, D., Mira, A., Botella, C., & Quero, S. (2018). An internet-based intervention for adjustment disorder (TAO): study protocol for a randomized controlled trial. *BMC Psychiatry*, 18(161), 1-10.
- Radovic, A., Vona, P., Santostefano, A., Ciaravino, S., Miller, E., & Stein, B. (2016). Smartphone Application for Mental Health. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19(7), 465-270.
- Siegel, A. F., & Morgan, C. J. (1996). *Statistics and Data Analysis* (2nd ed.). New York : Jonh Wiley & Sons.
- Sariwat, L. (2017). *Counseling Theory and Techniques*. Bangkok : Odeon Store. (In Thai)
- Srisa-ard. (2003). *Research for teachers*. Bangkok : Suwiriyan. (In Thai)
- Stawarz, K., & Preist, C., & Tallon, D., & Wiles, N., & Coyle, D. (2018). User Experience of Cognitive Behavioral Therapy Apps for Depression: An Anlysis of App Functionality and User Reviews. *Journal of Medical Internet Research*. 20(6), 1-15.
- Suansaranrom Hospital. (2020). *Manual for screening assessment and health problems form*. Surat Thani : Nursing mission group, Suansaranrom Hospital. (In Thai)
- Thapinta, D. (2015). Cognitive Behavior Counseling. *Nersing Journal*, 42(Supplement), 205-213. (In Thai)

- Vongtangswad, S., & Tuicomepee, A. (2017). Wellness Enhancement in Undergraduates through Chat-Based Individual Online Counseling. *Journal of Behavioral Science for Development (JBSD)*, 9(2), 56-72. (In Thai)
- Wasil, A. R., Gillespie, S., Schell, T., Lorenzo-Luaces, L., & Derubeis, R. J. (2021). Estimating the real-world usage of mobile apps for mental health: development and application of two novel metrics. *World Psychiatry*, 20(1), 137-138. DOI:10.1002/wps.20827
- World Health Organization. (2019). *Adolescent health*. Retrieved April 6, 2021, from <https://www.who.int/health-topics/adolescent-health>
- Zack, J. S. (2004). Technology of online counseling. In R. Kraus, J. Zack, & G. Stricker (Eds.), *Online counseling: A handbook for mental health professionals* (pp. 93-121). San Diego, CA : Academic Press.

กระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานการศึกษาทางเลือก

ของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

MOBILIZATION PROCESS AND COMMUNITY ADAPTATION IN THE IMPLEMENTATION OF ALTERNATIVE EDUCATION OF YAA PED NAAM LEARNING CENTER, MAE HONG SON PROVINCE

วนิดา นาคีสั่ง^{1*}, พัชรินรุจา จันทโรนานนท์², อาแว มะแสะ³

Wanida Nakhisang^{1*}, Patcharinruja Juntaronanont², Awae Masae³

^{1*}นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาสังคม คณะพัฒนาลักษณ์และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

^{1*}Master Student, Social Development and Administration, Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

²อาจารย์ ดร. คณะพัฒนาลักษณ์และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพัฒนาลักษณ์และสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240 ประเทศไทย

³Assistant Professor Dr., Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}wanida.nakhisang@gmail.com; ²patcharinruja@gmail.com; ³awae.m@nida.ac.th

รับบทความ : 23 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 16 กันยายน 2564 / ตอรับบทความ : 28 กันยายน 2564

Received : 23 June 2021 / Revised : 16 September 2021 / Accepted : 28 September 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.58

ABSTRACT

This research aimed to study the process of mobilization and the adaptation of a community in the implementation of alternative education at Yaa Ped Naam Learning Center. The research design adopted a qualitative research methodology, using a case study approach. The community selected purposively was Yaa Ped Naam Community located in Mae Hong Son Province. Data collection was conducted by means of in-depth interviews with 21 key informants. This was coupled with participatory observations. The research instruments consisted of structured questionnaires activity behavior logs, which had been checked for quality by the researcher's advisors. Data analysis was performed using the content analysis, typological analysis, data interpretation, and logical reasoning methods. The results of the study revealed that the educational mobilization process in Yaa Ped Naam community consisted of 6 steps: 1) building awareness of being a local development agent among youth; 2) creating a group to establish the learning center; 3) conducting community-based education in accordance with the way of life of community members; 4) discussing lessons learned to review activities, identify arising problems, and find solutions; 5) extending results to improve students' learning; and 6) creating educational innovations to enhance the quality of educational management in the 21st Century. There were 2 levels of adaptation in Yaa Ped Naam Learning Center: 1) at the community and organizational level that appeared in two types, aggressive reaction and compromise reaction; and 2) at the personal level which had 4 aspects, physical, self-conception, functional role, and interdependence.

Keywords : Mobilization process, Adaptation, Alternative education, Learning Center

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ การออกแบบการวิจัยยึดตามวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยแนวทางกรณีศึกษา ชุมชนที่ศึกษาเลือกมาด้วยวิธีเฉพาะเจาะจงคือชุมชนหมู่บ้านเปิดน้ำ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน การรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 21 คน ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามที่มีโครงสร้าง และ 2) แบบบันทึก

พฤติกรรมการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การจัดหมวดหมู่ การตีความ และการวิเคราะห์เหตุผลเชิงตรรกะ ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนหมู่บ้านเปิดน้ำมีกระบวนการขับเคลื่อนการศึกษา 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างความตระหนักในการเป็นนักพัฒนาท้องถิ่นแก่เยาวชน 2) การสร้างกลุ่มเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน 3) การดำเนินการจัดการศึกษาด้านพื้นฐานของชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต 4) การถอดบทเรียนเพื่อทบทวนกิจกรรม ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ไข 5) การขยายผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 6) การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 การปรับตัวของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านมี 2 ระดับ คือ 1) ระดับชุมชนและองค์กร ซึ่งมี 2 ลักษณะคือการปรับตัวโดยการสู่และการประนีประนอมกับสถานการณ์ และ 2) ระดับบุคคล ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาอาศัย

คำสำคัญ : กระบวนการขับเคลื่อน, การปรับตัว, การศึกษาทางเลือก, ศูนย์การเรียนรู้

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาแบบสร้างองค์ความรู้เฉพาะด้านและการสอนทักษะที่ตายตัวเริ่มใช้ไม่ได้หรือด้อยความสำคัญลง อีกทั้งยังเกิดคำถามใหญ่ว่า การศึกษาตามแนวทางกระแสหลักทำให้ชีวิตเสื่อมลงหรือไม่ แล้วการศึกษาที่แท้จริง ที่จะนำพาชีวิตมนุษย์ให้สมบูรณ์และมีคุณภาพควรเป็นอย่างไร ซึ่งจิตจุ กฤษณมูรติ (Krishnamurti, 2016, p. 39) ได้อธิบายว่า การศึกษาที่แท้จริงไม่ใช่เน้นเพียงการถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากครูสู่ผู้เรียนเท่านั้น แต่ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจของผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องมีจิตวิญญาณ มีจิตรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ เห็นสิ่งอื่นใดหน้าที่สำคัญที่สุดของการศึกษาคือการเสริมสร้างให้บุคคลมีชีวิตที่สมบูรณ์และสามารถเผชิญกับทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ดังนั้นการศึกษาในประเทศในปัจจุบันถูกมองว่าตกอยู่ในภาวะวิกฤต ระบบการศึกษาของรัฐทำให้เด็กขาดความสุขในการเรียนรู้ อันไม่ก่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา และมีการครอบงำทางการเมือง อีกทั้งแนวทางการศึกษาที่นำมาใช้ล้วนแต่มุ่งตามการพัฒนาของชีวิตตะวันตก นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนกลายเป็นพื้นที่อันตรายต่อเด็กนักเรียนมากขึ้น ทั้งเรื่องยาเสพติด ความรุนแรง การละเมิดสิทธิเด็ก การฆ่าตัวตาย และอำนาจนิยม (Katasila, 2005, p. 51)

เมื่อปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายสูงสุด คือเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยหันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic education) ซึ่งมีวิธีคิดแบบมองทุกสิ่งต่อเนื่องเชื่อมโยงกันบนหลักการของการมองสิ่งต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์กันหลายมิติ ทั้งการมองเด็ก วิธีการเรียนการสอนและบริบทต่าง ๆ ของผู้เรียน การศึกษาแบบนี้จัดอยู่ในแนวคิดแบบการศึกษาทางเลือก (Alternative education) ซึ่งตลอดช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ได้มีความพยายามปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยภายใต้หลักการ “ให้สังคมมีส่วนร่วมทางการศึกษา” และ “มีเอกภาพด้านนโยบาย แต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ” ผลที่ตามมาคือกฎหมายด้านการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้เปิดมิติใหม่เรื่องการศึกษาทางเลือกและสิทธิการเป็นผู้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ทั้งสถานศึกษา โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน รวมถึงสถาบันทางสังคมรูปแบบอื่น ๆ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (Office of the Education Council, 2010, online) หนึ่งในสถาบันสังคมที่เป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาทางเลือกที่สำคัญคือองค์กรชุมชนที่ทำงานสนับสนุนการศึกษาและช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่ยากไร้และด้อยโอกาส

ทางการศึกษา ในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ทางเลือก โดยในปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กรชุมชนหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ เข้ากับวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และบริบทของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อนำให้ผู้เรียนรู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นพลวัต ทั้งภายในและภายนอกชุมชน (Akkarasilachai, 2017, p. 4)

ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำเป็นสถานศึกษาแห่งแรกในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่จัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 โดยองค์กรชุมชนหมู่บ้านเปิดน้ำ ภายใต้การสนับสนุนของสถาบันปัญญาปิติ หลังจากชุมชนประสบปัญหาเด็กไม่มีที่เรียนในปี พ.ศ. 2556 เมื่อสำนักงานการศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ยุติการเรียนการสอนแก่เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ในพื้นที่นี้ ศูนย์การเรียนรู้นี้มีเป้าหมายที่แสดงถึงอัตลักษณ์ในการจัดการศึกษาคือการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำเนินชีวิตของชาวปกากะญอ กลุ่มน้ำสาละวิน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องเชื่อว่าการเรียนรู้ที่อยู่บนฐานของวิถีชีวิตดังกล่าวจะพาไปสู่การมีชีวิตอยู่อย่างผู้มีปัญญา คือการอยู่รอดอย่างเรียบง่ายอันเป็นการพึ่งพาตนเองได้ โดยนำแนวคิดการจัดการศึกษาทางเลือกไปใช้ในการสร้างหลักสูตรวิถีชีวิตที่เรียกว่า “อาหาร ยา ผ้า บ้าน” ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอ มาใช้เป็นฐานในการเรียนรู้ผ่านระบบความคิด ความเชื่อและความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ภายใต้ปรัชญาของชาวปกากะญอที่ว่า “ต๋ามาโละ ต๋าโอมู” ซึ่งหมายถึง การเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตที่ดีงาม โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อให้สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ (Chalermchai, 2016, pp. 174-186)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาได้สะท้อนถึงสภาพปัญหาสำคัญในการจัดการศึกษาทางเลือกของชุมชน คือการไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ซึ่งพวกเขามีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือ (Baxter & Bethke, 2009, p. 76) รวมถึงปัญหาจากสภาพของครอบครัวของนักเรียนที่มักจะมีฐานะยากจน และอุปสรรคด้านภาษาของเด็กด้อยโอกาส ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน (Suwannasuan et al., 2013, pp. 182-192) ดังนั้นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาทางเลือกจึงจำเป็นต้องปรับตัวและขับเคลื่อนองค์กรให้เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้แก่ลูกหลานในชุมชน จึงนำไปสู่ข้อสงสัยว่า ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำมีกระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวในการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือกอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการศึกษาทางเลือกแก่ผู้ดำเนินการจัดการศึกษาที่ศูนย์แห่งนี้ รวมถึงศูนย์อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

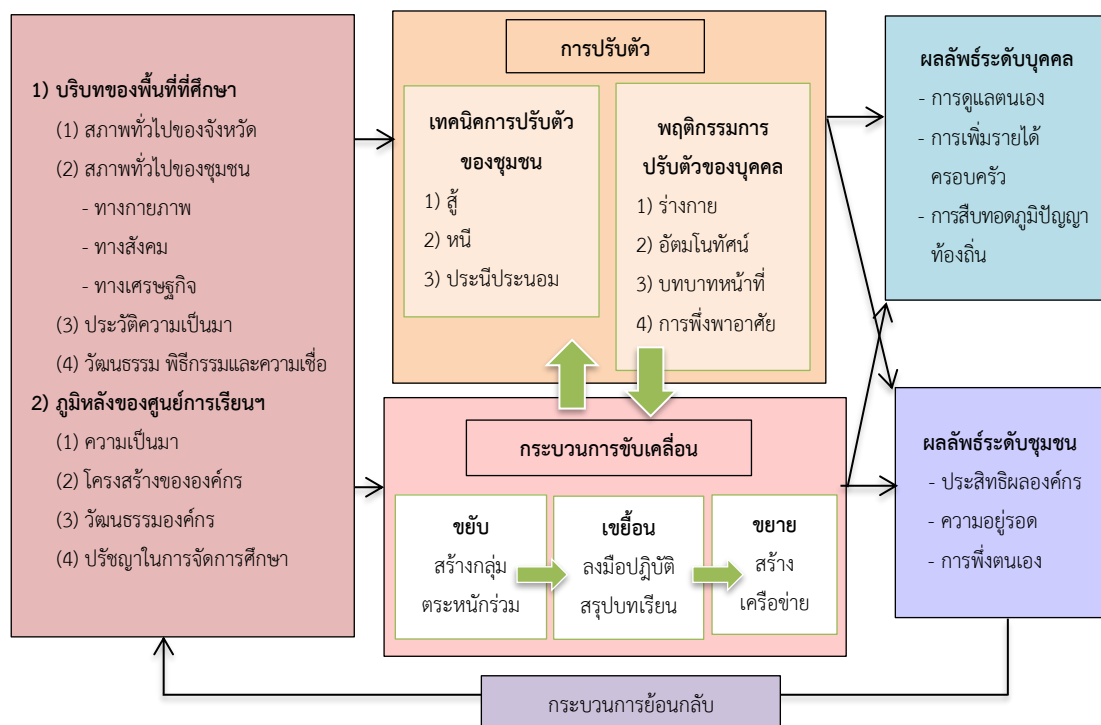
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ

ประโยชน์การวิจัย

1. ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษาทางเลือกในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกันสามารถนำองค์ความรู้ทางวิชาการด้านกระบวนการขับเคลื่อนของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือกและแนวทางในการปรับตัวของชุมชนไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา
2. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ทางเลือก เพื่อต่อยอดการศึกษابนฐานชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยนี้ได้สังเคราะห์แนวคิดกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคมของ สุพรรณิ ไชยอำพร (Chaiumpom, 2012, p. 66) ร่วมกับทฤษฎีการปรับตัว RAM (The roy adaptation model) (Roy & Andrews, 1999, pp. 30-55) โดยได้อธิบายไว้ว่า การปรับตัวของบุคคลมีสิ่งเร้า (Stimuli) เป็นตัวกระตุ้นมากระทบบุคคลจนเป็นปัญหา และบุคคลมักจะใช้กระบวนการเผชิญกับปัญหา อันได้แก่ 1) กลไกการควบคุม (Regulator subsystem) และ 2) กลไกการคิดรู้ (Cognator subsystem) ทำให้เกิดการปรับตัว 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอึดมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาอาศัย เพื่อจัดการกับปัญหาที่ต้องเผชิญร่วมกับเทคนิคการปรับตัวของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) และนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของสมาชิกในชุมชนและส่งผลให้เกิดการปรับตัวพฤติกรรมองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดต่อไปได้ โดยได้อธิบายลักษณะการปรับตัวด้วยกลไกการป้องกันตนเองไว้ว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ การปรับตัวแบบสู้หรือก้าวร้าว การปรับตัวโดยการหนี และการปรับตัวโดยการประนีประนอมสถานการณ์ (Katawanit, 2003, pp. 298-304) ทั้งสองแนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ในการวิเคราะห์การปรับตัวของชุมชนและพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งเริ่มต้นด้วยการพิจารณาบริบทของพื้นที่ที่ศึกษาและภูมิหลังของศูนย์การเรียนรู้เป็นต้นไป อันถือเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชน ท่ามกลางความพยายามของชุมชนที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อก้าวผ่านปัญหาสำคัญ ๆ ในการดำเนินงานด้านการศึกษาที่ประสบด้วยการรับแนวทางการศึกษาทางเลือกมาจัดการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชุมชน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้มองว่า ชุมชนเปรียบเสมือนองค์กรที่มีชีวิต ย่อมต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และปรับตัวไปพร้อม ๆ กับกระบวนการขับเคลื่อน ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดขององค์กรและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นที่เสนอแนวคิดนำเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้าน โดยให้ความสำคัญกับการปรับตัวของชุมชนด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) ในแนวทางการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study approach) ด้วยความตระหนักถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล จึงได้กำหนดให้มีการรักษาความเป็นส่วนตัวและความลับของข้อมูล โดยใช้การกำหนดรหัสแทนชื่อนามและชื่อสกุลของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และใช้นามสมมติแทนชื่อสถานที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการชี้แจงรายละเอียดและขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง ทั้งนี้โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย และได้รับการรับรองตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ที่เป็นมาตรฐานสากล รหัสโครงการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ECNIDA2019/0012 โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายสำหรับศึกษาคือ ประชากรชุมชนหมู่บ้านเปิดน้ำในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเลือกเป็นกรณีศึกษา ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยที่ประสบปัญหาการจัดการศึกษาตามแนวทางกระแสหลักมาดำเนินการตามแนวทางการศึกษาทางเลือกจนประสบความสำเร็จอย่างน่าสนใจ โดยมีแกนนำในชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก และมีการทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคีต่าง ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในชุมชนและเป็นผู้มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบผสมผสานระหว่างการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีเกณฑ์และแบบก้อนหิมะ (Criterion and snowball sampling) ซึ่งมีการระบุเกณฑ์คุณสมบัติที่สำคัญคือต้องเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานในศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้าน ตั้งแต่การก่อตั้ง การดำเนินงาน และการขยายผล ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 21 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้หรือแกนนำการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ ผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และตัวแทนของภาคีเครือข่ายการศึกษาทางเลือกที่เข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสนับสนุนการขับเคลื่อนของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยเน้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านที่มีการจัดทำขึ้นมาโดยกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลายรูปแบบ ประกอบด้วย รายงานการประชุมประจำปี รายงานการจัดการศึกษา โครงการพัฒนา โครงการวิจัย หลังจากนั้นจึงได้รวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ซึ่งผ่านการพิจารณาและเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยสวมบทบาทเป็นบุคลากรดูแลการจัดทำข้อมูลและระบบเอกสารของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้าน ใช้เวลาเฝ้าสังเกตและดำเนินกิจกรรมร่วมกันกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้มุมมองในฐานะคนในองค์กรเป็นเวลา 1 ปี 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2562 จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการ 2 ช่วง คือ เริ่มด้วยการวิเคราะห์ที่ระหว่างที่กำลังเก็บข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดอีกครั้งหลังเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยการทำความเข้าใจเนื้อหาจากเอกสาร คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

นำมาพิจารณาตามเรื่องย่อย ๆ ให้ความสำคัญของคำตอบในแต่ละเรื่อง หลังจากนั้นจึงมาทำการจัดหมวดหมู่ (Typology) เรื่องย่อยนั้นให้ชัดอีกครั้งหนึ่ง โดยยกระดับเป็นประเด็นและรูปแบบ ถัดมาคือพยายามหาความเชื่อมโยงระหว่างประเด็น ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความเป็นเหตุผลเชิงตรรกะ (Logical reasoning) แล้วทำการสังเคราะห์และตีความ (Synthesis and interpretation) ทั้งตามสภาพบริบทของพื้นที่ศึกษาและตามแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างกระบวนการวิเคราะห์ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยอาศัยเทคนิคสามเส้าใน 2 รูปแบบ คือ การตรวจสอบระหว่างบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล และการตรวจสอบระหว่างวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกัน โดยเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากบุคคล และวิธีการรวบรวมที่แตกต่างกันเพื่อตรวจสอบว่ามีความสอดคล้อง ชัดเจนในเนื้อหา และน่าเชื่อถือเพียงใด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระบวนการขับเคลื่อนในการดำเนินงานการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำพบว่า มี 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างให้เกิดความตระหนัก ในขั้นนี้มีการกระตุ้นและกล่อมเกลายาวชนระดับแกนนำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นที่ต้องหาทางแก้ไข ผ่านการทำโครงการเยาวชนจิตอาสาที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน ซึ่งพบว่าเยาวชนเกิดความตระหนักต่อปัญหาที่ชุมชนประสบ และมีความปรารถนาที่จะเป็นนักพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในฐานะตัวแทนของแกนนำอธิบายว่า

“...หลังจากมาเป็นครูอาสาช่วยสอนหนังสือที่ กคน. ก็รู้สึกอยากทำงานในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนและพัฒนาครอบครัว มันเป็นความภาคภูมิใจที่เราได้พัฒนาบ้านเกิด...” (A001, Interview, November 15, 2019)

ในขณะที่ตัวแทนผู้ปกครองอธิบายให้ฟังว่า

“...พ่อนี้แหละที่เป็นคนขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยตั้งโรงเรียนในชุมชน เพราะอยากให้ลูกได้อยู่และเรียนกับเราในชุมชน ไม่อยากให้ลูกไปเรียนที่อื่นไกล ๆ...”

(A002, Interview, November 20, 2019)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่มีการก่อร่างสร้างกลุ่มอย่างเป็นทางการ ด้วยการจดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ในรูปแบบขององค์กรชุมชน เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มศักยภาพ การรวมตัวเป็นองค์กรนี้มุ่งเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งตัวแทนของแกนนำเยาวชนได้อธิบายว่า

“...กลุ่มของเราเคยถูกผู้ใหญ่จากหน่วยงานราชการเรียกไปพบ เนื่องจากคิดว่าเราเป็นกลุ่มเถื่อน แต่เมื่อทำเรื่องจดทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนเพื่อตั้งศูนย์การเรียนรู้แล้ว กลุ่มก็ถูกมองในมุมมองที่ดีขึ้นและมีความน่าเชื่อถือ เพราะมีกฎหมายรองรับ...” (A003, Interview, November 15, 2019)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้มีการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนและครอบครัว ตามหลักการของการจัดการศึกษาทางเลือกและเป้าหมายการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้ปกครองของผู้เรียน และผู้รู้ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และเห็นประโยชน์ได้ชัด มีการผสมผสานความรู้เก่าที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งรักษาสិทธิของชุมชนด้วย ดังที่ตัวแทนของผู้เรียนได้สะท้อนให้เห็นว่า

“...ที่นี้เรียนแบบนำความรู้เก่าในชุมชนมาผสมผสานกับความรู้ใหม่ ... เช่น การนำพืชสมุนไพรในชุมชนมาทำเครื่องดื่มแบบสมัยใหม่ โดยไปหาความรู้ในอินเทอร์เน็ตเรียนแบบนี้มีความสุขค่ะ...” (A005, Interview, November 15, 2019)

และตัวแทนปราชญ์ชาวบ้านได้อธิบายว่า

“...รู้สึกดีใจที่ได้ถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนให้ลูกหลาน ด้วยตัวเองก็สอนเรื่องการทอผ้า การย้อมผ้า และการทำไร่มุขเวียน เด็ก ๆ ก็มีความสุขเพราะได้นำความรู้มาใช้จริงในชีวิต...” (A006, Interview, November 20, 2019)

ขั้นตอนที่ 4 การถอดบทเรียน เป็นขั้นตอนของการทบทวน ติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการศึกษาทางเลือกที่ผ่านมา พร้อมทั้งค้นหาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยมีการจัดกระบวนการถอดบทเรียนร่วมกัน ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนของฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งตัวแทนภาคีเครือข่าย อันนำไปสู่การสรุปบทเรียนในตอนท้าย ดังที่ตัวแทนภาคีเครือข่ายอธิบายว่า

“...จุดสูงสุดของการเรียนรู้ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือความสามารถในการสรุปบทเรียน มี 3 ด้าน คือ หนึ่งทักษะชีวิต ... ถัดมาคือทักษะความรู้วิชาการ และสุดท้ายคือทักษะอาชีพ ถ้าเราถอดข้อมูลแบบนี้ออกมาได้ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ...” (A004, Interview, November 16, 2019)

ขั้นตอนที่ 5 การขยายผล เป็นขั้นตอนที่พยายามปรับวิธีการจัดการเรียนรู้และขยายผลการดำเนินงานหลังจากมีการถอดบทเรียนการทำงานมาระยะหนึ่ง โดยหวังที่จะให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่ารอบชุมชนเพื่อสร้างรายได้ จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรป่าเศรษฐกิจ รวมทั้งการสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ และก่อตั้งร้านค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นห้องวิจัยและห้องเรียนธรรมชาติ สำหรับใช้ในการฝึกฝนทักษะด้านการจัดการทรัพยากรชุมชนและการประกอบการเชิงธุรกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของชุมชน ดังที่ตัวแทนของแกนนำเยาวชนได้อธิบายไว้ว่า

“...ชุมชนมีความคาดหวังให้การศึกษาของลูกหลานตอบโจทย์การสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชนระหว่างเรียน ทางศูนย์การเรียนรู้จึงต้องมองหาโอกาสใหม่ ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคีทั้งภายในและนอกชุมชนมากขึ้น...” (A007, Interview, November 16, 2019)

ขั้นที่ตอน 6 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ขั้นตอนนี้มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยคำนึงถึงส่วนรวมมากขึ้น ซึ่งกระทำผ่านการดำเนินงานวิจัยการศึกษาเพื่ออนาคตและการพัฒนาทักษะแรงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน การดำเนินการในลักษณะนี้ถือเป็นการพัฒนาที่มุ่งไปสู่การสร้างนวัตกรรมชุมชนหรือผู้ประกอบการเพื่อสังคม ผ่านการยกระดับการเรียนรู้จากฐานภูมิปัญญาเดิมเชื่อมประสานกับวิทยาการใหม่ ทั้งนี้ตัวแทนภาคีเครือข่ายได้อธิบายว่า

“...การศึกษาเพื่ออนาคตเป็นการศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาแบบเดิม ๆ ที่ทำกันมา ไม่ใช่แค่การสอนหนังสือ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่เรานำมาประเมินมี 4 ด้าน คือ หนึ่งองค์ความรู้ สองการมีส่วนร่วม สามทีมงาน และสี่ภาคีเครือข่าย การจัดการศึกษาลักษณะนี้ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน เปลี่ยนแก่นสารภายใน โดยจะต้องเปลี่ยนก่อนแล้วค่อยกระเพื่อมไปสู่เด็ก...” (A008, Interview, November 17, 2019)

ผลการศึกษาการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ โดยวิเคราะห์การปรับตัวของชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ ตามทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ และนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ (Katawanit, 2003, pp. 298-304) พบว่าสมาชิกชุมชนได้นำกลไกการป้องกันตนเอง ในการปรับตัว 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การปรับตัวโดยการสู้ และ 2) การประนีประนอมกับสถานการณ์ มาประยุกต์ใช้ ในระดับชุมชนและองค์กร กล่าวคือ ชุมชนได้พยายามสู้กับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญ ที่ทำให้สมาชิกรู้สึกท้อแท้ ไม่อยากร่วมขับเคลื่อนต่อไปในช่วงแรกจนกลายเป็นแรงกดดัน ต่อมาได้มีความพยายามหาเงินทุน สนับสนุนจากหลายแหล่งและได้รับการสนับสนุนในหลายรูปแบบ แรงกดดันดังกล่าวนำไปสู่แนวทางการปรับตัว ของชุมชนและองค์กร 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การตั้งระบบเงินเดือนให้แก่สมาชิกแกนนำ 2) การสร้างร้านค้าและสวนป่า เศรษฐกิจเพื่อหารายได้ และ 3) การพัฒนากองทุนสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชน ในขณะที่การปรับตัวโดยการ ประนีประนอมสถานการณ์ ทั้งนี้สามารถเห็นได้จากการที่ชุมชนพยายามปรับตัวในการจัดการกับปัญหาการขาดแคลน ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ด้วยการใช้ระบบงานอาสาสมัครเข้ามาแทนที่ ซึ่งแนวทางการปรับตัวที่ใช้ คือการเปิดรับนักศึกษาจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมทำงานกับศูนย์การเรียนรู้ฯ

สำหรับผลการวิเคราะห์การปรับตัวระดับบุคคลตามทฤษฎีของรอย (Roy & Andrews, 1999, pp. 30-55) พบว่าคนในชุมชนมีพฤติกรรมปรับตัว 4 ด้าน ได้แก่ ปรับตัวด้านร่างกาย อุตมโนทัศน์ บทบาทหน้าที่ และการพึ่งพาอาศัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปรับตัวด้านร่างกาย การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือกส่งผลให้คนในชุมชน ต้องมีการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านนี้ ได้แก่ 1) การรับประทานอาหาร โดยหันมารับประทานอาหารแบบคนเมือง มากขึ้น โดยเฉพาะเวลาเดินทางไปทำกิจกรรมนอกชุมชน แต่การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลทำให้ชาวบ้านมีอาการเจ็บป่วย เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับอาหารแบบคนเมืองที่มีเนื้อสัตว์ปริมาณมากและมักปนเปื้อนสารพิษ เพื่อลดปัญหาดังกล่าว คนในชุมชนบางส่วนมักจะนำวัตถุดิบจากชุมชนมาปรุงอาหารทานเองในบางมื้อ 2) การนอนหลับและพักผ่อน เนื่องจากผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ฯ ต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย ส่งผลให้ต้องนอนไม่เป็นเวลา และคุณภาพของการนอนไม่ดีเท่าที่ควร จนสมาชิกบางคนมีอาการเจ็บป่วย 3) การใช้ภาษา มีการใช้ภาษาไทยกลาง แทนภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารมากขึ้น ทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เพื่อให้การทำงานกับภาคีเครือข่าย เป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น และ 4) ความวิตกกังวลและความเครียด มีความรู้สึกอึดอัดหรือกังวลใจในกิจกรรมใหม่ ๆ อีกทั้งต้องเปิดรับองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง จึงพยายามปรับตัวเรียนรู้ แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร

2. การปรับตัวด้านอึดมโนทัศน์ การปรับตัวด้านนี้เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึกและเจตคติต่อการศึกษา ทางเลือกของคนในชุมชน รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งพบว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การปรับ ความคิด ความรู้สึก และเจตคติ เมื่อเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการจัดการศึกษาทางเลือกเนื่องจากเป็นระบบการศึกษาแนวใหม่ จึงได้มีความพยายามปรับค่านิยมเชิงเป้าหมายของการศึกษา จากการเรียนเพื่อเป็น “เจ้าคนนายคน” ไปเป็น “การเรียนรู้ เพื่อการมีชีวิตที่ดีงาม” ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้ฯ พยายามจัดให้มี และ 2) การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ คนในศูนย์การเรียนรู้ฯ มีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและฐานะทางเศรษฐกิจ ด้วยการสวมใส่ชุดชนเผ่าชุดใหม่ที่มีลายสวยงามในวาระที่ต้องต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยียน บางรายมีการใช้รถยนต์ และโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่ออำนวยความสะดวก ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ในฐานะแกนนำการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำได้กล่าวถึงการปรับตัวด้านอึดมโนทัศน์นี้ว่า

“...หลังจากเข้ามาทำงานศูนย์การเรียนรู้ฯ ทำให้มองการศึกษาเปลี่ยนไป สมมติว่าถ้าเราอยากเป็นพยาบาล ไม่จำเป็นต้องใส่ชุดพยาบาลสีขาว แค่ศึกษา เรื่องยาสมุนไพรในชุมชน เราก็สามารถใช้สมุนไพรรักษาคนได้ หรือถ้าอยากเป็นทหาร ก็ไม่จำเป็นต้องใส่ชุดทหาร แต่เรามีความรักชาติและมีวินัย เราก็ปกป้องคนที่รักได้...”

(A009, Interview, November 15, 2019)

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ คนในชุมชนต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของบทบาทที่ได้รับ ใน 3 ด้านย่อย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการเวลาและกิจกรรมของตนเอง การเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้ผู้ปกครองและผู้รู้ในชุมชนต้องปรับบทบาทไปสู่การเป็นผู้จัดการศึกษาาร่วมกัน จึงต้องจัดสรรเวลาว่าง จากการทำงานบ้านและการทำเกษตรกรรมมาจัดการเรียนการสอนร่วมกันด้วย 2) การบริหารจัดการกิจกรรม ในศูนย์การเรียนรู้หน้าเป็ดน้ำ เมื่อนำการเรียนการสอนแบบใช้โครงการเป็นฐานตามความสนใจของผู้เรียนมาใช้ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องแสวงหาความรู้ไปตามเรื่องที่ผู้เรียนแต่ละคนสนใจ รวมถึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีงานเกี่ยวกับร้านค้าและสวนป่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องลำดับความสำคัญของกิจกรรม และเวลาให้เหมาะสม และ 3) การบริหารจัดการเงิน จากปัญหาการขาดแคลนงบประมาณทำให้ผู้ที่ทำงานด้านการจัดการศึกษาทางเลือกในชุมชนได้รับผลตอบแทนน้อย แม้จะมีการตั้งระบบเงินเดือน แต่ก็ยังเป็นเงินจำนวนไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการเงินที่มีอยู่ให้คุ้มค่า รวมถึงแสวงหาโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ ด้วย

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัย คนในชุมชนหน้าเป็ดน้ำมีปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยใน 3 ด้านย่อย ได้แก่ 1) การพึ่งพาด้านองค์ความรู้ เนื่องจากคนในชุมชนมีความสนใจในการนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญาเดิม ในการดำรงชีพ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาความรู้จากบุคคลหรือองค์กรภายนอก ให้มาถ่ายทอดแก่นคนในชุมชน 2) การพึ่งพาด้านบุคลากร เนื่องจากยังขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาตามแนวทางใหม่ จึงมีการเปิดรับครูอาสาช่วยสอน ที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้เข้ามาช่วยงานของศูนย์การเรียนรู้หน้าเป็ดน้ำ โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ และ 3) การพึ่งพาด้านงบประมาณ มีการแสวงหาแหล่งทุนจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการประสานกับคู่ค้าในการจำหน่ายสินค้าของชุมชน เพื่อนำรายได้มาหนุนเสริมการจัดการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

ศูนย์การเรียนรู้หน้าเป็ดน้ำดำเนินงานโดยชุมชนหน้าเป็ดน้ำ ในลักษณะของการจัดการตนเองที่เน้นการเรียนรู้ ความเป็นตัวตนและความเป็นท้องถิ่น ผ่านหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนและตัวแทน เครือข่าย ซึ่งบูรณาการความรู้ดั้งเดิมที่มาจากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาการสมัยใหม่ที่มีพลวัต อาหาร ยา ผ้า บ้าน และป่าเศรษฐกิจ โดยมุ่งให้เกิดการพึ่งพาตนเองในการดำรงชีพเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ดำเนินการ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างประสบการณ์ แรงบันดาลใจ และวิธีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นตามความสนใจของผู้เรียน โดยเน้นการสร้างความสุขและพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักการของการศึกษาทางเลือก กระบวนการ ขับเคลื่อนของชุมชนในการจัดการศึกษาเริ่มตั้งแต่ การสร้างให้เกิดความตระหนัก การสร้างกลุ่ม การดำเนินการ การถอดบทเรียน การขยายผลและการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ในระหว่างดำเนินการขับเคลื่อนการศึกษาทางเลือก ในชุมชน มีการปรับตัวในการดำเนินงาน 2 ลักษณะ คือการปรับตัวโดยการสู้และการปรับตัวโดยการประนีประนอม กับสถานการณ์ ซึ่งปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมของการปรับเปลี่ยนการบริหาร 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การตั้งระบบเงินเดือน ให้แก่สมาชิกแกนนำ 2) การสร้างร้านค้าและสวนป่าเศรษฐกิจ 3) การพัฒนากองทุนสวัสดิการให้แก่สมาชิก

และ 4) การเปิดรับครูอาสาสมัคร ในขณะที่เดียวกันสมาชิกของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีพฤติกรรมการปรับตัว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาอาศัย อันเป็นผลจากการเรียนรู้ผ่านการทดลองปฏิบัติและการปฏิสัมพันธ์กับภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันขับเคลื่อน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ทำให้ทราบกระบวนการขับเคลื่อนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ซึ่งสามารถอภิปรายในเชิงแนวคิด ในขั้นตอนที่ 1 การสร้างให้เกิดความตระหนักแก่เยาวชนในชุมชน จนเกิดความภาคภูมิใจจากการเป็นจิตอาสา และสนองความปรารถนาในการเป็นนักพัฒนาท้องถิ่นของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับปฏิบัติการของ สุพรรณิ ไชยอำพร (Chaiumporn, 2012, p. 66) ที่กล่าวว่า ในขั้นนี้เป็นการสร้างความตระหนักในช่องว่างเกี่ยวกับการมองเห็นประโยชน์ของการสร้างการเปลี่ยนแปลง และความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตและชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลุ่ม โดยนอกจากจะมีการก่อตัวเพื่อรวมกลุ่มแล้ว จะต้องมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นทางการของกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาการศึกษาในชุมชนให้เป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับของระบบใหญ่ ด้วยการจดทะเบียนศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ประเภทองค์กรชุมชน เพื่อให้มีสถานะถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (Ponsri, 2013, pp. 233-236) ที่กล่าวว่า การพัฒนากลุ่มเป็นองค์กรชุมชนโดยการจดทะเบียนเพื่อให้ถูกกฎหมายนี้ เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นด้วย ทั้งในด้านโครงสร้างและลักษณะของกลุ่ม สถานภาพและบทบาทของสมาชิก รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เพราะการพัฒนาให้เกิดขึ้นทางขององค์กรจะส่งผลให้เกิดการยอมรับทั้งภายในและภายนอกชุมชนมากขึ้น และการศึกษาของสลิลทิพย์ เชียงทอง (Chiangthong, 2015, pp. 52-60) เรื่องบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ประชาธิปไตยของสมาชิกชุมชน ที่พบว่าตำบลหนองสาหร่ายได้จัดตั้งสภาองค์กรชุมชน เนื่องจากมองเห็นโอกาสของการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มาเป็นกลไกหนุนเสริมให้สมาชิกองค์กรชุมชนได้ทำงานอย่างมีกระบวนการ และเป็นการยกระดับองค์กรชุมชนให้มีสถานะที่กฎหมายยอมรับ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติ หลังจากที่ได้เตรียมแผนไว้เป็นอย่างดีแล้ว ในขั้นตอนนี้ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ ได้มีการจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนตามหลักการและเป้าหมายของการจัดการศึกษาทางเลือกที่เน้นให้ทำควบคู่กับหลักสูตรแกนกลาง การพัฒนาหลักสูตรนี้อาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้ปกครอง ราษฎรชุมชน และผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายและมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิด้วย ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร สุภาพร และคณะ (Supaporn et al., 2018, p. 1526) ที่ศึกษาวิถีการเรียนรู้กับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ห้วยพ่าน และพบว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ มีการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีจุดเด่นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จคือการร่วมมือกับชาวบ้านและภาคีภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การถอดบทเรียน เป็นขั้นตอนของการทบทวน ติดตาม และประเมินผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ผ่านมา พร้อมทั้งค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ซึ่งการถอดบทเรียนนี้ดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างคนในชุมชนกับครูอาสา และตัวแทนภาคีต่าง ๆ การดำเนินการในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ของวิจารณ์ พานิช

(Panich, 2006, pp. 162-165) ที่กล่าวว่า การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ระหว่างการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งการทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After action review: AAR) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่ทรงพลังในการสกัดบทเรียน เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น

สำหรับขั้นตอนที่ 5 การขยายผล เป็นขั้นตอนที่มีความพยายามขยายผลการดำเนินงานหลังจากได้มีการถอดบทเรียนแล้ว ด้วยการประยุกต์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งนำไปพัฒนาหลักสูตรป่าเศรษฐกิจ รวมถึงสร้างสวนป่าเศรษฐกิจและตั้งร้านค้าขึ้นมาเพื่อใช้เป็นห้องวิจัยและห้องเรียนธรรมชาติ สำหรับใช้ฝึกฝนทักษะด้านการจัดการทรัพยากรชุมชนและการประกอบการ ตลอดจนยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ด้วยการพัฒนาทักษะผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีรูปแบบการขยายการดำเนินงาน 2 รูปแบบ คือ 1) การขยายกิจกรรม และ 2) การขยายแนวคิดและพื้นที่การทำงานเพื่อหาเครือข่ายเพิ่มขึ้น ผลพลอยได้จากการขยายผลการเรียนรู้นี้ คือเกิดความร่วมมือกับภาคีส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับผลกำไรจากการประกอบการบนฐานนิเวศวัฒนธรรมซึ่งคล้ายคลึงกับที่ดำเนินการในพื้นที่นี้ว่าจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ของชุมชน (Research and Development Institute, Khon Kaen University, 1997, pp. 19-29) และขั้นที่ตอน 6 การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ขั้นตอนนี้เน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันพัฒนาการของการศึกษาทางเลือกของศูนย์การเรียนรู้ภูผาเปิดน้ำ อยู่ในช่วงการสร้างสร้งนวัตกรรมการเรียนรู้ จึงมีความพยายามปรับรูปแบบให้มีความทันสมัย ผ่าน 2 กิจกรรมหลัก คือ 1) การขับเคลื่อนงานวิจัยการศึกษาเพื่ออนาคตที่เน้นการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมเป็นหัวใจ โดยมุ่งสร้างพื้นที่ที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรมผ่านการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้รู้ ผู้ปกครองและผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 2) การพัฒนาทักษะแรงงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานไปสู่การเป็นนวัตกรรมชุมชน โดยผ่านการประกอบการเพื่อสังคม ที่ช่วยยกระดับการเรียนรู้จากฐานภูมิปัญญาเดิม เชื่อมประสานกับวิทยาการและความรู้ใหม่ หรือที่เรียกว่า “การศึกษาถิ่นได้” อันสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในการเพิ่มรายได้ด้วยระบบการผลิตบนฐานนิเวศวัฒนธรรม การขับเคลื่อนในขั้นตอนนี้จัดเป็นความรู้ใหม่ในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในชุมชน ซึ่งในระหว่างที่กระบวนการขับเคลื่อนงานการศึกษาทางเลือกของชุมชนภูผาเปิดน้ำดำเนินไป มีทั้งประสบการณ์ที่ดีและปัญหาเกิดขึ้น อันส่งผลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของคนในชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องจากภายนอกชุมชน พัฒนาการในลักษณะนี้เป็นไปตามทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ และนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์ (Katawanit, 2003, pp. 298-304) ดังจะเห็นได้จากการที่คนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศูนย์การเรียนรู้ภูผาเปิดน้ำ มีพฤติกรรมในการปรับตัวใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การปรับตัวโดยการสู้กับข้อจำกัดต่าง ๆ และการปรับตัวโดยการประนีประนอมกับสถานการณ์ที่เป็นพลวัต ซึ่งช่วยให้มีการปรับปรุงการบริหารงบประมาณ และมีการเปิดพื้นที่เรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม โดยดำเนินการผ่านการมีส่วนร่วมในรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการประกอบการเพื่อสังคม และกิจกรรมที่ร่วมกันทำเป็นกลุ่มนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้า

ทั้งนี้ การปรับตัวระดับบุคคล 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกายของคนในชุมชน มีความพยายามหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่ไม่ปลอดภัย การปรับเวลานอนให้เป็นเวลา การเรียนรู้การใช้ภาษาไทยแทนภาษาท้องถิ่น และการลดความวิตกกังวลเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นและต้องออกเดินทางไปนอกชุมชน 2) ด้านอัตมโนทัศน์ เป็นการปรับค่านิยมทางการศึกษา จากเดิมที่มุ่งเรียนเพื่อเป็นเจ้าคนนายคนไปเป็นการเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตที่ดีงาม จะเห็นได้จากการพัฒนาตนเองของนักเรียนและแกนนำในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้

เพื่อให้มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ทั้งทางร่างกายและฐานะทางเศรษฐกิจ และเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่การจัดการศึกษาทางเลือก 3) ด้านบทบาทหน้าที่ โดยคนในชุมชนพยายามปรับตัวให้เหมาะกับบทบาทใหม่ที่ได้รับ โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารเวลาและกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของตนเองที่เปลี่ยนไป ซึ่งมีกรอบเวลาและแผนการเงินมากำหนด และ 4) ด้านการพึ่งพาอาศัย ได้ให้ความสำคัญกับการพึ่งพาองค์ความรู้ บุคลากรและงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการบริหารการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางการศึกษาทางเลือก ซึ่งปัจจุบันยังต้องนำเข้ามาจากภายนอกเพื่อมาผสมผสานกับสิ่งที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ สอดคล้องกับทฤษฎีการปรับตัวของรอย 4 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย หมายถึงรูปแบบความต้องการพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต ได้แก่ น้ำ สารอาหาร กิจกรรม การนอนหลับ 2) ด้านอัตมโนทัศน์ เป็นการผสมผสานความรู้สึก ความเชื่อเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านภาพลักษณ์ ความคิด จิตวิญญาณ ความเชื่อและศาสนา 3) ด้านบทบาทหน้าที่ มีผลต่อการปรับตัวของบุคคลทั้งสิ้น เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้ตามบทบาทของตนเอง และ 4) ด้านการพึ่งพาอาศัย ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสัมพันธ์ภาพ (Roy & Andrews, 1999, pp. 30-55)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการควรเร่งกำหนดหน่วยงานหลักเพื่อสนับสนุนปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้ดำเนินการจัดการศึกษาทางเลือกและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างการศึกษาทางเลือกและการศึกษากระแสหลัก โดยอาจจะจัดตั้งเป็น “สำนักงานบริหารงานการศึกษาทางเลือก”

ส่วนข้อเสนอเพื่อการวิจัยในอนาคต เห็นควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนอื่น ๆ ที่มีการจัดการศึกษาทางเลือกในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กรชุมชน กระบวนการพัฒนาเยาวชนให้กลายเป็นนักวิจัยท้องถิ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแนวทางการศึกษาทางเลือกในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้โดยองค์กรชุมชน เพื่อประเมินความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษาทางเลือก กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้หมู่บ้านเปิดน้ำ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ งบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

เอกสารอ้างอิง

- A001. (2019, 15 November). Leader of the learning center. *Interview*. (In Thai)
- A002. (2019, 20 November). Parent. *Interview*. (In Thai)
- A003. (2019, 15 November). Leader of the learning center. *Interview*. (In Thai)
- A004. (2019, 16 November). Partnership network. *Interview*. (In Thai)
- A005. (2019, 15 November). Student. *Interview*. (In Thai)
- A006. (2019, 20 November). Philosopher. *Interview*. (In Thai)
- A007. (2019, 16 November). Leader of the learning center. *Interview*. (In Thai)
- A008. (2019, 17 November). Partnership network. *Interview*. (In Thai)
- A009. (2019, 15 November). Leader of the learning center. *Interview*. (In Thai)

- Akkarasilachai, T. (2017). *Guidelines for Alternative Education Management to Improve the Quality of Learners According to the Thailand 4.0 Policy*. Research Report. Office of the Education Council, Bangkok. (In Thai)
- Baxter, P., & Bethke, L. (2009). *Alternative Education: Filling the gap in emergency and post-conflict situations*. Retrieved September 20, 2021, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000184938/PDF/184938eng.pdf.multi>
- Chaiumporn, S. (2012). *Styles and Steps of Community's Social Quality Movement*. Bangkok : School of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Chalermchai, Y. (2016). *Guidelines for Organizing Education and Human Development through Alternative Education*. Research Report. Office of the Education Council, Bangkok. (In Thai)
- Chiangthong, S. (2015). The Role of the Community Organization Council in Promoting Community Democracy Learning. *Local Administration Journal*, 8(1), 52-60. (In Thai)
- Katasila, S. (2005). *60 Years, Phipop Thongchai, "Alternatives" that Transcend Discourse*. Bangkok : V.J. Printing. (In Thai)
- Katawanit, T. (2003). *General Psychology*. Bangkok : Se-Education. (In Thai)
- Krishnamurti, J. (2016). *Krishnamurti on Education Part 1: Talk To Students*. Bangkok : Amarin Printing and Publishing. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2010). *National Education Act (No. 3) B.E. 2553*. Retrieved March 5, 2019, from <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/Act/Act2010/edactv353-23-08-2010.pdf> (In Thai)
- Panich, V. (2006). *Knowledge Management Practitioner Edition* (3rd ed.). Bangkok : Sukkhapabjai. (In Thai)
- Ponsri, S. (2013). *Development of Abilities of Individuals and Groups* (2nd ed.). Bangkok : Odeonstore. (In Thai)
- Research and Development Institute, Khon Kaen University. (1997). *Community Organizations, Mechanisms for Solving Problems and Developing Society*. Bangkok : The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Roy, S. C., & Andrews, H. A. (1999). *The Roy Adaptation Model* (2nd ed.). Stamford, Connecticut : Appleton & Lange.
- Supaporn, D., Sriprasertpap, K., & Boriboon, G. (2018). Way of Learning with Administration of the Ban Huay Pern Natural Learning Community Center. *Veridian e-Journal*, 11(3), 1526-1543. (In Thai)
- Suwannasuan, W., Chaiyakit, M., Markshoe, P., & Thamrongsotthisakul, W. (2013). A Model of Alternative Education for Disadvantaged Children on Highlands in the Upper North of Thailand. *Journal of Education Naresuan University*, 15(5), 182-192. (In Thai)

การศึกษาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน
**A STUDY OF ENGLISH READING AND COMMUNICATIVE WRITING
SKILLS OF GRADE 12 STUDENTS USING TASK-BASED LEARNING**

อภิญญา แจ่มเจริญ^{1*}, วาสนา กิรติจำเริญ²

Apinya Jamjaroen^{1*}, Wasana Keeratichamroen²

^{1*}นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*}Master Student, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}yalings.mylove@gmail.com

รับบทความ : 27 สิงหาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 6 ตุลาคม 2564 / ตอรับบทความ : 14 ตุลาคม 2564

Received : 27 August 2021 / Revised : 6 October 2021 / Accepted : 14 October 2021

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.59

ABSTRACT

This research had two aims: 1) To compare reading and communicative writing skills of grade 12 students before and after learning using task-based learning; and 2) To compare reading and communicative writing skills of grade 12 students using task-based learning to reach a 70 percent criterion. The research populations were 184 students of grade 12 students in the 2nd semester of the 2020 academic year at Assumption College, Nakhon Ratchasima The sample group for this research was 30 students of grade 12/3 students, selected by simple random sampling The research instruments consisted of task-based learning lesson plans with a high level of content validity, a reading test with a high level of content validity and a very high reliability and a communicative writing test with a very high level of content validity and acceptable reliability. The data were statistically analyzed by the descriptive statistics of percentage, mean and standard deviation of items and an inferential statistical independent t-test. The research findings showed that: 1) reading and communicative writing skills of grade 12 students using task-based learning after learning were significantly higher than before learning; and 2) reading and communicative writing skills of grade 12 students using task-based learning after learning were significantly higher than the 70% criterion.

Keywords : Task-based learning, Reading skill, Communicative writing skill

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา จำนวน 184 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.92 แบบวัดทักษะการอ่าน มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 แบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการศึกษา พบว่า 1) ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน

เพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน, ทักษะการอ่าน, ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาระดับนานาชาติ ที่บุคคลทั่วโลกใช้ติดต่อสื่อสารกัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Nunan, 2004, p. 19) ในศตวรรษที่ 21 ภาษาต่างประเทศจึงกลายมาเป็นอีกหนึ่งความสำคัญในการดำรงชีวิตและเป็นวิชาหลักที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกันโดยตรง การใช้อินเทอร์เน็ต การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมไปถึงการเขียนหนังสือคู่มือด้านวิชาการโดยส่วนใหญ่มีภาษากลางที่ใช้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารคือ ภาษาอังกฤษ (Wankong, 2016, pp. 303-314) ซึ่งภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาและแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสร้างวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกที่สำคัญเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม เศรษฐกิจการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร รวมทั้งสามารถเข้าถึงสื่อหรือข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและกว้างขึ้น (Ministry of Education, 2012, p. 220) เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ทั่วโลกใช้ในการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ การค้า คมนาคม รวมไปถึงด้านการติดต่อกับกลุ่มประชาคมอาเซียนและต่างประเทศทั่วโลก เมื่อมีความหลากหลายและแตกต่างทางประเพณีวัฒนธรรม ย่อมต้องตระหนักถึงการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ภาษาอังกฤษจึงกลายมาเป็นสื่อกลางเพื่อแสดงความเข้าใจในข้อมูลต่าง ๆ กับประเทศ ที่ไม่ได้พูดภาษาเดียวกัน จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการที่จะสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ จำเป็นต้องสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่เพียงแค่ภาษาไทย เท่านั้น (IQ Plus Academic Section, 2018, p. 1)

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative language teaching : CLT) เป็นแนวคิดในการสอนภาษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริงมีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน ซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษาและความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร (Richard, 2006, p. 39) ซึ่งทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากคือ ทักษะการอ่าน เนื่องจากในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีโอกาใช้ทักษะอื่นค่อนข้างน้อย การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพ การอ่านเปรียบเสมือนกุญแจที่จะไปสู่ความกระจ่างในเรื่องราว เป็นทักษะที่จะช่วยปรับขยายประสบการณ์ อีกทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และสร้างความเพลิดเพลินจากการอ่านอีกด้วย (Ministry of Education, 2012, pp. 1-5) ผู้สอนควรใช้หลักการสอนอ่าน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตีความ และจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร (Hudson, 2007, pp. 77-83) นอกจากการอ่านแล้ว การเขียนเพื่อการสื่อสารมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทักษะการฟัง พูด และอ่าน เนื่องจากการเขียนเพื่อการสื่อสารใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดผ่านการใช้ภาษาในการสื่อสาร เป็นการฝึกทักษะการเขียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้คำ วลี และโครงสร้างทางภาษา ที่ใช้ในการเขียนเพื่อการสื่อสาร (Bern, 1990, pp. 11-12) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการเขียน

เพื่อการสื่อสารนั้นผู้สอนควรใช้หลักการสอนเขียนเพื่อการสื่อสาร คือ สอนให้ผู้เรียนสามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสอดคล้องกับหัวข้อที่ต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน (Raimes, 1983, pp. 6-7)

สภาพปัญหาของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา คือผู้เรียนมีทักษะการอ่านและการเขียนเพื่อการสื่อสารอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการอ่านและการเขียนแต่ผู้เรียนมีข้อจำกัดพื้นฐานด้านคำศัพท์จึงส่งผลต่อการอ่านเพื่อวิเคราะห์ใจความสำคัญของเนื้อหาที่อ่าน การเลือกใช้คำศัพท์โครงสร้างทางไวยากรณ์ ส่วนวน และกลไกทางภาษา ทำให้นักเรียนไม่สามารถสื่อความหมายในการเขียนภาษาอังกฤษให้เป็นประโยคหรือเรื่องราวได้ ส่วนมากเกิดขึ้นจากอิทธิพลของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่เข้าไปแทรกอยู่ในการแสดงความคิดเห็นเป็นภาษาอังกฤษทำให้ข้อความที่เขียนนั้นผิดกฎไวยากรณ์ (Assumption College Nakhon Ratchasima, 2018, pp. 35-37) สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญ์พิชา วชิรพรรณรัตน์ และสมบูรณ์ เจตน์จำลอง (Watcharapomthanarat & Chetchumlong, 2018, pp. 125-141) ที่พบว่าทักษะการอ่านของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์ต่ำวิเคราะห์และตีความจากเรื่องที่อ่านได้น้อย เนื่องมาจากผู้สอนบางท่านยังใช้วิธีการสอนแบบอ่านแปล เทคนิคและวิธีการสอนไม่ทันสมัย ไม่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ เพชร และสรณบดีนทร์ ประสารทรัพย์ (Peacharee & Prasansaph 2020, pp. 305-315) ที่พบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่สามารถเขียนประโยค เรียงลำดับเรื่องราว ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และไม่สามารถจดจำคำศัพท์ทางภาษาอังกฤษได้ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความยากสำหรับนักเรียน อีกทั้งผู้เรียนยังได้รับการฝึกฝนน้อย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการอ่าน และการเขียนเพื่อการสื่อสาร พบว่านวัตกรรมทางการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนได้ นั่นคือการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-based Learning) เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาโดยใช้วิธีการปฏิบัติภาระงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกแห่งความเป็นจริง เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษาแบบบูรณาการ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษาตามสถานการณ์ที่ผู้เรียนอาจจะได้พบเจอในชีวิตประจำวันหรือในอนาคต (Willis, 1996, p. 52) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจากการปฏิบัติงานกลุ่มวางแผนในการทำงานและช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการอ่านและการเขียนเพื่อการสื่อสารมากขึ้น (Richard, 2006, pp. 1-2) อีกทั้งยังเป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกแห่งความเป็นจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติภาระงาน (Ellis, 2003, p. 250)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการที่จะทำการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ซึ่งเป็นวิธีการสอนอ่านและสอนเขียนโดยเน้นให้เรียนมีทักษะในการอ่าน วิเคราะห์และตีความจากเรื่องที่อ่าน มีทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสารได้ถูกต้องตามหลักของโครงสร้างทางไวยากรณ์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

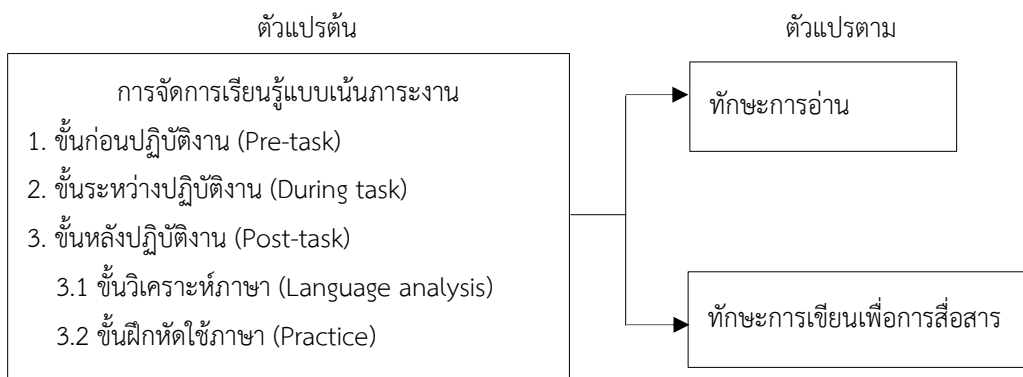
ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้ทราบผลทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง มีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ โดยการมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงานตามทักษะที่ต้องการพัฒนาตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานดังนี้

- 1) ขั้นก่อนปฏิบัติงาน (Pre-task) ผู้เรียนเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติภาระงาน โดยการศึกษาคำศัพท์ โครงสร้างหลักไวยากรณ์จากเว็บไซต์เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่องแล้วตอบคำถาม วิเคราะห์ลักษณะของการเขียนบรรยายและฝึกฝนการเขียนบรรยายโดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดรูปแบบของการเขียนบรรยาย
- 2) ขั้นระหว่างปฏิบัติงาน (During task) ผู้เรียนทำงานโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติภาระงาน โดยการปฏิบัติงานกลุ่ม ผ่านกิจกรรมการเขียนบรรยาย โดยผู้เรียนกำหนดรูปแบบในการเขียนบรรยายด้วยตนเอง
- 3) ขั้นหลังปฏิบัติงาน (Post-task) ในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และสามารถเขียนบรรยายได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อยดังนี้ (1) ขั้นวิเคราะห์ภาษา (Language analysis) ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลงานเขียนระหว่างกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนคำศัพท์ สำนวน และไวยากรณ์ โดยมีผู้สอนให้คำแนะนำระหว่างการวิเคราะห์ภาษาและร่วมกันอภิปรายผลงาน (2) ขั้นฝึกหัดใช้ภาษา (Practice) หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้รูปแบบการใช้โครงสร้างภาษาที่ถูกต้องแล้ว นักเรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาให้เกิดความคล่องแคล่วขึ้นอีก โดยการทำใบงานที่ผู้สอนกำหนดให้ (Ellis, 2003, pp. 25-27) ผู้วิจัยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการอ่าน โดยใช้หลักการสอนอ่าน คือ สอนให้ผู้เรียน วิเคราะห์ ตีความ และจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร (Hudson, 2007, pp. 77-83) และพัฒนาทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร โดยใช้หลักการเขียนสอนเขียนเพื่อการสื่อสาร คือ สอนให้ผู้เรียนสามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสอดคล้องกับหัวข้อที่ต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน (Raimes, 1983, pp. 6-7) ผู้วิจัยสนใจแนวคิดดังที่กล่าวมาข้างต้นและนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร รายวิชาภาษาอังกฤษ จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 184 คน (Assumption College Nakhonratchasima, 2018, p. 105) กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา จำนวน 30 คน โดยได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) (Luenam, 2018, p. 64) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ทำการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน หน่วยการเรียนรู้ In the Real World แผนละ 3 ชั่วโมง จำนวน 4 แผน รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Daily Routine แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง People's Appearance แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Love Me Love My House และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Work Work Work!!! โดยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผนจะต้องมีหัวข้อที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 เริ่มจากศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (Ministry of Education, 2008, p. 266) และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของโรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา พ.ศ. 2561 (Assumption College Nakhon Ratchasima, 2018, p. 153) โดยทำการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้

ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จากสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ In the Real World ร่วมกับการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และนำไปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 ขั้นการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมตามองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจนสมบูรณ์

1.3 ขั้นการเสนอพิจารณาต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยกำหนดการให้คะแนน 5 ระดับ คือ 5 เท่ากับมีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด 4 เท่ากับมีความสอดคล้องและเหมาะสมมาก 3 เท่ากับมีความสอดคล้องและเหมาะสมปานกลาง 2 เท่ากับมีความสอดคล้องและเหมาะสมน้อย และ 1 เท่ากับ มีความสอดคล้องและเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งเมื่อนำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด แล้วได้เท่ากับ 4.92 แสดงว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด (Srisa-ard, 2017, p. 130) นำแผน การจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และชัดเจนของเนื้อหาอีกครั้ง

1.4 ขั้นการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน จำนวน 2 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Daily Routine จำนวน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง People's Appearance จำนวน 3 ชั่วโมง รวม 6 ชั่วโมง ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนอัสสัมชัญนครราชสีมา ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานให้เหมาะสม แล้วจัดพิมพ์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบวัดทักษะการอ่าน หน่วยการเรียนรู้ In the Real World ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีข้อความที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (Phengsawat, 2008, pp. 239-241) เท่ากับ 0.95 มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.43-0.58 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40-0.90

2.2 แบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร หน่วยการเรียนรู้ In the Real World ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบแบบเขียนตอบ จำนวน 1 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่มีข้อความที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 1.00 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีจำแนก (B-Index) ของ Brennan (Srisa-ard, 2017, pp. 105-107) เท่ากับ 0.77 มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.72 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.24

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการดำเนินการขอรับการรับรองจริยธรรมในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ใบรับรองเลขที่ HE-090-2564 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2564 และดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

ตามขั้นตอน คือ ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดทักษะการอ่านและแบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร หน่วยการเรียนรู้ In the Real World ต่อมาดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ In the Real World จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง และหลังการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดทักษะการอ่านและแบบวัดทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร แล้วนำผลการทดสอบไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน (Number : N) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for dependent) ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และการทดสอบค่าที (t-test for one sample) วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานก่อนเรียนและหลังเรียน

ทักษะการอ่าน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	7.70	2.25	17.247*	0.000
หลังเรียน	30	15.97	1.56		

*p<0.05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการอ่านจากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานหลังเรียน ($\bar{X}$ =15.97, S.D.=1.56) สูงวก่อนเรียน ($\bar{X}$ =7.70, S.D.=2.25) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 2 การเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานก่อนเรียนและหลังเรียน

ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	10.97	1.73	20.729*	0.000
หลังเรียน	30	17.83	1.12		

*p<0.05

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารจากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานหลังเรียน ($\bar{X}=17.83$, S.D.=1.12) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=10.97$, S.D.=1.73) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ทักษะการอ่าน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	20	14	15.97	1.56	6.886*	0.000

*p<0.05

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน เท่ากับ 15.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	30	20	14	17.83	1.12	18.801*	0.000

*p<0.05

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน เท่ากับ 17.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านโดยการปฏิบัติภาระงานขั้นเตรียมการปฏิบัติงาน ขั้นระหว่างปฏิบัติภาระงานจริงและขั้นหลังปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเปรียบเสมือนโลกแห่งความเป็นจริง คือผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษาตามสถานการณ์ที่ผู้เรียนอาจจะได้พบเจอในชีวิตประจำวันหรือในอนาคตเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติในห้องเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สอดคล้องกับ Prabhu (1987, p. 11) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย โดยการปฏิบัติภาระงานผ่านขั้นเตรียม การปฏิบัติงาน และขั้นปฏิบัติภาระงานจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

อย่างเป็นธรรมชาติ Willis (1996, p. 52) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติจากการปฏิบัติภาระงานในห้องเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เริ่มจากการเรียนรู้ความหมาย การวิเคราะห์หลักภาษา และเรียนรู้รูปแบบของหลักภาษาที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น ผ่านขั้นตอนก่อนปฏิบัติภาระงาน ขั้นระหว่างปฏิบัติงาน และขั้นหลังปฏิบัติภาระงาน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สอนให้ผู้เรียนมีความคล่องแคล่วในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญ วิเคราะห์ และตีความจากเรื่องที่อ่านได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องให้ผู้เรียนหาคำตอบเกี่ยวกับเนื้อเรื่องอ่าน และ Hudson (2007, pp. 77-83) ที่กล่าวว่า การสอนอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน มีความคล่องแคล่ว และถูกต้องผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนอ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง วิเคราะห์เรื่องราวที่อ่านว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร โดยผู้สอนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่านให้ผู้เรียน เช่นการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบจากเนื้อเรื่อง และผู้วิจัยมีการกระตุ้นผู้เรียนโดยการใช้เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเพื่อให้ผู้เรียนได้อ่านและร่วมกันอภิปรายคำถามนั้น ๆ จนเกิดความสนใจ อยากรู้คำตอบและสนใจการอ่านมากขึ้น ผู้เรียนได้อ่านวิเคราะห์เนื้อเรื่องทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงโครงสร้างทางภาษามากขึ้นจึงเกิดความเข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่องได้เร็วขึ้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถตอบคำถามที่เป็นลักษณะแบบตีความได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saengluang (2020, pp. 69-70) ที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สูงกว่าก่อนเรียน และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพะเยา นุเสน (Nusen, 2019, p. 2) ที่พบว่าทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานพบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ หลังจากให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงานในขั้นก่อนปฏิบัติงาน ได้แก่ ศึกษาคำศัพท์ สำนวน และไวยากรณ์ จากเว็บไซต์ที่ผู้สอนกำหนดให้ อ่านเนื้อเรื่องโดยผู้สอนใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้เพื่อสร้างความเข้าใจในการอ่านในใบงาน Pre-task 1 วิเคราะห์ภาษาในใบงาน Pre-task 2 เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของงานเขียน การใช้หลักไวยากรณ์ และการเขียนบรรยายที่เป็นภาระงานรายบุคคลในใบงาน Pre-task 3 จากนั้นปฏิบัติภาระงานในขั้นระหว่างปฏิบัติงาน เป็นการเขียนบรรยายจากหัวข้อที่กำหนดให้ โดยเป็นภาระงานกลุ่มซึ่งผู้เรียนจะได้ร่วมกันวางแผน อภิปรายและวิเคราะห์ตรวจสอบลักษณะของงานเขียนในขั้นหลังปฏิบัติงานที่เป็นขั้นตอนวิเคราะห์ภาษา (Analyze) และฝึกการใช้ภาษาให้คล่องแคล่วขึ้นอีกโดยการแก้ไขงานเขียนจากใบงาน Give Me the Correct ในทุก ๆ แผน ซึ่งหัวข้อที่กำหนดให้ผู้เรียนเขียนไม่ว่าจะเป็นภาระงานเดี่ยวหรือกลุ่ม จะเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนทั้งหมด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Daily Routine แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง People's Appearance แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Love Me Love My House และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Work Work Work!!! จากการสังเกตของผู้วิจัย หลังจากให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะของการเขียนบรรยาย การเลือกใช้คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างทางไวยากรณ์โดยการอ่านจากแหล่งข้อมูล ที่ผู้สอนกำหนดให้เรียบร้อยแล้วทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนบรรยายมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่คือ มีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นขั้นตอน เข้าใจรูปแบบและเขียนเพื่อการสื่อสารได้ทุกอย่างต้องตามรูปแบบของการเขียนเพื่อการสื่อสาร ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Work Work Work!!! ผู้เรียนมีทักษะการเขียน

เพื่อการสื่อสารอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สามารถเขียนบรรยายเกี่ยวกับอาชีพ ที่ตนเองสนใจในอนาคตได้ สะกดคำศัพท์ เลือกใช้สำนวน โครงสร้างไวยากรณ์ และเครื่องหมายวรรคตอนได้อย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ อภิปรายลักษณะของการเขียนบรรยายได้อย่างชัดเจน และมีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในห้องเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันเปรียบเสมือนโลกเป็นความเป็นจริง คือมีการใช้ทักษะภาษาแบบบูรณาการ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษาตามสถานการณ์ที่ผู้เรียนอาจจะได้พบเจอในชีวิตประจำวันหรือในอนาคตสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติภาระงานโดยผู้สอนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (Bureau academic affair, 1999, p. 7) ที่อธิบายว่า ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารเป็นการเขียนเพื่อบรรยายหรือแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนด้วยการสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน สำนวนที่และหลักไวยากรณ์ถูกต้องเหมาะสม Pica (2008, pp. 282-310) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารในห้องเรียนอย่างเป็นธรรมชาติ และ Hismanoglu (2011, pp. 46-52) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นวิธีการสอนภาษาโดยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Muluneh (2018, pp. 2-4) Hanh and Tuan (2018, p. 91) ที่พบว่า ทักษะการเขียนของนักศึกษาหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอาทิตย์ เพชร และสรณดินทร์ ประสารทรัพย์ (Peacharee & Prasansaph, 2020, p. 305) ที่พบว่า ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ ควรศึกษาข้อมูล และเตรียมการล่วงหน้า เพื่อเตรียมสื่อหรือแหล่งสืบค้นข้อมูล อุปกรณ์ ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
2. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหรือกำหนดเนื้อเรื่องให้ผู้เรียนศึกษา โดยมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสถานการณ์ที่อาจจะเจอในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการเปรียบเทียบทักษะการอ่านและทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมเพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมว่ามีผลการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่
2. ควรมีการศึกษา และวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการฟัง และทักษะการพูด หรือการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านการสร้างสรรค์ ทักษะด้านการทำงานร่วมกัน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โครงการกิจกรรมกองทุนสนับสนุนการวิจัย ประจำปีการศึกษา 2563

เอกสารอ้างอิง

- Assumption College Nakhon Ratchasima. (2018). *The Analytical Reading and Writing Report of Grade 12 Students*. Mimeograph. (In Thai)
- Assumption College Nakhonratchasima. (2018). *The Name List of Secondary 6 Students in 2018 Academic Year*. Nakhon Ratchasima : n. p. (In Thai)
- Bern, M. (1990). *Context of competence*. New York : Plenum press.
- Bureau academic affair. (1999). *Learning Process and Learning Strategies*. Bangkok : The master group management company. (In Thai)
- Ellis, R. (2003). *Task-based language Learning and Teaching*. Oxford : Oxford University Press.
- Hanh, N. T. M., & Tuan, L. T. (2018). The Effect of Task-based Language Teaching on EFL Learners' Writing Performance at Tien Giang University. *Can Tho University Journal of Science*, 54(5), 91-97.
- Hismanoglu, M. (2011). Task-Based language teaching: what every EFL teacher should do. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15(7), 46-52.
- Hudson, T. (2007). *Teaching Second Language Reading*. Oxford : Oxford University Press.
- IQ Plus Academic Section. (2018). *Everyday English Conversation*. Chachoengsao: PNN media group publishing. (In Thai)
- Luenam, K. (2018). *Educational research methodology*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Ministry of Education. (2008). *Basic Core Curriculum B. E. 2551 (A. D. 2008)* (3th ed). Bangkok : assembly printing house Agricultural Cooperatives of Thailand. (In Thai)
- Ministry of Education. (2012). *The Way to Teach English* (9th ed). Bangkok : Khurusapha. (In Thai)
- Muluneh, T. K. (2018). *Improving Students Paragraph Writing Skill though Task- Based Learning*. Research Report. Ambo University, Ambo Oromia Ethiopia.
- Nunan, D. (2004). *Task-based language teaching*. New York : Cambridge University Press.
- Nusen, P. (2019). The Used of Task Based Learning to Enhance English Reading and Writing Skills of English Major Students, Chiang Mai Rajabhat University. *Journal of Humanities and Social Sciences, CMRU*, 1(1), 2-15. (In Thai)
- Peacharee, A., & Prasansaph, P. (2020). Effects of Task Based Learning on Development of Grade 12 Students' Communicative English Writing Skills. *The 5th National Conference May 29th 2020 Ubonratchathani* (305-315). Ubonratchathani : Ratchathani University. (In Thai)
- Phengsawat, W. (2008). *Research methology*. Bangkok : Suweeriyasan. (In Thai)
- Pica, T. (2008). *The handbook of Education Linguistic* (pp. 282-310). In Bernard Spolsky and Francis M. Hult (Eds.). UK : Blackwell.
- Prabhu, N.S. (1987). *Second Language Pedagogy*. New York : Oxford University Press.
- Raimes, A. (1983). *Techniques in Teaching Writing*. Oxford : Oxford University Press.

- Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saenglueang, A. (2020). *Using Task-Based Learning Focusing on Daily News to Promote English Reading Comprehension of Eleventh Grade Students*. Thesis, Master of Arts in Teaching English as a Foreign Language, Nakhon Ratchasima Rajabhat university, Nakhon Ratchasima. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2017). *Basic Research* (10th ed). Bangkok : Suweeriyasan. (In Thai)
- Wankong, A. (2016). English Teaching in the 21st Century. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 7(2), 303-314. (In Thai)
- Watcharapornthanarat, T., & Chetchumlong. (2018). The Abilities in Reading News Articles from an English Magazine of Matthayomsuksa 6 Students at Silacharaphiphat School. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 26(50), 125-141. (In Thai)
- Willis, J. (1996). *A Framework for task-based learning*. Essex : Longman.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON MATHEMATICS AND GROUP WORKING BEHAVIORS OF GRADE 5 STUDENTS USING COOPERATIVE LEARNING TEAM ACHIEVEMENT DIVISION TECHNIQUE WITH POLYA' PROBLEM SOLVING PROCESS

อุษา จวนสูงเนิน^{1*}, อิศรา พลนงค์²

Usa Juansungnoen^{1*}, Isara Phonnonng²

^{1*}นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{1*}Master Student, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 3000, Thailand

²อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 3000, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}bigeye5661@gmail.com; (Author) : ²isara.ed.2556@gmail.com

รับบทความ : 28 มีนาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 17 พฤษภาคม 2565 / ตอรับบทความ : 25 พฤษภาคม 2565

Received : 28 March 2022 / Revised : 17 May 2022 / Accepted : 25 May 2022

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2022.60

ABSTRACT

The effectiveness of the concepts used in teaching and learning management to focus on students' learning and living with potentials is the main research outcome of this study. This research had three aims: 1) the learning achievement before and after school, 2) the learning achievement after studying with the criterion of 70 percent, and 3) the group work behaviors before and after study of grade 5 students from the cooperative learning management of Student Teams-Achievement Divisions (STAD) technique and Polya's problem-solving process. A small purposive sample of 13 participants was selected by group randomization. The research tools were to use 7 learning management plans which were the most consistent and appropriate for this group. The achievement test in finding the confidence value was 0.72 and group work behavior observation of the confidence value was 0.96. Research data were collected by pre-test, then teaching and learning management plans were implemented. After the intervention, the students' achievement and behavior were evaluated. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and t-test. Research results showed that, after the intervention, most students had statistically higher academic achievement, which was higher than the criterion. Also, the highest group behavior in expressing opinions while working in groups was found to be solving math problems.

Keywords : STAD technique, Problem solving process, Group work behavior, Learning achievement

บทคัดย่อ

ประสิทธิภาพของแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักยภาพในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็กแบบเจาะจง จำนวน 13 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.72 และแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ วัดผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมหลังเรียน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 78.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มด้านการแสดงความคิดเห็นขณะทำงานกลุ่มสูงที่สุด ดังนั้น การสอนโดยใช้เทคนิคกลุ่มผลลัพธ์ร่วมกับวิธีการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียน

คำสำคัญ : เทคนิค STAD, กระบวนการแก้โจทย์ปัญหา, พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการช่วยให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คืออย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐาน ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียม กับนานาชาติ ดังนั้น การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (Ministry of Education, 2017, p. 1) ดังที่เป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์โดยกำหนดให้อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียน ซึ่งในการนำหลักสูตรสู่การสอนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ครูต้องเข้าใจเรื่องหลักการสอนคณิตศาสตร์ เนื่องจากสอนคณิตศาสตร์ต้องใช้ความคิด การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การฝึกหัดให้เกิดประสบการณ์ในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์รายบุคคล รายกลุ่ม โดยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ตามศักยภาพและธรรมชาติของนักเรียนด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นการที่บุคคลเข้ามาร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่ม มีการติดต่อ สื่อสาร ประสานงาน ตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน จะต้องได้รับการฝึกฝน การปฏิบัติตนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงาน (Kaemmanee, 1994, pp. 2-7; Makanong, 2003, pp. 8-10)

จากการรายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (Ordinary national educational test หรือ O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใน 3 ปีซ้อนหลัง คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2560 มีคะแนนเฉลี่ย 36.67 (Nonkawittaya School, 2017, p. 32) ปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ย 40.63 (Nonkawittaya School, 2018, p. 32) และปีการศึกษา 2562 มีคะแนนเฉลี่ย 41.88 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 ปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 (Nonkawittaya School, 2020, p. 32) และในปีการศึกษา 2562 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จากคะแนน เต็ม 100 คะแนน คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศที่นักเรียนทำได้คิดเป็นร้อยละ 41.88 ซึ่งพบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทยไม่ถึงร้อยละ 50 (Bureau of Educational Testing, 2019, p. A) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสาระที่ 2 การวัดคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมระดับโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ ทั้งนี้พบว่ามีความสนใจของโจทย์ปัญหาปริมาตรและความจุทรงสี่เหลี่ยมฉาก

ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้นโดยเร่งด่วน และพบว่าผลการทดสอบคณิตศาสตร์ของโรงเรียนโนนคำวิทยาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.50 (Nonkawittaya School, 2019, p. 32) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดเอาไว้ที่ร้อยละ 70 อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนซึ่งพบว่าปัญหาจากเนื้อหาบทเรียนของวิชาคณิตศาสตร์ที่มีความยากและสลับซับซ้อน โดยเฉพาะโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์นั้นถือว่ามิประโยชน์ในการเรียนมาก ช่วยฝึกกระบวนการคิด คิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นโดยสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมมาใช้ในการแก้ปัญหา และสามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เพราะลำดับขั้นตอนในการคิดแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มีลักษณะคล้ายกับขั้นตอนการแก้ปัญหาทั่ว ๆ ไป จึงทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกฝนไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในการดำรงชีวิตจริงได้ (Nonkawittaya School, 2019, p. 8)

การเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนมุ่งไปที่คะแนนเป็นหลัก ไม่ได้เรียนเพื่อนำสาระการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการสอนของครูส่วนใหญ่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้และจดจำข้อมูลมากกว่าที่จะสอนให้นักเรียนฝึกฝนทางกระบวนการคิด อีกทั้งเนื้อหาในรายวิชามีมากทำให้ครูรีบสอนให้ทันตามหลักสูตรจึงไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนที่เก่งมีความพยายามที่จะทำความเข้าใจเนื้อหาให้มากที่สุดโดยไม่สนใจเพื่อนทำให้ระบบการเรียนเป็นแบบแข่งขันเป็นการเรียนโดยลำพัง ไม่มีการช่วยเหลือกันระหว่างเรียน ความเอื้อเฟื้อของนักเรียนที่มีต่อกัน ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพ และการสร้างลักษณะนิสัยของนักเรียน และจุดด้อยอีกประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยคือ การแยกการเรียนในห้องเรียนออกจากการใช้ชีวิตจริง ดังนั้นการเรียนการสอนในห้องเรียนควรปลูกฝังให้นักเรียนได้ตระหนักเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Boonsrirot, 2001, p. 21; Thipkong, 2001, p. 42) ซึ่งวิธีการเรียนคณิตศาสตร์สมัยใหม่ที่มีประโยชน์และใช้อย่างแพร่หลายโดยมาจากการพัฒนาของ Robert E. Slavin ได้แก่ การเรียนการสอนเทคนิค STAD (Student teams-achievement divisions) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ช่วยให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคน อีกทั้งเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียน เพราะมีกิจกรรมที่ต้องร่วมลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญทำให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองและช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบัน ทำให้นักเรียนได้ฝึกการเตรียมตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ร่วมกันทุกคนฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เคารพในสิทธิของผู้อื่น และเห็นข้อดีของผู้อื่น นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิด เจตคติต่อการเรียน สมรรถภาพในการทำงานร่วมกัน สุขภาพจิตที่ดี และทักษะทางสังคม ทำให้นักเรียนเรียนร่วมกันอย่างมีความสุข (Weangvalai, 2013, p. 146) นอกจากนี้แล้วยังมีกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาอีกรูปแบบหนึ่งที่พัฒนาโดย Polya (1957, pp. 6-21) ได้จัดอันดับขั้นตอนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ไว้ 4 ขั้นตอน ที่เป็นรูปแบบการแก้ปัญหาที่มีความต่อเนื่องและเกี่ยวเนื่องทุกขั้นตอน นักเรียนได้ฝึกคิดและหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ สามารถเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับเนื้อหา และระดับชั้นของนักเรียนในแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีการฝึกวิเคราะห์โจทย์ปัญหาและทักษะต่าง ๆ โดยให้นักเรียนสรุปกฎและขั้นตอนการแก้ปัญหา สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบโดยอาศัยการเรียนรู้และฝึกฝนไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รายวิชาคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถทำงานเป็นกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาระหว่างก่อนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาระหว่างก่อนและหลังเรียน

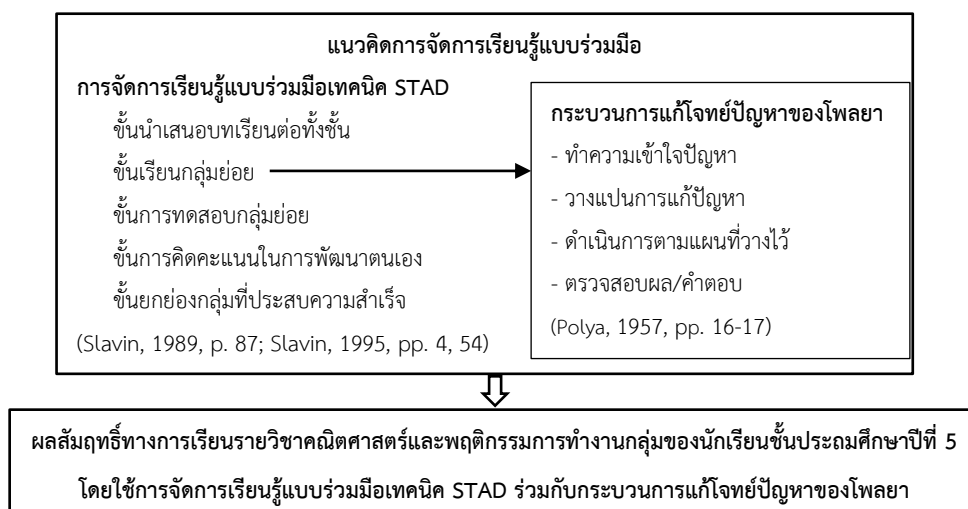
ประโยชน์การวิจัย

1. เป็นแนวทางให้นักเรียนที่เรียนรายวิชาคณิตศาสตร์สามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการแก้โจทย์ปัญหาในหน่วยการเรียนรู้อื่น อาทิเช่น โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วน เป็นต้น กอปรกับการได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม การทำงานเป็นทีมให้ประสบความสำเร็จ แสดงพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ถูกต้องเหมาะสม และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จากการดำรงชีวิตประจำวันได้
2. เป็นแนวทางให้ครู และผู้สนใจนำไปใช้เป็นรูปแบบเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กที่มีสมาชิกในกลุ่มที่แตกต่างกันร่วมมือกันทำงาน ช่วยเหลือกันฝึกปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย เมื่อเรียนจบเนื้อหาจะเป็นการทดสอบรายบุคคล ช่วยเหลือกันไม่ได้ คะแนนสอบของสมาชิกแต่ละคนจะนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม มีการประกาศคะแนนของกลุ่ม ถ้ากลุ่มใดได้คะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะมีรางวัลให้ (Slavin, 1995, pp. 4, 54) โดยมีกระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการเสนอบทเรียนทั้งชั้น เป็นขั้นที่ครูต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แจ้งคะแนนฐานของแต่ละบุคคล บอกเกณฑ์ได้รางวัล ทบทวนความรู้และสอนเนื้อหาใหม่ของบทเรียนทั้งชั้น ได้รับความสนใจด้วยการตั้งคำถามหรือสาธิต เกม เพลง ดุคิลิวิตีโอ 2) ขั้นเรียนกลุ่มย่อย (ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา) เป็นขั้นที่ครูนำเสนอเนื้อหาใหม่กับนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาเป็นแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหา ประกอบด้วย (1) ทำความเข้าใจปัญหา เป็นขั้นฝึกอ่านโจทย์ปัญหาเพื่อพิจารณาถึงสิ่งที่โจทย์ (2) วางแผนการแก้ปัญหาเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่กำหนด และสิ่งที่ต้องการ (3) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้เป็นขั้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหาด้วยการเลือกวิธีการคิดคำนวณ สมบัติ กฎ หรือสูตรที่เหมาะสม และ (4) ตรวจสอบผล/คำตอบ เป็นการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าผลลัพธ์ที่ได้ถูกต้อง สมบูรณ์ (Polya, 1957, pp. 16-17) 3) ขั้นทดสอบกลุ่มย่อย เป็นขั้นที่มีการทดสอบย่อยเป็นรายบุคคลทุกคนจะทำข้อสอบตามความสามารถของตน ไม่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คะแนนที่ได้จะจากการทดสอบจะถูกแปลงเป็นคะแนนของแต่ละกลุ่ม 4) ขั้นการคิดคะแนนในการพัฒนาตนเอง เป็นขั้นที่ครูคิดคะแนนการพัฒนาการของตนเองและคะแนนกลุ่ม คะแนนของนักเรียนที่ได้แต่ละคนจะเป็นคะแนน

ความก้าวหน้าที่แสดงถึงพัฒนาการของตนเอง แล้วรวมคะแนน คะแนนพัฒนาการของแต่ละคนเพื่อเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม และ 5) ขั้นการยกย่องกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เป็นขั้นที่ครูสรุปคะแนนรายบุคคลและคะแนนของกลุ่ม รวมกับคะแนนพัฒนาการรายบุคคล เพื่อเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม โดยวัดได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบในการทำงาน (2) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม (3) การแสดงความคิดเห็น ขณะทำงานกลุ่ม และ (4) การปัญหาความขัดแย้ง (Slavin, 1989, p. 87) โดยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนในกลุ่ม กุดจิกนากลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมจันทบุรี เขต 4 จาก 14 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 188 คน (Kut Chik Na Klang Group School, 2021, pp. 3-17) ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้อง และทำการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (Luenam, 2018, p. 69) จำนวน 1 กลุ่ม พบว่าได้โรงเรียนโนนคำวิทยา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนนักเรียน 13 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2017, online) หลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียน และหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โรงเรียนโนนคำวิทยา พุทธศักราช 2562 (Nonkawittaya School, 2019, unpagged) ได้จำนวน 7 แผน แบ่งเป็น แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนเตรียมความพร้อม จำนวน 1 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้

แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา จำนวน 6 แผน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 5 (มากที่สุด) ระดับ 4 (มาก) ระดับ 3 (ปานกลาง) ระดับ 2 (น้อย) และระดับ 1 (น้อยที่สุด) (Tanya, 2013, pp. 161-162) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาให้คะแนนและคำแนะนำ นำผลคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบเกณฑ์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์ประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 (มากที่สุด) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 (มาก) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 (ปานกลาง) ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 (น้อย) และค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 (น้อยที่สุด) (Srisa-ard, 2017, p. 103) พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 แสดงว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียวให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของแต่ละแผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการวัดผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) พิจารณาให้คะแนนและแสดงความคิดเห็นความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามแบบการวิเคราะห์และเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค (Index of item-objective congruence : IOC) ของประสาธน์ เนื่องเฉลิม (Nuangchalerm, 2013, pp. 189-190) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทั้งฉบับ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มกุดจิกนากลาง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเคยเรียนเรื่องปริมาตรและความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากมาแล้ว จำนวน 3 โรงเรียน รวม 30 คน นำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson และพิจารณาค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.60 (Nuangchalerm, 2013, p. 192) พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ทั้งฉบับ สำหรับแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีลักษณะเป็นแบบ Rubric (Wiggins, 1998, pp. 184-185) จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม 2) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม 3) การแสดงความคิดเห็นทำงานกลุ่ม และ 4) การแก้ปัญหาคความขัดแย้ง เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาให้คะแนนและแสดงความคิดเห็นความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามแบบการวิเคราะห์และเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค (Index of item-objective congruence : IOC) ของประสาธน์ เนื่องเฉลิม (Nuangchalerm, 2013, pp. 189-190) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทั้งฉบับ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มกุดจิกนากลาง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน รวม 30 คน และนำผลคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Ferguson, 1981, p. 113) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (Taweerat, 1997, p. 144)

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ HE-119-2564 เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2564 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบการวิจัยก่อนทดลอง (Pre-experimental design) ด้วยวิธีวิจัยแบบ One-group Pretest-Posttest (Teerasorn, 2009, p. 146) ดังนี้

$O_1 \quad X \quad O_2$

โดย

O_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา

O_2 แทน การทดสอบหลังเรียน

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากแผน เตรียมความพร้อม จำนวน 1 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับ กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง ซึ่งในระหว่างการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มควบคู่กันไปด้วย และทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมระยะเวลา 4 วัน 13 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อมูลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ก่อนเรียน หลังเรียน ความก้าวหน้า และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ด้วยการวิเคราะห์สถิติเพื่อหาค่าคะแนน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงผลตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2017, pp. 129-131) สำหรับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t-test for One Sample (Vanichbuncha, 2021, pp. 251-253)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนและหลังเรียน แสดงดัง ตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนและหลังเรียน (N=13)

การทดสอบ	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				t	p
	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนเรียน	20	43.85	8.77	2.52	15.550*	0.000
หลังเรียน	20	78.46	15.69	2.66		
ความก้าวหน้า	20	34.62	6.92	1.61		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ก่อนเรียน ร้อยละ 43.85 ($\bar{X}=8.77$) และหลังเรียน ร้อยละ 78.46 ($\bar{X}=15.69$) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (N=13)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	20	14	15.69	2.66	2.296*	0.041

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 15.69 คิดเป็นร้อยละ 78.46

3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนและหลังเรียน แสดงดังตาราง 3 และตาราง 4

ตาราง 3 พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ระหว่างก่อนและหลังเรียน (N=13)

การทดสอบ	พฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม				t	p
	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนเรียน	16	60.10	9.62	1.98	13.424*	0.000
หลังเรียน	16	74.04	11.85	2.04		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา (N=13)

	ด้านที่ 1 (4 คะแนน)		ด้านที่ 2 (4 คะแนน)		ด้านที่ 3 (4 คะแนน)		ด้านที่ 4 (4 คะแนน)		รวม (16 คะแนน)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
รวม (คะแนน)	32	40	29	33	35	44	33	35	125	154
$\bar{X}$	2.46	3.08	2.23	2.54	2.69	3.38	2.54	2.69	9.62	11.85
S.D.	0.52	0.76	0.73	0.52	0.48	0.65	0.52	0.48	1.98	2.04
ความก้าวหน้า	0.62		0.31		0.69		0.15		2.23	

หมายเหตุ : ด้านที่ 1 ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม ด้านที่ 2 การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม
ด้านที่ 3 การแสดงความเห็นขณะทำงานกลุ่ม ด้านที่ 4 การแก้ปัญหาคำถามขัดแย้ง

จากตาราง 4 ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้านที่ 3 การแสดงความเห็นขณะทำงานกลุ่ม สูงที่สุด ($\bar{X}=3.38$) และมีความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 0.69 และต่ำที่สุด ด้านที่ 2 การให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม ($\bar{X}=2.54$) และมีความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 0.31

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

ร้อยละ 70 ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การสอดแทรกกระบวนการแก้ไขโจทย์ปัญหาของโพลยากับเทคนิค STAD ที่ชัดเจนเป็นระบบ ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อความเข้าใจ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดแก้ปัญหา มากกว่าการคิดหาคำตอบ เกิดการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ ส่งผลให้เกิดการวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น ดังที่ Arends (1994, pp. 345-346) ได้กล่าวถึงประโยชน์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบร่วมมือ นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและแสดงออกตลอดจนลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานกระทั่งสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ถือว่าการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนอย่างแท้จริง และ Slavin (1995, pp. 2-7) ได้ระบุว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้สอนกับทุกวิชาและทุกระดับชั้น โดยนักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มที่คล่องความสามารถเพื่อร่วมกันศึกษาเนื้อหาที่ครูนำเสนอ นักเรียนในกลุ่มทุกคนมีความรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม จึงทำให้นักเรียนช่วยเหลือพึ่งพากันและสมาชิกในกลุ่มจะได้รับรางวัลร่วมกัน เมื่อกลุ่มทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในงานวิจัยของจุฑามาศ มาตยะพันธ์ (Mattayakhan, 2019, p. Kor) พบว่าการนำแนวทางการแก้ปัญหาของโพลยามาพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน สามารถแก้ปัญหาได้ละเอียดรอบคอบมากขึ้น และการสร้างความเข้าใจในเรื่องของขั้นตอนการแก้ปัญหาก็เป็นเครื่องมือที่นักเรียนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนร้อยละ 73.33 ของนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับงานวิจัยของ Siahaan, Sitepu, and Idianto (2022, p. 45) ได้สรุปการประมวลผลความแตกต่างในความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ใช้โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบแบ่งผลสัมฤทธิ์ (Student team achievement division : STAD) สูงกว่าการใช้โมเดลการเรียนรู้แบบแบ่งปันความคิด (Think pair share : TPS) อย่างไรก็ตาม Johnson and Johnson (1994, pp. 213-240) ได้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันกันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา

ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ไขโจทย์ปัญหาของโพลยานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าก่อนเรียนในด้านการแสดงความคิดเห็นขณะทำงานกลุ่มสูงที่สุดทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ใช้ความสามารถในการคิดหาคำตอบเพื่อนำเสนอการอภิปรายผลจากคำตอบที่ได้ โดยผู้วิจัยมีการสับเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบให้แต่ละคนได้ครบทุกหน้าที่ภายในกลุ่มซึ่งตามแนวคิดของ Foster and Richard (1952, p. 119) คือความคิดเห็นเกิดจากมูลเหตุด้านประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล หมู่คณะ เรื่องราวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยความคิดเห็นจะเกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็นความคุ้นเคย ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ตรงและจากการได้ยินได้ฟังได้เห็นรูปลักษณ์ หรืออ่านหนังสือโดยไม่ได้พบเห็นของจริงถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม รวมถึงระบบค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยมที่หากแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินใจค่านิยมไม่เหมือนกัน ความคิดเห็นในส่วนต่าง ๆ ก็จะแตกต่างกันไปด้วย เช่นเดียวกับ Hurlock (1995, pp. 145-148) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่ได้อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้าง หรือการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดเห็นนั้น โดยความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงขึ้นอยู่กับ

คุณสมบัติเฉพาะตัวของแต่ละคน เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์การทำงาน สภาพแวดล้อม และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือดังที่ Burdody (1993, pp. 2-10) ได้กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง ส่งเสริมทักษะทางสังคม และทักษะการสื่อสาร

ขณะที่ด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มอยู่ในระดับสุดท้าย ซึ่ง Corbillon, Prudente, and Aguja (2021, p. 6) เสนอว่าการผสมผสานของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์จึงมีผลกระทบต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยที่ วัชรรา เล่าเรียนดี, ปณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (Leuruede, Kitrungruang, & Sirisamphan, 2017, p. 152) กล่าวว่า วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ไม่ใช่วิธีการสอนโดยให้นักเรียนเข้ากลุ่มกันเรียนรู้แบบปกติที่ครูใช้เป็นประจำที่นักเรียนเข้ากลุ่มกันด้วยความสมัครใจ แต่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างจริงจังของสมาชิกกลุ่มทุกคนที่ครูเป็นผู้จัดกลุ่มให้เป็นการมุ่งส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ช่วยเหลือพึ่งพาและกันและกันจนงานบรรลุผลสำเร็จ ครูจึงต้องติดตามดูแลการเรียนรู้ และปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียนตลอดเวลา ให้ทุกคนรับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและของกลุ่ม ทุกคนต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพากัน ยอมรับกันและกัน รวมทั้งช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยเหตุนี้ เบญจลักษณ์ อ่อนศรี (Onsri, 2020, p. 71) จึงได้สรุปว่าหลักการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์จะต้องวัดให้ตรงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เลือกใช้เครื่องมือที่ดีและเหมาะสม ระวังการเกิดความผิดพลาด เพื่อความถูกต้องและใช้ผลการวัดอย่างคุ้มค่า มีการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และคุณภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม มีส่วนสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนั้น ครูผู้สอนควรสร้างกระบวนการชี้แนะแบบเพื่อนช่วยเพื่อนบนพื้นฐานของการมีปฏิสัมพันธ์อันดีร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างกัน ทำให้รู้สึกมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ครอบคลุมทุกกระบวนการโดยทั่วถึงกันทุกคน

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม ทั้งในด้านทักษะพื้นฐานทางกายภาพ และบริบทแวดล้อมของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาให้สอดคล้องกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ครบถ้วนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Arends, R. I. (1994). *Learning to teacher* (3rd ed.). United of America : McGraw-Hill.
- Boonsrirot, P. (2001). *Teach to tink* (3th ed.). Bangkok : Comma Design & Print. (In Thai)
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B. E. 2551 (A. D. 2008)*. Retrieved October 15, 2020, from <https://drive.google.com/file/d/1SjQZqQbmU52DP1ODySpOmVEcUzW-7xP7/view> (In Thai)

- Bureau of Educational Testing. (2019). *Handbook of a Competency Appraisal for Basic Education students based on the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. Bangkok : National Office Of Buddhism. (In Thai)
- Buroody, A. J. (1993). *Problem solving, reasoning and communicating, k-8. Helping children think mathematically*. New York : Macmillan Publishing Company.
- Corbillon, A. V., Prudente, M. S., & Aguja, S. E. (2021). Interating Mathematical Modeling in Seesaw to Enhance Engagement and Problem-Solving Performace. In *2021 12th International Conference on E-Education, E-Business, E-Management, and E-Learning (IC4E 2021), January 10–13, 2021, Tokyo, Japan*. ACM, New York, NY, USA, 7 pages (pp. 6-12). <https://doi.org/10.1145/3450148.3450197>
- Ferguson, G. A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education* (5th ed.). Tokyam : McGraw-Hill Book Company.
- Foster, C. R. F., & Richard, C. (1952). *Psychology of life adjustment*. Chicago : America Technical.
- Hurlock, E. (1995). *Adolescent development*. New York : McGraw-Hill.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1994). *Learning Together and Alone : Cooperative and Individuallistic Learning* (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Kaemmanee, T. (1994). *Teaching and practicing group process skills for elementary school students*. Bangkok : Borpit Printing. (In Thai)
- Kut Chik Na Klang Group School, (2021). *Report on basic information of schools in Kut Chik Na Klang Group year 2020*. Nakhon Ratchasima : n. p. (Mimeographed). (In Thai)
- Leuruendee, W., Kitrungruang, P., & Sirisamphan, O. (2017). *Proactive Learning Management Strategies for Developing Thinking and Uplifting the Quality of Education for the 21st Century* (12th ed.). Nakhon Pathom : Petchkasem Printing Group. (In Thai)
- Luenam, K. (2018). *Educational research methodology*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Makanong, A. (2003). *Mathematics: Teaching and Learning*. Bangkok : Center for textbooks and academic documents Chulalongkorn University. (In Thai)
- Mattayakhan, J. (2019). *The Development of Mathematical Problem Solving Ability based on Polya's Problems of Grade 5 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Roi Et Rajabhat University, Roi Et. (In Thai)
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551*. Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. (In Thai)
- Ministry of Education. (2017). *Indicators and learning content in the core of mathematics learning subject group* (revised edition 2560) according to the core curriculum of basic education. Bangkok : The Agricultural Co-operative Federation of Thailand. (In Thai)

- Nonkawittaya School. (2017). *Ordinary National Education Test : O-NET Primary 6 Nonkawittaya School year 2016*. Nakhon Ratchasima : n. p. (Mimeographed). (In Thai)
- Nonkawittaya School. (2018). *Ordinary National Education Test : O-NET Primary 6 Nonkawittaya School year 2017*. Nakhon Ratchasima : n. p. (Mimeographed). (In Thai)
- Nonkawittaya School. (2019). *Ordinary National Education Test : O-NET Primary 6 Nonkawittaya School year 2018*. Nakhon Ratchasima : n. p. (Mimeographed). (In Thai)
- Nonkawittaya School. (2020). *Self-Assessment Report of Nonkawittaya School year 2019*. Nakhon Ratchasima : n. p. (Mimeographed). (In Thai)
- Nuangchalem, P. (2013). *Learning Science in the 21st Century*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Onsri, B. (2020). *Effects of Mathematics Learning Activity Management using Cooperative Learning STAD Technique with the Polya's Problem Solving Process of Prathom Suksa 4 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi. (In Thai)
- Polya, G. (1957). *How to Solve It: A New Aspect of Mathematical Method*. New Jersey : Princeton University Press.
- Siahaan, F. B., Sitepu, C., & Idiando, W. (2022). Differences in Mathematical Problem Solving Ability of Students who Receive Cooperative Learning Type Think Pair Share (TPS) and Type Student Team Achievement Division (STAD) in Class VII Association Materials SMP SWASTA Perguruan Kristen Hosana T. P. 2021/2022. *Citra Pendidikan dan Pembelajaran*, 1(1), 41-47.
- Slavin R. E. (1995). *Cooperative learning :Theory, resarch and pratice*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Slavin, R. E. (1989). *Cooperative Learning. Theory Research, and Practice*. Engle wood Cliffs, New jersey : Prentice-Hall.
- Srisa-ard, B. (2017) . *Preliminary research* (10th ed.). Bangkok : Suwiriyasan. (In Thai)
- Tanya, S. (2013). *Education research methodology*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)
- Taweerat, P. (1997). *Research Methods in Behavioral Sciences and Social Sciences* (7th ed., the latest revised edition). Bangkok : Srinakharinwirot University. (In Thai)
- Teerasom, S. (2009). *Fundamentals of research* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Thipkong, S. (2001). *Solving math problems*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao. (In Thai)
- Vanichbuncha, K. (2021). *Statistics for research* (13th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Book Center. (In Thai)
- Weangvalai, S. (2013). *Learning management*. Bangkok : Odeonstore. (In Thai)
- Wiggins, G., & McTighe, J. (1998). *Understanding by Design*. Virginia : Association for Supervision and Curriculum Development.

คำชี้แจงสำหรับการเขียนต้นฉบับบทความ

เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*** ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น มีการระบุข้อมูลที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข แจ้งผล และอื่น ๆ ได้จริงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการหรือบทความผ่านกระบวนการพิจารณาและสามารถลงตีพิมพ์เผยแพร่ได้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น จึงขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความหากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้ในแบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ และแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ อย่างเคร่งครัด ***

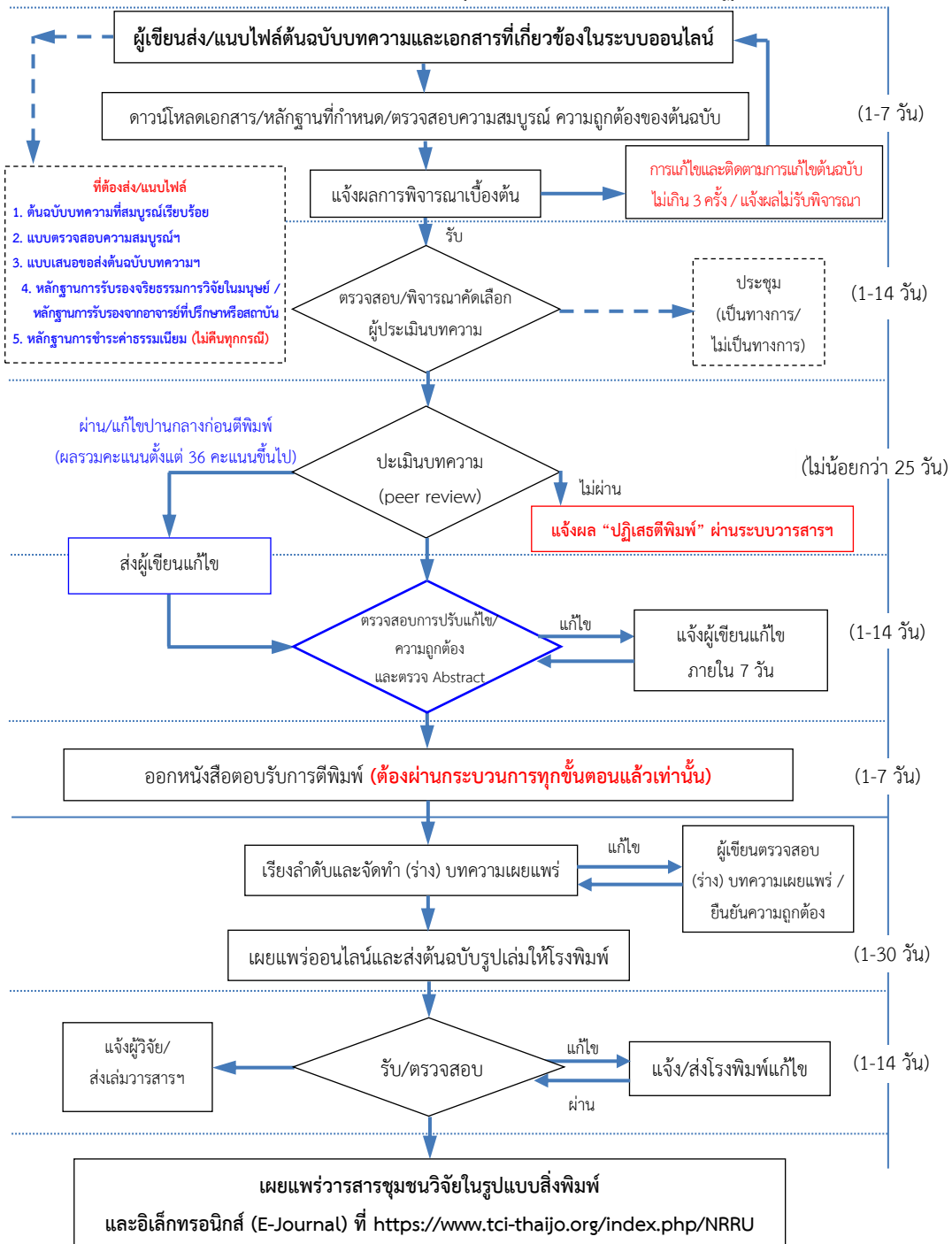
หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความ

1. ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
2. ต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดเห็นโดยผู้เขียนเอง ซึ่งเมื่อนำต้นฉบับบทความเข้าสู่ระบบวารสารฯ ออนไลน์ (ThaiJo) จะต้องมีความซ้ำซ้อน (Plagiarism checking report) ไม่เกินร้อยละ 20
3. ต้องมีความสมบูรณ์โดยจะต้องเขียนตามรูปแบบของวารสารฯ ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเท่านั้น ก่อนส่งเพื่อขอรับการพิจารณา ****รับพิจารณาด้านฉบับบทความที่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนดไว้ โดยผู้แต่ง/ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องจัดรูปแบบมาให้เรียบร้อยและมีการดำเนินการทุกขั้นตอนครบถ้วน สมบูรณ์ เรียบร้อยแล้วเท่านั้น****
4. การประเมินผลต้นฉบับบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (Peer review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบ Double blinded ซึ่งจำแนกเป็นสรุปผลการพิจารณา 4 ระดับ ดังนี้

41 - 50	คะแนน	แก้ไขน้อยก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
31 - 40	คะแนน	แก้ไขปานกลางก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
21 - 30	คะแนน	แก้ไขมาก โดยให้แก้ไขใหม่และส่งประเมินอีกครั้ง
1 - 20	คะแนน	ไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่

ต้องมีผลรวมคะแนนตั้งแต่ 36 คะแนนขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข
กรณีผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความยินดีแก้ไขและประสงค์ที่จะส่งพิจารณาอีกครั้ง จะต้องเข้าสู่กระบวนการ/ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด หรือบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการพิจารณาผลการประเมินประกอบการพิจารณาให้ผ่านหรือไม่ผ่านตามความเหมาะสม
5. ต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมส่งบันทึกชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ เพื่อให้บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการตรวจสอบการปรับแก้ไขจากผู้แต่ง/ผู้เขียนอย่างสมบูรณ์และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อีกครั้ง จึงจะดำเนินการจัดส่งเข้าสู่กระบวนการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : - วารสารฯ เปิดรับพิจารณาด้านฉบับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

- ต้นฉบับบทความไฟล์ word จะต้องส่งเข้าระบบ ThaiJo ของวารสารฯ เท่านั้น (เอกสารที่เกี่ยวข้องส่งช่องทางที่ให้ได้)
- กรณีการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อนุโลมให้เฉพาะงานวิจัยของนักศึกษาโดยให้แนบหนังสือรับรองที่ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรโดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่า “งานวิจัยนี้ มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” เท่านั้น
- กรณีผ่านแบบมีแก้ไข จะทำการออกหนังสือตอบรับและจัดเรียงลำดับตามฉบับการเผยแพร่ต่อไป
- กรณีผ่านแบบมีการแก้ไข สามารถออกใบตอบรับการตีพิมพ์ได้ ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 60 วัน (เริ่มนับจากวันที่รับพิจารณา)
- จำนวนวันที่ปรากฏในขั้นตอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ : วารสารฯ จะรับต้นฉบับบทความที่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้พร้อมจัดรูปแบบถูกต้อง สมบูรณ์ เรียบร้อย สวยงาม รูปภาพ ตาราง ชัดเจนเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5(JIS) หน้าเดียว (1 คอลัมน์) เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.50 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.70 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์เว้นวรรคหรือช่องว่าง 1 เคาะ และระยะห่างบรรทัด 1 พ้อยท์

ความยาว : บทความรวมรูปภาพ ตาราง และอื่น ๆ ทั้งฉบับ จะต้องอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า กระดาษพิมพ์ขนาด B5(JIS) ที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม โดยจะทำการตรวจสอบต้นฉบับบทความไฟล์ Word จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการดำเนินงานวารสารฯ เท่านั้น (Microsoft Windows 10 Pro) สำหรับรูปภาพประกอบ จะต้องส่งไฟล์รูปภาพจริงที่ชัดเจนเพิ่มเติมมาพร้อมกับต้นฉบับบทความ

ส่วนประกอบหลักที่ต้องมีในต้นฉบับบทความ

1. ชื่อบทความ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้อักษรตัวหนา ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 16” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular ขนาด 14

2. ชื่อ สถานะ หน่วยงาน/สังกัด ที่อยู่ รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล ของผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความทุกคน : ต้องระบุ โดยใช้อักษรตัวเอียง ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular font Size 12

3. หัวข้อหลัก : บทความย่อ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (กรณีรับทุน) และเอกสารอ้างอิง ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 15” สำหรับ ABSTRACT ใช้อักษรตัวหนา “Times New Roman regular ขนาด 12”

4. หัวข้อรอง เช่น การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. บทความย่อ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยกำหนดจำนวนคำของ ABSTRACT อยู่ระหว่าง 200-250 คำเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดแบบย่อที่ครอบคลุมเนื้อหาในบทความทั้งฉบับอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และแสดงผลลัพธ์/องค์ความรู้ที่ได้นอกเหนือจากผลการวิจัยไว้อย่างชัดเจน (ยกเว้นกิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง)

6. คำสำคัญ : ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords : “Times New Roman regular ขนาด 10 และระบุคำสำคัญ 3-5 คำเท่านั้น โดยภาษาไทยใช้อักษรตัวปกติคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords คือ Times New Roman regular ขนาด 10”

7. เนื้อหา รายละเอียด และสาระในบทความ ใช้อักษรตัวปกติ “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

บทนำ : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง อ้างอิงการเขียนในประโยคที่สำคัญ และข้อความหรือประโยคที่ไม่ได้เกิดจากความคิด ความรู้ของผู้แต่ง/ผู้เขียนเอง ทุกรายการ และถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับเชื้อเรื่อง โดยไม่เขียนอยู่ในลักษณะของประโยคที่จะได้รับการวิจัย

ประโยชน์จากการวิจัย : ระบุง่องค์ความรู้/ข้อเท็จจริง/ปรากฏการณ์และพฤติกรรม/การทำนาย ที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี วิชาการ และการปฏิบัติ

การทบทวนวรรณกรรม : ระบุวิธีการเขียนและสรุปภาพรวมอย่างเป็นระบบของเรื่องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ตัวแปร และเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย : ภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย ไม่ใช่เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย : จะต้องนำเสนอเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน เลือกลงมาใช้ในการวิจัย โดยระบุองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และวิธีการได้มา/กระบวนการสุ่ม, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือ/รูปแบบ วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ยกเว้นบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักศึกษา), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเก็บข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ/หลักการที่เลือกใช้ และหรือนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน

ผลการวิจัย : มีการแสดงผลในรูปแบบตาราง ภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นต้น โดยมีการบรรยายผลการวิจัยได้ตาราง รูปภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่นำเสนอด้วยภาษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

อภิปรายผล : มีการนำเสนอที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็นก่อนแสดงผลสนับสนุนหรือผลความแตกต่างในการอภิปรายด้วยผลการวิจัยในอดีตที่ผ่านมา (ไม่เกิน 5 ปี) และหรือทฤษฎี แนวคิด หลักการ

ข้อเสนอแนะ : ระบุข้อเสนอแนะ 2 หัวข้อหลัก คือ การนำผลการวิจัยไปใช้ และ การวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ : ระบุเฉพาะกรณีที่ได้รับทุน โดยให้ระบุเฉพาะแหล่งทุนและปีงบประมาณที่ได้รับทุน

การอ้างอิง : รายการอ้างอิงในเนื้อหาต้องระบุเลขหน้ากำกับทุกรายการและมีความสอดคล้องตรงกันกับเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ) และเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนดไว้

การเขียนเนื้อหา (Text) ที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย **ทศนิยมไม่เกิน 4 ตำแหน่ง ในบทความทั้งฉบับ** ตัวอย่างเช่น 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000 (กรณี .0, .00, .000, .0000 ให้ใส่ 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000)

ตารางและภาพประกอบ (Table and figure) ควรมีเฉพาะที่จำเป็น ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป/ภาพ ชัดชัดกระชับ โดยนำเสนอตามการได้มาของตารางหรือรูปภาพประกอบ และให้อธิบายผลได้ตารางหรือภาพ ทุกการนำเสนอ **“ภาพถ่ายต้องชัดเจน ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ และภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ภาพผลการวิจัย ภาพขั้นตอนต่าง ๆ ต้องวาดขึ้นใหม่ ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ”** ตัวอย่างเช่น

(รูปภาพ)

ภาพ 1 เครื่องแต่งกายสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 1

(รูปภาพ)

ภาพ 2 วงจรของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Schmueck

ที่มา : Kijkuakul, 2014, p. 152.

(รูปภาพ)

Figure 2 Architectural Structure of Borobudur.

Source : Photographed on 15th April 2017 at Magelang, Yogyakarta, Indonesia

(รูปภาพ)

Figure 3 Schematic of the criterial recollection task

Source : Gallo, Wiseman, Schacter, & Budson, 2007, p. 560.

การนำเสนอตาราง ตัวอย่างเช่น

ตาราง 1 ตัวอย่างการนำเสนอตารางในบทความ

ที่มา : Rikharom, 2019, p. 19.

จากตาราง 1 พบว่า

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

* $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.001$

จากตาราง 2 พบว่า

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติม และการอ้างอิงเอกสารใต้ตารางและภาพ โดยให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 6th Edition ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (ต้องมีเลขหน้าทุกรายการอ้างอิงในเนื้อหา)

กรณีอ้างอิงในวงเล็บ : (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีในประเทศไทย เช่น (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น (Joungtrakul, 2010, p. 82) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563, online) เปลี่ยนเป็น (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น (Cronbach, 1990, pp. 202-204), (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีอ้างอิงนอวงเล็บ : ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีในเนื้อหาให้ยังคงระบุภาษาไทยไว้ เช่น จำเนียร จวงตระกูล (2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010, p. 82) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563, ออนไลน์) เปลี่ยนเป็น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น Cronbach (1990, pp. 202-204) Gersten, Baker, and Lloyed (2000, pp. 9-10) (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีการสัมภาษณ์ : (ชื่อ-สกุล, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น (ชุมชน วิจัย, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น (Vijai, Interview, June 19, 2019) และหรือ ชื่อ-สกุล (สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น ชุมชน วิจัย (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น ชุมชน วิจัย (Interview, June 19, 2019)

การอ้างอิงท้ายบทความ (ต้นฉบับบทความที่ส่งเข้าและอยู่ในกระบวนการพิจารณา) : เป็นภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA 6th Edition พร้อมภาษาไทยกำกับด้วย การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก-กช และหรือภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น

การสัมภาษณ์

ชุมชน วิจัย, นาย. (2562, 19 มิถุนายน). นักวิชาการ. *สัมภาษณ์*.

Wijai, C., Mr. (2019, 19 June). Educator. *Interview*.

หนังสือ

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.

Wanichbancha, K. (2016). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (11th ed.). Bangkok : Pimluk. (In Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). New York : Harper & Collings.

วารสาร

ศรินทิพย์ พิสง. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการโอท็อป เพื่อส่งเสริมเครือข่ายองค์ความรู้ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(4), 28-41.

Pisawong, S. (2021). THE PRODUCT DEVELOPMENT OF OTOP ENTREPRENEURS TO SUPPORT KNOWLEDGE-BASED NETWORK IN SURIN PROVINCE. *NRRU Community Research Journal*, 6(2), 28-41. (In Thai)

Al-Matari, E. M., Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The Measurement of Firm Performance's Dimension. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(1), 24-49.

รายงานวิจัย

รุจิรา ริการมย์. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, จังหวัดนครราชสีมา.

Rikharom, R. (2018). *Guideline for Service Quality Development of NRRU-Ethics in Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)

วิทยานิพนธ์

วัลยา บุญอากาศ. (2556). *การศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

Boonarkas, W. (2013). *The Effects of the STAD Cooperative Learning Technique towards Learning Achievement and Critical Thinking Skills in Mathematics of Pratomsuksa 6 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. (In Thai)

เอกสาร/ข้อมูลออนไลน์

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). *การพัฒนาการศึกษาสู่ Thailand 4.0*. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2560, จาก http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900

Charoensethasil, T. (2016). *Student development to Thailand 4.0*. Retrieved March 4, 2017, from http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900 (In Thai)

กรณีชื่อเว็บไซต์มีภาษาไทยให้คงไว้โดยไม่ต้องแก้ไขเป็นภาษาอังกฤษ

****บทความที่ผ่านกระบวนการและได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ จะแสดงเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น****

สำหรับแบบฟอร์มต้นฉบับบทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทัศน์/บทวิจารณ์หนังสือ ดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น และดาวน์โหลดไฟล์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/announcement/view/614>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมดำเนินการตามที่ระบุไว้ในเอกสารที่ต้องส่ง/แนบไฟล์ ให้ครบถ้วน ทั้ง 5 ข้อ ในขั้นตอนการดำเนินงานฯ พร้อมลงนามให้ครบถ้วน โดยกำหนดให้ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความเป็น Word อย่างเดียวเท่านั้นผ่านระบบออนไลน์ที่แจ้งไว้ข้างต้น เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ สำหรับเอกสารประกอบอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบฟอร์ม สามารถส่งไฟล์เป็น PDF หรือไฟล์นามสกุลรูปภาพได้ โดยการแนบมาพร้อมการส่งผ่านทางระบบออนไลน์ กรณีส่งเอกสารประกอบอื่น ๆ ทางอีเมล (E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th) ให้พิมพ์ข้อความแจ้งในระบบออนไลน์ หรือโทรศัพท์แจ้งผู้ประสานงานวารสารฯ และเมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งประสานให้วารสารฯ ได้ทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหลังผลการพิจารณา : โดยทั่วไป ผู้อ่านบททวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบ การจัดรูปแบบที่เรียบร้อยและสาระของวารสารฯ เท่านั้น ซึ่งบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมดและยังไม่ได้มีการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนบทความและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์ หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของวารสาร หรือบทความมีสาระทางวิชาการไม่ครบถ้วน โดยบรรณาธิการ/กองบรรณาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิกการตีพิมพ์ได้ทุกกรณี ทั้งนี้มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความของผู้เขียนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองใน 1) แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พร้อมแนบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องและดำเนินการตามขั้นตอนการส่งบทความให้ครบถ้วนเรียบร้อยก่อน กองบรรณาธิการจึงจะนำบทความเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป

2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2 เดือนขึ้นไป (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขาวิชาของบทความที่เสนอขอลงตีพิมพ์)

3. เมื่อบทความได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฉบับที่ลงตีพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตามที่อยู่ที่ระบุไว้ในแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการติดต่อและที่อยู่ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยทราบเพื่อปรับปรุงข้อมูล

4. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์ หากเกิดปัญหาบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 113/2563 ประกาศ ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2563 ดังนี้

1. บุคคลภายนอก บทความภาษาไทย บทความละ 5,000 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 6,000 บาท

2. นักศึกษาและศิษย์เก่าระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ระดับปริญญาเอก บทความภาษาไทย บทความละ 4,000 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 5,000 บาท

ระดับปริญญาโท บทความภาษาไทย บทความละ 2,500 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 4,000 บาท

3. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทความภาษาไทย บทความละ 2,500 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 4,000 บาท

****ชำระและส่งหลักฐานการชำระพร้อมต้นฉบับบทความและเอกสารที่เกี่ยวข้อง****

4. ค่าสมาชิกวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คนละ 1,500 บาท ต่อปี

5. ค่าจำหน่ายวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฉบับละ 400 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0 ****ไม่สามารถคืนเงินทุกกรณี****

ติดต่อสอบถามบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย ได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nru.ac.th

แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประเภทต้นฉบับบทความ ☐ วิจัย ☐ วิชาการ/ปริทัศน์ ☐ บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ไทย)

(อังกฤษ)

หลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (จำเป็น) ☐ มี ระบุเลขที่ใบรับรอง.....(แนบหลักฐาน)

☐ ไม่มี ระบุเหตุผล

☐ แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

☐ กรอกรข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน

☐ แนบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน

☐ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ)

บทความวิจัย (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ)

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กรุณาระบุ)

☐ บทคัดย่อ ☐ ภาษาไทย ☐ ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์และจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250 คำ)

☐ บทนำ ☐ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย ☐ ประโยชน์การศึกษา/วิจัย

☐ รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)

☐ วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย ☐ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้

☐ เครื่องมือฯ วิธีตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ศึกษา/วิจัย พร้อมผล/ค่าคุณภาพเครื่องมือฯ

☐ วิธี/ขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล ☐ สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ

☐ ผลการศึกษา/วิจัย

☐ อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย

☐ ข้อเสนอแนะ ☐ ด้านวิชาการ ☐ ด้านนโยบาย ☐ ด้านพาณิชย์ ☐ ด้านสาธารณะ

☐ ด้านพัฒนาหน่วยงาน/หน่วยบริการ

☐ ความถูกต้องของรูปแบบบทความ ☐ รูปแบบถูกต้อง ☐ การอ้างอิงในเนื้อหา ท้ายบทความ และความทันสมัย

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในต้นฉบับบทความที่ได้เสนอต่อวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ และกรณีมีการแก้ไข ข้าพเจ้ายินดีปรับแก้ไขตามคำแนะนำทุกกรณีจนเสร็จเรียบร้อย และหากพบว่า ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวข้างต้น จะยินยอมรับการพิจารณาเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้ตรวจสอบการกรอกรข้อมูลข้างต้นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ที่ยื่นบทความ

ลงชื่อ ผู้ตรวจสอบ

(.....)

ผู้รับผิดชอบงานวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วันที่ เดือน พ.ศ.

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
ตำแหน่ง สังกัด
วุฒิการศึกษา ☐ สูงสุด ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
วุฒิการศึกษา ☐ กำลังศึกษาระดับ ชื่อปริญญา (อักษรย่อ).....
สาขาวิชา/วิชาเอก สถานที่ทำงาน/ศึกษา
สถานภาพ ☐ สายสอน/วิชาการ ☐ สายสนับสนุน ☐ นิสิต/นักศึกษา ☐ บุคคลทั่วไป
ขอส่งต้นฉบับ ☐ บทความวิจัย-จากงานวิจัย ☐ บทความวิจัย-จากการศึกษา ระดับ.....
☐ บทความวิชาการ ☐ บทความ (อื่น ๆ)
ชื่อเรื่อง (ไทย)
(อังกฤษ)
ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ หมู่ที่ ซอย ถนน
ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์ มือถือ โทรสาร E-mail :
สิ่งที่ส่งมาด้วย : ☐ เอกสาร จำนวน 1 ชุด (ตามที่ระบุในขั้นตอนฯ จำนวน 5 ข้อ)
☐ หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสาร
ชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่
บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
ซึ่ง ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ ผู้ยื่นบทความ
(.....)
วันที่ เดือน พ.ศ.

กรณีส่งเอกสารและหลักฐานทางไปรษณีย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา) เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000 (ส่งบทความ) และกรณีส่งทางอีเมล : journal-rdi@nrru.ac.th โดยแนบหลักฐานที่เป็นฉบับจริงและมีข้อมูลครบถ้วนทั้งหมด

*กรณีที่เป็นนิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ)
ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน
ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... เป็นนิสิต/นักศึกษา และได้พิจารณา
บทความแล้วว่ามีเหมาะสมที่จะขอเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลงนาม ผู้รับรอง
(.....)
วันที่

รูปแบบบทความวิจัย (Research Article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

E-mail address (Corresponding author) : *.....; (Author/Translator) :...(Times New Roman regular font Size 8)..
-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12")

รับบทความ : / ปรับแก้ไข : / ตอบรับบทความ : (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 10")

Received : / Revised : / Accepted :(Times New Roman regular font size 8 and Bold)....

(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

วัตถุประสงค์การวิจัย/RESEARCH OBJECTIVES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ประโยชน์การวิจัย/RESEARCH BENEFITS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

วิธีดำเนินการวิจัย/RESEARCH METHODOLOGY (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* ระบุวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัยโดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือฯ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เลือกใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

ผลการวิจัย/RESEARCH RESULTS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

อภิปรายผล/DISCUSSION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะ/SUGGESTIONS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

กิตติกรรมประกาศ/ACKNOWLEDGEMENTS (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

รูปแบบบทความวิชาการ (Academic article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12").....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12")

รับบทความ (Received) : / ปรับแก้ไข (Revised) : / ตอบรับบทความ (Accepted) :

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

คำสำคัญ :(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

หลักการและเหตุผล/วัตถุประสงค์/ขอบเขตของเรื่อง/คำจำกัดความหรือคำนิยาม

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เนื้อเรื่อง/SUBJECT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ/การเรียบเรียงเนื้อหา/การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย/การใช้ภาษา/วิธีการนำเสนอ

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

รูปแบบบทวิจารณ์หนังสือ (Book review form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)*(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ (Received) : / ปรับแก้ไข (Revised) : / ตอบรับบทความ (Accepted) :

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI :(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือ/BIBLIOGRAPHY OF BOOK (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เนื้อหา/CONTENT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การนำเสนอเนื้อเรื่อง, จุดเด่นของหนังสือ, ข้อสังเกตที่พบ, การเปรียบเทียบหนังสือที่นำมาวิจารณ์กับหนังสือในสาขาวิชาเดียวกัน, การนำไปใช้ประโยชน์, รูปเล่ม ฯลฯ (หัวข้อย่อยตามความเหมาะสม มี/ไม่มีก็ได้)

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการเลือกหนังสือ/SUGGESTION AND GUIDELINES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายควรจะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารในความรับผิดชอบของตน ดังนี้

1. ดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้แต่ง/ผู้นิพนธ์/ผู้เขียน
2. ปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของงานวิจัย/งานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
3. สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. ปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
5. เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ ทำให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง ในการถอด-ถอนบทความ

และการขอภัย หากมีความจำเป็น

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์

1. ควรดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ และตระหนักถึงวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน

2. การตัดสินใจต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ ควรขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความใหม่ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตตามคำชี้แจงของวารสาร

3. ควรมีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review)

4. ควรมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่าง ๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไว้

5. ควรมีช่องทางให้อุทธรณ์ได้ ในกรณีที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ

6. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำและคำชี้แจงสำหรับผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้นิพนธ์ ในทุกประเด็น ทุกเรื่อง ที่ควรรับทราบและคาดหวัง และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นระหว่างการส่งบทความเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาและยังไม่สิ้นสุดกระบวนการสู่การตีพิมพ์เผยแพร่

8. ไม่ควรตัดสินใจยกเลิกการตีพิมพ์บทความ ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือผู้เขียนหรือผู้แต่งบทความไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่วารสารกำหนดไว้

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้ประเมินบทความ

1. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่คาดหวังอย่างชัดเจน และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ควรมีระบบปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ และกระบวนการพิจารณาประเมินบทความ ควรมีระบบที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสารจะได้รับการปกปิดเป็นความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน